

B I L T E N
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
2017. GODINA

Б И Л Т Е Н
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2017. ГОДИНА

DEUTSCHE STIFTUNG FÜR
INTERNATIONALE RECHTLICHE
ZUSAMMENARBEIT E.V.

Gefördert durch:

Bundesministerium
der Justiz und
für Verbraucherschutz

aufgrund eines Beschlusses
des Deutschen Bundestages

BILTEN USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

2017. GODINA

BROJ 28

ISSN: 1512-6366

Izdavač:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača:

MIRSAD ĆEMAN

Urednik:

MATO TADIĆ

Redakcijski odbor:

MATO TADIĆ

MIODRAG SIMOVIĆ

ARIJANA DŽANOVIĆ

ERMINA DUMANJIĆ

AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

AZEM KRAJINIĆ

Lektura i korektura:

JEZIČKI ODJEL USTAVNOG SUDA BiH

DTP:

IT ODJEL USTAVNOG SUDA BiH

Štampa:

ŠTAMPARIJA FOJNICA d.d., Fojnica

Tiraž: 300

Štampanje ove publikacije podržali su Njemačka fondacija za međunarodnu pravnu saradnju (IRZ)
i Ministarstvo pravosuđa i za zaštitu potrošača Njemačke.

SADRŽAJ

Uvodna riječ	9
Predgovor IRZ-a	13
Nadležnost iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine	19
Odluka U 3/17	21
Nadležnost iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine	45
Odluka U 19/16	47
Odluka U 5/16	61
Odluka U 21/16	101
Odluka U 6/16	119
Odluka U 18/16	137
Odluka U 22/16	161
Odluka U 6/17	175
Odluka U 8/17	203
Nadležnost iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine	225
Odluka U 9/17	227
Odluka U 20/16	233
Odluka U 2/17	253
Odluka U 7/17	269
Nadležnost iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine	285
Odluka AP 1475/17	287
Odluka AP 466/14	295
Odluka AP 1154/14	311
Odluka AP 865/16	331
Odluka AP 10/17	353
Odluka AP 3056/14	365
Odluka AP 807/17	383
Odluka AP 4101/15	401
Odluka AP 382/17	441
Odluka AP 4348/14	459
Odluka AP 4583/14	477
Odluka AP 3475/14	495
Odluka AP 3940/14	517
Odluka AP 548/17	541
Odluka AP 1590/14	561
Odluka AP 1660/14	577

Odluka AP 4017/14	611
Odluka AP 204/15	637
Odluka AP 717/15	655
Odluka AP 3082/15	671
Odluka AP 3321/17	687
Odluka AP 998/15	705
Odluka AP 3783/17	727
Odluka AP 2297/15	755
Odluka AP 3967/15	773
Registar odluka po nadležnosti	799
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	805
Registar odluka po katalogu prava	807
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	821
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	825
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	829

KAZALO

Uvodna riječ	9
Predgovor IRZ-a	13
Nadležnost iz članka IV/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine	19
Odluka U 3/17	21
Nadležnost iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine	45
Odluka U 19/16	47
Odluka U 5/16	61
Odluka U 21/16	101
Odluka U 6/16	119
Odluka U 18/16	137
Odluka U 22/16	161
Odluka U 6/17	175
Odluka U 8/17	203
Nadležnost iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine	225
Odluka U 9/17	227
Odluka U 20/16	233
Odluka U 2/17	253
Odluka U 7/17	269
Nadležnost iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine	285
Odluka AP 1475/17	287
Odluka AP 466/14	295
Odluka AP 1154/14	311
Odluka AP 865/16	331
Odluka AP 10/17	353
Odluka AP 3056/14	365
Odluka AP 807/17	383
Odluka AP 4101/15	401
Odluka AP 382/17	441
Odluka AP 4348/14	459
Odluka AP 4583/14	477
Odluka AP 3475/14	495
Odluka AP 3940/14	517
Odluka AP 548/17	541
Odluka AP 1590/14	561
Odluka AP 1660/14	577

Odluka AP 4017/14	611
Odluka AP 204/15	637
Odluka AP 717/15	655
Odluka AP 3082/15	671
Odluka AP 3321/17	687
Odluka AP 998/15	705
Odluka AP 3783/17	727
Odluka AP 2297/15	755
Odluka AP 3967/15	773
Registar odluka po nadležnosti	799
Registar odluka po kriterijima dopustivosti	805
Registar odluka po katalogu prava	807
Abecedni indeks ključnih pojmova - bosanski jezik	821
Abecedni indeks ključnih pojmova - hrvatski jezik	825
Azbučni indeks ključnih pojmova - srpski jezik	829

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	9
Предговор IRZ-а	13
Надлежност из члана IV/3f) Устава Босне и Херцеговине	19
Одлука У 3/17	21
Надлежност из члана VI/3a) Устава Босне и Херцеговине	45
Одлука У 19/16	47
Одлука У 5/16	61
Одлука У 21/16	101
Одлука У 6/16	119
Одлука У 18/16	137
Одлука У 22/16	161
Одлука У 6/17	175
Одлука У 8/17	203
Надлежност из члана VI/3c) Устава Босне и Херцеговине	225
Одлука У 9/17	227
Одлука У 20/16	233
Одлука У 2/17	253
Одлука У 7/17	269
Надлежност из члана VI/3b) Устава Босне и Херцеговине	285
Одлука АП 1475/17	287
Одлука АП 466/14	295
Одлука АП 1154/14	311
Одлука АП 865/16	331
Одлука АП 10/17	353
Одлука АП 3056/14	365
Одлука АП 807/17	383
Одлука АП 4101/15	401
Одлука АП 382/17	441
Одлука АП 4348/14	459
Одлука АП 4583/14	477
Одлука АП 3475/14	495
Одлука АП 3940/14	517
Одлука АП 548/17	541
Одлука АП 1590/14	561
Одлука АП 1660/14	577

Одлука АП 4017/14	611
Одлука АП 204/15	637
Одлука АП 717/15	655
Одлука АП 3082/15	671
Одлука АП 3321/17	687
Одлука АП 998/15	705
Одлука АП 3783/17	727
Одлука АП 2297/15	755
Одлука АП 3967/15	773
Регистар одлука по надлежности	799
Регистар одлука по критеријумима допустивости	805
Регистар одлука по каталогу права	807
Абецедни индекс кључних појмова - босански језик	821
Абецедни индекс кључних појмова - хрватски језик	825
Азбучни индекс кључних појмова - српски језик	829

UVODNA RIJEČ

Prednosti e-komunikacije i e-medija koji brže i mnogo jednostavnije omogućavaju korištenje i prenošenje informacija, znanja i sl. su nesumnjive i gotovo je nezamislivo kako bi današnji svijet izgledao bez tog vida tehničkih i komunikacijskih sredstava odnosno dostignuća.

Stoga, prateći taj trend, Ustavni sud Bosne i Hercegovine se već odavno putem internetske stranice i publikacija u e-formatu predstavlja i komunicira sa svima koje zanima njegov ustavni položaj i nadležnosti, rad i odluke.

Relativno bogata izdavačka produkcija Ustavnog suda je skoro u cijelosti dostupna na internetskoj stranici Suda u e-formatu, a u dogledno vrijeme će to biti i u potpunosti (na čemu se već radi). Konkretno, radi se o svim odlukama koje je Sud donio tokom više od 20 godina rada u postdejtonskom periodu (oko 30.000 odluka kojima je riješeno više od 60.000 predmeta), te nizu stalnih ili povremenih publikacija (bilten, pregled prakse na domaćim jezicima i na engleskom jeziku/Digest, zbornici, monografske publikacije itd.).

Međutim, bez obzira na mogućnosti i prednosti e-komunikacije, klasična forma štampanih publikacija je i dalje, ako ne nezamjenjiv, onda još uvijek poželjan oblik (pogotovo za određene kategorije korisnika). Zato, nastavljajući na isti način, zainteresiranima predajemo na upotrebu 28. svezak Biltena Ustavnog suda BiH u štampanoj formi.

Bilten izlazi od 1997. godine i objavljuje se na službenim jezicima i pismima koji se koriste u Bosni i Hercegovini (prilozi se objavljuju, uglavnom naizmjenično, na bosanskom, srpskom i hrvatskom jeziku te na latiničnom i ćirilničnom pismu). Na ovaj način Ustavni sud nastavlja i u kontinuitetu proširuje svoju izdavačku produkciju, poštujući načelo javnosti rada kao visoki demokratski standard, ali i potrebe najšire stručne, akademske, pa i opće javnosti.

Ustavni sud, također, objavljuje bilten na engleskom jeziku. Do sada su na ovom jeziku objavljena tri sveska (2006, 2011. i 2016. godine) u koja su uvrštene relevantne odluke donesene u periodu od 1997. do 2005, odnosno od 2006. do 2009, te od 2010. do 2013. godine.

Kao i ranijih godina, u ovaj svezak Biltena na domaćim jezicima uvrstili smo sve meritorne odluke iz kategorije „U“ predmeta (ocjena ustavnosti i sl.) donesene u 2017. godini, te značajan broj odluka iz kategorije „AP“ predmeta (apelaciona nadležnost) koje, s

obzirom na ustavnopravna pitanja koja su njima tretirana, predstavljaju relevantnu praksu u 2017. godini. Ukupno je uvršteno 38 odluka.

Iako se, kao što je gore navedeno, sve odluke kontinuirano objavljuju na internetskoj stranici Suda (www.ustavnisud.ba), pa su dostupne i najširoj javnosti, uvjereni smo da publikacije poput ove i dalje imaju višestruki, prije svega, praktični značaj kao informativno i edukativno štivo.

Naime, „podržavajući” Ustav Bosne i Hercegovine, Ustavni sud tumači, štiti i izgrađuje ustavnopravne standarde u Bosni i Hercegovini, te se, slijedeći konvencijske standarde, odnosno praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strasbourgu, na ovaj način etablira kao ključna adresa i mehanizam za njihov prenos u bosanskohercegovački pravni poredak, pravnu kulturu i praktičnu primjenu.

Novi ili potvrđeni pravni stavovi, prezentirani u ovoj publikaciji, doprinijet će, uvjereni smo, boljem razumijevanju ustavne stvarnosti u našoj zemlji, vladavini prava i ostvarivanju standarda pravne države. Barem je to naša namjera, misija i očekivanje. U najširem smislu se na ovaj način, zapravo, promoviraju i štite ljudska prava i osnovne slobode, a sasvim sigurno doprinosi i razvoju demokratskog društva u cjelini.

U publikaciji izvještajno-monografskog tipa koju je Ustavni sud objavio 2017. godine povodom 20 godina djelovanja u postdejtonskom periodu, pored ostalog, dat je veoma sadržajan i ilustrativan uvid u relevantnu statistiku za cijeli taj period, te pregled ustavnosudske prakse navođenjem karakterističnih primjera. S obzirom na to da su podaci te vrste dinamična kategorija, ovom prilikom, tj. i u ovom svesku Biltena, prezentirana je ažurirana statistika koja ilustrira ne samo rad Ustavnog suda nego ukazuje i na obim građe iz koje je izvršen izbor odluka za 2017. godinu.

Relevantna statistika za 2017. godinu pokazuje da je u 2017. godini Ustavni sud primio 5.606 predmeta, od čega 11 zahtjeva za ocjenu ustavnosti i sl. te 5.595 predmeta iz apelacione nadležnosti. Iz ranijih godina preneseno je 3.129 nezavršenih predmeta tako da je u 2017. godini u radu bilo ukupno 8.735 predmeta. Od tog broja Ustavni sud je u 2017. godini riješio 5.408 predmeta, od čega 19 „U“ i 5.389 „AP“ predmeta.

Predmeti su riješeni donošenjem 2.908 odluka, od čega su 1.090 odluke o dopustivosti i meritumu, 1.802 odluke o dopustivosti i 16 odluka o obustavi postupka.

Ustavni sud je u 972 predmeta utvrdio povredu jednog ili više prava apelanata zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno Evropskom konvencijom.

Slijedeći i dalje standardni obrazac koji se pokazao kao sasvim dobro rješenje za ova-
kvu vrstu publikacije, u Bilten su i ovaj put uvrštene odluke razvrstane prema nadležnosti-
ma Suda definiranim Ustavom, a unutar toga odluke su poredane prema pravnom osnovu
iz Pravila Ustavnog suda. Daljnje klasificiranje je izvršeno prema vrsti odluka: na odluke
o meritumu i odluke o dopustivosti. Unutar svake vrste, odluke se redaju hronološki pre-
ma datumu usvajanja. Bilten, također, sadrži registre u kojima su odluke razvrstane prema
nadležnostima, prema kriterijima dopustivosti i prema katalogu prava. Uz registre, tu se
nalazi i abecedni/azbučni indeks ključnih riječi što omogućava i znatno olakšava pretragu.

Okvako obimna sudska praksa, zajedno sa sadržajima prethodnih svezaka Biltena,
sasvim sigurno pokazuje da je doprinos Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ostvarivanju
ljudskih prava u Bosni i Hercegovini i, u tom kontekstu, ujednačavanju sudske prakse
redovnih sudova veoma značajan.

I na kraju, makar navođenjem osnovnih podataka, i u ovoj publikaciji podsjećamo na
historiju ustavnog sudovanja u Bosni i Hercegovini.

Naime, 1963. godine u Socijalističkoj federativnoj republici Jugoslaviji, kao i u nje-
nim tadašnjim federalnim jedinicama – republikama (pa i u autonomnim pokrajinama),
donošenjem novog saveznog i republičkih ustava uspostavljeni su ustavni sudovi – save-
zni i republički (i pokrajinski). Već naredne, 1964. godine, uspostavljen je Ustavni sud
Socijalističke republike Bosne i Hercegovine. To znači da tradicija ustavnog sudovanja u
Bosni i Hercegovini traje više od pola stoljeća.

Današnji Ustavni sud Bosne i Hercegovine, ustanovljen Ustavom Bosne i Hercegovine
iz 1995. godine (Aneks 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, tzv.
Dejtonski sporazum iz 1995. godine), konstituiran je 22. maja 1997. godine, a prvu odluku,
kada je efektivno počeo da radi, donio je 16. oktobra 1997. godine.

Godine 2014. Ustavni sud je obilježio 50 godina ustavnog sudovanja u Bosni i
Hercegovini i tim povodom je objavljena monografija pod nazivom „Ustavni sud Bosne
i Hercegovine 1964-2014” s obimnim pregledom sudske prakse Ustavnog suda Bosne
i Hercegovine u svim njegovim fazama razvoja i djelovanja. Sredinom 2017. godine
Ustavni sud je obilježio i 20 godina djelovanja u postdejtonskom periodu. Istim povodom
Sud je objavio publikaciju izvještajno-monografskog tipa pod nazivom „Ustavni sud
Bosne i Hercegovine 1997-2017“.

Na ovaj način, dokumentarno i faktografski detaljno, osvjetljen je historijat ove
državne institucije Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine posljednjih godina ostvaruje plodnu saradnju s Njemačkom fondacijom za međunarodnu pravnu saradnju (IRZ). Podrška izdavačkoj djelatnosti je jedan od konkretnih vidova te saradnje. Ustavni sud zahvaljuje IRZ-u, Ministarstvu za pravosuđe i zaštitu potrošača Njemačke i Ministarstvu vanjskih poslova Njemačke na finansijskoj podršci za štampanje ove publikacije.

Sarajevo, januar 2018. godine

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

VORWORT DER IRZ

Die Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e.V. (kurz IRZ) unterstützt seit 1992 Transformationsstaaten bei der Reform ihres Rechtssystems, bei der wiederum den Verfassungsgerichten eine besondere Bedeutung zukommt. Deshalb spielt die Zusammenarbeit mit diesen Gerichten eine große Rolle in der Tätigkeit der IRZ. Da die Fragestellungen, die Verfassungsgerichte beantworten müssen, im Bereich des Grundrechtsschutzes universal sind, werden in Südosteuropa neben der bilateralen Zusammenarbeit mit den einzelnen Verfassungsgerichten auch regionale Projekte durchgeführt. Im Rahmen der letztgenannten Aktivitäten bestand bereits eine Zusammenarbeit mit dem Verfassungsgericht Bosnien und Herzegowinas. Diese wird durch die Unterstützung der vorliegenden Publikation von Entscheidungen dieses Gerichts jetzt im bilateralen Bereich erweitert. Außerdem hat man im April 2016 gemeinsam eine äußerst erfolgreiche Regionalkonferenz zum Verhältnis der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte zu derjenigen der nationalen Verfassungsgerichte durchgeführt. Diese Zusammenarbeit wurde 2017 mit einer weiteren Regionalkonferenz zum Thema „Theorie und Praxis der Unabhängigkeit der Verfassungsgerichtsbarkeit“ fortgesetzt.

Ziel ist es, durch die Publikation den Zugang der ordentlichen Gerichtsbarkeit und der Verwaltung zu diesen Entscheidungen zu erleichtern und so dazu beizutragen, dass die Rechtsprechung und Verwaltungspraxis im Sinne dieser Rechtsprechung vereinheitlicht wird. Ebenso kann der vorliegende Band auch zur Information der verfassungsrechtlichen Wissenschaft und Forschung beitragen und als Lehrmaterial für Studierende dienen. Schließlich wird auch die verfassungsrechtliche Diskussion in der Region durch die Publikation der Entscheidungen der verschiedenen Verfassungsgerichte bereichert.

Die IRZ möchte sich bei einer Reihe von Personen und Institutionen bedanken, ohne deren Unterstützung dieses Engagement der IRZ nicht möglich wäre. Dies sind zum einen das Verfassungsgericht von Bosnien und Herzegowina und sein Präsident Mirsad Ćeman, denen hier für die stets angenehme und effektive Zusammenarbeit gedankt werden soll. Weiter sind dies das deutsche Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz (kurz: BMJV), das die Tätigkeit der IRZ mit einer institutionellen Zuwendung erst ermöglicht, und das Auswärtige Amt (kurz: AA), das die Tätigkeit der IRZ insbesondere in Südosteuropa durch eine Projektförderung aus dem deutschen Beitrag zum Stabilitätspakt für Südosteuropa nachhaltig unterstützt. Verbunden ist die IRZ darüber hinaus der

deutschen Botschaft in Bosnien und Herzegowina und ihrer Leiterin Frau Christiane Hohmann, die die Aktivitäten der IRZ in Bosnien und Herzegowina seit Jahren engagiert und konstruktiv begleiten.

Dr. Stefan Pürner, Rechtsanwalt
Bereichsleiter für Bosnien und Herzegowina,
Mazedonien, Montenegro sowie Serbien der IRZ

PREDGOVOR IRZ-a

Njemačka fondacija za međunarodnu pravnu suradnju (Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e.V. – IRZ) od 1992. godine podržava tranzicijske zemlje u reformama njihovoga pravnoga sustava, u kojima su pak ustavni sudovi od posebnoga značaja. Zbog toga, suradnja s tim sudovima ima značajnu ulogu u radu IRZ-a. Budući da su pitanja na koja ustavni sudovi moraju odgovoriti u području zaštite temeljnih prava univerzalna, u Jugoistočnoj se Europi, osim bilateralne suradnje s pojedinim ustavnim sudovima, provode i regionalni projekti. U okviru potonje aktivnosti već je postojala suradnja s Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, koja se sada u bilateralnom području proširuje i nastavlja kao potpora ovoj publikaciji u kojoj se objavljuju odluke Ustavnoga suda. Osim toga, u travnju 2016. godine održana je veoma uspješna regionalna konferencija o odnosu između sudske prakse Europskoga suda za ljudska prava i sudske prakse nacionalnih ustavnih sudova. Ta suradnja nastavila se i 2017. godine održavanjem još jedne regionalne konferencije, i to o temi „Ustavni sudovi – proklamirana i stvarna neovisnost”.

Cilj je da se ovom publikacijom redovnim sudovima i administraciji olakša pristup odlukama Ustavnoga suda, te da se u pogledu odluka na taj način doprinese ujednačavanju sudske i administrativne prakse. Isto tako, ovaj Zbornik može doprinijeti i informiranju znanosti, te poslužiti onima koji se u svom istraživačkom radu bave ustavnim pravom, ali i kao nastavni materijal za studente. I na koncu, ustavnopravna rasprava u regiji obogaćuje se objavom odluka pojedinih ustavnih sudova.

Fondacija IRZ bi htjela zahvaliti mnogim osobama i institucijama bez čije potpore ovaj angažman ne bi bio moguć. To su Ustavni sud Bosne i Hercegovine i njegov predsjednik Mirsad Ćeman, kojima bismo ovom prilikom željeli zahvaliti na uvijek ugodnoj i efektivnoj suradnji. Zatim, to su i Ministarstvo za pravosuđe i zaštitu potrošača SR Njemačke (Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz), bez čije institucionalne potpore rad IRZ-a ne bi bio ostvarljiv, te Ministarstvo vanjskih poslova (Auswärtiges Amt) koje djelatnost IRZ-a, posebice u Jugoistočnoj Europi, trajno potpomaže projektnim sredstvima iz njemačkog doprinosa Paktu o stabilnosti Jugoistočne Europe. Također, IRZ želi srdačno zahvaliti Njemačkom veleposlanstvu u Bosni i Hercegovini, kao i veleposlanici Christiane Hohmann koja već niz godina angažirano i konstruktivno podržava aktivnosti IRZ-a u Bosni i Hercegovini.

Dr. Stefan Pürner, advokat
Voditelj Odjela IRZ-a za Bosnu i Hercegovinu,
Crnu Goru, Makedoniju i Srbiju

ODLUKE
USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

ОДЛУКЕ
УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Nadležnost iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost iz članka IV/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност из члана IV/3f) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 3/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Bariše Čolaka, predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ispitivanje regularnosti postupka, odnosno utvrđivanje postojanja ili nepostojanja ustavne osnove za proglašenje Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine broj 02-02-1-1133/17 od 28. aprila 2017. godine štetnim po vitalni interes bošnjačkog naroda

Odluka od 6. jula 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 3/17**, rješavajući zahtjev **Bariše Čolaka**, predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, na osnovu člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Utvrđuje se da Izjava Kluba delegata bošnjačkog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine o destruktivnosti po vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini u Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine broj 02-02-1-1133/17 od 28. aprila 2017. godine ispunjava uvjete proceduralne ispravnosti iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da Prijedlogom Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine broj 02-02-1-1133/17 od 28. aprila 2017. godine nije povrijeđen vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini.

Postupak usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine broj 02-02-1-1133/17 od 28. aprila 2017. godine treba provesti prema proceduri iz člana IV/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Bariša Čolak, predsjedavajući Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva), podnio je 8. maja 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ispitivanje regularnosti postupka, odnosno utvrđivanje postojanja ili nepostojanja ustavne osnove za proglašenje Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine broj 02-02-1-1133/17 od 28. aprila 2017. godine (u daljnjem tekstu: Prijedlog Zakona) štetnim po vitalni interes bošnjačkog naroda.

II. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

2. Podnosilac zahtjeva je naveo da je na 28. sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Dom naroda), održanoj 4. maja 2017. godine, ispitan zahtjev delegata Ljilje Zovko, Bariše Čolaka, Zdenke Džambas, Martina Raguža i Marija Karamatića (u daljnjem tekstu: zahtjev delegata) za razmatranje Prijedloga Zakona (uz zahtjev dostavljen zahtjev delegata) po hitnom postupku u skladu s članom 124. Poslovnika Doma naroda.

3. Nakon usvajanja zahtjeva za razmatranje Prijedloga Zakona po hitnom postupku, delegati u Klubu bošnjačkog naroda Halid Genjac, Safet Softić, Sead Kadić, Fahrudin Radončić i Sifet Podžić, u skladu s članom 177. Poslovnika Doma naroda, proglasili su Prijedlog Zakona štetnim po vitalni interes bošnjačkog naroda. Nakon proglašenja Prijedloga Zakona štetnim po vitalni interes bošnjačkog naroda prekinuta je rasprava i pristupilo se glasanju o tome da li je Prijedlog Zakona štetan po vitalni interes bošnjačkog naroda. Klub delegata srpskog naroda se sa tri glasa „za” i dva glasa „uzdržan” izjasnio da se Prijedlog Zakona ne smatra štetnim po vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda. Klub delegata hrvatskog naroda se s pet glasova „protiv” izjasnio da Prijedlog Zakona ne smatra štetnim po vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda. Klub delegata bošnjačkog

naroda nije se ponovno izjašnjavao s obzirom na činjenicu da su se svih pet delegata iz Kluba bošnjačkog naroda u svom dopisu broj 02-02-1-1132/17 od 4. maja 2017. godine, kojim proglašavaju Prijedlog Zakona štetnim po vitalni interes bošnjačkog naroda, izjasnili da predloženi zakon smatraju štetnim po vitalni interes bošnjačkog naroda.

4. Budući da se većina delegata u klubovima poslanika hrvatskog i srpskog naroda izjasnila protiv toga da je Prijedlog Zakona štetan po vitalni interes bošnjačkog naroda, podnosilac zahtjeva je naveo da je formirana Zajednička komisija za rješavanje pitanja vitalnog interesa (u daljnjem tekstu: Zajednička komisija). Nju čine tri delegata od kojih su po jednog izabrali bošnjački, hrvatski i srpski delegati radi rješavanja spornog pitanja. Zajednička komisija je 4. maja 2017. godine održala sjednicu na kojoj su njeni članovi Bariša Čolak i Sredoje Nović ostali pri svojim stavovima da se protive tvrdnji da je Prijedlog Zakona štetan po vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda. Zajednička komisija je konstatala da nije postigla rješenje, te utvrdila da, u skladu s odredbama Ustava Bosne i Hercegovine i Poslovnika Doma naroda, predmet treba uputiti Ustavnom sudu na daljnji postupak (podnosilac zahtjeva je dostavio zapisnik sa sjednice Zajedničke komisije od 4. maja 2017. godine).

5. Iz Izjave Kluba delegata bošnjačkog naroda od 4. maja 2017. godine, koju su potpisali Halid Genjac, Safet Softić, Sead Kadić, Fahrudin Radončić i Sifet Podžić (kopiju Izjave podnosilac zahtjeva je dostavio uz zahtjev, u daljnjem tekstu: Izjava), slijedi da podnosioci Izjave proglašavaju Prijedlog Zakona štetnim po vitalni interes bošnjačkog naroda.

6. U obrazloženju razloga podnosioci Izjave su naglasili da se članom 1. Prijedloga Zakona mijenja član 8.1. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Izborni zakon) koji se odnosi na izbor članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predsjedništvo BiH). Dalje se navodi da se predlaže da se s prostora entiteta Federacije BiH, kao i do sada, biraju jedan Bošnjak i jedan Hrvat, ali da se izbor uvjetuje većinskom podrškom u „izbornom području” koje uglavnom čini grupa općina u kojim živi najmanje 2/3 stanovništva iste etničke pripadnosti kao i kandidat. Prema važećim odredbama Izbornog zakona, cijeli entitet FBiH izborna je jedinica za članove Predsjedništva BiH i izabran je Bošnjak koji od svih bošnjačkih kandidata dobije najveći broj glasova i Hrvat koji od svih hrvatskih kandidata dobije najveći broj glasova.

7. Nadalje, ukazano je na to da je presudom Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) u predmetu *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* od 22. decembra 2009. godine ustanovljeno kršenje Protokola broj 12 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) odredbama Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH) i Izbornog zakona

koje onemogućavaju građane FBiH koji nisu hrvatske ili bošnjačke etničke pripadnosti da se kandidiraju na izborima za članove Predsjedništva BiH. S tim u vezi je ukazano na to da predložene izmjene ne otklanjaju kršenje Evropske konvencije (što je postprijemna obaveza BiH kao članice Vijeća Evrope), da bi usvajanjem predloženih izmjena nastalo stanje koje je u pogledu Evropske konvencije još nepovoljnije od postojećeg jer bi isključivo hrvatskog i isključivo bošnjačkog člana Predsjedništva birali etnički (bošnjačka i hrvatska) određena „izborna područja”. Slijedom navedenog, smatraju da je predloženo rješenje suprotno obavezujućoj presudi Evropskog suda i njegovo usvajanje bi proizvelo štetne posljedice po BiH, a time i za Bošnjake kao jedan od njenih konstitutivnih naroda.

8. Nadalje, u obrazloženju razloga podnosioci zahtjeva su ukazali na član 13. Prijedloga Zakona koji se odnosi na izmjenu stava 2. člana 20.16A Izbornog zakona. Ponuđenom rješenju je, kako navode, cilj provođenje Odluke Ustavnog suda broj *U 23/14* od 1. decembra 2016. godine. Najzad, istaknuto je da se navedenim članom predlaže broj delegata (Srba, Hrvata, Bošnjaka i Ostalih) koji se iz kantona biraju u Dom naroda Parlamenta FBiH.

9. Podnosioci Izjave istakli su da se predloženi raspored delegata po kantonima obrazlaže „uzimanjem u obzir posljednjeg popisa stanovništva”. U tački a) izmijenjenog stava 2. člana 20.16A Izbornog zakona predlaže se izbor bošnjačkih delegata za Dom naroda Parlamenta FBiH prema kojem Bošnjaci iz Kantona 10, Posavskog i Zapadnohercegovačkog kantona ne bi mogli biti birani u Dom naroda Parlamenta FBiH. U Izjavi se ističe da prema posljednjem popisu stanovništva u Posavskom kantonu živi 8252 Bošnjaka, u Kantonu 10 8037 Bošnjaka, da Ustav FBiH u Poglavlju IV, član 8. stav 3. propisuje: „U Domu naroda bit će najmanje jedan Bošnjak, jedan Hrvat i jedan Srbin iz svakog kantona koji imaju najmanje jednog takvog zastupnika u svom zakonodavnom tijelu”, te da je na svim dosadašnjim izborima biran značajan broj poslanika iz reda bošnjačkog naroda. Stoga ističu da onemogućavanje Bošnjaka iz navedenih kantona da budu birani u Dom naroda Parlamenta FBiH predstavlja grubu diskriminaciju kakvu je već potvrdio Evropski sud u predmetu *Pilav protiv Bosne i Hercegovine*. Slijedom navedenog, smatraju da je član 13. Prijedloga Zakona kojim bi pripadnici Bošnjaka bili onemogućeni da budu birani u Dom naroda Parlamenta FBiH nesporno štetan po vitalni interes bošnjačkog naroda.

10. Iz izjave Kluba delegata hrvatskog naroda Bariše Čolaka, člana Zajedničke komisije, od 4. maja 2017. godine (izjava dostavljena uz zahtjev) slijedi da Prijedlog Zakona nije štetan po vitalni interes bošnjačkog naroda, te da nema ustavne niti poslovničke osnove kako bi delegati iz Kluba bošnjačkog naroda Halid Genjac, Safet Softić, Sead Kadić, Fahrudin Radončić i Sifet Podžić pokrenuli pitanje vitalnog nacionalnog interesa.

11. Iz izjave Kluba delegata srpskog naroda Sredoja Novića, člana Zajedničke komisije, od 4. maja 2017. godine (izjava dostavljena uz zahtjev) slijedi da u potpunosti ostaje pri svome stavu i stavu Kluba delegata srpskog naroda sa 28. sjednice Doma naroda održane 4. maja 2017. godine i da smatra da ne postoji ni ustavna ni poslovnička osnova da delegati iz Kluba bošnjačkog naroda Halid Genjac, Safet Softić, Sead Kadić, Fahrudin Radončić i Sifet Podžić pokrenu pitanje vitalnog nacionalnog interesa.

12. Iz izjave Kluba delegata bošnjačkog naroda Halida Genjca, člana Zajedničke komisije, od 4. maja 2017. godine (izjava dostavljena uz zahtjev) slijedi da u potpunosti ostaje pri svom stavu i stavu Kluba delegata bošnjačkog naroda sa 28. sjednice Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH održane 4. maja 2017. godine i da smatra da postoji i ustavna i poslovnička osnova da delegati iz Kluba bošnjačkog naroda Halid Genjac, Safet Softić, Sead Kadić, Fahrudin Radončić i Sifet Podžić pokrenu pitanje vitalnog nacionalnog interesa.

b) Odgovor na zahtjev

13. Ustavni sud je ustanovio da je u konkretnom slučaju zadovoljen uvjet kontradiktornosti postupka pred Ustavnim sudom time što je podnosilac zahtjeva uz zahtjev dostavio izjave Kluba delegata hrvatskog naroda Bariše Čolaka, člana Zajedničke komisije, Kluba delegata srpskog naroda Sredoja Novića, člana Zajedničke komisije, koji su u svoje ime i u ime klubova delegata hrvatskog naroda i srpskog naroda osporili navode podnosioca Izjave, zbog čega nije tražio izjašnjenje na zahtjev klubova delegata hrvatskog i srpskog naroda.

III. Relevantni propisi

14. **Ustav Bosne i Hercegovine** u relevantnom dijelu glasi:

Član I

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član V

Predsjedništvo

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine se sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se svaki biraju neposredno sa teritorije Federacije, i jednog Srbina, koji se bira neposredno sa teritorije Republike Srpske.

1. Izbori i trajanje mandata

a) Članovi Predsjedništva biraju se neposredno u svakom entitetu (tako da svaki glasač glasa za popunjavanje jednog mjesta u Predsjedništvu), u skladu sa izbornim zakonom kojeg donosi Parlamentarna skupština. (...)

(...)

15. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH” br. 1/94, 1/94, 13/97, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 52/02, 60/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05, 32/07 i 88/08) u relevantnom dijelu glasi:

IV. STRUKTURA FEDERALNE VLASTI

A. Zakonodavstvo

2. Dom naroda

Član 6.

Sastav Doma naroda i izbor članova

(1) Sastav Doma naroda Federacije Bosne i Hercegovine će biti paritetan tako da svaki konstitutivni narod ima isti broj delegata.

(2) Dom naroda sastoji se od pedeset osam delegata, i to po sedamnaest delegata iz reda svakog od konstitutivnih naroda i sedam delegata iz reda ostalih.

(3) Ostali imaju pravo da ravnopravno učestvuju u postupku većinskog glasanja.

Član 8.

(1) Delegate Doma naroda biraju kantonalne skupštine iz reda svojih delegata proporcionalno nacionalnoj strukturi stanovništva.

(2) Broj delegata za Dom naroda koji se biraju u svakom kantonu srazmjeran je broju stanovnika kantona, s tim što se broj, struktura i način izbora delegata utvrđuju zakonom.

(3) U Domu naroda bit će najmanje jedan Bošnjak, jedan Hrvat i jedan Srbin iz svakog kantona koji imaju najmanje jednog takvog zastupnika u svom zakonodavnom tijelu.

(4) Delegate Bošnjake, Hrvate i Srbe iz svakog kantona biraju zastupnici iz reda tog konstitutivnog naroda u skladu sa izbornim rezultatima u zakonodavnom tijelu tog kantona, a izbor delegata iz reda ostalih uredit će se zakonom.

(...)

16. **Izborni zakon Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) u relevantnom dijelu glasi:

Član 8.1.

(1) Članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine, koji se neposredno biraju sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine - jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Birač upisan u Centralni birački spisak da glasa u Federaciji Bosne i Hercegovine može glasati ili za Bošnjaka ili za Hrvata, ali ne za oba. Izabran je bošnjački i hrvatski kandidat koji dobije najveći broj glasova među kandidatima iz istog konstitutivnog naroda.

(2) Člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, koji se neposredno bira sa teritorije Republike Srpske - jednog Srbina, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Republici Srpskoj. Izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova.

Član 20.16 A

Do potpune provedbe Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, raspodjela mjesta po konstitutivnom narodu koja je obično uređena Poglavljem 10., Potpoglavlje B ovog zakona odvija se u skladu s ovim članom.

Do organiziranja novog popisa, kao osnov koristi se popis iz 1991. godine tako da svaki kanton bira sljedeći broj delegata:

1) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 1, Unsko-sanski kanton, bira se pet (5) delegata, uključujući dva (2) iz reda bošnjačkog, jednog (1) iz reda hrvatskog i dva (2) iz reda srpskog naroda;

2) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 2, Posavski kanton, biraju se tri (3) delegata, uključujući jednog (1) iz reda bošnjačkog, jednog (1) iz reda hrvatskog i jednog (1) iz reda srpskog naroda;

3) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 3, Tuzlanski kanton, bira se osam (8) delegata, uključujući tri (3) iz reda bošnjačkog, jednog (1) iz reda hrvatskog, dva (2) iz reda srpskog naroda i dva (2) iz reda ostalih;

4) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 4, Zeničko-dobojski kanton, bira se osam (8) delegata, uključujući tri (3) iz reda bošnjačkog, dva (2) iz reda hrvatskog, dva (2) iz reda srpskog naroda i jednog (1) iz reda ostalih;

5) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 5, Bosansko-podrinjski kanton - Goražde, biraju se tri (3) delegata, uključujući jednog (1) iz reda bošnjačkog, jednog (1) iz reda hrvatskog i jednog (1) iz reda srpskog naroda;

6) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 6, Srednjobosanski kanton, bira se šest (6) delegata, uključujući jednog (1) iz reda bošnjačkog, tri (3) iz reda hrvatskog, jednog (1) iz reda srpskog naroda i jednog (1) iz reda ostalih;

7) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 7, Hercegovačko-neretvanski kanton, bira se šest (6) delegata, uključujući jednog (1) iz reda bošnjačkog, tri (3) iz reda hrvatskog, jednog (1) iz reda srpskog naroda i jednog (1) iz reda ostalih;

8) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 8, Zapadnohercegovački kanton, biraju se četiri (4) delegata, uključujući jednog (1) iz reda bošnjačkog, dva (2) iz reda hrvatskog i jednog (1) iz reda srpskog naroda;

9) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 9, Kanton Sarajevo, bira se jedanaest (11) delegata, uključujući tri (3) iz reda bošnjačkog, jednog (1) iz reda hrvatskog, pet (5) iz reda srpskog naroda i dva (2) iz reda ostalih;

10) iz zakonodavnog tijela Kantona br. 10, Kanton 10, biraju se četiri (4) delegata, uključujući jednog (1) iz reda bošnjačkog, dva (2) iz reda hrvatskog i jednog (1) iz reda srpskog naroda.

17. Odluka o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj 23/14 od 1. decembra 2016. godine („Službeni glasnik BiH” broj 1/17) u relevantnom dijelu glasi:

(...)

Utvrđuje se da odredba Potpoglavlja B člana 10.12. stav 2. u dijelu: „Svatom konstitutivnom narodu se daje jedno mjesto u svakom kantonu” i odredbe Poglavlja 20 - Prelazne i završne odredbe člana 20.16.A stav 2. tač. a-j. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) nisu u skladu sa članom 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 61. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke uskladi odredbu Potpoglavlja B člana 10.12. stav 2. u dijelu: „Svatom konstitutivnom narodu se daje jedno mjesto u svakom kantonu” i odredbe Poglavlja 20 - Prelazne i završne odredbe člana 20.16.A stav 2. tač. a-j. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) sa odredbama člana 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

(...)

18. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine broj 02-02-1-1133/17 od 28. aprila 2017. godine u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.

U Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) u Poglavlju 8 Predsjedništvo Bosne i Hercegovine članak 8.1. mijenja se i glasi:

Članak 8.1

(1) Članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predsjedništvo BiH) koji se neposredno biraju s teritorija Federacije Bosne i Hercegovine - jednog Bošnjaka i jednog Hrvata - biraju birači upisani u Središnji birački popis za glasovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine. Birač upisan u Središnji birački popis za glasovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine može glasovati ili za Bošnjaka ili za Hrvata, ali ne za oba.

(2) Za potrebe izbora članova Predsjedništva BiH koji se neposredno biraju s teritorija Federacije Bosne i Hercegovine formiraju se tri ad hoc izborna područja: A, B i C.

U izorno područje A se ubrajaju sve osnovne izborne jedinice u kojima prema podacima sa posljednjeg popisa stanovništva živi više od 2/3 bošnjačkog naroda.

U izorno područje B se ubrajaju sve osnovne izborne jedinice u kojima prema podacima sa posljednjeg popisa stanovništva živi više od 2/3 hrvatskog naroda.

Sve ostale osnovne izborne jedinice se ubrajaju u izorno područje C.

Do provedbe novog popisa utvrđuje se sastav izbornih ad hoc područja A, B i C na sljedeći način:

a) Izorno područje A sastoji se od osnovnih izbornih jedinica: Novi Grad Sarajevo, Novo Sarajevo, Centar Sarajevo, Stari Grad Sarajevo, Ilidža, Ilijaš, Vogošća, Hadžići, Trnovo (FBiH), Tuzla, Živinice, Srebrenik, Lukavac, Gradačac, Čelić, Banovići, Gračanica, Kladanj, Kalesija, Doboj-Istok, Teočak, Sapna, Zenica, Kakanj, Maglaj, Tešanj, Zavidovići, Visoko, Breza, Olovo, Doboj-Jug, Bihać, Sanski Most, Velika Kladaša, Cazin, Bosanska Krupa, Ključ, Bužim, Konjic, Jablanica, Bugojno, Donji Vakuf, Goražde, Pale (FBiH) i Foča (FBiH).

b) Izorno područje B sastoji se od osnovnih izbornih jedinica: Široki Brijeg, Ljubuški, Posušje, Grude, Livno, Tomislavgrad, Kupres, Čapljina, Čitluk, Prozor-Rama, Neum, Ravno, Orašje, Domaljevac-Šamac, Kreševo, Dobretići i Usora.

c) *Izborna područje C sastoji se od osnovnih izbornih jedinica: Grad Mostar, Stolac, Travnik, Vitez, Jajce, Kiseljak, Novi Travnik, Busovača, Gornji Vakuf-Uskoplje, Fojnica, Odžak, Žepče, Vareš, Glamoč, Drvar, Bosansko Grahovo, Bosanski Petrovac i Distrikt Brčko-opcija FBiH.*

(3) *Za člana Predsjedništva BiH izabran je Bošnjak koji je osvojio najveći broj glasova među bošnjačkim kandidatima uz uvjet da je u području koje se sastoji od ad hoc izbornih područja A i C osvojio veći broj glasova nego u području koje se sastoji od ad hoc izbornih područja B i C. Ukoliko kandidat koji je osvojio najveći broj glasova ne zadovoljava navedeni uvjet, uzima se idući kandidat sa liste bošnjačkih kandidata po broju glasova i tako do kraja liste dok se ne pronađe kandidat koji zadovoljava uvjet. Ukoliko niti jedan bošnjački kandidat ne zadovoljava navedeni uvjet izabran je kandidat koji je osvojio najveći broj glasova.*

(4) *Za člana Predsjedništva BiH izabran je Hrvat koji je osvojio najveći broj glasova među hrvatskim kandidatima uz uvjet da je u području koje se sastoji od ad hoc izbornih područja B i C osvojio veći broj glasova nego u području koje se sastoji od ad hoc izbornih područja A i C. Ukoliko kandidat koji je osvojio najveći broj glasova ne zadovoljava navedeni uvjet, uzima se idući kandidat sa liste hrvatskih kandidata po broju glasova i tako do kraja liste dok se ne pronađe kandidat koji zadovoljava uvjet. Ukoliko niti jedan hrvatski kandidat ne zadovoljava navedeni uvjet izabran je kandidat koji je osvojio najveći broj glasova.*

(5) *Člana Predsjedništva BiH koji se neposredno bira s teritorije Republike Srpske-jednog Srbina - biraju birači upisani u Središnji birački popis za glasovanje u Republici Srpskoj. Izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova.*

(6) *Mandat članova Predsjedništva BiH traje četiri godine.*

Članak 13.

U Poglavlju 20. Prijelazne i završne odredbe u članku 20.16 A stavak (2) mijenja se i glasi:

„Članak 20.16 A

(2) *Broj izaslanika iz reda svakog konstitutivnog naroda i ostalih po županijama/kantonima uzimajući u obzir posljednji popis stanovništva raspoređuje se na sljedeći način:*

a) *17 izaslanika iz reda bošnjačkog naroda se bira iz zakonodavnih tijela županija/kantona na način da Tuzlanska bira četiri izaslanika, Sarajevska četiri izaslanika, Zeničko-dobojska tri izaslanika, Unsko-sanska tri izaslanika, Hercegovačko-neretvanska jednog izaslanika, Srednjobosanska jednog izaslanika i Bosansko-podrinjska jednog izaslanika.*

- b) 17 izaslanika iz reda hrvatskog naroda se bira iz zakonodavnih tijela županija/kantona na način da Hercegovačko-neretvanska bira pet izaslanika, Srednjobosanska četiri izaslanika, Zapadnohercegovačka tri izaslanika, Hercegbosanska dva izaslanika, Zeničko-dobojska jednog izaslanika, Posavska jednog izaslanika i Tuzlanska jednog izaslanika.
- c) 17 izaslanika iz reda srpskog naroda se bira iz zakonodavnih tijela županija/kantona na način da Sarajevska bira četiri izaslanika, Herceg-bosanska tri izaslanika, Unsko-sanska tri izaslanika, Tuzlanska dva izaslanika, Hercegovačko-neretvanska dva izaslanika, Zeničko-dobojska dva izaslanika i Srednjobosanska jednog izaslanika.
- d) 7 izaslanika iz reda Ostalih se bira iz zakonodavnih tijela županija/kantona na način da Sarajevska bira tri izaslanika, Tuzlanska dva izaslanika, Zeničko-dobojska jednog izaslanika i Unsko-sanska jednog izaslanika.”.

IV. Dopustivost

19. U konkretnom slučaju zahtjev je podnio predsjedavajući Doma naroda, tako da u odnosu na ovlaštenog podnosioca zahtjev ispunjava jedan od kriterija dopustivosti. U pogledu ostalih kriterija dopustivosti, Ustavni sud smatra da oni zavise od samog tumačenja nadležnosti Ustavnog suda iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

20. Ustavni sud podsjeća na to da je suština nadležnosti Ustavnog suda iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine rješavanje pitanja „proceduralne ispravnosti”. Šta pojam „proceduralna ispravnost” podrazumijeva treba zaključiti ciljanim i sistematskim tumačenjem, prije svega odredaba člana IV/3. Ustava Bosne i Hercegovine.

21. Prema odredbama člana IV/3.d)-f) Ustava Bosne i Hercegovine, jasno je da se procedura za proglašenje jedne odluke destruktivnom po vitalni interes konstitutivnog naroda sastoji od pozivanja većine delegata iz kluba jednog naroda (najmanje tri delegata) na član IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine. Posljedica toga jeste stroži kriterij glasanja, odnosno za donošenje takve odluke potrebna je saglasnost Doma naroda koju je izglasala većina delegata sva tri konstitutivna naroda koji su prisutni i koji glasaju. Na taj način je omogućen nastavak parlamentarne procedure usprkos prigovoru o destruktivnosti po vitalni interes jednog konstitutivnog naroda, ali prema strožim demokratskim zahtjevima, jer pojam parlamentarne većine dobija drugu dimenziju. Ukoliko Dom naroda ne uspije postići zahtijevanu većinu, odluka ne može proći parlamentarnu proceduru u Domu naroda, jer nema njegovo povjerenje. Međutim, ako ne dođe do glasanja, jer većina delegata nekog konstitutivnog naroda stavi primjedbu pozivanjem na vitalni interes,

obustavlja se procedura glasanja o predloženoj odluci i Dom naroda postupa prema članu IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

22. Dakle, iz relevantnih odredaba Ustava Bosne i Hercegovine jasno proizlazi da je procedura zaštite vitalnih interesa jednog naroda decidirano propisana citiranim odredbama i da se ta procedura mora poštovati. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Izjavu potpisalo pet delegata Kluba bošnjačkog naroda, i to Halid Genjac, Safet Softić, Sead Kadić, Fahrudin Radončić i Sifet Podžić, dakle svi delegati Kluba bošnjačkog naroda. Klubovi delegata srpskog naroda (sa tri glasa „protiv” i dva glasa „uzdržan”) i hrvatskog naroda (pet glasova „protiv”) glasali su protiv Izjave. Te je činjenice Ustavni sud utvrdio iz navoda podnosioca zahtjeva i iz dostavljene dokumentacije uz zahtjev. Dalje, nakon glasanja kojim nije postignuta saglasnost o tome da je Prijedlog Zakona štetan po vitalni interes bošnjačkog naroda, formirana je Zajednička komisija koju čine Bariša Čolak, Halid Genjac i Sredoje Nović, koja se sastala 4. maja 2017. godine. Međutim, Zajednička komisija nije pronašla rješenje, već je utvrdila da sporno pitanje treba uputiti Ustavnom sudu na daljnji postupak. Ustavni sud je navedeno utvrdio iz navoda podnosioca zahtjeva i zapisnika sa sjednice Zajedničke komisije od 4. maja 2017. godine, koji je podnosilac zahtjeva dostavio uz zahtjev. Nakon toga, Klub delegata srpskog naroda, član Zajedničke komisije, i Klub delegata hrvatskog naroda, član Zajedničke komisije, dali su 4. maja 2017. godine pismene izjave u kojima su naveli da u potpunosti ostaju pri svojim stavovima i stavovima svojih klubova sa sjednice Doma naroda od 4. maja 2017. godine. Iz navedenoga slijedi da je u konkretnom slučaju ispunjen zahtjev dopustivosti u odnosu na proceduru dostavljanja predmeta Ustavnom sudu na odlučivanje.

23. S druge strane, iz citiranih odredaba jasno proizlazi da ove vrste sporova nastaju u situaciji u kojoj se predstavnici konstitutivnih naroda ne mogu sporazumno dogovoriti o tome da li je neka odluka destruktivna po vitalni interes određenog naroda. Posljedica toga jeste da se na taj način blokira rad Parlamentarne skupštine, jer predložena odluka ne može dobiti povjerenje većine delegata određenog naroda. S tim u vezi, uloga Ustavnog suda bi trebala da se sastoji u tome da, kao zaštitnik Ustava Bosne i Hercegovine (član VI/3. Ustava Bosne i Hercegovine), svojom meritornom odlukom omogućí deblokiranje rada Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine koja nije u stanju riješiti sporno pitanje. Ovaj postupak je hitne prirode, jer je intervencija Ustavnog suda potrebna u što kraćem roku kako bi zakonodavni organ mogao nastaviti da obavlja svoju ulogu. Druga uloga Ustavnog suda, tj. donošenje meritornog stava u pogledu postojanja ili nepostojanja destruktivnosti po vitalni interes jednog naroda, veoma je važna u situacijama kada je državi potrebna određena odluka kako bi regulirala određeno područje, a glasanje o toj odluci je blokirano stavljanjem prigovora o destruktivnosti po vitalni interes jednog naroda.

24. Institut zaštite vitalnih interesa jednog naroda je veoma važan u državama u kojima postoje multietničke, multijezičke, multireligijske zajednice ili zajednice koje su tipične prema svojim razlikama. S druge strane, svako pozivanje na vitalni interes ima kao posljedicu pojačan kriterij za donošenje općih akata, uključujući i poseban uvjet većine glasova (član IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine) ili, u krajnjem slučaju, postupak pred Ustavnim sudom. Posljedica toga su prekidi parlamentarnih procedura koji mogu proizvesti negativne posljedice na rad zakonodavnog organa i samim tim na funkcioniranje države. Zbog toga se na postupak iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine treba pozivati ako postoje relevantni razlozi za mišljenje da je prijedlog odluke Parlamentarne skupštine destruktivan po vitalni interes jednog konstitutivnog naroda i/ili ako postoji ozbiljna kontroverza u mišljenju ili sumnja u vezi s pitanjem da li su procedure iz člana IV/3.e) i f) pravilno poštovane (vidi, Ustavni sud, Odluka o meritumu broj U 7/06 od 31. marta 2006. godine, tačke 19-25. s daljnjim referencama, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 34/06).

25. U konkretnom slučaju suština razloga iz Izjave odnosi se na to da Prijedlog Zakona zanemaruje i ne otklanja iz domaćeg pravnog sistema odredbe diskriminatornog karaktera o kandidiranju za člana Predsjedništva BiH kako je utvrđeno presudom Evropskog suda u predmetu *Sejdić i Finci*, da se ponuđenim rješenjem o načinu izbora članova Predsjedništva BiH uspostavlja još gora situacija u odnosu na Evropsku konvenciju, a što bi proizvelo štetne posljedice za BiH, a time i za Bošnjake kao jedan od njenih konstitutivnih naroda. Također, podnosioci Izjave tvrde i da se onemogućavanjem Bošnjaka iz tri pobrojana kantona da budu birani u Dom naroda FBiH uspostavlja diskriminacija Bošnjaka kakva je već presuđena u presudi Evropskog suda *Pilav protiv Bosne i Hercegovine*. U skladu s navedenim, Ustavni sud smatra da predmetni zahtjev i Izjava sadrže razloge zbog kojih podnosioci Izjave smatraju da je Prijedlog Zakona destruktivan po vitalni interes bošnjačkog naroda. Stoga, Ustavni sud smatra da je i ovaj uvjet dopustivosti predmetnog zahtjeva zadovoljen.

26. Na osnovu izloženog, Ustavni sud smatra da je predmetni zahtjev podnio ovlašteni subjekt i da je poštovana proceduralna ispravnost u smislu člana IV/3.e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine, te da su ispunjeni i formalni uvjeti iz člana 16. stav (2) Pravila Ustavnog suda.

V. Meritum

27. Podnosilac zahtjeva traži da se ispita regularnost postupka, odnosno da se utvrdi postojanje ili nepostojanje ustavne osnove za Izjavu da se Prijedlog Zakona smatra štetnim po vitalni interes bošnjačkog naroda.

28. U Izjavi se ukazuje na to da se Prijedlogom Zakona ne otklanjaju diskriminatorске одређе о кандидирању за члана Предсједништва БиХ како је то утврђено у обавезујућој пресуди Европског суда у предмету *Sejdić i Finci*, да понуђено рјешење креира још неповољнију ситуацију у односу на Европску конвенцију, а што може имати штетне последице по БиХ, па тако и по Бошњацие као један од њених конститутивних народа. Такође, у Изјави се наводи да се онемogućавањем Бошњацие из три кантона да буду бирани у Дом народа ФБиХ успоставља дискриминација Бошњацие каква је већ пресуђена у пресуди Европског суда *Pilav protiv Bosne i Hercegovine*.

Pojam vitalnog interesa konstitutivnog naroda

29. У веzi с поступањем према члану IV/3.f) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд се у својој досадашњој пракси никада није упустео у тасативно набрајање елемената vitalnog interesa једног народа. Умјесто тога, Уставни суд је указао на то да је појам vitalnog interesa једног конститутивног народа функционална категорија, те да му је потребно приступити с те тачке гледишта. У том смислу, Уставни суд је у својој пракси поводом овог питања указао на то да постоји неколико фактора који обликују разумијевање наведеног појма. Будући да је појам „vitalnog interesa” функционална категорија, он се не може посматрати одвојено од појма „konstitutivnosti naroda” чије vitalne интересе štiti члан IV/3.e) и f) Устава Босне и Херцеговине. У веzi с тим, Уставни суд је, такође, указао на то да појам „konstitutivnosti naroda” није апстрактан појам, већ да он инкорпорира одређене принципе без којих једно друштво, са уставно заштићеним разликама, не би могло ефикасно функционирати. Далје, Уставни суд је, такође, указао на то да је значење појма „vitalnog interesa” дјелимично обликовано и чланом I/2. Устава Босне и Херцеговине, који наглашава да је Босна и Херцеговина демократска држава, па се, с тим у веzi, интерес конститутивних народа да у пуном капацитету учествују у систему власти и активностима јавних органа власти може посматрати као vitalni интерес. Дакле, према јуриспруденцији Уставног суда, ефективно учествовање конститутивних народа у процесу доношења политичких одлука, у смислу спречавања апсолутне доминације једне групе над другом, представља vitalni интерес сваког конститутивног народа. Такође, Уставни суд је истакao да државна власт треба бити, у принципу, репрезентативан одраз напредне коегзистенције свих народа у Босни и Херцеговини, укључујући и националне мањине и Остале. С друге стране, „ефективно учествовање конститутивних народа у власти”, ако се прелази уставни оквир, никада се не смије проводити или наметати на штету ефективног функционирања државе и њезиних органа (деталјније види, *op. cit.*, Одлука број U 7/06, тачке 33-37. с даљњим референцама).

30. Такође, поводом истог питања у судској пракси је указано на то да је, у складу с чланом VI/3. став 1. Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд заштитник Устава Босне и

Hercegovine i da je njime ograničen u pogledu funkcionalnog tumačenja. U vezi s tim, pri razmatranju svakog konkretnog slučaja Ustavni sud će se, u zadatim ustavnim okvirima, rukovoditi vrijednostima i principima koji su suštinski važni za slobodno i demokratsko društvo koje otjelovljuje, između ostalog, poštovanje inherentnog dostojanstva čovjeka, ugađanje velikoj raznolikosti vjerovanja, poštovanje kulturnog identiteta i identiteta grupa i vjera, društvene i političke institucije koje unapređuju učestvovanje pojedinaca i grupa u društvu. S druge strane, zaštita vitalnog interesa ne smije ugroziti suverenitet i funkcionalnost države koja je usko povezana s neutralnim i suštinskim shvaćanjem pojma državljanstva kao kriterija pripadnosti „naciji”, odnosno ne smije voditi nepotrebnoj dezintegraciji građanskog društva kao neophodnog elementa moderne državnosti (*ibid.*, tačka 38).

Destrukcija vitalnog interesa

31. Podnosioci Izjave najprije ukazuju na to da se članom 1. Prijedloga Zakona kojim se mijenja način izbora članova Predsjedništva BiH – jednog Hrvata i jednog Bošnjaka iz entiteta FBiH, ne otklanjaju diskriminatorske odredbe o kandidiranju za člana Predsjedništva BiH kako je to utvrđeno u obavezujućoj presudi Evropskog suda u predmetu *Sejdić i Finci*, da ponuđeno rješenje kreira još goru situaciju od postojeće u odnosu na Evropsku konvenciju, pa da to može imati štetne posljedice po BiH, pa tako i po Bošnjake kao jedan od njenih konstitutivnih naroda.

32. Ustavni sud podsjeća na to da je Evropski sud u predmetu *Sejdić i Finci* (vidi, Evropski sud, presuda od 22. decembra 2009. godine) utvrdio da (vidi stav 56): „(...) se ustavne odredbe koje čine aplikante nepodobnim da se kandidiraju na izborima za Predsjedništvo također moraju smatrati diskriminatorskim i kao takve predstavljaju povredu člana 1. Protokola br. 12.”.

33. Nadalje, Evropski sud je u predmetu *Zornić protiv Bosne i Hercegovine* (vidi, Evropski sud, presuda od 17. jula 2014. godine) istakao (vidi stav 36): „(...) U presudi *Sejdić i Finci* (*ibid.*, tačka 56), Sud je već utvrdio da su ustavne odredbe koje aplikante onemogućuju da budu birani za Predsjedništvo diskriminatorne i suprotne članu 1. Protokola br. 12. Sud ne vidi razloga da u ovom predmetu odstupi od te jurisprudencije.”

34. Najzad, Evropski sud je u predmetu *Pilav protiv Bosne i Hercegovine* (vidi, Evropski sud, presuda od 9. juna 2016. godine) istakao (vidi st. 41. i 42): „(...) Sud primjećuje da se prema Ustavu Bosne i Hercegovine samo one osobe koje se izjašnjavaju kao pripadnici *konstitutivnog naroda* imaju pravo kandidirati na izborima za Predsjedništvo koje se sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, od kojih je svaki neposredno izabran iz Federacije Bosne i Hercegovine, i jednog Srbina neposredno izabran iz Republike

Srpske. Prema tome, aplikant, koji je Bošnjak nastanjen u Republici Srpskoj, isključen je iz tog prava. Već je utvrđeno da sličan ustavni preduvjet predstavlja diskriminirajuće različito postupanje suprotno članu 1. Protokola br. 12 u citiranoj presudi *Sejdić i Finci* (tačka 56.) koja se odnosi na nemogućnost aplikanata, od kojih je jedan pripadnik romskog, a drugi jevrejskog naroda, da se kandidiraju na izborima za Predsjedništvo. U presudi *Zornić* (citirana gore, tačke 36-37 i tačka 43), koja se odnosi na aplikanticu koja se ne izjašnjava kao pripadnica niti jednog od *konstitutivnih naroda* već se izjašnjava kao državljanka Bosne i Hercegovine, Sud je donio isti zaključak u pogledu njene nemogućnosti da se kandidira na izborima za Predsjedništvo”.

35. Nadalje, Ustavni sud podsjeća na to da je u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *U 14/12* od 26. marta 2015. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) istakao (vidi tačke 73. i 74): „(...) iz odluke Evropskog suda u predmetu *Sejdić i Finci* nedvosmisleno proizlazi da Ustav BiH treba biti izmijenjen”. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na to da je Evropski sud u predmetu *Zornić protiv Bosne i Hercegovine* istakao (vidi tačka 40) da: „(...) Sud naglašava da je nalaz o povredi u ovom predmetu direktna posljedica propusta vlasti tužene države da uvedu mjere kako bi se povinovale presudi u predmetu *Sejdić i Finci*. Propust tužene države da uvede ustavne i legislativne prijedloge kako bi okončala postojeću neusklađenost Ustava i Izbornog zakona s članom 14, članom 3. Protokola br. 1 i članom 1. Protokola br. 12, ne predstavlja samo otežavajuću okolnost kada je riječ o odgovornosti države prema Konvenciji zbog postojećeg ili ranijeg stanja stvari, već također ugrožava buduću učinkovitost mehanizma Konvencije (vidi *Broniowski*, citiran gore, tačka 193, i *Greens i M. T.*, citiran gore, tačka 111). Međutim, trenutno je nemoguće predvidjeti i obim ovih izmjena. Stoga, Ustavni sud neće ukinuti navedene odredbe ustava entiteta i Izbornog zakona, odnosno neće naložiti Parlamentarnoj skupštini BiH, Narodnoj skupštini i Parlamentu Federacije BiH da izvrše usaglašavanje navedenih odredaba, dok u domaćem pravnom sistemu ne budu usvojene ustavne i zakonodavne mjere kojima se okončava postojeća neusklađenost Ustava Bosne i Hercegovine i Izbornog zakona s Evropskom konvencijom koju je utvrdio Evropski sud u citiranim predmetima”.

36. Slijedom navedenog nesporno proizlazi da izvršenje odluke u predmetu *Sejdić i Finci*, na koju se u Izjavi izričito ukazuje, kao i odluka u predmetima *Zornić*, te *Pilav*, a kako je istakao i Ustavni sud u Odluci broj *U 14/12*, prvo podrazumijeva izmjenu odredbi Ustava BiH za koje je utvrđeno da su diskriminatorne, a tek nakon toga odgovarajuće izmjene Izbornog zakona.

37. Ustavni sud podsjeća na to da se u skladu s članom IV/3.e) Ustava BiH predložena odluka Parlamentarne skupštine može proglasiti štetnom po vitalne interese bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda većinom glasova bošnjačkih, odnosno hrvatskih, odnosno

srpskih delegata. Iz citirane ustavne odredbe nedvosmisleno proizlazi da je mehanizam vitalnog nacionalnog interesa instrument koji je dodijeljen samo konstitutivnim narodima u svrhu zaštite od eventualne destrukcije interesa konkretnog konstitutivnog naroda. Dakle, Ustav BiH ne predviđa mogućnost da, na primjer delegati iz reda bošnjačkog naroda, koristeći mehanizam vitalnog nacionalnog interesa, neku odluku proglase štetnom po interes hrvatskog ili srpskog naroda i *visé a versa*. Ustavni sud zapaža da se implementacija odluke u predmetu *Sejdić i Finci* tiče ostvarivanja, zaštite i daljnjeg unapređenja jednog od osnovnih principa na kojem je zasnovana država BiH, tj. slobodnih i demokratskih izbora. Kao takva, nesporno predstavlja interes društva kao cjeline i svih koji žive u BiH, te posebno onih koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici niti jednog konstitutivnog naroda. Nadalje, implementacija navedene odluke, a kako je već i ukazano u ovoj odluci, tiče se promjene Ustava BiH, nakon čega će, u tom smislu, biti moguće mijenjati i odredbe Izbornog zakona. Zbog toga, implementacija odluke u predmetu *Sejdić i Finci* ne može predstavljati onaj interes koji se vezuje isključivo za pripadnike bošnjačkog naroda, a čija se zaštita ostvaruje mehanizmom vitalnog nacionalnog interesa.

38. Nadalje, Ustavni sud zapaža da Prijedlog Zakona nije ni podnesen s ciljem implementacije ove presude (*Sejdić i Finci*) već se samo odnosi na pitanja izborne procedure u sadašnjem Izbornom zakonu. Ovo nedvosmisleno proizlazi iz obrazloženja Prijedloga Zakona, u kojem predlagači, kao razlog za njegovo donošenje, navode provođenje Odluke Ustavnog suda broj U 23/14 od 1. decembra 2016. godine (dostupna na internetskoj stranici www.ustavnisud.ba), kao i zadovoljenje općeg principa demokratije da jedan narod drugom narodu ne bira predstavnike.

39. Nadalje, Prijedlog Zakona zasniva se na istim principima iz Ustava BiH i Izbornog zakona kao i postojeća rješenja, prema kojim se za člana Predsjedništva BiH sa teritorije Federacije BiH biraju jedan Bošnjak i jedan Hrvat. Ponuđeno rješenje na drugačiji način regulira samo procedura njihovog izbora, a koja bi trebala da osigura, kako je u obrazloženju prijedloga navedeno, opći princip demokratije da jedan narod drugom narodu ne bira predstavnike, odnosno da svaki konstitutivni narod sam bira svoje predstavnike u zakonodavnoj vlasti.

40. Ustavni sud podsjeća na to da je u skladu s članom 31. Pravila Ustavnog suda određen obim odlučivanja Ustavnog suda prema kojem se ispituju samo oni navodi koji su izneseni u zahtjevu. S obzirom na to da član 1. Prijedloga Zakona, kojim se mijenja član 8.1. Izbornog zakona, ne predstavlja implementaciju navedene presude Evropskog suda, odnosno ne rješava problem diskriminatorских odredbi o kandidiranju za člana Predsjedništva i da rješenje tog pitanja treba tek da uslijedi nakon ustavnih promjena, a da se spor-

nim prijedlogom rješavaju neka druga pitanja, ne može se govoriti o nastupanju štetnih posljedica po BiH, pa tako i po Bošnjake kao jedan od njenih konstitutivnih naroda, a što bi rezultiralo povredom vitalnog interesa kako tvrde podnosioci Izjave. Najzad, predloženo rješenje, slijedeći principe iz Ustava BiH i Izbornog zakona, te opći princip demokratije da jedan narod drugom narodu ne bira predstavnike, na drugačiji način regulira samo proceduru izbora članova Predsjedništva BiH iz FBiH, ali prema kojem se iz Federacije BiH za članove Predsjedništva BiH i dalje biraju jedan Bošnjak i jedan Hrvat.

41. Slijedom navedenog, proizlazi da ponuđeno rješenje u članu 1. Prijedloga Zakona kojim se mijenja član 8.1. Izbornog zakona ne vrijeđa vitalni interes bošnjačkog naroda na način kako tvrde podnosioci Izjave.

42. Nadalje, Ustavni sud zapaža da se ponuđenim rješenjem u članu 13. Prijedloga Zakona mijenja dio u Prijelaznim odredbama Izbornog zakona, konkretno stav 2. člana 20.16A kojim je utvrđen broj delegata koje biraju kantoni u Dom naroda Parlamenta FBiH. Prema navodima podnosilaca Izjave, ponuđenim rješenjem, prema kojem Bošnjaci iz Kantona 10, Posavskog i Zapadnohercegovačkog kantona ne bi mogli biti birani u Dom naroda Parlamenta FBiH, uspostavlja se diskriminacija, kako je utvrdio i Evropski sud u ovoj odluci već citiranom predmetu *Pilav protiv Bosne i Hercegovine*. U prilog toj tvrdnji podnosioci zahtjeva su istakli i da Ustav FBiH u Poglavlju IV u članu 8. stav (3) propisuje: „U Domu naroda bit će najmanje jedan Bošnjak, jedan Hrvat i jedan Srbin iz svakog kantona koji imaju najmanje jednog takvog zastupnika u svom zakonodavnom tijelu”, a da je u navedenim kantonima na svim dosadašnjim izborima biran i značajan broj poslanika iz reda bošnjačkog naroda.

43. Ustavni sud podsjeća na to da Izborni zakon u Poglavlju 10, Potpoglavlje B (Dom naroda Parlamenta FBiH) regulira, između ostalog, raspodjelu mjesta po konstitutivnom narodu. Međutim, u Poglavlju 20. Izbornog zakona (Prijelazne odredbe) članom 20.16A stav 1. određeno je da se do potpunog provođenja Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH raspodjela mjesta po konstitutivnom narodu, koja je obično uređena Poglavljem 10, Potpoglavljem B ovog zakona, odvija u skladu s ovim članom. Stavom 2. navedenog člana određeno je da će se do organiziranja novog popisa kao osnova koristiti popis iz 1992. godine, tako da svaki kanton bira propisani broj delegata iz svakog od tri konstitutivna naroda i Ostalih.

44. Ustavni sud zapaža da se mijenja član 13. Izbornog zakona u dijelu Prijelaznih odredbi – član 20.16A. Prema predloženom rješenju, stav 1. navedenog člana ostaje neizmijenjen. Predloženim izmjenama mijenja se stav 2. navedenog člana, tako da se utvrđuje da se broj delegata iz reda svakog konstitutivnog naroda i Ostalih po kantonima,

uzimajući u obzir posljednji popis stanovništva, raspoređuje na način da se 17 delegata iz reda bošnjačkog naroda bira iz zakonodavnog tijela pobrojanih kantona u kojim se ne navode Posavski kanton, Kanton 10 i Zapadnohercegovački kanton; 17 delegata iz reda hrvatskog naroda bira se iz zakonodavnog tijela pobrojanih kantona u kojim se ne navode Bosansko-podrinjski, Unsko-sanski i Sarajevski kanton; 17 delegata iz reda srpskog naroda bira se iz zakonodavnog tijela pobrojanih kantona u kojim se ne navode Bosansko-podrinjski, Posavski i Zapadnohercegovački kanton; 7 delegata iz reda Ostalih bira se iz zakonodavnog tijela pobrojanih kantona u kojim se ne navode Bosansko-podrinjski, Posavski, Zapadnohercegovački, Hercegovačko-neretvanski, Srednjobosanski kanton, te Kanton 10. Određivanje kantona u kojim se bira po 17 delegata za svaki od konstitutivnih naroda, odnosno u kojim se neće birati delegati za svaki od konstitutivnih naroda, zasnovano je na proporcionalnoj zastupljenosti svakog od konstitutivnih naroda u odnosnom kantonu prema podacima o posljednjem popisu stanovništva.

45. Ustavni sud zapaža da su u obrazloženju Prijedloga Zakona kao razlog za ponuđeno rješenje podnosioci prijedloga istakli provođenje Odluke Ustavnog suda broj *U 23/14* na način da se osigurava da Dom naroda Parlamenta FBiH bude dom legitimnih i legalnih predstavnika naroda.

46. Ustavni sud podsjeća na to da je u Odluci broj *U 23/14* istakao da Dom naroda Parlamenta FBiH predstavlja dom konstitutivnih naroda, a ne dom kantona kao federalnih jedinica od kojih se sastoji Federacija BiH. Osnovna funkcija Doma naroda je zaštita konstitutivnosti naroda. Stoga, pravo na demokratsko odlučivanje koje se ostvaruje legitimnim političkim predstavljanjem mora biti zasnovano na demokratskom izboru delegata u Dom naroda FBiH onog konstitutivnog naroda koji predstavlja i čije interese zastupa (vidi citiranu Odluku o dopustivosti i meritumu broj *U 23/14*, tačke 50. i 51). Pri tom, Ustavni sud je imao u vidu da je Ustavom FBiH najprije određeno da je sastav Doma naroda paritetan, tako da svaki konstitutivni narod, a ne kanton, ima jednak broj delegata, tj. po 17, te da sedam delegata imaju Ostali. Nadalje, Ustavom FBiH je određeno da delegate u Dom naroda biraju kantonalne skupštine iz reda svojih delegata proporcionalno nacionalnoj strukturi stanovništva, a ne proporcionalno nacionalnoj strukturi svojih delegata. Pri tom, broj, struktura i način izbora delegata utvrđuju se zakonom. Najzad, Ustav FBiH određuje da će najmanje jedan Bošnjak, jedan Hrvat i jedan Srbin iz svakog kantona koji imaju najmanje jednog takvog zastupnika u svom zakonodavnom tijelu biti u Domu naroda. U ovom slučaju radi se o uvjetnoj opciji, tj. potrebno je da na neposrednim izborima za skupštinu kantona kao zastupnik bude i izabran najmanje jedan Hrvat, jedan Bošnjak ili jedan Srbin.

47. Ustavni sud zapaža da se predloženo rješenje, kao i prethodno, zasniva na identičnim principima, tj. da se delegati biraju iz zakonodavnog tijela kantona prema podacima o posljednjem popisu stanovništva. Ponuđeno rješenje, kao i do sada, osigurava paritetnu zastupljenost od po 17 delegata svakom od konstitutivnih naroda. Nadalje, ponuđenim rješenjem, na osnovu podataka o posljednjem popisu stanovništva utvrđena je proporcionalna zastupljenost svakog od konstitutivnih naroda u pojedinim kantonima, a na osnovu čega je za svaki od konstitutivnih naroda određeno u kojim od deset kantona će se birati 17 delegata svakog od konstitutivnih naroda. Najzad, primjenom kriterija proporcionalne zastupljenosti pripadnika odnosno konstitutivnog naroda u ukupnom stanovništvu kantona svaki od konstitutivnih naroda je isključen iz raspodjele mandata u tačno određenim kantonima. Slijedom navedenog proizlazi da je kriterij proporcionalne zastupljenosti svakog od konstitutivnih naroda u ukupnom stanovništvu kantona primijenjen na jednak način prema svim konstitutivnim narodima i da rezultira istim ograničenjem prema svim konstitutivnim narodima, tj. da svaki konstitutivni narod bira delegate u tačno određenim, ali ne u svim kantonima.

48. Ustavni sud podsjeća na to da Dom naroda Parlamenta FBiH predstavlja dom konstitutivnih naroda, a ne dom kantona kao federalnih jedinica od kojih se sastoji Federacija BiH. Osnovna funkcija Doma naroda je zaštita konstitutivnosti naroda (vidi citiranu Odluku o dopustivosti i meritumu broj *U 23/14*, tačka 51). Naime, Ustavom FBiH je najprije određeno da je sastav Doma naroda paritetan, tako da svaki konstitutivni narod, a ne kanton, ima jednak broj delegata, tj. po 17, te da sedam delegata imaju Ostali. Nadalje, delegate u Dom naroda biraju kantonalne skupštine iz reda svojih delegata proporcionalno nacionalnoj strukturi stanovništva, a ne proporcionalno nacionalnoj strukturi svojih delegata, s tim da se broj, struktura i način izbora delegata utvrđuju zakonom. Također, Ustav FBiH određuje da će najmanje jedan Bošnjak, jedan Hrvat i jedan Srbin iz svakog kantona koji imaju najmanje jednog takvog zastupnika u svom zakonodavnom tijelu biti u Domu naroda. U ovom slučaju radi se o uvjetnoj opciji, tj. potrebno je da na neposrednim izborima za skupštinu kantona kao zastupnik bude izabran najmanje jedan Hrvat, jedan Bošnjak ili jedan Srbin.

49. Ustavni sud zapaža da se predloženim izmjenama intervenira u Izborni zakon u dijelu Prijelaznih odredbi, član 20.16A, koje se primjenjuju do potpunog provođenja Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Navedenim članom, u stavu 1. koji ostaje neizmijenjen, određeno je da do potpunog provođenja Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH raspodjela mjesta po konstitutivnom narodu, koja je obično uređena Poglavljem 10, Potpoglavlje B ovog zakona, odvijat će se u skladu s ovim članom. Predloženim izmjenama mijenja se stav 2. navedenog člana tako da se utvrđuje

broj delegata za Dom naroda Parlamenta FBiH svakog od konstitutivnih naroda i Ostalih po kantonima, uzimajući u obzir posljednji popis stanovništva iz 2013. godine.

50. Dakle, predloženo rješenje, kao i prethodno, zasniva se na identičnim principima, tj. da se delegati biraju iz zakonodavnog tijela kantona i proporcionalno prema podacima o posljednjem popisu stanovništva. Primjenom navedenih principa na jednak način prema svim konstitutivnim narodima utvrđen je broj delegata za Dom naroda Parlamenta FBiH svakog od konstitutivnih naroda i Ostalih po kantonima koji osigurava paritetnu zastupljenost od po 17 delegata iz reda svakog od konstitutivnih naroda, na način da su konkretni brojevi delegata po kantonima određeni proporcionalno prema podacima o posljednjem popisu stanovništva. Pri tom, Ustavni sud naglašava da se nije upuštao u tačnost matematičkog izračuna na osnovu kojeg su u Prijedlogu Zakona utvrđeni konkretni brojevi delegata koji se biraju u pojedinim kantonalnim skupštinama.

51. Imajući u vidu da je Dom naroda dom konstitutivnih naroda a ne kantona, kao i da delegate u Dom naroda biraju kantonalne skupštine iz reda svojih delegata proporcionalno nacionalnoj strukturi stanovništva odnosno kantona, a ne proporcionalno nacionalnoj strukturi zastupnika u kantonalnoj skupštini iz čijih redova se biraju delegati u Dom naroda, ponuđeno rješenje, zasnovano na kriteriju proporcionalne zastupljenosti prema posljednjem popisu stanovništva, a koji je, nesporno, na jednak način primijenjen na sve, ne dovodi u nepovoljniji položaj pripadnike bošnjačkog naroda u odnosu na druga dva naroda, a što bi za posljedicu imalo povredu vitalnog nacionalnog interesa, kako smatraju podnosioci Izjave.

52. Najzad, da li ponuđeno rješenje o raspodjeli mandata pokreće i pitanje usklađenosti s Ustavom FBiH, a što podnosioci Izjave sugeriraju ukazujući na konkretne odredbe Ustava FBiH, ne može se povezivati s pitanjem eventualne destruktivnosti po vitalni nacionalni interes, jer su to dva odvojena pojma (vidi, između ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 32/13* od 23. januara 2014. godine, tačka 31, dostupna na internetskoj stranici www.ustavisud.ba).

53. Slijedom navedenog, proizlazi da ponuđeno rješenje u članu 13. Prijedloga Zakona kojim se mijenja stav 2. člana 20.16A Izbornog zakona ne vrijeđa vitalni interes bošnjačkog naroda na način kako tvrde podnosioci Izjave.

54. Ustavni sud zaključuje da nisu osnovani navodi podnosilaca Izjave da je Prijedlog Zakona destruktivan po vitalni interes bošnjačkog naroda.

55. U skladu s ovom odlukom, Dom naroda treba nastaviti postupak donošenja Prijedloga Zakona prema proceduri predviđenoj u članu IV/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. Zaključak

56. Ustavni sud zaključuje da Prijedlogom Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine broj 02-02-1-1133/17 od 28. aprila 2017. godine nije povrijeđen vitalni interes bošnjačkog naroda.

57. Na osnovu člana 59. st. (1) i (5) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

58. Na osnovu člana 43. Pravila Ustavnog suda, predsjednik Mirsad Ćeman je dao izjavu o neslaganju s odlukom većine.

59. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Nadležnost iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 19/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Zahtjev trideset zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu usuglašenosti s „Ustavom Bosne i Hercegovine i Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u BiH” Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona („Službene novine TK” br. 7/16 i 10/16)

Odluka od 31. ožujka 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, dopredsjednici Mato Tadić, Zlatko M. Knežević i Margarita Caca Nikolovska, i suci Tudor Pantiru, Valerija Galić, Miodrag Simović, Seada Palavrić i Giovanni Grasso, na sjednici održanoj 30. ožujka 2017. godine, u predmetu broj **U 19/16**, rješavajući zahtjev **trideset zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 19. stavak (1) točka a) i članka 57. stavak (2) točka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev trideset zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona („Službene novine TK” br. 7/16 i 10/16), zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Trideset zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnijelo je 2. prosinca 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu usuglašenosti s „Ustavom Bosne i Hercegovine i Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u BiH” Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona („Službene novine TK” br. 7/16 i 10/16, u daljnjem tekstu: Zakon o visokom obrazovanju).

2. Podnositelj zahtjeva tvrdi da je Zakon o visokom obrazovanju („Službene novine TK” broj 7/16), te njegove izmjene i dopune („Službene novine TK” broj 10/16), u suprotnosti s člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, čl. 1. i 2. Protokola broj 12 uz Europsku

konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima koji propisuje opću zabranu diskriminacije u svezi sa zajamčenim pravima, pored ostalog i pravom iz članka 17. (pravo na zaštitu od protuzakonitog napada na čast i ugled), te Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima koji, kako ističe, jamči zabranu diskriminacije u postupku napredovanja, vodeći računa o izvršenim godinama iskustva i sposobnostima, a što je primjenjivo i kod imenovanja na dužnosti usko povezane s radnim mjestom i pravom na rad. Najzad, podnositelj zahtjeva ističe i da je „sporni zakon” u suprotnosti sa Zakonom o zabrani diskriminacije BiH („Službeni glasnik BiH” broj 59/09), koji u članku 3. propisuje da posredna diskriminacija podrazumijeva svaku situaciju u kojoj, naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa, ima ili bi imala učinak dovođenja neke osobe ili skupine osoba u nepovoljan ili manje povoljan položaj u odnosu na druge osobe.

3. Suština navoda o neustavnosti svodi se na tvrdnju da Zakon o visokom obrazovanju nije u skladu s odredbama Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u BiH („Službeni glasnik BiH” br. 59/07 i 59/09, u daljnjem tekstu: Okvirni zakon), kojim je u članku 63. stavak 1. propisano da će se zakoni RS-a i kantonalni zakoni iz oblasti visokog obrazovanja uskladiti s Okvirnim zakonom. U prilog navedenom podnositelj zahtjeva ukazuje na članak 6. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju (Mandat privremenih organa Sveučilišta u Tuzli), te članak 52. Zakona o visokom obrazovanju (Izbor, imenovanje i odgovornost rektora javnog sveučilišta i ravnatelja visoke škole kao javne visokoškolske ustanove), a kojim je prekršen članak 18. Okvirnog zakona (koji se odnosi na izbor i imenovanje rektora sveučilišta, odnosno ravnatelja javne visoke škole). Nadalje, ukazuje se da su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju prekršeni: članak 16. Okvirnog zakona (koji se odnosi na nadležnosti i sastav senata visokoškolske ustanove), kao i naprijed citirani članak 18. Okvirnog zakona, te članak 22. Okvirnog zakona (koji se odnosi na autonomiju sveučilišta). Najzad, podnositelj zahtjeva je istaknuo da se člankom 64. Zakona o visokom obrazovanju (Uvođenje novog studija) odstupa od članka 11. Okvirnog zakona (koji se odnosi na akademske slobode).

4. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. točka c) Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

5. Članak 19. točka a) Pravila Ustavnog suda glasi:

Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje;

(...)

6. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnijelo je trideset zastupnika (30) u Zastupničkom domu Parlamenta FBiH od ukupno devedeset osam (98) zastupnika, što znači da je zahtjev podnio ovlašteni subjekt u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

7. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je predmet zahtjeva za ocjenu ustavnosti ocjena zakona koji je donijela kantonalna skupština. S tim u svezi Ustavni sud ukazuje da članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine ne propisuje eksplicitnu nadležnost Ustavnog suda da ocjenjuje ustavnost zakona ili odredbe zakona koje su donijele kantonalne skupštine.

8. Slijedom navedenog proizlazi da je u konkretnom slučaju, s obzirom na to da je predmet osporavanja kantonalni zakon, najprije potrebno utvrditi da li Ustavni sud može utemeljiti nadležnost za odlučivanje u smislu članka VI/3.(a) Ustava BiH.

9. Ustavni sud ukazuje na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi, u situacijama kada je pokretano pitanje usuglašenosti nekog općeg akta koji nije izričito naveden u odredbi članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, u svakom pojedinačnom predmetu ocjenjivao okolnosti konkretnog slučaja u odnosu na nadležnost koja mu je dodijeljena na temelju navedenog članka, te shodno tome i izražavao stav da li će konkretni zahtjev za ispitivanje tih akata ocijeniti dopustivim. Pritom, Ustavni sud naglašava da može dati vlastitu pravnu kvalifikaciju činjenica, te da ga ne obvezuje kvalifikacija koju daju strane u predmetu (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 6/06 od 29. ožujka 2006. godine, točka 21., „Službeni glasnik BiH” broj 40/08), kao i da je konačni autoritet u pogledu tumačenja i primjene Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o

dopustivosti i meritumu broj *U 9/09* od 26. studenog 2010. godine, stavak 70., objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 48/11).

10. U postupku pred Ustavnim sudom, u predmetu broj *U 26/13*, predmet osporavanja bili su Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju RS i Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju RS, te zakoni o osnovnom obrazovanju i odgoju i zakoni o srednjem obrazovanju i odgoju svih deset kantona u FBiH. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da je razlog podnošenja zahtjeva diskriminacija u sustavu obrazovanja u Republici Srpskoj i kantonima u Federaciji BiH, pozivajući se i na Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini. Ustavni sud je Odlukom o dopustivosti i meritumu broj *U 26/13* od 26. ožujka 2015. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) zahtjev za ocjenu navedenih entitetskih zakona, kao i zakona kantona, odbio kao neutemeljen. Odlučujući o dopustivosti predmetnog zahtjeva na temelju članka VI/3.(a) Ustava BiH, Ustavni sud je konstatirao (vidi, točka 25.) „Ustavni sud će ocjenu ustavnosti u ovom predmetu ograničiti na Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 74/08 i 71/09) i Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 74/08, 106/09 i 104/11), budući da će se zapažanja u odnosu na te zakone ujedno odnositi i na sporne kantonalne zakone”.

11. Ustavni sud podsjeća da su u predmetu broj *U 7/16* predmet osporavanja bili akti niže pravne snage od zakona, i to: Odluka o usvajanju Jedinstvenog programa obrade podataka popisa stanovništva, kućanstava i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine i Jedinstvenog programa obrade podataka popisa stanovništva, kućanstava i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine, koje je donio ravnatelj Agencije za statistiku. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da osporeni akti krše Ustav BiH jer nisu u skladu sa Zakonom o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u BiH i Zakonom o statistici BiH koje je donijela Parlamentarna skupština BiH (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *AP 7/16* od 19. siječnja 2017. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba). Ustavni sud je zaključio da ne može utemeljiti nadležnost za odlučivanje u smislu članka VI/3.(a) Ustava BiH, jer osporeni akti ne pokreću pitanje kršenja ljudskih prava, kao i da spor ne može proizlaziti iz redovitih pozitivnopravnih propisa. Najzad, Ustavni sud je istaknuo da nema nadležnost da zakonitost ispituje uopćeno, a da iz argumentacije podnositelja zahtjeva proizlazi da se suštinski pokreće pitanje usklađenosti osporenih akata sa Zakonom o popisu i Zakonom o statistici (vidi, toč. 33. i 34.).

12. Ustavni sud podsjeća da je u predmetu broj *U 28/14* predmet ocjene ustavnosti bila odredba podzakonskog akta, Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o kriterijima, postupku i načinu raspodjele stranih dozvola za prijevoz tereta domaćim prijevoznicima,

koji je donio ministar komunikacija i prometa. S obzirom na to da se zahtjev za ocjenu ustavnosti odnosio na pitanja koja proizlaze iz Ustava BiH i međunarodnih sporazuma kojima se jamči zaštita ljudskih prava, te ostvarivanja ustavnih principa, kao što je princip tržišnog gospodarstva, pravo na imovinu i pravo na zabranu diskriminacije, Ustavni sud je zaključio da je nadležan da vrši kontrolu ustavnosti konkretnog podzakonskog akta (vidi, Ustavi sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 28/14* od 26. studenog 2015. godine, točka 15., dostupna na www.ustavisud.ba).

13. Ustavni sud je u predmetu broj *U 28/13* odbacio kao nedopušten zahtjev trideset šest poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti osporenih odredbi Ustava Posavskog kantona, zatim osporenih odredbi statuta i odluka o grbu i zastavi navedenih općinskih vijeća u Federaciji BiH zbog nenadležnosti Ustavnog suda (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *U 28/13* od 26. ožujka 2015. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba). U navedenom predmetu podnositelji zahtjeva su istaknuli da su osporenim odredbama regulirani izgledi, u zahtjevu preciziranih, grbova i/ili zastava administrativnih jedinica (općina i/ili kantona, odnosno županija) na području Federacije Bosne i Hercegovine, kojim se krše čl. II/1, II/4 i III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno principi konstitutivnosti naroda i nediskriminacije. Ustavni sud je zaključio da poštovanje principa konstitutivnosti naroda i principa nediskriminacije u pogledu načina propisivanja simbola administrativnih i lokalnih jedinica, kao pitanja koje je u isključivoj nadležnosti entiteta, prije svega pokreće pitanje usklađenosti akata koji sadrže odredbe o ovom pitanju s ustavom entiteta, za koje je konačni autoritet ustavni sud entiteta. Također, imajući u vidu relevantnu praksu entitetskih sudova u istom činjeničnom i pravnom pitanju, konkretno Ustavnog suda FBiH, Ustavni sud je smatrao da ne postoje ni okolnosti koje bi ukazale na to da entitetski ustavni sudovi, konkretno Ustavni sud FBiH, tumače i primjenjuju entitetski ustav suprotno Ustavu BiH.

14. Ustavni sud dalje podsjeća na to da je u predmetu broj *U 3/04* podnositelj zahtjeva, između ostalog, zatražio ocjenu ustavnosti pojedinačno označenih rješenja nadležnih općinskih tijela na području grada Sarajevo o izmjeni naziva ulica, parkova, trgova i mostova u pojedinim gradskim općinama, pritom se pozivajući na princip zabrane diskriminacije iz članka II/4. Ustava BiH (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 3/04* od 27. svibnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05). Odlučujući o zahtjevu u tom dijelu Ustavni sud je zaključio da nije nadležan za odlučivanje, s obzirom na prirodu osporenih akata, odnosno konkretnih rješenja za koja je zaključio da kao akti izvršne vlasti ne predstavljaju vrstu općih normativnih akata, odnosno propisa za koje je Ustavni sud, u skladu s člankom VI/3.(a) Ustava BiH, nadležan ocjenjivati ustavnost.

15. Nadalje, u predmetima br. *U 4/05* i *U 7/05*, Ustavni sud je polazeći od teksta iz članka VI/3.(a) Ustava BiH, *uključujući, ali ne ograničavajući se na to*, zaključio da može vršiti kontrolu ustavnosti i pravnih akata nižeg ranga od zakona, kada takvi akti pokreću pitanje kršenja ljudskih prava i temeljnih sloboda zaštićenih Ustavom BiH i Europskom konvencijom (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 4/05* od 22. travnja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 32/05, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 7/05* od 2. prosinca 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 45/05). U navedenim odlukama predmet osporavanja bili su statuti jedinica lokalne samouprave (Grad Sarajevo, Grad Istočno Sarajevo, Grad Banja Luka). U oba predmeta Ustavni sud je zaključio da se zahtjevi za ocjenu ustavnosti odnose na pitanja koja proizlaze iz Ustava BiH i međunarodnih sporazuma kojima se jamči zaštita ljudskih prava, te da se tiču ostvarivanja ljudskih prava i ustavnih principa, tj. principa konstitutivnosti naroda i prava na zabranu diskriminacije, te da je nadležan za odlučivanje u smislu članka VI/3.(a) Ustava BiH.

16. Dalje, u predmetu broj *U 1/09* podnositelj zahtjeva je tvrdio da su tri podzakonska akta, te odluka koju je donijela Vlada FBiH kao provedbene propise kojim je omogućeno provođenje Zakona o izmirenju obveza po osnovi računa stare devizne štednje, a kojim je država BiH preuzela i obveze i odgovornost za staru deviznu štednju, prekršeni, između ostalog i ustavno pravo na imovinu, kao i princip nediskriminacije (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 1/09* od 20. svibnja 2009. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Ustavni sud je zaključio da nije nadležan da ocjenjuje ustavnosti u smislu članka VI/3.(a) Ustava BiH, jer osporeni akti ne predstavljaju opće akte za čiju je ocjenu ustavnosti nadležan u smislu navedene odredbe, kao i da ne vidi nijedan razlog zbog kojeg bi osporeni akti pokretali pitanja kršenja ljudskih prava i temeljnih sloboda.

17. Nadalje, Ustavni sud ukazuje i na to da su u predmetu broj *U 15/08* predmet ocjene ustavnosti bili akti koji svojim karakterom ne predstavljaju akte koji su izričito pobrojani u članku VI/3.(a) Ustava BiH, niti se mogu podvesti pod pojam akata koji sadrže opću normu i kojim se regulira određeno pitanje (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 15/08* od 3. srpnja 2009. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 73/09). Ustavni sud je zaključio da je nadležan za odlučivanje, jer je zahtjevom pokrenuto pitanje spora između BiH i entiteta Republika Srpska u svezi s ustavnim pitanjem poštovanja podjele nadležnosti iz članka III/1.(a) i (b) Ustava Bosne i Hercegovine, te pitanja iz čl. III/3.(b), V/3.(a) i (c) i V/4.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, pa da je u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine Ustavni sud jedini nadležan da odlučuje o predmetnom sporu.

18. Najzad, Ustavni sud podsjeća i da je u svojoj praksi protumačio da spor ne može proizlaziti iz redovitih pozitivnopravnih propisa, već se mora ticati određenog pitanja koje je regulirano samim Ustavom BiH (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti broj *U 12/08* od 30. siječnja 2009. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 62/09, točka 7.).

19. Shodno navedenom, proizlazi da sama činjenica da su osporene odredbe sadržane u pravnim aktima koji nisu izričito pobrojani u članku VI/3.(a) Ustava BiH nije bez izuzetka prepreka za odlučivanje Ustavnog suda. Međutim, to u isto vrijeme ne znači i da svaki takav pravni akt može biti predmet ocjene ustavnosti u smislu nadležnosti iz citirane ustavne odredbe, kao i da će svako pozivanje na principe sadržane u Ustavu BiH nužno rezultirati postojanjem spora za koji je jedino nadležan za odlučivanje Ustavni sud BiH (vidi, *mutatis mutandis*, pored ostalih, naprijed citiranu *U 28/13*, točka 17.).

20. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj dosadašnjoj praksi ispitivao i da li neusklađenost odredbi zakona koji je donio jedan od entiteta sa zakonom koji je donijela Parlamentarna skupština BiH vodi ka inkompatibilnosti s Ustavom BiH.

21. Ustavni sud podsjeća da su u Odluci broj *U 14/04* predmet ocjene ustavnosti bili zakoni koji su se ticali oblasti oporezivanja, koje je usvojio Parlament Federacije BiH protivno proceduri koja je propisana Zakonom o sustavu neizravnog oporezivanja BiH, koji je usvojila Parlamentarna skupština BiH. U citiranoj odluci Ustavni sud je usvojio stav da „donošenje entitetskih zakona suprotno proceduri koja je propisana državnim zakonima pokreće pitanje ustavnosti takvih zakona u smislu odredaba članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te da se obveze koje nameću državni zakoni moraju poštovati”, kao i da je Federacija BiH donošenjem osporenih zakona *de facto* preuzela nadležnosti koje je prethodno prenijela na državu BiH shodno članku III/5.(a) Ustava BiH. Ustavni sud je zaključio da su prekršeni članak III/3.(b), članak III/5.(a), te članak I/4 Ustava BiH (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 14/04* od 29. listopada 2010. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 23/05). U konkretnom slučaju Parlament Federacije BiH pri usvajanju osporenog zakona nije ispoštovao proceduru iz zakona koji je donijela Parlamentarna skupština BiH, prema kojoj je uvođenje bilo kojih neizravnih poreza, te izmjene i dopune zakonskih propisa o oporezivanju u entitetima i Brčko Distriktu, moralo biti odobreno od Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje.

22. Naprijed citirani stav Ustavni sud je reafirmirao u Odluci broj *U 2/11*, u kojoj je podnositelj zahtjeva tvrdio da osporeni Zakon o izvršenju proračuna RS za 2011. godinu i Odluka o izvršavanju proračuna RS za 2011. godinu nisu u skladu s Ustavom BiH, jer su donijeti protivno Zakonu o Fiskalnom vijeću. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da nije postojao sporazum koji je propisan člankom 6., te da u odsustvu postojanja istog nije bila

donijeta ni odluka propisana člankom 12. Zakona o Fiskalnom vijeću. Ustavni sud je istaknuo da se „zakoni Bosne i Hercegovine koje je usvojila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine smatraju [...] ‘odlukama institucija Bosne i Hercegovine’ iz članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, te donošenje zakona od entiteta ili drugih administrativnih jedinica u Bosni i Hercegovini suprotno proceduri koju propisuju državni zakoni može dovesti u pitanje poštovanje odredaba članka III/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojima su entiteti i druge administrativne jedinice u Bosni i Hercegovini dužni da se pridržavaju, između ostalog, (i) odluka institucija Bosne i Hercegovine. Kada bi se smatralo suprotno, osim što bi se u potpunosti doveo u pitanje autoritet institucija Bosne i Hercegovine, doveo bi se u pitanje i princip iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine prema kojem će ‘Bosna i Hercegovina biti demokratska država koja će funkcionirati prema slovu zakona...’ U tom slučaju s pravom bi se moglo postaviti pitanje svrhe državnih zakona (npr. zakona u oblasti privatizacije, zatim rada osiguravajućih društava, neizravnog oporezivanja i sl.), ako bi entiteti ili druge administrativne jedinice Bosne i Hercegovine mogli donositi zakone kojima se krše ili izbjegavaju obveze koje se entitetima ili drugim administrativnim jedinicama Bosne i Hercegovine nalažu odredbama državnih zakona, tj. zakona donesenih na razini institucija Bosne i Hercegovine. Dakle, entiteti (ili druge administrativne jedinice Bosne i Hercegovine) moraju poštovati obveze koje im se nalažu zakonima koje su donijele institucije Bosne i Hercegovine. Činjenica da te obveze nisu ispoštovane može dovesti do kršenja odredaba Ustava Bosne i Hercegovine.” (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 2/II* od 27. svibnja 2011. godine, točka 52., objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 99/11). Ustavni sud je zaključio da je donošenje zakona o proračunu entiteta nesporno u nadležnosti zakonodavnog tijela entiteta, tj. Narodne skupštine RS, te da je nominalni iznos proračuna suglasan članku 12. stavak 3. Zakona o Fiskalnom vijeću, pa da Narodna skupština Republike Srpske nije ušla u okvir nadležnosti institucija BiH u oblasti neizravnog oporezivanja i time dovela u pitanje poštovanje ovih nadležnosti na temelju članka III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

23. Nadalje, Ustavni sud je u Odluci broj *U 4/12* razmatrao tvrdnje podnositelja zahtjeva da osporene odredbe Izbornog zakona RS nisu u skladu s Izbornim zakonom BiH, pa da su tako prekršeni čl. I/2, II/2, III/3.(b), IV/2.(a) i V/1.(a) Ustava BiH (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 4/12* od 26. svibnja 2012. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba). U navedenoj odluci Ustavni sud je, pozivajući se na naprijed citirani stav iz odluka br. *U 14/04* i *U 2/II*, ukazao (vidi, točka 44.): „Ustavni sud je u potpunosti svjestan da je Ustavom BiH njegova nadležnost ograničena na ispitivanje ustavnosti zakona, odnosno da Ustav BiH ne propisuje mogućnost da Ustavni sud ispituje zakonitost entitetskih zakona u odnosu na zakone koje donosi Bosna i Hercegovina. Stoga će u konkretnom slučaju, vodeći se svojim već zauzetim stavovima o neophodnosti poštovanja

‘obveza koje se entitetima ili drugim administrativnim jedinicama Bosne i Hercegovine nalažu odredbama državnih zakona’ (*ibid.*), Ustavni sud ustavnost osporenog zakona u konkretnom slučaju ispitati isključivo u svjetlu poštovanja obveza i principa utvrđenih Izbornim zakonom BiH, kao ‘odlukom institucije Bosne i Hercegovine’, s ciljem provođenja fer i demokratskih izbora na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine”.

24. Isto pitanje, tj. da li to što entiteti ne poštuju procedure propisane državnim zakonom automatski predstavlja kršenje odredbi Ustava BiH, Ustavni sud je razmatrao i u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *U II/15* od 6. travnja 2016. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba). Podnositelj zahtjeva je tvrdio da osporeni Zakon o obveznom osiguranju u prometu, koji je usvojila Narodna skupština RS, nije u skladu s Ustavom BiH jer krši odredbe Zakona o Agenciji za osiguranje BiH. Podnositelj zahtjeva je istaknuo da je navedenim zakonom propisana zakonodavna uloga Upravnog odbora Agencije u odnosu na zakone i druge akte iz oblasti osiguranja na razini entiteta kroz davanje suglasnosti na nacрте, odnosno prijedloge zakona i drugih akata, davanje suglasnosti za izmjene i dopune entitetskog zakonodavstva o osiguranju. Podnositelj zahtjeva je tvrdio da Narodna skupština RS, prilikom usvajanja osporenog zakona, nije osigurala potrebnu suglasnost Upravnog odbora Agencije, te da je Narodna skupština ušla u pitanja čije reguliranje je, shodno članku III/5.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, prenijeto na državu BiH. Ustavni sud je, pored ostalog, istaknuo (vidi, točka 55.): „(...) u nedostatku precizne i jasne odredbe koja bi određivala šta se smatra potrebnom suglasnošću Agencije, da odgovor na pitanje u kojoj mjeri je procedura iz članka 6. Zakona o Agenciji za osiguranje u BiH jasna, kao i šta ona točno podrazumijeva (koji redoslijed aktivnosti i sl.), ne može dati ovaj sud, već je to zadaća Upravnog odbora Agencije koji je zadužen da vodi računa o harmonizaciji pravnih propisa u ovoj oblasti”. Naglasivši da Ustavni sud podržava obvezu da se poštuju procedure propisane državnim zakonom, čak i kada su nedorečene u formalnom smislu kao što je konkretni slučaj, Ustavni sud je uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja zaključio da su nadležni organi entiteta Republika Srpska prilikom donošenja osporenog zakona ispoštovali proceduru „davanja suglasnosti” od Upravnog odbora Agencije (vidi, točka 56.).

25. Iz naprijed prezentiranog proizlazi da Ustavni sud u svojoj dosadašnjoj praksi, kada je rješavao po osnovi nadležnosti iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, nikada nije meritorno ispitivao usuglašenost zakona koji je donijela kantonalna skupština.

26. Osim toga, napominje se da je člankom III/4.(b) Ustava Federacije BiH propisano da kantoni imaju sve nadležnosti koje nisu povjerene federalnoj vlasti, a posebice su nadležni, pored ostalog, za uređivanje *obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o*

obrazovanju i osiguranju obrazovanja. Nadalje, člankom II/A.1. Ustava Federacije BiH je određeno da se načela, prava i slobode utvrđeni u članku II. Ustava BiH primjenjuju na cijelom teritoriju BiH, te je u članku II/A.2. Ustava Federacije BiH određeno da će Federacija osigurati primjenu najviše razine međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Aneksu ovog ustava, među kojim su pobrojani i Europska konvencija i dopunski protokol, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Nadalje, u skladu s člankom V/1.1. Ustava Federacije BiH u izvršavanju svojih nadležnosti utvrđenih člankom III/4. Ustava Federacije BiH kantoni će poduzeti sve potrebne mjere zaštite ljudskih prava i sloboda utvrđenih u člancima II. A. 1. do 7. i predviđenih u instrumentima u Aneksu, i djelovat će u skladu s ovim ustavom. Najzad, u skladu s člankom IV/C/3/10 Ustava Federacije BiH, Ustavni sud Federacije BiH nadležan je pored ostalog da utvrđuje, na zahtjev premijera kantona ili jedne trećine poslanika u zakonodavnom tijelu kantona, da li je predloženi zakon ili zakon koga je usvojilo zakonodavno tijelo u skladu s ovim ustavom.

27. Nadalje, Ustavni sud primjećuje da je Ustavni sud Federacije BiH u Presudi broj U 26/13 od 23. listopada 2013. godine¹, na zahtjev jedne trećine poslanika kantonalnog zakonodavnog tijela, pored ostalog ispitivao usuglašenost Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju koji je donijela Skupština Unsko-sanskog kantona, u svezi s člankom II.A.2.1. c) d) i l) (jednakost pred zakonom; zabrana svake diskriminacije utemeljene na rasi, boji kože, spolu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu; temeljne slobode: sloboda govora i tiska; sloboda mišljenja, savjesti i uvjerenja; sloboda religije, uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje; sloboda okupljanja; sloboda udruživanja, uključujući slobodu osnutka i pripadanja sindikatima i slobodu neudruživanja; sloboda na rad) i člankom II.A.2.(2) b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine (svi građani uživaju politička prava: da sudjeluju u javnim poslovima; da imaju jednak pristup javnim službama; da biraju i da budu birani).

28. Iz prethodnih točaka proizlazi da se ustavnost zakona koji je donijela kantonalna skupština može osporiti pred Ustavnim sudom Federacije BiH. Međutim, takav zahtjev je ograničen nadležnostima Ustavnog suda Federacije BiH koje su propisane Ustavom Federacije BiH.

29. U konkretnom slučaju podnositelj zahtjeva smatra da Zakon o visokom obrazovanju TK nije u suglasnosti s odredbama Okvirnog zakona o visokom obrazovanju BiH, pa da slijedom toga nije u suglasnosti ni s Ustavom Bosne i Hercegovine. Kao što je naprijed navedeno, Ustavni sud je nekoliko puta meritorno ispitivao da li je došlo do kršenja Ustava

1 Dostupna na www.ustavnisudfbih.ba/hr/open_page_nw.php?l=hr&pid=290

Bosne i Hercegovine iz razloga što su entitetski zakoni bili u suprotnosti sa zakonima donesenim na razini Bosne i Hercegovine. Međutim, u svim navedenim slučajevima bili su osporeni isključivo entitetski zakoni, a ne zakoni koje su donijele kantonalne skupštine. U relevantnom dijelu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine je propisano da Ustavni sud ima nadležnost da odluči *da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu s ovim ustavom*. Dakle, Ustavni sud je nadležan da ispita ustavnost „zakona jednog entiteta” pa bi stoga, u izuzetnim slučajevima, mogao da ocijeni da li je zakon entiteta u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, uz prethodno ispitivanje da li je taj entitetski zakon u suprotnosti s nekim od relevantnih zakona donesenih na razini Bosne i Hercegovine. Međutim, u članku VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine ne spominju se zakoni koje su donijele kantonalne skupštine.

30. Stoga, zaključak koji se nameće jeste da Ustavni sud, kroz nadležnosti iz članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, ne može ispitati da li su zakoni koje su donijele kantonalne skupštine u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, ni da li takvi zakoni poštuju zahtjeve i standarde zakona donesenih na razini Bosne i Hercegovine.

31. Ustavni sud jedino kroz nadležnost iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine može ispitati da li je zakon koji je donijela kantonalna skupština „kompatibilan s ovim ustavom” „ili sa zakonima Bosne i Hercegovine”. Naime, Ustavni sud podsjeća da je u skladu s člankom VI/3.(c) Ustava BiH nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u BiH u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan s ovim ustavom, s Europskom konvencijom i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine, ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

32. Ustavni sud podsjeća da je u okviru nadležnosti iz citiranog članka u dosadašnjoj praksi ispitivao i propise koje su donijela tijela kantonalne vlasti kako slijedi. Ustavni sud je u predmetu broj U 8/12 ispitivao zahtjev Općinskog suda u Sarajevu za ocjenu kompatibilnosti, pored ostalog, članka 4. Zakona o sudbenim pristojbama Kantona Sarajevo s člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 8/12 od 23. studenog 2012. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba). Ustavni sud je u predmetu broj U 16/14 ispitivao zahtjev Kantonalnog suda u Mostaru za ocjenu kompatibilnosti članka 4. stavak 1. Zakona o sudbenim pristojbama s tarifom („Službene novine HNK” br. 4/09 i 2/13), s člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 16/14 od 24. rujna 2014. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba). Ustavni sud je u predmetu broj U 6/15

ispitivao zahtjev Općinskog suda u Sarajevu za ocjenu kompatibilnosti članka 37. stavak 4. Zakona o taksi prijevozu KS s člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 6/15* od 21. siječnja 2016. godine, dostupna na www.ustavnisud.ba).

33. Međutim, predmetni zahtjev za ocjenu zakona koji je donijela kantonalna skupština podniet je na temelju nadležnosti iz članka VI/3.(a), a ne na temelju nadležnosti iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, te stoga Ustavni sud ne može utemeljiti nadležnost u konkretnom slučaju.

34. Imajući u vidu odredbe članka 19. stavak (1) točka a) i članka 57. stavak (2) točka a) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko se utvrdi da Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. U skladu s člankom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број U 5/16

**ДЈЕЛИМИЧНА ОДЛУКА
О ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Борјане Кришто, друге замјенице председавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева за оцјену уставности одредби чл. 84 ст. 2, 3, 4 и 5, 109 ст. 1 и 2, 117 тачка д), 118 став 3, 119 став 1, 216 став 2, 225 став 2 и 226 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2, II/36), е) и ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3, 6, 8 и 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода

Одлука од 1. јуна 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 5/16, рјешавајући захтјев **Борјане Кришто**, друге замјенице предсједавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) алинеја б), члана 59 ст. (1), (2) и (3), члана 60, члана 61 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мато Тадић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Маргарита Цаца Николовска, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 1. јуна 2017. године донио је

ДЈЕЛИМИЧНУ ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја захтјев **Борјане Кришто**, друге замјенице предсједавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева.

Утврђује се да одредбе члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 117 тачка д) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 118 став 3 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 225 став 2 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 226 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 61 став (4) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке усклади одредбе:

члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине;

члана 117 тачка д) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине;

члана 118 став 3 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине;

члана 225 став 2 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине;

и члана 226 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, у смислу члана 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбија се као неоснован захтјев Борјане Кришто, друге замјенице предсједавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева, за оцјену уставности одредаба члана 84 став 5, члана 119 став 1 и члана 216 став 2 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13).

Утврђује се да су одредбе члана 84 став 5 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) у складу са одредбама чл. I/2 и II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да су одредбе члана 119 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) у складу са одредбама чл. I/2 и II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Утврђује се да су одредбе члана 216 став 2 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) у складу са одредбама члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и чланом 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Борјана Кришто, друга замјеница предсједавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева (у даљњем тексту: подносиатељка захтјева), поднијела је 27. јуна 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности одредби чл. 84 ст. 2, 3, 4 и 5, 109 ст. 1 и 2, 117 тачка д), 118 став 3, 119 став 1, 216 став 2, 225 став 2 и 226 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13, у даљњем тексту: Закон) са одредбама члана I/2, II/3б), е) и ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3, 6, 8 и 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 став (2) Правила Уставног суда, од Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Представничког дома и Дома народа затражено је 1. јула 2016. године да доставе одговор на захтјев.

3. Представнички дом и Дом народа су 1. августа и 28. јула 2016. године доставили одговор на захтјев.

4. У складу са чланом 90 став (1) тачка б) Правила Уставног суда, Уставни суд је на сједници одржаној 30. и 31. марта 2017. године донио одлуку о изузимању председника Уставног суда Мирсада Ћемана и судије Сеаде Палаврић из рада и одлучивања о предметном захтјеву јер су као заступници у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине учествовали у доношењу Закона чије су одредбе оспорене.

5. Уставни суд је на основу члана 60 Правила Уставног суда закључио да донесе дјелимичну одлуку и одгоди доношење одлуке у погледу дијела захтјева који се односи на утврђивање сагласности одредаба члана 109 ст. 1 и 2 Закона са одредбама члана II/3б) и ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3 и 8 Европске конвенције.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

1. Право свједока да не одговара на поједина питања, члан 84 ст. 2, 3, 4 и 5 Закона

6. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 84 ст. 2, 3, 4 и 5 Закона супротне члану II/3е) у вези са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине и чланом б став 3 тачка д) Европске конвенције.

7. Образлажући ове наводе, подносиатељка захтјева је истакла да су наведене одредбе неодређене и непрецизне јер не прописују ни границе, ни начин поступања главног тужиоца са свједоком којем даје имунитет, односно главни тужилац може одредити да нема кривичног прогона и за најтежа кривична дјела, тако да жртва и оштећени губе право на задовољштину у кривичном поступку. Законодавац није поставио јасну и прецизну границу, узимајући у обзир природу и тежину кривичних дјела, која би могла оправдати непредузимање кривичног прогона због заштите јавног интереса у демократском друштву које почива на владавини права и поштовању људских права.

8. Осим тога, „тужилачки опрост” у потпуности искључује суд и његову улогу у кривичном поступку, а свједок постаје доказно средство у рукама оптужбе, што води кршењу принципа једнакости грађана пред законом, равноправности и принципа законитости и постаје упитно шта је са имовинском користи оствареном кривичним дјелом. Тужилачки опрост у потпуности искључује суд и његову улогу у кривичном поступку, а свједок постаје доказно средство у рукама оптужбе.

2. Тјелесни преглед и друге радње, члан 109 ст. 1 и 2 Закона

9. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 109 ст. 1 и 2 Закона супротне члану II/3б) и ф) Устава Босне и Херцеговине и члану 3 и 8 Европске конвенције.

10. У образложењу ових навода, подносиатељка навода је истакла да наведене одредбе прописују узимање узорака крви и друге љекарске радње, те критеријуме по којима се противно вољи и пристанку окривљеног лица и других лица над њима проводе медицински третмани, што може покренути питање нечовјечног и понижавајућег третмана из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције. Подносиатељка је указала на праксу Европског суда према којој је право на приватни живот уско повезано с појмом личног интегритета, а свако мијешање у физички интегритет мора бити прописано законом и мора бити сразмјерно легитимној сврси ради које се спроводи и захтијева пристанак тог лица. У смислу праксе Европског суда за људска права (подносиатељка захтјева прецизирала је пресуде Европског суда за људска права), било какво предузимање присилног медицинског третмана с циљем прикупљања доказа мора бити увјерљиво оправдано чињеницама конкретног случаја, при чему је потребно водити рачуна о тежини дјела о којем је ријеч и мора се показати да су узете у обзир алтернативне методе за прикупљање доказа. Осим тога, тај поступак не смије пратити никакав ризик трајног оштећења здравља осумњиченог. Одредбе члана 109 ст. 1 и 2 са аспекта члана 3 Европске конвенције не прецизирају степен до којег је присилни медицински захват био нужан за прибављање доказа, опасност по здравље осумњиченог, начин на који је процедура захвата проведена, физички бол и психичку патњу коју је захват проузроковао, степен љекарског надзора који је доступан и ефекте на здравље осумњиченог.

3. Кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње, члан 117 тачка д) Закона

11. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 117 тачка д) Закона супротне члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине.

12. Образлажући ове наводе, подносиатељка захтјева је истакла да је прописивањем на овакав начин омогућено да се изузетак претвори у правило, односно у кривично законодавство се уносе елементи несразмјерности, прекомјерности и скривене арбитрарности. Независно од легитимног циља, преко наведене одредбе је отворена

могућност предузимања истражних радњи за готово сва кривична дјела наведена у Кривичном закону.

4. Надлежност за одређивање и трајање посебних истражних радњи, члан 118 став 3 Закона

13. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 118 став 3 Закона супротне члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

14. У образложењу ових навода, подносиатељка захтјева је истакла да према овим одредбама истражне радње могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог тужиоца, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из тач. а. и ц. члана 116 Закона могу трајати укупно најдуже шест мјесеци. Овако дуг период не може се сматрати сразмјерним роком у односу на природу и потребу за ограничавањем уставних права. Дијелом одредбе који гласи „посебно важних разлога” повријеђен је принцип владавине права и право на правично суђење зато што није јасан и транспарентан и оставља могућност арбитрарног тумачења и поступања тијела пред којим се води поступак. Осим тога, тај дио одредбе уједно је и претпоставка и мјерило којим се судија за претходни поступак води када примјењује ову одредбу. Наиме, неспорно је да ће дуже трајање посебних истражних радњи бити нужно када се ради о кривичним дјелима тероризма, тежих облика корупције, односно организованог криминала, трговине људима, наркотицима и наоружања. Међутим, спорна одредба није направила нужну дистинкцију између тих дјела и оних која немају таква обиљежја и на која се продужење рокова не треба односити. Због наведеног, спорна одредба узрокује правну непредвидљивост, правну неизвјесност, те правну несигурност. Подносиатељка захтјева је истакла да су ограничења уставних права грађана на приватност у дискреционој овласти тужиоца и судије за претходни поступак заснована на неодређеним претпоставкама за продужење примјене посебних истражних радњи.

5. Материјал добијен предузимањем радњи и обавјештавање о предузетим радњама, члан 119 став 1 Закона

15. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 119 став 1 Закона супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине, члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члану 8 Европске конвенције.

16. Образлажући ове наводе, подносиатеља захтјева је истакла да уређење посебних истражних радњи није сагласно Уставу Босне и Херцеговине зато што не постоји механизам којим би се обезбједила судска контрола. Наиме, суд одлучује о почетку предузимања посебних истражних радњи, међутим наведена одредба прописује да по истеку радње тијело полиције саставља извјештај за Тужилаштво, а тужилац судији за претходни поступак и тек тада судија за претходни поступак добија потпуну информацију о резултатима посебних истражних радњи. Судија за претходни поступак, након одређивања почетка примјене, није у могућности надзирати да ли и даље постоји потреба за спровођењем тих радњи будући да Закон не налаже судији за претходни поступак обавезу тражења дневних или периодичних извјештаја од полиције, нити полицији обавезу самоиницијативног достављања таквих извјештаја нити судији за претходни поступак нити тужиоцу. Подносиатеља захтјева је навела да Европски суд сматра да је контролу тајних мјера надзора пожељно повјерити суду јер судска контрола пружа најбоља јемства независности, непристрасности и поштовања процедуре. У предмету *Rotar против Румуније* Европски суд је истакао да иако обавјештајне службе могу легитимно постојати у демократском друштву, овлашћења тајног надгледања грађана могу се толерисати само у мјери која је строго нужна за заштиту демократских институција. У смислу члана 8 Европске конвенције поступци надзора морају слиједити вриједности демократског друштва, нарочито владавину права која имплицира да мијешање извршних власти у права појединаца мора да буде подвргнуто ефикасном надзору који би требао да спроводи суд. Спорна одредба није предвидјела такву могућност, него је прописала достављање мјеродавних података које омогућава доношење закључка о томе да ли су престали разлози ради којих су те радње биле одређене и да ли се морају прекинути. Извјесно је да обавезе полиције које одређују „по престанку радњи из члана 116. овог закона полицијски органи морају све информације, податке и предмете добијене предузетим радњама, као и извјештај о томе предати Тужиоцу” нису довољне за остварење тог циља. Судија за претходни поступак мора да има законско овлашћење у свако доба током спровођења посебних истражних радњи и да захтијева да му тужилац достави извјештај о основаности даљњег спровођења или када оцијени потребним, ради оцјене основаности даљњег спровођења радњи, да захтијева од полиције дневне извјештаје и документацију у обиму и мјери коју је сам овлашћен одредити.

6. Налог о спровођењу истраге, члан 216 став 2 Закона

17. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 216 став 2 Закона супротне члану III(е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције.

18. У образложењу ових навода, подносиатеља захтјева је истакла да налог о спровођењу истраге представља први акт којим се лице ставља под кривични поступак и по својој суштини представља ограничење основних права и слобода јер не обезбјеђује право жалбе, нити обезбјеђује другу правну заштиту против почетка кривичног прогона. Налог о спровођењу истраге садржи податке о починиоцу кривичног дјела ако су познати, опис дјела из којег произлазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела и др. Законодавац је обавезан прописати да се лице мора одмах службено обавијестити да је осумњичени и тада конституисати дјелотворно правно средство заштите против незаконитог прогона. Право на жалбу може бити изузетно искључено у случајевима одређеним законом, ако је обезбијеђена друга правна заштита. Право на правни лијек универзално је конституционално и законско право човјека и грађанина. Налог о спровођењу истраге не садржи упуту о правном лијеку, а грађани немају обезбијеђено право на жалбу. Ниједним законом није обезбијеђена друга правна заштита против налога о спровођењу истраге. Тужилац је донио налог о спровођењу истраге, а лице против којег се истрага спроводи нема никаква сазнања, нити је упознато са својим правима. То би могло да буде оправдано за најтежа кривична дјела ако се процијени да постоји опасност за живот или тијело или имовину великих размјера, што би законодавац требао прецизно одредити у закону.

7. Окончање истраге, члан 225 став 2 Закона

19. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 225 став 2 Закона супротне члану III/3e) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције.

20. Образлажући ове наводе, подносиатеља захтјева је истакла да је наведеним одредбама регулисана ситуација када се истрага не заврши у року од шест мјесеци потребне мјере ће предузети Колегијум Тужилаштва без прописивања коначног рока. То је супротно праву на суђење у разумном року, а осумњиченом и оштећеном није дата могућност притужбе због одуговлачења поступка и других неправилности током истраге, тако да је остављена могућност да се истрага спроводи више година. Пракса Европског суда показује да недјелотворност истражних поступака, ако се утврди да је постојала, увијек води кршењу конвенцијских права. Кривични прогон мора да буде независан и непристрасан, а истрага мора да буде дјелотворна (свеобухватна, темељита, брза, ревна, пажљива и смислена).

8. Подизање оптужнице, члан 226 став 1 Закона

21. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 226 Закона супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине и члану 13 Европске конвенције.

22. У образложењу ових навода подносиатељка захтјева је истакла да је наведена одредба неразумљива са аспекта суђења у разумном року која предвиђа: „Кад у току истраге Тужилац нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња да је осумњичени учинио кривично дјело.” Када заврши истрагу тужилац располаже подацима на основу којих би могао или обуставити поступак или подићи оптужницу. Законодавац је обавезан прописати рок за подизање оптужнице, као и продужење тог рока када је ријеч о сложеним, односно изразито сложеним предметима. Осим тога, наведеним одредбама није предвиђено правно средство против одуговлачења поступка и других неправилности у поступку истраге, што је супротно принципу владавине права, правне сигурности и правне досљедности.

б) Одговор на захтјев

23. Уставноправна комисија Представничког дома је истакла да је разматрала предметни захтјев, те да је „са шест гласова ‘за’, једним гласом ‘против’ и једним гласом ‘уздржан’ усвојила закључак који гласи: Уставноправна комисија Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ је размотрила захтјев Уставног суда БиХ [...] и усвојила закључак да је Парламентарна скупштина БиХ усвојила Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине”.

24. Уставноправна комисија Дома народа је навела да је размотрила предметни захтјев, те да Уставни суд у складу са својим надлежностима одлучи о усаглашености Закона са Уставом Босне и Херцеговине.

IV. Релевантни прописи

25. У **Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 84.

Право свједока да не одговара на поједина питања

(1) Свједок има право да не одговара на поједина питања ако би га истинит одговор изложио кривичном гоњењу.

(2) Свједок који користи право из става 1. овог члана, одговориће на та питања ако му се да имунитет.

(3) Имуитет се даје одлуком главног тужиоца БиХ.

(4) Свједок који је добио имунитет и који је свједочио, неће се кривично гонити осим ако је дао лажни исказ.

(5) Свједоку се одлуком Суда за савјетника одређује адвокат за вријеме трајања саслушања, уколико је очито да сам није у стању да користи своја права у вријеме саслушања и ако његови интереси не могу бити заштићени на други начин.

Члан 116. ст. 1. и 2.

Врсте посебних истражних радњи и увјети за њихову примјену

(1) Против лица за које постоје основи сумње да је само или с другим лицима учествовало или учествује у извршењу кривичног дјела из члана 117. овог закона могу се одредити посебне истражне радње, ако се на други начин не могу прибавити докази или би њихово прибављање било повезано с несразмјерним теškoћама.

(2) Истражне радње из става 1. овог члана су:

- а) надзор и техничко снимање телекомуникација,
- б) приступ компјутерским системима и компјутерско сравање података,
- ц) надзор и техничко снимање просторија,
- д) тајно праћење и техничко снимање лица, транспортних средстава и предмета који стоје у вези с њима,
- е) коришћење прикривених истражитеља и коришћење информатора,
- ф) симулирани и контролисани откуп предмета и симулирано давање поткупнине,
- г) надзирани превоз и испорука предмета кривичног дјела.

Члан 117.

Кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње

Истражне радње из члана 116. став 2. овог закона могу се одредити за кривична дјела:

- а) против интегритета Босне и Херцеговине,
- б) против човјечности и вриједности заштићених међународним правом,
- ц) тероризма,
- д) за која се према закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна.

Члан 118. ст. 1, 3, 5. и 6.

Надлежност за одређивање и трајање истражних радњи

(1) Истражне радње из члана 116. става 2. овог закона одређује наредбом судија за претходни поступак, на образложени приједлог Тужиоца који садржи: податке о лицу против кога се радња предузима, основе сумње из члана 116. става 1. или 3. овог закона, разлоге за њено предузимање и остале битне околности које захтијевају предузимање радњи, навођење радње која се захтијева и начин њеног извођења, обим и трајање радње. Наредба садржи исте податке као и приједлог Тужиоца, као и утврђивање трајања наређене радње.

(3) Истражне радње из члана 116. става 2. тач. а. до д. и г. овог закона могу трајати најдуже до мјесеца дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог Тужиоца, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из тачке а. до ц. могу трајати укупно најдуже шест мјесеци, а мјере из тач. д. и г. укупно најдуже три мјесеца. Захтјев за радњу из члана 116. става 2. тачке ф. овог закона се може односити само на једнократни акт, а захтјев за сваку наредну радњу против истог лица мора садржавати разлоге који оправдавају њену употребу.

(5) Судија за претходни поступак мора писменом наредбом, без одлагања, обуставити извршење предузетих радњи ако су престали разлози због којих су радње одређене.

(6) Наредбу из става 1. овог члана извршава полицијски орган. Предузећа која врше пренос информација дужна су Тужиоцу и полицијским органима омогућити провођење мјера из члана 116. става 2. тачке а. овог закона.

Члан 119. ст. 1. и 3.

Материјал добијен предузимањем радњи и
обавјештавање о предузетим радњама

(1) По престанку радњи из члана 116. овог закона полицијски органи морају све информације, податке и предмете добијене предузетим радњама, као и извјештај о томе предати Тужиоцу. Тужилац је дужан доставити судији за претходни поступак писмени извјештај о предузетим радњама. На основу поднесеног извјештаја судија за претходни поступак провјерава да ли је поступљено по његовој наредби.

(3) Судија за претходни поступак ће, без одлагања, а након предузимања радњи из члана 116. овог закона, обавјестити лице против којег је радња била предузета. Лице против кога је мјера била предузета може од Суда затражити испитивање законитости наредбе и начина на који је проведена мјера.

Члан 216. ст. 1. и 2.
Наредба о спровођењу истраге

(1) Тужилац наређује спровођење истраге ако постоје основи сумње да је извршено кривично дјело.

(2) О спровођењу истраге доноси се наредба, која садржи: податке о починиоцу кривичног дјела уколико су познати, опис дјела из којег произилазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела, околности које потврђују основе сумње за спровођење истраге и постојеће доказе. У наредби Тужилац ће навести које околности треба истражити и које истражне радње треба предузети.

Члан 225. ст. 1. и 2.
Окончање истраге

(1) Тужилац окончава истрагу кад нађе да је стање ствари довољно разјашњено да се може подићи оптужница. Окончање истраге ће се забиљежити у спису.

(2) Ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од доношења наредбе о спровођењу истраге, потребне мјере да би се истрага окончала предузеће колегиј Тужилаштва.

Члан 226. став 1.
Подизање оптужнице

(1) Кад у току истраге Тужилац нађе да постоји довољно доказа из којих произилази основана сумња да је осумњичени учинио кривично дјело, припремиће и упутити оптужницу судији за претходно саслушање.

V. Допустивост

26. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне Херцеговине.

27. Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

а) Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући, или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

28. Предметни захтјев у преосталом дијелу поднијела је друга замјеница предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине. Имајући у виду наведено, а у смислу одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев у преосталом дијелу допустив зато што га је поднио овлаштени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 Правила Уставног суда због којег захтјев у преосталом дијелу није допустив.

VI. Меритум

29. Подносиатељка захтјева тврди да одредбе чл. 84 ст. 2, 3, 4 и 5, 117 тачка д), 118 став 3, 119 став 1, 216 став 2, 225 став 2 и 226 став 1 Закона нису сагласне одредбама члана I/2, II/3е) и ф) Устава Босне и Херцеговине и одредбама чл. 6, 8 и 13 Европске конвенције.

VI. 1. Право свједока да не одговара на поједина питања, члан 84 ст. 2, 3, 4 и 5 Закона

30. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 84 ст. 2, 3, 4 и 5 Закона супротне члану II/3е) у вези са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 3 тачка д) Европске конвенције. Подносиатељка захтјева тврди да наведене одредбе нису сагласне Уставу Босне и Херцеговине јер су неодређене и непрецизне, будући да немају јасну границу с обзиром на природу и тежину кривичних дјела која би могла оправдати непредузимање кривичног прогона због заштите јавног интереса у демократском друштву које почива на владавини права и поштовању људских права. Главни тужилац може одредити да нема кривичног прогона и за најтежа кривична дјела.

31. Уставни суд, прије свега, налази да одредбе члана 84 став 1 Закона прописују: „Свједок има право да не одговара на поједина питања ако би га истинит одговор изложио кривичном гоњењу.” У вези с тим Уставни суд подсјећа да је Европски

суд у предмету *Saunders против Велике Британије* (види, Европски суд, пресуда од 17. децембра 1996. године) констатовао: „Иако у члану 6 Конвенције нису посебно споменути, право на ћутање и право да лице не инкриминише само себе представљају генерално признате међународне стандарде који су срж појма правичног поступка сходно члану 6. Право да лице не инкриминише само себе, посебно, претпоставља да оптужба у кривичним предметима доказује свој предмет против окривљеног без прибјегавања доказима који су добијени методама принуде или притиска, против воље окривљеног. У том смислу ово право је уско везано с пресумпцијом невиности која је садржана у члану 6 став 2 Конвенције. Уставни суд налази да је наведеном одредбом у Закон ‘уграђен’ институт привилегија од самооптуживања као једно од основних права које је дио принципа правичног поступка и уско је повезано с претпоставком невиности.”

32. Уставни суд налази да оспорене одредбе члана 84 Закона прописују: „Свједок који користи право из става 1. овог члана, одговориће на та питања ако му се да имунитет. Имуитет се даје одлуком главног тужиоца БиХ. Свједок који је добио имунитет и који је свједочио, неће се кривично гонити осим ако је дао лажни исказ. Свједоку се одлуком Суда за савјетника одређује адвокат за вријеме трајања саслушања, уколико је очито да сам није у стању да користи своја права у вријеме саслушања и ако његови интереси не могу бити заштићени на други начин.”

33. Дакле, оспореним одредбама, као облик заштите од самооптуживања, законодавац је прописао да свједок може одговорити на та питања под условом да му се да имунитет од кривичног гоњења, надлежност за давање имунитета, непредузимање кривичног гоњења према свједоку који је добио имунитет, те обавезу да се свједоку који је добио имунитет одреди адвокат под одређеним условима. Уставни суд, прије свега, примјећује да се у конкретном случају ради о свједоку, односно да се ради о лицу за које не постоје докази да је починило кривично дјело, тј. које ће одговорима на питања у својству свједока у поступку против другог лица оптужити само себе и то ће бити први докази против њега. У смислу наведених одредаба тужилац може одустати од кривичног гоњења таквог свједока ради прибављања његових одговора у поступку против другог лица. Такви одговори постају доказ оптужбе против тог другог лица. Произлази да се ради о договору између тужиоца и свједока. О давању имунитета одлучује главни тужилац.

34. Уставни суд подсјећа да је ступањем на снагу Закона (2003. године) у Босни и Херцеговини дошло до суштинских промјена правила кривичног поступка. Прије свега, кривични поступак је уређен као нека врста кривичне парнице са снажно наглашеном акузаторношћу сваке фазе кривичног поступка, у којој је тужилац

једна од странака у поступку, са овлашћењима и обавезом да гони починиоце кривичних дјела. Закон тужиоцу препушта надлежност и даје одговорност за цјелокупан поступак откривања и расвјетљавања кривичних дјела на тај начин што истражни поступак у цијелости ставља у овлашћење и дужност тужиоцу. Дакле, у смислу Закона, тужилац је дужан да предузме кривично гоњење ако постоје докази да је почињено кривично дјело, осим ако овим законом није другачије прописано. Из наведеног слиједи принцип легалитета који налаже да свако за кога постоје докази да је починилац кривичног дјела треба да за то дјело буде процесуиран и кажњен у складу са законом. С друге стране, Уставни суд подсјећа да је један од начина који користе савремене државе и међународна заједница за успјешнију борбу против извршилаца тешких кривичних дјела стварање законских механизма који допуштају да тужилац под одређеним условима одступи од принципа легалитета кривичног гоњења, а то су посебни случајеви, када то захтијева већи јавни интерес. Уставни суд налази да је институт давања имунитета „уграђен” у Закон у циљу супротстављања озбиљним пријетњама по безбједност грађана које се појављују у облику терористичких организација или других организованих и повезаних злочиначких удружења, односно с циљем да се извршиоци оваквих дјела, а нарочито њихови организатори приведу правди. Неспорно је да наведено представља оправдан изузетак од принципа легалитета.

35. Према наводима подносиоце захтјева, наведене одредбе не испуњавају захтјеве одређености и прецизности јер немају јасну границу с обзиром на природу и тежину кривичних дјела која би могла оправдати непредузимање кривичног прогона због заштите јавног интереса у демократском друштву.

36. Уставни суд подсјећа на одредбе члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине, према којима је Босна и Херцеговина одређена као „демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора”. Из наведене одредбе слиједи принцип владавине права који означава систем политичке власти заснован на поштовању устава, закона и других прописа, како од стране грађана тако и од самих носилаца државне власти. Сви закони, други прописи, као и поступци носилаца власти морају да буду засновани на закону, односно на закону заснованом пропису. Надаље, концепт владавине права није ограничен само на формално поштовање принципа уставности и законитости, већ захтијева да устав и закони имају одређен садржај, примјерен демократском систему, тако да служе заштити људских права и слобода у односима грађана и тијела јавне власти, у оквиру демократског политичког система. Осим тога, Европска конвенција нарочито прокламује владавину права, а њен посебан значај се испољава у области процесног права.

37. Уставни суд даље подсјећа да се Законом одређују правила којима се обезбјеђује да у законито спроведеном поступку пред надлежним судом нико недужан не буде осуђен, а да се починиоцу кривичног дјела изрекне казна или друга мјера уз услове које предвиђа Кривични закон. У смислу Устава Босне и Херцеговине, уређење кривичног законодавства је искључива надлежност законодавца. Са уставноправног аспекта једина обавеза законодавца је да при уређивању појединих института тог поступка уважава захтјеве које пред њега поставља Устав Босне и Херцеговине, а нарочито оне који произлазе из принципа владавине права. Прецизније, њихово уређење увијек мора да буде такво да обезбјеђује остварење легитимних циљева кривичног поступка, правну сигурност, одређеност, приступачност, предвидљивост и правну извјесност норми, те процесну равноправност положаја странака. Задатак Уставног суда је да обезбиједи да ти захтјеви буду поштовани.

38. Уставни суд подсјећа да захтјеви правне сигурности и владавине права траже да правна норма буде доступна лицима на која се примјењује и за њих предвидљива, то јест довољно прецизна да она могу стварно и конкретно знати своја права и обавезе до степена који је разуман у датим околностима, како би се према њима могла понашати. Кад се тај захтјев не поштује, неодређене и непрецизне правне норме отварају простор арбитрарном одлучивању надлежних тијела.

39. Уставни суд првенствено подсјећа да су се у међународној кривично-правној пракси развили различити облици имунитета, тако да се тужилац може, зависно од околности конкретног случаја, предијелити за један од два основна типа процесних имунитета: потпуни (бланкетни) имунитет којим се свједоку даје пуна заштита од кривичног гоњења за било које претходно почињено кривично дјело, које ће се открити током његовог свједочења и ограничени (употребни) имунитет којим се свједоку гарантује да његов исказ, нити други докази који су произашли из његовог исказа неће бити коришћени против њега. Међутим, уколико тужилац прикупи друге доказе, одвојено и независно од исказа свједока, може га на основу таквих доказа процесуирати/оптужити за конкретно кривично дјело. Према томе, циљ давања имунитета током кривичног поступка је обезбјеђење међународно признатих стандарда правичног поступка, а то су право на ћутање, односно привилегију против самооптуживања. Доводећи наведено у везу са одредбом којом је прописано: „Свједок који је добио имунитет и који је свједочио, неће се кривично гонити осим ако је дао лажан исказ”, Уставни суд првенствено сматра да оспорене одредбе нису прецизне у погледу обима имунитета који се може дати одређеном свједоку. Наиме, из цитиране одредбе не произлази да ли се одлука о имунитету односи на радње које је свједок навео у свом исказу или се односи на радње из

цјелокупног кривично-правног догађаја у вези с којим свједок даје исказ, односно да ли се односи и на радње које би се могле открити током његовог свједочења. Дакле, из цитиране одредбе произлази да законодавац није направио јасно разграничење између права свједока да ћути и да не одговара на поједина питања ако би га истинит одговор изложио кривичном прогону у односу на обавезу свједока да одговара на постављена питања, што је посебно релевантно са аспекта једнакости страна у поступку. Осим тога, није прописан механизам који ће обезбиједити да свједок који је добио имунитет, а који није свједочио, буде процесуиран због кривичног дјела за које је добио имунитет. Такав свједок се може гонити само ако је дао лажан исказ. Тумачењем дијела одредбе: „Свједок који је добио имунитет и који је свједочио неће се кривично гонити...”, могло би се закључити да кривично гоњење таквог свједока јесте допуштено онда када није свједочио. Међутим, наведено указује да се ради о непрецизној одредби, односно да законодавац није прецизно прописао када, под којим околностима и на који начин ће се предузети такво гоњење, на примјер како поступити у ситуацији када свједок не одбија да свједочи, али је промијенио исказ. Из наведеног слиједи да свједоци који би понудили исказе у замјену за одустанак од кривичног гоњења конкретно и стварно не знају у којем обиму, у којим условима, то могу остварити, односно не знају када и да ли ће бити процесуирани. У вези с тим, Уставни суд налази да законодавац није задовољио стандарде прецизности и одређености. Због наведеног, оспорене одредбе, саме по себи, отварају простор арбитрарном одлучивању тужиоца односно главног тужиоца код давања имунитета.

40. Уставни суд даље подсјећа да правна сигурност не значи да онима који доносе одлуке не смију бити повјерена дискрециона овлашћења или одређена слобода поступања, под условом да постоје правна средства и правни поступци за спречавање њихове злоупотребе. Закони морају увијек поставити оквир дискреционих овлашћења и уредити начин њиховог спровођења с довољном јасноћом која појединцу обезбјеђује примјерену заштиту против арбитрарности. Арбитрарно вршење овлашћења омогућава непоштене или неразумне одлуке које су противне принципу владавине права. Уставни суд запажа да је заштита права оштећеног у кривичном поступку обезбијеђена Законом (упознавање оштећеног да током кривичног поступка може поставити имовинско-правни захтјев, о неспровођењу истраге, о обустављању истраге, као и о разлозима за обустављање истраге, о повлачењу оптужнице, о доношењу одлуке којом се оптужени ослобађа оптужбе или којом се оптужба одбија или кад рјешењем обуставља кривични поступак, о резултатима преговарања о кривници са оптуженим). Надаље, Уставни суд подсјећа да је принцип легалитета гаранција грађанима да ће тужилац покренути кривични поступак кад год се за то испуне законски услови (ако постоје докази да је почињено

кривично дјело) и да ће тако поступати једнако према свима. Оштећени кривичним дјелом ће тада моћи остварити она права која су му гарантована Законом. С друге стране, Уставни суд понавља да је законодавац у Закон „уградио” могућност за непредузимање кривичног гоњења с циљем супротстављања озбиљним пријетњама по безбједност грађана које се појављују у облику терористичких организација или других организованих и повезаних злочиначких удружења, односно с циљем да се извршиоци оваквих дјела, а нарочито њихови организатори приведу правди. У том случају оштећени кривичним дјелом, у чијем извршењу је учествовало лице које је добило имунитет од кривичног гоњења за то кривично дјело, неће моћи остварити она права која су му гарантована Законом, а која би евентуално остварио у кривичном поступку да није дошло до давања имунитета. Из наведеног слиједи да давање имунитета свједоку директно утиче на право појединца на једнакост пред законом и права оштећених кривичним дјелима која је починило лице којем се даје имунитет. Уставни суд је претходно констатовао да давање имунитета неспорно представља оправдани изузетак од принципа легалитета. Међутим, Уставни суд налази да из наведених одредаба слиједи да законодавац није поставио било какве законске услове, односно ограничења у погледу давања имунитета свједоку тако да произлази да се имунитет може дати свједоку за којег постоје информације да је управо учествовао у извршењу кривичних дјела у саставу злочиначке или терористичке организације, а с циљем доказивања кривичних дјела, на примјер кривоворење службене исправе. Дакле, законодавац није ограничио да се имунитет може дати свједоку за којег постоје информације да је управо учествовао у извршењу ових дјела, односно оспорене одредбе не садрже било какву одредницу, ни назнаку за која дјела се може дати имунитет свједоку. Наведене одредбе, такође, не садрже било какву одредницу, ни назнаку која су то кривична дјела која се истражују да би с циљем доказивања тих дјела тужилац одустао од кривичног гоњења свједока. Стога, Уставни суд сматра да се због постојања различитих интереса, тј. угрожавања права појединца на једнакост пред законом и права оштећених тешким кривичним дјелом које је починило лице којем се даје имунитет, прописивањем давања имунитета без било каквих ограничења искључује да овлашћење које је законодавац дао тужиоцу односно главном тужиоцу буде апсолутно дискреционо. На који начин ће законодавац уредити институт давања имунитета није у надлежности Уставног суда, међутим законодавац мора прописати за која се дјела може дати имунитет свједоку, те која су то кривична дјела која се истражују, да би с циљем доказивања тих дјела тужилац одустао од кривичног гоњења свједока. Поређења ради, Уставни суд примјећује да је законодавац у Закону предвидио могућност закључивања споразума о признању кривице. Тим је тужиоцу дата могућност да са осумњиченим

односно оптуженим преговара о условима признања кривичног дјела за које га терети у замјену за изрицање одређене санкције која, по својој врсти и тежини, може бити и испод законом одређеног минимума казне затвора за то кривично дјело. Међутим, Уставни суд запажа да је законодавац у том случају приступио детаљном начину регулисања тог института тако што је прописао тачно под којим условима споразум о признању кривице може бити прихваћен, те је за провјеру испуњавања тих услова прописао судску контролу приликом одлучивања о прихватању споразума. Имајући у виду да тужилац односно главни тужилац у правном систему Босне и Херцеговине има улогу странке у поступку, која чињеница не нуди довољне гаранције у погледу његове независности и непристрасности, поред прописивања услова, односно ограничења (за која дјела се може дати имунитет свједоку, те која су то кривична дјела која се истражују да би с циљем доказивања тих дјела тужилац одустао од кривичног гоњења свједока) законодавац је обавезан прописати судску контролу испуњености ових услова и неопходно је да законодавац искључи апсолутно дискрециону природу овлашћења која даје тужилаштву, односно главном тужиоцу.

41. Уставни суд сматра да су због непрецизности и неодређености оспорених одредби, ове одредбе супротне принципу владавине права. Прецизније речено, неопходно је утврдити: а) за која кривична дјела се даје имунитет; б) у којем поступку се ова врста имунитета може користити. Надаље, неопходно је нагласити да поштовање предвиђених услова треба да потврди независан и непристрасан суд.

42. Уставни суд закључује да су одредбе члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

43. Имајући у виду наведени закључак, Уставни суд неће разматрати да ли су одредбе члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона супротне члану II/3е) и члану 6 став 3 тачка д) Европске конвенције.

44. Подносиатељка захтјева је указала и да су одредбе члана 84 став 5 Закона супротне чл. I/2 и II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 став 3 тачка д) Европске конвенције. Уставни суд налази да наведене одредбе гласе: „Свједоку се одлуком Суда за савјетника одређује адвокат за вријеме трајања саслушања, уколико је очито да сам није у стању да користи своја права у вријеме саслушања и ако његови интереси не могу бити заштићени на други начин.” Уставни суд уочава да подносиатељка захтјева нити једним наводом не образлаже зашто сматра да су ове оспорене одредбе супротне наведеним члановима Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције.

45. Имајући у виду наведено, Уставни суд оцјењује ове наводе из захтјева неоснованим, односно закључује да су одредбе члана 84 став 5 Закона у складу са чл. I/2 и II/3e) Устава Босне и Херцеговине.

VI. 2. Кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње, члан 117 тачка д) Закона

46. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 117 тачка д) Закона супротне члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине. Подносиатељка захтјева је истакла да је наведеном одредбом омогућено да се изузетак претвори у правило, односно у кривично законодавство се уносе елементи несразмјерности, прекомјерности и скривене арбитрарности. Независно од легитимног циља, преко наведене одредбе је отворена могућност предузимања истражних радњи за готово сва кривична дјела наведена у Кривичном закону.

47. Уставни суд подсјећа да је неспорно да се одређивањем, односно примјеном посебних истражних радњи држава мијеша у остваривање права појединца из члана 8 Европске конвенције. Такво мијешање оправдано је у смислу става 2 члана 8 само ако је „у складу са законом”, тежи једном или више легитимних циљева наведених у ставу 2, те је „нужно у демократском друштву” како би се постигао тај циљ или циљеви (види, *Kvasnica против Словачке*, број 72094/01, став 77, 9. јуни 2009). Надаље, „у складу са законом” на основу члана 8 став 2 у начелу захтијева, прво, да спорна мјера има одређени основ у домаћем пропису; такође се односи и на квалитет предметног прописа који треба да буде у складу с владавином права, те доступан лицу на које се односи које мора, штавише, моћи да предвиди посљедице за себе, те да мјера мора да буде у складу с владавином права (види, на примјер, *Kruslin против Француске*, 24. април 1990, став 27, Серија А, број 176-А). Уставни суд, такође, указује да према пракси Европског суда (види, такође, *Kruslin против Француске*) прислушкивање и друге форме праћења телефонских разговора представљају озбиљно мијешање у приватни живот и кореспонденцију и, према томе, морају да буду засноване на „закону” који је посебно прецизан. Основно је да постоје јасна, детаљна правила, прије свега, закон мора дефинисати категорије лица која могу бити подвргнута мјерама прислушкивања на основу судског налога и природе кривичних дјела која могу дати разлога за такав налог. Надаље, Уставни суд подсјећа да ће се мијешање сматрати неопходним у демократском друштву за легитиман циљ ако одговара на хитну друштвену потребу и, нарочито, ако је пропорционално легитимном циљу који се жели постићи (види, *Coster против Уједињеног Краљевства* број 24876/94, став 104, 18. јануар 2001. године).

48. Уставни суд подсјећа да је одредбама Закона прописано да се против лица за које постоје основи сумње да је само или с другим лицима учествовало или учествује у учињењу кривичног дјела из члана 117 овог закона: а) против интегритета Босне и Херцеговине, б) против човјечности и вриједности заштићених међународним правом, ц) тероризма, те д) за која се према закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна могу одредити посебне истражне радње, ако се на други начин не могу прибавити докази или би њихово прибављање било повезано с несразмјерним тешкоћама. Произлази да је Закон прецизирао категорије лица против којих се могу одредити посебне истражне радње и природу кривичних дјела.

49. Надаље, Уставни суд налази да оспорена одредба члана 117 тачка д) Закона прописује: „Истражне радње из члана 116. став 2. овог закона могу се одредити за кривична дјела: за која се према закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна.” Подносиатељка захтјева тврди да је наведеном одредбом омогућено да се изузетак претвори у правило, односно у кривично законодавство се уносе елементи несразмјерности, прекомјерности и скривене арбитражности.

50. Уставни суд, прије свега, подсјећа да кривично законодавство у Босни и Херцеговини чине Кривични закон БиХ, Кривични закон Федерације БиХ, Кривични закон Републике Српске и Кривични закон Дистрикта Брчко. Уставни суд даље подсјећа да је разлог за усвајање кривичног закона на нивоу државе потреба да се кривичноправни стандарди међународног права уврсте у кривично законодавство БиХ и тако обезбиједи правна сигурност и заштита људских права на простору цијеле БиХ, те унапређење борбе против криминалитета. Увидом у Кривични закон БиХ, Уставни суд уочава да је за велику већину кривичних дјела (основни односно квалификовани облик) законодавац прописао могућност изрицања казне затвора у трајању од три године, тако да произлази да се за сва та дјела могу одредити посебне истражне радње. Надаље, у оквиру тих кривичних дјела Уставни суд налази да је Кривични закон БиХ, између осталих, као кривична дјела прописао: напад на уставни поредак, угрожавања територијалне цјелине, геноцид, изазивање националне, расне и вјерске мржње, раздора и нетрпељивости, прање новца, организовани криминал. Из наведеног слиједи да се ради о изузетно важним објектима кривичноправне заштите, односно да се ради о тешким кривичним дјелима која се манифестују насиљем и нападом на основне вриједности човјека и друштва у цјелини. Међутим, у оквиру тих кривичних дјела Кривични закон БиХ је, између осталих, као кривична дјела прописао: повреда слободе одређене бирача, злоупотреба међународних знакова, кривотворење знакова за вриједност, лажно пријављивање, недопуштено коришћење права радио дифузије. Из наведеног слиједи да су Кривичним законом

БиХ предвиђена и кривична дјела која немају обиљежја тешких кривичних дјела. Уставни суд налази да је законодавац Законом прописао да се посебне истражне радње примјењују искључиво ако се на други начин не може постићи исти циљ тако да је законодавац неспорно имао у виду ограничавање права појединца из члана 8 Европске конвенције. Међутим, Уставни суд понавља да Кривични закон БиХ одређује да се за велику већину кривичних дјела (основни односно квалификовани облик) могу одредити посебне истражне радње у оквиру којих су и тешка кривична дјела и кривична дјела која немају таква обиљежја. Уставни суд налази да је легитимни циљ примјене посебних истражних радњи супротстављање најтежим облицима криминалитета. Прописивањем да се посебне истражне радње могу одредити за велику већину кривичних дјела прописаних Кривичним законом, у оквиру којих су и дјела која немају обиљежја тешких кривичних дјела, законодавац није обезбиједио да ће мијешање у право из члана 8 бити у оној мјери у којој је строго нужно за очување демократских институција, односно није обезбиједио сразмјер између тежине задирања у право приватности и легитимног циља који се жели постићи примјеном те посебне мјере. На који ће начин законодавац уредити ово питање, да ли ће подићи општу границу казне за коју се могу одређивати посебне истражне радње комбинујући са одређеним кривичним дјелима или групама кривичних дјела која, због своје специфичности, без обзира на прописану казну, захтијевају да буду обухваћена законском одредбом кривичних дјела за која се могу одредити посебне истражне радње није у надлежности Уставног суда, међутим законодавац се код одређивања кривичних дјела за која се могу одредити посебне истражне радње мора ограничити само на оно што је нужно у демократском друштву, односно омогућити сразмјер између права на приватност и легитимног циља који се жели постићи примјеном те посебне истражне радње.

51. Уставни суд закључује да је одредба члана 117 тачка д) Закона супротна члану I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине.

VI. 3. Надлежност за одређивање и трајање истражних радњи, члан 118 став 3 Закона

52. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 118 став 3 Закона супротне члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члану I/2 Устава Босне и Херцеговине. У образложењу ових навода, подносиатељка захтјева је истакла да према овим одредбама истражне радње могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог тужиоца продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из тач. а. и ц. члана 116 Закона могу трајати укупно

најдуже шест мјесеци. Овако дуг период се не може сматрати сразмјерним роком у односу на природу и потребу за ограничавањем уставних права. Дијелом одредбе који гласи „посебно важних разлога” повријеђен је принцип владавине права и право на правично суђење зато што није јасан и транспарентан и оставља могућност арбитрарног тумачења и поступања тијела пред којим се води поступак. Осим тога, спорна одредба није направила нужну дистинкцију између тих дјела и оних која немају таква обиљежја и на која се продужење рокова не треба односити.

53. Уставни суд понавља да је неспорно да се примјеном посебних истражних радњи држава мијеша у остваривање права појединца из члана 8 Европске конвенције. Уставни суд подејећа на одлуку Европског суда у предмету Драгојевић против Хрватске (захтјев број 68955/11, пресуда од 15. јануара 2015. године, ст. 79-82) у којем је Европски суд истакао: „Такво мијешање оправдано је у смислу става 2 члана 8 само ако је ‘у складу са законом’, тежи једном или више легитимних циљева наведених у ставу 2, те је ‘нужно у демократском друштву’ како би се постигао тај циљ или циљеви (види, међу низом пресуда, *Kvasnica против Словачке*, број 72094/01, став 77, 9. јуни 2009). Израз ‘у складу са законом’ на основу члана 8 став 2 у начелу захтијева, прво, да спорна мјера има одређени основ у домаћем пропису; такође се односи и на квалитет предметног прописа који треба бити у складу с владавином права, те доступан лицу на које се односи које мора, штавише, моћи предвидјети посљедице за себе, те да мјера мора да буде у складу с владавином права (види, на примјер, *Kruslin против Француске*, 24. април 1990, став 27, Серија А, број 176-А). Посебно у контексту тајних мјера надзора попут пресретања комуникације, услов правне ‘предвидљивости’ не може значити да би појединац требао бити у стању предвидјети кад ће власти вјероватно пресрести његову комуникацију како би у складу с тим могао прилагодити своје понашање. Међутим, кад се ова овлашћења извршавају у тајности, опасност од произвољности је очита. Према томе, домаћи закон мора бити довољно јасан у свом изричају како би се појединцу јасно указало на то у којим околностима и под којим увјетима тијела јавне власти имају овлашћења посегнути за таквим мјерама (види, на примјер, *Malone*, цитирано горе, став 67; *Huvig против Француске*, 24. април 1990, став 29, Серија А, број 176-В; *Valenzuela Contreras против Шпаније*, 30. јули 1998, став 46, *Извјештаји о пресудама и одлукама 1998-V*; *Weber u Saravia против Немачке* (одлука) број 54934/00, став 93, ЕCHR 2006 XI и *Буков против Русије* [VV] број 4378/02, став 76, 10. март 2009). У том погледу Суд је такође нагласио потребу за заштитним мјерама (види, *Kvasnica*, цитирано горе, став 79). Конкретно, будући да спровођење мјера тајног надзора комуникације у пракси није подложно преиспитивању од стране лица на која се оно односи или шире јавности, било би супротно владавини

права да се законска дискреција додијељена извршној власти или судији очитује у облику неограничених овлашћења. Посљедишно, закон мора довољно јасно прописивати обим такве дискреције додијељене надлежним тијелима, те начин њеног остваривања који појединцу гарантује одговарајућу заштиту од произвољног мијешања (види, *Вуков*, цитирано горе, став 78 и *Blaj*, цитирано горе, став 128).”

54. Европски суд је такође у својој пракси развио сљедеће минималне гаранције које требају бити прописане у закону како би се избјегле злоупотребе додијељених овлашћења, а то су: природа дјела у односу на која се може одредити мјера пресретања; категорије лица према којима се може одредити мјера прислушкивања телефона; временско ограничење трајања мјере прислушкивања, процедура која се мора слиједити за испитивање, коришћење и похрањивање добијених података; мјере опреза које се морају предузети приликом слања података другим странама и околности под којима снимци могу или морају бити избрисани или траке уништене (види, Европски суд, *Huvig*, цитирано горе, § 34; *Valenzuela Contreras*, цитирано горе, § 46 и *Prado Bugallo против Шпаније*, број 58496/00, § 30, 18. фебруар 2003. године).

55. Дакле, према стандардима Европског суда, домаћи закон мора да буде довољно јасан и посебно прецизан како би се појединцу јасно указало на то у којим околностима и под којим условима тијела јавне власти могу одредити посебне истражне радње. Будући да се ради о тајним мјерама које нису подложне преиспитивању од стране лица на која се оне односе или шире јавности, било би супротно владавини права да се законска дискреција додијељена извршној власти или судији очитује у облику неограничених овлашћења, тако да закон мора довољно јасно прописивати обим такве дискреције додијељене надлежним тијелима, те начин њеног остваривања који појединцу гарантује одговарајућу заштиту од произвољног мијешања.

56. Уставни суд налази да одредба члана 118 став 3 Закона гласи: „Истражне радње из члана 116. става 2. тач. а. до д. и г. овог закона могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог Тужиоца, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из тачке а. до ц. могу трајати укупно најдуже шест мјесеци, а мјере из тач. д. и г. укупно најдуже три мјесеца. Захтјев за радњу из члана 116. става 2. тачке ф. овог закона се може односити само на једнократни акт, а захтјев за сваку наредну радњу против истог лица мора садржавати разлоге који оправдавају њену употребу.” Из наведених одредаба слиједи да је укупан период колико могу трајати посебне истражне радње шест мјесеци односно три мјесеца. У оквиру овог периода трајање ових радњи ограничено је до мјесец дана и за свако ново продужење потребно је образложење тужиоца. Дакле, законодавац

се определијелио за постепеност у њиховом утврђивању и продужавању. Уставни суд налази да свако продужење посебних истражних радњи мора да одобри судија за претходни поступак, који има могућност да не одобри продужење истражних радњи ако приједлог тужиоца не садржи образложени разлог да се настави с њиховим спровођењем, односно да је продужење нужно ради остварења сврхе ради које су биле одобрене. Уставни суд налази да је законодавац Законом прописао да се посебне истражне радње примјењују искључиво ако се на други начин не може постићи исти циљ, те да мора постојати основ сумње да је неко лице, само или заједно с другим лицима, учествовало или учествује у извршењу кривичног дјела. Законодавац је у одредби члана 118 став 3 прецизно прописао трајање, односно најдуже трајање посебних истражних радњи (до мјесец дана, укупно три односно шест мјесеци). Надаље, Уставни суд запажа да се законодавац определијелио за постепеност у продужавању посебних истражних радњи (за још мјесец дана). Законодавац је такође прописао да се продужење посебних истражних радњи може одобрити из посебно важних разлога.

57. Наводи подносиоце захтјева заснивају се на тврдњи да је законодавац дијелом одредбе који гласи „посебно важних разлога” оставио могућност арбитрарног тумачења и поступања тијела пред којим се води поступак. Осим тога, спорна одредба није направила нужну дистинкцију између тих дјела и оних која немају таква обиљежја у односу на дјела на које се продужење рокова не треба односити. Стога, Уставни суд у конкретном случају треба испитати да ли оспорене одредбе, у погледу услова за продужење посебних истражних радњи, довољно јасно наводе обим и начин остваривања дискреције додијелене тијелима јавне власти, те да ли је период трајања продужења посебних истражних радњи пропорционалан природи кривичних дјела за која се посебне истражне радње могу продужити.

58. Доводећи претходно изложену праксу Европског суда у везу с релевантним одредбама Закона, Уставни суд налази да је прописивањем да посебне истражне радње могу трајати најдуже мјесец дана законодавац неспорно имао у виду ограничавање права појединца из члана 8 Европске конвенције, односно да трајање посебних истражних радњи мора да буде сведено на најмању могућу мјеру. Међутим, оспорене одредбе прописују да се посебне истражне радње могу продужавати још два пута, односно још пет пута по мјесец дана из посебно важних разлога. С тим у вези, Уставни суд првенствено запажа да је законодавац као услов за продужење посебних истражних радњи употребио синтагму „посебно важни разлози”, што представља неодређен појам који нити у једној другој одредби Закона није коришћен. Наиме, из цитиране одредбе не произлази на шта се посебно важни разлози односе, тј. да

ли се односе на немогућност даљег прибављања доказа усљед тога што посебне истражне радње не дају очекиване резултате или се односе на саму природу и околности извршења кривичног дјела, те да ли морају и у којој мјери резултати до тада прикупљених информација примјеном посебних истражних радњи бити познати судији за претходни поступак. Дакле, произлази да судија за претходни поступак нема прецизна мјерила у закону према којима би могао размотрити приједлог тужиоца за продужење посебних истражних радњи и у складу с тим приједлог одбити, односно усвојити и одредити продужење. Због тога, да ли ће образложење тужиоца којим предлаже продужење посебних истражних радњи бити довољно у смислу „посебно важних разлога” зависи искључиво од дискреционе оцјене судије за претходни поступак. У вези с тим, Уставни суд понавља да би према стандардима Европског суда, будући да се ради о тајним мјерама које нису подложне преиспитивању од стране лица на која се оне односе или шире јавности, било супротно владавини права да се законска дискреција додијељена извршној власти или судији очитује у облику неограничених овлашћења, тако да закон мора довољно јасно прописивати обим такве дискреције додијељене надлежним тијелима, те начин њеног остваривања који појединцу гарантује одговарајућу заштиту од произвољног мијешања. Уставни суд у овом дијелу подсјећа да није питање уставности неодговарајућа имплементација одређених законских рјешења ако су та рјешења, сама по себи, у складу са уставом. У таквим ситуацијама, у случају злоупотребе у имплементацији законских одредби постоје други одговарајући механизми заштите. Међутим, у конкретном случају се не ради о таквој ситуацији, већ о ситуацији да су оспорене одредбе, саме по себи, у њиховој имплементацији супротне Уставу Босне и Херцеговине јер оспорене одредбе нису довољно јасно прописале обим дискреције додијељене судији за претходни поступак с обзиром на то да се његова дискреција очитује у облику неограничених овлашћења када тумачи те неодређене правне термине, тј. претпоставку „из посебно важних разлога”, тако да не гарантују појединцу одговарајућу заштиту од произвољног мијешања. Стога, Уставни суд налази да законодавац тиме што је прописао да се из посебно важних разлога, што представља неодређену претпоставку, могу продужити посебне истражне радње није поштовао да закон мора довољно јасно прописивати обим дискреције додијељене надлежним тијелима.

59. Уставни суд, такође, понавља да према пракси Европског суда, минималне гаранције које требају да буду прописане у закону како би се избјегле злоупотребе додијељених овлашћења су, између осталих, природа дјела у односу на која се може одредити мјера пресретања и временско ограничење трајања мјере прислушкивања. Уставни суд примјећује да је законодавац у одредбама члана 116

Закона прописао да се посебне истражне радње могу одредити за кривична дјела: а) против интегритета Босне и Херцеговине, б) против човјечности и вриједности заштићених међународним правом, ц) тероризма, те д) за која се према закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна. Иако је прописао врсте кривичних дјела за која је могуће одредити посебне истражне радње, Уставни суд уочава да је законодавац на исти начин и у истим роковима предвидио продужење посебних истражних радњи без обзира о којим кривичним дјелима се ради. У вези с тим, Уставни суд понавља да је мијешање у људска права и основне слободе, у конкретном случају право на приватни живот, оправдано ако је у складу са законом и тежи једном или више легитимних циљева наведених у члану 8 став 2 Европске конвенције, те је „нужно у демократском друштву” како би се постигао одређени циљ. Уставни суд, такође, подсећа да легитимни циљ посебних истражних радњи представља супротстављање најтежим облицима криминалитета. У том смислу, није спорно да је потребно дуже трајање посебних истражних радњи ако се ради о доказивању кривичних дјела тероризма, корупције, организованог криминала, трговине људима и оружјем будући да извршења ових дјела могу трајати дужи временски период. Међутим, полазећи од легитимног циља спровођења посебних истражних радњи, Уставни суд сматра да, иако се одређивање посебних истражних радњи у трајању од мјесец дана може оправдати за сва кривична дјела за која се може изрећи казна затвора од три године или тежа казна, нејасно је због чега природа и тежина кривичних дјела за која је на примјер прописана максимална казна затвора до три године или до пет година објективно оправдава могућност одређивања тих мјера у најдужем трајању једнако као кривична дјела с прописаном казном затвора до двадесет година или казном дуготрајног затвора. Стога, Уставни суд налази да законодавац приликом прописивања трајања посебних истражних радњи није водио рачуна о сразмјеру између ограничавања људских права и тежине кривичних дјела, односно питање трајања посебних истражних радњи није ускладио с природом појединих кривичних дјела на која се продужавање објективно не треба односити.

60. Имајући у виду да законодавац није направио било какву разлику између кривичних дјела на која се продужење посебних истражних радњи не треба односити, те да је претпоставка из посебно важних разлога непрецизно одређена и не може послужити као мјерило те разлике, Уставни суд налази да оспорене одредбе члана 118 став 3 Закона у дијелу који се односи на продужење посебних истражних радњи нису у складу са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине.

VI. 4. Материјал добијен предузимањем радњи и обавјештавање о предузетим радњама, члан 119 став 1 Закона

61. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 119 став 1 Закона супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине, члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члану 8 Европске конвенције јер не постоји механизам којим би се обезбједила судска контрола. Подносиатељка захтјева наводи да судија за претходни поступак мора имати законско овлашћење у свако доба током спровођења посебних истражних радњи и захтијевати да му тужилац достави извјештај о основаности даљњег спровођења или када оцијени потребним, ради оцјене основаности даљњег спровођења радњи, захтијевати од полиције дневне извјештаје и документацију у обиму и мјери коју је сам овлашћен одредити.

62. У вези са овим наводима, Уставни суд подсјећа на праксу Европског суда из које слиједи да је контролу тајних мјера надзора пожељно повјерити суду јер судска контрола пружа најбоље гаранције независности, непристрасности и поштовања процедуре. Уставни суд подсјећа на предмет Европског суда *Rotaru против Румуније* (пресуда, Велико вијеће, 4. мај 2000, захтјев број 28341/95) из којег слиједи: „Да би системи тајног надгледања били сагласни с чланом 8 Конвенције морају садржавати гаранције утврђене законом које се примјењују за надзор релевантних обавјештајних активности. Поступци надзора морају слиједити вриједности демократског друштва што је могуће вјерније, нарочито владавину права на коју се изричито позива преамбула Конвенције. Владавина права имплицира, *inter alia*, да мијешање извршних власти у права појединца мора бити подвргнуто дјелотворном надзору који би нормално требало спроводити судство, у најмању руку у посљедњем степену, будући да судска контрола даје најбоља јемства независности, непристрасности и правилне процедуре У овом случају Суд биљежи да румунски систем прикупљања и похрањивања информација не обезбјеђује таква заштитна средства, нити је Закон број 14/1992 прописао поступак надзора било за вријеме док је наложена мјера на снази или послјије тога. У таквој ситуацији, Суд сматра да домаће право не упућује с разумном јасноћом на оквир и начин извршења релевантног дискреционог овлашћења које је повјерено јавним властима ... Досљедно томе, дошло је до повреде члана 8.”

63. Уставни суд налази да је оспореном одредбом прописано: „По престанку радњи из члана 116. овог закона полицијски органи морају све информације, податке и предмете добијене предузетим радњама, као и извјештај о томе предати Тужиоцу. Тужилац је дужан доставити судији за претходни поступак писмени извјештај

о предузетим радњама. На основу поднесеног извјештаја судија за претходни поступак провјерава да ли је поступљено по његовој наредби.” Произлази да су након престанка посебних истражних радњи полицијски органи дужни предати тужиоцу све материјале који су резултат предузимања посебних истражних радњи и извјештај о предузетим радњама и да тужилац има обавезу да достави писани извјештај о предузетим радњама судији за претходни поступак како би се судија за претходни поступак упознао са спровођењем радње, односно како би провјерио да ли је поступљено по његовој наредби. Уставни суд налази да је наведено један вид надзора, односно заштите лица од незаконитог задирања у њихова права и слободе.

64. Уставни суд даље подсјећа да према Закону посебне истражне радње искључиво може да одреди судија за претходни поступак, да могу трајати најдуже мјесец дана, да се могу продужити за још мјесец дана, с тим што могу трајати укупно шест односно три мјесеца. Одредбе Закона, такође, прописују да судија за претходни поступак мора писменом наредбом, без одлагања, обуставити извршење предузетих радњи ако су престали разлози због којих су радње одређене. Осим тога, свако продужење посебних истражних радњи мора да одобри судија за претходни поступак. Дакле, судија за претходни поступак има могућност да не одобри продужење истражних радњи ако сматра да су створене околности које омогућавају примјену других начина прибављања доказа којима се не задира или се мање задира у основна људска права. Уставни суд налази да је наведено један вид надзора, односно заштите лица од незаконитог задирања у њихова права и слободе.

65. Надаље, одредбе Закона прописују да ће судија за претходни поступак без одлагања обавијестити лице против којег је радња била предузета, а то лице може од суда да затражи испитивање законитости наредбе и начина на који је радња спроведена. Уставни суд налази да је на тај начин законодавац обезбиједио да лице, ако сматра да су примјеном посебне истражне радње повријеђена његова права и слободе, може од суда тражити испитивање законитости, начина њене примјене, као и наредбе суда која је представљала основ за њену примјену. Уставни суд налази да је наведено један вид надзора, односно заштите лица од незаконитог задирања у њихова права и слободе.

66. Имајући у виду све наведено, Уставни суд сматра да је законодавац обезбиједио да ће мијешање у право појединца бити подвргнуто дјелотворном надзору.

67. Уставни суд закључује да су одредбе члана 119 став 1 Закона у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције.

VI. 5. Налог о спровођењу истраге, члан 216 став 2 Закона

68. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 216 став 2 Закона супротне члану II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције. У образложењу ових навода подносиатељка захтјева је истакла да налог о спровођењу истраге не садржи упутство о правном лијеку, а грађани немају обезбијеђено право на жалбу.

69. Уставни суд указује да према пракси Европског суда поједини захтјеви из члана 6 Конвенције могу бити релевантни и у стадијима поступка прије суђења, попут захтјева за разумно трајање претходног поступка или за обезбјеђење права одбране будући да поштеност суђења може бити озбиљно нарушена ако дође до пропуста у почетним фазама поступка (предмет *Куралић против Хрватске*, пресуда, 15. октобар 2009, захтјев број 50700/07).

70. Надаље, у погледу примјене гаранција из члана 6 Конвенције на поступке прије суђења или њихове стадије Европски суд прво утврђује да ли постоји „кривична оптужба” у смислу члана 6 Конвенције. Уставни суд подсјећа на предмет *Foti и други против Италије* (пресуда, 10. децембар 1982, захтјеви бр. 7604/76, 7719/76, 7781/77 и 7913/77) из којег слиједи: „Мора се започети с утврђењем тренутка од којег је лице било ‘оптужено’; то може бити прије датума кад је случај дошао пред расправни суд ... као што су датум хапшења, датум када је лице о којем је ријеч службено обавијештено да ће бити кривично прогоњено или датум кад су покренута претходна истраживања (*preliminary investigations*) ... Док ‘оптужба’, у смислу члана 6 став 1. ... генерално може бити дефинисана као ‘службена обавијест коју појединцу даје надлежна власт о тврдњи да је починио кривично дјело’ она се може у неким случајевима преобликовати у друге мјере које имплицирају такву тврдњу и које исто тако супстанцијално погоршавају ситуацију осумњиченог.”

71. У конкретном случају Уставни суд подсјећа да одредба члана 216 став 1 Закона прописује да тужилац наређује спровођење истраге ако постоје основи сумње да је извршено кривично дјело. Надаље, Уставни суд налази да оспорена одредба гласи: „О спровођењу истраге доноси се наредба, која садржи: податке о починиоцу кривичног дјела уколико су познати, опис дјела из којег произилазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела, околности које потврђују основе сумње за спровођење истраге и постојеће доказе. У наредби Тужилац ће навести које околности треба истражити и које истражне радње треба предузети.” Из наведеног слиједи да је законодавац искључиво „дао” надлежност тужиоцу за спровођење истраге, те да наредба о спровођењу истраге представља

одлуку тужиоца о постојању основа сумње да је одређено лице (уколико је познато) починило одређено кривично дјело, представља план спровођења истраге, те разраду истражних радњи. Уставни суд даље уочава да Закон није предвидио обавезу достављања наредбе о спровођењу истраге, те да не прописује санкције у случају ако тужилац не донесе наредбу о спровођењу истраге. Из наведене анализе произлази да је наредба о спровођењу истраге интерни и припремни акт тужиоца. Надаље, Законом је одређено када је прописано да покретање кривичног поступка има за посљедицу ограничење одређених права, ове посљедице, ако овим законом није другачије одређено, наступају потврђивањем оптужнице, а за кривична дјела за која је прописана као главна казна новчана казна или казна затвора до пет година – од дана када је донесена осуђујућа пресуда, без обзира на то да ли је постала правоснажна. Уставни суд уочава да само доношење наредбе о спровођењу истраге не производи никакве посљедице за осумњиченог у смислу ограничења одређених његових права. Уставни суд понавља да гаранције из члана 6 Европске конвенције наступају службеном обавијешћу коју појединцу даје надлежна власт о тврдњи да је починио кривично дјело, односно другим мјерама или радњама ако имплицирају да је лице починило кривично дјело и супстанцијално погоршавају ситуацију лица исто као и таква службена обавијест. Уставни суд, такође, подсјећа да током истраге може доћи до ограничења одређених права осумњиченог (мјере за обезбјеђење присуства, посебне истражне радње), међутим тада основ за ограничење права није наредба за спровођење истраге као интерни и припремни акт, него одлука суда. Имајући у виду претходни став да је наредба о спровођењу истраге интерни и припремни акт тужиоца, да законодавац није прописао обавезу достављања наредбе осумњиченом, те да сама наредба о спровођењу истраге у смислу Закона не производи никакве посљедице за осумњиченог у погледу ограничења одређених његових права, Уставни суд наводе подносиатељке захтјева о супротности оспорене одредбе са чланом 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције, према којим наредба о спровођењу истраге не садржи упутство о правном лијеку, оцјењује неоснованим.

72. Уставни суд закључује да одредбе члана 216 став 2 Закона нису супротне члану II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције и члану 13 Европске конвенције.

VI. 6. Окончање истраге, члан 225 став 2 Закона

73. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 225 став 2 Закона супротне члану II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције. Образлажући ове наводе подносиатељка захтјева је

истакла да је наведеним одредбама регулисана ситуација када се истрага не заврши у року од шест мјесеци потребне мјере ће предузети Колегијум Тужилаштва без прописивања коначног рока. То је супротно праву на суђење у разумном року, а осумњиченом и оштећеном није дата могућност притужбе због одуговлачења поступка и других неправилности током истраге, тако да је остављена могућност да се истрага спроводи више година.

74. Уставни суд налази да се наводи подносиоце захтјева, у суштини, заснивају на тврдњи да оспореном одредбом није предвиђено изјављивање притужбе, тако да је остављена могућност да се истрага спроводи више година. У вези с тим, Уставни суд уочава да подносиоца захтјева сматра да оспорене одредбе не задовољавају принципе владавине права, односно не гарантују правичан истражни поступак.

75. Уставни суд подсјећа да принципи владавине права захтијевају да закон мора да буде јасан и прецизан у складу с посебношћу материје коју нормативно уређује, чиме се спречава свака арбитрарност и произвољност у тумачењу и примјени закона, односно уклањању неизвјесности адресата правне норме у погледу крајњег ефекта законских одредаба које се на њих непосредно примјењују.

76. Уставни суд даље подсјећа да је циљ кривичног поступка утврдити истину, тј. утврдити да ли је осумњичени односно оптужени починио кривично дјело или није. Уставни суд је претходно констатовао да је наредба о спровођењу истраге интерни и припремни акт тужиоца, да законодавац није прописао обавезу достављања наредбе осумњиченом, те да произлази да осумњичени не мора да има било каква сазнања да се истрага против њега води. У вези с тим, Уставни суд налази да се осумњичени у том случају не налази у стању неизвјесности, нити има интерес да се истражни поступак оконча. Међутим, од дана сазнања да се против њега води истрага, односно када током истраге дође до ограничења његових права неспоран је интерес и право осумњиченог да се истрага оконча. Надаље, Уставни суд налази да се кривични поступак спроводи с циљем заштите основних права и слобода човјека и грађанина, који у случају извршења кривичних дјела добијају статус оштећених ако им је неко од тих права и слобода повријеђено односно угрожено. Због тога се у истражном поступку мора имати у виду оштећени као лице чија су права и слободе повријеђени, односно угрожени кривичним дјелом. С тим у вези оштећени је лице које је изузетно заинтересовано за окончање истражног односно кривичног поступка. Из наведеног слиједи да одредбе правила поступка морају задовољити принципе владавине права који ће гарантовати поштовање права осумњиченог и дужну бригу о заштити права оштећених односно правичност истражног поступка.

77. Уставни суд уочава да оспорена одредба члана 225 став 2 Закона гласи: „Ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од доношења наредбе о спровођењу истраге, потребне мјере да би се истрага окончала предузеће колегиј Тужилаштва.” Дакле, произлази да наведеном законском одредбом није изричито наведено да се истрага мора завршити у року од шест мјесеци, нити је наведен најдужи рок у којем се истрага мора завршити. Дакле, предузимање потребних мјера ради окончања истраге искључиво зависи од дискреционог овлашћења Колегијума Тужилаштва. Односно, имајући у виду улогу тужиоца у Закону, који је такође странка у кривичном поступку, Уставни суд налази да прописивањем обавезе Колегијуму Тужилаштва да предузима потребне мјере како би се окончала истрага, законодавац није пружио одговарајуће осигурање да ће до окончања истраге заиста доћи. Такође произлази да није прописана могућност да осумњичени изјави притужбу због предугог трајања истражног поступка, тако да оспорене одредбе омогућавају да појединац који се терети за кривично дјело буде у стању неизвјесности и неупућености у сопствену судбину у неограниченом трајању. Осим тога, произлази да законодавац није прописао могућност да оштећени кривичним дјелом изјави притужбу због предугог трајања истражног поступка тако да оштећени кривичним дјелом буде у стању неизвјесности да ли је то осумњичено лице починило или није то кривично дјело у неограниченом трајању. Уставни суд запажа да је законодавац у одређеним случајевима у Закону прописао могућност контроле законитости радњи спроведених током истраге. То је на примјер учињено у случају привременог одузимања предмета и документације, у случају издавања наредбе банци или другом правном лицу да привремено обустави извршење финансијске трансакције, против рјешења о изрицању мјера забране, против рјешења о одређивању притвора и слично. С обзиром на напријед наведено, Уставни суд закључује да законодавац није био правно досљедан када је регулисао могућност, у суштини, неограниченог трајања истраге, а да при томе није прописао механизам заштите права осумњичених и оштећених. Стога, Уставни суд сматра да уколико се законодавац определио за могућност неограниченог трајања истраге, истовремено је у Закону морао обезбиједити непосредну заштиту права оних чија би права могла бити повријеђена.

78. Имајући у виду наведено, Уставни суд налази да оспорена одредба не задовољава принципе владавине права, односно законодавац није водио рачуна о правима осумњичених и заштити права оштећених, чиме је угрозио правичност у истражном поступку са аспекта разумног рока.

79. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да су одредбе члана 225 став 2 Закона супротне члану I/2 у вези са чланом III/3е) Устава Босне и Херцеговине.

VI. 7. Подизање оптужнице, члан 226 став 1 Закона

80. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 226 Закона супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине и члану 13 Европске конвенције. У образложењу ових навода подносиатеља захтјева је истакла да је наведена одредба неразумљива са аспекта суђења у разумном року будући да када заврши истрагу тужилац располаже подацима на основу којих би могао или обуставити поступак или подићи оптужницу. Законодавац је обавезан прописати рок за подизање оптужнице, као и продужење тог рока када је ријеч о сложеним, односно изразито сложеним предметима. Осим тога, наведеним одредбама није предвиђено правно средство против одуговлачења поступка и других неправилности у поступку истраге, што је супротно принципу владавине права, правне сигурности и правне досљедности.

81. Уставни суд налази да оспорена одредба прописује: „Кад у току истраге Тужилац нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња да је осумњичени учинио кривично дјело, припремиће и упутити оптужницу судији за претходно саслушање.” Уставни суд, прије свега, налази да Закон прописује да се кривични поступак може покренути и спровести само по захтјеву тужиоца. Из наведене одредбе слиједи да је за покретање и спровођење кривичног поступка потребан захтјев тужиоца. Кривични поступак се може водити само против оног лица и само за оно дјело које је тужилац одредио у свом захтјеву. У складу с наведеним, након окончања истраге кривични поступак се може водити само по оптужници надлежног тужиоца, и то само против лица означеног у оптужници и само за дјело које је предмет оптужбе. Уставни суд даље налази да према Закону тужилац окончава истрагу кад нађе да је стање ствари довољно разјашњено да се може подићи оптужница, а окончање истраге ће се забиљежити у спису. Дакле, законодавац је везао тужиоца да оконча истрагу када је стање довољно разјашњено да може подићи оптужницу, односно обавезао тужиоца када током истраге нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња тужиоца обавезао на припремање и упућивање оптужнице судији за претходни поступак. Дакле, оспорена одредба не прописује рок у којем је тужилац обавезан припремити оптужницу, нити је тај рок прописан одредбом којом је регулисано окончање истраге.

82. Подносиатеља захтјева оспорава рјешење законодавца који није прописао рок за подизање оптужнице. У вези с тим Уставни суд понавља да у складу с принципом владавине права закон мора да буде јасан и прецизан у складу с посебношћу материје коју нормативно уређује, чиме се спречава свака арбитрарност и произвољност у тумачењу и примјени закона, односно уклањању неизвјесности адресата правне норме у погледу крајњег ефекта законских одредаба које се на њих непосредно

примјењују. У правном поретку заснованом на владавини права закони морају да буду општи и једнаки за све, а законске посљедице требају да буду извјесне за оне на које ће се закон примјењивати. У конкретном случају законодавац је одредио да ће тужилац, када у току истраге нађе да постоји довољно доказа, припремити оптужницу. Законодавац се одлучио да не прецизира рок у којем је тужилац обавезан подићи оптужницу, а истовремено у Закону није обезбиједио непосредну заштиту права оних чија би права могла бити повријеђена. Утврђивање неуставности одредбе члана 225 став 2 Закона због недостатка механизма којим би се заштитила права осумњичених и оштећених током истраге не би довело до истинске заштите њихових права уколико се та заштита истовремено не би односила и на фазу од окончања истраге до подизања оптужнице. Са аспекта владавине права, није релевантно које фазе у спровођењу истраге је законодавац прописао као нужне, већ је релевантан коначан резултат јер се тек доношењем одлуке тужилаштва отклања неизвјесност лица у питању. Због тога је конкретном случају нужно обезбиједити континуитет заштите права осумњичених и оштећених.

83. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да су одредбе члана 226 став 1 Закона супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

84. Имајући у виду наведени закључак, Уставни суд неће разматрати да ли су оспорене одредбе члана 225 став 2 Закона супротне члану 13 Европске конвенције.

VII. Закључак

85. Уставни суд закључује да су одредбе члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине због непостојања јасних разграничења у погледу давања имунитета и апсолутно дискреционог овлашћења код давања имунитета, односно због непрецизности и неодређености, оспорене одредбе су, саме по себи, супротне принципу владавине права.

86. Уставни суд закључује да је одредба члана 117 тачка д) Закона супротна члану I/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине зато што законодавац није обезбиједио да ће мијешање у ово право бити у оној мјери у којој је строго нужно за очување демократских институција, односно није обезбиједио сразмјер између тежине задирања у право приватности и легитимног циља који се жели постићи примјеном те посебне мјере.

87. Имајући у виду да законодавац није направио било какву разлику између кривичних дјела на која се продужење посебних истражних радњи не треба односити, те да је претпоставка из посебно важних разлога непрецизно одређена и

не може послужити као мјерило те разлике, Уставни суд налази да оспорене одредбе члана 118 став 3 Закона у дијелу који се односи на продужење посебних истражних радњи нису у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине.

88. Уставни суд закључује да су одредбе члана 225 став 2 Закона супротне чл. I/2 и III/3е) Устава Босне и Херцеговине јер не задовољавају принципе владавине права, тј. законодавац није водио рачуна о правима осумњичених и заштити права оштећених, чиме је угрозио правичност у истражном поступку.

89. Уставни суд закључује да су одредбе члана 226 став 1 Закона супротне члану I/2 Устава јер утврђивање неуставности одредбе члана 225 став 2 Закона због недостатка механизма којим би се заштитила права осумњичених и оштећених током истраге не би довело до истинске заштите њихових права ако се истовремено та заштита не би односила и на фазу од окончања истраге до подизања оптужнице.

90. Уставни суд закључује да одредбе члана 84 став 5 Закона нису супротне чл. I/2 и III/3е) Устава Босне и Херцеговине када подносиатељка захтјева нити једним наводом не образлаже зашто сматра да су ове оспорене одредбе неуставне.

91. Уставни суд закључује да су одредбе члана 119 став 1 Закона у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције јер је законодавац обезбиједио да ће мијешање у право појединца бити подвргнуто дјелотворном надзору.

92. Уставни суд закључује да одредбе члана 216 став 2 Закона нису супротне члану III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције и члану 13 Европске конвенције зато што је законодавац „окарактерисао” наредбу о спровођењу истраге као интерни и припремни акт тужиоца, а сама наредба о спровођењу истраге у смислу Закона не производи никакве посљедице за осумњиченог у погледу ограничења одређених његових права.

93. На основу члана 59 ст. (1), (2) и (3), члана 60 и члана 61 став (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

94. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Потпредсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мато Тадић

Predmet broj U 21/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Zahtjev Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva, za ocjenu ustavnosti odredaba člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09) sa odredbama čl. I/2. i II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Odluka od 1. juna 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 21/16**, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) alineja b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. stav (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 1. juna 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva.

Utvrđuje se da odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09) nisu u skladu sa odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 61. stav (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke uskladi odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09) sa odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa

članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u smislu člana 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenje zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 7. decembra 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredaba člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09, u daljnjem tekstu: Zakon) sa odredbama čl. I/2. i II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavničkog doma i Doma naroda zatraženo je 20. decembra 2016. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Predstavnički dom i Dom naroda su 19. januara 2017. godine dostavili odgovor na zahtjev.

4. U skladu sa članom 90. stav (1) tačka b) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je donio odluku o izuzimanju predsjednika Ustavnog suda Mirsada Ćemana i sutkinje Seade Palavrić iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu jer su kao zastupnici u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine učestvovali u donošenju Zakona čije su odredbe osporene.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona protivne odredbama čl. I/2. i II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je navela da su osporene odredbe neprecizne, nedorečene, nejasne, a državnim tijelima daju prevelika diskreciona ovlaštenja, tako da su očito podložne kako proizvoljnom tumačenju tako i svakoj drugoj zloupotrebi, čime su istovremeno i suprotne Ustavu Bosne i Hercegovine. Zakonodavac u ovom članu navodi „opravdanim slučajevima” i „od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban”, što predstavlja neodređene pravne pojmove, odnosno oni su ujedno i pretpostavka i mjerilo i različiti su po svojoj prirodi. Činjenica je da će duže trajanje tajnog postupanja biti nužno kada je riječ o istraživanju terorizma, uključujući međunarodni terorizam jer samo izvršenje tih djela ponekad može trajati jako dugo. Međutim, Zakon nije napravio nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju ta obilježja i na koja se produžavanje rokova objektivno ne treba odnositi.

6. Podnositeljica zahtjeva je istakla da osporene odredbe ne preciziraju ukupno vremensko trajanje primjene tajnog postupanja, iako navedena produženja smiju biti samo iznimna i smiju se provoditi samo ako se dokazi ne mogu pribaviti na drugi način koji je blaži za građane, odnosno kojim se manje zadire u ustavna prava građana. Načelo vladavine prava ne postavlja samo zahtjev za povinovanje vlasti Ustavu i zakonu već postavlja pred zakonodavca zahtjeve koji se tiču kvaliteta zakona. Da bi se jedan opći akt smatrao zakonom ne samo u formalnom nego i u sadržajnom smislu, taj zakon mora biti u dovoljnoj mjeri precizan, jasan i predvidljiv, tako da pojedinac može svoje ponašanje uskladiti s njim bez straha da će zbog nejasnih i nepreciznih normi biti uskraćen u ostvarivanju zajamčenih prava ili da će zbog toga snositi određene posljedice. Nadalje, načelo vladavine prava obavezuje zakonodavnu vlast da zakonom propiše jasna i detaljna pravila, kao i vremensko trajanje primjene tajnog postupanja. Pojam od po 30 dana omogućava primjenu tajnog postupanja dugi niz godina.

7. Podnositeljica zahtjeva je istakla da osporene odredbe propisuju poseban slučaj odstupanja od načela nepovredivosti tajnosti pisama i drugih sredstava općenja, pravdan razlozima hitnosti, kada se mjera ne nalaže na osnovu odluke suda, već na osnovu odobrenja generalnog direktora Agencije, uz saglasnost predsjedavajućeg. Nije jasno treba li pod izrazom „uz saglasnost predsjedavajućeg” podrazumijevati samo „saglasnost predsjedavajućeg” ili saglasnost predsjedavajućeg u pisanom obliku. Osim toga, miješanje u Ustavom zajamčena prava pojedinaca od strane izvršne vlasti mora biti podložno efika-

snoj kontroli koju, po pravilu, treba da vrši sudstvo zbog toga što sudska kontrola pruža najbolje garancije nezavisnosti, nepristrasnosti i pravilnosti postupka. Mjere nadzora nad tajnošću prepiske i drugih sredstava komuniciranja pružaju mogućnost za različite vrste zloupotreba u prikupljanju i obradi podataka o građanima i pravnim licima. Ove mjere mogu obuhvatiti i vrlo širok krug lica budući da njima mogu biti obuhvaćena ne samo lica u odnosu na koja su mjere određene već i svi koji su s njima imali komunikaciju putem različitih sredstava komuniciranja. Zbog navedenog, podnositeljica zahtjeva tvrdi da je neophodan uvjet za primjenu mjera kojima se ograničava pravo na tajnost pisama i drugih sredstava općenja donošenje obrazložene sudske odluke u pisanom obliku. Prema osporenim odredbama sudija preduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija u skladu sa ovim zakonom. Zakon nije propisao ni rok niti pisanu odluku suda. Neodređeni pravni pojam „preduzima odgovarajuće radnje” ne može poslužiti kao mjerilo. To mjerilo treba biti jasno i precizno naznačeno u samom zakonu.

b) Odgovor na zahtjev

8. Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma je istakla da je razmatrala predmetni zahtjev, te da je „sa četiri glasa ‘za’, tri glasa ‘protiv’ i bez glasova ‘uzdržan’” konstatirala da nema jedinstven stav po pitanju usklađenosti Zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

9. Ustavnopravna komisija Doma naroda je navela da je razmotrila predmetni zahtjev, te da Ustavni sud, u skladu sa svojim nadležnostima, odluči o usaglašenosti spornog zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

IV. Relevantni propisi

10. U **Zakonu o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08-Z.O. i 12/09 - za potrebe ove odluke korištena je i neslužbena prečišćena verzija objavljena na www.parlament.ba) relevantne odredbe glase:

Član 1. stav 1

Ovim zakonom osniva se Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija), koja je odgovorna za prikupljanje, analiziranje, obradu i distribuciju obavještajnih podataka u cilju zaštite sigurnosti, uključujući suverenitet, teritorijalni integritet i ustavni poredak Bosne i Hercegovine.

Član 5.

Agencija je odgovorna za prikupljanje obavještajnih podataka u vezi s prijetnjama po sigurnost Bosne i Hercegovine kako unutar tako i van Bosne i Hercegovine, njihovo

analiziranje, obradu i prenošenje ovlaštenim zvaničnicima i tijelima navedenim u članu 6. stav 5. ovog zakona, kao i za prikupljanje, analiziranje i prenošenje obavještajnih podataka s ciljem pružanja pomoći ovlaštenim službenim osobama kako je definirano zakonima o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini, te ostalim nadležnim tijelima u Bosni i Hercegovini kada je to potrebno radi suzbijanja prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine.

U smislu ovog zakona, pod „prijetnjama po sigurnost Bosne i Hercegovine” smatrat će se prijetnje suverenitetu, teritorijalnom integritetu, ustavnom poretku, osnovama ekonomske stabilnosti Bosne i Hercegovine, kao i prijetnje po globalnu sigurnost koje su štetne po Bosnu i Hercegovinu, a naročito:

- a) terorizam, uključujući međunarodni terorizam;
- b) špijunaža usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način;
- c) sabotaža usmjerena protiv vitalne nacionalne infrastrukture Bosne i Hercegovine ili na drugi način usmjerena protiv Bosne i Hercegovine;
- d) organizirani kriminal usmjeren protiv Bosne i Hercegovine ili štetan po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način;
- e) trgovina drogama, oružjem i ljudima usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način;
- f) nezakonita međunarodna proizvodnja oružja za masovno uništenje, ili njihovih komponenti, kao i materijala i uređaja koji su potrebni za njihovu proizvodnju;
- g) nezakonita trgovina proizvodima i tehnologijama koje su pod međunarodnom kontrolom;
- h) radnje kažnjive po međunarodnom humanitarnom pravu;
- i) djela organiziranog nasilja ili zastrašivanja nacionalnih ili vjerskih grupa u Bosni i Hercegovini;

[...]

VIII – PRIKUPLJANJE INFORMACIJA

- a) Opća ovlaštenja

Član 72.

Agencija je ovlaštena da prikuplja, analizira, obrađuje, čuva i distribuira obavještajne podatke nadležnim tijelima unutar Bosne i Hercegovine na način koji je u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine, ovim zakonom i drugim relevantnim državnim zakonima.

Član 74.

Tokom operacija, čije je provođenje odobrio generalni direktor Agencije, Agencija ima ovlaštenje da prikuplja informacije:

a) iz svih javno raspoloživih izvora;

b) od drugih tijela i institucija u Bosni i Hercegovini, neposrednim pristupom bazi podataka osim u slučajevima kada im je to izričito zabranjeno zakonom;

[...]

b) Mjere tajnog prikupljanja informacija za koje je potrebno odobrenje generalnog direktora.

Član 76.

Kada generalni direktor smatra neophodnim u cilju ispunjavanja dužnosti Agencije utvrđenih ovim zakonom, Agencija može:

a) prikupljati informacije držeći u tajnosti razloge za prikupljanje informacija zbog njihove sigurnosne prirode;

b) uspostaviti tajne kontakte s fizičkim osobama;

[...]

c) Tajno prikupljanje podataka za koje je potrebno sudsko ovlaštenje.

Član 77.

Praćenje na mjestima koja nemaju javni karakter, praćenje komunikacija putem telekomunikacijskih i drugih oblika elektronskih uređaja, kao i pretres imovine bez pristanka vlasnika ili osobe koja privremeno zauzima tu imovinu, može se vršiti samo u slučajevima za koje je dobijeno prethodno ovlaštenje od predsjednika Suda Bosne i Hercegovine ili sudije Suda Bosne i Hercegovine kojeg je odredio predsjednik Suda Bosne i Hercegovine.

Ukoliko generalni direktor ima osnovane razloge da smatra da su mjere praćenja i pretresa iz ovog dijela potrebne Agenciji kako bi mogla provesti istraživanje o prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine, generalni direktor upućuje pismeni zahtjev sudiji za dobivanje odobrenja za takva praćenja i pretrese.

Svi takvi zahtjevi moraju sadržavati sljedeće:

1) Vrstu komunikacije za koju se predlaže upotreba mjera prislušivanja, vrstu informacija, evidencija, dokumenata ili stvari koje su predložene za prikupljanje, i sredstva koja će u tu svrhu biti upotrijebljena;

2) Ime osobe ili osoba koje su predložene kao predmet praćenja ili pretresa;

3) *Opći opis mjesta ili mjesta koja se predlažu za vršenje praćenja ili pretresa, ukoliko je moguće dati opći opis takvog mjesta;*

4) *Informacija kojom se obrazlaže opravdanost primjene mjera praćenja ili pretresa kako bi omogućila Agenciji da provede istragu o prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine;*

5) *Izjava da se tražene informacije ne mogu prikupiti u potrebnom vremenskom periodu ni na jedan drugi način;*

6) *Rok ne duži od 60 dana na koji se traži važenje naloga;*

7) *Informacija o svim ranijim zahtjevima koji su podneseni u vezi s osobom ili mjestom koje je predmet praćenja ili pretresa, datum kada je zahtjev podnesen, ime sudije kome je upućen i odluka sudije o tom zahtjevu.*

[...]

Sudija donosi odluku u roku od 48 sati nakon podnošenja zahtjeva. Nije moguće uložiti žalbu protiv ove odluke.

[...]

Član 78.

Nalog mora sadržavati:

a) *vrstu komunikacije koja se namjerava prisluškivati, vrstu informacija, evidencija, dokumenata ili stvari koje se moraju prikupiti, te ovlaštenja koja će se primijeniti u te svrhe;*

b) *imena osoba ili osobe za čije praćenje je nalog izdat;*

c) *opći opis mjesta ili mjesta na kojima se nalog treba izvršiti ukoliko se takav opis može dati; i*

d) *rok važenja naloga.*

Kada to smatra odgovarajućim, sudija također može propisati određene uslove za izvršavanje naloga.

Nalog ne može biti odobren za period duži od 60 dana. U opravdanim slučajevima, sudija može produžiti važnost naloga na dodatne periode od po 30 dana ukoliko je uvjeren da je nalog i dalje potreban.

Izuzetno od odredbi člana 77. ovog zakona i prethodnog stava ovog člana, upotrebu ovih mjera može odobriti generalni direktor uz saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH, ukoliko bi odgađanje prouzrokovalo nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine.

Nakon što odobri upotrebu tih mjera, generalni direktor mora odmah obavijestiti sudiju, koji preduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija, u skladu s ovim zakonom.

V. Dopustivost

11. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

12. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

a) Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

13. Predmetni zahtjev podnijela je druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine. Imajući u vidu navedeno, a u smislu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev nije dopustiv.

VI. Meritum

14. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da su odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona protivne odredbama čl. I/2. i II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

15. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je Zakonom osnovana Agencija s ciljem prikupljanja obavještajnih podataka u vezi s prijetnjama po sigurnost BiH. Zakon je definirao te prijetnje kao prijetnje suverenitetu, teritorijalnom integritetu, ustavnom poretku, osnovima ekonomske stabilnosti Bosne i Hercegovine, kao i prijetnje po globalnu sigurnost koje su štetne po Bosnu i Hercegovinu, a naročito: terorizam, uključujući međunarodni terorizam;

špijunaža usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način; sabotaža usmjerena protiv vitalne nacionalne infrastrukture Bosne i Hercegovine ili na drugi način usmjerena protiv Bosne i Hercegovine; organizirani kriminal usmjeren protiv Bosne i Hercegovine ili štetan po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način; trgovina drogama, oružjem i ljudima usmjerena protiv Bosne i Hercegovine ili štetna po sigurnost Bosne i Hercegovine na bilo koji drugi način; nezakonita međunarodna proizvodnja oružja za masovno uništenje, ili njihovih komponenti, kao i materijala i uređaja koji su potrebni za njihovu proizvodnju; nezakonita trgovina proizvodima i tehnologijama koje su pod međunarodnom kontrolom; radnje kažnjive po međunarodnom humanitarnom pravu i djela organiziranog nasilja ili zastrašivanja nacionalnih ili vjerskih grupa u Bosni i Hercegovini. Ustavni sud dalje uočava da je zakonodavac Zakonom propisao opća ovlaštenja Agencije u prikupljanju informacija, da je precizirao mjere tajnog prikupljanja informacija za koje je potrebno odobrenje generalnog direktora, te da je precizirao mjere tajnog prikupljanja podataka za koje je potrebno sudsko ovlaštenje. Kao mjere tajnog prikupljanja podataka za koje je potrebno sudsko ovlaštenje zakonodavac je propisao: praćenje na mjestima koja nemaju javni karakter, praćenje komunikacija putem telekomunikacionih i drugih oblika elektronskih uređaja, kao i pretres imovine bez pristanka vlasnika ili lica koje privremeno zauzima tu imovinu. Zakonodavac je odredio da se ove mjere mogu vršiti samo u slučajevima za koje je dobiveno prethodno ovlaštenje od predsjednika Suda Bosne i Hercegovine ili sudije Suda Bosne i Hercegovine kojeg je odredio predsjednik Suda Bosne i Hercegovine. Zakonom je definiran sadržaj zahtjeva za dobivanje odobrenja za mjere praćenja i pretresa, te sadržaj naloga.

16. Ustavni sud nalazi da osporene odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona glase:

Nalog ne može biti odobren za period duži od 60 dana. U opravdanim slučajevima, sudija može produžiti važnost naloga na dodatne periode od po 30 dana ukoliko je uvjeren da je nalog i dalje potreban.

Izuzetno od odredbi člana 77. ovog zakona i prethodnog stava ovog člana, upotrebu ovih mjera može odobriti generalni direktor uz saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH, ukoliko bi odgađanje prouzrokovalo nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine.

Nakon što odobri upotrebu tih mjera, generalni direktor mora odmah obavijestiti sudiju, koji preuzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija, u skladu s ovim zakonom.

17. Ustavni sud uočava dva suštinska prigovora podnositeljice zahtjeva. U vezi s prvim prigovorom podnositeljica zahtjeva tvrdi da je zakonodavac kod produženja važnosti

naloga u ovom članu naveo „u opravdanim slučajevima” i „od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban”, što nesporno ukazuje da su osporene odredbe neodređene i neprecizne, a državnim tijelima daju prevelika diskreciona ovlaštenja tako da su očito podložne kako proizvoljnom tumačenju tako i svakoj drugoj zloupotrebi. Osim toga, osporene odredbe ne preciziraju ukupno vremensko trajanje primjene tajnog postupanja.

18. Drugim prigovorom podnositeljica zahtjeva ukazuje da miješanje u zajamčena prava pojedinaca od strane izvršne vlasti mora biti podložno efikasnoj kontroli. Prema osporenim odredbama sudija „preduzima odgovarajuće radnje” kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija. U osporenim odredbama također nije propisan rok, niti pisana odluka suda.

19. Ustavni sud ukazuje da je u smislu odredbe člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine Bosna i Hercegovina određena kao „demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora”. Iz navedene odredbe slijedi načelo vladavine prava koje označava sistem političke vlasti zasnovan na poštovanju ustava, zakona i drugih propisa kako od strane građana tako i od samih nosilaca državne vlasti. Načelo vladavine prava zahtijeva da svi ustavi, zakoni i drugi propisi koji se donose moraju biti usklađeni sa ustavnim načelima. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određen sadržaj, primjeren demokratskom sistemu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sistema. U smislu navedenog, zakon mora biti u dovoljnoj mjeri precizan, jasan i predvidljiv, tako da pojedinac može svoje ponašanje uskladiti s tim zakonom bez straha da će zbog nejasnih i nepreciznih normi biti uskraćen u ostvarivanju zajamčenih prava ili da će zbog toga snositi posljedice. U smislu navedenog, zakonodavac u uređenju oblasti zaštite nacionalne sigurnosti mora uvažavati zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a naročito one koji proizlaze iz načela vladavine prava.

20. Dakle, Zakon je predvidio da se s ciljem izvršavanja zadataka Agencije mogu odrediti mjere praćenja na mjestima koja nemaju javni karakter, praćenja komunikacija putem telekomunikacionih i drugih oblika elektronskih uređaja, kao i pretresa imovine bez pristanka vlasnika ili lica koje privremeno zauzima tu imovinu.

21. Ustavni sud nalazi da odluka da se odrede ove mjere dovodi do miješanja u pravo pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije. Ustavni sud dalje podsjeća na relevantne stavove iz prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud): „Takvo miješanje opravdano je u smislu stava 2. člana 8. samo ako je ‘u skladu sa zakonom’, teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavu 2. te je ‘nužno u demokratskom druš-

tvu' kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi [...] zakon mora ispuniti uvjete kvaliteta: mora biti dostupan licu na koje se odnosi i predvidljiv u pogledu svojih učinaka [...] Predvidljivost u posebnom kontekstu tajnih mjera nadzora, kao što je presretanje komunikacija, ne može značiti da pojedinac treba biti u stanju predvidjeti kada je vjerovatno da će vlasti presresti njegovu ili njenu komunikaciju kako bi shodno tome mogao prilagoditi svoje ponašanje. Međutim, kada se ovlasti povjerene izvršnoj vlasti vrše u tajnosti, rizik od proizvoljnosti je naročito očigledan [...]. Štaviše, budući da predmetno lice ili javnost u cjelini u praksi ne mogu provjeravati provođenje mjera tajnog nadzora komunikacija, bilo bi protivno vladavini zakona izvršnoj vlasti ili sudiji dodijeliti diskreciju koja je izražena u vidu neograničene moći. Prema tome, zakon mora dovoljno jasno naznačiti obim svake takve diskrecije povjerene nadležnim organima i način njene primjene kako bi se pojedincu osigurala adekvatna zaštita od proizvoljnog miješanja.” Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je u presudi *Roman Zakharov protiv Rusije* (vidi presudu *Roman Zakharov protiv Rusije*, predstavka broj 47143/06, presuda od 4. decembra 2015. godine) Evropski sud istakao: „S obzirom na rizik da sistem tajnog nadzora, uspostavljen radi zaštite nacionalne sigurnosti, može potkopati, pa čak i uništiti demokratiju pod krinkom njene odbrane, Sud se mora uvjeriti da postoje adekvatne i djelotvorne garancije protiv zloupotrebe [...] Sud je smatrao da nije nerazumno prepustiti ukupno trajanje presretanja diskreciji nadležnih domaćih organa koji su nadležni za izdavanje i obnavljanje naloga za presretanje, pod uvjetom da postoje adekvatne mjere zaštite, kao što je jasna naznaka, u domaćem pravu, perioda nakon kojeg nalog ističe, uvjeta za obnovu naloga i okolnosti u kojima se nalog mora poništiti [...] Sud uzima u obzir nekoliko faktora prilikom procjenjivanja da li se procedurama odobravanja može osigurati da se tajni nadzor ne odobrava slučajno, neregularno ili bez adekvatnog i propisnog razmatranja. Ti faktori naročito uključuju organ nadležan za odobravanje nadzora, njegov obim razmatranja i sadržaj odobrenja za presretanje. Što se tiče organa nadležnog za odobravanje nadzora, odobravanje prisluškivanja telefona od strane nesudskog organa može biti u skladu s Konvencijom [...] pod uvjetom da je takav organ dovoljno nezavisan od izvršne vlasti.”

22. U konkretnom slučaju zakonodavac je odredio da u slučaju da generalni direktor Agencije ima osnovane razloge da smatra da su mjere praćenja i pretresa potrebne Agenciji kako bi mogla provesti istraživanje o prijetnji po sigurnost Bosne i Hercegovine, generalni direktor upućuje pismeni zahtjev sudiji za dobivanje odobrenja za takva praćenja i pretrese. Ustavni sud uočava da je zakonodavac odredio da nalog ne može biti odobren za period duži od 60 dana, a u opravdanim slučajevima, sudija može produžiti važnost naloga na dodatne periode od po 30 dana ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban. Ustavni sud nalazi da iz osporene odredbe ne proizlazi koji su to opravdani slučajevi, odnosno nije precizirano u kojim slučajevima će sudija odobriti produženje važnosti naloga. Osim toga,

odredba sadrži i neodređeni pojam „ako je uvjeren da je nalog i dalje potreban“. Dakle, proizlazi da sudija za prethodni postupak nema precizna mjerila u zakonu prema kojima bi mogao produžiti važnost naloga. Osim toga, Zakon ne propisuje obavezu direktora Agencije da dostavlja bilo kakve dodatne informacije, ni obrazloženja na osnovu kojih bi sudija produžio važnost naloga. Ustavni sud dalje nalazi da je zakonodavac jasno naznačio period nakon kojeg važnost naloga ističe. Međutim, zakonodavac nije odredio koliko puta važnost naloga može biti produžena, odnosno obnovljena, tj. ne propisuje maksimalnu dužinu trajanja ovih mjera. Dakle, koliko će maksimalno trajati ove mjere isključivo zavisi od diskrecione odluke predsjednika Suda BiH, odnosno sudije kojeg on ovlasti. Ustavni sud ponavlja da bi prema standardima Evropskog suda, budući da se radi o tajnim mjerama koje nisu podložne preispitivanju od strane lica na koja se one odnose ili šire javnosti, bilo suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sudiji očituje u obliku neograničenih ovlaštenja, tako da zakon mora dovoljno jasno propisivati obim takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njenog ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. U konkretnom slučaju, osporene odredbe na osnovu kojih se produžava važnost naloga nisu jasno propisale obim diskrecije dodijeljene predsjedniku Suda BiH, odnosno sudiji kojeg on ovlasti s obzirom da se njegova diskrecija očituje u obliku neograničenih ovlaštenja kad tumači te neodređene pravne termine „u opravdanim slučajevima“ i „kad je uvjeren da je nalog i dalje potreban“ i kada maksimalno trajanje ovih mjera isključivo zavisi od diskrecione odluke predsjednika Suda BiH, odnosno sudije kojeg on ovlasti tako da ne jamče pojedincu odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja.

23. Nadalje, Ustavni sud ponavlja da prema praksi Evropskog suda, Evropski sud uzima u obzir nekoliko faktora prilikom procjenjivanja može li se procedurama odobravanja osigurati da se tajni nadzor ne odobrava slučajno, neregularno ili bez adekvatnog i propisnog razmatranja. Ti faktori naročito uključuju organ nadležan za odobravanje nadzora, njegov obim razmatranja i sadržaj odobrenja za presretanje. Što se tiče organa nadležnog za odobravanje nadzora, odobravanje prisluškivanja telefona od strane nesudskog organa može biti u skladu s Konvencijom pod uvjetom da je takav organ dovoljno nezavisan od izvršne vlasti. Ustavni sud općenito podsjeća da mjere tajnog prikupljanja podataka pružaju mogućnost za različite vrste zloupotreba u prikupljanju i obradi podataka. Na primjer prisluškivanje i snimanje razgovora i korištenje podataka o uspostavljenim komunikacijama mogu pogoditi veliki broj lica. Znači mjerama tajnog prikupljanja podataka ne moraju biti obuhvaćena samo lica u odnosu na koja su mjere određene nego i svi koji su s tim licima imali komunikaciju. Iz navedenih razloga zakonodavac je odredio da se mjere praćenja i pretresa mogu vršiti tek nakon što se dobije odobrenje predsjednika

Suda BiH, odnosno sudije kojeg on ovlasti i da to odobrenje mora biti u pisanom obliku i s propisanim sadržajem.

24. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, mjere tajnog prikupljanja podataka bi morao odobriti sud ili nesudski organ koji je dovoljno nezavisan od izvršne vlasti. Navedeni stav Ustavnog suda slijedi praksu Evropskog suda za ljudska prava. U presudi Evropskog suda za ljudska prava *Szabo i Vissy protiv Mađarske* od 12. januara 2016. godine zauzeti su sljedeći stavovi:

75. *Centralno pitanje koje je zajedničko i fazi odobrenja mjera nadgledanja i primjeni mjera je odsustvo sudske kontrole. Mjere je odobrio ministar pravde na prijedlog relevantne sigurnosne službe. Što se tiče Suda, ovo nadgledanje koje je visoko političke prirode i koje je obavio ministar pravde i koji se, čini se, formalno neovisan i od TEK-a i od ministra unutrašnjih poslova - nije u mogućnosti da ispuni zahtjev striktnosti u odnosu na ciljeve i sredstva koja su u pitanju.*

77. *Politička priroda povećava rizik od zloupotrebe. Sud podsjeća da vladavina prava, između ostalog, implicira da miješanje izvršne vlasti u prava pojedinaca mora biti predmet djelotvorne kontrole.*

78. *Sve raširenija praksa vlada da prenose i između sebe razmjenjuju povjerljive informacije do kojih su došle tajnim nadgledanjem - praksa čija je korist, kada je riječ o borbi protiv međunarodnog terorizma, neupitna i tiče se i razmjene informacija između zemalja članica Vijeća Evrope i drugih jurisdikcija - je opet jedan drugi faktor gdje se zahtijeva posebna pažnja kada je riječ o eksternom nadgledanju i korektivnim mjerama.*

79. *U ovom kontekstu eksterna, po mogućnosti sudska, a posteriori kontrola tajnog nadgledanja aktivnosti, kada je riječ o individualnim slučajevima i kada je riječ o nadgledanju uopće, dobija na svojoj istinskoj važnosti (vidi takođe presude Klaus i ostali, citirana gore, stavovi 56, 70 i 71; Dumitru Popescu, citirana gore, stav 77; i Kennedy, citirana gore, stavovi 184-101), tako što se pojačava povjerenje građana u postojanje garancija koje se odnose na vladavinu prava i u ovom osjetljivom polju i tako što se omogućava otklanjanje povreda u vezi s bilo kojim oblikom pretrpljene zloupotrebe. Značaj ove kontrole se ne može precijeniti u pogledu važnosti informacija do kojih vlasti dolaze primjenom visoko djelotvornih metoda i procesuiranjem velikih količina informacija, potencijalno i o svakoj osobi, trebao bi, na ovaj ili onaj način, biti povezan sa sumnjivim subjektima ili objektima planiranih terorističkih napada. Sud je uočio nedostatak ovog kontrolnog mehanizma u Mađarskoj.*

85. *U svakom slučaju Sud podsjeća da je u presudi Klaus i ostali kombinacija mehanizama nadgledanja, bez formalne sudske kontrole, bila prihvatljiva posebno zato što je inicijalnu kontrolu vršio zvaničnik koji je kvalifikovan da obavlja sudsku dužnost.*

Međutim, mađarska šema davanja odobrenja ne predviđa takvog zvaničnika. Mađarski komesar za fundamentalna ljudska prava nije osoba koja obavlja sudsku dužnost.

25. Međutim, prema osporenim odredbama upotrebu ovih mjera može odobriti generalni direktor uz saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara ako bi odgađanje prouzrokovalo nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine. Dakle, primjena ovih mjera počinje nakon što se pribavi saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara. Ustavni sud uočava da se ovaj izuzetak isključivo odnosi na situaciju da postoji dodatna „jača” opasnost po sigurnost Bosne i Hercegovine, tako da bi odsustvo hitnog postupanja i odlaganja primjene za 48 sati, u kojem roku sudija ima obavezu odlučiti o zahtjevu, moglo imati nepopravljivu štetu po sigurnost Bosne i Hercegovine i njenih građana. Dakle, u odnosu na uvođenje mjera tajnog prikupljanja podataka, odnosno mjera praćenja i pretresa zakonodavac nije predvidio prethodnu saglasnost sudije, nego je predvidio prethodno pribavljanje saglasnosti predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH. Ustavni sud ponavlja da efikasna kontrola i od strane nesudskog organa može biti u skladu s Konvencijom pod uvjetom da je takav organ dovoljno nezavisan od izvršne vlasti. U konkretnom slučaju predsjedavajući Vijeća ministara BiH je upravo izvršna vlast. Nadalje, zakonodavac je predvidio da nakon što odobri upotrebu tih mjera, generalni direktor mora odmah obavijestiti sudiju koji preduzima odgovarajuće radnje kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija u skladu sa ovim zakonom. Ustavni sud nalazi da bi se moglo tumačiti da su odgovarajuće radnje iz osporene odredbe iste one radnje koje preduzima sudija kada odobrava nalog (provjerava ispunjenje uvjeta koje je propisao Zakon). Međutim, zakonodavac nije propisao da generalni direktor upućuje pismeni zahtjev sudiji (koji u smislu zakona ima propisan sadržaj), niti je propisao u kojem roku sudija mora ili odobriti ili obustaviti primjenu ovih mjera. Budući da nema roka, mjere praćenja i pretresa traju bez adekvatnog razmatranja opravdanosti sve dok sudija „ne preduzme odgovarajuće radnje” kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija. Osporene odredbe prema kojima, u slučajevima kada postoji dodatna „jača” opasnost po sigurnost Bosne i Hercegovine, primjenu mjera praćenja i pretresa može odobriti generalni direktor nakon što pribavi saglasnost predsjedavajućeg Vijeća ministara i prema kojima generalni direktor, nakon što odobri primjenu ovih mjera, mora obavijestiti sudiju koji preduzima „odgovarajuće radnje” kako bi potvrdio odobrenje ili obustavio prikupljanje informacija ne osiguravaju da se mjere praćenja i pretresa neće uvoditi bez propisnog i adekvatnog razmatranja.

26. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona protivne odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije.

VII. Zaključak

27. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona protivne odredbama člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije jer kod produženja važnosti naloga nije jasno propisan obim diskrecije dodijeljene predsjedniku Suda BiH, odnosno sudiji kojeg on ovlasti, s obzirom na to da se njegova diskrecija očituje u obliku neograničenih ovlaštenja kada tumači neodređene pravne termine „u opravdanim slučajevima” i „kad je uvjeren da je nalog i dalje potreban” i kada maksimalno trajanje ovih mjera isključivo zavisi od diskrecione odluke predsjednika Suda BiH, odnosno sudije kojeg on ovlasti tako da ne jamče pojedincu odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja u ustavna prava. Osporene odredbe također ne osiguravaju da se mjere praćenja i pretresa neće uvoditi slučajno, neregularno ili bez propisnog i adekvatnog razmatranja.

28. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. stav (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

29. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj U 6/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu ustavnosti članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12)

Odluka od 6. srpnja 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 6/16**, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 42. stavak (5), članka 57. stavak 2. alineja b) i članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Giovanni Grasso, sudac

na sjednici održanoj 6. srpnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva.

Utvrđuje se da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12) nije u skladu s člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s člankom 61. stavak (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od objave ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” usuglasi odredbu članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12) s člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu s člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stavka obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 27. lipnja 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12; u daljnjem tekstu: Zakon o policijskim službenicima).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Zastupničkog doma i Doma naroda, zatraženo je 1. srpnja 2016. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda dostavilo je 28. srpnja 2016. godine odgovor na zahtjev, a Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma 1. kolovoza 2016. godine.

4. U skladu s člankom 90. stavak (1) točka b) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je na sjednici održanoj 30. i 31. ožujka 2017. godine donio odluku o izuzimanju predsjednika Ustavnog suda Mirsada Ćemana i sutkinje Seade Palavrić iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu, jer su kao zastupnici u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine sudjelovali u donošenju Zakona o policijskim službenicima, čija je odredba pobijana.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositeljica zahtjeva je navela da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima nije u skladu s odredbom čl. II/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

6. Podnositeljica zahtjeva pojašnjava da pobijana odredba članka 114. Zakona o policijskim službenicima nosi naziv „Trajanje postupka” i ona u stavku (2) propisuje rok u kojem mora biti okončan interni i stegovni postupak za teže povrede službene dužnosti policijskog službenika, dok sporna odredba stavka (3) navedenoga članka propisuje sljedeće: „Iznimno od stavka 2. ovoga članka, kada se protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga, pokreće se stegovni postupak i policijski službenik se suspendira do okončanja kaznenoga postupka ili do okončanja kaznene istrage”. Dakle, kako dalje ističe, sporna odredba regulira pitanje izuzetka od stavka (2), odnosno da se rok od devet mjeseci za okončanje internog i stegovnog postupka produžava za vrijeme trajanja kaznene istrage i kaznenog postupka, te se navedenom odredbom ne može propisivati suspenzija policijskog službenika, s obzirom na to da je suspenzija propisana člankom 112. Zakona o policijskim službenicima.

7. Podnositeljica zahtjeva smatra da je logično i pravno ispravno da navedeni stavak (3) glasi: „Iznimno od stava (2) ovog člana, kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga, provodi se interna istraga i pokreće se disciplinski postupak, nakon čega se disciplinski postupak (umjesto policijski službenik) suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage”. Kako dalje ističe podnositeljica zahtjeva: „U ovoj odredbi potrebno je dodati da se provodi interni postupak jer u praksi policijskih tijela BiH, Disciplinska komisija odmah pokreće disciplinski postupak, bez provođenja internog postupka, čime se direktno ugrožavaju osnovna ljudska prava na pravično suđenje i pravičan postupak, te jednakost svih pred zakonom, a posebno pretpostavka nevinosti”. Osim toga, kako dalje navodi, Zakon o policijskim službenicima i Pravilnik o disciplinarnoj odgovornosti policijskih službenika (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju da se stegovni postupak pokreće nakon provedenog internog postupka, te se ne može praviti izuzetak, analogno pokretanju kaznenog postupka pred sudovima, kojem obvezno prethodi istražni i kazneni postupak tužiteljstva i policijskih organa. Nužno je provesti interni postupak, jer se stegovni postupak ne može pokrenuti dok policijski službenik ne iznese svoju obranu.

8. Podnositeljica zahtjeva smatra da je pobijana odredba u izravnoj suprotnosti s odredbama čl. II/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. Europske konvencije, koji se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i kojim se propisuju temeljna prava pojedinaca u kaznenom postupku. U daljnjem izlaganju podnositeljica zahtjeva citira odredbu članka 112. stavak (1) Zakona o policijskim službenicima i zaključuje da odredba članka 112 (koja nosi naziv Suspenzija) suspenziju propisuje kao alternativnu mogućnost (može, a ne mora) i ostavlja je rukovoditelju policijskog tijela na odlučivanje u precizno opisanim situacijama i uvjetima koji moraju biti ispunjeni kumulativno. Odredba članka 112. Zakona o policijskim službenicima, kako dalje ističe, upravo potvrđuje da je članak 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima neustavan s obzirom na to da članak 112. stavak (1) suspenziju propisuje kao alternativnu mogućnost ukoliko je pokrenut kazneni postupak (viši stadij u odnosu na kaznenu istragu) ili stegovni postupak, te ukoliko su ispunjeni i drugi uvjeti navedeni u odredbi, dok sporni članak 114. stavak (3) koji se odnosi na trajanje postupka imperativnom normom propisuje obveznu suspenziju u nižoj fazi, odnosno čim se vodi kaznena istraga. Ako bi i postojala imperativna i alternativna mogućnost za suspenziju, ispravno bi bilo, kako to zaključuje podnositeljica zahtjeva, da to bude u obrnutim situacijama, odnosno da se na dispoziciju rukovoditelju ostavlja kada se vodi kaznena istraga, a da se imperativno određuje kada je pokrenut kazneni postupak, a što potvrđuje i članak 18. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKP), koji u cijelosti citira.

b) Odgovor na zahtjev

9. Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda je u odgovoru na zahtjev navelo da je na sjednici održanoj 26. srpnja 2016. godine razmatralo zahtjev i konstatalo da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o policijskim službenicima koji je objavljen u „Službenom glasniku”, da je Ustavni sud 27. lipnja 2016. godine primio zahtjev podnositeljice zahtjeva, te da je nakon rasprave jednoglasno odlučeno „da s navedenim činjenicama upozna Ustavni sud koji će u skladu sa svojim nadležnostima odlučiti o usuglašenosti predmetnog zahtjeva sa Ustavom Bosne i Hercegovine”.

10. Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma u odgovoru na zahtjev je istaklo da je na sjednici održanoj 25. srpnja 2016. godine razmatralo zahtjev i nakon rasprave s četiri glasa „za”, jednim glasom „protiv” i tri glasa „suzdržan” usvojilo zaključak da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o policijskim službenicima.

IV. Relevantni propisi

11. U **Ustavu Bosne i Hercegovine** relevantne odredbe glase:

*Članak I.
Bosna i Hercegovina*

[...]

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcioniše sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora.

*Članak II/2.
Međunarodni standardi*

U Bosni i Hercegovini izravno se primjenjuju prava i slobode garantirani Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i njezinim protokolima. Ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima.

*Članak II/3.
Popis prava*

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke. [...]

12. U **Zakonu o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 7/12) relevantne odredbe glase:

*Članak 1.
Predmet zakona*

Ovim se zakonom reguliraju policijske ovlasti i radnopravni status (radni odnosi uključujući: dužnosti i prava, upošljavanje, obrazovanje i usavršavanje, raspoređivanje, činove, procjenu rada i promicanje, naknade, radne uvjete, stegovnu odgovornost, odgovornost za štetu, te prestanak radnog odnosa) policijskih službenika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH).

Članak 103.

Stegovna odgovornost policijskog službenika

(1) Policijski službenik je stegovno odgovoran za povrede službene dužnosti propisane ovim zakonom, nastale kao rezultat njegove krivnje.

(2) Kaznena odgovornost za kazneno djelo ne isključuje stegovnu odgovornost policijskog službenika, ako je počinjenje kaznenoga djela također i povreda službene dužnosti.

(3) Oslobođenje od kaznene odgovornosti ne podrazumijeva istodobno i oslobođenje od stegovne odgovornosti.

(4) Stegovni postupak detaljnije propisuje ministar podzakonskim aktom nakon konzultacija s rukovoditeljima tijela.

(5) Stegovni postupak mora biti fer i transparentan. Tijekom stegovnoga postupka, policijski službenik uživa sljedeća prava koja se razrađuju podzakonskim aktom iz stavka 4. ovoga članka:

1. pravo da bude pravodobno obaviješten o optužbi za povredu službene dužnosti i o dokazima, kao i pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše;
2. pravo na fer i javno saslušanje u razumnom roku od strane tijela utvrđenih ovim zakonom. Javnost može biti isključena sa saslušanja ako to zahtijevaju interesi morala, javnoga reda i državne sigurnosti demokratskog društva, ili ako je to u interesu malodobnika ili zaštite privatnoga života, ili javnost može biti isključena do nužne mjere u posebnim okolnostima kad bi javno saslušanje ometalo interese pravičnosti prema mišljenju tijela utvrđenih ovim zakonom;
3. pravo da ne iskazuje protiv sebe, pravo da se od optužbe brani sam ili uz stručnu pomoć odvjetnika kojeg sam izabere te pravo biti nazočan svakom saslušanju u postupku;
4. pravo na javno izricanje odluke;
5. pravo na podnošenje priziva na odluku Stegovnoga povjerenstva utemeljenog prema ovom zakonu.

Članak 106.

Pokretanje internog postupka

(1) Interni postupak zbog povrede službene dužnosti pokreće se na temelju:

- a) pritužbe građanina;
- b) zahtjeva jednog ili više uposlenika u policijskom tijelu;
- c) zahtjeva neposredno nadređenog policijskog službenika; ili
- d) zahtjeva predstojnika ureda za prizive i pritužbe građana pri ministarstvu.

(2) Interni postupak vodi odjel za unutarnju kontrolu.

(3) Svatko tko primi informaciju o ili pritužbu na policijskog službenika prosljediti će tu informaciju ili pritužbu odjelu za unutarnju kontrolu u roku od 24 sata.

(4) Interni postupak za lakše povrede službene dužnosti mora se završiti u roku od 30 dana od dana prijave odjelu za unutarnju kontrolu.

(5) Interni postupak za teže povrede službene dužnosti mora se završiti u roku od tri mjeseca od dana prijave odjelu za unutarnju kontrolu, a može se produljiti za još dva mjeseca u ovisnosti o složenosti slučaja.

Članak 107.

Izricanje stegovne sankcije

(1) Stegovne sankcije za lakše povrede službene dužnosti izriče rukovoditelj nakon provedenog internog postupka iz članka 106. ovoga zakona.

(2) Stegovne sankcije za teže povrede službene dužnosti izriče Stegovno povjerenstvo nakon provedenog stegovnog postupka iz članka 109. ovoga zakona.

(3) Odluka o stegovnoj odgovornosti dostavlja se policijskom službeniku.

Članak 109.

Pokretanje stegovnog postupka

(1) Za teže povrede službene dužnosti, odjel za unutarnju kontrolu u roku od sedam dana nakon provedenog internog postupka iz članka 106. ovoga zakona dostavlja Stegovnom povjerenstvu zahtjev za pokretanje stegovnoga postupka.

(2) Stegovno povjerenstvo odlukom pokreće stegovni postupak u roku od sedam dana od dana primitka zahtjeva odjela za unutarnju kontrolu.

(3) Zahtjev i odluka o pokretanju stegovnoga postupka zbog teže povrede službene dužnosti dostavlja se policijskom službeniku.

(4) Stegovno povjerenstvo donosi odluku o stegovnoj odgovornosti u roku od 60 dana nakon primitka zahtjeva iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 112.

Suspenzija

(1) Policijski službenik može biti privremeno suspendiran sa zadataka i dužnosti koje obavlja ili suspendiran iz policijskoga tijela ako je protiv njega pokrenut kazneni ili stegovni postupak i ako se, uzimajući u obzir narav kaznenoga djela ili narav teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno kazneno djelo, odnosno

teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku.

(2) Rukovoditelj je odgovoran za donošenje odluke o privremenoj suspenziji sukladno stavku 1. ovoga članka.

(3) Suspenzija policijskoga službenika određena sukladno stavku 1. ovoga članka može trajati do okončanja stegovnog ili kaznenog postupka.

(4) Tijekom suspenzije službeno oružje i službena iskaznica policijskoga službenika oduzimaju se i zabranjeno mu je nositi službenu odoru.

(5) Policijski službenik koji je primio odluku o suspenziji iz stavka 1. ovoga članka može podnijeti priziv na odluku o suspenziji Odboru za žalbe policijskih službenika u roku od tri dana od primitka odluke. Priziv ne odgađa izvršenje odluke.

Članak 114.

Trajanje postupka

(1) Za lakše povrede službene dužnosti, interni postupak i donošenje odluke o sankciji od strane rukovoditelja mora biti okončano u roku od 60 dana od dana kada je povreda počinjena ili dana kada je prijavljena odjelu za unutarnju kontrolu.

(2) Za teže povrede službene dužnosti, interni postupak i stegovni postupak mora biti okončan u roku od devet mjeseci od dana kada je povreda prijavljena odjelu za unutarnju kontrolu.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, kada se protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga, pokreće se stegovni postupak i policijski službenik se suspendira do okončanja kaznenoga postupka ili do okončanja kaznene istrage.

13. U Pravilniku o disciplinarnoj odgovornosti policijskih službenika Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 18/05, 34708 i 73/12) relevantne odredbe glase:

Članak 15.

Pretpostavka nevinosti

Svako se smatra nevinim za povredu službene dužnosti dok se pravosnažnim rješenjem u disciplinarnom postupku ne utvrdi njegova krivica.

Članak 20.

Pravo na izjašnjavanje i pravo na obranu

Policijski službenik ima pravo da bude pravovremeno obaviješten o optužbi za povredu službene dužnosti i o dokazima, kao i pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše.

Policijski službenik ima pravo da ne iskazuje protiv sebe, pravo da se od optužbi brani sam ili uz stručnu pomoć branitelja kojeg sam izabere, te pravo biti nazočan svakom saslušanju u postupku.

Članak 28.
Interni postupak

Svaki ovlašteni službenik koji primi informaciju ili pritužbu na rad policijskog službenika prosljediti će tu informaciju ili pritužbu odjeljenju za unutarnju kontrolu u roku od 24 sata.

Interni postupak zbog povrede službene dužnosti vodi odjeljenje za unutarnju kontrolu, a pokreće se na temelju:

- a) pritužbe građana,*
- b) zahtjeva jednog ili više zaposlenih u policijskom tijelu,*
- c) zahtjeva neposredno nadređenog policijskog službenika, ili*
- d) zahtjeva šefa ureda za žalbe i pritužbe građana pri ministarstvu sigurnosti.*

Članak 31.
Zahtjev za pokretanje disciplinarnog postupka

Za teže povrede službene dužnosti, odjeljenje za unutarnju kontrolu u roku od sedam dana nakon provedenog internog postupka iz članka 30. ovog pravilnika, dostavlja disciplinarnoj komisiji zahtjev za pokretanje disciplinarnog postupka.

Članak 32.
Odluka o pokretanju postupka

Disciplinarna komisija odlukom pokreće disciplinarni postupak u roku od sedam dana od dana prijema zahtjeva od strane odjeljenja za unutarnju kontrolu.

(...)

Optuženi nema pravo da podnese prigovor protiv zahtjeva niti odluke o pokretanju disciplinarnog postupka, ali ima pravo da pismeno odgovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše, ukoliko isto nije učinjeno u internom postupku. (...)

(...)

Članak 36.
Tijek javne rasprave

(...)

Predsjednik komisije će upitati optuženog da li je razumio zahtjev. Ako se predsjednik komisije uvjeri da optuženi nije razumio zahtjev ponovo će izložiti njegov sadržaj na takav

način da ga optuženi može najlakše razumjeti. Nakon toga predsjednik komisije poziva optuženog da se izjasni o svakoj točki zahtjeva i da predoči svoju obranu.

(...)

14. U **Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, neslužbena prečišćena verzija dostupna na: http://sudbih.gov.ba/files/docs/zakoni/ba/Zakon_o_kvivicnom_postupku_BH_i_broj_72/13) relevantna odredba glasi:

Članak 18.

Posljedica pokretanja postupka

Kada je propisano da pokretanje kaznenog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, te posljedice, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano, nastupaju potvrđivanjem optužnice. Ako se radi o kaznenim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, te posljedice nastupaju od dana kada je osuđujuća presuda donesena, bez obzira je li postala pravomoćnom.

V. Dopustivost

15. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3. (a) Ustava Bosne Hercegovine.

16. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali se ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

17. U konkretnom slučaju zahtjev je podnijela Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan razlog za nedopustivost zahtjeva iz članka 19. Pravila Ustavnog suda.

VI. Meritum

18. Podnositeljica zahtjeva navodi da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima nije suglasna pravu na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. st. 1. i 2. Europske konvencije. Međutim, iz suštine zahtjeva kojim se traži ocjena ustavnosti pobijane odredbe Zakona o policijskim službenicima proizlazi da zahtjev pokreće ustavna pitanja vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, a što podrazumijeva, između ostalog, kvalitetu zakona u smislu njegove preciznosti i jasnosti i ne dopušta arbitrarnost u tumačenju zakona, odnosno zakonske odredbe. Naime, podnositeljica zahtjeva ističe da pobijani članak nosi naziv „Trajanje postupka” i da stavak 3. regulira pitanje izuzetka od stavka 2, odnosno da se rok od devet mjeseci za okončanje internog i stegovnog postupka za teže povrede službene dužnosti produžava (ukoliko se protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga) za vrijeme trajanja kaznene istrage ili kaznenog postupka, te da se navedenom odredbom ne može propisivati suspenzija policijskog službenika jer je ona propisana u članku 112. Zakona o policijskim službenicima. Ona dalje navodi: „[...] postavlja [se] logično pitanje da li se radi o grešci u Zakonu o policijskim službenicima s obzirom da je logično i pravno ispravno da navedena odredba člana 114. stav (3) glasi: 'Iznimno od stava 2 ovog člana kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga, provodi se interna istraga i pokreće se disciplinski postupak, nakon čega se disciplinski postupak (umjesto policijski službenik) suspendira do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage’”.

19. Ustavni sud naglašava da je Europski sud u svojoj praksi zaključio da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Na temelju načela *iura novit curia*, Europski sud je, na vlastitu inicijativu, razmatrao aplikacije u odnosu na članke i stavke Europske konvencije na koje se aplikanti nisu bili pozvali, pa čak i u odnosu na odredbe koje je bio proglasio nedopustivim uz istovremeni zaključak da je aplikacija dopustiva po drugoj odredbi. Naime, Europski sud smatra da su za pravnu kvalifikaciju navoda iznesenih u aplikaciji odlučne činjenice koje su u njoj navedene, a ne samo pravna osnova na koju se aplikant pozvao (vidi, Europski sud, *Şerife Yiğit protiv Turske*, presuda

od 2. studenog 2010. godine, točke 51–52. sa daljnjim referencama). Sličnu praksu ima i Ustavni sud u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi, npr., Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 2043/12* od 22. prosinca 2015. godine, točka 22, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 10/16).

20. Ustavni sud napominje da se donositelj pobijanog Zakona o policijskim službenicima u odgovoru na zahtjev nije referirao na suštinu podnesenog zahtjeva već je samo konstatirao da je Parlamentarna skupština usvojila Zakon o policijskim službenicima koji je objavljen u „Službenom glasniku”. Imajući u vidu navedeno, kao i stavove navedene u prethodnim točkama odluke, Ustavni sud će navode podnositeljice zahtjeva da su pobijane odredbe zakona neustavne ispitati u odnosu na načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Navedenom odredbom Ustava Bosne i Hercegovine država Bosna i Hercegovina je određena kao demokratska država koja funkcioniра u skladu sa zakonom. Ustavni sud je nadležan i obvezan u svakoj prilici djelovati kao zaštitnik Ustava Bosne i Hercegovine (članak VI/3), što uključuje jedno od njegovih temeljnih načela – vladavinu prava iz navedene ustavne odredbe. Načelo vladavine prava označava sustav političke vlasti zasnovan na tome da građani, ali i sami nositelji državne vlasti, poštuju ustav, zakone i druge propise. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određenu kvalitetu, primjerenu demokratskom sustavu, tako da služe zaštititi ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sustava.

21. Ustavni sud dalje podsjeća na to da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna osobama na koje se primjenjuje i da bude za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obveze do stupnja koji je razuman u danim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati. Kad se taj zahtjev ne poštuje, neodređene i neprecizne pravne norme otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju nadležnih tijela. U pravnom poretku zasnovanom na vladavini prava zakoni moraju biti opći i jednaki za sve, a zakonske posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primjenjivati. S tim u svezi, Ustavni sud podsjeća na stav Europskog suda u svezi s određivanjem autonomnog pojma zakona, iz kojeg slijedi pojašnjenje izraza „zakon”. Prema praksi Europskog suda, izraz „zakon” ne odnosi se na puko postojanje zakona, već i na kvalitetu zakona, zahtijevajući da on bude suglasan vladavini prava, a njegove norme u dovoljnoj mjeri precizne, jasne i predvidive (vidi, Europski sud, *Silver i drugi protiv Velike Britanije*, presuda od 25. ožujka 1983. godine, st. 85-88; *Sunday Times protiv Velike Britanije*, presuda od 26. travnja 1979. godine, st. 48. i 49; *Hasan i Chaush protiv Bugarske*, presuda od 26. listopada 2000. godine, stavak 84).

Zakon mora dati dovoljno jasan opseg bilo kakvog diskrecijskog prava koje se daje javnim vlastima, kao i način kako se ono izvršava (vidi, Europski sud, *Rotaru protiv Rumunjske*, presuda od 4. svibnja 2000. godine, st. 52-56; *Rekvenyi protiv Mađarske*, presuda od 20. svibnja 1999. godine, stavak 34).

22. Ustavni sud dalje podsjeća na to da se Zakonom o policijskim službenicima reguliraju ovlasti policijskog službenika i radnopravni status, uključujući dužnosti i prava, zapošljavanje, obrazovanje, stegovnu odgovornost, odgovornost za štetu, te prestanak radnog odnosa policijskih službenika Bosne i Hercegovine. Također, navedeni zakon određuje pravila stegovnog postupka kojim se osigurava da u zakonito provedenom postupku pred nadležnim stegovnim povjerenstvom nikome tko je nedužan ne bude izrečena stegovna sankcija, a da se policijskom službeniku koji je počinio lakšu ili težu povredu službene dužnosti izrekne stegovna sankcija ili druga mjera uz uvjete koje predviđa Zakon o policijskim službenicima. U smislu Ustava Bosne i Hercegovine, isključiva je nadležnost zakonodavca uređenje stegovnog postupka i stegovne odgovornosti policijskih službenika. S ustavnopravnog aspekta, jedina je obveza zakonodavca da pri uređivanju pojedinih instituta tog postupka uvažava zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a osobito one koji proizlaze iz načela vladavine prava. Preciznije, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva stegovnog postupka, pravnu sigurnost, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost normi. Zadatak Ustavnog suda je osigurati da ti zahtjevi budu poštovani.

23. Dovodeći navedeno u kontekst konkretnog zahtjeva, Ustavni sud, prije svega, podsjeća na to da su policijski službenici prema Zakonu o policijskim službenicima državni službenici koji su zaposleni u Državnoj agenciji za istragu i zaštitu, Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine i Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine. Osnovni zadatak policijskih službenika je da neposredno održavaju javni red i mir, osiguravaju državni poredak, sprječavaju društveno nedopuštena ponašanja, sudjeluju u otkrivanju počinitelja prekršaja i kaznenih djela, te kao aparat prinude stoje na raspolaganju organima vlasti radi osiguranja i ostvarivanja poštovanja njihovih odluka primjenom prinude. Policijski službenici primjenjuju policijske ovlasti propisane Zakonom o policijskim službenicima i postupaju kao ovlaštene službene osobe u skladu sa ZKP. U obavljanju svojih dužnosti policijski službenik je dužan djelovati nepristrano i na zakonit način, te štititi javni interes i temeljna ljudska prava i slobode.

24. Imajući u vidu navedene ovlasti i odgovornosti koje policijski službenici imaju u vršenju svojih poslova i zadataka i obveze pridržavanja Ustava Bosne i Hercegovine i zakona donesenih u skladu s Ustavom, od policijskog službenika se zahtijeva dolično i

zakonito ponašanje ne samo u službi već i izvan službe. Pojedina kršenja zakona zbog kojih se protiv policijskog službenika vode postupci kako bi se utvrdila njihova kaznena ili stegovna odgovornost nalažu odnosno opravdavaju da policijski službenik tijekom takvih postupaka bude udaljen iz službe – suspendiran. Riječ je o posebnoj mjeri koja nije sankcija jer još uvijek nije utvrđena stegovna ili kaznena odgovornost. Udaljenjem s rada policijski službenik ne gubi svoje svojstvo službenika, on i dalje ostaje policijski službenik i zadržava svoje radno mjesto, jedino ne obavlja svoje službene dužnosti, a tijekom suspenzije ima pravo na 55% svoje plaće odnosno u posebnim slučajevima kada ima obitelj koju izdržava ima pravo na iznos od 65% svoje plaće (članak 113. Zakona o policijskim službenicima).

25. Ustavni sud zapaža da je u Zakonu o policijskim službenicima pitanje suspenzije regulirano člankom 112. koji i nosi naziv „Suspenzija”. Stavkom (1) navedenog članka propisano je da policijski službenik može biti privremeno suspendiran sa zadatka i dužnosti koju obavlja ili suspendiran iz policijskog organa ako je protiv njega pokrenut kazneni i stegovni postupak i ako se uzimajući u obzir prirodu kaznenog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno kazneno djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku. Dakle, navedenom odredbom propisana su dva uvjeta koja moraju biti ispunjena da bi se policijski službenik suspendirao. Prvi uvjet je da je protiv policijskog službenika pokrenut kazneni ili stegovni postupak, a drugi „ako se uzimajući u obzir prirodu kaznenog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno kazneno djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku”. Ustavni sud uočava da je stavkom (3) navedenog članka regulirano pitanje trajanja suspenzije pa je tako propisano: „Suspenzija policijskog službenika određena sukladno stavku 1. ovoga članka može trajati do okončanja stegovnog ili kaznenog postupka”. Dakle, zakonodavac je navedenim člankom regulirao pitanje suspenzije policijskog službenika tako što je propisao uvjete pod kojima rukovodilac može donijeti odluku o privremenoj suspenziji i regulirao pitanje trajanja suspenzije tako što je propisao da ona može trajati do okončanja stegovnog ili kaznenog postupka.

26. Dalje, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac pitanje trajanja stegovnog postupka regulirao odredbom članka 114. koju je i nazvao „Trajanje postupka”. Stavkom (1) navedenog članka propisano je: „Za lakše povrede službene dužnosti, interni postupak i donošenje odluke o sankciji od strane rukovoditelja mora biti okončano u roku od 60 dana od dana kada je povreda počinjena ili dana kada je prijavljena odjelu za unutarnju kontrolu”. Stavkom (2) istoga članka regulirano je pitanje dužine trajanja internog i

stegovnog postupka za teže povrede službene dužnosti tako što je propisano da za teže povrede službene dužnosti, interni postupak i stegovni postupak mora biti okončan u roku od devet mjeseci od dana kada je povreda prijavljena odjelu za unutarnju kontrolu.

27. Međutim, u pobijanom stavku (3) navedenoga članka koji, kako je već navedeno, nosi naziv „Trajanje postupka” propisano je: „Iznimno od stavka 2. ovog članka, kada se protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga, pokreće se stegovni postupak i policijski službenik se suspendira do okončanja kaznenog postupka ili do okončanja kaznene istrage”.

28. Dakle, iako je člankom 112. jasno regulirano pod kojim uvjetima policijski službenik može da bude suspendiran, kao i trajanje suspenzije, zakonodavac u pobijanom članku 114. stavak (3) regulira izuzetak od stavka (2) tog članka koji se tiče trajanja internog i stegovnog postupka za teže povrede službene dužnosti i propisuje da će se protiv policijskog službenika pokrenuti stegovni postupak i policijski službenik će biti suspendiran ako se protiv njega vodi kaznena istraga, te određuje da će ta suspenzija trajati do okončanja kaznenog postupka ili do okončanja kaznene istrage. Navedena odredba, prema mišljenju Ustavnog suda, neprecizna je i nedosljedna odredbi članka 112. koja regulira suspenziju i koja precizno regulira uvjete pod kojima se može izreći mjera suspenzije policijskog službenika i njezino trajanje.

29. Naime, iz pobijanog stavka (3) članka 114. Zakona o policijskim službenicima koji nosi naziv „Trajanje postupka” ne može se sa sigurnošću utvrditi koja je bila namjera zakonodavca, je li želio propisati situaciju u kojoj se policijski službenik u svakom slučaju suspendira ili je to i dalje fakultativna mjera. Također je nejasno treba li za donošenje mjere o suspenziji, kako je to propisano pobijanom odredbom, biti ispunjen i drugi uvjet propisan u članku 112. stavak (1) „i ako se uzimajući u obzir prirodu kaznenog djela ili prirodu teže povrede službene dužnosti kao i okolnosti pod kojima je počinjeno kazneno djelo, odnosno teža povreda službene dužnosti, može osnovano vjerovati da bi se inače štetilo interesima službe ili internom postupku”, ili je potrebno samo da se „protiv policijskog službenika vodi kaznena istraga”. Osim navedenog, Ustavni sud zapaža da je i u pogledu dužine trajanja suspenzije pobijana odredba kontradiktorna članku 112. s obzirom na to da propisuje da se policijski službenik suspendira do okončanja kaznenog postupka ili do okončanja kaznene istrage, dok je člankom 112. stavak (3) pitanje dužine trajanja suspenzije regulirano tako što je i samo trajanje suspenzije propisano kao mogućnost, jer „može trajati do okončanja stegovnog ili kaznenog postupka”.

30. Imajući u vidu navedeno, kao i da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna osobama na koje se primjenjuje i da bude za njih

predvidljiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obveze, do stupnja koji je razuman u danim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati, Ustavni sud smatra da pobijana odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima ne ispunjava zahtjeve određenosti i preciznosti, posebice ne osigurava u praksi adekvatnu zaštitu protiv mogućih zlouporaba. Također, pobijana odredba je u suprotnosti s člankom 112. Zakona o policijskim službenicima, te kao takva dopušta različito tumačenje vezano za donošenje mjere suspenzije policijskog službenika i njezino trajanje, kako policijskim službenicima tako i stegovnom povjerenstvu koje izriče stegovne sankcije i rukovoditelju koji je prema zakonu odgovoran za donošenje odluke o suspenziji.

31. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju povrijeđeno načelo vladavine prava iz članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, koje podrazumijeva kvalitetu zakona, zahtijevajući da njegove norme u dovoljnoj mjeri budu precizne, jasne i predvidive.

32. Imajući u vidu da je Ustavni sud utvrdio da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima nije u skladu s člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud zaključuje da nije nužno posebno razmatrati je li članak 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima u skladu s člankom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. st. 1. i 2. Europske konvencije.

VII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da odredba članka 114. stavak (3) Zakona o policijskim službenicima nije u skladu s člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, jer je neprecizna, nejasna i kao takva dopušta arbitrarnost u tumačenju i primjeni, te je suprotna načelu vladavine prava.

34. Na temelju članka 42. stavak (5), članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Dopredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mato Tadić

Предмет број У 18/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев тридесет посланика Народне скупштине Републике Српске за оцјену уставности Закона о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине („Службени лист РБиХ” број 9/95)

Одлука од 6. јула 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 18/16, рјешавајући захтјев **30 посланика Народне скупштине Републике Српске**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Маргарита Цаца-Николовска, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 6. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснован захтјев 30 посланика Народне скупштине Републике Српске за оцјену уставности Закона о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине („Службени лист РБиХ” број 9/95).

Утврђује се да је Закон о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине („Службени лист РБиХ” број 9/95) у складу са дијелом Преамбуле Устава Босне и Херцеговине који гласи: „Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници с осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим утврђују Устав Босне и Херцеговине”, чл. I/2 и II/4 Устава Босне и Херцеговине, чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода и чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач.

а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Тридесет посланика Народне скупштине Републике Српске (у даљњем тексту: подносиоци захтјева) поднијело је 12. октобра 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности Закона о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине („Службени лист РБиХ” број 9/95, у даљњем тексту: Закон).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Представничког дома и Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Представнички дом, односно Дом народа) затражено је 19. октобра 2016. године да доставе одговоре на захтјев.

3. Представнички дом и Дом народа су доставили одговоре 19. јануара 2017. године, односно 18. новембра 2016. године.

4. На приједлог предсједника Мирсада Ћемана, а на основу члана 90 став (1) тачка б) Правила Уставног суда, одлучено је да он неће учествовати у раду и одлучивању у овом предмету, јер је учествовао у доношењу закона чија се оцјена компатибилности тражи.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

5. Подносиоци захтјева сматрају да је Закон у супротности са Уставом Босне и Херцеговине, посебно „алинејом десет” његове Преамбуле која гласи: „Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници с осталима), и грађани

Босне и Херцеговине овим утврђују Устав Босне и Херцеговине”, затим, чланом I/2 и чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине. Такође, подносиоци захтјева наводе да је Закон у супротности са чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације (у даљњем тексту: Међународна конвенција).

6. Указано је да је одлуком Уставног суда у предмету број У 5/98, на основу цитиране алинеје Преамбуле Устава Босне и Херцеговине, утврђена конститутивност Срба, Бошњака и Хрвата на простору цијеле Босне и Херцеговине, односно у оба њена ентитета, као и обавеза ентитета да створе услове да се она у пуном капацитету остварује.

7. Подносиоци захтјева су, даље, истакли да је циљ Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, као и Устава Босне и Херцеговине забрана дискриминације. С тим у вези су навели да је примјена права и слобода из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине, како је то наведено у члану II/4 Устава Босне и Херцеговине, обезбијеђена свим лицима без дискриминације. Наведене одредбе, како су истакли подносиоци захтјева, представљају израз околности у којима је настао Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини и намјера је била да се додатно обезбиједи и заштити широки круг права свих лица на територији Босне и Херцеговине. Такво уставно рјешење, како је даље истакнуто, јединствено је у свијету пошто су међународни инструменти из Анекса I на Устав Босне и Херцеговине саставни дио Устава Босне и Херцеговине и самим тим имају приоритет над сваким другим правом, што у конкретном случају значи да наведене уставне одредбе имају приоритет у односу на право државе и ентитета, што укључује и све законе.

8. Подносиоци захтјева истичу да, и поред обавезе поштовања уставне норме о конститутивности Срба, Бошњака и Хрвата на простору цијеле Босне и Херцеговине, односно у оба њена ентитета, и обавеза ентитета да створе услове да се она у пуном капацитету остварује, као и уставног начела о забрани дискриминације, Босна и Херцеговина је успоставила празник 1. март као Дан независности Босне и Херцеговине. Наведено је да је општепозната чињеница да се Дан независности Босне и Херцеговине обиљежава 1. марта сваке године, када се прославља независност Босне и Херцеговине од Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, што је био, како сматрају подносиоци захтјева, класичан облик сецесије. Подносиоци захтјева наводе да је референдум за независност Босне и Херцеговине одржан 29. фебруара и 1. марта 1992. године, када су независност, како је наведено, подржали,

углавном, Бошњаци и Хрвати, а Срби су бојкотовали референдум. Даље је истакнуто да је указ о проглашењу закона којим се 1. март проглашава Даном независности Босне и Херцеговине и државним празником потписао председник Предсједништва Републике Босне и Херцеговине Алија Изетбеговић 6. марта 1995. године, за вријеме трагичног сукоба у Босни и Херцеговини. Претходно је, како је истакнуто, Закон донијела Скупштина Републике Босне и Херцеговине, 28. фебруара 1995. године. Даље је наведено да се на основу тог акта данас Дан независности обиљежава само на једном дијелу територије Босне и Херцеговине, односно у Федерацији Босне и Херцеговине. Из наведеног, према мишљењу подносилаца захтјева, јасно произилази намјера да се успостављањем 1. марта као Дана независности Босне и Херцеговине апсолутно искључује један конститутивни народ, то јесте српски. Свако прописивање празника ентитета, како је даље истакнуто, који симболизује само један, или само два од три конститутивна народа у Босни и Херцеговини, према мишљењу подносилаца захтјева, представља мјере које су усмјерене на разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства заснованог на националном или етничком поријеклу. Такође је наведено да прописивање наведеног празника има циљ да наруши или компромитује признавање, уживање или вршење под једнаким условима људских права и основних слобода у свим областима живота.

9. И поред обавеза које произилазе из члана II/1 и II/6 Устава Босне и Херцеговине за све субјекте јавног живота и све органе јавне власти, без обзира на ниво власти, да се уздрже, да не подстичу, бране или подржавају дискриминацију, да предузму ефикасне мјере на националном и локалном нивоу ради измјене, укидања или поништења закона и прописа који садрже дискриминаторске одредбе, да забране дјеловање свих чије је понашање усмјерено на дискриминацију, надлежни органи Босне и Херцеговине, према мишљењу подносилаца захтјева, нису предузели адекватне мјере које би одговориле обавезама преузетим чланом II/1, II/4 и II/6 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције наведене у Анексу I на Устав Босне и Херцеговине, као и Европске конвенције.

10. Подносиоци захтјева закључују да је сасвим јасно да се 1. март прославља као датум искључиво везан за два народа, и то бошњачки и хрватски, чиме се српски народ ставља у подређен и дискриминаторски положај. Сматрајући Уставни суд чуваром Устава и заштитником принципа конститутивности сва три народа на простору цијеле Босне и Херцеговине, који подједнако штити интересе свих народа, па и Срба, подносиоци захтјева су затражили да Уставни суд утврди да је Закон у супротности са цитираним одредбама Устава БиХ, Европске конвенције и Међународне конвенције.

б) Одговор на захтјев

11. Уставноправна комисија Дома народа у одговору је навела да је на сједници одржаној 17. новембра 2016. године разматрала захтјев Уставног суда за изјашњење о наведеном захтјеву за оцјену уставности. Том приликом је констатовала да је Закон донијела Скупштина Републике Босне и Херцеговине 28. фебруара 1995. године, а да је указ о проглашењу Закона потписао предсједник Предсједништва Републике Босне и Херцеговине Алија Изетбеговић 6. марта 1995. године, тачно три године након што је Републичка изборна комисија Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине потврдила резултате референдума о одређивању статуса Босне и Херцеговине. Такође је констатовано да је Закон објављен у „Службеном листу РБиХ” број 9/95. Даље је констатовано да је одредбом Анекса II/2 Устава БиХ прописано да сви закони, прописи и судски пословници који буду на снази на територији БиХ када Устав ступи на снагу остају на снази у оној мјери у којој се не косе са Уставом све док надлежни владин орган Босне и Херцеговине не одреди другачије. Истакнуто је да је Уставноправна комисија Дома народа након расправе једногласно одлучила да са наведеним чињеницама упозна Уставни суд, који ће, у складу са својим надлежностима, одлучити о усаглашености Закона са Уставом БиХ.

12. Уставноправна комисија Представничког дома у одговору је навела да је на сједници одржаној 17. јануара 2017. године разматрала предметни захтјев за оцјену уставности, те да је након расправе са четири гласа „за”, три гласа „против” и без гласова „суздржани” констатовала да није успјела постићи консензус, или доћи до јединственог става у погледу захтјева за оцјену уставности Закона о којем ће коначну одлуку донијети Уставни суд у складу са Уставом БиХ и својим Правилима.

IV. Релевантни прописи

13. **Закон о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине** („Службени лист РБиХ” број 9/95 од 30. марта 1995. године) гласи:

Члан 1.

Проглашава се дан 1. март Даном независности Републике Босне и Херцеговине.

Члан 2.

Дан независности Републике Босне и Херцеговине је државни празник.

Члан 3.

На Дан независности Републике Босне и Херцеговине, државни органи, предузећа и друга правна лица не раде.

Влада Републике Босне и Херцеговине одредит ће који државни органи, предузећа и друга правна лица су дужна да раде на дан државног празника.

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу РБиХ”.

14. **Устав Босне и Херцеговине** у релевантном дијелу гласи:

Преамбула

[...]

Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници са осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи:

Члан I

Босна и Херцеговина

1. Континуитет

Република Босна и Херцеговина, чије је званично име од сада „Босна и Херцеговина”, наставља своје правно постојање по међународном праву као држава, са унутрашњом структуром модификованом овим Уставом, и са постојећим међународно признатим границама. Она остаје држава чланица Уједињених нација, и као Босна и Херцеговина може задржати чланство или затражити пријем у организацијама у оквиру система Уједињених нација, као и у другим међународним организацијама.

2. Демократска начела

Босна и Херцеговина је демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора.

Члан II

Људска права и основне слободе

1. Људска права

Босна и Херцеговина и оба ентитета ће обезбиједити највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода. У том циљу постоји Комисија

за људска права за Босну и Херцеговину, како је предвиђено Анексом 6 Општег оквирног споразума.

2. Међународни стандарди

Права и слобода предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим другим законима.

Члан II/4. Недискриминација

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

Члан VI/3. Надлежности

Уставни суд ће подржавати овај Устав.

Анекс II Прелазни аранжмани

2. Континуитет правних прописа

Сви закони, прописи и судски пословници, на снази на територији Босне и Херцеговине у вријеме ступања на снагу овог Устава, остају на снази у оној мјери у којој нису у супротности са Уставом, док одговарајући орган власти Босне и Херцеговине не одлучи другачије.

15. Члан 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода гласи:

Уживање права и слобода предвиђених у овој конвенцији обезбјеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

16. Члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију гласи:

Члан 1.

Општа забрана дискриминације

1. Уживање сваког права које закон предвиђа мора да се обезбједи без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

2. Јавне власти не смију ни према коме вршити дискриминацију по било ком основу као што су они поменути у ставу 1.

17. **Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације** (усвојена на Пленарној сједници Генералне скупштине Уједињених нација 21. децембра 1965. године) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.1.

У овој конвенцији израз 'расна дискриминација' односи се на свако разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства који се заснивају на раси, боји, прецима, националном или етничком поријеклу и који имају за циљ или за резултат да наруше или да компромитују признавање, уживање или вршење, под једнаким условима, права човјека (*human rights*) и основних слобода и политичкој, економској, социјалној и културној области или у свакој другој области јавног живота.

Члан 2. став 1. тач. а), б), ц), д) и е)

1. Државе чланице осуђују расну дискриминацију и обавезују се да свим одговарајућим средствима и без одлагања спроводе политику која тежи да укине сваки облик расне дискриминације и да помажу разумијевање између свих раса, и у том циљу:

- а) Свака држава чланица обавезује се да не почини никакво дјело расне дискриминације или не врши расну дискриминацију против лица, група лица или установа, као и да поступа тако да се све јавне власти и јавне, националне и локалне установе придржавају ове обавезе;
- б) Свака држава чланица обавезује се да не подстиче, брани или подржава расну дискриминацију коју спроводи било какво лице или организација;
- ц) свака држава чланица треба да предузме ефикасне мјере ради поновног разматрања националне и локалне владине политике и измјене, укидања или поништења сваког закона и сваког прописа који има за циљ да заведе расну дискриминацију или да је устали тамо гдје она постоји;

- д) Свака држава чланица треба да свим одговарајућим средствима, укључујући, уколико то околности захтијевају и законске мјере, забрани расну дискриминацију коју спроводе лица, групе или организације, као и да је оконча;
- е) Свака држава чланица обавезује се да помаже, у датом случају, вишерасне интеграционистичке организације и покрете и друга средства ради укидања препрека између раса, као и да се бори против онога што тежи да ојача расну подјелу.

V. Допустивост

18. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне Херцеговине.

Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између два ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелан однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

19. Уставни суд запажа да су подносиоци захтјева затражили одлучивање о уставности Закона. Имајући у виду да Народна скупштина Републике Српске има 83 посланика, те да је предметни захтјев поднијело 30 посланика, Уставни суд закључује да је захтјев поднио овлашћени субјекат из члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

20. На основу наведеног, а у складу са одредбама члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је

предметни захтјев допустив, зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 Правила Уставног суда због којег захтјев није допустив.

VI. Меритум

21. Подносиоци захтјева сматрају да оспорени Закон није у складу са Уставом Босне и Херцеговине посебно са дијелом Преамбуле, који гласи: „Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници са осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи”, затим, чланом I/2 и чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине, са чланом 14 Европске конвенције, чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције.

22. Наведено због тога што су референдум за независност Босне и Херцеговине, који је одржан 29. фебруара и 1. марта 1992. године, подржали, углавном, Бошњаци и Хрвати, док су Срби бојкотовали референдум. Имајући у виду да се 1. март као Дан независности обиљежава само на једном дијелу територије Босне и Херцеговине, и то у Федерацији Босне и Херцеговине, односно да се 1. март прославља као датум искључиво везан за два народа, бошњачки и хрватски, према мишљењу подносилаца захтјева, српски народ је проглашавањем 1. марта Даном независности стављен у подређен и дискриминаторски положај у односу на друга два конститутивна народа.

23. Такође, подносиоци захтјева наводе да прописивање празника државе и ентитета који симболизује само један, или само два од три конститутивна народа у Босни и Херцеговини представља мјере које су усмјерене на разликовање, искључивање, ограничавање или давање првенства заснованог на националном или етничком поријеклу. Сматрају да надлежни органи Босне и Херцеговине нису предузели адекватне мјере ради измјене, укидања или поништења оспореног Закона, који је у супротности са наведеним одредбама Устава БиХ, Европске конвенције и Међународне конвенције.

Уводне напомене (осврт на догађаје који су претходили одржавању референдума и међународном признању Републике Босне и Херцеговине)

24. Уставни суд истиче да је Босна и Херцеговина, прије него што је постала независна међународно призната држава под називом Република Босна и Херцеговина (РБиХ или Република БиХ), била федерална јединица у саставу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ).

25. У Уставу СФРЈ из 1974. године у основним начелима утврђено је да „Народи Југославије, полазећи од права сваког народа на самоопредјељење укључујући и право на отцјељење, (...) ујединили су се у савезну републику слободних и равноправних народа и народности и створили социјалистичку федеративну заједницу радних људи - СФРЈ (...)”. Према Уставу СРБиХ из 1974. године и Амандману LXVII, грађани БиХ своју власт остварују путем Скупштине или референдумом.

26. Отпочињањем процеса дисолуције СФРЈ, ради мирног рјешавања југословенске кризе, те разматрања тог проблема с правног аспекта, на самиту (тада) Европске заједнице одржаном у Бриселу 17. децембра 1991. године усвојена су два документа од којих је први Декларација о критеријумима за признавање нових држава у Источној Европи и Совјетском Савезу у којој је истакнуто да ће се нове државе признати „у складу са нормалним стандардима међународне праксе и политичке реалности у сваком појединачном случају”. Други докуменат је Декларација о Југославији у којој је изражена спремност Европске заједнице да, почевши од 15. јануара 1992. године, призна све оне југословенске републике које се придржавају и поштују одређена међународна документа као што су нпр. повеље УН и друга. У вези с тим, Европска заједница је формирала посебну арбитражну комисију (познату као Бадинтерова комисија - по имену њеног председника Роберта Бадинтера). У току свог рада Арбитражна комисија је усвојила више мишљења у вези са дисолуцијом СФРЈ.

27. Арбитражна комисија Мировне конференције о Југославији Европске заједнице је у Мишљењу број 1 од 29. новембра 1991. године истакла да, иако је СФРЈ до тада одржала своју међународну особност, посебно у крилу међународних организација, воља република за независношћу очитовала се: у Словенији, на референдуму одржаном у децембру 1990. године, затим Декларацијом о независности од 25. јуна 1991. године, суспендованом на три мјесеца и потврђеном 8. октобра 1991. године, у Хрватској, референдумом одржаним у мају 1991. године, затим Декларацијом о независности од 25. јуна 1991. године, суспендованом на три мјесеца и потврђеном 8. октобра 1991. године, у Македонији, на референдуму одржаном у септембру 1991. године у прилог сувереној и независној Македонији у савезу југословенских држава, у Босни и Херцеговини, одлуком о независности (меморандум о независности) коју је Скупштина СРБиХ усвојила 14. октобра 1991. године, а којој је српска заједница Републике Босне и Херцеговине оспорила ваљаност. На основу наведеног Арбитражна комисија је установила да се СФРЈ налази у процесу распадања, те да је на републикама да ријеше проблеме сукцесије држава који произилазе из тога процеса према начелима и правилима међународног права, посебно уз поштовање људских права и права народа и мањина.

28. У Мишљењу Арбитражне комисије број 4 од 11. јануара 1992. године, поводом захтјева министра спољних послова СРБиХ да земље чланице Европске заједнице признају СРБиХ, Арбитражна комисија је установила да су Предсједништво и Влада СРБиХ правни основ захтјева за признање утемељили у Амандману LX на Устав СРБиХ од 31. јула 1990. године. Тај амандман наводи да је Босна и Херцеговина „демократска суверена држава равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине - Муслимана, Срба и Хрвата - и дијелова осталих народа и народности који живе на њеној територији”. Арбитражна комисија је сматрала да цитирана одредба, у основи већ садржана у члану 1 Устава СРБиХ из 1974. године, не доноси битну промјену у претходном правном стању. Арбитражна комисија је, такође, установила да се, с друге стране, ван институционалних оквира СРБиХ „српски народ Босне и Херцеговине” 10. новембра 1991. године изјаснио путем плебисцита за „заједничку југословенску државу”. Двадесет првог децембра 1991. године „Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини” изгласала је декларацију усмјерену ка оснивању „Српске републике Босне и Херцеговине” у саставу федералне државе Југославије ако муслиманска и хрватска заједница Босне и Херцеговине одлуче „промијенити свој став о Југославији”. Та скупштина је прогласила независност „Српске републике Босне и Херцеговине” 9. јануара 1992. године. У наведеним околностима Арбитражна комисија је сматрала да се изрази воље грађана Босне и Херцеговине да СРБиХ конституишу као суверену и независну државу не могу сматрати потпуно утврђенима, али да то мишљење може да се промијени ако република која је поднијела захтјев за признање донесе јемства у том погледу путем референдума на који би били позвани сви грађани Босне и Херцеговине, без икаквих разлика и под међународном контролом.

29. Скупштина СРБиХ је, на основу члана 152 Устава СРБиХ и Амандмана LXXI тачка 5 алинеја 9 на Устав СРБиХ, а у вези са чл. 3 и 26 Закона о референдуму, на заједничкој сједници вијећа одржаној 24. и 25. јануара 1992. године донијела одлуку о расписивању републичког референдума за утврђивање статуса БиХ. Одлука је објављена у „Службеном листу СРБиХ” број 2/92. Одлуком је утврђен датум одржавања референдума и питање о којем су се грађани СРБиХ изјашњавали а које је гласило : „Јесте ли за суверену и независну Босну и Херцеговину, државу равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине – Муслимана, Срба, Хрвата и припадника других народа који у њој живе?” Утврђено је да ће референдум спровести Републичка изборна комисија и општинске изборне комисије.

30. Републичка изборна комисија је, на основу члана 28 тачка 6 Закона о референдуму („Службени лист СРБиХ” бр. 29/77 и 24/91), на сједници одржаној 6.

марта 1992. године, утврдила резултате републичког референдума за утврђивање статуса Босне и Херцеговине, који је одржан 29. фебруара и 1. марта 1992. године, те их је објавила у „Службеном листу РБиХ” број 7/92 од 27. марта 1992. године. Републичка изборна комисија је утврдила да је од укупног броја гласача - 3.253.847 на републички референдум за утврђивање статуса Босне и Херцеговине изашло и гласало 2.073.568 грађана са правом гласа или 64,31%. Важећих гласачких листића било је 2.067.969 или 64,14%. Од укупног броја важећих листића „за” су била 2.061.932 гласача или 99,44%, док је „против” гласало 6.037 или 0,29%, а неважећих гласачких листића било је 5.227 или 0,25%. Дакле, од укупног броја (2.073.568) грађана који су гласали на републичком референдуму за утврђивање статуса Босне и Херцеговине 29. фебруара и 1. марта 1992. године „за суверену и независну Босну и Херцеговину, државу равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине – Муслимана, Срба, Хрвата и припадника других народа који у њој живе” изјаснила су се 2.061.932 грађанина или 99,44%.

31. Европска заједница и државе чланице су на сједници одржаној у Луксембургу 6. априла 1992. године признале државноправни субјективитет Босне и Херцеговине, односно њен територијални интегритет и политичку независност.

32. Република Босна и Херцеговина је 22. маја 1992. године примљена за члана Уједињених нација Резолуцијом број А/RES/46/237 коју је усвојила Генерална скупштина Уједињених нација.

33. У Мишљењу број 8 од 4. јула 1992. године Арбитражна комисија је установила да је процес распада СФРЈ, поменут у Мишљењу број 1 од 29. новембра 1991. године, завршен и да ваља установити да СФРЈ више не постоји. Арбитражна комисија је сматрала да је постојање федералне државе, састављене од више различитих федералних цјелина, озбиљно доведено у питање када се већина тих цјелина које обухватају већину подручја и становништва федерације конституише као суверене државе, на начин да се савезна власт ондје више не може да читује. Дакле, иако признање једне државе од других држава има тек деклараторну вриједност, само признање, као и чланство у међународним организацијама свједоче о убјеђењу тих држава (које су дале признање) да је тако призната цјелина (постала) стварност и оне на њу преносе нека права и неке обавезе према међународном праву. Наведено је да је референдум, предложен у Мишљењу Комисије број 4, одржан у БиХ 29. фебруара и 1. марта 1992. године и да се становништво у великој већини изјаснило за независност те републике. Такође је наведено да су БиХ, Хрватска и Словенија признате од свих држава чланица Европске уније и од бројних других држава, те примљене у чланство Уједињених нација 22. маја 1992. године.

34. Скупштина РБиХ је на сједници одржаној 28. фебруара 1995. године донијела оспорени закон, који је проглашен указом председника Предсједништва РБиХ од 6. марта 1995. године.

Оцјена уставности оспореног закона

35. Уставни суд истиче да је оспорени Закон (ступио на снагу у РБиХ 30. марта 1995. године) наставио своје правно постојање у данашњој БиХ, сходно начелу континуитета правних прописа из Анекса II/2 Устава БиХ, према којем сви закони, прописи и судски пословници који су на снази на територији БиХ у тренутку када Устав ступи на снагу остаће на снази у оној мјери у којој нису у супротности са Уставом док другачије не одреди надлежни орган власти Босне и Херцеговине.

36. Даље, Уставни суд запажа да је републички референдум за утврђивање статуса БиХ одржан након што је већ започео процес дисолуције СФРЈ и након што су друге републике Словенија и Хрватска, након одржаних референдума, прогласиле своју независност 25. јуна 1991. године. Даље, Уставни суд истиче да је референдум о статусу БиХ као рјешење за БиХ предложила међународна Арбитражна комисија а „на који би били позвани сви грађани Босне и Херцеговине, без икаквих разлика и под међународном контролом”. С тим у вези, Уставни суд истиче да је референдум о статусу БиХ спроведен на цијелој територији БиХ, да су били позвани сви грађани БиХ, без било какве разлике, који имају право гласа, те да је гласало више од 64% грађана од чега се 99,44% изјаснило „за суверену и независну Босну и Херцеговину, државу равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине – Муслимана, Срба, Хрвата и припадника других народа који у њој живе”. Према мишљењу међународних посматрача, референдум је обављен према међународним демократским стандардима.

37. Уставни суд, даље, истиче да је након проглашавања резултата референдума успједило међународно признање државе која је призната као Република БиХ а на основу референдума одржаног 1. марта 1992. године. Према уставној одредби члана I/1 Устава БиХ: „Република Босна и Херцеговина, чије је званично име од сада ‘Босна и Херцеговина’, наставља своје правно постојање по међународном праву као држава, са својом унутрашњом структуром измијењеном како је то предвиђено овим уставом, са својим међународно признатим границама. (...)” Из истакнутог се види да су резултати наведеног референдума уграђени и у Устав БиХ, који ни на који начин не проблематизује постојање Републике БиХ (чије је међународно признање успједило на основу резултата референдума одржаног 1. марта 1992. године), нити је занемарује, већ управо наглашава њен државно-правни

континуитет. С обзиром на наведене чињенице, које су на одређени начин и дио Устава БиХ, Уставни суд, даље, наглашава да он, према члану VI/3 Устава БиХ, има утврђену јурисдикцију која је дефинисана тако што Уставни суд „подржава овај Устав”. Без обзира на различите историјске погледе и перспективе у вези са независношћу и међународним признањем Босне и Херцеговине, Уставни суд сматра да је настанак данашње Босне и Херцеговине везан, између осталог, (и) за њено међународно признање, а с тим у вези (и) референдумом о независности који је одржан 1. марта 1992. године. Стога се референдум о независности Босне и Херцеговине не може посматрати друкчије осим као дио правног континуитета који је довео до међународног признања Босне и Херцеговине и проглашења овог Устава, који Уставни суд подржава и штити.

38. Осим тога, Уставни суд сматра да је потребно појаснити појам конститутивности, посебно у контексту (као што је овај) када се заштита конститутивности тражи у поступку пред Уставним судом. Конститутивност значи уставотворност конститутивних народа. У релевантном дијелу Преамбуле Устава врло јасно је написано да конститутивни народи (заједно са Осталима и грађани БиХ) „одређују да је Устав Босне и Херцеговине како слиједи”. Међутим, то њихово право ограничено је овим уставом. Да ли је конститутивност неког народа повријеђена или не, Уставни суд може да испита искључиво на основу одредаба овог устава, јер је управо он (Устав) израз заједничке воље конститутивних народа. Конститутивност се не може схватити тако широко да иде изван онога што Устав одређује. То значи да се конститутивни народи (посредством овлашћених представника) не могу са успјехом позивати на кршење конститутивности на основу нечега што би се могло описати као њихови погледи или жеље или неслагања око одређених питања (политичких, правних, културних, историјских, економских итд.). Конститутивност може да буде повријеђена искључиво ако се угрози неко право или одредба из овог устава. У конкретном случају имамо чињеницу да овај устав прописује континуитет Републике Босне и Херцеговине, а напријед је јасно образложено да је међународно признање Републике Босне и Херцеговине услиједило након референдума одржаног 29. фебруара и 1. марта 1992. године. Са друге стране, стоји чињеница да су сви конститутивни народи, укључујући наравно и Србе, „одредили да је овај Устав како слиједи”, укључујући наравно и одредбе о континуитету Републике Босне и Херцеговине. Због тих разлога, Уставни суд сматра да конститутивност српског народа није доведена у питање.

39. У вези са наводима подносилаца захтјева да су оспореним законом Срби као конститутивни народ стављени у подређен и дискриминаторски положај у односу

на Бошњаке и Хрвате као друга два конститутивна народа, Уставни суд истиче да, према пракси Уставног суда заснованој и на пракси Европског суда, дискриминација наступа ако се лице или група лица која се налазе у аналогној ситуацији различито третирају и ако не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман. При томе неважно је да ли је дискриминација посљедица различитог законског третмана или примјене самог закона (види, Европски суд за људска права, *Ирска против Велике Британије*, пресуда од 18. јануара 1978. године, Серија А број 25, став 226). Према судској пракси Европског суда за људска права, неки акт или пропис је дискриминишући ако прави разлику између појединаца или скупа који се налазе у сличној ситуацији, те ако у томе разликовању изостане објективно и разумно оправдање, односно ако није било разумног односа пропорционалности између употребе средстава и циљева чијем остварењу се тежи (види, Уставни суд, Прва дјелимична одлука број У 4/04 од 31. марта 2006. године, став 109, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

40. У предмету број У 3/13 Уставни суд је, позивајући се на своју сопствену праксу, закључио да празници не могу бити регулисани на начин да преферирају нити један од конститутивних народа, односно да ће то бити случај уколико су регулисани тако да одражавају историју, традицију, обичаје, религију и друге вриједности само једног народа (види, Уставни суд, Одлука број У 3/13 од 26. новембра 2015. године, став 90, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Уставни суд је у наведеном предмету закључио да се оспореним чланом 36) Закона о празницима Републике Српске којим је одређено да се Дан Републике обиљежава 9. јануара успоставља повлашћени положај припадника српског народа у односу на припаднике бошњачког и хрватског народа, Осталих и грађана Републике Српске због чињенице да тај датум представља дио историјског наслеђа само српског народа због чега је утврдио да је оспорени члан у супротности са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 1.1 и чланом 2а) и ц) Међународне конвенције и чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију (*op.cit.*, У 3/13, ст. 97 и 101).

41. Имајући у виду наведено, те полазећи од тога да су на предметни референдум били позвани сви грађани Босне и Херцеговине, без било какве разлике по основу националне и етничке припадности, да су се грађани изјашњавали о томе да ли су за државу равноправних грађана, народа Босне и Херцеговине – Муслимана, Срба, Хрвата и припадника других народа који у њој живе, затим, да је Република БиХ наставила свој правни континуитет као држава БиХ у којој су Бошњаци, Хрвати и Срби равноправни конститутивни народи, Уставни суд не може да закључи да

оспорени закон којим је 1. март (као датум одржавања референдума) одређен као празник којим се обиљежава Дан независности БиХ дискриминише Србе у односу на друга два конститутивна народа. Наиме, Уставни суд сматра да оспорени закон не ставља у различит положај било који од конститутивних народа, па тако ни српски у односу на друга два конститутивна народа. Стога, Уставни суд не може да закључи да оспорени закон, који се везује за 1. март као Дан независности, ставља Србе у подређен и дискриминаторски положај у односу на Хрвате и Бошњаке као друга два конститутивна народа.

42. Стога, Уставни суд закључује да оспорени закон не крши дио Преамбуле Устава, који гласи: „Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници с осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи”, члан I/2 и члан II/4 Устава Босне и Херцеговине, затим, члан 14 Европске конвенције, члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, као ни члан 1.1 и члан 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције.

VII. Закључак

43. Уставни суд закључује да је оспорени закон у складу са алинејом десет Преамбуле, која гласи: „Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (у заједници с осталима), и грађани Босне и Херцеговине овим одлучују да Устав Босне и Херцеговине гласи”, чланом I/2 и чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине, затим, чланом 14 Европске конвенције, чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију и чланом 1.1 и чланом 2 став 1 тач. а), б), ц), д) и е) Међународне конвенције.

44. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

45. На основу члана 43 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке је издвојено мишљење супротно одлуци потпредседника Златка М. Кнежевића.

46. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Потпредседник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић

Издвојено мишљење потпредсједника Златка М. Кнежевића противно одлуци, којем се придружује судија Миодраг Симовић

Са жаљењем констатујем да се не слажем са мишљењем већине у овом предмету по захтјеву групе посланика Народне скупштине Републике Српске о оцјењивању уставности одредаба Закона о проглашењу 1. марта Даном независности због следећих разлога:

Прва група разлога се односи на процедурални аспект, који је једнако битан за равноправан однос према подносиоцима захтјева за оцјену уставности. Наиме, Устав Босне и Херцеговине, за разлику од већине савремених, а и неких историјских устава, битно сужава круг овлашћених подносилаца захтјева за оцјену уставности. Очито је уставотворац, поред осталих разлога који су мање битни за ово мишљење, желио да се захтјев за оцјену уставности третира као најозбиљнији акт којим дио државног система изјављује сумњу у уставност одредбе и/или закона који је битан за функционисање укупног система. Истовремено, то подразумијева једнак однос према свим овлашћеним подносиоцима који се обрете Уставном суду захтјевом за оцјену.

Не постоји могућност ни расправљања, нити одлучивања а да се не врши поређење са скорашњим предметом Уставног суда број У 3/13 којим се Уставни суд одредио о захтјеву за оцјену уставности одредбе Закона о проглашењу 9. јануара Даном Републике Српске.

И одмах, у овом процедуралном дијелу, указујем на очиту неправичност - готово бих рекао неправичност процедуре, да се позовем на стандард из Преамбуле Устава - односа већине у Уставном суду када је ријеч о ова два захтјева. У једном (У 3/13) процедура је поштована и у дијелу који се односи на јавну расправу као облик демократског укључивања не само подносилаца захтјева и друге стране већ и опште јавности у расправљање о питању националне равноправности; такође је ангажован спектабилан број јавних радника да, ако желе, кажу своје мишљење; позвани су и битни међународни елементи у Босни и Херцеговини да се изјасне као пријатељи Суда и, на крају, али не као најмање важно, тражено је мишљење Венецијанске комисије. Тиме је дат значај који му припада и као питању о ком се одлучује, али, такође, и подносиоцу захтјева.

У овом предмету, на жалост, све је другачије. Одбијени су захтјеви да се тражи мишљење Венецијанске комисије, да се закаже јавна расправа, нису позивани пријатељи Суда и та „непристојна брзина”, да се послужим изразом једног пјесника,

указује да већина или није жељела да допусти једнак третман, или је имала озбиљну бојазан да одговори на питања која се постављају у захтјеву.

Жалосно непознавање босанскохерцеговачког друштва, историјских менталитета и некоректно поређење појединачних апелација са захтјевима за оцјену уставности указују на неспремност једног дијела „компактне већине”, која се увијек на једнак начин изјашњава, да се упусти у разматрање и одлучивање на нивоу који захтијева рад у Уставном суду. Но то је проблем овог друштва које толерише постојање и таквог егзистирања и два различита приступа у повјереном повјерењу да се одлучује у име друштва, једног са пуном компетенцијом и одговорношћу који све домаће судије испуњавају без обзира на различита мишљења или становишта и другачијем приступу!, чија промјена није у рукама Уставног суда.

У оба ова предмета ради се о готово истовјетном захтјеву - оцјени уставности једног датума који је проглашен празником и да ли се тиме нарушава статус/перцепција који има један конститутиван народ у смислу да је извршена дискриминација према њему.

А приступ је, како сам већ навео, супротан „правичној процедури”! а то нас доводи до другог разлога.

Са дубоком стрепњом за ефекте одлука Уставног суда морао сам да ово наведем у уводу, јер неправично поступање у истовјетним захтјевима није питање промијењене праксе, већ директног урушавања ауторитета Уставног суда. Ми, на жалост, клизимо ка друштвеном одбијању да се спроведу наше одлуке и, без обзира на изузетно мали број одлука које нису спроведене - свега неколико, њихов значај је изузетан за друштво у цјелини и кључна политичка и људска права (да се осврнем само на судбину предмета „Мостар”) и та пракса није само на терету оних који не спроводе већ и самог Уставног суда који МОРА у сваком предмету на једнак начин да приступа и тиме одбија било какав приговор о неправичности. Одлука је увијек становиште већине и она може да буде у складу или против захтјева и као таква је коначна и МОРА да буде спроведена, али ако друштво или један дио друштва има перцепцију да Уставни суд различито приступа једнаким или сличним захтјевима, онда се спровођење одлука своди на расправу о правичности поступања, а не о меритуму захтјева.

И одмах да укажем: у предмету број У 3/13 указивао сам на опасност да се Уставни суд упушта у оцјењивање перцепција, указивао сам на опасност увођења Уставног суда у оцјењивање историјских чињеница, указивао сам на опасност наглашавања различитости као проблема, а не као богатства овог друштва, указивао сам и на опасност од урушавања ауторитета Уставног суда када се са нивоа уставно/правно/друштвенополитичког (друштвенополитичког у смислу креирања

друштвеног система, а не примитивне навијачке расправе за и против политичких партија) изјашњава о наведеним историјским чињеницама. Нисам нимало срећан што се моја страховања остварују, нити што то видим и, због мирне савјести, говорим да се ауторитет Уставног суда и даље, на жалост, урушава. Као грађанин овог друштва коме је друштво повјерило право и обавезу да ради овај посао, дужан сам да говорим без обзира на то да ли сам у већини или мањини. То је, према мом дубоком убјеђењу, и сврха уставне обавезе да подржавам овај устав.

Када говоримо о самом меритуму, образложење одлуке је очито писано за неки други захтјев. Наиме, у образложењу одлуке, да то уз опасност од поједностављивања сведем на основне категорије, расправља се о независности Босне и Херцеговине.

Независност Босне и Херцеговине, дакле самостално државно егзистирање као међународно признате државе у постојећим границама и са унутрашњом структуром дефинисаном Уставом (да парафразирам одредбе Устава Босне и Херцеговине), јесте неспорна чињеница која је неспорна бар од ступања на снагу овог устава, а то је већ више од двадесет година. У поднесеном захтјеву за оцјену уставности нигдје се и не проблематизује независност државе Босне и Херцеговине и замјена теза у образложењу одлуке јесте или професионални промашај, или покушај да се замагли различито одлучивање у сличним или истовјетним захтјевима.

Да се вратим на предмет број У 3/13. У том предмету Уставни суд је одлучио да је доношење закона о Дану Републике Српске било у легалној процедури у Народној скупштини Републике Српске; да нису постојала дискриминаторна поступања у поступку доношења, јер је наведено када је донесен закон, његове измјене, имплементације ранијих одлука Уставног суда у овој материји и све што је било нужно за историјат одлучивања.

У овом предмету све је другачије.

Указ о проглашењу закона је донесен 1995. године и, без икаквих еуфемизама, усред трагедије и рата. Да ли је нужно да сад објашњавам ко је против кога ратовао и не постоји легалитет, бар када је ријеч о најмање једном народу, да се у том периоду доносе одлуке и у његово име.

Одлука о референдуму о независности је донесена и спроведена уз одбијање једног народа да учествује у референдуму.

И сад само желим да укажем на становиште из Одлуке број У 3/13 и преносим га овдје:

Стога, Уставни суд сматра да избор 9. јануара као датума обиљежавања празника Дана Републике нема симболику колективног заједничког сјећања које може да допринесе јачању колективног идентитета као вриједностима које имају посебан

значај у мултиетничком друштву које се заснива на уважавању и поштивању различитости као основних вриједности модерног демократског друштва. У том смислу, избор 9. јануара за обиљежавање Дана Републике као једног од празника ентитета који представља уставну категорију и као такав мора да представља и све грађане Републике Српске којим и сам Устав Републике Српске признаје једнака права није у складу с уставном обавезом о недискриминацији у смислу права група, јер успоставља повлашћени положај само једног, српског народа, чији су представници 9. јануара 1992. године, без учешћа представника Бошњака, Хрвата и Осталих, донијели Декларацију о проглашењу Републике српског народа Босне и Херцеговине, која представља једнострани акт.

Дакле, врло су једноставна питања на која је требало да одговори Уставни суд у овом предмету, слиједећи своју праксу у предмету број У 3/13 против које сам, узгред, тада био због бојазни од наиласка свега овог о чему данас говоримо.

И то: Да ли избор 1. марта као датума обиљежавања празника има симболику колективног заједничког сјећања које може да допринесе јачању колективног идентитета као вриједностима које имају посебан значај у мултиетничком друштву које се заснива на уважавању и поштивању различитости као основних вриједности модерног демократског друштва?

Затим, да ли избор 1. марта као једног од празника ентитета који представља уставну категорију и, као такав, мора да представља и грађане тог ентитета?

Затим, да ли је законска одредба о избору 1. марта као празника у складу са уставном обавезом о недискриминацији у смислу права група и да ли успоставља повлашћен положај само једног или два конститутивна народа, јер је неспорно да су тог дана припадници двају народа, без учешћа српског народа, донијели одлуку о независности која у односу на припаднике српског народа представља једностран акт?

Затим, да ли је доношење и проглашење закона било у процедури уважавања и разматрања и других интереса осим доносиоца Указа о проглашењу?

И, на крају: Да ли у смислу историјског вредновања (чиме се детаљно бави образложење у Одлуци број У 3/13) можемо да говоримо да избор датума (као 1. марта, а не исказивања независности Босне и Херцеговине) у једном конститутивном народу (српском) указује на трагичне догађаје након тог дана, укључујући и догађај на сâм дан, и чиме он доводи до перцепције тог народа о дискриминацији?

Ево, завршавамо поређење двију одлука о истовјетним поводима - данима који су одабрани за обиљежавање историјских догађаја а који су у перцепцији етноса негативно прихваћени.

Колико год сам сматрао, због већ наведених разлога који су образложени и оvdје, а знатно више у Одлуци број У 3/13, да није у рукама Уставног суда оцјена перцепције, сада смо у другачијој ситуацији. Већина која је донијела Одлуку број У 3/13 суочава се са најважнијим правним постулатом - питањем правне сигурности. Правна сигурност, која се често означава и као владавина права (а не владавина закона, јер закони могу да се доносе и у неуставном поступку, или супротно уставним одредбама), налаже као *conditio sine qua non* да се у једнаким захтјевима једнако одлучује. А ако се и одлучи другачије, та промјена становишта мора да буде дубоко утемељена новим потребама или тумачењима норме у најширем, келзеновском смислу као чисте норме или чистог права. Филозофија права не одговара на питања појединачног захтјева или тумачења, али и те како одговара на сва питања суштине друштвеног битисања и спречава неправичност или неравноправност. Уставно право није преписивање одлука редовних судова и замагљеност надлежностима овог Уставног суда да одлучује о повредама појединачних права која су гарантована Уставом не искључује - напротив - налаже да се у кључним друштвеним процесима и гаранцијама улази у бит друштвеног понашања са могућностима да унаприједи или уназади друштвени развој. То је задатак Уставног суда, не партиципирање улоге Врховног суда, не судовање у смислу редовног судства, већ креирање тумачења Устава који није ни кочница, ни препрека, већ текст који даје довољно простора за правичност и праведност. Ако се желе правичност и праведност.

И, на крају, свим онима којих се то тиче:

Одлука у овом предмету није одговорила на већ постављена питања позитивно, нити је уопште о овим питањима расправљала и тиме је унијела додатни проблем у функционисање нашег друштва, јер не постоји преча брига од владавине права као услова за друштвени систем у најширем смислу, а поготово уставноправни.

Стога сам био против становишта већине у овом предмету.

Predmet broj U 22/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev trideset poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine” broj 9/95)

Odluka od 6. jula 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 22/16**, rješavajući zahtjev **30 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) alineja b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovan zahtjev 30 poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine” broj 9/95).

Utvrđuje se da odredbe čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine” broj 9/95) nisu u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Trideset poslanika Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: podnosioci zahtjeva) podnijelo je 7. decembra 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine” broj 9/95, u daljnjem tekstu: osporeni zakon).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) tačka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, od Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Predstavnički dom PSBiH i Dom naroda PSBiH) zatraženo je 6. februara 2017. godine da dostave odgovore na zahtjev.

3. Predstavnički dom PSBiH je 7. marta, a Dom naroda PSBiH 7. aprila 2017. godine dostavio odgovor na zahtjev.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Pozivajući se na alineju 10. preambule Ustava Bosne i Hercegovine, te na čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, zatim na član 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te na čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (u daljnjem tekstu: Međunarodna konvencija), podnosioci zahtjeva osporavaju ustavnost odredaba čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona. U obrazloženju zahtjeva, podnosioci najprije ističu da je Odlukom Ustavnog suda u predmetu broj U 5/98, upravo na osnovu alineje 10. preambule Ustava Bosne i Hercegovine utvrđena konstitutivnost Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele Bosne i Hercegovine, te obaveza entiteta da stvore uvjete da se ta konstitutivnost, u punom kapacitetu, ostvaruje. Dalje, podnosioci zahtjeva ističu da je „cilj Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini kao i Ustava Bosne i Hercegovine zabrana diskriminacije”. Odredba člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine je „uključena u Ustav Bosne i Hercegovine i pored postojanja slične odredbe u [Evropskoj konvenciji] (član 14)”. U Aneksu I uz Ustav Bosne i Hercegovine data je lista međunarodnih dokumenata za zaštitu ljudskih prava, a članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine je propisano da se

primjena tih prava mora osigurati svim licima bez diskriminacije. Podnosioci zahtjeva smatraju da je na ovaj način pokazana namjera da se „dodatno osigura zaštitni široki krug prava svih osoba na teritoriji Bosne i Hercegovine”. Smatraju da je ovakvo rješenje „jedinствeno u svijetu” zato što ovi međunarodni dokumenti čine sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine i „samim tim imaju prioritet nad svakim drugim pravom”, pa i nad svim zakonima države i entiteta.

5. Dalje, podnosioci zahtjeva navode da je Bosna i Hercegovina, i pored obaveze poštovanja konstitutivnosti Srba, Bošnjaka i Hrvata na prostoru cijele države, uspostavila praznik 25. novembar kao Dan državnosti Bosne i Hercegovine. Navode da je Ukaz o proglašenju osporenog zakona potpisao „predsjednik Predsjedništva takozvane Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. marta 1995. godine, za vrijeme tragičnog sukoba u Bosni i Hercegovini”. Na osnovu toga se danas Dan državnosti „obilježava samo u jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine”. Podnosioci zahtjeva smatraju da iz navedenog proizlazi „jasna namjera da se uspostavljanjem 25. novembra Danom državnosti Bosne i Hercegovine apsolutno isključi jedan konstitutivni narod”, tj. srpski narod. Naime, kako smatraju, svako propisivanje praznika entiteta koji simboliziraju samo jedan ili samo dva od tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini predstavlja mjeru koja je usmjerena na „razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva zasnovano na nacionalnom ili etničkom porijeklu i da imaju za cilj da naruše ili kompromituju priznavanje, uživanje ili vršenje pod jednakim uslovima ljudskih prava i osnovnih sloboda u svim oblastima života”. Podnosioci zahtjeva ističu da i pored obaveze koja postoji za „sve subjekte javnog života i sve organe javne vlasti bez obzira na nivo” – da se „uzdrže, da ne podstiču, brane ili podržavaju diskriminaciju”, te da preduzmu efikasne mjere kako bi se ukinuli ili poništili zakoni i propisi koji sadrže diskriminatorne odredbe, nadležna tijela u Bosni i Hercegovini nisu preduzela odgovarajuće mjere u tom pravcu. Smatraju da se 25. novembar proslavlja „kao datum isključivo vezan za dva naroda [bošnjački i hrvatski]”, te da se na taj način diskriminira srpski narod.

6. Na osnovu navedenog, podnosioci zahtjeva traže da Ustavni sud utvrdi da odredbe čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona nisu u saglasnosti s Protokolom broj 12 uz Evropsku konvenciju i članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije.

b) Odgovori na zahtjev

7. Predstavnički dom PSBiH je u svom odgovoru naveo da Ustavnopravna komisija koja je raspravljala o ovom zahtjevu „nije postigla jedinstven stav o ovom pitanju”.

8. Dom naroda PSBiH je naveo kada je osporeni zakon donesen, ko je i kada potpisao Ukaz o proglašenju tog zakona, te je naveo da je odredbom Aneksa II/2. (prelazne odredbe) Ustava Bosne i Hercegovine propisano da: „Svi zakoni, propisi, sudski poslovnici koji budu na snazi na teritoriji BiH kada Ustav stupi na snagu ostaju na snazi u onoj mjeri u kojoj se ne kose sa Ustavom sve dok nadležno vladino tijelo Bosne i Hercegovine ne odluči drugačije.” Dalje su naveli da je Ustavopravna komisija tog doma nakon rasprave odlučila „da o navedenim činjenicama upozna Ustavni sud BiH koji će, u skladu sa svojim nadležnostima, odlučiti o usaglašenosti predmetnog zakona sa Ustavom BiH”.

IV. Relevantni propisi

9. U **Zakonu o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine** („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine” broj 9/95) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Proglašava se 25. novembar Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine.

Član 2.

Dan državnosti Republike Bosne i Hercegovine je državni praznik.

Član 3.

Na Dan državnosti Republike Bosne i Hercegovine državni organi, preduzeća i druga pravna lica ne rade.

Vlada Republike Bosne i Hercegovine odredit će koji državni organi, preduzeća i druga pravna lica su dužna da rade i u kom obimu na dan državnog praznika.

[...]

V. Dopustivost

10. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

11. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

[...]

- *Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.*

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

12. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt i da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

13. Podnosioci zahtjeva smatraju da čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona nisu u saglasnosti sa čl. I/2. i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije jer „diskriminiraju srpski narod u BiH”, suprotno proklamiranoj konstitutivnosti iz preambule Ustava Bosne i Hercegovine.

14. Ustav Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Preambula

[...]

Bošnjaci, Hrvati i Srbi, kao konstitutivni narodi (u zajednici s ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju Ustav Bosne i Hercegovine:

Član I

Bosna i Hercegovina

1. Kontinuitet

Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime od sada „Bosna i Hercegovina”, nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim Ustavom, i sa postojećim međunarodno priznatim granicama. Ona ostaje država članica Ujedinjenih naroda [...].

2. Demokratska načela

Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.

Član II

[...]

4. Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

15. Član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju glasi:

Član 1.

Opća zabrana diskriminacije

1. Uživanje svakog prava koje zakon predviđa mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Javne vlasti ne smiju ni prema kome vršiti diskriminaciju po bilo kom osnovu, kao što su oni spomenuti u stavu 1.

16. **Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije** (usvojena na Plenarnoj sjednici Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 21. decembra 1965. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.1.

U ovoj konvenciji 'rasna diskriminacija' odnosi se na svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva koji se zasnivaju na rasi, boji, precima, nacionalnom ili etničkom porijeklu i koji imaju kao svrhu ili kao rezultat da naruše ili da kompromitiraju priznavanje, uživanje ili vršenje, pod jednakim uslovima, prava čovjeka (human rights) i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom i kulturnom polju ili u svakoj drugoj oblasti javnog života.

Član 2.

Države članice osuđuju rasnu diskriminaciju i obavezuju se da svim odgovarajućim sredstvima i bez odgode provode politiku koja teži da ukine svaki oblik rasne diskriminacije i da potpomažu razumijevanje između svih rasa, i u tu svrhu:

- a) *svaka država-članica obavezuje se da ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši rasnu diskriminaciju protiv lica, grupa lica ili ustanova, kao i da postupa tako da se sve javne, nacionalne i lokalne ustanove pridržavaju ove obaveze;*
- b) *svaka država članica obavezuje se da ne podstiče, brani ili podržava rasnu diskriminaciju koju provodi bilo koja osoba ili organizacija;*
- c) *svaka država članica treba da preduzme efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima svrhu da uvede rasnu diskriminaciju ili da je ovjekovječi tamo gdje ona postoji;*
- d) *svaka država članica treba da svim odgovarajućim sredstvima, uključujući ukoliko to okolnosti zahtijevaju i zakonske mjere, zabrani rasnu diskriminaciju koju provode lica, grupe ili organizacije kao i da je okonča;*
- e) *svaka država članica obavezuje se da potpomaže, gdje je to odgovarajuće, više-rasne integrističke organizacije i pokrete i druge mehanizme u svrhu ukidanja zapreka između rasa, kao i da se bori protiv onoga što teži da ojača rasnu podvojenost.*

17. Ustavni sud najprije ukazuje da član 14. Evropske konvencije na koji su se podnosioci zahtjeva pozvali nije primjenjiv u konkretnom slučaju budući da se tim članom zabrana diskriminacije propisuje kao akcesorno pravo. Dakle, na nediskriminaciju se prema članu 14. Evropske konvencije može pozvati samo u vezi s nekim pravom garantiranim Evropskom konvencijom. Kako se podnosioci zahtjeva nisu pozvali ni na jedno pravo iz Evropske konvencije u odnosu na koje smatraju da postoji diskriminacija, niti Ustavni sud može zaključiti u konkretnom slučaju o kojem bi se pravu radilo, u konkretnom slučaju se ne može ispitati nediskriminacija prema članu 14. Evropske konvencije.

18. Međutim, podnosioci zahtjeva su se pozvali i na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije, te na član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. U vezi s primjenjivošću ovih odredaba, Ustavni sud ukazuje da je u Prvoj djelimičnoj odluci broj U 4/04 od 31. marta 2006. godine (objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 47/06), te u Drugoj djelimičnoj odluci broj U 4/04 od 18. novembra 2006. godine (objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 24/07), ispitujući ustavnost tadašnjih zakonskih rješenja o zastavi, grbu i himni, te o određivanju praznika, izrazio stav da je Međunarodna konvencija primjenjiva. Isti stav je Ustavni sud zauzeo i u Odluci broj U 3/13 od 26. novembra 2015. godine (objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 100/15) u kojoj je odlučivao o ustavnosti obilježavanja 9. januara kao Dana Republike Srpske. Takav zaključak zasnovan je na činjenici da je u

Aneksu I Ustava BiH, kao jednom od dodatnih sporazuma koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, navedena i Međunarodna konvencija, te da se obaveze iz međunarodnih sporazuma navedenih u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine, prema članu II/1. i članu II/6. Ustava Bosne i Hercegovine, odnose i na entitete. Osim toga, u ovoj odluci Ustavni sud je zaključio i da određivanje praznika i dana kada će se oni obilježavati potpada pod „pravo koje se eksplicitno garantira po domaćem zakonu” u smislu člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te da je član 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju također primjenjiv (*idem*, U 3/13, tač. 65-68).

19. U konkretnom slučaju, tvrdnje o diskriminirajućem karakteru čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona u odnosu na srpski narod, odnosno o davanju prednosti pripadnicima druga dva naroda u odnosu na srpski, protivno načelu jednakosti konstitutivnih naroda, podnosioci zahtjeva zasnivaju na činjenicama da je: 1) Ukaz o proglašenju osporenog zakona potpisao, kako navode, „predsjednik Predsjedništva takozvane Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović [...] za vrijeme tragičnog sukoba” i 2) da se 25. novembar kao Dan državnosti Bosne i Hercegovine proslavlja samo u Federaciji BiH, iz čega „proizlazi namjera da se [...] apsolutno isključi jedan konstitutivni narod, odnosno srpski”.

20. Prema praksi Ustavnog suda zasnovanoj na praksi Evropskog suda, diskriminacija postoji ako se lice ili grupa lica koji se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju i ako ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman. Pri tome, nevažno je da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. januara 1978. godine, serija A, broj 25, stav 226). Dakle, prvo pitanje koje treba ispitati je da li postoji različit tretman kako to navode podnosioci zahtjeva.

21. U vezi s prvim argumentom - da je osporeni zakon diskriminirajući zato što je Ukaz o njegovom proglašenju potpisao „predsjednik Predsjedništva takozvane Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović 6. marta 1995. godine, za vrijeme tragičnog sukoba u Bosni i Hercegovini”, Ustavni sud zapaža da je osporeni zakon donijelo Predsjedništvo tadašnje Republike Bosne i Hercegovine i da je u vrijeme donošenja tog zakona još trajao rat. Međutim, Republika Bosna i Hercegovina je u to vrijeme bila međunarodno priznata država i članica Ujedinjenih naroda. To proizlazi i iz Ustava Bosne i Hercegovine u kojem je u članu I/1. propisan kontinuitet između ranije Republike Bosne i Hercegovine i današnje Bosne i Hercegovine „koja nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država”.

22. Što se tiče tvrdnje podnosioca zahtjeva o tome da je postojala „jasna namjera da se uspostavljanjem 25. novembra Danom državnosti Bosne i Hercegovine apsolutno isključi

jedan konstitutivni narod”, Ustavni sud najprije podsjeća na to da je u Prvoj djelimičnoj odluci broj U 4/04, ocjenjujući ustavnost entitetskih zakona o grbu, zastavi i himni, istakao sljedeće (vidi tačku 131): „[...] kada su u pitanju simboli Republike Srpske, radi (se) o zvaničnim simbolima jedne teritorijalne jedinice koja ima status ‘entiteta’, koji predstavljaju ustavnu kategoriju i, kao takvi, moraju predstavljati i sve građane Republike Srpske kojima i sam Ustav Republike Srpske priznaje jednaka prava. Ti simboli nalaze se na svim obilježjima javnih institucija u Republici Srpskoj, u Narodnoj skupštini Republike Srpske, na javnim ustanovama itd., dakle, to nisu lokalni simboli jednog naroda koji treba da odražavaju kulturno i historijsko naslijeđe samo tog naroda, nego se radi o zvaničnim simbolima multinacionalnog entiteta koji, stoga, moraju i odražavati takav karakter entiteta.” U navedenoj odluci Ustavni sud je zaključio da osporeni entitetski zakoni nisu u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1.1. i članom 2.a) i c) Međunarodne konvencije.

23. Osim toga, u Drugoj djelimičnoj odluci broj U 4/04 predmet ocjene su bile odredbe čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama kojim su kao republički praznici bili određeni Božić, Dan Republike, Nova godina (14. januar), Bogojavljenje, Sveti Sava, Prvi srpski ustanak, Vaskrs, Duhovi, Prvi maj - Praznik rada i Vidovdan. Ustavni sud je zaključio da osporene zakonske odredbe (vidi tačku 70) nisu u saglasnosti sa ustavnim načelom o ravnopravnosti konstitutivnih naroda, građana i Ostalih u Bosni i Hercegovini i da su diskriminirajućeg karaktera, dakle da nisu saglasne sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i čl. 2.a) i c) Međunarodne konvencije zato što obuhvaćaju praznike koji, u pretežnom dijelu, odražavaju i veličaju samo srpsku historiju, tradiciju, običaje i vjerski i nacionalni identitet.

24. Također, u Odluci broj U 3/13 Ustavni sud je zaključio da se članom 3.b) Zakona o praznicima, kojim je određeno da se Dan Republike obilježava 9. januara, uspostavlja „povlašteni položaj pripadnika srpskog naroda u odnosu na pripadnike bošnjačkog i hrvatskog naroda, Ostalih i građana Republike Srpske zbog činjenice da taj datum predstavlja dio historijskog naslijeđa samo srpskog naroda”, te da je stoga osporeni član u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1.1. i članom 2.a) i c) Međunarodne konvencije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju (*op. cit. U 3/13, tač. 97-98*).

25. Stoga će, u konkretnom slučaju, Ustavni sud razmotriti historijski kontekst i simboliku 25. novembra kako bi utvrdio da li taj datum predstavlja historijsko naslijeđe koje isključuje srpski narod. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da se datum 25. novembar odnosi na Prvo zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZAVNOBiH), koje je održano 25-26. novembra 1943.

godine u Mrkonjić Gradu. Ovaj datum se proslavljao kao državni praznik u bivšoj Socijalističkoj republici Bosni i Hercegovini na osnovu Zakona o proglašenju Dvadeset petog novembra državnim praznikom Socijalističke republike Bosne i Hercegovine („Službeni list SRBiH” broj 5/69), koji je prestao važiti nakon što je usvojen osporeni zakon. Kako se to navodi u historijskim izvorima, značaj ovog datuma je u tome što je donesena odluka o konstituiranju Bosne i Hercegovine kao ravnopravne federalne jedinice u jugoslovenskoj federaciji. Dalje, Predsjedništvo Prezidija ZAVNOBiH-a je bilo sastavljeno na način koji je odražavao ravnopravnost svih naroda u Bosni i Hercegovini (predsjedavao je dr. Vojo Kecmanović, a zamjenici su bili Avdo Humo, Đuro Pucar Stari, Aleksandar Preha, te sekretar Hasan Brkić). Na tom zasjedanju je donesena i Rezolucija ZAVNOBiH-a, u kojoj je najprije istaknuto da su se „prvi put u istoriji Bosne i Hercegovine sastali predstavnici srpskog, muslimanskog i hrvatskog naroda, povezani čvrstim bratstvom u ustanku, s ciljem da na osnovu rezultata oružane borbe naroda Jugoslavije i naroda u Bosni i Hercegovini donesu političke odluke koje će otvoriti put našim narodima da uredi svoju zemlju onako kako to odgovara njihovoj volji i interesima”. Dalje, u Rezoluciji je navedeno, između ostalog, i sljedeće: „Narodi Bosne i Hercegovine vijekovima su živjeli zajedno, međusobno izmiješani i povezani zajedničkim interesima”, te da „hoće da njihova zemlja, koja nije ni srpska, ni hrvatska, ni muslimanska, nego i srpska, i muslimanska, i hrvatska, bude slobodna i zbratimljena Bosna i Hercegovina u kojoj će biti osigurana puna ravnopravnost i jednakost svih Srba i Muslimana i Hrvata” (tekst zapisnika Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a i Rezolucije vidjeti u elektronskoj verziji na http://www.znaci.net/00001/145_3.pdf).

26. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se može zaključiti da je 25. novembar datum koji je vezan za historiju srpskog naroda jednako kao i hrvatskog i bošnjačkog, odnosno da ovaj datum nije povezan s događajem koji je srpski narod na bilo koji način isključio. Naprotiv, može se zaključiti da ovaj datum predstavlja simbol zajedničke antifašističke borbe svih naroda u Bosni i Hercegovini u II svjetskom ratu i njihove težnje da Bosna i Hercegovina bude ravnopravna federalna jedinica u bivšoj Jugoslaviji, kao i da narodi koji u njoj žive budu ravnopravni.

27. Dalje, Ustavni sud smatra da činjenica da je osporeni zakon donesen za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, te da je Ukaz o njegovom proglašenju potpisao tadašnji predsjednik međunarodno priznate Republike Bosne i Hercegovine, ne dovodi u pitanje nespornu historijsku vezu svih naroda u Bosni i Hercegovini za događaje koje simbolizira 25. novembar, kako je to već navedeno. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da 25. novembar kao datum čije se obilježavanje kao državnog praznika, na osnovu osporenog zakona, nastavilo u Bosni i Hercegovini i nakon raspada bivše Jugoslavije, ima simboliku kolektivnog zajedničkog sjećanja koje može doprinijeti jačanju kolektivnog identiteta kao

vrijednosti koje imaju poseban značaj u multietničkom društvu koje se zasniva na uvažavanju i poštovanju različitosti kao osnovnih vrijednosti modernog demokratskog društva.

28. Drugi argument u prilog navodnoj diskriminaciji je, kako navode podnosioci zahtjeva, to što se ovaj praznik proslavlja samo „u jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, odnosno u Federaciji Bosne i Hercegovine”. U vezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je u Odluci broj U 3/13 ukazao „da se u javnom životu zajednice praznik manifestira aktivnostima koje se preduzimaju u okviru javne vlasti s ciljem podsjećanja na vrijednosti koje su od značaja za zajednicu kao cjelinu i predstavljanjem zajednice prema drugima van nje same. Zbog toga, način obilježavanja praznika dobiva karakter vršenja javne vlasti iako kao takav nije reguliran zakonskom, niti bilo kojom drugom normom” (*op. cit.* U 3/13, tačka 82), te da se „manifestacija praznika u privatnom životu pojedinca vezuje za slobodno vrijeme i ne obavezuje ga i ne nameće mu bilo kakvo javno ili privatno učešće u samom obilježavanju praznika. U tom smislu, sama praksa obilježavanja praznika, u načelu, ne bi mogla rezultirati diskriminacijom u ostvarivanju pojedinačnih prava i obaveza. Međutim, nediskriminacija pojedinaca ne zamjenjuje jednakost grupa (vidi, Ustavni sud, Treća djelimična odluka broj U 5/98, stav 70). Stoga, načelo kolektivne jednakosti konstitutivnih naroda nameće obavezu entitetima da ne diskriminiraju, u prvom redu, one konstitutivne narode koji su, u stvarnosti, u položaju manjine u odgovarajućem entitetu” (*idem*, tačka 87).

29. Osim toga, Ustavni sud je u toj odluci naveo i da je „Venecijanska komisija, u prilog razlozima zbog kojih izbor 9. januara za obilježavanje Dana Republike može biti problematičan, između ostalog, ukazala na to da, premda se ne nameće nikakva obaveza da se učestvuje u formalnom obilježavanju Dana Republike, sama činjenica da taj zakon nameće svim stanovnicima da ga obilježavaju kao slobodan dan, odnosno da se uzdrže od rada na taj dan, pod prijetnjom sankcije relativno visoke kazne, može biti problematična, te njegova primjena može imati disproporcionalna djelovanja na pojedince/članove određenih nacionalnih zajednica koje žive u Republici Srpskoj, te na dotične zajednice” (*ibid.* tačka 95).

30. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je članom 3. osporenog zakona određeno da na Dan državnosti „državni organi, preduzeća i druga pravna lica ne rade”. U skladu s tim, Ustavni sud zapaža da je uobičajena praksa da Federalno ministarstvo rada i socijalne politike pošalje saopćenje o tome da je taj dan neradni u Federaciji Bosne i Hercegovine. Međutim, Ustavni sud ukazuje da ni osporenim zakonom, niti bilo kojim drugim propisom nisu propisane bilo kakve sankcije u slučaju da neko od navedenih pravnih lica radi na ovaj državni praznik. Osim toga, podnosioci zahtjeva nisu naveli nikakvu praksu ili bilo šta drugo iz čega bi se moglo zaključiti da se načinom proslavljanja

25. novembra tamo gdje se ovaj datum obilježava kao državni praznik uspostavlja bilo kakva razlika srpskog u odnosu na bošnjački i hrvatski narod.

31. Na osnovu svega navedenog, Ustavni sud smatra da podnosioci zahtjeva nisu svojim navodima uspjeli dokazati, odnosno učiniti vjerovatnim da se proglašavanjem i/ili obilježavanjem 25. novembra kao Dana državnosti Bosne i Hercegovine srpski narod u Bosni i Hercegovini tretira različito od bošnjačkog ili hrvatskog naroda. Budući da se ne može zaključiti da postoji različit tretman, Ustavni sud zaključuje da su neosnovani navodi o diskriminaciji, odnosno o tome da su čl. 1, 2. i 3. osporenog zakona u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije i sa članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

VII. Zaključak

32. Ustavni sud zaključuje da odredbe čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine” broj 9/95) nisu u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1, 2.a), b), c), d) i e) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju.

33. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Na osnovu člana 43. Pravila Ustavnog suda, potpredsjednik Zlatko M. Knežević i sudija Miodrag Simović su dali izjavu o neslaganju sa odlukom većine.

35. Na osnovu člana VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Potpredsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević

Predmet broj U 6/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev dvadeset šest zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti članka 3.15 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16)

Odluka od 28. rujna 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 6/17**, rješavajući zahtjev **Dvadeset šest zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

Giovanni Grasso, sudac

na sjednici održanoj 28. rujna 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se zahtjev Dvadeset šest zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti članka 3.15 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16).

Utvrđuje se da je članak 3.15 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) u skladu s čl. I/2, II/1, II/2, II/3, II/4. i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine, čl. 14. i 17. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, čl. 25. i 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, člankom 3. Protokola broj 1 i člankom 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te člankom 1. Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Dvadeset šest zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelji zahtjeva) podnijelo je 20. lipnja 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 3.15 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16; u daljnjem tekstu: Izborni zakon).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Zastupničkog doma i Doma naroda zatraženo je 22. lipnja 2017. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Dom naroda je dostavio odgovor 19. srpnja 2017. godine. Zastupnički dom u ostavljenom roku od 30 dana nije dostavio odgovor na zahtjev.

4. Na prijedlog predsjednika Mirsada Ćemana, Ustavni sud je donio odluku da predsjednik ne sudjeluje u radu i odlučivanju o zahtjevu zbog postojanja razloga iz članka 90. stavak (1) točka b) Pravila Ustavnog suda.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

5. Podnositelji zahtjeva tvrde da pobijani članak 3.15 Izbornog zakona nije u skladu s čl. I/2, II/1, II/2, II/3, II/4. i II/5. Ustava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustav BiH), čl. 14. i 17. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), čl. 25. i 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: MPGPP), člankom 3. Protokola broj 1 i Protokolom broj 12 uz Europsku konvenciju, te člankom 1. Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

6. Podnositelji zahtjeva ističu da je člankom I/2. Ustava BiH utvrđeno da je BiH demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na temelju slobodnih i demokratskih izbora. Oni smatraju da navedena odredba podrazumijeva postojanje zakona koji regulira određenu oblast, kao i da je taj zakon u skladu s najvišim standardima temeljnih ljudskih prava i sloboda u demokratskom društvu. Zbog toga, citirana odredba podrazumijeva i da su izbori slobodni i demokratski, tj. da ne smije biti ograničenja niti dodatnih obveza u pogledu registracije i iskazivanja volje birača, te da taj proces mora biti organiziran na demokratski način, tako da njegov ishod odražava volju birača, a ne ograničenje i različito postupanje prema građanima BiH. Po njihovom mišljenju, propisivanje dodatnih obveza za građane BiH samo na temelju toga gdje žive predstavlja različito postupanje prema biračima.

7. U prilog svojim tvrdnjama podnositelji zahtjeva pozvali su se na dokument – Upit od 23. lipnja 2016. godine koji je Socijaldemokratska partija (u daljnjem tekstu: SDP) uputila Središnjem izbornom povjerenstvu BiH (u daljnjem tekstu: SIP). U tom dokumentu SDP je zatražio od SIP-a da mu dostavi obrazloženje, uz navođenje konkretnog zakonskog propisa, na temelju kojega je SIP u svojoj objavi od 13. svibnja 2016. godine od državljana BiH koji se nalaze u inozemstvu ili imaju status izbjeglica iz BiH zatražio da se do određenog roka registriraju za lokalne izbore koji su se trebali održati 2. listopada 2016. godine, odnosno navođenje konkretne zakonske osnove za traženje, kako je navedeno, ponovne registracije državljana BiH u inozemstvu koji su već upisani u Središnji birački popis i koji su ranije koristili svoje biračko pravo.

8. Iz predočenog dokumenta, koji je citiran i u zahtjevu, proizlazi da je ukazano na članak 25. MPGPP, članak IV. Aneksa 3. Okvirnog sporazuma za mir u BiH, te „dokument druge sjednice Konferencije o ljudskoj dimenziji Konferencije o sigurnosti i suradnji u Europi (KESS) koja je integrirana u Okvirni sporazum za mir kao prilog Aneksu 3”. Nadalje, iskazan je stav da se određivanje dodatnih uvjeta za učešće na izborima državljana BiH koji se nalaze u inozemstvu mimo zakonom preciziranih izbornih procedura može smatrati diskriminacijom te populacije, te kršenjem odredbi Ustava BiH, te Izbornog zakona.

9. Nadalje, ukazano je na to da je Izbornim zakonom u članku 1.5 st. 2. i 3. određeno da državljanin BiH koji privremeno živi u inozemstvu i ima biračko pravo ima pravo glasovati osobno (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH u inozemstvu) ili poštom, te da će SIP posebnim propisom regulirati kompletan postupak glasanja u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH (u daljnjem tekstu: DKPBH). Člankom 2.9 Izbornog zakona određeno je da je SIP odgovoran za točnost i ažurnost i ukupni integritet Središnjeg biračkog popisa za teritorij BiH, bez

pravljenja ikakve razlike između birača u inozemstvu u odnosu na one koji trajno borave u BiH. Člankom 3.5 Izbornog zakona SIP je zadužen da vodi Središnji birački popis za teritorij BiH na temelju evidencije nadležnog državnog organa koji vodi registar građana BiH, gdje nadležnom organu koji vodi evidencije o državljanima BiH podatke dostavljaju: a) nadležni matični ured o smrti građana starijih od 18 godina i b) nadležno ministarstvo BiH o ispisu iz državljanstva BiH. Istaknuto je da u zakonskim odredbama nije moguće identificirati obveze državljanina BiH u inozemstvu da se sami ponovno „ažuriraju” na Središnjem biračkom popisu prilikom svakog izbornog ciklusa. Konačno, istaknuto je da je člankom 3.2 stavak 2. Izbornog zakona definirano da se u Središnji birački spisak upisuju državljani BiH koji imaju biračko pravo u skladu s člankom 20.8 stavak 6. ovog zakona, a kojim je regulirano da će državljanin BiH koji ima status izbjegle osobe i ima biračko pravo u skladu s ovim člankom biti upisan u izvod Središnjeg biračkog popisa za općinu u kojoj je imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država BiH, osim u slučaju kada može predočiti i dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom u razdoblju od posljednjeg popisa stanovništva do trenutka kada je stekao status izbjegle osobe.

10. Slijedom navedenoga, zaključeno je da jasno proizlazi da svaki državljanin BiH u inozemstvu ima jednako pravo da bude upisan u Središnji birački popis, te da oni koji su u spisak upisani u skladu sa zakonom imaju trajno pravo učešća u izbornim procesima u BiH pod istim uvjetima kao ostali državljani BiH.

11. Podnositelji zahtjeva su dalje naveli da je SIP u svom odgovoru od 13. srpnja 2016. godine istakao: „Člankom 3.15 Izbornog zakona propisano je da državljanin BiH koji privremeno živi u inozemstvu, kao i državljanin BiH koji ima status izbjegle osobe, da bi se nalazio u izvodu iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH, dužan je za svake izbore podnijeti prijavu Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje, podnositelj prijave prilaže i dokaz o identitetu podnositelja prijave predviđen ovim zakonom i podatke o točnoj adresi u inozemstvu. Nadalje, odredbom članka 22. Pravilnika o vođenju i upotrebi Središnjeg biračkog popisa („Službeni glasnik BiH” broj 37/14) propisano je da SIPBiH, nakon raspisivanja izbora, obrazac PRP-2. dostavlja svim biračima koji su se na prethodnim izborima nalazili na izvodu iz Središnjeg biračkog popisa za glasanje izvan BiH. Cjelokupna procedura provedbe izbora u DKPBiH propisana je Pravilnikom o načinu provođenja izbora u DKPBiH kojim je građanima BiH koji borave izvan BiH data mogućnost da se prilikom podnošenja prijave za glasovanje izvan BiH mogu opredijeliti za glasovanje putem pošte ili za glasovanje u DKPBiH. Na temelju iskazane glasačke opcije, SIPBiH izrađuje biračke spiskove za glasače koji su se opredijelili za glasovanje u DKPBiH i za glasače putem pošte. Glasovanje u DKPBiH vrši

se osobno dolaskom birača na biračko mjesto. SIPBiH postupa u skladu sa zakonskim propisima koji reguliraju ovu oblast i nije nadležan za njihovu izmjenu”.

12. Slijedom navedenoga, podnositelji zahtjeva smatraju da pobijani članak 3.15 Izbornog zakona nije u skladu s načelima Ustava BiH i načelima prihvaćenih međunarodnih konvencija. Po njihovom mišljenju, SIP je prinuđen postupati u skladu s pobijanim člankom 3.15 Izbornog zakona, što rezultira diskriminacijom u načinu glasovanja i odstupanjem od načela jednakopravnosti i nediskriminacije. Primjenom pobijanog članka, kako smatra, grubo se ruši načelo nediskriminacije i narušavaju prava izbjeglih i raseljenih osoba, pa je pobijani članak u suprotnosti s člankom 3. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, a što je opet u suprotnosti s odredbama čl. I/2, II/1, II/2, II/3, II/4. i II/5. Ustava BiH.

13. Podnositelji zahtjeva su istakli da se ustavna načela moraju primjenjivati na način da se ne derogira osnovni smisao izbora kao i jednakopravnost i nediskriminacija svih građana BiH koji u višenacionalnoj i složenoj BiH predstavljaju ključne elemente stabilnosti i ravnopravnosti. Primjena načela jednakopravnosti i nediskriminacije, te međunarodnih standarda i ljudskih prava, a posebno prava izbjeglica i raseljenih osoba, po njihovom mišljenju, mora, putem tehničkih elemenata primjene, ispuniti svoju svrhu i ne smije biti samo deklaratorna odredba u Ustavu i Izbornom zakonu. Pobijani članak 3.15 Izbornog zakona krši odredbe Ustava BiH, članak 3. Protokola broj 1, Protokol broj 12 i MPGPP, posebno čl. 25. i 26. koji propisuju da svaki građanin treba imati pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika i bez nerazumnih ograničenja bira i bude biran pravedno provedenim, povremenim izborima, s općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasovanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača; da ima pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uvjete jednakosti, kao i da su sve osobe jednake pred zakonom i imaju pravo, bez ikakve diskriminacije, na jednaku zakonsku zaštitu. Zakon treba zabraniti svaku diskriminaciju i garantirati svim osobama jednaku i djelotvornu zaštitu protiv diskriminacije bilo na temelju rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog i drugog mišljenja, nacionalnog i društvenog podrijetla, imovine, roda ili bilo koje druge okolnosti.

14. Najzad, podnositelji zahtjeva su istakli da pobijani članak 3.15 Izbornog zakona, na koji se u svom postupanju poziva SIP kao državni organ nadležan za provođenje izbora, tretirajući na različit način građane BiH u dijaspori i one domicilne, ne omogućava svim građanima jednako pravo, bez ikakvih razlika, da biraju i budu birani, ne omogućava opće i jednako pravo glasa, ne omogućava pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uvjete jednakosti, niti omogućava da sve osobe budu jednake pred zakonom. Stoga, oni smatraju da pobijani članak ne osigurava slobodno izražavanje volje birača, te da je u suprotnosti s navedenim odredbama Ustava i najvišim međunarodnopravnim standardima o zaštiti ljudskih prava, kako su utvrđeni u dokumentima UN-a i Vijeća Europe.

b) **Odgovor na zahtjev**

15. Dom naroda, Ustavnopravno povjerenstvo, u odgovoru na zahtjev istakao je da je nakon rasprave jednoglasno zaključio da Ustavni sud, u skladu sa svojim nadležnostima, odluči o usuglašenosti predmetnog zakona s Ustavom BiH.

IV. Relevantni propisi

16. **Izborni zakon Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 1.4

(1) Svaki državljanin Bosne i Hercegovine s navršenih osamnaest (18) godina života ima pravo glasovati i biti biran (u daljnjem tekstu: biračko pravo), u skladu s odredbama ovoga Zakona.

(2) Da bi ostvario svoje biračko pravo, državljanin mora biti upisan u Središnji birački popis, u skladu s ovim Zakonom.

Članak 1.5

(1) Državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo, sukladno ovome Zakonu, imaju pravo osobno glasovati u općini u kojoj imaju prebivalište.

(2) Državljanin BiH koji privremeno živi u inozemstvu i ima biračko pravo, ima pravo osobno glasovati (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH u inozemstvu) ili poštom (slanjem glasačkog listića poštom) za općinu u kojoj je imao prebivalište prije odlaska u inozemstvo, ako u toj općini ima prijavljeno prebivalište u trenutku podnošenja prijave za glasovanje izvan zemlje.

Članak 3.1

(1) Središnji birački popis je evidencija o državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo sukladno ovome Zakonu i utemeljuje se, vodi i koristi za potrebe: organiziranja i provođenja izbora sukladno zakonu, za provođenje referenduma, za provođenje opoziva izabranog dužnosnika i za izbor tijela lokalne samouprave sukladno zakonu.

Članak 3.2

(1) Središnji birački popis je jedinstven, stalan i redovito se ažurira.

(2) U Središnji birački popis upisuju se državljanima Bosne i Hercegovine:

- a) koji su navršili 18 godina;
- b) koji će na dan održavanja izbora navršiti 18 godina;
- c) koji imaju biračko pravo sukladno ovome Zakonu, a privremeno žive u inozemstvu i
- d) koji imaju biračko pravo sukladno članku 20.8. stavak 6. ovoga Zakona (...)

Članak 3.3

Središnji birački popis sačinjava se i vodi na temelju podataka iz službenih evidencija o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine koje vodi nadležno državno tijelo, iz drugih javnih isprava i službenih evidencija o državljanima Bosne i Hercegovine koje vode Središnje izborno povjerenstvo BiH i druga nadležna tijela i na temelju javnih isprava i podataka koji se dobiju neposredno od građana.

Članak 3.5

(1) Središnji birački popis vodi se po službenoj dužnosti.

(2) Središnje izborno povjerenstvo BiH vodi Središnji birački popis za teritorij Bosne i Hercegovine na temelju evidencije nadležnog državnog tijela koji vodi registar građana Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o središnjoj evidenciji i razmjeni podataka, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(3) Nadležno državno tijelo iz stavka (2) ovoga članka održava i odgovorno je za cjelokupnu tehničku obradu svih podataka od važnosti za evidenciju Središnjeg biračkog popisa (u daljnjem tekstu: tijelo koje tehnički održava evidenciju Središnjeg biračkog popisa).

(4) Nadležnom tijelu koje vodi evidencije o državljanima BiH u skladu s odredbama Zakona o jedinstvenom matičnom broju, Zakona o prebivalištu i boravištu državljana BiH i Zakona o osobnoj iskaznici državljana BiH podatke dostavljaju:

- a) nadležni matični ured o smrti građana starijih od 18 godina i
- b) nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine o ispisu iz državljanstva BiH.

(6) Tijelu koji tehnički održava evidenciju Središnjeg biračkog popisa podatke dostavljaju:

- a) općinska izborna povjerenstva o biračkim mjestima i
- b) Središnje izborno povjerenstvo BiH i općinska izborna povjerenstva o promjenama biračke opcije.

(7) Za točnost i ažurnost podataka potrebnih za izradu Središnjeg biračkog popisa odgovorno je tijelo nadležno za vođenje službenih evidencija o tim podacima.

(8) Nadležni matični uredi dužni su nadležnom tijelu koje vodi službene evidencije o jedinstvenom matičnom broju, prebivalištu i boravištu državljana BiH dostaviti sve promjene koje utječu na ažurnost Središnjeg biračkog popisa u pisanom obliku najkasnije u roku od sedam dana od dana nastanka promjene.

(9) Nadležna tijela koja vode službene evidencije o jedinstvenom matičnom broju, prebivalištu i boravištu državljana BiH odgovorna su za ažurnost i ispravnost navedene evidencije, te su dužna čuvati dosjee dokumenata, javnih isprava i zahtjeva građana na temelju kojih se vodi i ažurira Središnji birački popis i, na zahtjev Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, osigurati pristup i uvid u ove dokumente.

Članak 3.6

(1) Središnje izorno povjerenstvo BiH odgovorno je za točnost, ažurnost i cjelovitost Središnjeg biračkog popisa.

(2) Središnje izorno povjerenstvo BiH u vođenju Središnjeg biračkog popisa:

(...)

b) izrađuje izvatke iz Središnjeg biračkog popisa za raseljene osobe u Bosni i Hercegovini;

c) izrađuje izvatke iz Središnjeg biračkog popisa za birače koji glasuju izvan Bosne i Hercegovine;

(...)

e) zaključuje i potvrđuje konačne izvatke iz Središnjeg biračkog popisa koji se koristi za izbore.

(3) Izradba izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa za birače iz stavka 2. točka b) ovog članka obavlja se na temelju podataka koje dostavljaju nadležna državna tijela i podataka koje dostavljaju građani sukladno ovome Zakonu.

(4) Izradba izvadaka iz Središnjeg biračkog popisa za birače iz stavka 2. točka c) ovoga članka obavlja se na temelju podataka koje posjeduje Središnje izorno povjerenstvo BiH i podataka koje dostavljaju građani koji glasuju izvan Bosne i Hercegovine.

(...)

(6) Središnje izorno povjerenstvo BiH svojim će propisima utvrditi:

a) rokove i način za zaključivanje i potvrđivanje konačnog Središnjeg biračkog popisa i

b) rokove za dostavu podataka o promjenama u evidencijama raseljenih osoba i u evidenciji državljana koji glasuju izvan Bosne i Hercegovine.

Članak 3.9

Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo upisuje se u Središnji birački popis za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj ima prijavljeno prebivalište u Bosni i Hercegovini, osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo sukladno ovome Zakonu i privremeno živi u inozemstvu upisuje se u Središnji birački popis za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj je imao prijavljeno prebivalište u Bosni i Hercegovini prije odlaska u inozemstvo.

- (1) Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo sukladno ovome Zakonu i koji ima status osobe izbjegle iz Bosne i Hercegovine upisuje se u Središnji birački popis za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj je imao prebivalište sukladno odredbama članka 20. 8. ovoga Zakona.*
- (2) Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo sukladno ovome Zakonu i koji ima status raseljene osobe upisuje se u Središnji birački popis za osnovnu izbornu jedinicu na temelju izražene biračke opcije, sukladno odredbama članka 20. 8. ovoga Zakona.*
- (3) Zahtjev za određivanje ili promjenu biračke opcije u smislu stavka 4. ovoga članka podnosi osobno podnositelj zahtjeva u roku i na obrascima koje određuje i propisuje Središnje izborno povjerenstvo BiH.*
- (4) Ukoliko državljanin Bosne i Hercegovine ne podnese zahtjev za određivanje ili promjenu biračke opcije u smislu stavka 5. ovoga članka, bit će upisan u Središnji birački popis za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj je bio upisan na posljednjim izborima, a ukoliko uopće nije bio upisan u Središnji birački popis, bit će upisan u Središnji birački popis za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj je imao prebivalište prema posljednjem popisu pučanstva koje je provela Bosna i Hercegovina.*

Članak 3.10

(1) Evidencija Središnjeg biračkog popisa sadrži sljedeće podatke o državljanima Bosne i Hercegovine koji imaju biračko pravo:

- a) prezime, ime i ime jednog roditelja;*
- b) datum rođenja;*
- c) jedinstveni matični broj;*
- d) spol;*
- e) naziv općine u kojoj birač ima prebivalište ili boravište;*
- f) adresa prebivališta, odnosno boravišta (ulica, kućni broj i mjesto);*
- g) naziv općine, odnosno izborne jedinice u kojoj osoba ima glasačko pravo;*

- h) biračka opcija,*
- i) biračko mjesto*
- j) datum prijave prebivališta ili boravišta,*
- k) rubrika „napomena”.*
- (...)*

Članak 3.12

(1) Prebivalište je općina u kojoj se državljanin nastanio u namjeri da tu stalno živi i gdje je prijava prebivališta izvršena sukladno Zakonu o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine.

(2) Za državljanina Bosne i Hercegovine koji ima status raseljene ili izbjegle osobe, prebivalište je mjesto boravka u kojem je imao prebivalište prema posljednjem popisu pučanstva koji je provela država Bosna i Hercegovina.

Članak 3.15

(1) Državljanin Bosne i Hercegovine koji privremeno živi u inozemstvu, a koji ima biračko pravo sukladno ovome Zakonu i upisan je u Središnji birački popis, da bi se nalazio u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine, dužan je za svake izbore podnijeti prijavu Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Prijava mora biti primljena prije roka koji utvrdi Središnje izbornom povjerenstvo BiH u razdoblju nakon raspisivanja izbora. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje podnositelj prijave, prilaže i dokaz o identitetu podnositelja prijave predviđen ovim Zakonom i podatke o točnoj adresi u inozemstvu te izjašnjenje o glasačkoj opciji: u DKP-u ili poštom.

(2) Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima status izbjegle osobe iz Bosne i Hercegovine, a koji ima biračko pravo sukladno ovome Zakonu i upisan je u Središnji birački popis, da bi se nalazio u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine, dužan je za svake izbore podnijeti prijavu Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Prijava mora biti primljena prije roka koji utvrdi Središnje izbornom povjerenstvo BiH u razdoblju nakon raspisivanja izbora te sadržavati izjašnjenje o glasačkoj opciji: u DKP-u ili poštom. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje podnositelj prijave, prilaže i:

- a) dokaz o identitetu podnositelja prijave predviđen ovim Zakonom;*
- b) podatke o točnoj adresi u inozemstvu i*
- c) dokaz o prebivalištu u Bosni i Hercegovini sukladno članku 20.8. ovoga Zakona, ukoliko želi unijeti promjenu u podatke koji su upisani u Središnjem biračkom popisu za osnovnu izbornu jedinicu za koju ima glasačko pravo.*

(3) *Izbjegla osoba iz Bosne i Hercegovine koja se ne nalazi u Središnjem biračkom popisu, da bi bila upisana u Središnji birački popis i time ostvarila biračko pravo sukladno ovome Zakonu, dužna je podnijeti prijavu Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje podnositelj prijave, prilaže i:*

- a) dokaz o identitetu podnositelja prijave,*
- b) dokaz o državljanstvu Bosne i Hercegovine,*
- c) dokaz o promjeni prebivališta u Bosni i Hercegovini, sukladno članku 20.8. ovoga Zakona i*
- d) podatke o točnoj adresi u inozemstvu.*

(4) *Dokaz o identitetu podnositelja prijave, u smislu točke a) stavka 3. ovoga članka, jedan je od sljedećih valjanih isprava:*

- a) putovnica,*
- b) vozačka dozvola,*
- c) valjana osobna isprava koju je izdala zemlja domaćin i*
- d) izbjeglički karton koji je izdala vlada zemlje domaćina ili druga međunarodna organizacija.*

(5) *Popunjenu i potpisanu prijavu i potrebne dokumente podnositelj prijave može poslati telefaksom i elektronskim putem. Postupak i način slanja, zaprimanja, obrade, arhiviranja i zaštite elektronskih prijava i dokumenata posebnim propisom utvrđuje Središnje izorno povjerenstvo BiH.*

(6) *Ukoliko ispuni propisane uvjete iz st. 1, 2. i 3. ovoga članka, podnositelj prijave nalazit će se u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine.*

(7) *Podnositelj prijave iz st. 1, 2. i 3. ovoga članka odgovoran je za vjerodostojnost podataka koje podnosi uz prijavu.*

(8) *Središnje izorno povjerenstvo BiH utvrđuje oblik obrasca prijave iz st. 1, 2. i 3. ovoga članka, način i postupak kojim se provjerava točnost podataka u ispravama koja podnesu izbjegle osobe iz Bosne i Hercegovine koje zahtijevaju da budu upisane u Središnji birački popis, provjerava dokaze kojima se dokazuje identitet i prebivalište izbjeglih osoba i donosi odgovarajuće napatke u svezi s postupkom upisa birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine.*

(9) *Upis u Središnji birački popis državljana Bosne i Hercegovine koji imaju status izbjeglih osoba iz Bosne i Hercegovine, a koji imaju biračko pravo u skladu s ovim Zakonom, stalni je proces koji traje tijekom cijele godine, uz priloženu dokumentaciju iz stavka (3) ovoga članka.*

Članak 3.16

(1) *Državljanin Bosne i Hercegovine iz članka 3.15. st. 1, 2. i 3. ovoga Zakona dužan je dostaviti sve izmjene koje se odnose na podatke koje je prethodno dostavio Središnjem izbornom povjerenstvu BiH i na temelju kojih se nalazi u izvratku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine. Izmjene podataka dostavljaju se najkasnije do isteka roka utvrđenog za podnošenje prijave za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine za sljedeće izbore.*

(2) *Ukoliko državljani Bosne i Hercegovine iz članka 3.15. stavak 1. ovoga Zakona ne podnese prijavu prije isteka roka utvrđenog za podnošenje prijave za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine na sljedećim izborima, nalazit će se u izvratku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje na odgovarajućem biračkom mjestu u osnovnoj izbornoj jedinici u kojoj ima prebivalište.*

(3) *Ukoliko državljani Bosne i Hercegovine iz članka 3.15. stavak 2. ovoga Zakona ne dostavi dokaze o prebivalištu u Bosni i Hercegovini sukladno članku 20.8. ovoga Zakona, bit će upisan u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine s glasačkim pravom za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj ima prebivalište prema podacima kojima raspolaže tijelo koje tehnički održava evidenciju Središnjeg biračkog popisa.*

(4) *Ukoliko se državljani Bosne i Hercegovine koji je upisan u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan zemlje vratio u Bosnu i Hercegovinu prije roka utvrđenog za zaključenje izvratka iz konačnog Središnjeg biračkog popisa za sljedeće izbore, dužan je podnijeti zahtjev za promjenu biračke opcije nadležnom centru za birački popis.*

(5) *Centar za birački popis preko općinskog izbornog povjerenstva zaprima i obrađuje sve zahtjeve iz stavka 4. ovoga članka, sukladno propisima Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, i te podatke dostavlja Središnjem izbornom povjerenstvu BiH radi evidentiranja nastalih promjena na izvratku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine.*

(6) *Ukoliko se državljani Bosne i Hercegovine koji je upisan u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan zemlje vratio u Bosnu i Hercegovinu nakon isteka roka utvrđenog za zaključenje izvratka iz konačnog Središnjeg biračkog popisa za sljedeće izbore, bit će mu dopušteno da glasuje nepotvrđenim/kovetiranim glasačkim listićem na biračkom mjestu u osnovnoj izbornoj jedinici za koju ima glasačko pravo.*

Članak 3.17

(1) *Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima biračko pravo a ne nalazi se u zaključenom izvratku iz Središnjeg biračkog popisa, može glasovati ukoliko predoči valjanu identifikacijsku ispravu iz članka 5.12. ovoga Zakona i potvrdu o mjestu prebivališta.*

(2) Birač iz stavka 1. ovog članka glasovat će na biračkom mjestu prema njegovom prebivalištu.

Članak 20.8

(...)

(5) Sve dok Visoki predstavnik ili Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ne odluče drugačije, a u skladu sa stavkom sedam ovoga članka, državljanin Bosne i Hercegovine koji ima status izbjegle osobe i koji ima biračko pravo, ima pravo da se registrira i da glasuje osobno ili poštom za općinu u kojoj je imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina, osim u slučaju kada ta osoba može predočiti dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom u razdoblju od posljednjega popisa stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina do trenutka kada je stekla status izbjegle osobe.

(6) Državljanin Bosne i Hercegovine, koji ima status izbjegle osobe i ima biračko pravo u skladu s ovim člankom, registrira se za općinu u kojoj je imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina, osim u slučaju kada može predočiti dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom u razdoblju od posljednjega popisa stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina do trenutka kada je stekao status izbjegle osobe.

(7) Posebna prava predviđena ovim člankom za raseljene i izbjegle osobe, po kojima se raseljene i izbjegle osobe mogu registrirati i glasovati, prestat će na dan koji utvrdi Visoki predstavnik. Ako Visoki predstavnik ne donese odluku prije isteka svog mandata, raseljeni i izbjegli birači zadržat će posebna prava dok Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ne odluči drugačije.

(...)

V. Dopustivost

17. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.

(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda.

Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali se ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

18. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnijelo je dvadeset šest zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta FBiH, što znači da je zahtjev podnio ovlašteni subjekt u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. Meritum

19. Podnositelji zahtjeva tvrde da pobijani članak 3.15 Izbornog zakona nije u skladu s čl. I/2, II/1, II/2, II/3, II/4. i II/5. Ustava BiH, a u svezi s čl. 14. i 17. Europske konvencije, čl. 25. i 26. MPGPP, s člankom 3. Protokola broj 1 i Protokolom broj 12 uz Europsku konvenciju, te člankom 1. Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

20. Iz navoda podnositelja zahtjeva proizlazi da oni smatraju da pobijana odredba ne dovodi u pitanje biračko pravo državljana BiH u inozemstvu, te osoba koje imaju status izbjeglica iz BiH, ali da uvjeti pod kojim ove osobe ostvaruju biračko pravo, tj. obveza da se prije svakog izbornog procesa, odnosno kako navode, ponovno „registriraju” i „ažuriraju”, iako su već upisani u birački spisak i već su koristili biračko pravo, ove kategorije dovodi u neravnopravan položaj u odnosu na državljane BiH koji žive u BiH i koji nemaju ovu obvezu pred svaki izborni proces. U svezi s tim, ukazuju i na to da je vođenje i ažuriranje Središnjeg biračkog popisa u nadležnosti državnih organa, te da postoji obveza nadležnih državnih organa da dostavljaju i razmjenjuju potrebne podatke o državljanima BiH. Podnositelji zahtjeva smatraju da se na ovaj način uspostavlja različit tretman između državljana BiH s obzirom na mjesto gdje žive. Po njihovom mišljenju, pobijani članak 3.15 Izbornog zakona ne omogućava svim građanima jednako pravo da, bez ikakvih razlika, biraju i budu birani, ne omogućava opće i jednako pravo glasa, ne omogućava pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uvjete jednakosti, niti omogućava da sve osobe budu jednake pred zakonom, te ne osigurava slobodno izražavanje volje birača.

21. Podnositelji zahtjeva su se pozvali na članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te članak 25. MPGPP.

22. Članak 3. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Članak 3.

Pravo na slobodne izbore

Visoke strane ugovornice se obvezuju održavati slobodne izbore tajnim glasovanjem u razumnim vremenskim razmacima, pod uvjetima koji osiguravaju slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tijela.

23. Članak 25. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima glasi:

Svaki građanin treba da ima pravo i mogućnost da bez ikakvih razlika navedenih u članku 2. i bez nerazumnih ograničenja:

- a) sudjeluje u vođenju javnih poslova, izravno ili preko slobodno izabranih predstavnika;*
- b) bira i bude biran pravedno provedenim, povremenim izborima s općim i jednakim pravom glasa i tajnim glasovanjem, koji osiguravaju slobodno izražavanje volje birača;*
- c) ima pristup javnim službama svoje zemlje uz opće uvjete jednakosti.*

24. Ustavni sud podsjeća na to da pravo da se bira i bude izabran nije apsolutno pravo i da se državi priznaje široko polje procjene u pogledu načina na koji će urediti to pitanje, kao i pitanje organiziranja i provođenja izbornog procesa.

25. Ustavni sud zapaža da je Europski sud u predmetu *Sitaropoulos i Giakoumopoulos protiv Grčke* (vidi, Europski sud, presuda od 15. ožujka 2012. godine, stavak 70) razmatrao pitanje jesu li javne vlasti obvezane člankom 3. Protokola broj 1 da uvedu sustav koji omogućava državljanima koji žive u inozemstvu da ostvaruju svoja prava glasa u inozemstvu. Europski sud je istakao:

„71. Opće uzev, članak 3. Protokola br. 1 ne propisuje državama ugovornicama da sprovede mjere koje omogućavaju iseljenicima da ostvaruju pravo glasa u svom mjestu stanovanja. Ipak, s obzirom na to da pretpostavka u demokratskoj državi mora biti u korist inkluzije (vidi gore navedeni predmet *Herst* (br. 2), stavak 59), takve su mjere u skladu s tom odredbom. Pitanje je, međutim, ide li članak 3. Protokola br. 1 toliko daleko da zahtijeva njihovo poduzimanje. Kako bi se odgovorilo na to pitanje, članak 3. treba tumačiti oslanjanjem na relevantno međunarodno i usporedno pravo (vidi gore navedeni predmet *Jumak i Sadak*, stavak 127, i predmet *Demir i Bajkara protiv Turske*) [GC], br. 34503/97, st. 76 i 85, 12. studenog 2008) kao i na zakonodavstvo zemlje o kojoj je riječ.

72. Prvo, u pogledu međunarodnog prava, Sud primjećuje da ni relevantni međunarodni i regionalni ugovori – kao što su Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Američka konvencija o ljudskim pravima i Afrička povelja o ljudskim pravima i pravima naroda – kao ni njihovo tumačenje od strane nadležnih međunarodnih tijela ne daju osnovu za zaključak da prava glasa osoba koje su privremeno ili trajno odsutne iz države čiji su državljani idu toliko daleko da zahtijevaju od države u pitanju da uspostavi mehanizme za njihovo ostvarivanje u inozemstvu (vidi stavke 26-31 gore).

73. Istina je da su s ciljem boljeg ostvarivanja prava glasa na parlamentarnim izborima institucije Vijeća Europe, između ostaloga, pozvale države članice da omoguće svojim državljanima koji žive u inozemstvu da sudjeluju u izbornom procesu u najvećoj mogućoj mjeri. (...) Venecijansko povjerenstvo je, pak, primijetilo da je od osamdesetih godina 20. stoljeća priznavanje eksternih biračkih prava postalo rasprostranjeno u Europi. Premda je također preporučilo da države članice omoguće ostvarenje prava glasa iseljenika, Povjerenstvo nije smatralo da su one obvezne to učiniti. Naprotiv, taj potez je vidjelo kao mogućnost koju treba razmotriti zakonodavno tijelo u svakoj zemlji, a koje treba ostvariti ravnotežu između načela općeg prava glasa, s jedne, i potrebe za sigurnošću glasova i uređenju drugih praktičnih pitanja, s druge strane (vidi, naročito, stavak 25. gore u tekstu).

74. Pored toga, usporedno istraživanje zakonodavstva država članica Vijeća Europe u ovoj oblasti pokazuje da, iako velika većina njih omogućava svojim državljanima da glasuju u inozemstvu, neke to ne dopuštaju (vidi stavak 38. gore). Međutim, podrobnije razmatranje zakona onih država koje omogućavaju glasovanje u inozemstvu pokazuje da ne postoje ujednačeni mehanizmi za ostvarivanje prava glasa iseljenika, već da oni imaju raznovrsne oblike. (...) Na kraju, u većini država članica koje dopuštaju glasovanje u inozemstvu, osobe koje žele iskoristiti ovu mogućnost moraju se do određenog roka upisati u birački popis kod vlasti svoje zemlje podrijetla ili pri njenim diplomatskim ili konzularnim organima u inozemstvu (vidi stavke 39-45 gore).

75. Ukratko, nijedan od više razmotrenih pravnih instrumenata ne daje osnovu za zaključak da prema sadašnjem pravu države imaju obvezu omogućiti svojim državljanima koji žive u inozemstvu da ostvaruju svoje pravo glasa. Trenutno postoje veoma raznovrsni pristupi u pogledu mehanizama za ostvarivanje tog prava koje su uvele države članice Vijeća Europe koje omogućavaju glasovanje u inozemstvu.”

26. Shodno citiranom stavu Europskog suda, proizlazi da ni članak 3. Protokola broj 1, pa shodno tome ni članak 25. MPGPP, na koje su se pozvali podnositelji zahtjeva, ne nameću osnovu za zaključak da države imaju obvezu omogućiti svojim državljanima koji žive u inozemstvu da ostvaruju svoje pravo glasa tamo gdje i žive. Također, navedenim odredbama ne nameće se određeni mehanizam za ostvarivanje prava glasa kada je ono priznato državljanima izvan zemlje. U tom smislu, i uspostavljanje mehanizma prema kojem je ostvarivanje prava glasa u inozemstvu odnosno u mjestu gdje birač živi u inozemstvu uvjetovano, između ostaloga, i upisom, do određenog roka, u birački popis kod vlasti svoje zemlje podrijetla ili pri njezinim diplomatskim ili konzularnim organima u inozemstvu, a što je, prema citiranom stavu, upravo i slučaj s većinom zemalja koje svojim državljanima u inozemstvu dopuštaju pravo glasa, nije u suprotnosti s pravom iz članka 3. Protokola broj 1, te iz članka 25. MPGPP.

27. Nadalje, kada je riječ o domaćem pravu, Ustavni sud podsjeća na to da je člankom 3. Zakona o državljanstvu određeno da svi državljani BiH uživaju ista ljudska prava i temeljne slobode kao što je to određeno Ustavom BiH i uživaju zaštitu ovih prava na čitavom teritoriju BiH, pod istim uvjetima. Prema članku 1.4 Izbornog zakona, svim državljanima BiH garantira se biračko pravo (da biraju i da budu izabrani) u skladu s odredbama ovog zakona, uz uvjete koji se primjenjuju na sve državljane BiH – da imaju navršених 18 godina i da su upisani u Središnji birački popis u skladu s odredbama ovog zakona.

28. Shodno navedenim odredbama, nesporno proizlazi da je biračko pravo priznato svim državljanima BiH, bez obzira na to žive li u inozemstvu ili u BiH ili jesu li izbjeglice iz BiH. Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi zauzeo stav da se radi o zakonom garantiranom pravu u odnosu na koje javne vlasti nikog ne smiju diskriminirati (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 14/12 od 26. ožujka 2015. godine, točka 62, dostupna na www.ustavnisud.ba).

29. U konkretnom slučaju podnositelji zahtjeva tvrde da su uvjeti propisani pobijanim člankom 3.15 Izbornog zakona pod kojim državljani BiH u inozemstvu i izbjeglice iz BiH ovo pravo ostvaruju diskriminatorски i kao takvi u suprotnosti s člankom II/4. Ustava BiH, člankom 14. Europske konvencije, Protokolom broj 12 uz Europsku konvenciju i člankom 26. MPGPP.

30. Članak II/4. Ustava BiH glasi:

Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini

bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

31. Članak 14. Europske konvencije glasi:

*Članak 14.
Zabrana diskriminacije*

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

32. Protokol broj 12 uz Europsku konvenciju glasi:

*Članak 1.
Opća zabrana diskriminacije*

1. Uživanje svakog prava koje zakon predviđa mora se osigurati bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

2. Javne vlasti ne smiju ni prema kome vršiti diskriminaciju po bilo kojoj osnovi kao što su one spomenute u stavku 1.

33. Članak 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima glasi:

Članak 26.

Sva su lica jednaka pred zakonom i imaju pravo bez ikakve diskriminacije na podjednakom zaštitu zakona. U tom smislu, zakon mora da zabranjuje svaku diskriminaciju i da osigura svim osobama podjednakom i uspješnu zaštitu protiv svake diskriminacije, naročito u pogledu rase, boje, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, rođenja ili svakog drugog stanja.

34. Ustavni sud podsjeća na to kako je u pogledu tumačenja pojma diskriminacije u svojoj dosadašnjoj praksi (vidi, između ostalih, citiranu odluku o dopustivosti i meritumu broj *U 14/12*, stavak 63) slijedio stav Europskog suda prema kojem: „Jurisprudencija naročito jasno precizira da ‘diskriminacija’ označava različito postupanje bez objektivnog i razumnog opravdanja prema osobama koje su se našle u sličnom položaju (vidjeti točke 42-44. i navedene izvore). Autori su koristili isti termin, diskriminacija, u članku 1.

Protokola br. 12, bez obzira na razlike u širini obujma između ovih odredbi, značenje ovog pojma u članku 1. Protokola br. 12 je trebalo biti identično tumačenju iz članka 14 (vidjeti Obrazloženje uz Protokol br. 12, točka 18). Sud, prema tome, ne vidi razlog da odstupa od utvrđenog tumačenja «diskriminacije», navedenog u tekstu, u primjeni istog pojma prema članku 1. Protokola br. 12 (u vezi sa sudskom praksom UN-ovog Komiteta za ljudska prava u pogledu članka 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, odredbe koja je slična, ali ne i identična – članku 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju, vidjeti *Nowak, Komentari CCPR, Izdavači N. P. Engel, 2005, str. 597-634*)”.

35. Slijedom navedenoga, Ustavni sud mora odgovoriti na pitanje tretira li pobijani članak 3.15 Izbornog zakona državljane BiH u inozemstvu i izbjeglice iz BiH, propisujući obvezu da za svaki izborni proces podnesu prijavu, a koja obveza nije propisana i za državljane BiH u BiH, različito u odnosu na državljane BiH u BiH, što nema objektivno i razumno opravdanje.

36. Pobijani članak 3.15 Izbornog zakona glasi:

Članak 3.15

(1) Državljanin Bosne i Hercegovine koji privremeno živi u inozemstvu, a koji ima biračko pravo sukladno ovome Zakonu i upisan je u Središnji birački popis, da bi se nalazio u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine, dužan je za svake izbore podnijeti prijavu Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Prijava mora biti primljena prije roka koji utvrdi Središnje izborni povjerenstvo BiH u razdoblju nakon raspisivanja izbora. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje podnositelj prijave, prilaže i dokaz o identitetu podnositelja prijave predviđen ovim Zakonom i podatke o točnoj adresi u inozemstvu te izjašnjenje o glasačkoj opciji: u DKP-u ili poštom.

(2) Državljanin Bosne i Hercegovine koji ima status izbjegle osobe iz Bosne i Hercegovine, a koji ima biračko pravo sukladno ovome Zakonu i upisan je u Središnji birački popis, da bi se nalazio u izvatku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine, dužan je za svake izbore podnijeti prijavu Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Prijava mora biti primljena prije roka koji utvrdi Središnje izborni povjerenstvo BiH u razdoblju nakon raspisivanja izbora te sadržavati izjašnjenje o glasačkoj opciji: u DKP-u ili poštom. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje podnositelj prijave, prilaže i:

- a) dokaz o identitetu podnositelja prijave predviđen ovim Zakonom;*
- b) podatke o točnoj adresi u inozemstvu i*
- c) dokaz o prebivalištu u Bosni i Hercegovini sukladno članku 20.8. ovoga Zakona, ukoliko želi unijeti promjenu u podatke koji su upisani u Središnjem biračkom popisu za osnovnu izbornu jedinicu za koju ima glasačko pravo.*

(3) Izbjegla osoba iz Bosne i Hercegovine koja se ne nalazi u Središnjem biračkom popisu, da bi bila upisana u Središnji birački popis i time ostvarila biračko pravo sukladno ovome Zakonu, dužna je podnijeti prijavu Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Uz ispunjenu prijavu, koju potpisuje podnositelj prijave, prilaže i:

- a) dokaz o identitetu podnosioca prijave,
- b) dokaz o državljanstvu Bosne i Hercegovine,
- c) dokaz o promjeni prebivališta u Bosni i Hercegovini, sukladno članku 20.8. ovoga Zakona i
- d) podatke o točnoj adresi u inozemstvu.

(4) Dokaz o identitetu podnosioca prijave, u smislu točke a) stavka 3. ovoga članka, jedan je od sljedećih valjanih isprava:

- a) putovnica,
- b) vozačka dozvola,
- c) valjana osobna isprava koju je izdala zemlja domaćin i
- d) izbjeglički karton koji je izdala vlada zemlje domaćina ili druga međunarodna organizacija.

(5) Popunjenu i potpisanu prijavu i potrebne dokumente podnositelj prijave može poslati telefaksom i elektronskim putem. Postupak i način slanja, zaprimanja, obrade, arhiviranja i zaštite elektronskih prijava i dokumenata posebnim propisom utvrđuje Središnje izorno povjerenstvo BiH.

(6) Ukoliko ispuni propisane uvjete iz st. 1, 2. i 3. ovoga članka, podnositelj prijave nalaziti će se u izvratku iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine.

(7) Podnositelj prijave iz st. 1, 2. i 3. ovoga članka odgovoran je za vjerodostojnost podataka koje podnosi uz prijavu.

(8) Središnje izorno povjerenstvo BiH utvrđuje oblik obrasca prijave iz st. 1, 2. i 3. ovoga članka, način i postupak kojim se provjerava točnost podataka u ispravama koja podnesu izbjegle osobe iz Bosne i Hercegovine koje zahtijevaju da budu upisane u Središnji birački popis, provjerava dokaze kojima se dokazuje identitet i prebivalište izbjeglih osoba i donosi odgovarajuće naputke u svezi s postupkom upisa birača u izvadak iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan Bosne i Hercegovine.

(9) Upis u Središnji birački popis državljana Bosne i Hercegovine koji imaju status izbjeglih osoba iz Bosne i Hercegovine, a koji imaju biračko pravo u skladu s ovim Zakonom, stalni je proces koji traje tijekom cijele godine, uz priloženu dokumentaciju iz stavka (3) ovoga članka.

37. Ustavni sud podsjeća na to da je člankom 1.5 Izbornog zakona određeno da državljani BiH koji imaju biračko pravo u skladu s ovim zakonom imaju pravo glasovati osobno u općini u kojoj imaju prebivalište. Radi se o općoj odredbi koja se na jednak način primjenjuje prema svim državljanima BiH, bez obzira na to nalaze li se u BiH ili izvan BiH. Ovo nesporno proizlazi iz stavka 2. navedenog članka prema kojem državljani BiH, koji privremeno živi u inozemstvu i ima biračko pravo, ima pravo glasovati osobno (dolaskom na odgovarajuće biračko mjesto u BiH ili u DKP-u) ili poštom (slanjem glasačkog listića poštom) za općinu u kojoj ima prebivalište prije odlaska u inozemstvo, ako u toj općini ima prijavljeno prebivalište u trenutku podnošenja prijave za glasanje izvan zemlje.

38. Iz navedenog zakonskog rješenja proizlazi da, za razliku od državljana BiH u zemlji koji imaju pravo glasovati osobno u općini u kojoj imaju prebivalište, državljani BiH izvan BiH, pored ovog prava, imaju i pravo podnošenjem prijave za glasanje izvan zemlje glasovati osobno i u DKP-u ili slanjem glasačkih listića putem pošte.

39. Ustavni sud podsjeća na to da je u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *AP 4144/16* od 10. studenog 2016. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) u vezi s pravom državljanina BiH izvan BiH da izaberu pravo glasanja u smislu članka 1.5 Izbornog zakona istakao (vidi točka 55): „Ovakvo rješenje očigledno je u duhu povijesnog konteksta i ratnih dešavanja u BiH što je imalo za rezultat da je značajan broj državljana BiH napustio svoja prijeratna mjesta prebivališta i sad živi u inozemstvu, odnosno ide za ispravljanjem faktičke nejednakosti između državljana BiH koji imaju biračko pravo i žive u BiH i na dan izbora osobno mogu glasovati na biračkom mjestu u svom mjestu prebivališta i državljana BiH koji imaju biračko pravo i koji žive u inozemstvu, a kojim bi ostvarivanje ovog prava uvjetovanjem da dođu i glasuju na biračkom mjestu u mjestu svog prebivališta (...) bilo u najmanju ruku otežano. U tom smislu, člankom 5.21 Izbornog zakona izričito je i regulirano da državljani BiH koji ima biračko pravo, a koji je u inozemstvu, ima pravo glasovati poštom, te da SIP utvrđuje način i proceduru glasanja državljana BiH poštom”.

40. Ustavni sud zapaža da iz pobijanog članka 3.15 Izbornog zakona proizlazi (stavak 7) da je podnošenje prijave i ispunjavanje uvjeta propisanih st. 1, 2. i 3. samo uvjet da se podnositelj prijave nalazi na izvodu iz Središnjeg biračkog popisa za glasanje izvan BiH. U tom smislu, pobijani članak 3.15 Izbornog zakona u službi je ostvarivanja prava birača iz BiH koji su u inozemstvu da pravo da glasuju ostvare i u DKP-u ili putem pošte. S obzirom na to da ovo pravo državljani BiH u BiH nemaju, samo propisivanjem uvjeta za njegovo ostvarivanje u vidu podnošenja prijave za svaki izborni proces državljani BiH izvan BiH nisu dovedeni u neravnotežan položaj u odnosu na državljane BiH u BiH.

41. Nadalje, Ustavni sud zapaža da iz navoda podnosioca zahtjeva proizlazi da oni tvrdnje o različitom tretmanu između državljanina BiH izvan BiH i državljanina BiH u BiH temelje na činjenici da državljani BiH izvan zemlje moraju sami za svaki izborni proces dostavljati tražene podatke, iako ništa nisu mijenjali u odnosu na prethodno dostavljene podatke, a da se od državljanina BiH u BiH ne traži da dostavljaju podatke o eventualnim izmjenama, bez obzira na to je li ih bilo ili ne. U prilog ovim tvrdnjama podnositelj zahtjeva su se pozvali na relevantne odredbe Izbornog zakona koje reguliraju da je SIP odgovoran za točnost i ažurnost i ukupni integritet Središnjeg biračkog popisa bez pravljenja bilo kakvih razlika između birača državljanina BiH u zemlji i izvan nje; da SIP vodi Središnji birački popis na temelju evidencija nadležnog državnog organa koji vodi registar građana BiH; da potrebne podatke za državljane BiH dostavljaju nadležni državni organi: matični uredi o smrti građana starijih od 18 godina, te nadležno ministarstvo o ispisu iz državljanstva BiH.

42. Kao što je već ukazano u ovoj odluci, pobijani članak 3.15 Izbornog zakona u službi je ostvarivanja prava državljanina BiH izvan BiH i izbjeglica iz BiH da glasuju u DPK-u ili putem pošte, a koje pravo nemaju birači državljani BiH u zemlji. Nadalje, sam izbor između ove dvije mogućnosti Izborni zakon ničim nije uvjetovao ili ograničio. Naime, nema odredbe koja propisuje da je jednom izabrana opcija obvezujuća, odnosno da se ona može promijeniti samo pod određenim uvjetima. Slijedom navedenoga, birač u jednom izbornom procesu može izabrati jednu opciju, a u narednom drugu, bez ikakvih ograničenja i uvjetovanja. Stoga, Izborni zakon, kao ni podzakonski akti donijeti na temelju tog zakona, ne propisuju obvezu javne vlasti da jednom izabrani način glasovanja (u DPK-u ili putem pošte) moraju poštovati, odnosno da ga moraju osigurati sve dok birač, državljanin BiH, ne odluči da promijeni način glasovanja.

43. Nadalje, moguće je zaključiti da je, propisivanjem obveze da birači državljani BiH izvan BiH podnesu prijavu prije svakog izbornog procesa, pobijani članak 3.15 Izbornog zakona u službi postizanja legitimnog cilja, tj. da se u najvećoj mogućoj mjeri osigura pravo glasa i biračima državljanima BiH izvan zemlje. Ovako postavljeni legitimni cilj u skladu je i s primarnom obvezom države kada je u pitanju biračko pravo, koja se ne ogleda u suzdržavanju ili nemiješanju, kao što je to slučaj s većinom građanskih i političkih prava, već u usvajanju pozitivnih mjera za „održavanje” demokratskih izbora (vidi, Europski sud, *Matju-Moin i Klerfe protiv Belgije*, presuda od 2. ožujka 1987. godina, serija A, br. 113, stavak 50).

44. Slijedom navedenoga, potrebno je odgovoriti na pitanje je li pobijanim rješenjem ostvarena ravnoteža između načela općeg prava glasa koje je nesporno priznato svim

državljanima BiH bez obzira na to gdje žive, s jedne strane, i potrebe za sigurnošću glasova i uređenjem drugih praktičnih pitanja u vezi s ostvarivanjem ovog prava, s druge strane (vidi, *mutatis mutandis*, naprijed citiranu, *Sitaropoulos i Giakoumopoulos protiv Grčke*, stavak 73).

45. U skladu s pobijanim člankom 3.15 Izbornog zakona, državljani izvan BiH dužni su prije svakog izbornog procesa dostaviti prijavu koju su svojeručno potpisali i u kojoj su naznačili na koji način će koristiti svoje pravo da glasuju (u DKP-u ili putem pošte). Prijava mora biti svojeručno potpisana, uz nju se dostavlja dokaz o identitetu (kopija: putovnica, osobna karta, vozačka dozvola, važeća osobna isprava izdata od zemlje domaćina, izbjeglički karton izdat od zemlje domaćina ili druge međunarodne organizacije), te se navodi točna adresa stanovanja u inozemstvu.

46. Ustavni sud zapaža da je provođenje izbora u DKP-u uređeno Pravilnikom o načinu provođenja izbora u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH. Prema članku 2. Pravilnika, SIP najmanje 65 dana prije održavanja izbora donosi odluku o određivanju biračkih mjesta za glasovanje u DKPBiH gdje birači, upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH u DKP-ima, mogu glasovati. Istim člankom određeno je da SIP biračka mjesta u DKP-u određuje prema broju birača upisanih u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan zemlje u DKP-u, te da je potrebno da se radi o najmanje 50 birača, s tim što se, iz opravdanih razloga, može donijeti odluka o glasovanju u DKP-u gdje je prijavljen i manji broj birača. Ukoliko ovaj uvjet nije ispunjen, biračima koji su upisani za glasovanje u DKP-u omogućit će se da glasuju putem pošte. Uz navedene uvjete potrebno je da se ispune i organizacijsko-tehnički uvjeti za organiziranje glasovanja u DKP-u.

47. Nadalje, u skladu s člankom 31. Pravilnika o načinu provođenja izbora u BiH (u daljnjem tekstu: Pravilnik o načinu provođenje izbora), SIP biračima u inozemstvu koji su izabrali opciju glasovanja putem pošte, kao i biračima u odnosu na koje se ne ispune uvjeti za glasovanje u DKP-u, dostavlja birački paket. Birački paket sadrži: obrazac s osobnim podacima birača koji, između ostaloga, sadrži: ime i prezime, jedinstveni matični broj, datum rođenja, trenutnu adresu izvan BiH (ulica i broj, grad, poštanski broj, država), kombinacijski broj za glasačke listiće; odgovarajuće glasačke listiće s posebnom zaštitom; povratnu kovertu s odštampanom (povratnom) adresom SIP-a; kovertu za glasačke listiće koja osigurava tajnost glasovanja. Iz navedenog proizlazi da sadržaj biračkog paketa sadrži osobne podatke čija zaštita u skladu s relevantnim zakonima BiH mora biti osigurana, te da sadrži glasački listić koji, ukoliko bude iskorišten, čini dio izbornog rezultata na odnosnim izborima.

48. Iz citiranih odredbi oba pravilnika nesporno proizlazi da podnošenje prijave za svaki izborni proces ima cilj sigurnost glasova i uređenje praktičnih pitanja u vezi s ostvarivanjem prava birača, državljana BiH izvan BiH, da glasuju u DKP-u ili putem pošte.

49. Naime, SIP odluku o određivanju DKP-a u kojim će se organizirati glasovanje donosi za svaki izborni proces, a uvjet za organiziranje izbora u DKP-u je broj prijavljenih birača koji su odlučili u konkretnom izbornom procesu iskoristiti pravo da glasuju putem pošte. U tom smislu, podnošenje prijave za svaki izborni proces u smislu pobijanog članka 3.15 Izbornog zakona u službi je stvaranja uvjeta da se pravo glasovanja u DKP-u omogući što većem broju birača državljana BiH i kao takav ne izlazi iz okvira pozitivnih mjera za „održavanje” demokratskih izbora koje država BiH poduzima u svrhu ostvarivanja biračkog prava.

50. Nadalje, kada je u pitanju ostvarivanje prava glasa putem pošte i s tim u vezi podnošenje prijave za svaki izborni proces, iz citiranih relevantnih odredbi pravilnika proizlazi da je pribavljanje točne adrese od birača u inozemstvu na koji će mu se dostaviti birački paket, s obzirom na njegov sadržaj, važan faktor u službi osiguranja zaštite osobnih podataka, te zaštite od eventualne zlouporabe glasačkog listića. Naime, podatak o adresi na kojoj borave u inozemstvu birači iz BiH nisu obvezni dostavljati nadležnim organima koji prikupljaju i obrađuju podatke i vode registre o državljanima BiH, a koje evidencije su osnova i za uspostavljanje, vođenje i ažuriranje Središnjeg biračkog popisa, odnosno domaći organi ne uspostavljaju i ne vode takve evidencije. U tom smislu zahtjev da se za svaki izborni proces podnese prijava u kojoj se uz naznaku načina glasovanja putem pošte obvezno dostavlja i točna adresa u inozemstvu također ne izlazi iz okvira pozitivnih mjera za „održavanje” demokratskih izbora koje država BiH poduzima u svrhu ostvarivanja biračkog prava glasovanjem putem pošte.

51. Najzad, Ustavni sud zapaža da članak 3.16 stavak 1. Izbornog zakona propisuje dužnost za sve birače izvan BiH da dostave sve izmjene koje se odnose na podatke koje je prethodno dostavio SIP i na temelju kojih se nalaze u izvodu iz Središnjeg biračkog spiska za glasanje izvan zemlje. Međutim, propust da se to i učini Izborni zakon ne sankcionira na bilo koji način.

52. Naime, shodno članku 3.16 stavak 2. Izbornog zakona, državljanin BiH koji živi u inozemstvu i koji ne podnese prijavu u smislu pobijanog članka 3.15 Izbornog zakona nalazit će se u izvodu iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje na odgovarajućem biračkom mjestu u osnovnoj izornoj jedinici u kojoj ima prebivalište, kao što je to slučaj i s državljanima BiH u BiH, i može glasovati osobno u općini u kojoj ima prebivalište,

tj. u skladu s općim pravilom koje se primjenjuje na sve državljane BiH bez obzira na to gdje žive.

53. Nadalje, kada su u pitanju državljani BiH koji su izbjeglice iz BiH, Izborni zakon je u članku 20.8 propisao i posebna prava za ovu kategoriju. Prema stavku 5. ovog članka, ove osobe imaju pravo upisati se u Središnji birački spisak i glasovati osobno (dolaskom na biračko mjesto u zemlji ili u DKP-u) ili poštom za općinu u kojoj su imale prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država BiH, osim u slučaju kada ta osoba može predočiti dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom u razdoblju od posljednjeg popisa stanovništva koji je izvršila država Bosna i Hercegovina do trenutka kada je stekla status izbjegle osobe. Također, u skladu sa stavkom 9. pobijanog članka 3.15 upis u Središnji birački spisak državljanina BiH koji imaju status izbjeglice iz BiH, a koji imaju biračko pravo u skladu sa zakonom, kontinuirani je proces koji se vrši tijekom cijele godine. U skladu s člankom 3.16 stavak 3. Izbornog zakona, ukoliko ove osobe ne dostave dokaz o prebivalištu u BiH u skladu s citiranim člankom 20.8 Izbornog zakona, bit će upisane u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan zemlje, s pravom glasa za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj imaju prebivalište prema podacima kojim raspolaže organ koji tehnički održava evidenciju Središnjeg biračkog popisa, tj. prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva koji je izvršila država BiH.

54. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da se pobijanim člankom 3.15 Izbornog zakona ne dovodi u pitanje ravnoteža između općeg prava koje je nesporno priznato svim državljanima BiH bez obzira na to gdje žive, s jedne strane, i potrebe za sigurnošću glasova i uređenjem drugih praktičnih pitanja u vezi s ostvarivanjem ovog prava, s druge strane.

55. Ustavni sud zaključuje da pobijani članak 3.15 Izbornog zakona nije u suprotnosti s čl. I/2, II/1, II/2, II/3, II/4. i II/5. Ustava BiH, čl. 14. i 17. Europske konvencije, čl. 25. i 26. MPGPP, člankom 3. Protokola broj 1 i Protokolom broj 12 uz Europsku konvenciju, te člankom 1. Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

VII. Zaključak

56. Ustavni sud zaključuje da je pobijani članak 3.15 Izbornog zakona („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) u skladu s čl. I/2, II/1, II/2, II/3, II/4. i II/5. Ustava BiH, čl. 14. i 17. Europske konvencije, čl. 25. i 26. MPGPP, člankom 3. Protokola broj 1 i Protokolom broj 12 uz Europsku konvenciju, te člankom 1. Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

57. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

58. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број У 8/17

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Захтјев Сафета Софтића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: „Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана“, који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године

Одлука од 30. новембра 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 8/17, рјешавајући захтјев **Сафета Софтића**, замјеника председавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) алинеја б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 61 ст. (2) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Маргарита Цаца Николовска, потпредседница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 30. новембра 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се захтјев **Сафета Софтића**, замјеника председавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

Утврђује се да члан 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: „Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана”, који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године није у складу с чланом П/Зф) и г) Устава Босне и Херцеговине и чл. 8 и 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се члан 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: „Полицијски

службеници када су у униформи брада им мора бити обријана”, који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године, у складу с чланом 61 став (2) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Укинути члан 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: „Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана”, који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године престаје да важи наредног дана од дана објављивања ове одлуке у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, у складу с чланом 61 став (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Сафет Софтић, замјеник предједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднио је 6. октобра 2017. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности члана 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: „Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана”, који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године (у даљњем тексту: Правилник).

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је, у складу с чланом 23 Правила Уставног суда, 16. октобра 2017. године од директора Граничне полиције БиХ затражио да достави одговор на захтјев.

3. Директор Граничне полиције је доставио одговор 14. новембра 2017. године.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

4. Подносилац захтјева је истакао да је спорна одредба члана 1 став 1 тачка 7 Правилника у дијелу који гласи: „Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана”. Цитирана одредба је, према његовом мишљењу, у супротности с одредбама чл. II/1, II/3г) и II/4 Устава **Босне и Херцеговине**, чланом 9 став 1 и чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), затим чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те чланом 2 став 1, чланом 18 став 1 и чланом 26 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљњем тексту: МПГПП). Захтјев се, према мишљењу подносиоца, тиче уставних питања, а то су прије свега људска права вјерника према Уставу БиХ и међународном праву. Даље је наведено да је након измјена Правилника о ношењу униформе од 30. јануара 2017. године полицијском службенику забрањено ношење браде када је у униформи.

5. У односу на позадину конкретног предмета (његов историјат), подносилац захтјева је навео да су се полицијски службеници Граничне полиције (Ф. А. и А. Х. који су запосленици ЈПП Аеродром Сарајево) након измјене спорне одредбе Правилника, а у вези с онемогућавањем остваривања њихових вјерских и људских права у институцијама БиХ, у периоду од 3. фебруара до 25. маја 2017. године обратили Синдикату Граничне полиције БиХ, Уреду за професионалне стандарде, директору Граничне полиције, Заједничкој комисији за људска права Парламента БиХ, као и омбудсменима за људска права БиХ, тражећи да им се пружи заштита и помоћ у остваривању њихових вјерских права или да се распореде на друга радна мјеста која не захтијевају ношење униформе, али њиховим захтјевима није било удовољено.

6. У погледу кршења члана 9 Европске конвенције истакнуто је да вјерски изглед, у конкретном предмету ношење браде, спада у вјерска права и улази у обим права који се штити чланом 9 Европске конвенције. Самим тиме, како је истакнуто, забрана ношења браде у конкретном предмету представља мијешање у вјерска права. Даље је наведено да, у складу с одредбама Европске конвенције и праксе Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), држава може да ограничи слободу вјере ако су кумулативно испуњени одређени услови утврђени у члану 9 став 2 Европске конвенције. Подносилац захтјева сматра да је спорна одредба Правилника повриједила право на слободу вјере јер норма није прописана законом, не постоји легитиман циљ, нити је неопходна у демократском друштву. У односу на први услов да је мјера којом се ограничава право на слободу вјере прописана законом,

истакнуто је да је у конкретном случају то Правилник, који нема правни статус нити значење закона, те да га је донио директор Граничне полиције, а не законодавно или било које изборно тијело. У погледу постојања легитимног циља из става 2 члана 9 Европске конвенције, истакнуто је да у конкретном случају не постоји легитиман циљ. Даље је наведено да је у документу Институције омбудсмана за људска права БиХ број Ж-СА-04-113/17 од 19. јуна 2017. године цитиран став Граничне полиције у којем се каже да је спорна мјера донесена „с циљем уредног и једнообразног изгледа полицијских службеника када су у униформи Граничне полиције БиХ...” Према мишљењу подносиоца захтјева, наведено не представља ниједан од легитимних циљева наведених у ставу 2 члана 9 Европске конвенције. Чак и да постоји легитиман циљ, како је даље наведено, мјера којом се ограничава слобода вјере мора бити сразмјерна том циљу, што у конкретном предмету није случај. Такође, како наводи подносилац захтјева, може се поставити питање, с обзиром на то да је дозвољено ношење бркова, како то да бркови могу бити уредни а брада не може и како се постиже једнообразност ако неко од запосленика Граничне полиције носи бркове а неко не. У погледу услова неопходности у демократском друштву, ни тај услов, према мишљењу подносиоца захтјева, није испоштован јер нигдје и ни на који начин није доказано да је спорна мјера неопходна у босанскохерцеговачком друштву. Штавише, у периоду од 28. априла 2006. године, када је донесен први правилник о ношењу униформе, до 30. јануара 2017. године, када је донесен предметни правилник, важила је одредба да је дозвољено ношење браде и није било никаквих сметњи у пословању нити примједби на изглед запосленика Граничне полиције. Поред тога, подносилац захтјева је истакао да није урађена никаква анализа у смислу да ли је спорна мјера била оправдана и неопходна у босанскохерцеговачком друштву. Имајући у виду наведено, подносилац захтјева закључује да Правилник није у складу с наведеним одредбама Устава БиХ.

7. У погледу кршења права на забрану дискриминације, истакнуто је да је спорна мјера, то јесте Правилник, дискриминаторска према оним запосленицима Граничне полиције који су сљедбеници исламске вјере, јер само се у исламској традицији сматра препоручљивим и Богу угодним дјелом ако вјерник носи браду. Другим ријечима, како је истакнуто, иако је спорна мјера општег карактера и односи се на све запосленике без обзира на вјерску припадност, када се та мјера спроводи у дјело она погађа само муслимане, тј. сљедбенике ислама (индиректна дискриминација).

8. Подносилац захтјева је даље истакао да је Европска комисија за демократију путем права (у даљњем тексту: Венецијанска комисија) у свом Упутству за законодавство које утиче на вјеру или увјерење, усвојеном 18. и 19. јуна 2004.

године, у погледу питања везаних за јавне институције, укључујући затворе, војну службу и државну болницу, закључила да ограничења треба донијети тек након одговарајуће „анализе ограничења”, уз схватање разумне могућности повећања интереса државне безбједности. Према мишљењу подносиоца захтјева, из наведеног се може видјети да се ограничење слободе вјере у војсци може оправдати само ако је урађена „анализа ограничења” у смислу заштите једног од легитимних циљева, а то је „јавна безбједност”. Приликом доношења Правилника није урађена никаква анализа нити је ичим доказано да ограничење слободе вјере у смислу забране ношења браде може на било који начин утицати на „јавну безбједност”. Такође је истакнуто да је Венецијанска комисија у наведеном упутству у погледу спољне слободе вјере (*forum externum*) истакла да је важно запамтити да је заштићена и манифестација вјере појединца, као и оних који су у заједници. Према томе, манифестација вјеровања појединца може да буде заштићена чак и ако су вјеровања појединаца строжа од оних других чланова заједнице којој припада, те коначно да манифестације вјере или увјерења, за разлику од унутрашње слободе, могу бити ограничене, али само под строго ограниченим околностима одређеним у важећим члановима о ограничењу. Подносилац захтјева наглашава да Европска конвенција и МПГПП штите јавно вјерско изражавање појединца и ако је то изражавање строже од онога које заступа његова вјерска заједница. У конкретном случају, како је истакнуто, то значи да се штити право на ношење браде из вјерских закона иако неки чланови Исламске заједнице не носе браду или чак не сматрају да је ношење браде вјерски обавезно. Довољно је да одређени појединац сматра да је то вјерска норма коју он жели да слиједи. У цитираном ставу Упутства Венецијанска комисија наглашава да се ограничења слободи вјере могу наметати само како је то дефинисано у члановима о ограничењима, тј. члану 9 став 2 Европске конвенције и члану 18 став 2 МПГПП.

9. Предложено је да Уставни суд прогласи Правилник неуставним, те нареди директору Граничне полиције БиХ да га укине одмах, а најкасније у року од једног мјесеца од објављивања ове одлуке у „Службеном гласнику БиХ”.

б) Одговор на захтјев

10. Директор, главни генерални инспектор Граничне полиције, у одговору на захтјев, између осталог, навео је да је Гранична полиција имала потребу за измјенама наведених прописа с циљем уредног и једнообразног изгледа полицијских службеника када су у униформи, уважавајући расно, национално и етничко поријекло, религијска и друга увјерења или опредјељења. Наведеним измјенама прописа обухваћени су сви полицијски службеници Граничне полиције без обзира на расну, вјерску или другу припадност. Измјене прописа је „наметнула животна

потреба, дакле утврђен је недостатак и мањкавост цијеле норме, што је представљало могућност њезине злоупотребе”. Даље, „брада у највећој мјери може да утиче или утиче на физиономију изгледа лица особе која је носи, што је значајно и с аспекта борбе против корупције која се појављује у вези с обављањем послова полицијских службеника Граничне полиције, а током поступка идентификације и препознавања таквих полицијских службеника, те потребе једнообразности изгледа полицијског службеника”. Такође је наведено да је „на уласку у Босну и Херцеговину прва особа с којом странац ступа у контакт управо полицијски службеник Граничне полиције, гдје на основу изгледа, опхођења и цјелокупног изгледа полицијског службеника странац стиче дојам о држави коју представља тај полицијски службеник”.

IV. Релевантни прописи

11. У **Закону о полицијским службеницима Босне и Херцеговине** („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 50/08, 63/08, 35/09 и 7/12) релевантне одредбе гласе:

*Члан 1.
Предмет закона*

Овим законом регулишу се полицијска овлаштења и радноправни статус (радни односи укључујући: дужности и права, запошљавање, образовање и усавршавање, распоређивање, чинове, процјену рада и унапређивање, накнаде, радне услове, дисциплинску одговорност, одговорност за штету те престанак радног односа) полицијских службеника Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ).

*Члан 2. став 1.
Полицијски службеници*

(1) Овај закон примјењује се на полицијске службенике запослене у Државној агенцији за истраге и заштиту (SIPA), Граничној полицији Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ГПБиХ) и Дирекцији за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Дирекција).

*Члан 3.
Основе рада*

(1) Рад полицијских службеника заснива се на Уставу Босне и Херцеговине, закону и другим прописима који се примјењују у БиХ.

(2) У обављању својих дужности, полицијски службеник дјелује на непристрасан и законит начин, вођен јавним интересом да служи и помаже јавности, промо-

вишући развој и очување демократске праксе у складу са заштитом људских права и основних слобода.

Члан 4.
Национална заступљеност

Структура полицијских службеника у полицијским органима уопште одражава националну структуру становништва БиХ према попису становништва из 1991. године.

Члан 5. ст. 2. и 3.
Полицијске ознаке

(2) Полицијски службеник носи униформу у складу са правилником полицијског органа и другим прописима.

(3) Облик службене полицијске легитимације и значке која мора бити јасно препознатљива јавности као полицијска ознака прописује Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет министара) те доноси прописе о изгледу полицијске униформе.

Члан 36. став 3.

(3) Полицијски службеник ће се увијек уздржавати од јавног испољавања политичких увјерења, а од јавног испољавања вјерских увјерења док је на дужности.

Члан 131.
Прописи руководиоца

У року од три мјесеца од ступања на снагу овог закона, руководиоци ће донијети прописе о сљедећем:

- *о ношењу полицијске униформе (члан 5, став 2);*

12. У Закону о Граничној полицији Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 50/04, 27/07 и 59/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 15. став 2.
Дужности и одговорности директора

(2) Уз дужности и одговорности из става (1) овог члана директор обавља и друге послове, као што су:

- а) доношење Правилника, уз сагласност Савјета министара, као и других прописа предвиђених законом који су потребни ради омогућавања обављања послова из надлежности ГПБиХ;*

13. У **Правилнику о изгледу полицијске униформе** („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 90/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

(1) Овим правилником уређује се изглед и врсте униформе у Државној агенцији за истраге и заштиту, Државној граничној служби (у даљњем тексту полицијски органи), дијелови униформе, боја, рок трајања и посебне ознаке полиције.

14. У **Правилнику о ношењу униформе** број 18-06-02-1161/06 од 28. априла 2006. године релевантне одредбе гласе:

VI

Полицијски службеници су дужни да се придржавају и слиједећих опћих правила за ношење и одржавање униформе:

1. Сви службеници у смјени или на истом граничном прелазу, односно на другом службеном задатку требају бити једнообразно одјевени и обувени.

2. Полицијски службеници када су у униформи, у свим приликама на служби или на јавном мјесту требају бити прописно одјевени и понашати се у духу кодекса понашања полицајца чувајући свој углед и углед и достојанство службе.

[...]

5. Забрањено је ношење других ознака, беџева и значки на униформи.

6. На јавним мјестима као и за вријеме вршења службе, забрањено је ношење кишобрана, најлон кеса или друге робе, осим мањих торби или путних кофера, ташни и сл.

6. Полицијски службеници требају бити пристојно подишани и обријани када носе униформу. Дозвољено је ношење његоване браде и бркова.

[...]

15. У **Правилнику о измјенама Правилника о ношењу униформе** број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

У Правилнику о ношењу униформе (број: 18-06-02-1161/06 од 28. априла 2006. године и број: 17-07-02-1161/06 од 6. новембра 2014. године) у тачки VI под редним бројем 6. реченице: „Полицијски службеници требају бити пристојно подишани и обријани када носе униформу. Дозвољено је ношење његоване браде и бркова”, мијењају се и гласе:

„7. Полицијски службеници када су у униформи, коса им мора бити пристојно подишана и уредна, а дозвољено им је ношење бркова који требају бити уредни и чисти те таквог опсега да не излазе изван волумена лица. Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана.”

V. Допустивост и меритум

16. Уставни суд као прво напомиње да ће због специфичности предметног захтјева и питања која су њиме постављена заједно разматрати допустивост и меритум захтјева.

17. Уставни суд запажа, имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 став (1) Правила Уставног суда, да је предметни захтјев поднио овлашћени субјекат.

Питање надлежности Уставног суда

18. Будући да је предметним захтјевом оспорен акт ниже правне снаге од закона, Уставни суд ће подсјетити на своју јуриспруденцију у оваквим случајевима. С тим у вези, Уставни суд указује на то да је у својој досадашњој пракси у ситуацијама када је покретано питање усаглашености неког општег акта који није изричито наведен у одредби члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине у сваком појединачном предмету разматрао околности конкретног случаја у односу на надлежност која му је додијељена на основу наведеног члана, те сходно томе и изражавао став да ли ће конкретни захтјев за испитивање тих аката оцијенити допустивим. При томе, Уставни суд наглашава да може дати сопствену правну квалификацију чињеница, те да га не обавезује квалификација коју дају стране у предмету (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 6/06 од 29. марта 2006. године, тачка 21, „Службени гласник БиХ” број 40/08), као и да је коначни ауторитет у погледу тумачења и примјене Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 9/09 од 26. новембра 2010. године, став 70, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 48/11).

19. Имајући у виду досадашњу праксу Уставног суда у предметима бр. У 4/05 и У 7/05 (одлуке о допустивости и меритуму доступне на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba), као и у предметима бр. У 1/09 и У 7/10 (одлуке о допустивости доступне на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba), Уставни суд истиче да из цитиране праксе јасно произилази да је Уставни суд, као институција која подржава Устав БиХ, утврђивао да је надлежан да врши контролу

уставности и правних аката нижег ранга од закона када такви акти покрећу питање поштовања људских права и основних слобода заштићених Уставом БиХ и Европском конвенцијом. У складу с аргументацијом о људским правима, Уставни суд је мишљења да, кад год је то могуће, мора да интерпретира своју јурисдикцију тако да дозволи најширу могућност отклањања посљедица кршења тих права (*op. cit.* У 4/05, тачка 16).

20. У конкретном случају подносилац захтјева сматра да је оспореном одредбом Правилника прекршено право на слободу вјере, како је загарантовано чланом III/3г) Устава Босне и Херцеговине и чланом 9 Европске конвенције, чланом 2 став 1, чланом 18 став 1 и чланом 26 МПГПП, те право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава БиХ, члана 14 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију у односу на припаднике Граничне полиције БиХ који своју вјеру манифестују ношењем браде.

21. У вези с наведеним, Уставни суд ће, реферишући се на сопствену праксу и праксу Европског суда, утврдити да ли спорна одредба покреће питање поштовања људских права заштићених Уставом БиХ и Европском конвенцијом.

22. Уставни суд је у својој досадашњој пракси поводом навода о кршењу права на слободу вјере због ношења мараме – хиџаба припаднице Оружаних снага БиХ и ношења капе на глави у судници Суда БиХ, све у сврху манифестовања вјере, заузео став да истакнути апелациони наводи покрећу питања гаранција из члана 9 Европске конвенције и као такви спадају у обим заштите у смислу члана 9 Европске конвенције (види, Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. АП 2190/13 од 9. јула 2015. године и АП 3947/12 од 9. јула 2015. године, доступне на www.ustavisud.ba).

23. Надаље, Уставни суд запажа да начини испољавања вјере и увјерења нису дати *numerus clausus* у члану 9 Европске конвенције. Напротив, сваком појединцу дато је на вољу у којем облику ће испољити своју вјеру, односно увјерење. Посебно могу да буду различити начини испољавања вјере у облику „обичаја” гдје спадају, на примјер, ношење браде, косе, посебан начин исхране и слично (*mutatis mutandis*, Европски суд, *Leyla Sahin* против Турске, пресуда од 10. октобра 2005. године). У вези с питањем ношења браде, Европски суд је у предмету *Biržietis protiv Литваније* утврдио повреду права из члана 8 Европске конвенције у ситуацији када је подносиоцу представке који се налазио на издржавању казне затвора интерним правилником поправне установе у којој се налазио било забрањено пуштање браде. Суд је у цитираном предмету навео да се лични избор у вези са жељеним изгледом,

било то у јавном или приватном простору, односи на израз особности, те се подводи под појам приватног живота, па је сматрао да, у околностима наведеног предмета, избор да носи браду представља дио особности и индивидуалног идентитета подносиоца представке, те спада у домен приватног живота, због чега је члан 8 Европске конвенције примјењив (види, Европски суд, *Biržietis protiv Литваније*, пресуда од 14. јуна 2016. године).

24. Подржавајући своју праксу у наведеним предметима, као и цитирану праксу Европског суда, Уставни суд закључује да наводи подносиоца захтјева да забрана ношења браде припадницима Граничне полиције БиХ који браду носе у сврху манифестовања својих вјерских увјерења покрећу питања поштовања права према члану 9 Европске конвенције.

25. Међутим, Уставни суд сматра потребним да нагласи да ношење браде представља и аспект приватног живота загарантованог чланом 8 Европске конвенције. То произилази и из цитиране праксе Европског суда, без обзира на то што се наведени предмет односио на специфични случај ношења браде у затвору, а конкретни случај пред Уставним судом односи се на ношење браде за вријеме обављања јавне службе, јер је то „лични избор у вези са жељеним изгледом, било то у јавном или приватном простору”. Иако тај аспект у вези са спорним правилником није експлицитно наведен у захтјеву, Уставни суд истиче да он *implicite* произилази из самог захтјева. Наиме, и у одговору на захтјев наведено је како су њиме „обухваћени сви полицијски службеници Граничне полиције без обзира на расну, вјерску или другу припадност”. Дакле, забрана ношења браде полицијским службеницима за вријеме ношења униформе погађа све њих без обзира на вјерску или другу припадност, па тако и оне који браду носе само као „лични избор у вези са жељеним изгледом”. Стога, Уставни суд сматра да се ово питање не може посматрати само као питање манифестације вјерских увјерења, већ и као израз приватности и закључује да захтјев покреће питања поштовања квалификованих права, и то права на приватни живот и права на слободу вјере загарантованих чл. 8 и 9 Европске конвенције.

26. Уставни суд даље запажа да је спорном одредбом наметнута апсолутна забрана ношења браде када је лице у униформи. Конкретно прописивање апсолутне забране ношења браде лицима у униформи, поготово имајући у виду да је претходном одредбом прије њене измјене било дозвољено ношење уредно његоване браде и бркова, према оцјени Уставног суда истовремено значи да је спорном одредбом Правилника дошло до мијешања у права на приватни живот и слободу манифестовања вјере. Имајући у виду да је до мијешања у наведена квалификована права дошло на основу Правилника као подзаконског акта, Уставни суд тим прије сматра да има

надлежност да испита његову уставност. Подржавајући свој став да је надлежан да врши контролу уставности правних аката нижег ранга од закона када такви акти покрећу питање поштовања људских права и основних слобода заштићених Уставом БиХ и Европском конвенцијом, Уставни суд закључује да је у конкретном случају захтјев за оцјену уставности допустив у смислу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда.

27. Након што је закључио да је захтјев допустив, Уставни суд ће испитати меритум захтјева, односно да ли је мијешање у право на приватни живот и слободу вјере оправдано према ставу 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

Право на приватни живот

28. Члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

29. Члан 8 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавне власти се не смију мијешати у остваривање овог права осим ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересима националне безбједности, јавне безбједности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, ради заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

30. Према пракси Уставног суда, основна сврха члана 8 Европске конвенције је заштита појединаца од арбитрарних мијешања власти у њихова права гарантована чланом 8 Европске конвенције. Став 2 члана 8 Европске конвенције дозвољава јавним властима, у одређеним случајевима, мијешање у права појединаца гарантована првим ставом члана 8 Европске конвенције. Да би мијешање јавних власти било оправдано, оно мора бити „у складу са законом”. Тај услов законитости, у складу са значењем термина Европске конвенције, састоји се од више елемената: а) мијешање мора бити засновано на домаћем или међународном закону, б) закон о којем је ријеч мора бити примјерено приступачан, тако да појединац буде упућен на околности закона који се мора примијенити на дати предмет и ц) закон мора бити формулисан с одговарајућом тачношћу и јасноћом да би се појединцу омогућило да према њему

прилагоди своје поступке. Уколико се установи да је мијешање јавних власти било у складу са законом, мора се утврдити да ли је то мијешање било „неопходна мјера у демократском друштву” и да ли је мијешање било у вези с једним од циљева наведених у ставу 2 члана 8 Европске конвенције. У том контексту треба размотрити да ли је одлука јавних власти имала легитиман циљ и да ли је представљала мјеру која је била неопходна у демократском друштву.

Слобода мисли, савјести и вјере

31. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

г) Слободу мисли, савјести и вјероисповијести.

32. Члан 9 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу мишљења, савјести и вјероисповијести; ово право укључује слободу промјене вјере или увјерења и слободу сваког да, било сâм или заједно с другима, јавно или приватно, испољава вјеру или убјеђење молитвом, подучавањем, редовним обављањем и обредом.

2. Слобода испољавања вјере или убјеђења подвргава се само оним ограничењима која су прописана законом и која су неопходна у демократском друштву у интересу јавне безбједности, ради заштите јавног реда, здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

33. Уставни суд има у виду да су слободе заштићене чланом 9 Европске конвенције један од темеља „демократског друштва”. Те слободе су, у својој вјерској димензији, један од највитаљнијих елемената који спада у оно што чини идентитет вјерника и њихове концепције живота, али је исто тако и драгоцјена вриједност за атеисте, агностике, скептике и незаинтересоване. Плурализам који је нераскидиво везан за демократско друштво, а који је извојеван тешком вишевјековном борбом, зависи од ње. Та слобода повлачи, између осталог, слободу да се имају или немају вјерска увјерења и да се упражњава или не упражњава вјера (види, Европски суд, *Kokkinakis против Грчке*, 25. мај 1993, серија А, бр. 260-А, стр. 17, ст. 3 и *Buscarini и други против Сан Марина* [ГЦ], број 24645/94, ст. 34, ЕCHR 1999-I).

34. Европски суд, оцјењујући улогу религије у демократском друштву, истакао је да се у демократским друштвима у којима неколико религија коегзистира унутар једне те исте популације може појавити потреба да се поставе ограничења те

слободе, како би се помирили интереси различитих група и обезбиједило да се свачија увјерења поштују (*op. cit.*, *Kokkinakis против Грчке*).

35. Члан 9 Европске конвенције је структуриран тако да први став дефинише заштићене слободе, а други став садржи тзв. рестриктивну клаузулу, односно прописује околности под којима јавна власт може да ограничи уживање заштићених слобода. Члан 9 став 1 Европске конвенције набраја облике у којима се религија може манифестовати, као што су обред, проповиједање и вршење вјерских дужности и ритуала. Међутим, тај члан не штити сваки акт мотивисан или инспирисан вјером или увјерењем (види, Европски суд, *Kalaç против Турске*, пресуда од 1. јула 1997. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1997-IV, тачка 27).

36. Доводећи наведене принципе у везу с чињеницама конкретног случаја, Уставни суд подсјећа на то да ограничење прописано чланом 9 став 2 Европске конвенције дозвољава државама могућност да одлучују само у погледу обима уживања тих права и слобода, и то онда када је та интервенција државе у складу са законом, односно прописана законом, или је неопходна у демократском друштву, а ради заштите основних вриједности сваке државе, као што су јавна безбједност, заштита јавног поретка, здравља или морала или заштита права и слобода других лица. Дакле, држави је дозвољено да ограничи вршење тих права само када се ради о општем друштвеном интересу, али не и да их суспендује.

37. За разлику од слободе мисли и савјести (*forum internum*), слобода вјероисповијести и увјерења има и екстерну компоненту (*forum externum*). Наиме, члан 9 Европске конвенције гарантује право спољног испољавања вјероисповијести и увјерења. Међутим, то право није апсолутно и подлијеже ограничењима прописаним ставом 2 члана 9. С тим у вези, Уставни суд запажа да је у Упутству за законодавство које утиче на вјеру или увјерење које је Венецијанска комисија усвојила 18. и 19. јуна 2004. године утврђено да манифестације вјере или увјерења, за разлику од унутрашње слободе, могу бити ограничене, али само под строго ограниченим околностима одређеним у важећим члановима о ограничењу.

Оправданост ограничења права на приватни живот и слободу вјере према ставу 2 члана 8 и ставу 2 члана 9 Европске конвенције

38. Уставни суд истиче да члан 8 став 2 и члан 9 став 2 Европске конвенције садрже идентичне разлоге који оправдавају ограничења права гарантованих у претходном ставу наведених чланова. Наиме, да би се вршење права побројаних у члану 8 став 1 и члану 9 став 1 ограничило мора да постоји законски основ, мјере морају да

буду неопходне у демократском друштву и прописане у интересу општих (ширих) циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

39. Имајући у виду наведено, Уставни суд ће оправданост мијешања у право на приватни живот и слободу вјере у конкретном случају испитати заједно сходно ставу 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

40. Полазећи од приговора подносиоца захтјева да спорна одредба није прописана законом, Уставни суд запажа да је спорна одредба садржана у Правилнику о ношењу униформе који је донио директор Граничне полиције, а на основу овлашћења из члана 5 став 2 и члана 131 Закона о полицијским службеницима БиХ и члана 15 став 2 Закона о Граничној полицији БиХ. Дакле, спорна одредба није прописана законом у формалном смислу, већ правилником као подзаконским актом. Уставни суд запажа да из наведених законских одредби произилази овлашћење руководиоца да донесе прописе о изгледу и начину ношења униформе. Надаље, Уставни суд запажа да из захтјева произилази да није упитно да су о спорној одредби упознати припадници Граничне полиције на које се она односи и да је одредба јасна. Имајући у виду да је Уставни суд у предмету број *АП 3947/12* закључио да је ограничење права на слободу вјере због ношења капе у судници Суда БиХ било законито у смислу члана 9 став 2 Европске конвенције оцјењујући при томе интерни акт Суда БиХ и других правосудних институција (*op. cit. АП 3947/12* став 44), те узимајући у обзир и став Европског суда у предмету *Biržietis* против Литваније да израз „закон” обухвата не само писане законе које је донио парламент него и статуте и регулационе мјере нижег реда које доносе професионална регулаторна тијела у складу с независним овлашћењем за доношење правила које је на њих пренио парламент (*op. cit. Biržietis против Литваније*), Уставни суд закључује да је ограничење права на приватни живот и слободу вјере у конкретном случају прописано „законом” у смислу става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

41. Даље, у вези с питањем да ли је спорна одредба била неопходна у демократском друштву да би се постигао један од законитих циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције, Уставни суд запажа да је претходно потребно утврдити да ли је спорна мјера донесена у интересу легитимних циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције, које при томе треба стриктно тумачити, те ако јесте, да ли је као таква пропорционална том циљу и неопходна у демократском друштву. С тим у вези, Уставни суд истиче да је у Правилнику о ношењу униформе прије његове измјене било прописано да је дозвољено ношење његоване браде и бркова. Такође, Уставни суд запажа да је одредбом члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима БиХ прописано да ће се полицијски службеник увијек уздржавати од јавног испољавања

политичких увјерења, а од јавног испољавања вјерских увјерења док је на дужности. Уставни суд запажа да подносилац захтјева није дефинисао изглед браде у сврху манифестације вјере, већ је истакао да наведена одредба која се примјењивала прије спорне измјене (дозвољено је ношење његоване браде и бркова) није изазивала никакве проблеме. Поред тога, Уставни суд је већ истакао да брада као дио тијела и физичког изгледа особе представља манифестацију вјере ако се носи с тим циљем, али и аспект приватног живота будући да се не веже само за вјерска обиљежја.

42. Уставни суд подсјећа на то да, према устаљеној пракси Европског суда, државе уговорнице имају одређено поље слободне процјене у оцјењивању постојања и обима потребе за мијешањем у права грађана, али то поље подлијеже европској супервизији, обухватајући обоје, и закон и одлуке које се примјењују, чак и оне које су донијели независни судови (види, Европски суд, *Dahlab против Швајцарске*, 16. фебруар 2001. године, апликација број 42393/98). Даље, према устаљеној пракси Европског суда, задатак суда је да утврди да ли су мјере које су предузете на националном нивоу биле у принципу оправдане – а то је да ли су разлози изведени како би оправдали мјере „релевантни и довољни” и да ли су мјере пропорционалне легитимном циљу којем се тежи (види, Европски суд, *The Sunday Times против Уједињеног Краљевства* (број 1), 26. април 1979. године, серија А, број 30).

43. Да би одговорио на питање да ли је спорна одредба донесена с циљем остварења неког од легитимних циљева побројаних у ставу 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције, Уставни суд ће утврдити да ли је апсолутна забрана ношења браде полицијског службеника док је у униформи донесена у интересу општих циљева као што су јавна безбједност, јавни поредак, здравље, морал, заштита права и слобода других итд. Како произилази из одговора директора Граничне полиције од 14. новембра 2017. године, *ratio* измјене Правилника и доношења спорне одредбе била је потреба уредног и једнообразног изгледа полицијских службеника док су у униформи Граничне полиције БиХ, те борба против корупције која се појављује у вези с обављањем послова полицијских службеника, због тешкоћа у идентификацији у случају ношења браде. Према мишљењу Уставног суда, директор Граничне полиције је као разлог за доношење спорне одредбе навео циљеве опште природе, јер је сасвим логично да свака униформисана полиција треба да изгледа „уредно и једнообразно”, али он није објаснио зашто би у супротном (на примјер уколико би се дозволило ношење „његоване браде” како је било раније прописано) био нарушен тај општи циљ. Да ли то значи да је прије спорне одредбе полиција била „неуредна” или није изгледала „једнообразно”? Стога се чини да је на наведени начин директор Граничне полиције изразио свој лични став у погледу тога како

треба да изгледа „уредна и једнообразна” полиција, али, с обзиром на то да се спорном одредбом врши (и) мијешање у основна људска права као што су право на приватни живот и слободу вјере, изостало је разумно и логично објашњење у погледу неопходности те мјере. Да ли заиста полицајац који би носио његовану браду нарушава стандард „уредног и једнообразног” до те мјере да је неопходно да се интервенише у његова основна уставна права на приватан живот и слободу вјере? У односу на други наведени разлог, борба против корупције, Уставни суд сматра да се ради о паушалној тврдњи којој се сасвим разумно може супротставити тврдња да је лакше идентификовати лице с брадом (уредном) јер, како је наведено и у одговору, брада „може да утиче или утиче на физиономију изгледа лица особе која је носи”. Дакле, ти разлози не испуњавају услов неопходне мјере у демократском друштву потребне за заштиту општих вриједности наведених у ставу 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције. У одсуству неког другог релевантног оправдања доносиоца спорне одредбе, Уставни суд наглашава да не види постојање неких посебних разлога који би могли да оправдају „неопходност” мијешања у наведена уставна права, на начин како је то урађено спорном одредбом. Уставни суд поново наглашава да ни он не види било какве разлоге који би „сами по себи” били сметња полицији да извршава своје задатке с циљем обезбјеђења јавне безбједности и заштите јавног поретка уколико би неки од њених чланова носили уредну браду. Све наведено Уставни суд може поновити (и) у погледу испуњења осталих стандарда из другог става права на приватни живот и слободу вјере (заштита морала, заштита здравља људи, заштита права и слобода других). То би значило да се наведена мјера, која је прописана спорном одредбом, не би могла оправдати нити у смислу преосталих стандарда из другог става чл. 8 и 9 Европске конвенције.

44. Стога, Уставни суд сматра да у конкретном случају нису понуђени релевантни и довољни разлози из којих би Уставни суд могао закључити да је предметна мјера ограничења прописана у интересу легитимних циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције. Поред тога, Уставни суд запажа да је спорном одредбом прописана апсолутна забрана ношења браде без било каквих могућих одредница о њеном естетском изгледу или било каквим другим карактеристикама или изузецима. Стога, имајући у виду да конкретно ограничење фундаменталних људских права не слиједи интерес општих циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције, Уставни суд закључује да је спорном одредбом прекршено право на приватни живот из члана 8 Европске конвенције и право на слободу вјере из члана 9 Европске конвенције.

45. Уставни суд закључује да је спорном одредбом Правилника повријеђен члан П/3ф) и г) Устава БиХ и чл. 8 и 9 Европске конвенције.

Остали наводи

46. У односу на наводе подносиоца захтјева да је спорна одредба дискриминаторска према оним запосленицима Граничне полиције који су сљедбеници исламске вјере, Уставни суд запажа да је спорна одредба општег карактера и да се подједнако односи и на друге конфесије у којима се практикује ношење браде. Имајући у виду закључак Уставног суда о кршењу права из члана 9 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно да посебно разматра наводе о повреди права из члана II/4 Устава БиХ и члана 14 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију. Такође, имајући у виду наведени закључак Уставног суда у погледу члана 9 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно да посебно разматра наводе о повреди члана 2 став 1, члана 18 став 1 и члана 26 МПТП.

VI. Закључак

47. Уставни суд закључује да су апсолутном забраном ношења браде полицијским службеницима Граничне полиције БиХ док су у униформи прекршени право на приватни живот и право на слободу вјере загарантовани чланом II/3ф) и г) Устава Босне и Херцеговине и чл. 8 и 9 Европске конвенције, будући да спорна мјера не сlijеди опште циљеве прописане ставом 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

48. Анекс ове одлуке, у смислу члана 43 став (1) Правила Уставног суда, чини издвојено мишљење судије Tudora Pantirua у складу с одлуком. Потпредсједници Мато Тадић и Златко М. Кнежевић и судије Валерија Галић и Миодраг Симовић дали су изјаву о неслагању с одлуком већине.

49. На основу члана 59 ст. 1 и 2 и члана 61 ст. 2 и 3 Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

50. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Издвојено мишљење судије Tudora Pantirua у складу са одлуком

Уставни суд је својом одлуком од 30. новембра 2017. године у предмету број У 8/17 усвојио захтјев за оцјену уставности члана 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године (у даљњем тексту: Правилник о ношењу униформе), који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине.

У диспозитиву наведене одлуке се утврђује да члан 1 став 1 тачка 7 Правилника о ношењу униформе, у дијелу који гласи: „Полицијски службеници, када су у униформи, брада мора да им буде обријана“, није у складу са чланом П/Зф) и г) Устава Босне и Херцеговине и чл. 8 и 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Иако се слажем са одлуком већине у односу на неуставност одредаба из тачке 7 става 1 члана 1 Правилника о ношењу униформе, уз дужно уважавање, мислим да одлука Уставног суда није комплетна и да није требало да стане на наведеном због сљедећих разлога:

Нема никакве сумње да је Правилник о ношењу униформе донесен на основу одредаба које су прописане Законом о полицијским службеницима Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 50/08, 63/08, 35/09 и 7/12) (у даљњем тексту: Закон о полицијским службеницима). То директно произилази из одредаба члана 5 став 2 наведеног закона које гласе: „Полицијски службеник носи униформу у складу с правилником полицијског органа и другим прописима.“ У конкретном случају занемарено је да Закон о полицијским службеницима садржи (и) одредбе члана 36 став 3 које гласе: „Полицијски службеник ће се увијек уздржавати од јавног испољавања политичких убјеђења а од јавног испољавања вјерских убјеђења док је на дужности.“ Дакле, наведена одредба у свом релевантном дијелу прописује да ће се „полицијски службеник уздржавати од јавног испољавања вјерских убјеђења док је на дужности“. То значи да је законом прописана апсолутна забрана испољавања свих вјерских убјеђења полицијским службеницима док су на дужности. Све наведено, према мом дубоком убјеђењу, значи да је спорна одредба Правилника о ношењу униформе, којом је прописана апсолутна забрана ношења браде (као облик испољавања вјерских убјеђења) за вријеме дужности, инспирисана цитираном одредбом Закона о полицијским службеницима. Исто тако, наведено значи (и) да

је директор Граничне полиције наведену забрану испољавања вјерских убјеђења прописао на основу одредаба члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима, којом је, како је већ наведено, прописана апсолутна забрана испољавања свих вјерских убјеђења за полицијске службенике за вријеме дужности.

Стога се намеће питање која је сврха одлуке Уставног суда, у конкретном случају, ако поред спорне одредбе Правилника о ношењу униформе нису испитане и одредбе члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима. Према мом мишљењу, у овом предмету се имплицитно говори о наведеној одредби Закона о полицијским службеницима, јер Правилник о ношењу униформе не може да се одвоји од наведеног закона с обзиром на неспорну чињеницу да је Правилник о ношењу униформе донесен на основу Закона о полицијским службеницима. Дакле, одредбе члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима покрећу питање према члану 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер је тим одредбама прописана апсолутна забрана испољавања свих вјерских убјеђења за полицијске службенике док су на дужности. На начин како је урађено, директор Граничне полиције стављен је у веома незгодну ситуацију, јер је он спорну одредбу из Правилника о ношењу униформе донио на основу члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима.

Због свега тога, сматрам да је Уставни суд морао да испита да ли је апсолутна забрана испољавања свих вјерских убјеђења за полицијске службенике док су на дужности, која је прописана чланом 36 став 3 Закона о полицијским службеницима, у складу са дозвољеним ограничењима права на слободу религије која су утврђена ставом 2 члана 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Наведено је и основни разлог зашто сам у конкретном случају издвојио своје мишљење у складу са Одлуком Уставног суда број У 8/17 од 30. новембра 2017. године.

Nadležnost iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност из члана VI/3c) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj U 9/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Zahtjev Kantonalnog suda u Livnu
(sutkinje Ane Krstanović) za ocjenu
ustavnosti člana 16. Odluke o komu-
nalnim taksama i tarifi komunalnih
taksi

Odluka od 30. novembra 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, potpredsjednici Mato Tadić, Zlatko M. Knežević i Margarita Caca-Nikolovska i sudije Tudor Pantiru, Valerija Galić, Miodrag Simović, Seada Palavrić i Giovanni Grasso, na sjednici održanoj 30. novembra 2017. godine, u predmetu broj **U 9/17**, rješavajući zahtjev **Kantonalnog suda u Livnu**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 19. stav (1) tačka a) i člana 57. stav (2) tačka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopušten zahtjev Kantonalnog suda za ocjenu ustavnosti člana 16. Odluke o komunalnim taksama i tarifi komunalnih taksi („Službeni glasnik Općine Drvar” broj 5/13 – prečišćeni tekst) zbog nenadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine za odlučivanje.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Kantonalni sud u Livnu - sutkinja Kantonalnog suda u Livnu Ana Krstanović (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je 9. oktobra 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 16. Odluke o komunalnim taksama i tarifi komunalnih taksi („Službeni glasnik Općine Drvar” broj 5/13; u daljnjem tekstu: Odluka o komunalnim taksama).

a) Navodi iz zahtjeva

2. Podnosilac zahtjeva je predložio da Ustavni sud donese konačno i obavezujuće mišljenje da li je član 16. Odluke o komunalnim taksama u skladu s pravom na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

b) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

3. Podnosilac zahtjeva je naveo da se pred tim sudom vodi upravni spor po tužbi „Sport plus” d.o.o. Novi Travnik (u daljnjem tekstu: tužilac) protiv Rješenja Federalnog ministarstva finansija broj 03-15-1325/14 A.ZH od 9. marta 2017. godine. U skladu sa članom 16. Odluke o komunalnim taksama, Kantonalna porezna kancelarija Livno, Porezna ispostava Drvar, tužiocu je dostavila obavijest broj 13-10/4-15-22-OB/14 od 13. juna 2014. godine kojom je izvršila poreznu prijavu za tužioca, i to prijavu takse na istaknutu firmu za 2014. godinu u označenom iznosu i prijavu takse za priređivanje igara na sreću za istu godinu u označenom iznosu. Tužilac je u tužbi kojom je pokrenuo upravni spor zatražio od podnosioca zahtjeva da zatraži mišljenje da li je član 16. Odluke o komunalnim taksama „u saglasnosti sa ustrojstvom Federacije BiH” jer smatra da se radi o neustavnom propisu i da on nema pravno djelovanje.

4. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. stav (1) tačka a) Pravila Ustavnog suda.

5. Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

[...]

c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim Ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog opšteg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

6. Član 19. Pravila Ustavnog suda u relevantnom dijelu glasi:

Zahtjev nije dopustiv ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

a) Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje;

[...]

7. Podnosilac zahtjeva je na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine zatražio ocjenu usklađenosti člana 16. Odluke o komunalnim taksama sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije.

8. U skladu sa članom VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud je nadležan za ocjenu da li je zakon od čijeg važenja zavisi odluka suda kompatibilan s Ustavom Bosne

i Hercegovine, s Evropskom konvencijom i njenim protokolima ili sa zakonima Bosne i Hercegovine. S obzirom na navedeno, Ustavni sud u konkretnom slučaju nije nadležan za odlučivanje jer podnosilac zahtjeva ne traži ocjenu zakona, već ocjenu odluke organa uprave.

9. Najzad, Ustavni sud zapaža da, u skladu sa članom IV/C/3.10.(4) Ustava Federacije BiH, Ustavni sud Federacije BiH odlučuje i o ustavnim pitanjima koja mu predoči Vrhovni sud ili neki od kantonalnih sudova, a koja se jave u toku postupka pred tim sudovima (vidi, pored ostalih, Ustavni sud FBiH, Presuda broj *U 27/16* od 22. marta 2017. godine, dostupna na http://www.ustavnisudfbih.ba/bs/open_page_nw.php?l=bs&pid=4699).

10. Imajući u vidu odredbe člana 19. stav (1) tačka a) i člana 57. stav (2) tačka a) Pravila Ustavnog suda, prema kojima će se zahtjev odbaciti kao nedopušten ukoliko se utvrdi da Ustavni sud nije nadležan za odlučivanje, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

11. Na osnovu člana 43. Pravila Ustavnog suda, sutkinja Seada Palavrić je dala izjavu o neslaganju s odlukom većine.

12. U skladu sa članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број У 20/16

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Захтјев Општинског суда у Бихаћу
(судије Дине Муслића) за оцјену
уставности члана 1 Закона о измје-
нама и допунама Закона о изврш-
ном поступку Федерације БиХ
(„Службене новине Федерације
БиХ” број 46/16)

Одлука од 31. марта 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 20/16, рјешавајући захтјев **Општинског суда у Бихаћу** (судија Општинског суда у Бихаћу Дино Муслић), на основу члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) алинеја б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 61 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Маргарита Цаца Николовска, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 30. марта 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се захтјев Општинског суда у Бихаћу (судије Општинског суда у Бихаћу Дине Муслића).

Утврђује се да одредба члана 1 Закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ” број 46/16) није у складу са чланом III/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Парламенту Федерације Босне и Херцеговине, у складу са чланом 61 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да најкасније у року од шест мјесеци од објаве ове одлуке у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” усагласи одредбу члана 1 Закона о

измјенама и допунама Закона о извршном поступку Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ” број 46/16) са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Парламенту Федерације Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року из претходног става обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама предузетим с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Општински суд у Бихаћу (судија Дино Муслић, у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднио је 2. децембра 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности члана 1 Закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ” број 46/16, у даљњем тексту: Закон о измјенама и допунама ЗИП-а). Подносилац захтјева је доставио допуну захтјева 26. децембра 2016. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 став (2) Правила Уставног суда, од Представничког дома и Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине затражено је 17. јануара 2017. године да доставе одговор на захтјев у року од 30 дана.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

3. Подносилац захтјева је навео да је чланом 1 Закона о измјенама и допунама ЗИП-а („Службене новине Федерације БиХ” број 46/16) прописано да се члан 89

став (5) ЗИП-а мијења и гласи: „Ако некретнина не буде продата ни на другом рочишту, суд ће у року од најмање 15 до највише 30 дана заказати треће рочиште. На овом рочишту некретнина може бити продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност искључиво уз претходно прибављену сагласност Пореске управе Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Пореска управа). Ако Пореска управа ускрати сагласност за предложену цијену нижу у односу на утврђену вриједност, дужна је суду предложити реалну вриједност за коју некретнина може бити продата на овом рочишту у року од 15 дана од дана пријема захтјева за давање сагласности на продајну цијену.”

4. Подносилац захтјева је даље навео да је чланом 3 Закона о судовима у Федерацији БиХ („Службене новине бр. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13 и 52/14) прописано да су судови самостални и независни од законодавне и извршне власти и да нико не смије утицати на независност и непристрасност судије при одлучивању о предметима који су му додијељени у рад. Такође је цитирао и члан 5 наведеног закона којим је прописано да: „Судови штите права и слободе загарантоване уставима Босне и Херцеговине, Федерације и кантона”, те истакао да судови у свом раду поступају непристрасно, благовремено и ефикасно. Управо, како даље наводи подносилац захтјева, наведени члан 1 Закона о измјенама и допунама ЗИП-а изазива сумњу да ли може орган Министарства финансија - Владе Федерације БиХ, а што је Пореска управа, одређивати цијену, односно поступање судова при одлучивању у предметима. На крају истиче да је нејасно чиме се руководио законодавац приликом измјена и допуна ЗИП-а, посебно у случају уколико Пореска управа не предложи нити реалну цијену за коју се непокретност може продати, те се поставља питање да ли може Пореска управа ограничавати суд у току поступка и приликом одлучивања. На овај начин се, како наводи подносилац захтјева, „задира директно у непристрасност суда, као и на право приступа суду јер се исто ограничава мишљењем органа управе”.

б) Чињенице предмета поводом којег је поднесен захтјев

5. Подносилац захтјева је навео да је у току извршни поступак између тражиоца извршења Raiffeisen banke d.d. ВиН - Главна филијала Бихаћ против извршеника Е. К. и др. ради наплате новчаног потраживања (вриједност предмета спора 21.352,67 КМ). Даље је наведено да је подносилац захтјева донио Рјешење о извршењу број 17 0П038720 14И од 8. октобра 2014. године којим је дозвољено извршење ради наплате новчане тражбине која се састоји од износа главног дуга, камата, као и трошкова извршног поступка. Рјешењем је одређено намирење потраживања тражиоца

извршења пљенидбом, процјеном и продајом покретних ствари извршеника. Закључком подносиоца захтјева од 9. децембра 2015. године обавијештен је тражилац извршења о немогућности спровођења рјешења о извршењу пљенидбом покретних ствари извршеника због недостатака покретне имовине извршеника.

6. Поднеском од 11. јануара 2016. године тражилац извршења је предложио одређивање извршења забиљежбом, процјеном и продајом непокретности у својини извршеника А. К., те намирење из износа добијеног продајом с обзиром да се извршење на претходно предложеном предмету није могло спровести.

7. Подносилац захтјева је Рјешењем број 17 0 П 038720 16 И 2 од 20. јануара 2016. године одредио извршење забиљежбом, процјеном, продајом на непокретностима у својини извршеника А. К., поближе наведених у ставу I диспозитива рјешења. Обустављено је извршење у односу на покретне ствари извршеника А. К., док је у осталом дијелу Рјешење о извршењу број 17 0 П 038720 14 И од 8. октобра 2014. године остало неизмијењено.

8. Подносилац захтјева је Закључком о продаји број 17 0 П 038720 16 И 2 од 5. септембра 2016. године одредио прво рочиште за продају непокретности путем усменог јавног надметања за 11. октобар 2016. године. Ставом II наведеног закључка вриједност непокретности утврђена је у укупном износу од 20.240,00 КМ према процјени сталног судског вјештака архитектонске струке Аднана Поздерца. Ставом VII наведеног закључка прописано је да се непокретност не може продати испод $\frac{1}{2}$ утврђене вриједности, односно 10.120,00 КМ у смислу члана 89 став (2) ЗИП-а. Закључком подносиоца захтјева број 17 0 П 038720 16 И 2 од 11. октобра 2016. године проглашено је неуспјелим прво рочиште за продају непокретности које су предмет извршења.

9. Подносилац захтјева је Закључком о продаји број 17 0 П 038720 16 И 2 од 11. октобра 2016. године одредио друго рочиште за продају непокретности путем усменог јавног надметања за 28. новембар 2016. године. Ставом VII наведеног закључка прописано је да се непокретност не може продати испод $\frac{1}{3}$ утврђене вриједности, односно 6.746,66 КМ.

10. Закључком подносиоца захтјева број 17 0 П 038720 16 И 2 од 28. новембра 2016. године проглашено је неуспјелим друго рочиште за продају непокретности која је предмет извршења.

11. Дописом од 29. новембра 2016. године подносилац захтјева је од Пореске управе - Кантонална канцеларија Бихаћ затражио да се изјасни у погледу цијене у

односу на утврђену вриједност за коју непокретност може бити продата на трећем рочишту, а у складу са одредбом члана 89 став (5) ЗИП-а.

12. Дописом од 13. децембра 2016. године Пореска управа је обавијестила подносиоца захтјева да се предметна непокретност на трећем рочишту не може продати по цијени која је нижа од 1/3 (једне трећине) тржишне вриједности ове непокретности процијењене од стране судског вјештака.

IV. Релевантни прописи

13. У **Уставу Босне и Херцеговине** релевантне одредбе гласе:

Члан II/2.

Међународни стандарди

Права и слободе предвиђене Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и њеним протоколима директно се примјењују у Босни и Херцеговини. Ови акти имају приоритет над свим другим законима.

Члан II/3.

Каталог права

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком. [...]

14. У **Закону о измјенама и допунама Закона о извршном поступку** („Службене новине Федерације БиХ” број 46/16) релевантна одредба гласи:

Члан 1.

У Закону о извршном поступку („Службене новине Федерације БиХ”, бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 и 35/12) у члану 89. став (5) мијења се и гласи:

„(5) Ако некретнина не буде продата ни на другом рочишту, суд ће у року од најмање 15 до највише 30 дана заказати треће рочиште. На овом рочишту некретнина може бити продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност искључиво уз претходно прибављену сагласност Пореске управе Федерације Босне и Херцеговине. Ако Пореска управа Федерације Босне и Херцеговине ускрати сагласност за предложену цијену нижу у односу на утврђену вриједност, дужна је суду предложити реалну вриједност за коју некретнина може

бити продата на овом рочишту у року од 15 дана од дана пријема захтјева за давање сагласности на продајну цијену.”

15. У **Закону о извршном поступку** („Службене новине Федерације БиХ” бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 и 35/12) релевантне одредбе гласе:

Члан 80.

Начин утврђивања вриједности

(1) *О начину утврђивања вриједности некретнине суд ће одлучити закључком одмах након што донесе рјешење о извршењу. Ако је то потребно суд ће прије доношења закључка да одржи рочиште са странкама.*

(2) *Утврђивању вриједности некретнине приступиће се након што рјешење о извршењу постане извршно, али и прије тога ако тражилац извршења то предложи, унапријед обезбиједи за то потребна средства и изјави да ће сносити трошкове утврђивања вриједности и у случају да извршење буде обустављено.*

(3) *Вриједност некретнине утврђује се на основу процјене вјештака и других чињеница у висини њене тржишне цијене на дан процјене. При утврђивању вриједности некретнине водиће се рачуна и о томе колико она мање вриједи због тога што на њој остају одређена права и послје продаје.*

(4) *Умјесто процјене на начин предвиђен у ставу 3. овог члана суд може достављање података о вриједности некретнине да затражи од надлежног органа пореске управе.*

(5) *У поступку извршења над сувласничким дијелом из члана 69. овог закона процјена ће садржавати утврђене вриједности и за цијелокупну некретнину и за сувласнички дио, те вриједност сувласничког дијела која би се добила у случају продаје цијелокупне некретнине, у складу са ставом 4. члана 69. овог закона.*

(6) *Одредбе ст. од 1. до 4. овог члана неће се примјењивати уколико странке и друга лица која се у извршном поступку намирују постигну споразум о вриједности некретнине.*

Члан 89.

Продајна цијена

(1) *Без пристанка лица која се у извршном поступку по реду првенства намирују прије тражиоца извршења, некретнина се на јавном надметању не може продати по цијени која не покрива ни дјелимично износ потраживања тражиоца извршења.*

(2) *На првом рочишту за јавно надметање не може се некретнина продати испод половине утврђене вриједности. Почетне понуде за прво рочиште на износе мање од једне половине утврђене вриједности неће бити разматране.*

(3) Ако се некретнина не прода на првом суд ће заказати друго рочиште у року од 30 дана. Суд ће заказати рочиште у истом року и у случају да три понудиоца са највишом понудом на првом рочишту нису уплатила продајну цијену у складу са одредбама члана 92. став 3. овог закона.

(4) На другом рочишту некретнина не може бити продата за мање од једне трећине вриједности утврђене закључком о продаји. Почетна понуда на другом рочишту не може бити мања од једне трећине од утврђене вриједности.

(5) Ако некретнина не буде продата ни на другом рочишту суд ће у року од најмање 15 до највише 30 дана заказати треће рочиште на ком некретнина може бити продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност.

[...]

16. У **Закону о судовима у Федерацији Босне и Херцеговине** („Службене новине Федерације БиХ” бр. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10 - исправка, 7/13, 52/14) релевантне одредбе гласе:

Члан 3.

Независност

Судови су самостални и независни од законодавне и извршне власти.

Нико не смије утицати на независност и непристраност судије при одлучивању у предметима који су му додијељени у рад.

Члан 5.

Заштита права

Судови штите права и слободу загарантоване уставима Босне и Херцеговине, Федерације и кантона и законом, те обезбјеђују уставност и законитост.

Судови у свом раду поступају непристрано, благовремено и ефикасно.

Члан 15.

Сарадња и правна помоћ

Судови су дужни сарађивати међусобно, као и са органима власти и страним судовима.

У стварима из своје надлежности судови пружају правну помоћ другим судовима у Босни и Херцеговини, у складу са законом.

Органи власти и правна лица која врше јавна овлашћења дужни су судовима на њихов захтјев благовремено доставити списе, исправе и друге податке потребне за вођење судског поступка.

Судови међународну правну помоћ пружају у складу са међународним документима или на основу начела реципроцитета.

V. Допустивост

17. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине.

Члан VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине гласи:

ц) Уставни суд има надлежност у питањима која му упути било који суд у Босни и Херцеговини, а односи се на то да ли је закон на чијој ваљаности почива његова одлука, сагласан са овим Уставом, Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине; или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку тог суда.

18. Захтјев за оцјену уставности поднио је Општински суд у Бихаћу (судија Дино Муслић), што значи да је захтјев поднијело овлашћено лице из члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 5/10 од 26. новембра 2010. године, тач. 7-14, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 37/11). Имајући у виду одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд сматра да је овај захтјев допустив зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 став (1) Правила Уставног суда због којег захтјев не би био допустив.

VI. Меритум

19. Подносилац захтјева тражи да Уставни суд одлучи о компатибилности члана 1 Закона о измјенама и допунама ЗИП-а са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције који, између осталог, гарантују право на приступ суду, као и право на независан и непристрасан суд који су неодвојиви дијелови права на правично суђење.

20. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

21. Подносилац захтјева сматра да оспорени члан 1 Закона о измјенама и допунама ЗИП-а нарушава принцип независности јер на трећем рочишту за продају непокретност може бити продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност, како наводи подносилац захтјева, „искључиво уз претходно прибављену сагласност Пореске управе као органа Министарства финансија Владе Федерације БиХ”.

22. Како су Европски суд за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставни суд у својој јуриспруденцији конзистентно указивали, право на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције гарантује, између осталог, свакоме право да свој захтјев у вези с грађанским правима и обавезама изнесе пред суд или „трибунал”. Постојање независних и непристрасних судова срце је сваког правосудног система који гарантује заштиту људских права у складу с међународним стандардима заштите људских права. Устав, закони, па и сама државна политика морају обезбиједити постојање такве судске власти која ће бити независна од осталих грана државне власти. Уставни суд указује да је Европски суд више пута дефинисао независност суда у смислу члана 6 Европске конвенције. Независност има два облика: институционални и индивидуални. Институционална независност подразумијева подјелу овлашћења међу гранама власти и способност правосуђа да поступа слободно од притисака законодавне или извршне власти. Појединачна независност подразумијева способност појединих судија да о предметима одлучују у одсуству било каквог политичког или притиска друге врсте. У пресуди *Campbell и Fell* против Уједињеног Краљевства (види, Европски суд, пресуда од 28. јуна 1984. године, ст. 78-80) Европски суд је навео одређене критеријуме, па је тако истакао: „Када утврђује да ли се орган може сматрати ‘независним’ од извршне власти и од странака у спору, Европски суд узима у обзир начин именовања његових чланова и дужину њихове функције, постојање заштите од спољних притисака и то да ли орган одаје утисак независности.” Европски суд је такође утврдио да се „немогућност извршне власти да смјењује судије мора посматрати као посљедица његове независности”. Поред тога, судско тијело је лишено кључне карактеристике „независног” суда усљед пуке могућности извршне власти да измијени судску одлуку или обустави њено извршење (види, Европски суд, *Van de Hurk против Холандије*, ст. 45-55, пресуда од 19. априла 1994. године, представка број 16034790). Појединачна или индивидуална независност подразумијева способност појединих судија да о предметима одлучују у одсуству било каквог политичког или притиска друге врсте (види, Европски суд *Incal против Турске* и *Findlay против Велике Британије*). Нпр. до подривања независности судије обично долази када се извршна власт мијеша у неки предмет како би утицала на његов исход (види, Европски суд,

Sovtransavto Holding protiv Ukraјine, став 80, пресуда од 25. јула 2002. године, представка број 48553/99).

23. Уставни суд даље наглашава да принцип независности судства произлази из основног принципа владавине права, односно принципа подјеле власти. Подјела власти на извршну, законодавну и судску сама по себи подразумева јасно подијељене и дефинисане функције и улоге сваке од њих, као и забрану међусобног уплитања. Дакле, из овога слиједи да суд, између осталог, мора да функционише независно од извршне власти и своје одлуке мора да заснива на свом слободном мишљењу, чињеницама и одговарајућем правном основу.

24. У конкретном случају, оспореном одредбом члана 1 Закона о измјенама и допунама ЗИП-а измијењен је члан 89 став (5) ЗИП-а тако што је прописано да ако непокретност не буде продата ни на другом рочишту суд ће у року од најмање 15 до највише 30 дана заказати треће рочиште на којем непокретност може бити продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност искључиво уз претходно прибављену сагласност Пореске управе. Уколико Пореска управа ускрати сагласност за предложену цијену нижу у односу на утврђену вриједност, дужна је суду предложити реалну вриједност за коју непокретност може бити продата на овом рочишту.

25. Дакле, оспореном одредбом су прописани услови под којима се непокретност може продати на трећем рочишту, а то је сагласност Пореске управе за предложену цијену нижу у односу на утврђену вриједност или предлагање реалне цијене за коју се непокретност може продати. Уставни суд, прије свега, указује да је Пореска управа федерална управа у саставу Федералног министарства финансија. Пореска управа као извршни орган надлежна је за примјену Закона о Пореској управи Федерације БиХ и других пореских закона и подзаконских аката. Поред обрачуна, контроле и наплате јавних прихода Пореска управа обавља и друге управне и стручне послове, као што су регистрација пореских обвезника, пријем, контрола и обрада пореских пријава, давање мишљења о пореским питањима, итд. Надлежна је за спровођење и извршавање активности из области свих врста федералних, кантоналних, градских и општинских пореза и доприноса, такси, посебних накнада, чланарина, итд.

26. У конкретном случају, Уставни суд указује да се извршење над непокретностима према ЗИП-у спроводи убиљежавањем извршења у земљишну књигу, утврђивањем вриједности непокретности, продајом непокретности и намирењем тражиоца извршења (члан 68 ЗИП-а). Чланом 80 ЗИП-а регулисан је начин утврђивања вриједности непокретности која је предмет извршења, па је тако ставом (3)

прописано да се „вриједност некретнине утврђује на основу процјене вјештака и других чињеница у висини њене тржишне цијене на дан процјене”, док је ставом (4) прописано да „умјесто процјене на начин предвиђен у ставу 3. суд може достављање података о вриједности некретнине да затражи од надлежног органа пореске управе”. Дакле и приликом утврђивања вриједности непокретности прописана је могућност да суд достављање података о вриједности непокретности затражи од надлежног органа пореске управе. Даље, Уставни суд указује да након полагања цијене суд рјешењем досуђује непокретност купцу (рјешење о досуди) и у обавези је да правоснажно рјешење о досуди достави надлежној пореској управи у року од 15 дана од дана правоснажности с обзиром да правоснажношћу рјешења о досуди настаје пореска обавеза купцу (плаћање пореза на име промета непокретности).

27. Уставни суд наглашава да је кантоналним прописима уређен порез на промет непокретности и права на подручју кантона, па је тако регулисано да је приликом промета непокретности (продаја, замјена и други пренос својине на непокретностима) обвезник пореза на промет непокретности дужан пореској управи поднијети пореску пријаву, а без доказа о плаћеном порезу (или доказа о пореском ослобађању) на промет непокретности не може се извршити укњижба својине на непокретностима и правима у катастарским, земљишним и другим јавним књигама. Ова врста плаћања пореза, такође, иде преко надлежних пореских управа.

28. Уставни суд запажа да је прије доношења оспореног члана 1 Закона о измјенама и допунама ЗИП-а одредба става (5) члана 89 ЗИП-а прописивала: „Ако некретнина не буде продата ни на другом рочишту суд ће у року од најмање 15 до највише 30 дана заказати треће рочиште на ком некретнина може бити продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност.” Да би непокретност била продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност према измијењеном члану 89 став (5) ЗИП-а потребна је сагласност Пореске управе, а уколико Пореска управа ускрати сагласност за предложену цијену нижу у односу на утврђену вриједност, дужна је да суду предложи реалну вриједност за коју непокретност може бити продата на трећем рочишту.

29. *Ratio legis* за наведену измјену законодавац је нашао у „примијењеној устаљеној пракси различитог поступања у поступцима извршења од стране судова у Федерацији БиХ, као и све присутнијој злоупотреби јер су се непокретности на подручју Федерације БиХ путем извршног поступка на суду продавале за цијене које су врло ниске, испод реалних и тржишних цијена, тако да су се непокретности продавале у бесцјење, чиме је био оштећен и буџет Федерације БиХ” (види

приједлог Закона о измјенама и допунама ЗИП-а, мај 2016. године, доступан на www.parlamentfbih.gov.ba).

30. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра потребним указати на одлуку Европског суда у предмету *Љаскај против Хрватске* од 20. децембра 2016. године у којем је утврђено кршење права на имовину апликанта (дужника) јер је у извршном поступку његова непокретност продата за мање од 1/3 њене процијењене вриједности. Апликант је оспоравао продају заложене непокретности, а тадашњи Закон о извршном поступку Републике Хрватске није прописивао ограничење најниже цијене на трећем рочишту за продају непокретности. У предмету (*Љаскај против Хрватске*) Европски суд за људска права је нагласио:

„...64. Европски суд напомиње да су у великом броју случајева хрватски Уставни суди и Врховни суд изразили мишљење да аутоматском примјеном спорне одредбе Закона о извршном поступку и продајом непокретности за симболичну цијену (у распону од 1 куна 15.650 куна) недовољну за намирење потраживања повјерилаца је у супротности са Уставом и законом (види ставове 33-40 горе). Штавише, у својој одлуци бр. Рев 701 / 14-2 од 4. новембра 2014. године Врховни суд је чак отишао тако далеко да закључи да је спорна одредба ‘по својој самој природи супротно јавном моралу и као таква друштвено неприхватљива’ и да је, без обзира на чињеницу што је на снази, ‘то у суштини неморалан правни институт, због чега је продаја на основу таквих неморалних института ништава’ (види став 40 одлуке). На крају, у објашњењима извјештаја о приједлогу закона који је резултирао доношењем закона којима се укида та одредба, Влада Републике Хрватске је навела да је ‘неправедно и неразумно’, отворила врата ‘разним злоупотребима’, и да је у супротности са уставом гарантованим правом власништва (види став 41 одлуке)...”. (и)

„...69. Суд је на крају закључио да је, због тога што је прописима који су важили у датом тренутку недостајала потребна заштита од произвољног уплитања од јавних власти (видјети ставове 65-66 одлуке), одлука домаћих судова да прода апликантову кућу за мање од једне трећине вриједности коју је утврдио вјештак није био законито у датим околностима. Стога је дошло до повреде члана 1. Протокола број 1 уз Конвенцију...”

31. Уставни суд у контексту наведене праксе Европског суда жели да укаже и на сопствену праксу (види, Уставни суд, *mutatis mutandis*, одлуке о допустивости и

меритуму бр. У 3/16 од 1. децембра 2016. године и АП 4380/13 од 22. децембра 2016. године, доступне на www.ustavnisud.ba). У предмету број У 3/16 од 1. децембра 2016. године Уставни суд је рјешавао на основу надлежности из члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине, те је одговорио на захтјев судије Основног суда у Дервенти у којем је указивано на уставност одредби Закона о извршном поступку Републике Српске које, према мишљењу тог судије, налажу суду да закључи да је тражилац извршења намирен искључиво за износ за који је постао власник заложене непокретности коју је купио на трећој лицитацији као једини купац. Суштина цитиране Одлуке број У 3/16 је становиште Уставног суда према којем нити једна одредба Закона о извршном поступку Републике Српске не спречава редовне судове у сваком конкретном случају да закључе да је тражилац извршења у цијелости намирен уколико је, као једини купац, постао власник заложене непокретности којом је било обезбијеђено његово потраживање, а која је процијењена на износ виши од његовог потраживања према извршенику, те да би свако тумачење које би ишло у правцу да је тражилац извршења намирен само до износа који је платио на лицитацији, а најчешће се ради о симболичним износима који нису ни приближно упоредиви са износом на који је процијењена заложена непокретност, водило повреди извршениковог права на имовину.

32. У предмету број АП 4380/13 од 22. децембра 2016. године, Уставни суд је закључио да је оспореним рјешењима Општинског суда у Кисељаку и Кантоналног суда у Новом Травнику дошло до кршења апелантовог права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију због произвољне примјене члана 98 Закона о извршном поступку јер су наведени судови (супротно стварном значењу и смислу наведене законске одредбе) сматрали да повјерилац има право да настави са извршењем против апеланта, сљедствено томе и јемаца, иако је повјерилац у извршном поступку постао власник непокретности које је апелант заложено ради обезбјеђења дуга према повјериоцу, док је вриједност предметних непокретности процијењена на износ који је неколико пута виши од износа који повјерилац потражује од апеланта. У цитираној одлуци Уставни суд је истакао: „Не може се дозволити повјериоцу (тражиоцу извршења) да за багателан износ постане власник предметних непокретности и да то уопште не утиче на апелантов дуг према тражиоцу извршења. Повјериоцу се чак дозвољава да настави са извршењем против имовине апеланта и његових јемаца. Управо на овом мјесту, према мишљењу Уставног суда, кључна је улога редовних судова који воде извршни поступак и у њему доносе рјешење о намирењу на начин да се увијек морају запитати и дати ваљан одговор на питање шта је уопште сврха поступка који они воде на приједлог тражиоца извршења. Ако је вриједност заложене

непокретности у току извршног поступка процијењена на износ од 195.109,00 КМ, а потраживање тражиоца извршења износи 72.198,41 КМ, која је сврха продати заложену непокретност за 1.000,00 КМ уопште и да ли би суд такву продају смио допустити без обзира на садржај одредбе ЗИП-а, односно имајући у виду садржај одредбе ЗИП-а на коју се позвао.” У наведеној одлуци Уставни суд је такође истакао како је: „Ради избегавања евентуалних спорова у будућности по овом питању, у сваком наредном (и) конкретном случају потребно да надлежни редовни судови, као и Пореска управа Федерације БиХ покажу максималну сензибилност приликом примјене новелиране одредбе члана 89 став 5 Закона о извршном поступку, те да продајна цијена заложене непокретности на трећем рочишту заиста изражава ...реалну вриједност за коју непокретност може бити продата...”, како је то (и) прописано наведеном одредбом Закона о извршном поступку Федерације БиХ.”

33. Уставни суд даље подсјећа да суд у „извршном поступку на одговарајући начин примјењује одредбе Закона о парничном поступку ако овим или другим законом није друкчије одређено” (члан 21 ЗИП-а). Тако је чланом 147 Закона о парничном поступку („Службене новине Федерације БиХ” бр. 53/03, 73/05, 19/06, 98/15) прописано да суд може да одреди извођење доказа вјештачењем када је ради утврђивања или разрешења одређене чињенице потребно стручно знање којим суд не располаже. Суд, такође, може „сложенија вјештачења повјерити стручним установама (...)” (члан 149 став 4 ЗПП), а у смислу члана 15 Закона о судовима у Федерацији БиХ органи власти и правна лица која врше јавна овлашћења дужни су да судовима на њихов захтјев благовремено доставе списе, исправе и друге податке потребне за вођење судског поступка. Дакле, улога вјештака или стручне установе јесте у томе да помоћу свог стручног знања утврде околности на основу којих сам суд мора закључити о постојању односно непостојању одлучних чињеница и ни на који начин не утиче на примјену правне норме, нити своје мишљење може заснивати на тумачењу правних прописа.

34. У конкретном случају, оспореном одредбом је прописано да је Пореска управа дужна да на позив суда достави сагласност на најнижу цијену у односу на утврђену вриједност непокретности која је предмет продаје у извршном поступку или предложи суду реалну вриједност за коју непокретност може бити продата на трећем рочишту у року од 15 дана од дана пријема захтјева. Пореска управа, као стручна установа, на позив суда даје своје стручно мишљење о реалној вриједности за коју непокретност може бити продата на трећем рочишту, исто као што суд у смислу члана 80 став 4 ЗИП-а може, приликом утврђивања вриједности непокретности, затражити о томе достављање података од надлежног органа пореске управе, а која

је у смислу члана 15 Закона о судовима у Федерацији БиХ дужна да суду достави податке потребне за вођење извршног поступка.

35. Законодавац је *ratio legis* за наведену измјену нашао у „примијећеној устаљеној пракси различитог поступања у поступцима извршења од стране судова у Федерацији БиХ, као и све присутнијој злоупотреби јер су се непокретности на подручју Федерације БиХ путем извршног поступка на суду продавале за цијене које су врло ниске, испод реалних и тржишних цијена”. Међутим, Уставни суд сматра да на овај начин Пореска управа као орган извршне власти (Министарство финансија) директно утиче на одлуку суда јер на трећем рочишту непокретност може бити продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност искључиво уз претходно прибављену сагласност Пореске управе. Дакле, Пореска управа као стручни орган не даје своје мишљење о цијени за коју се непокретност може продати на трећем рочишту, него даје сагласност за предложену цијену, а уколико ускрати сагласност за предложену цијену нижу у односу на утврђену вриједност, дужна је да суду предложи реалну вриједност за коју непокретност може бити продата. Из оспорене одредбе произлази да одлуку о реалној вриједности за коју непокретност може бити продата на трећем рочишту не доноси суд, него орган извршне власти - Пореска управа. Уставни суд поново наглашава да судска независност подразумијева слободу индивидуалног судије од неумјесног утицаја како актера ван правосудног система тако и оних у њему. Значајна гаранција против спољних притисака јесте да судије не примају налоге приликом вршења своје судијске функције. Ово се питање отвара када извршна или законодавна власт непосредно утиче на исход поступка. Нпр. Европски суд за људска права је закључио да је члан 6 став 1 повријеђен зато што је министру спољних послова дато искључиво овлашћење да тумачи међународне уговоре (види, Европски суд, *Beaumatrin* против Француске, став 38, пресуда од 24. новембра 1994. године, представка број 15287/89). Судије, такође, морају бити у могућности да доносе обавезујуће одлуке које не може да мијења неки несудски орган (види, Европски суд, *Van de Hurk* против Холандије, став 45, пресуда од 19. априла 1994. године, представка број 16034/09). Европски суд је у наведеној одлуци закључио да законом прописано овлашћење Владе да не изврши судску одлуку представља повреду члана 6 иако то овлашћење она никада није искористила.

36. Дакле, суд мора функционисати независно од извршне и законодавне власти, своје одлуке заснивати на свом сопственом слободном мишљењу, чињеницама, и то на правним основима. У конкретном случају оспорена одредба Закона о измјенама и допунама ЗИП-а онемогућава суд да донесе своју одлуку без сагласности Пореске

управе, тј. да на трећем рочишту за продају непокретности сам одреди реалну вриједности за коју непокретност, која је предмет продаје у извршном поступку, може бити продата, имајући у виду и цијенећи принципе савјесности, поштења и забране злоупотребе права. Уставни суд напомиње да суд у смислу члана 80 став (3) ЗИП-а, приликом утврђивања вриједности непокретности која је предмет извршења, вриједност непокретности утврђује на основу процјене вјештака, као и на основу других чињеница о висини њене тржишне цијене на дан процјене, па је нејасно зашто суд и приликом одређивања реалне вриједности за коју непокретност може бити продата на трећем рочишту не може тражити стручно мишљење вјештака, те на основу његовог мишљења и других чињеница одредити продајну цијену непокретности, без уплитања органа извршне власти - Пореске управе. Дакле, у конкретном случају се ради о утицају на суд ван судске власти, што је свакако супротно принципу „независности суда” који подразумијева да суд мора функционисати независно од извршне и законодавне власти.

37. С обзиром на изложено, те имајући у виду принцип „независности суда”, као и да је оспореном одредбом прописано да непокретност на трећем рочишту може бити продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност искључиво уз претходну сагласност Пореске управе, односно ако Пореска управа ускрати сагласност за предложену цијену нижу од утврђене вриједности, у обавези је да суду предложи реалну вриједност за коју непокретност може бити продата, Уставни суд закључује да је одредба члана 1 Закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку супротна праву на „независан суд” као неодвојивом дијелу права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

38. У вези са наводима подносиоца захтјева да оспорена одредба „задира директно у непристрасност суда, као и на право приступа суду”, Уставни суд сматра да садржај оспорене одредбе ни на који начин не може утицати на суд да буде пристрасан у односу на неку од странака у извршном поступку, нити доводи у питање окончање извршног поступка, те закључује да аргументи подносиоца захтјева не покрећу питање принципа „непристрасног суда” и приступа суду у смислу члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 Европске конвенције.

VII. Закључак

39. Уставни суд закључује да је одредба члана 1 Закона о измјенама и допунама ЗИП-а супротна праву на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и

Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције зато што прописује да на трећем рочишту непокретност може бити продата без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност искључиво уз претходно прибављену сагласност органа извршне власти (Пореске управе) или уколико Пореска управа ускрати сагласност дужна је да суду предложи реалну вриједност за коју непокретност може бити продата на трећем рочишту, на који начин се нарушава принцип „независног суда” као неодвојивог дијела права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

40. На основу чл. 59 ст. (1) и (2) и 61 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj U 2/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudije Milana Blagojevića) za ocjenu ustavnosti člana 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14)

Odluka od 1. juna 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 2/17**, rješavajući zahtjev **Okružnog suda u Banjaluci (sudija Milan Blagojević)**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) alineja b) i člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 1. juna 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI MERITUMU

Usvaja se zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudija Milan Blagojević).

Utvrđuje se da član 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) nije u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske, u skladu sa članom 61. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da najkasnije u roku od šest mjeseci od objave ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” usaglasi član 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sa članom II/3.e) Ustava Bosne

i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske da, u skladu sa članom 72. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stava obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama preduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Образложење

I. Uvod

1. Okružni sud u Banjaluci (sudija Milan Blagojević, u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je 13. marta 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14, u daljnjem tekstu: ZIPRS).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština RS) zatraženo je 16. marta 2016. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Narodna skupština RS je dostavila odgovor 11. aprila 2017. godine.

III. Zahtjev

a) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

4. Podnosilac zahtjeva je naveo da je u toku izvršni postupak u kojem podnosilac zahtjeva kao drugostepeni sud treba odlučiti o žalbi podnesenoj protiv Rješenja Osnovnog suda u Gradišci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 72 0 I 019851 15 I 2 od 31. oktobra 2016. godine, kojim je odbačena kao neblagovremena žalba izvršenika P. D. izjavljena

protiv Rješenja o dosudi Osnovnog suda broj 72 0 I 019851 11 I od 24. augusta 2016. godine. Naime, navedenim rješenjem o dosudi od 24. augusta 2016. godine nekretnine izvršenika P. D. preciznije označene u izreci tog rješenja su dosuđene i predate kupcu – tražiocu izvršenja, Bobar banci A.D. Bijeljina u likvidaciji. U pouci o pravnom lijeku je navedeno da je žalba protiv tog rješenja dozvoljena i da se podnosi u roku od osam dana, a rok počinje teći istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja o dosudi na oglasnoj tabli suda. Žalba izvršenika P. D. protiv rješenja o dosudi odbačena je kao neblagovremena rješenjem Osnovnog suda od 31. oktobra 2016. godine.

5. Iz obrazloženja rješenja od 31. oktobra 2016. godine, kako je istakao podnosilac zahtjeva, proizlazi da je navedeno rješenje o dosudi nekretnine dostavljeno svim učesnicima u postupku njegovim objavljivanjem na oglasnoj tabli prvostepenog suda 29. augusta 2016. godine. Stoga je prvostepeni sud utvrdio da je rok za izjavljivanje žalbe počeo teći 2. septembra 2016. godine i da je istekao protekom 9. septembra 2016. godine. Navedeno stoga što se, saglasno zakonskoj odredbi člana 93. stav 4. ZIPRS, istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja o dosudi nekretnine na oglasnoj tabli suda smatra da je to rješenje dostavljeno svim licima pa je, opet saglasno istoj odredbi, od tada počeo da teče rok za izjavljivanje žalbe protiv tog rješenja. U konkretnom predmetu izvršenik P. D. je 25. oktobra 2016. godine izjavio žalbu protiv rješenja o dosudi, zbog čega ju je prvostepeni sud odbacio kao neblagovremenu rješenjem od 31. oktobra 2016. godine. Izvršenik je protiv tog rješenja o odbačaju žalbe izjavio dozvoljenu žalbu o kojoj podnosilac zahtjeva treba da odluči u predmetu koji se kod podnosioca zahtjeva vodi pod brojem 72 0 I 019851 16 Gž 2.

b) Navodi iz zahtjeva

6. Podnosilac zahtjeva smatra da odredba člana 93. stav 4. ZIPRS (u daljnjem tekstu: sporna odredba) nije kompatibilna odredbi člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i članu 14. stav 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: MPGPP). Naime, podnosilac zahtjeva navodi da nije sporno, odnosno da je očigledno, da je predmetno pitanje u neposrednoj vezi s pravom na pravično suđenje pred sudom, koje je zagarantirano prethodno navedenim odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno Evropske konvencije te MPGPP. Dalje je istakao da pravičnog suđenja nema ako nema pristupa sudu, te da taj pristup mora biti suštinski, a ne samo formalan. Naveo je da u praksi postoje određena ograničenja tog pristupa, npr. zbog zastarjelosti ili ograničenja pristupa maloljetnicima ili duševno bolesnim licima, ali se ni takvim ograničenjima ne smije ugroziti, a kamoli povrijediti sama suština prava na suđenje. Podnosilac zahtjeva zaključuje da se spornom odredbom povređuje sama sušti-

na prava na suđenje, u odsustvu kojeg nema ni pravičnog suđenja u bilo kom sudskom postupku, pa tako ni u izvršnom sudskom postupku. Smatra da pravično suđenje izostaje kada zakonodavac, kao u konkretnom slučaju, propiše da se sudska odluka (o dosudi), kojom se dotadašnji vlasnik nekretnine razvlašćuje tako što se ista nekretnina dosuđuje drugom licu, ne dostavlja nijednom od njih lično, već se samo stavlja na oglasnu tablu suda. U takvoj situaciji, po mišljenju podnosioca zahtjeva, zakonom se nameće ne samo neproporcionalan već i neopravdan i nelegitiman zahtjev da ta lica praktično moraju sve vrijeme biti prisutna kod oglasne table suda kako bi samo na takav način saznala za takvu sudska odluku. Ako tako ne postupe, kako je naveo podnosilac zahtjeva, izgubit će prema važećem zakonskom „rješenju” pravo na žalbu. Time im se, po ocjeni podnosioca zahtjeva, eklatantno i protivpravno uskraćuje sama suština prava na suđenje, a time i pravo na pravično suđenje.

7. Sporna odredba je, smatra podnosilac zahtjeva, inkompatibilna s navedenim hijerarhijski višim pravnim propisima, ali je i iracionalna ako se uzme u obzir prethodno izložena argumentacija. Protivpravnost i iracionalnost sporne odredbe, kako je istaknuto, ne mogu se nadomjestiti time što iz nje proizlazi da se učesnicima u ovom postupku prethodno dostavlja zaključak o prodaji nekretnine. Naime, rješenje o dosudi nekretnine je sudska odluka protiv koje je, za razliku od zaključka (član 12. stav 6. ZIPRS), zakonom dozvoljeno izjavljivanje žalbe, pa ako je tako, a jeste, onda je pravu na pravično suđenje jedino inherentno da se ta odluka (rješenje o dosudi nekretnine) prethodno dostavi strankama, a ne da se uspostavlja neustavna fikcija da je dovoljno da se takva odluka samo stavi na oglasnu tablu suda i da se po proteku tri dana od toga smatra (neustavna fikcija) da je izvršena njena dostava svim učesnicima u postupku, pa tako i onima o čijim imovinskim (građanskim) pravima je njome odlučeno.

8. Podnosilac zahtjeva je u zaključku istakao da je pravu na pravično suđenje inherentno jedino to da se zakonom propiše da se navedene sudske odluke dostavljaju strankama o čijim pravima i pravnim interesima je odlučivano tom odlukom, a ne da se propiše da se sudska odluka dostavlja samo njenim stavljanjem na oglasnu tablu suda i da rok za žalbu protiv te odluke počinje teći po proteku određenog broja dana (ovdje tri dana) od dana isticanja sudske odluke na oglasnoj tabli suda. Svako drugo poimanje, po mišljenju podnosioca zahtjeva, vodi u kršenje ljudskog i građanskog prava na pravično suđenje, što se ne može opravdati bilo kakvim javnim interesom.

c) Odgovor na zahtjev

9. Narodna skupština RS u odgovoru na zahtjev istakla je da nisu osnovani navodi podnosioca zahtjeva da je sporna odredba u suprotnosti sa članom II/3.e) Ustava BiH

i članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Dalje je navedeno da je puno pravo i obaveza zakonodavca da, kao što je to i učinio donoseći ZIPRS pa i spornu odredbu, definiira pravni okvir postupanja subjekata prava u konkretnoj stvari u izvršnom postupku. Ove okvire definiira zakonodavac rukovodeći se javnim interesom i razlozima cjelishodnosti. Izvršni postupak, kako je dalje navedeno, predstavlja sveobuhvatno provođenje prinudnog ostvarenja potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava. Posmatrajući spornu odredbu u domenu određenog postupka, Narodna skupština RS smatra da je uočljivo da konkretno pozitivno zakonsko rješenje udovoljava zahtjevima proporcionalnosti između interesa pojedinca i javnog interesa.

10. Dalje je navedeno da pravila o načinu dostavljanja koja su propisana spornom odredbom poznaju i drugi propisi, a posebno Zakon o stečaju („Službeni glasnik RS” broj 16/16) u kojem je posebno regulirano da u slučaju prodaje – unovčenja nekretnine prodaja se vrši po pravilima ZIPRS. U tom smislu, kako je dalje istaknuto, u članu 25. stav 2. Zakona o stečaju je propisano da se dostava smatra izvršenom objavljivanjem na oglasnoj tabli suda, elektronskoj tabli suda i u „Službenom glasniku RS”, uključujući i slučajeve za koje taj zakon propisuje ličnu dostavu. U stavu 6. navedenog člana je propisano da se dostava smatra izvršenom istekom pet radnih dana od dana objavljivanja. Također je u članu 156. Zakona o stečaju kojim je reguliran postupak unovčenja nekretnina u stavu 7. propisano da ako skupština povjerilaca odbije da odredi uvjete i način unovčenja nekretnina stečajnog dužnika, nekretnine se unovčavaju u skladu s pravilima izvršnog postupka ako to nije u suprotnosti s odredbama navedenog zakona.

11. Dalje je navedeno da je zakonodavac također imao u vidu da se zaključak o prodaji nekretnina (član 82. ZIPRS) dostavlja strankama, zatim licima koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražioci izvršenja, licima koja imaju upisano pravo ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom organu poreske uprave. Dakle, zaključak o prodaji se dostavlja svim zainteresiranim licima, tako da je članom 93. stav 1. istog zakona propisano da nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nekretninu kupcu (rješenje o dosudi). Ovakvim rješenjem se određuje da se prodana nekretnina predaje kupcu, a nadležnom organu da se pravo vlasništva upiše u korist kupca. Istaknuto je da rješenje o dosudi nije akt kojim se meritorno odlučuje o nečijem pravu vlasništva, već akt kojim se realizira već donesena odluka nadležnog organa i omogućuje prodaja u izvršnom postupku. Protiv navedenog rješenja nije dozvoljen prigovor, ali je dozvoljena žalba, s tim što se smatra da je takvo rješenje dostavljeno svim licima istekom trećeg dana od njegove objave na oglasnoj tabli. Narodna skupština RS smatra da sporna odredba ima svoj praktični značaj, jer bi zbog nemogućnosti da se svim strankama dostavi navedeno rješenje bilo dovedeno u pitanje okončanje izvršnog postupka. Istaknuto je da

ZIPRS nudi povoljna i cjelishodna zakonska rješenja koja nisu u suprotnosti s Ustavom BiH i Evropskom konvencijom. S obzirom na iznesene činjenice, Narodna skupština RS je predložila da se odbije zahtjev podnosioca zahtjeva za ocjenu ustavnosti sporne odredbe, jer nije zasnovan na Ustavu BiH, Evropskoj konvenciji, kao i članu 14. stav 1. MPGPP.

IV. Relevantni propisi

12. **Zakon o izvršnom postupku** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Sadržaj zakona

(1) Ovim zakonom uređuje se postupak po kojem sudovi u Republici Srpskoj sprovode prinudno ostvarenje potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava (u daljem tekstu: izvršni postupak) ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na postupke izvršenja propisane posebnim zakonom.

Član 5. stav 1.

Hitnost i redosljed postupanja

(1) U postupku izvršenja sud je dužan da postupa hitno.

Član 10. stav 1.

Dostavljanje

(1) Po pravilima o dostavljanju tužbe iz Zakona o parničnom postupku dostavlja se rješenje po prijedlogu za izvršenje, rješenje po prigovoru na rješenje o izvršenju, rješenje o izricanju novčane kazne i zaključak iz člana 37. ovog zakona.

Član 12. stav 4.

Pravni lijekovi

(4) Protiv rješenja donesenog po prigovoru može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostave rješenja. O žalbi odlučuje sud drugog stepena.

Član 68.

Izvršne radnje

Izvršenje na nepokretnosti sprovodi se zabilježbom izvršenja u zemljišnoj knjizi, utvrđivanjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem tražioca izvršenja iz iznosa dobijenog prodajom.

*Član 80. stav 1.
Način utvrđivanja vrijednosti*

(1) O načinu utvrđivanja vrijednosti nepokretnosti sud će odlučiti zaključkom odmah nakon što donese rješenje o izvršenju. Ako je to potrebno, sud će prije donošenja zaključka održati ročište sa strankama.

(...).

*Član 82. st. 1, 3. i 6.
Zaključak o prodaji*

(1) Nakon sprovođenja postupka za utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti sud donosi zaključak o prodaji nepokretnosti kojim se utvrđuje vrijednost nepokretnosti i određuju način i uslovi prodaje, te vrijeme i mjesto prodaje, ako se prodaja vrši putem javnog nadmetanja.

(3) Zaključak o prodaji objavljuje se na sudskoj oglasnoj tabli i po ocjeni suda na drugi odgovarajući način.

(6) Zaključak o prodaji dostavlja se strankama, licima koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražilac izvršenja, licima koja imaju upisano ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom organu Poreske uprave.

*Član 92. st. 1. i 8.
Polaganje cijene*

(1) Ponuđač sa najvišom ponudom na ročištu plaća ukupnu prodajnu cijenu umanjenu za položeno obezbjeđenje, polaganjem cijene sudu u roku koji je sud odredio, a koji ne može biti duži od 30 dana od dana objavljivanja zaključka iz stava 6. člana 90. ovog zakona na sudskoj tabli.

(8) Ako je tražilac izvršenja kupac a ne postoje druga lica čija se potraživanja namiruju iz prodajne cijene prije njega, nije obavezan položiti cijenu sudu do visine svog potraživanja.

*Član 93.
Predaja nepokretnosti kupcu*

(1) Nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nepokretnost kupcu (rješenje o dosudi).

(2) Rješenjem iz stava 1. ovog člana sud određuje da se nepokretnost preda kupcu, a zemljišno knjižnom sudu da se izvrši upis promjene prava svojine, te brišu prava trećih za koje je to rješenjem određeno.

(3) *Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor ali se može izjaviti žalba.*

(4) *Rješenje iz stava 1. ovog člana objavljuje se na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.*

Član 94.

Zaštita prava kupca

Ukidanje ili preinačenje rješenja o izvršenju poslije sprovođenja rješenja o dosudi nepokretnosti nema uticaja na pravo svojine kupca stečeno po odredbama člana 93. ovog zakona.

Član 96.

Namirenje tražilaca izvršenja

Kade se pristupa namirenju

Sud pristupa namirenju tražilaca izvršenja odmah nakon donošenja rješenja o dosudi.

V. Dopustivost

13. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim Ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog opšteg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

14. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Okružni sud u Banjaluci (sudija Milan Blagojević), što znači da je zahtjev podnijelo ovlašteno lice iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. novembra 2010. godine, tač. 7-14, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 37/11). Imajući u vidu odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

15. Podnosilac zahtjeva traži da Ustavni sud odluči o kompatibilnosti sporne odredbe ZIPRS sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, kao i članom 14. stav 1. MPGPP.

16. Sporna odredba ZIPRS glasi:

Član 93. stav 4.

(4) Rješenje iz stava 1. ovog člana (rješenje o dosudi) objavljuje se na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.

Pravo na pravično suđenje

17. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

18. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

19. Ustavni sud zapaža da podnosilac zahtjeva problematizira spornu odredbu zbog toga što se rješenje o dosudi ne dostavlja lično strankama ni bilo kojim drugim učesnicima u postupku o čijim se pravima i interesima odlučivalo, te da se nakon proteka tri dana od isticanja na oglasnoj tabli suda smatra da je navedeno rješenje dostavljeno svim licima kojima se prema zakonu rješenje o dosudi dostavlja i da od tada teče rok za žalbu. Ustavni sud dalje zapaža da se rješenje o dosudi dostavlja [...] *svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.* Nadalje, shodno članu 82. stav 6. ZIPRS zaključak o prodaji nekretnine se dostavlja [...] *strankama, licima koja imaju prvenstveno pravo namirenja ili pravo namirenja istog ranga kao i tražilac izvršenja, licima koja imaju upisano ili zakonsko pravo preče kupovine i nadležnom organu Poreske uprave, što u konkretnom slučaju znači da se navedenim licima dostavlja i rješenje o dosudi.*

20. Ustavni sud ističe da je Narodna skupština RS kao donosilac sporne odredbe u svom odgovoru navela da se kao zakonodavac rukovodila javnim interesom i razlozima cjelishodnosti. S tim u vezi Ustavni sud zapaža da je javni interes prepoznat u potrebi da se izvršni postupak okonča na način koji je hitan, efikasan i ekonomičan s jedne strane, a da pri tome s druge strane nije stavljen pretjeran teret na zainteresirana lica koja imaju pravo i interes za izjavljivanje žalbe protiv konkretnog rješenja o dosudi.

21. Ustavni sud zapaža da predmetni zahtjev pokreće pitanje procesnih garancija stranaka u vezi s pravom na izjavljivanje žalbe s jedne strane, i načela hitnosti izvršnog postupka s druge strane, u smislu da se prinudno ostvarenje potraživanja na zahtjev tražioca izvršenja izvrši u što kraćem roku. Međutim, iako je načelo hitnosti posebno izraženo u izvršnom postupku, po ocjeni Ustavnog suda navedeno načelo se ne bi moglo tumačiti na način da prevagne samu suštinu prava na fer i pravično suđenje, u smislu osnovnih procesnih garancija strana u postupku pred sudovima.

22. Odredbom člana 5. ZIPRS kao osnovno načelo izvršnog postupka propisano je *načelo hitnosti*. Navedeno načelo u izvršnom postupku se ogleda kroz propisivanje kraćih rokova za preuzimanje pojedinih izvršnih radnji bilo od stranaka ili suda. U suštini radi se o zahtjevu iskazanom u načelima ekonomičnosti i efikasnosti izvršnog postupka, te pravovremenosti pružanja pravne zaštite tražiocu izvršenja, te je u dosadašnjoj pravnoj teoriji isticano da je hitnost postupanja primarno interes tražioca izvršenja, indirektno i izvršenika, jer se smanjuju troškovi i brzo otklanja neizvjesnost u pravnoj poziciji subjekata.

23. Na navedeno načelo Ustavni sud je ukazivao u svojim odlukama u kojima je naglašavao da u izvršnom postupku, zbog same njegove prirode, treba postupati hitno, kako je to propisano odredbom člana 5. ZIPRS (vidi, Ustavni sud, *AP 5668/14* od 14. maja 2015. godine, stav 26, *AP 5401/14* od 24. aprila 2015. godine, stav 24, *AP 5156/14* od 17. marta 2015. godine, stav 23, dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenim predmetima Ustavni sud je utvrdio kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, zbog toga što izvršni postupak nije okončan u razumnom roku.

24. Međutim, i pored navedenog načela hitnosti koje je neprikosnovenno u izvršnom postupku za Ustavni sud se postavlja pitanje proceduralnih garancija u pogledu prava na izjavljivanje žalbe prema članu 93. stav 3. ZIPRS (*Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor, ali se može izjaviti žalba*). S tim u vezi Ustavni sud zapaža da „pravo žalbe višem sudu nije definirano niti se podrazumijeva u članu 6. stav 1. Evropske konvencije”. Međutim, ako je žalba omogućena i bila je podnesena, a sud tog stepena pozvan da „utvrdi” činjenice, prvi stav člana 6. Evropske konvencije je primjenjiv (vidi, Evropski

sud za ljudska prava, *Delcourt protiv Belgije*, presuda od 17. januara 1970. godine, serija A, broj 11, str. 14-15). Ustavni sud ističe da, iako član 6. stav 1. Evropske konvencije ne podrazumijeva pravo žalbe višem sudu, ako se zakonom ovo pravo propiše onda se moraju osigurati garancije za njegovu dosljednu primjenu, putem jasne i precizne norme.

25. Evropski sud za ljudska prava je u odluci *Muscat protiv Malte* naveo da Sud ponavlja da član 6. Konvencije ne obavezuje države ugovornice da formiraju apelacione sudove. Međutim, tamo gdje takvi sudovi postoje, moraju se poštovati zahtjevi člana 6, tako da se na primjer garantira parničnim strankama djelotvorno pravo na pristup sudu za utvrđivanje njihovih „građanskih prava i obaveza”. „Pravo na sud”, čiji jedan aspekt čini i pravo na pristup, nije apsolutno, ono podliježe ograničenjima koja su dozvoljena implicitno, naročito kada se radi o uvjetima dopustivosti žalbe, budući da po svojoj prirodi poziva na reguliranje od države koja uživa određeno polje diskrecijskog odlučivanja u ovom pogledu. Međutim, ova ograničenja ne smiju ograničavati ili smanjivati pristup lica na takav način ili u takvoj mjeri da sama suština prava bude narušena (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Muscat protiv Malte*, presuda od 17. jula 2012. godine, tačka 42). Pravila kojima se uređuju formalni koraci koje treba preduzeti, te rokovi kojih se treba pridržavati prilikom podnošenja žalbe, usmjereni su na pravilno izvršavanje pravde i poštovanje, naročito principa pravne sigurnosti. S obzirom na to da je to tako, pravila o kojima se radi, ili način na koji se primjenjuju, ne bi trebali da spriječe parnične stranke da koriste dostupni pravni lijek. Međutim, oni kojih se to tiče moraju očekivati primjenu tih pravila. Obavezujuće je za zainteresirano lice da pokaže posebnu pažljivost u odbrani svojih interesa (*op. cit. Muscat protiv Malte*, tačka 44).

26. Ustavni sud naglašava da zakonske odredbe, koje reguliraju pitanje rokova, moraju i stvarno dati mogućnost građaninu da ostvari svoje određeno pravo, čijim istekom gubi mogućnost ostvarivanja tog prava. Taj rok mora biti realan (vidi, Ustavni sud, *AP 1524/06* od 8. novembra 2007. godine, stav 33, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

27. U pogledu sporne odredbe, Ustavni sud zapaža da je tom odredbom zakonodavac propisao da se istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja o dosudi na oglasnoj tabli suda smatra da je to rješenje dostavljeno svim licima kojima se prema zakonu rješenje dostavlja. Nadalje, članom 12. stav 4. ZIPRS je propisano da se žalba protiv rješenja može izjaviti u roku od osam dana od dana dostave. S tim u vezi Ustavni sud zapaža da zakonodavac pretpostavlja obavezu za sva lica koja imaju interes da ulože žalbu protiv rješenja o dosudi da prate datum isticanja rješenja na oglasnoj tabli (a da pri tome nemaju nikakvih vremenskih indikacija kada će se to dogoditi), kako bi utvrdili

početak roka za žalbu. Dakle, isticanje rješenja o dosudi na oglasnoj tabli suda je zapravo neizvjesni događaj za koji nije određen precizan datum kada će se dogoditi. Imajući u vidu da se rješenje o dosudi donosi nakon polaganja cijene (član 93. stav 1. ZIPRS), zatim da je za polaganje cijene propisan rok koji određuje sud, a koji ne može biti duži od 30 dana od dana objavljivanja zaključka o prodaji (član 92. stav 1. ZIPRS), Ustavni sud zapaža da su u navedenom periodu, koji je vremenski neizvjestan, zainteresirana lica dužna da svakodnevno provjeravaju oglašavanje rješenja o dosudi na oglasnoj tabli kako bi sačuvali rok za žalbu. Ustavni sud smatra da je zbog neizvjesnosti kada će rješenje o dosudi biti oglašeno na oglasnoj tabli suda na zainteresirana lica stavljen prekomjeren teret u osiguranju procesnih garancija za izjavljivanje propisanog pravnog lijeka. Polazeći od toga da je spornom odredbom propisano da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se prema zakonu rješenje dostavlja, a da pri tome nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja ili propisivanja da će ono biti određeno na drugi odgovarajući način, Ustavni sud smatra da sporna odredba nije u skladu sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje pravnog lijeka. Po mišljenju Ustavnoг суда nije sporno isticanje predmetnog rješenja na oglasnoj tabli suda koje propisuje sporna odredba. Međutim, takva odredba sama za sebe bez bilo kakvog određenja koje bi indiciralo izvjesnost datuma postavljanja rješenja na oglasnoj tabli, i s tim u vezi računanja roka za žalbu, predstavlja pretjeran teret za stranke i druge učesnike postupka koji su zainteresirani za izjavljivanje žalbe.

28. Na osnovu navedenog, Ustavni sud smatra da osporena odredba nije u skladu s odredbom člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbom člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

29. U odnosu na navode o povredi člana 14. stav 1. MPGPP, Ustavni sud zapaža da je navedenom odredbom pored ostalog utvrđeno da *svako lice ima pravo da njegov slučaj bude raspravljen ... pred nadležnim ... sudom ... koji odlučuje o osnovanosti svake optužbe podignute protiv njega u krivičnim stvarima ili o osporavanju njegovih građanskih prava i obaveza*. S obzirom na to da navedena prava u svojoj suštini korespondiraju s garancijama sadržanim u članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. stav 1. Evropske konvencije, a da su ti navodi podnosioca zahtjeva već detaljno ispitani u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da nema potrebe da ih posebno ispituje i u odnosu na spomenutu odredbu MPGPP.

VII. Zaključak

30. Ustavni sud zaključuje da je član 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku RS suprotan pravu na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, zato što propisuje da se istekom trećeg dana od dana oglašavanja rješenja na oglasnoj tabli suda smatra da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se ono po zakonu dostavlja, a da pri tome nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja na oglasnoj tabli kako bi se osigurale procesne garancije zainteresiranim licima za izjavljivanje pravnog lijeka koji je zakonom propisan.

31. Na osnovu čl. 59. st. (1) i (2) i 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

32. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj U 7/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudije Milana Blagojevića) za ocjenu ustavnosti članka 109. stavak 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14)

Odluka od 30. studenog 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 7/17**, rješavajući zahtjev **Okružnog suda u Banjaluci (sudac Milan Blagojević)**, na temelju članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) alineja b) i članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

Giovanni Grasso, sudac

na sjednici održanoj 30. studenog 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudac Milan Blagojević).

Utvrđuje se da članak 109. stavak 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) nije sukladan članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske da, sukladno članku 61. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od objave ove odluke u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” usuglasi članak 109. stavak 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i

Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske da, sukladno članku 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stavka obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Okružni sud u Banjaluci (sudac Milan Blagojević, u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnio je 22. rujna 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 109. stavak 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14, u daljnjem tekstu: ZIPRS).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština RS) zatraženo je 25. rujna 2017. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Na zahtjev Narodne skupštine RS Ustavni sud je dopisom od 30. listopada 2017. godine odobrio dodatni rok od 15 dana za odgovor na predmetni zahtjev. Narodna skupština je dostavila odgovor 17. studenog 2017. godine.

III. Zahtjev

a) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

4. Rješenjem o namirenju Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 I 183687 14 I od 3. ožujka 2017. godine je odlučeno da se iz iznosa od 717.767,00 KM, dobivenog prodajom nekretnina, koje su vlasništvo izvršenika i hipotekarnog izvršenika „Del investa” d.o.o.

Banjaluka, i to nekretnine upisane u zk. ul. broj 5313 k.o. SP Banjaluka, vlasništvo izvršenika u dijelu 1/1, kako je bliže označeno u izreci rješenja, namiruju tražitelji izvršenja (više od 20 tražitelja izvršenja), založni povjeritelj i pristupni povjeritelji na način kako je bliže određeno u izreci tog rješenja.

5. U obrazloženju rješenja je navedeno da će se navedeno rješenje objaviti na oglasnoj ploči prvostupanjskog suda, sukladno odredbama članka 109. ZIP-a RS. Ukazano je da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči suda smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama koje imaju pravo da se iz prodajne cijene namire.

6. Protiv prvostupanjskog rješenja jedan od tražitelja izvršenja je podnio priziv u kojem je, između ostalog, problematizirao i pitanje dostave prvostupanjskog rješenja tražiteljima izvršenja putem oglasne ploče suda u smislu članka 109. stavak 6. ZIP-a RS kada je u pitanju više tražitelja izvršenja ili trećih osoba u izvršnom postupku.

7. Povodom navedenog priziva treba odlučiti drugostupanjski sud (podnositelj zahtjeva) koji je podnio predmetni zahtjev.

b) Navodi iz zahtjeva

8. Podnositelj zahtjeva smatra da odredba članka 109. stavak 6. ZIP-a RS (u daljnjem tekstu: sporna odredba) nije kompatibilna sa odredbom članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), odredbom članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 14. Europske konvencije, kao i sa odredbom čl. 14. stavak 1. i 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt).

9. S tim u svezi, ukazuje da iz sporne odredbe jasno proizlazi da je njome propisano da se rješenje o namirenju iz cijene postignute prodajom nekretnine koja je predmetom izvršenja ne dostavlja strankama-osobama koje imaju pravo namiriti se iz prodajne cijene, već da se to rješenje samo ističe na oglasnoj ploči suda bez ikakvih vremenskih indikacija kada će se dogoditi to isticanje rješenja, kako bi se barem na temelju takve indikacije mogao utvrditi početak roka za priziv.

10. Istaknuto je da iz takve odredbe, dalje, proizlazi da se istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja na oglasnoj ploči suda smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama koje imaju pravo da se namire iz prodajne cijene.

11. Podnositelj zahtjeva je ukazao na predmet povodom kojeg je podnesen zahtjev, te naveo da je rješenjem Osnovnog suda od 3. ožujka 2017. godine pozivanjem na spornu

odredbu prvostupanjski sud odredio da će prvostupanjsko rješenje objaviti na oglasnoj ploči suda i da se protekom trećeg dana od dana isticanja rješenja na oglasnoj ploči smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama koje imaju pravo namiriti se iz prodajne cijene. Dalje je podnositelj zahtjeva istaknuo da je u tom predmetu jedan od tražitelja izvršenja protiv prvostupanjskog rješenja podnio priziv u kojem, između ostalog, navodi da je navedenim postupanjem prvostupanjskog suda drugim tražiteljima izvršenja u ovom istom predmetu (više od 20 tražitelja izvršenja) na grub način onemogućeno pravo da im bude uručeno rješenje o namirenju na koje bi mogli izjaviti priziv ukoliko smatraju da su njihova prava povrijeđena.

12. Podnositelj zahtjeva je podsjetio na Odluku Ustavnog suda broj *U 2/17*, te naveo da je predmetno pitanje koje se pokreće u ovom zahtjevu u neposrednoj svezi s pravom na pravično suđenje. Istaknuo je da pravičnog suđenja nema ako nema pristupa sudu koji mora biti suštinski, a ne samo formalni.

13. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, spornom odredbom se povređuje sama suština prava na pravično suđenje u odsustvu kojeg nema ni pravičnog suđenja u bilo kojem sudskom postupku, pa tako ni u izvršnom postupku. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, takvim zakonskim rješenjem nameće se ne samo neproporcionalan već i neopravdan i nelegitiman zahtjev da te osobe praktično moraju dežurati sve vrijeme kod oglasne ploče suda kako bi samo na takav način saznale za sudsku odluku kojom je određeno tko se neće namiriti iz dobivene prodajne cijene, a tko hoće i u kojem iznosu. Ukazuje na to da, ukoliko ne postupe tako, izgubit će, prema važećem zakonskom rješenju, pravo na priziv, čime im se protupravno uskraćuje sama suština prava na suđenje, a time i pravo na pravično suđenje u čemu se ogleda povreda Ustava i međunarodnih općih akata koji se neposredno primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

14. Podnositelj zahtjeva navodi da činjenice ovog konkretnog pitanja odgovaraju u bitnom činjenicama iz Odluke Ustavnog suda broj *U 2/17*, jer se i u tom predmetu radilo o zakonskoj odredbi kojom je bilo propisano isticanje sudske odluke na oglasnoj ploči suda, pa se istekom trećeg dana od tog isticanja smatralo da je sudska odluka dostavljena svim osobama koje sudjeluju u postupku. Stoga je podnositelj zahtjeva u zahtjevu iznio stajališta Ustavnog suda iz navedene odluke (točka 27. odluke) koja su, prema njegovom mišljenju, primjenjiva na konkretan predmet.

15. Pored navedenog, podnositelj zahtjeva ukazuje i da navedena odredba dovodi do nejednakog tretmana tražitelja izvršenja, budući da se, prema njoj, rješenje o namirenju objavljuje na oglasnoj ploči suda ako ZIPRS ne propisuje obvezu da se održi ročište za diobu prodajne cijene. Ukazuje da se takvo ročište, prema članku 108. stavak 1. ZIP-a RS, mora održati ako ima više od jednog tražitelja izvršenja ili trećih osoba koje imaju

pravo na namirenje. U protivnom, nema zakonske obveze da se takvo ročište održava ako ima samo jedan tražitelj izvršenja, ili jedna treća osoba koja ima pravo na namirenje iz prodajne cijene.

16. Slijedeći navedeno, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, očigledno je da osobe koje se nalaze u istoj pravnoj situaciji nisu jednake pred zakonom u pogledu dostave rješenja o namirenju a u čemu se, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ogleda diskriminacija.

17. Na koncu, podnositelj zahtjeva ukazuje da je pravu na pravično suđenje svojstveno jedino da se zakonom propiše da se ovakve zakonske odluke dostave strankama o čijim pravima i pravnim interesima je odlučivano tom odlukom, a ne da se propiše da se sudska odluka dostavlja samo njezinim stavljanjem na oglasnu ploču suda. Sve drugo, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, vodi kršenju prava na pravično suđenje i diskriminaciju i prava na jednakost svih pred zakonom, a što se ne može opravdati bilo kakvim javnim interesom.

c) **Odgovor na zahtjev**

18. Narodna skupština RS u odgovoru na zahtjev je navela da je Vlada Republike Srpske na 139. sjednici, održanoj 24. kolovoza 2017. godine, utvrdila Nacrt izmjena i dopuna Zakona o izvršnom postupku, te da je odredbom članka 2. tog nacrtu izvršila izmjene i dopune odredbe članka 93. Zakona o izvršnom postupku, čime je pokrenut postupak usuglašavanja navedene odredbe sa Odlukom Ustavnog suda broj *U 2/17*. Istaknuto je da je navedenim nacrtom izvršena i „odgovarajuća intervencija” u odredbi članka 109. stavak 6. Zakona o izvršnom postupku, koja je osporena predmetnim zahtjevom. Naglašeno je da će navedeni nacrt uskoro biti upućen u skupštinsku proceduru, te da će, nakon što Narodna skupština RS usvoji spomenute izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku i nakon što budu objavljene u „Službenom glasniku RS”, u cijelosti biti implementirana Odluka Ustavnog suda broj *U 2/17*.

IV. Relevantni propisi

19. **Zakon o izvršnom postupku RS** („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

(1) Ovim zakonom uređuje se postupak po kojem sudovi u Republici Srpskoj sprovode prinudno ostvarenje potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava (u daljem tekstu: izvršni postupak) ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(2) *Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na postupke izvršenja propisane posebnim zakonom.*

Član 5. stav 1.

(1) *U postupku izvršenja sud je dužan da postupa hitno.*

Član 10. stav 1.

(1) *Po pravilima o dostavljanju tužbe iz Zakona o parničnom postupku dostavlja se rješenje po prijedlogu za izvršenje, rješenje po prigovoru na rješenje o izvršenju, rješenje o izricanju novčane kazne i zaključak iz člana 37. ovog zakona.*

Član 12. stav 4.

(4) *Protiv rješenja donesenog po prigovoru može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostave rješenja. O žalbi odlučuje sud drugog stepena.*

Član 21.

(1) *U izvršnom postupku na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije određeno.*

(2) *Izuzeće sudije može se zahtijevati najkasnije do odluke po prigovoru a službenog lica do preuzimanja prve radnje u izvršnom postupku.*

(3) *Na materijalnoppravne pretpostavke i posljedice sprovođenja izvršnog postupka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe zakona kojima se uređuju stvarna prava, odnosno obligacioni odnosi.*

Član 93.

(1) *Nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nepokretnost kupcu (rješenje o dosudi).*

(2) *Rješenjem iz stava 1. ovog člana sud određuje da se nepokretnost preda kupcu, a zemljišnoknjižnom sudu da se izvrši upis promjene prava svojine, te brišu prava trećih za koje je to rješenjem određeno.*

(3) *Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor ali se može izjaviti žalba.*

(4) *Rješenje iz stava 1. ovog člana objavljuje se na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.*

Član 96.

Sud pristupa namirenju tražilaca izvršenja odmah nakon donošenja rješenja o dosudi.

Član 108.

(1) Nakon ispunjenja uslova iz člana 96. ovog zakona, sud određuje ročište za diobu cijene (iznosa dobijenog prodajom) ako ima više od jednog tražioca izvršenja ili trećih lica koja imaju prava na namirenje.

(2) Na ročište se pozivaju, pored stranaka, i lica koja prema stanju spisa i prema podacima iz zemljišne knjige polažu pravo da se namire iz tog iznosa.

(3) U pozivu ta će se lica upozoriti na to da će se njihova potraživanja ukoliko ne dođu na ročište, uzeti prema stanju koje proizlazi iz zemljišne knjige i spisa, te da, najkasnije na ročištu za diobu, mogu drugom osporiti potraživanje, njegovu visinu i red namirenja.

(4) Na ročištu se raspravlja o namirenju tražioca izvršenja i drugih lica koja postavljaju zahtjev za namirenje.

(5) Sud će na ročištu obavijestiti prisutna lica o datumu donošenja rješenja o namirenju, nakon čega će se na odgovarajući način primjenjivati opšte odredbe o dostavljanju, uključujući i pretpostavke i posljedice propuštanja preuzimanja rješenja.

Član 109.

(1) O namirenju tražioca izvršenja i drugih lica kojima pripada pravo na namirenje sudija bez odlaganja odlučuje rješenjem nakon održanog ročišta, uzimajući u obzir podatke iz spisa i zemljišne knjige, kao i stanja utvrđenog na ročištu.

(2) Pri donošenju rješenja iz stava 1. ovog člana uzeće se u obzir samo ona potraživanja po kojima je rješenje o izvršenju postalo izvršno najkasnije na dan ročišta za diobu.

(3) Ako ima potraživanja u odnosu na koje rješenje o izvršenju nije postalo izvršno najkasnije na dan ročišta za diobu, ta će se potraživanja namiriti, nakon izvršnosti rješenja o izvršenju iz preostalog iznosa prodajne cijene, ako je ima, a ostatak će se vratiti izvršeniku.

(4) Odredbe st. 2. i 3. ovog člana ne odnose se na potraživanja obezbijeđena založnim pravom ili zemljišnim dugom.

(5) Protiv rješenja o namirenju nije dozvoljen prigovor, ali se može izjaviti žalba.

(6) Ako nužnost održavanja ročišta za diobu nije propisana ovim zakonom, sud će rješenje o namirenju objaviti na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se iz prodajne cijene namire.

(7) Izvršenju rješenja o namirenju pristupiće se nakon što istekne rok za izjavu žalbe ovlašćenih lica.

(8) Ako žalba na rješenje o namirenju bude izjavljena u roku, dostaviće se strankama i ostalim učesnicima u postupku, a rješenje izvršiti ako tražilac izvršenja u roku od tri dana od prijema žalbe ne predloži odlaganje izvršenja do odluke drugostepenog suda po žalbi.

20. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službeni glasnik RS” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 185.

Po zaključenju glavne rasprave, sud će prisutne stranke obavijestiti o datumu donošenja presude. Ako jedna od stranaka nije prisustvovala glavnoj raspravi, sud će je pismeno obavijestiti o datumu donošenja presude.

Stranke, odnosno njihovi zastupnici ili punomoćnici, su dužni sami preuzeti presudu u zgradi suda, te im sud neće dostavljati presudu u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavljanju.

Ako su stranke bile uredno obaviještene o datumu donošenja presude, rok za žalbu protiv presude počinje teći prvog narednog dana nakon donošenja presude.

V. Dopustivost

21. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Članak VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud će imati nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka, sukladno ovom Ustavu, s Europskom konvencijom za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

22. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Okružni sud u Banjaluci (sudac Milan Blagojević), što znači da je zahtjev podnijela ovlaštena osoba iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. studenog 2010. godine, toč. 7-14, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 37/11). Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašten subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

23. Podnositelj zahtjeva traži da Ustavni sud odluči o kompatibilnosti sporne odredbe ZIP-a RS sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 14. Europske konvencije, kao i sa čl. 14. stavak 1. i 26. Međunarodnog pakta.

24. Sporna odredba ZIP-a RS glasi:

Članak 109. stavak 6.

(6) Ako nužnost održavanja ročišta za diobu nije propisana ovim zakonom, sud će rješenje o namirenju objaviti na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se iz prodajne cijene namire.

Pravo na pravično suđenje

25. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

26. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovinsim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

27. Ustavni sud zapaža da podnositelj zahtjeva problematizira spornu odredbu ZIP-a RS zbog toga što sporna odredba nema jasnu vremensku odrednicu kada će rješenje o namirenju biti stavljeno na oglasnu ploču suda budući da od tog momenta počinje teći rok od tri dana za izjavljivanje priziva. Smatra da se navedenim dovodi u pitanje sama suština prava na pravično suđenje.

28. Dakle, predmetnim zahtjevom se postavlja pitanje procesnih garancija stranaka u svezi s pravom na izjavljivanje priziva protiv rješenja o namirenju u izvršnom postupku, koji je žurne naravi, u smislu prinudnog ostvarivanja potraživanja tražitelja izvršenja u što kraćem roku.

29. S tim u svezi, Ustavni sud ukazuje da je temeljno načelo izvršnog postupka „načelo žurnosti” koje je propisano odredbom članka 5. ZIP-a. Navedeno načelo u izvršnom postupku se ogleda putem propisivanja kraćih rokova za poduzimanje pojedinih izvršnih radnji bilo stranaka ili suda. U biti, radi se o zahtjevu iskazanom u načelima ekonomičnosti i efikasnosti izvršnog postupka, te pravodobnosti pružanja pravne zaštite tražitelju izvršenja, te je isticano da je žurnost postupanja primarno interes tražitelja izvršenja, a neizravno i izvršenika, jer se smanjuju troškovi i brzo otklanja neizvjesnost u pravnoj poziciji subjekata (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 4/15* od 30. rujna 2015. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba, stavak 19).

30. Na navedeno načelo Ustavni sud je ukazivao u svojim odlukama u kojima je naglašavao da u izvršnom postupku, zbog same njegove naravi, treba postupati žurno, kako je to propisano odredbom članka 5. ZIP-a (vidi, Ustavni sud, *AP 5668/14* od 14. svibnja 2015. godine, stavak 26, *AP 5401/14* od 24. travnja 2015. godine, stavak 24, *AP 5156/14* od 17. ožujka 2015. godine, stavak 23, dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenim predmetima Ustavni sud je utvrdio kršenje prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije zbog toga što izvršni postupak nije okončan u razumnom roku.

31. Međutim, iako je načelo žurnosti posebice izraženo u izvršnom postupku, prema ocjeni Ustavnog suda, navedeno načelo se ne bi moglo tumačiti na način da prevagne samu bit prava na fer i pravično suđenje, u smislu temeljnih procesnih garancija strana u postupku pred sudovima (*op. cit.*, *U 4/15*, stavak 24).

32. Ustavni sud zapaža da se podnositelj zahtjeva pozvao na Odluku Ustavnog suda broj *U 2/17* u kojoj se, također, postavljalo pitanje procesnih garancija stranaka u svezi sa pravom na izjavljivanje priziva protiv rješenja o dosudi koje se, prema odredbi članka 93. stavak 4. ZIP-a RS (koja je bila osporena u tom predmetu), objavljuje na oglasnoj ploči suda, te se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama kojima se prema zakonu rješenje dostavlja. U tom predmetu Ustavni sud je ukazao da, imajući u vidu spornu odredbu (članak 93. stavak 4. ZIP-a RS), kao i odredbu članka 12. stavak 4. ZIP-a RS, proizlazi da zakonodavac pretpostavlja obvezu za sve osobe koje imaju interes uložiti priziv protiv rješenja o dosudi da prate nadnevak isticanja rješenja na oglasnoj ploči kako bi utvrdile početak roka za priziv. Prema tome, Ustavni sud je naglasio da je isticanje rješenja o dosudi na oglasnoj ploči suda, zapravo, neizvjesni događaj za koji nije određen precizan nadnevak kada će se dogoditi. Zbog te neizvjesnosti kada će rješenje o dosudi biti oglaseno na oglasnoj ploči suda, prema mišljenju Ustavnog suda, na zainteresirane osobe je stavljen prekomjeran teret u osiguranju

procesnih garancija za izjavljivanje propisanog pravnog lijeka. Stoga, kako je nesporno utvrđeno da u spornoj odredbi nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja ili propisivanja da će ono biti određeno na drugi odgovarajući način, Ustavni sud je u citiranoj odluci zaključio da sporna odredba nije sukladna članku 6. stavak 1. Europske konvencije u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje pravnog lijeka. Pri tome je Ustavni sud naglasio da nije sporno isticanje predmetnog rješenja na oglasnoj ploči suda koje propisuje sporna odredba. Međutim, takva odredba sama za sebe, bez bilo kakvog određenja koje bi indiciralo izvjesnost nadnevnika postavljanja rješenja na oglasnoj ploči i, s tim u svezi, računanja roka za priziv, prema mišljenju Ustavnog suda, predstavlja pretjeran teret za stranke i druge sudionike postupka koji su zainteresirani za izjavljivanje priziva (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj U 2/17 od 1. lipnja 2017. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba, stavak 27).

33. Pored navedenog, u citiranoj odluci Ustavni sud se pozvao na odluku Europskog suda za ljudska prava *Muscat protiv Malte* u kojoj je naveo da Sud ponavlja da članak 6. Konvencije ne obvezuje države ugovornice da formiraju apelacijske sudove. Međutim, tamo gdje takvi sudovi postoje, moraju se poštovati zahtjevi članka 6, tako da se, primjerice, garantira parničnim strankama učinkovito pravo na pristup sudu za utvrđivanje njihovih „građanskih prava i obveza”. „Pravo na sud”, čiji jedan aspekt čini i pravo na pristup, nije apsolutno, ono podliježe ograničenjima koja su dozvoljena implicitno, naročito kada se radi o uvjetima dopustivosti priziva, budući da po svojoj naravi poziva na reguliranje od države koja uživa određeno polje diskrecijskog odlučivanja u ovom pogledu. Međutim, ova ograničenja ne smiju ograničavati ili smanjivati pristup osoba na takav način ili u takvoj mjeri da sama suština prava bude narušena (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Muscat protiv Malte*, presuda od 17. srpnja 2012. godine, točka 42). Pravila kojima se uređuju formalni koraci koje treba poduzeti, te rokovi kojih se treba pridržavati prilikom podnošenja priziva usmjerena su na pravilno izvršavanje pravde i poštovanje, naročito, načela pravne sigurnosti. Obzirom na to da je to tako, pravila o kojima se radi, ili način na koji se primjenjuju, ne bi trebala spriječiti parnične stranke da koriste dostupni pravni lijek. Međutim, oni kojih se to tiče moraju očekivati primjenu tih pravila. Za zainteresiranu osobu je obvezujuće da pokaže posebnu pažljivost u obrani svojih interesa (*op. cit.*, *Muscat protiv Malte*, točka 44).

34. Dovodeći stajališta iz citirane odluke u svezu sa predmetnim zahtjevom, Ustavni sud zapaža da je spornom odredbom u stavku 5. propisano da protiv rješenja o namirenju nije dozvoljen prigovor, ali da se može izjaviti priziv. Dalje, spornom odredbom u stavku 6. zakonodavac je propisao da se rješenje o namirenju objavljuje na oglasnoj ploči suda, te da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči smatra da je rješenje

dostavljeno svim osobama koje imaju pravo da se namire iz prodajne cijene. Dakle, za razliku od citiranog predmeta u kojem se sporna odredba odnosila na objavu na oglasnoj ploči suda rješenja o dosudi i, s tim u svezi, ostvarivanje prava na izjavljivanje priziva, u konkretnom slučaju se radi o objavi na oglasnoj ploči rješenja o namirenju i, s tim u svezi, ostvarivanju prava na izjavljivanje priziva. Dalje, Ustavni sud zapaža da sporna odredba u konkretnom slučaju, kao i sporna odredba u predmetu broj *U 2/17*, također, nema jasne vremenske indikacije kada će se rješenje o namirenju objaviti na oglasnoj ploči suda zbog čega su zainteresirane osobe dužne da to svakodnevno provjeravaju kako bi sačuvale rok za priziv. Prema tome, proizlazi da sporna odredba nema elementa koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja ili propisivanja da će ono biti određeno na drugi odgovarajući način u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje dozvoljenog pravnog lijeka (priziv). Stoga se, prema mišljenju Ustavnog suda, spornom odredbom na zainteresirane osobe stavlja prekomjeran teret u osiguranju procesnih garancija za izjavljivanje propisanog pravnog lijeka što je u suprotnosti sa garancijama iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

35. Slijedeći navedeno, Ustavni sud smatra da se i predmetnim zahtjevom pokreće identično ustavno pitanje kao što je to bio slučaj u predmetu broj *U 2/17*, te da se navedena praksa iz citiranog predmeta u cijelosti može primijeniti i na konkretan zahtjev. Pri tome Ustavni sud smatra da i u konkretnom slučaju nije sporno propisivanje zakonodavca da se rješenje o namirenju objavljuje na oglasnoj ploči suda, već da se mora učiniti izvjesnim kada će se taj događaj desiti, odnosno kada će rješenje o namirenju biti objavljeno na oglasnoj ploči suda, budući da od tada za zainteresirane osobe počinje teći rok za priziv. Dakle, prema mišljenju Ustavnog suda, to ne smije biti neizvjestan događaj budući da od njega ovisi ostvarivanje procesnih prava stranaka u smislu izjavljivanja priziva protiv rješenja o namirenju. Štoviše, sporna odredba bez bilo kakvog određenja koje bi indiciralo izvjesnost nadnevka postavljanja rješenja na oglasnoj ploči i, s tim u svezi, računanja roka za priziv predstavlja pretjeran teret za zainteresirane osobe na koje se ova odredba odnosi. Stoga, slijedi da sporna odredba nije sukladna članku 6. stavak 1. Europske konvencije u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje pravnog lijeka.

36. Ustavni sud naglašava da je spornu odredbu, u smislu svoje nadležnosti iz članka VI/3. (c), razmatrao *in abstracto* ne ulazeći u njezinu konkretnu primjenu od redovitih sudova. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da je prvostupanjski sud, u predmetu povodom kojeg je podnesen predmetni zahtjev, rješenje o namirenju dostavio tražiteljima izvršenja (više od 20 tražitelja izvršenja) u smislu sporne odredbe, te da je jedan od tražitelja izvršenja, između ostalog, i zbog načina takve dostave, protiv rješenja o namirenju podnio priziv o kojem tek treba odlučiti drugostupanjski sud (podnositelj zahtjeva). Dakle, tek predstoji

da drugostupanjski sud odluči povodom podnesenog priziva. Međutim, imajući u vidu svoju nadležnost u smislu članka VI/3.(c) Ustavni sud neće davati upute podnosiocu zahtjeva kako će riješiti po prizivu u konkretnom slučaju budući da je to zadatak redovitih sudova, a ne zadatak ovog suda.

37. Na temelju svega navedenog, Ustavni sud smatra da osporena odredba nije sukladna odredbi članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbi članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

38. Imajući u vidu zaključak Ustavnog suda o povredi prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nije neophodno razmatrati navode podnosioca zahtjeva o kršenju prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, kao ni prava iz članka 14. stavak 1. i članka 26. Međunarodnog pakta.

VII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da je odredba članka 109. stavak 6. ZIP-a RS protivna garancijama prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, zato što propisuje da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči smatra da je rješenje o namirenju dostavljeno svim osobama koje imaju pravo da se iz prodajne cijene namire, a da pri tome nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme isticanja na oglasnoj ploči kako bi se osigurala procesne garancije zainteresiranim osobama za izjavljivanje pravnog lijeka koji je propisan zakonom.

40. Na temelju čl. 59. st. (1) i (2) i 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Nadležnost iz člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine
Nadležnost iz članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine
Надлежност из члана VI/3b) Устава Босне и Херцеговине

Predmet broj AP 1475/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI**

Apelacija Jelene Bosnić podnesena
protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 017351 16 Rev
od 14. februara 2017. godine

Odluka od 25. oktobra 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, potpredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i sudije Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 25. oktobra 2017. godine, u predmetu broj **AP 1475/17**, rješavajući apelaciju **Jelene Bosnić**, na osnovu člana 18. stav (4) i člana 57. stav (2) tačka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija koju je podnijela Jelena Bosnić protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 017351 16 Rev od 14. februara 2017. godine zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

1. Jelena Bosnić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Mostara, koju zastupa Gordan Stojić, advokat iz Mostara, podnijela je 13. aprila 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 3 P 017351 16 Rev od 14. februara 2017. godine. U konkretnom slučaju, osporenom konačnom odlukom odbijena je apelantčina revizija izjavljena protiv Presude Suda BiH broj S1 3 P 017351 16 GŽ 2 od 26. jula 2016. godine kojom je odbijena apelantčina žalba podnesena protiv Presude Suda BiH broj S1 3 P 017351 14 P3 od 4. decembra 2015. godine kojom je u cijelosti odbijen apelantčin tužbeni zahtjev kojim je tražila da se utvrdi da je prvotuženi (Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja) kao poslodavac kontinuiranim uznemiravanjem apelantnice stvarao neprijateljsko radno okruženje, degradirajući, ponižavajući i stvarajući uvredljiv ambijent, a sve to na način preciznije naveden u izreci prvostepene presude, kao i da joj prvotuženi i drugotuženi B. S (direktor prvotuženog) naknade nematerijalnu štetu u vidu pravične novčane naknade za pretrpljene duševne boli u određenim novčanim iznosima.

2. U obrazloženju osporene odluke je navedeno, između ostalog, da nije osnovan apelantčin prigovor stvarne nenadležnosti Suda BiH jer je parnični postupak pokrenut radi zaštite od diskriminacije na radnom mjestu, odnosno mobinga kao oblika nefizičkog uznemiravanja kako je definirano odredbama člana 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije. Sud BiH je naveo da sudska zaštita za mobing kao oblik diskriminacije po svojoj pravnoj prirodi je radni spor koji se vodi pred Sudom BiH primjenom odredaba člana 83. Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine, te da je isti sud stvarno nadležan za raspravljanje i o imovinskim zahtjevima proisteklim iz štete nastale pri vršenju poslova organa uprave i drugih institucija Bosne i Hercegovine shodno odredbama člana 1. stav 2. Zakona o parničnom postupku. Dalje, u obrazloženju osporene odluke je navedeno da je drugostepeno vijeće Suda BiH na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenilo materijalno pravo kada je zaključilo da iz tužbenog zahtjeva proizlazi da apelantica radnje mobinga označava kontinuiranim uznemiravanjem od početka novembra 2011. godine do održavanja pripremnog ročišta 28. aprila 2015. godine, na način bliže opisan u obrazloženju osporene odluke. Osim toga, u obrazloženju osporene odluke je navedeno da se odredbama člana 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije mobing definira kao nefizičko uznemiravanje na radnom mjestu koje podrazumijeva ponavljanje radnji koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu, čija je svrha ili posljedica degradacija radnih uvjeta ili profesionalnog statusa zaposlenog. Sud BiH je ukazao da je bitan element instituta mobinga vremenski kontinuitet u kome se ponavljaju radnje koje imaju karakter ovog oblika diskriminacije, prema kome se cijeni da li se radi o pojedinačnom incidentu ili o ponašanju čija je namjera ugrožavanje ugleda, časti, ljudskog dostojanstva i integriteta ličnosti zaposlenika i njegova eliminacija iz radnog okruženja. S tim u vezi, Sud BiH je naveo da je cijenjen period koji je apelantica označila kao vrijeme u kome je trajalo uznemiravanje (početak novembra 2011. godine do 28. aprila 2015. godine), te je utvrđeno da su u tom vremenskom periodu bila 933 radna dana, a da je apelantica na radu provela 146 dana (na bolovanju provela 706 dana, koristila godišnji odmor od 68 dana, odsustvovala zbog praznika 2 dana, vjerskog praznika 1 dan, bila na službenom putu 1 dan i ima 2 neopravdana dana odsustva s rada). Dakle, Sud BiH je konstatirao da je apelantica od 1. novembra 2011. do 31. decembra 2011. godine provela na radu 9 dana, tokom 2012. godine 73 dana, 2013. godine 14 dana, 2014. godine 39 dana i od 1. januara 2015. do 28. maja 2015. godine provela na radu 11 dana. U skladu s tim, Sud BiH je istakao da iz navedenog proizlazi da nije ostvaren osnovni uvjet za utvrđenje mobinga, a to je vremenski period u kome su ponavljane radnje uznemiravanja i koje su se mogle ostvariti samo ukoliko je apelantica bila prisutna na poslu. Sud BiH je naveo da je za stvaranje neprijateljskog radnog okruženja, neprijateljskog i uvredljivog ambijenta, uskraćivanja normalne komunikacije u procesu rada, stvaranja privida hitnosti rokova za obavljanje

poslova, davanja zadataka u rad koji nisu u opisu poslova i sl. neophodna dostupnost apelantice poslodavcu i kolegama za sistematsko uznemiravanje kako je to tužbom označeno. Sud BiH je ukazao da je apelantica toliko vremena odsustvovala s radnog mjesta u navedenom vremenskom periodu da sama ta činjenica onemogućava da se ponavljaju navedene radnje uznemiravanja. Sud BiH je istakao da se prema zakonskoj definiciji mobinga i prema sudskoj praksi, te stavu revizionog vijeća tog suda uznemiravanje koje je u vezi s radnom atmosferom, procesom rada, načinom obavljanja poslova i degradiranjem na radnom mjestu može utvrditi ukoliko se kontinuirano odvija u periodu od šest mjeseci i ponavlja jednom sedmično, a da u konkretnom slučaju uznemiravanje nije moglo biti razvijeno i sistematski ponavljano zbog činjenice da je apelantica bila odsutna s radnog mjesta. S obzirom na navedeno, Sud BiH je istakao da nije osnovan apelantice reviziono prigovora da joj je trebalo dosuditi naknadu nematerijalne štete jer iz naprijed navedenog proizlazi da uslijed opisanih događaja nije mogao ni nastati vid nematerijalne štete koji se ogleda u ozbiljnim i dugotrajnim psihičkim bolima ili strahu visokog intenziteta da bi se stekli uvjeti za primjenu odredaba člana 200. Zakona o obligacionim odnosima.

Apelacioni navodi

3. U predmetnoj apelaciji apelantica se poziva na povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije i člana 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Apelantica ukazuje da je u konkretnom slučaju pogrešno utvrđena stvarna nadležnost Suda BiH. Apelantica navodi da svojim tužbenim zahtjevima nije tražila da se utvrdi mobing, već uznemiravanje i da su zbog toga povrijeđene odredbe postupka i pogrešno primijenjeno materijalno pravo. Apelantica smatra da se sud nije trebao upuštati u periode njenog boravka na poslu, odnosno bolovanja jer kada je bila na poslu bila je uznemiravana i diskriminirana. U suštini, apelantica smatra da su u predmetnoj pravnoj stvari proizvoljno primijenjeni pozitivno-pravni propisi.

4. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda glasi:

Ustavni sud će odbaciti apelaciju kao očigledno (prima facie) neosnovanu kada utvrdi da ne postoji opravdan zahtjev stranke u postupku, odnosno da predočene činjenice ne mogu opravdati tvrdnju da postoji kršenje prava zaštićenih Ustavom i/ili kada se za stranku u postupku utvrdi da ne snosi posljedice kršenja Ustavom zaštićenih prava, tako da je ispitivanje merituma apelacije nepotrebno.

5. Ustavni sud, u fazi ispitivanja dopustivosti apelacije, mora utvrditi, između ostalog, da li su ispunjeni uvjeti za meritorno odlučivanje koji su nabrojani u članu 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da, prema vlastitoj jurisprudenciji i praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), apelant mora navesti povredu svojih prava koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine i ove povrede moraju djelovati vjerovatno. Apelacija je očito neosnovana ukoliko joj manjkaju *prima facie* dokazi koji dovoljno jasno pokazuju da je navedena povreda ljudskih prava i sloboda moguća (vidi, Evropski sud, *Vanek protiv Slovačke*, presuda od 31. maja 2005. godine, aplikacija broj 53363/99 i Ustavni sud, Odluka broj *AP 156/05* od 18. maja 2005. godine), te ako činjenice u odnosu na koje se podnosi apelacija očito ne predstavljaju kršenje prava koje apelant navodi, tj. ako apelant nema „opravdan zahtjev” (vidi, Evropski sud, *Mezőtúr-Tiszazugi Vizgazdálkodási Társulat protiv Mađarske*, presuda od 26. jula 2005. godine, aplikacija broj 5503/02), kao i kad se utvrdi da apelant nije „žrtva” kršenja prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine.

6. Ustavni sud ukazuje da se apelacioni navodi o povredi navedenih prava odnose isključivo na način na koji su sudovi primijenili pozitivno-pravne propise. Ustavni sud, rješavajući brojne ovakve apelacije, konzistentno je ukazivao na praksu Evropskog i Ustavnog suda prema kojoj zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene pozitivno-pravnih propisa (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01), niti da supstituiraju redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli. Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ustavnih prava (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka broj *AP 20/05* od 18. maja 2005. godine, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 58/05).

7. Imajući u vidu činjenice konkretnog predmeta koje proizlaze iz dokumenata predočenih Ustavnom sudu i iz apelacionih navoda Ustavni sud zapaža da je Sud BiH, odlučujući o apelanticinim tužbenim zahtjevima dovoljno jasno i argumentirano obrazložio svoju odluku, te za svoj stav dao obrazloženje koje se niti u jednom segmentu ne čini

proizvoljnim. Shodno tome, Ustavni sud smatra da je sud u obrazloženju odluke osporene predmetnom apelacijom dao detaljne i jasne razloge za svoje odlučenje, pa se ne može zaključiti da je primjena relevantnih zakonskih odredaba u bilo kojem dijelu bila na štetu apelantice. S obzirom na to, Ustavni sud ukazuje da apelantica nije ponudila relevantne argumente koji bi opravdali njene tvrdnje da je na bilo koji način došlo do povrede ustavnih prava na koja se pozvala, osim što je nezadovoljna rezultatom postupka u kojem je donesena osporena odluka. Imajući u vidu navedeno, te konzistentnu praksu Evropskog i Ustavnog suda i stavove navedene i u ovoj odluci, Ustavni sud smatra da nema ništa što ukazuje da apelanticini navodi u predmetnoj apelaciji pokreću ustavna pitanja na koja se pozvala, odnosno ništa što ukazuje da apelantica ima „opravdan zahtjev” u smislu člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda. Zbog toga, Ustavni sud zaključuje da su ovi navodi očigledno (*prima facie*) neosnovani.

8. Imajući u vidu odredbu člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je očigledno (*prima facie*) neosnovana, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

9. U skladu sa članom VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 466/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Marinka Anđelića i drugih
podnesena protiv Presude Vrhov-
nog suda Federacije BiH broj 56 0 P
019968 12 Rev od 12. prosinca 2013.
godine i Presude Kantonalnog suda u
Mostaru broj 56 0 P 019968 11 Gž od
7. lipnja 2012. godine

Odluka od 11. siječnja 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 466/14**, rješavajući apelaciju **Marinka Anđelića i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. siječnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Marinka Anđelića, Ruže Anđelić, Luce Kaleb, Ivanke Medunić, Ljubice Kralj, Šime Andrić, Ivana Anđelića, Mire Anđelić, Anđe Stojanović i Ive Stojanović.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 56 0 P 019968 12 Rev od 12. prosinca 2013. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine koji je dužan po hitnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3. (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od dva mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Marinko Anđelić, Ruža Anđelić, Luca Kaleb, Ivanka Medunić, Ljubica Kralj, Šima Andrić, Ivan Anđelić, Mira Anđelić, Anđa Stojanović i Iva Stojanović (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupa Davor Šilić, odvjetnik iz Mostara, podnijeli su 29. siječnja 2014. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 56 0 P 019968 12 Rev od 12. prosinca 2013. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 56 0 P 019968 11 Gž od 7. lipnja 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda od Vrhovnog suda i Kantonalnog suda kao i od Moamera Topalovića (u daljnjem tekstu: drugotuženi) zatraženo je 20. srpnja 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju, a 27. prosinca 2016. godine od Federacije BiH je zatraženo da dostavi odgovor na apelaciju.

3. Vrhovni i Kantonalni sud su dostavili odgovore na apelaciju 27. srpnja, odnosno 17. kolovoza 2016. godine, dok drugotuženi nije odgovorio. Federacija BiH je odgovor na apelaciju dostavila 29. prosinca 2016. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda u Konjicu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 07 56 P 019968 08 P od 24. siječnja 2011. godine obvezani su Federacija BiH (u daljnjem tekstu: prvotužena) i drugotuženi da solidarno isplate apelantu Marinku Anđeliću precizirane novčane iznose na ime duševnih bolova zbog gubitka oca i sestara, zatim naknade štete zbog umanjnja opće životne aktivnosti i naknade štete zbog pretrpljenog straha i bola. Istom presudom tuženi su obvezani ostalim apellantima (osim mlđb. Ive Stojanović)

solidarno naknaditi precizirane novčane iznose na ime duševnih bolova zbog gubitka bliskog srodnika. U odnosu na mldb. Ivu Stojanović tužbeni zahtjev je u cijelosti odbijen kao neutemeljen. Navedenom presudom tuženi su obvezani apelantima naknaditi troškove parničnog postupka u preciziranom iznosu. U odnosu na državu BiH istom presudom odlučeno je da se tužba smatra povučenom.

6. U obrazloženju presude Općinski sud je istaknuo da je predmet konkretnog spora zahtjev apelanata za naknadu nematerijalne štete u vidu duševnih bolova zbog smrti bliskih srodnika, a apelanta Marinka Anđelića i za naknadu nematerijalne štete u vidu duševnih bolova zbog umanjenja opće životne aktivnosti i pretrpljenog straha i bola. Dalje je navedeno da se zahtjev temelji na činjenici da je drugotuženi u događaju od 24. prosinca 2002. godine lišio života tri bliska srodnika apelanata i teško tjelesno povrijedio apelanta Marinka Anđelića, zbog čega apelanti trpe duševne bolove, a apelant Marinko Anđelić i strah i fizički bol. Nadalje je istaknuto da je drugotuženi pravomoćnom Presudom Vrhovnog suda broj Kž-414/03 od 21. siječnja 2004. godine oглаšen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 35 godina zbog počinjenog kaznenog djela ubojstvo iz vjerskih i nacionalnih pobuda iz članka 171. stavak 2. točka 4) Kaznenog zakona FBiH (u daljnjem tekstu: KZFBiH).

7. U odnosu na prigovor prvotužene da ona nije pasivno legitimirana (odnosno da za naknadu štete apelantima u konkretnom slučaju mogu odgovarati jedino kantonalne vlasti Hercegovačko-neretvanskog kantona), Općinski sud je zaključio da su takvi navodi neutemeljeni pozivajući se na Aneks 7 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH (u daljnjem tekstu: Aneks 7). Istaknuto je da su se strane potpisnice tog sporazuma, to jeste BiH, prvotužena i RS dogovorile da sve izbjeglice i prognanici imaju pravo slobodno se vratiti u svoje domove uz obvezu potpisnica da osiguraju navedenim osobama siguran povratak bez rizika od uznemiravanja, zastrašivanja, proganjanja ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkog podrijetla, vjeroispovijedi ili političkog uvjerenja. Nadalje je istaknuto da je člankom II.A.2. (Ljudska prava i slobode) Ustava Federacije BiH prvotužena obvezana da osigura primjenu najviše razine međunarodno priznatih prava i sloboda među kojima su, pored ostalog, i pravo na zabranu diskriminacije, utemeljena na, između ostalog, religiji ili vjerovanju, slobodi religije itd. Također, navedeno je da je člankom III.2. (Podjela ovlasti između federalne i kantonalne vlasti) Ustava Federacije BiH utvrđeno da federalna vlast i kantoni, između ostalog, jamče i provođenje ljudskih prava. Općinski sud je zaključio da iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da postupak drugotuženog predstavlja akt nasilja i terora jer se pod terorističkim aktima podrazumijevaju akti nasilja koji su izvršeni iz političkih pobuda i neselektivnim izborom žrtava. Naveo je da iz iskaza drugotuženog kojeg je dao u kaznenom postupku proizlazi da je zbog osjećaja nepravde

prema muslimanima u svijetu, BiH i Mostaru odlučio da javnosti skrene pozornost na istu, te je stoga odlučio da zaplaši neku hrvatsku povratničku obitelj na Božić. Stoga je kao predmet napada probrao kuću pred kojom je bila okićena jelka jer je tako zasigurno znao da se u njoj nalaze Hrvati. Po ocjeni Općinskog suda predmet napada je bila sama država BiH, odnosno prvotužena kao entitet države BiH i njen poredak utvrđen Ustavom, te prava građana zagarantirana Ustavom i Aneksom 7, kao što je pravo na održivi povratak svih izbjeglih i raseljenih lica u predratne domove, te sloboda religije, uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje. Imajući u vidu citirane odredbe Aneksa 7 i Ustava FBiH, Općinski sud je zaključio da su u nadležnosti prvotužene suzbijanje i sprečavanje nasilja i terorizma kao i zaštita prava povratnika, te je prvotuženu na temelju članka 180. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), a drugotuženog na temelju članka 154. stavak 1, čl. 155, 158. ZOO-a sukladno članku 206. ZOO-a, obvezao da apelantima solidarno naknade nastalu štetu.

8. Presudom Kantonalnog suda broj 56 0 P 019968 11 Gž od 7. lipnja 2012. godine priziv prvotužene je uvažen i prvostupanjnska presuda preinačena tako što je tužbeni zahtjev apelanata u odnosu na prvotuženu u cijelosti odbijen. Istom presudom priziv drugotuženog je odbijen i prvostupanjnska presuda je u odnosu na drugotuženog potvrđena.

9. U obrazloženju presude Kantonalni sud je u odnosu na tužbeni zahtjev apelanata protiv prvotužene izrazio pravni stav da budući da je sud u parničnom postupku sukladno odredbi članka 12. stavak 3. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) glede postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom je optuženi oglašen krivim, te budući da je drugotuženi u konkretnom slučaju oglašen krivim za kazneno djelo ubojstvo iz vjerskih i nacionalnih pobuda iz članka 171. stavak 2. točka 4) KZFBiH, a ne za kazneno djelo terorizam, stoga, po ocjeni tog suda, prvotužena u smislu članka 180. ZOO-a nije pasivno legitimirana. Kantonalni sud je smatrao da bi prvotužena bila pasivno legitimirana samo pod uvjetom da je u kaznenom postupku utvrđeno da je drugotuženi počinio kazneno djelo terorizam iz članka 146. KZFBiH i da su zbog tog kaznenog djela apelanti pretrpjeli nematerijalnu štetu.

10. Protiv navedene presude Kantonalnog suda apelanti su podnijeli reviziju Vrhovnom sudu koji je Presudom broj 56 0 P 019968 12 Rev od 12. prosinca 2013. godine reviziju odbio kao neutemeljenu.

11. U obrazloženju presude Vrhovni sud je naveo da je u konkretnoj fazi revizijskog postupka sporno pravno pitanje je li prvotužena pasivno legitimirana za naknadu štete koju su apelanti pretrpjeli u svezi sa štetnim događajem od 24. prosinca 2002. godine. Istaknuto je da je odredbama članka 180. stavak 1. ZOO-a regulirano da za štetu nastalu smrću,

tjelesnom povredom ili oštećenjem, odnosno uništenjem imovine fizičkog lica uslijed akata nasilja ili terora, kao i prilikom javnih manifestacija i demonstracija, odgovara država čiji su organi po važećim propisima bili dužni spriječiti takvu štetu. Dakle, kako je smatrao Vrhovni sud, zakon veže odgovornost države za akte terora i nasilja, a ne samo za kazneno djelo terorizam, na što su apelanti u reviziji utemeljeno ukazali. Način izvršenja kaznenog djela od drugotuženog, kada bez ikakvog povoda od žrtava, čak i ne poznavajući ih, lišava života tri člana obitelji Anđelić i jednog člana teško povređuje, može se u širem smislu, po ocjeni Vrhovnog suda, podvesti pod akte terora i nasilja. Vrhovni sud je smatrao da je u takvoj situaciji ključno pitanje za utvrđivanje pasivne legitimacije prvotužene, sukladno članku 180. stavak 1. ZOO-a, da li su njezini organi po važećim propisima bili dužni spriječiti konkretne akte terora i nasilja.

12. Vrhovni sud je utvrdio da sukladno odredbi članka III.1. točka g) Ustava FBiH u isključivoj nadležnosti prvotužene je suzbijanje međunarodnog i međukantonalnog kriminala, posebno terorizma, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala, te suradnja sa Interpolom, a odredbom članka III.4. a) Ustava FBiH je propisano da kantonima pripadaju sve ovlasti koje nisu izričito dodijeljene federalnoj vlasti, a posebno uspostava i nadziranje snaga policije. Nadalje je utvrđeno da je odredbom članka 2. Zakona o unutarnjim poslovima FBiH propisano da su unutarnji poslovi iz nadležnosti Federalnog ministarstva, pored ostalog, sprečavanje i otkrivanje kaznenog djela terorizam. Nadalje je utvrđeno da je odredbom članka 3. istog zakona propisano da se „terorizam” odnosi na „terorizam” kako je definiran u KZFBiH, dakle, kako je zaključio Vrhovni sud, samo na kazneno djelo terorizam iz članka 146. KZFBiH. Iz navedenog Vrhovni sud je zaključio da nije u nadležnosti organa prvotužene da sprečavaju akte terora i nasilja koji istodobno ne predstavljaju kazneno djelo terorizam, pa prvotužena nije pasivno legitimirana za naknadu štete koja je nastala uslijed takvih akata terora i nasilja.

13. U odnosu na pozivanje apelanata na stav Vrhovnog suda koji je zauzeo u Presudi tog suda broj Rev-280/05 od 21. ožujka 2006. godine, Vrhovni sud je utvrdio da navedeni stav nije primjenjiv na konkretan slučaj. Vrhovni sud je istaknuo da je u spomenutom predmetu utvrđeno da je šteta nastala kao posljedica kaznenog djela terorizam, a ne samo akata terora i nasilja koji se ne mogu podvesti pod kazneno djelo terorizam.

14. Vrhovni sud je također utvrdio, da u slučaju kada bi se i prihvatio stav revizije apelanata da bi sukladno međunarodnom pravu po principu društvene solidarnosti i pravičnosti, u situaciji kada se naknada štete ne bi mogla dobiti od neposrednog počinitelja štete, postojala odgovornost države za naknadu takve štete, opet bi izostala pasivna legitimacija prvotužene kao entiteta u sastavu države BiH.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelanti smatraju da im je osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije. Kršenje navedenih prava apelanti vide u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava, zbog čega je u predmetnom postupku tužbeni zahtjev apelanata protiv prvotužene u konačnici odbijen zbog nedostatka pasivne legitimacije. Apelanti smatraju da se u konkretnom slučaju radi o njihovim pravima iz Aneksa 7, te da je Općinski sud pravilno odlučio kada je odgovornost prvotužene utemeljio na odredbama Aneksa 7 i članka 180. ZOO-a kada za štetu nastalu smrću ili tjelesnom povredom odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi bili dužni spriječiti takvu štetu. Nasuprot tome, po mišljenju apelanata, pogrešno je pozivanje Vrhovnog suda na odredbe Ustava FBiH i odredbe Zakona o unutarnjim poslovima iz čega je izveden zaključak da prvotužena u konkretnom slučaju nije pasivno legitimirana. Također, naveli su da su se tijekom postupka pozivali na Deklaraciju Ujedinjenih naroda o temeljnim načelima pravednosti prema žrtvama zločina i zloporabe vlasti i Europsku konvenciju o oštećenju žrtava nasilja, kao međunarodne dokumente koje je ratificirala i prvotužena i prema kojima postoji odgovornost države po osnovi društvene solidarnosti i pravičnosti prema žrtvama nasilja. Navedene dokumente je po mišljenju apelanata trebalo primijeniti i u konkretnom slučaju, pogotovo kod činjenice da drugotuženi nema imovine iz koje bi se naknadila šteta apellantima. Nadalje, apelanti smatraju da je Vrhovni sud pogrešno zaključio da je pozivanje apelanata na drugi predmet Vrhovnog suda, to jeste odluku tog suda broj Rev-280/05, u kojem je bila utvrđena odštetna odgovornost prvotužene, neprimjenjiv u konkretnom predmetu apelanata, budući da se i u navedenom predmetu radilo o aktima nasilja i terora. Apelanti su naveli da je parnični sud u postupku utvrđivanja odštetne odgovornosti ovlašten da utvrđuje ispunjenje procesnih pretpostavki za odgovornost za štetu, osnovu odgovornosti, uvjete odgovornosti i obvezu naknade štete, i s tim u svezi da izvodi dokaze koji su od pravnog značaja za odluku o tim pitanjima, kao što je to u konkretnom slučaju pravilno učinio prvostupanjski sud. Smatraju da su oni u nepovoljnijem položaju u situaciji kada je u kaznenom postupku procesuiran i kažnjen počinitelj kaznenog djela, u odnosu na spomenuti predmet Vrhovnog suda gdje je počinitelj kaznenog djela ostao nepoznat, a parnični sud je utvrdio da se radilo o kaznenom djelu terorizam.

b) Odgovor na apelaciju

16. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da ostaje kod razloga datih u odluci tog suda, te da su tvrdnje apelanata o povredi prava na koja su se pozvali u apelaciji neutemeljene. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

17. Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da odlukom tog suda nisu povrijeđena prava apelanata na koja su se pozvali u apelaciji. Istaknuto je da je taj sud svoju odluku donio pravilnom primjenom materijalnog prava dajući za istu razloge koji su navedeni u odluci. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

18. Federacija BiH je u odgovoru na apelaciju istaknula da je Vrhovni sud u konkretnom slučaju donio pravilnu i na važećim propisima utemeljenu odluku. Smatraju da navedenom odlukom nisu povrijeđena prava apelanata na koja su se pozvali u apelaciji, te je predloženo da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

19. U **Aneksu 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH** relevantne odredbe glase:

Sporazum o izbjeglicama i raseljenim licima

Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska („Strane”) dogovorile su se o sljedećem:

Prvo poglavlje

Zaštita

Članak 1. st. 2. i 3.

Strane će osigurati da se izbjeglicama i prognanicima omogući siguran povratak, bez rizika od uznemiravanja, zastrašivanja, proganjanja ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkog podrijetla, vjeroispovijedi ili političkoga uvjerenja.

Strane će poduzeti sve potrebne korake za sprečavanje aktivnosti, unutar svoje teritorije, koje bi ugrozile ili spriječile siguran i dragovoljan povratak izbjeglica i prognanika. (...)

20. U **Ustavu Federacije BiH** („Službene novine Federacije BiH” br. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 60/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05, 32/07 i 88/08) relevantne odredbe glase:

II. Ljudska prava i osnovne slobode

A. Opće odredbe

Članak 2.

Federacija će osigurati primjenu najviše razine međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Dodatku ovog Ustava. Osobito:

1) Sve osobe unutar teritorija Federacije uživaju slijedeća prava:

(...)

d) na slobodu glede diskriminacije temeljem rase, boje kože, spola, jezika, vjere ili uvjerenja, političkih ili drugih stavova, nacionalnog i socijalnog podrijetla;

(...)

III. Podjela nadležnosti između federalne i kantonalne vlasti

Članak 2.

Ovlasti su federalne vlasti i kantona slijedeće:

a) jamčenje i provedba ljudskih prava;

b) (...)

21. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89; „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93, 13/94 i „Službene novine FBiH” br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Član 180.

Za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem, odnosno uništenjem imovine fizičkog lica usljed akta nasilja ili terora, kao i prilikom javnih demonstracija i manifestacija, odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi po važećim propisima bili dužni da spriječe takvu štetu.

Organizatori, učesnici, podstrekači i pomagači u aktima nasilja ili terora, javnim demonstracijama i manifestacijama koje su usmjerene na podrivanje ustavom utvrđenog društvenog uređenja, nemaju pravo na naknadu štete po ovom osnovu.

Društveno politička zajednica ima pravo i obavezu da zahtijeva naknadu isplaćenog iznosa od lica koje je štetu prouzrokovalo.

To pravo zastarijeva u rokovima propisanim za zastarjelost potraživanja naknade štete.

VI. Dopustivost

22. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 56 0 P 019968 12 Rev od 12. prosinca 2013. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, apelanti su osporenu presudu primili 30. prosinca 2013. godine, a apelacija je podnesena 29. siječnja 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

25. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelanti pobijaju osporene odluke tvrdeći da su im tim odlukama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, zatim članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kao i pravo iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

27. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

28. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom.

29. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o sporu građanskopravne prirode u kojem su apelanti potraživali naknadu nematerijalne štete, te apelanti u predmetnom postupku uživaju garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

30. Ustavni sud zapaža da apelanti osporavaju navedene presude redovitih sudova, tvrdeći da su osporene presude donesene na temelju pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešnom primjenom materijalnog i procesnog prava.

31. Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

32. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise, kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda, kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje i *mutatis mutandis*, Europski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelanti postavljaju, ispitati jesu li osporene odluke utemeljene na proizvoljno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni prava.

33. Ustavni sud zapaža da su apelanti u konkretnom parničnom postupku tražili da se prvotuzena i drugotuzeni obvežu na naknadu štete koju su pretrpjeli u svezi sa štetnim događajem od 24. prosinca 2002. godine u kojem je, prema utvrđenju redovitih sudova, troje članova obitelji Anđelić smrtno stradalo i u kojem je prvoapelant teško povrijeđen. Glede odgovornosti prvotuzene (Federacija BiH) apelanti su se pozvali na odredbe članka 180. ZOO-a.

34. U kontekstu navedenog Ustavni sud primjećuje da je odgovornost države u smislu članka 180. ZOO-a utemeljena na dva principa: principu objektivne odgovornosti i principu pravičnosti.

35. Naime, država se u ovom slučaju ne obvezuje na naknadu štete zbog krivnje, ne traži se njezino dokazivanje, odnosno ne polazi se od pretpostavke njezinog postojanja. ZOO samo zahtijeva da je šteta nastala uslijed terorističkog akta koji je usmjeren prema državi, a ne i da je njegov izvršitelj poznat i da je za takav akt proglašen odgovornim, s obzirom da se na odgovornost za štetu poziva država, a ne sam izvršitelj terorističkog akta. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da ZOO izričito i ne propisuje da oštećeni može tražiti naknadu štete od počinitelja akta terora, iako ne postoji prepreka da to bude i učinjeno, sukladno općim pravilima o odgovornosti u smislu članka 154. ZOO-a. Shodno navedenom, odgovornost države za štetu uslijed akta terora u smislu članka 180. ZOO-a, a time i pravo oštećenog da traži naknadu štete po ovoj osnovi, ne temelje se i ne ovise o utvrđenju da akt terora predstavlja i konkretno kazneno djelo, tko je takvo djelo počinio, te je li država poduzela efektivne mjere da bi takav akt istražila i eventualno procesuirala i kaznila počinitelja istog. S obzirom da odgovara po principu objektivne odgovornosti, država se može osloboditi odgovornosti samo ako dokaže da je šteta nastala isključivim djelovanjem oštećenog. Također, država se ne može pozivati na činjenicu da nije mogla spriječiti ili otkloniti akt terora, jer u svakom momentu mora biti sposobna da bar spriječi oštećenje nedužnih osoba i njihove imovine od akata terora, ako već sam akt nije mogla spriječiti. U tom smislu, u članku 180. ZOO-a je izričito i navedeno da država odgovara za štetu koju su njezini organi „bili dužni” spriječiti, a ne zato što su njezini organi „krivi jer štetu nisu spriječili”.

36. Nadalje, Ustavni sud zapaža da ZOO ne definira šta se smatra aktom terora. Iz članka 182. stavak 2. ZOO-a proizlazi da se mora raditi o aktima nasilja i terora koji su usmjereni na podrivanje ustavom utvrđenog uređenja. S obzirom da je akt terora ljudska radnja, koja se poduzima voljno od osobe koja u njoj sudjeluje, odnosno koja je skrivila, tj. privatne osobe za čije postupke država nije izravno odgovorna, odgovornost države u smislu članka 180. ZOO-a ne predstavlja odgovornost za drugoga. U tom smislu ovo zakonsko rješenje predstavlja pogodnosti na strani oštećenog, koji na ovaj način izbjegava neizvjesnost u

kojoj bi se našao kada bi zahtjev za naknadu štete morao istaći prema počinitelju akta terora ili osobi koja za njega odgovara, tj. hoće li ta osoba biti otkrivena, hoće li protiv nje biti pokrenut kazneni postupak (u kojem, također, može biti istaknut imovinski zahtjev), ima li ova osoba imovinu iz koje bi se šteta mogla nadoknaditi. Slijedom navedenog, proizlazi da tužbeni zahtjev za naknadu štete u smislu članka 180. ZOO-a može biti istaknut odmah po nastanku ili saznanju za štetu neovisno od toga je li kazneni postupak pokrenut protiv počinitelja, odnosno može biti istaknut u parničnom postupku koji se uporedo vodi sa kaznenim postupkom.

37. U svezi s pozivanjem apelanata na sličan predmet Vrhovnog suda, Ustavni sud ističe da je u citiranom predmetu Vrhovnog suda broj Rev-280/05 od 21. ožujka 2006. godine odbijena kao neutemeljena revizija tužene Federacije BiH protiv presude Kantonalnog suda kojom je Federacija BiH obvezana da tužitelju F. R. iz Mostara na ime naknade neimovinske štete isplati precizirane iznose. Navedeno je da i po mišljenju tog suda okolnosti pod kojima je 23. veljače 1996. godine povrijeđen tužitelj mogu se podvesti pod akt nasilja ili terora koji ima u vidu odredba članka 180. ZOO-a, kad za štetu nastalu smrću ili tjelesnom povredom predviđa odgovornost društveno-političke zajednice (sada države, entiteta ili federalne jedinice – kantona) čiji su organi bili dužni spriječiti takvu štetu. Vrhovni sud nije prihvatio revizione tvrdnje Federacije BiH da konkretni događaj u kojem je tužitelj pretrpio tešku tjelesnu povredu ne predstavlja akt nasilja ili terora usmjeren protiv države, odnosno Federacije, već samo atak pojedinca na tužitelja osobno, jer, kako je smatrao Vrhovni sud, prema utvrđenom činjeničnom stanju u nižestupanjskom postupku sve okolnosti događaja, te opća klima u Mostaru iz tog vremena pouzdano upućuju na pravilnost zaključka nižestupanjskih sudova – da je nepoznata osoba napad na tužitelja izvršila iz političkih pobuda u cilju zadržavanja postojećeg stanja podjele grada, a protiv društvenog poretka utvrđenog Ustavom države BiH i Federacije, te protiv slobode kretanja građana i prava na povratak svih izbjeglih i raseljenih. Vrhovni sud je zaključio da se postupak nepoznatog učinitelja u konkretnom događaju u cijelosti može podvesti pod definiciju terorizma kao namjernog ugrožavanja Ustavom utvrđenog državnog i društvenog uređenja i sigurnosti aktom nasilja kojim je stvoreno osjećanje nesigurnosti kod građana (članak 125. Krivičnog zakona SFRJ koji je kao preuzeti republički zakon bio na snazi u to vrijeme), te da su federalni (a ne kantonalni) organi unutarnjih poslova bili dužni spriječiti predmetnu štetu.

38. Ustavni sud zapaža da je u provedenom parničnom postupku utvrđeno da su apelanti povratnici u svoj prijeratni dom u općini Konjic u kojem su kritičnog dana kada se dogodio štetni događaj (24. prosinac 2002. godine) proslavljali svoj vjerski praznik kojeg su manifestirali i spoljnjim znacima (okićeni bor) pred svojom kućom. U svezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o pravima apelanata koja su zagaran-

tirana Aneksom 7, čijim potpisivanjem se Federacija BiH obvezala da će „osigurati da se izbjeglicama i raseljenim licima omogući siguran povratak, bez rizika od uznemiravanja, zastrašivanja, proganjanja ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkog porijekla, vjeroispovijesti ili političkog uvjerenja, kao i da će u tom smislu preduzeti sve potrebne korake za sprečavanje aktivnosti, unutar svoje teritorije, koje bi ugrozile ili spriječile siguran i dobrovoljan povratak izbjeglica i raseljenih lica”. Nadalje Ustavni sud ističe da je Federacija BiH na temelju Ustava FBiH obvezana da osigura primjenu najviše razine međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Aneksu Ustava FBiH, među kojima je i Europska konvencija, te da su federalna vlast i kantoni obvezani da jamče i provode ljudska prava (članak II.A. 2. i članak III.2. Ustava FBiH). Nadalje, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi utvrdili da se u radnjama drugotuženog stiču obilježja akta nasilja i terora koje podrazumijeva članak 180. ZOO-a. Ustavni sud ističe da je Vrhovni sud u provedenom postupku u konačnici odbio tužbeni zahtjev apelantata za naknadu štete zbog nedostatka pasivne legitimacije na strani prvotužene Federacije BiH obrazlažući to odredbama Ustava FBiH kojim je regulirana nadležnost Federacije BiH, odnosno kantona. Nasuprot tome, Općinski sud je svojom odlukom usvojio tužbeni zahtjev apelantata protiv Federacije BiH koja je solidarno sa drugotuženim obvezana da apelantima naknadi potraživanu štetu. Pri tome, Ustavni sud zapaža da je Općinski sud za svoje zaključke dao detaljna obrazloženja koja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da je predmetni akt nasilja i terora bio usmjeren protiv same Federacije BiH, odnosno njezinog Ustavom utvrđenog društvenog poretka, te prava građana zagaraniranih Ustavom i Aneksom 7 posebno imajući u vidu pravo na održivi povratak svih izbjeglih i raseljenih lica u predratne domove, te slobodu religije, uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje. Polazeći od odredaba članka 180. ZOO-a kojim je propisana objektivna odgovornost države u slučaju nastanka štete uslijed akta nasilja ili terora usmjerenog prema državi, te da se odgovornost države u tom slučaju ne temelji i ne ovisi o utvrđenju da akt terora predstavlja i konkretno kazneno djelo, a imajući u vidu posebne okolnosti konkretnog slučaja u kojem su aktom nasilja ili terora narušena prava apelantata za koja jamči i odgovara Federacija BiH shodno Ustavu FBiH i Aneksu 7, Ustavni sud zaključuje da je Vrhovni sud, u okolnostima konkretnog slučaja i pored okolnosti da je i sam konstatirao da ZOO veže odgovornost države za akte terora i nasilja, a ne samo za kazneno djelo terorizam, proizvoljno primijenio važeće propise kada je, temeljeći svoju odluku na odredbama Ustava FBiH kojim je regulirana nadležnost Federacije BiH odnosno kantona, a zanemarujući obveze koje je Federacija preuzela u svezi sa Aneksom 7. kao i odredbe Ustava BiH iz kojih proizlazi da se Federacija obvezala „da će osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda” i da je, prema članku 2. Ustava FBiH navedeno i u njezinoj nadležnosti, Federaciju BiH

ekskulpirao od objektivne odgovornosti za nastalu štetu. Stoga je po ocjeni Ustavnog suda u konkretnom slučaju povrijeđeno pravo apelanata na pravično suđenje zagwarantirano člankom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

40. Ustavni sud zaključuje da je Vrhovni sud osporenom odlukom proizvoljno primijenio važeće propise kada je prvotuženu ekskulpirao od objektivne odgovornosti za nastalu štetu, a u svezi sa Aneksom 7, zbog čega je u konkretnom slučaju povrijeđeno pravo apelanata na pravično suđenje zagwarantirano člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije.

41. S obzirom na specifične okolnosti konkretnog slučaja, na činjenicu da se štetni događaj dogodio 2002. godine, a da apelanti još uvijek nisu dobili konačnu odluku, Ustavni sud smatra cjelishodnim naložiti Vrhovnom sudu da, shodno članku 72. stavak (4) Pravila Ustavnog suda u roku od dva mjeseca od dana dostave ove odluke, donese odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

42. U odnosu na navode apelanata o povredi prava na imovinu iz članka II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da, s obzirom na prethodni zaključak o povredi prava na pravično suđenje, nije neophodno posebno razmatrati ostale apelacijske navode.

VIII. Zaključak

43. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada je redoviti sud proizvoljno primijenio važeće propise i prvotuženu ekskulpirao od objektivne odgovornosti za nastalu štetu.

44. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 1154/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Теодоре Петковић и других поднесена против Рјешења Окружног суда у Бијељини број 82 0 И 006900 14 Гж 2 од 12. фебруара 2014. године и Рјешења Основног суда у Сребреници број 82 0 И 006900 06 И 2 од 15. новембра 2013. године

Одлука од 11. јануара 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 1154/14, рјешавајући апелацију **Теодоре Петковић и др.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, председник
Мато Тадић, потпредседник
Златко М. Кнежевић, потпредседник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 11. јануара 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Теодоре Петковић, Александра Петковића, Милорада Петковића, Томе Вујадиновића, Милана Медана, Дана Катанића, Радована Јовановића, Павла Пејића, Александре Јовић, Милана Васића, Светлане Јовановић, Мире Благојевић, Миодрага Јосиповића, Миодрага Ђокића, Милице Мијатовић, Славице Цвјетиновић, Миодрага Глигића, Златана Радића, Радана Радића, Драгана Танасића, Драгана Зекића, Стеве Васића, Зорана Петровића, Ивана Симића, Љубише Зечића, Славише Зекића, Милана Мијатовића, Драгана Мијатовића, Бисерке Ђурђевић, Милана Марковића, Цвије Грујичић, Ивана Новаковића, Милована Зекића, Мирослава Будише, Војке Јањуш, Ивана Симића, Боже Јовановића, Гавре Шикунљака, Раденка Цвјетиновића, Страхине Милосављевића, Верице Станишић и Зорице Јовановић.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода.

Укида се Рјешење Окружног суда у Бијељини број 82 0 И 006900 14 Гж 2 од 12. фебруара 2014. године и Рјешење Основног суда у Сребреници број 82 0 И 006900 06 И 2 (и број 82 0 И 006900 13 И 2) од 15. новембра 2013. године.

Налаже се Основном суду у Сребреници да по хитном поступку донесеноу одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода.

Налаже се Основном суду у Сребреници да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Теодора Петковић, Александар Петковић, Милорад Петковић (као наследници Славољуба Петковића), Томо Вујадиновић, Милан Медан, Дане Катанић, Радован Јовановић, Павле Пејић, Александра Јовић, Милан Васић, Светлана Јовановић, Мира Благојевић и Миодраг Јосиповић (у даљњем тексту: апеланти), које заступа Данило Мркаљевић, адвокат из Сребренице, поднијели су 12. марта 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Окружног суда у Бијељини (у даљњем тексту: Окружни суд) број 82 0 И 006900 14 Гж 2 од 12. фебруара 2014. године и Рјешења Основног суда у Сребреници (у даљњем тексту: Основни суд) број 82 0 И 006900 06 И 2 од 15. новембра 2013. године. Апелација је заведена под бројем АП 1154/14.

2. Миодраг Ђокић, Милица Мијатовић, Славица Цвјетиновић, Миодраг Глигић, Златан Радић, Радан Радић, Драган Танасић, Драган Зекић, Стево Васић, Зоран Петровић, Иван Симић, Љубиша Зечић, Славиша Зекић (у даљњем тексту: апеланти),

које заступа Станко Петровић, адвокат из Братунца, поднијели су 4. априла 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против истих рјешења Окружног суда број 82 0 И 006900 14 Гж од 12. фебруара 2014. године и Основног суда број 82 0 И 006900 06 И 2 од 15. новембра 2013. године. Апелација је заведена под бројем АП 1553/14.

3. Милан Мијатовић, Драган Мијатовић, Бисерка Ђурђевић, Милан Марковић, Цвија Грујичић, Иван Новаковић, Милован Зекић, Мирослав Будиша, Војка Јањуш, Иван Симић, Божо Јовановић, Гавро Шикуљак, Раденко Цвјетиновић, Страхиња Милосављевић, Зорица Јовановић и Верица Станишић (у даљњем тексту: апеланти), које заступа Мира Зекић, адвокат из Братунца, поднијели су 4. априла 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против истих рјешења Окружног суда број 82 0 И 006900 14 Гж 2 од 12. фебруара 2014. године и Основног суда на којем је наведен број 82 0 И 006900 13 И 2 од 15. новембра 2013. године (Уставни суд примјећује да се ради о рјешењу идентичног садржаја као претходна два, којим су обухваћени сви апеланти, да се апеланти у конкретном предмету позивају на број 82 0 И 006900 06 И 2 од 15. новембра 2013. године, те ће узети као тачан овај број, а не број наведен у рјешењу). Апелација је заведена под бројем АП 1588/14.

II. Поступак пред Уставним судом

4. Апеланти су тражили доношење привремене мјере којом ће Уставни суд забранити поступање по оспореном рјешењу, односно забранити брисање забиљежбе извршења на непокретностима „Унис Фероса” а.д. Сребреница (у даљњем тексту: извршеник). Уставни суд је донио одлуку о привременој мјери број АП 1154/14 од 9. децембра 2014. године (доступна на www.ustavnisud.ba) којом је одбио захтјеве апеланата за доношење привремене мјере.

5. Уставни суд је у складу са чланом 23 Правила Уставног суда од Окружног суда, Основног суда и „Унис Фероса” а.д. Сребреница затражио да доставе одговор на апелацију. Извршенику су у два наврата послата писмена која су се Уставном суду вратила с назнаком „обавијештен, није подигао” и „непознат”. С обзиром на наведено, Уставни суд је позив за достављање одговора на апелацију извршио путем огласне табле.

6. Окружни суд је доставио одговор на апелацију.

7. Имајући у виду одредбе члана 32 Правила Уставног суда, те с обзиром да се апелацијама оспоравају исте пресуде, као и да су сви апеланти учесници истог

поступка, Уставни суд је донио одлуку о спајању предмета, те је одлучио да се поступак пред Уставним судом води под бројем АП 1154/14.

III. Чињенице

8. Апеланти и остала лица - радници запослени код извршеника, њих укупно 92, као тражиоци извршења (даљњем тексту: тражиоци извршења), покренули су извршни поступак против извршеника ради исплате новчаног потраживања досуђеног правоснажним судским пресудама.

9. Рјешењем Основног суда број 82 0 И 006900 13 И 2 од 15. новембра 2013. године обустављен је извршни поступак против извршеника у предметима апеланата и осталих тражилаца извршења. Тачком 2 диспозитива рјешења наложено је Републичкој управи за геодетске и имовинско-правне послове Републике Српске Подручне јединице Сребреница да након правоснажности рјешења изврши брисање забиљежбе извршења на непокретностима извршеника која је извршена по наведеним предметима.

10. У образложењу рјешења Основни суд је навео да су тражиоци извршења, укључујући апеланте, тражили да се њихова потраживања према извршенику наплате продајом непокретности, па је суд одредио извршење забиљежом извршења на непокретностима извршеника, процјеном непокретности и продајом ради намирања тражилаца извршења. У свим предметима Основни суд је извршио процјену непокретности и забиљежбу извршења. Надаље, суд је заказао и одржао три рочишта за продају непокретности (20. августа 2010. године, 1. октобра 2010. године и 26. новембра 2010. године) која су проглашена неуспјелим. На приједлог пуномоћника тражилаца извршења (јер се извршеник није сложио с непосредном продајом) суд је поново одредио рочиште за продају непокретности. Основни суд је навео да је прво рочиште одржано 1. марта 2012. године и проглашено је неуспјелим. Друго рочиште (у записнику је грешком написано прво рочиште) заказано је за 5. април 2012. године и три лица су проглашена за најбољег купца (Радован Јовановић, Слободан Васић и Миодраг Глигић), али нису положила кауцију. С обзиром да су пуномоћници тражилаца извршења приложили писмено вансудско поравнање и да су у том поравнању била и имена лица која су учествовала на лицитацији (јер је вансудско поравнање закључено између извршеника и између осталих и ова три лица), суд је поништио јавну продају непокретности од 5. априла 2012. године и заказао ново рочиште за 26. април 2012. године.

11. Основни суд наводи да је поново приликом писања записника грешком наведено „прво рочиште”. На одржаном рочишту проглашени су најбољи понуђачи

Радован Јовановић, Радојица Ратковац и Миодраг Глигић који нису извршили уплату цијене у остављеном року.

12. Основни суд наводи да су у међувремену ступиле на снагу измјене ЗИП-а, те како је укинута могућност одржавања трећег рочишта јер је брисана одредба члана 89 став 5 ЗИП-а, Основни суд је донио рјешење о обустави поступка (како произлази из документације 6. децембра 2012. године, али је наведено рјешење укинато рјешењем Окружног суда 28. марта 2013. године због повреде одредби ЗИП-а и због потребе да се позову тражиоци извршења да предложи ново средство и начин извршења).

13. Поступајући по упутама Окружног суда, Основни суд је закључком од 15. августа 2013. године позвао апеланте (и остале тражиоце извршења) да предложи ново средство и предмет извршења, те су они поново предложили продају непокретности. Основни суд наводи да је суд последије прва три неуспјела рочишта за продају непокретности требао тражити од тражилаца извршења да предложи промјену предмета или средства извршења, што није урадио, па је суд поново одредио продају непокретности која није извршена иако су се јавили купци, због чега је Основни суд оцијенио да је захтјев за продају непокретности који су предложили тражиоци извршења неоснован, те је позивајући се на чл. 8 и 63 став 3 ЗИП-а обуставио извршење. Основни суд је навео да ће се након правоснажности рјешења у земљишним књигама брисати забиљежба по овом предмету.

14. Окружни суд је донио Рјешење број 82 0 И 006900 14 Гж 2 од 12. фебруара 2014. године којим је жалбе тражилаца извршења одбио као неосноване и првостепено рјешење потврдио.

15. У образложењу рјешења Окружни суд је поновио историјат поступка. Надаље, Окружни суд је истакао да је одредбом члана 95 став 1 ЗИП-а прописано да ће се извршење обуставити ако се непокретност није могла продати ни на другом рочишту. Немогућност продаје на другом рочишту има значење да је извршење у смислу члана 63 став 3 ЗИП-а постало немогуће, док је ставом 4 истог члана прописана обавеза суда (прије доношења рјешења о обустави) да у складу са чланом 8 ЗИП-а позове тражиоце извршења да предложи ново средство или предмет извршења. Имајући у виду законске одредбе, код неспорне чињенице да је суд пет пута заказивао продају непокретности и да се непокретност није могла продати, те да тражиоци извршења не указују на пропусте суда у заказивању и одржавању тих рочишта, те да тражиоци извршења нису поступили по позиву суда да предложи ново средство или предмет

извршења ради намирења својих потраживања, Окружни суд је закључио да је првостепени суд правилно и законито одлучио.

16. Надаље, испитујући наводе жалбе да није било законских услова за обуставу извршења јер првостепени суд након доношења рјешења Окружног суда од 28. марта 2013. године није заказао нити једно рочиште, а прво рочиште за продају од 5. априла 2012. године суд је поништио, па је умјесто „поновно првог” заказао друго рочиште за 26. април 2012. године, Окружни суд је нашао да су ови наводи неосновани. С тим у вези Окружни суд истиче да поништено рочиште од 5. априла 2012. године није било прво рочиште за продају, али је грешком у записнику уписано „прво рочиште”. Прво рочиште је одржано 1. марта 2012. године и оно је проглашено неуспјелим, па је након поништеног рочишта од 5. априла ново „друго рочиште” заказано за 26. април 2012. године, које је вођено по правилима одржавања другог рочишта, на којем је продаја такође остала неуспјешна зато што понуђачи нису уплатили износе које су лицитирали.

17. Надаље, Окружни суд је навео да чињеница да је другостепени суд рјешењем од 28. марта 2013. године укинуо првостепено рјешење јер тражиоци извршења нису били позвани (прије доношења првостепеног рјешења о обустави од 6. децембра 2012. године) да предложе друго средство или предмет извршења не значи да је првостепени суд у поновном поступању требао поново заказивати рочиште за продају непокретности.

18. Окружни суд је навео да одредбама ЗИП-а није прописано да ће суд заказати рочиште за продају непокретности ако најповољнији понуђач с другог рочишта одустане од куповине, те је ирелевантно позивање из жалбе на примјену одредбе члана 92 став 3 ЗИП-а која се односи на случај неиспуњења обавезе продајне цијене постигнуте на првом, а не на другом рочишту за продају непокретности. Окружни суд је појаснио зашто ни позивање жалбе на измијењену одредбу члана 63 став 3 ЗИП-а (према којој се за обуставу поступка тражи да је извршење постало немогуће) не може утицати на основаност жалбе. Окружни суд то појашњава обавезом суда да позове тражиоце извршења да предложе ново средство или предмет извршења. Окружни суд је указао да је у смислу одредби ЗИП-а без одлучног значаја чињеница да тражиоци извршења немају друге могућности него инсистирати на продаји предметних непокретности. Надаље, Окружни суд је одговорио и на наводе из жалбе у вези с примјеном одредби ЗИП-а које су раније важиле, односно навео да је ступањем на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку престала да важи одредба члана 89 став 5 ЗИП-а која је прописивала могућност заказивања трећег рочишта за продају непокретности.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

19. Апеланти сматрају да им је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), као и право на имовину из члана II/3е) и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију (апеланти у апелацији бр. АП 1154/14 и 1553/14). У суштини, апелациони наводи се односе на погрешну и произвољну примјену материјалног права, те апеланти сматрају да је суд, након што најбољи понуђачи нису уплатили цијену, морао примијенити одредбу члана 92 став 3 ЗИП-а и огласити да прво рочиште није успјело и заказати ново рочиште. Апеланти истичу да суд није довољно образложио своје одлуке, те износе свој закључак у вези с примјеном члана 92 став 3 ЗИП-а. Апеланти у том правцу дају своје тумачење одредби ЗИП-а на које се позивају, али указују и на недовољне прецизности из оваквих одредби које су утицале на различиту праксу. Апеланти, међутим, сматрају да је дух и суштина одредби ЗИП-а управо да тражиоци извршења намире своје потраживање. Осим тога, апеланти истичу да редовни суд није спријечио злоупотребу права, па је продаја (озбиљном купцу из Сарајева) осујећена поступањем лица која су учествовала на лицитацији без намјере крајње реализације куповине непокретности. Надаље, апеланти истичу да се на њих нису могле примијенити измијењене одредбе ЗИП-а (забрана трећег рочишта) јер су услови да суд закаже треће рочиште у случају апеланата створени раније (12. јуна 2012. године) прије ступања на снагу измјена закона (28. јуна 2012. године).

б) Одговор на апелацију

20. Окружни суд је навео да остаје при образложењу датом у пресуди, те да није дошло до повреде права апеланата.

V. Релевантни прописи

21. **Закон о парничном поступку Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске” бр. 58/03 ,85/03, 74/07, 63/07, 49/09 и 61/13) у релевантном дијелу гласи:

Члан 9.

Странке су дужне да пред судом говоре истину и да савјесно користе права која су им призната овим законом.

Члан 10.

[...]

Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова и да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

22. **Закон о извршном поступку Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске” бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12 и 67/13) у релевантном дијелу који се примјењивао у релевантном периоду гласи:

Ограничење средстава и предмета извршења

Члан 8.

(1) Суд рјешењем одређује извршење оним средством и на оним предметима који су наведени у извршном приједлогу.

(2) Ако је предложено више средстава или више предмета извршења, суд може ограничити извршење само на неке од тих средстава или предмета, ако су довољни за остварење потраживања.

(3) Ако се извршно рјешење о извршењу на одређеном предмету или средству не може спровести, тражилац извршења може ради намирења истог потраживања предложити ново средство или предмет извршења, о чему ће суд одлучити рјешењем.

Примјена одредаба других закона

Члан 21.

(1) У извршном поступку на одговарајући начин примјењују одредбе Закона о парничном поступку, ако овим или другим законом није другачије одређено.

Обустава извршења

Члан 63.

(1) Ако овим законом није другачије одређено, извршење ће се обуставити по службеној дужности, ако је извршина исправа правоснажно укинута, преиначена, поништена, стављена ван снаге или је на други начин одређено да је без дејства, односно ако потврда о извршности буде правоснажно укинута.

(2) Извршење ће се обуставити по службеној дужности и када, у складу са одредбама које уређују облигационе односе, треће лице испуни обавезу према тражиоцу извршења умјесто извршеника.

(3) Извршење ће се обуставити ако је постало немогуће или се из других разлога не може спровести.

(4) Прије доношења рјешења о обустави извршења из става 3. овог члана суд ће позвати тражиоца извршења да поднесе приједлог из члана 8. став 3. овог закона у року од 15 дана од дана пријема позива. Рјешење о обустави извршења суд ће донијети ако приједлог не буде у року поднесен или ако је приједлог неоснован.

Продајна цијена

Члан 89.

(1) Без пристанка лица које се у извршном поступку по реду првенства намирују прије тражиоца извршења, непокретност се на јавном надметању не може продати за цијену која не покрива ни дјелимично износ потраживања тражиоца извршења.

(2) На првом рочишту за јавно надметање не може се непокретност продати испод половине утврђене вриједности. Почетне понуде за прво рочиште на износе мање од једне половине утврђене вриједности неће бити разматране.

(3) Ако се непокретност не прода на првом, суд ће заказати друго рочиште у року од 30 дана. Суд ће заказати рочиште у истом року и у случају да три понуђача са највишом понудом на првом рочишту нису уплатила продајну цијену у складу са одредбама члана 92. став 3. овог закона.

(4) На другом рочишту непокретност не може бити продата за мање од једне трећине вриједности утврђене закључком о продаји. Почетна понуда на другом рочишту не може бити мања од једне трећине од утврђене вриједности.

Напомена: члан 89 став 5 брисан је у Закону о измјенама и допунама Закона о извршном поступку који је објављен у „Службеном гласилу РС” број 57/12 од 20. јуна 2012. године, а који је ступио на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске”. Наведени члан 89 став 5 гласио је:

Ако непокретност не буде продана ни на другом рочишту, суд ће у року од најмање 15 до највише 30 дана заказати треће рочиште на којем непокретност може бити продана без ограничења најниже цијене у односу на утврђену вриједност.

Полагање цијене

Члан 92.

(1) Понуђач са највишом понудом на рочишту плаћа укупну продајну цијену, умањену за положено обезбјеђење, полагањем цијене суду у року који је суд одредио,

а који не може бити дужи од 30 дана од дана објављивања закључка из става б. члана 90. овог закона на судској табли.

(2) Уколико понуђач са највећом понудом не депонује продајну цијену у предвиђеном року, суд ће закључком прогласити продају том понуђачу неваљаном и новим закључком одредити да је непокретност продата другом по реду понуђачу, који треба да у року који одреди суд, а који не може бити дужи од 30 дана од дана пријема тог закључка суду депонује продајну цијену. Уколико други понуђач не положи цијену у предвиђеном року, суд примјењује ова правила и на трећег понуђача.

(3) У случају да сва три понуђача са највишом понудом не испуне своје обавезе плаћања продајне цијене у одређеним роковима, суд може огласити да прво рочиште није успјело и заказати ново рочиште које треба да се одржи у складу са чл. 84. до 90. овог закона.

(4) Из положеног обезбјеђења првог понуђача којем је продата имовина и који у предвиђеном року не уплати продајну цијену покривају се трошкови неуспјелог рочишта. Ако се ови трошкови не могу намирити у цијелости из износа обезбјеђења које је положио први понуђач, разлика се намирује из обезбјеђења другог понуђача ако и овај одустане од куповине непокретности.

Ова правила се сходно примјењују и у случају одустанка трећег понуђача.

(5) Трошкови одржавања наредног рочишта покривају се сразмјерно из обезбјеђења понуђача којима је непокретност продата а који продајну цијену нису уплатили у одређеном року.

(6) Преостали износ ће се вратити даваоцу обезбјеђења.

Обустава извршења

Члан 95.

(1) Суд ће обуставити извршење ако се непокретност није могла продати ни на другом рочишту.

(2) У случају продаје непосредном погодбом, суд ће обуставити извршење ако се непокретност није могла продати у року одређеном споразумом странака и лица која се намирују у поступку, осим ако споразумом странака није другачије одређено.

(3) Обустава извршења не спречава покретање новог извршног поступка ради наплате истог потраживања на истој непокретности.

Напомена: прије измјене Закона о извршном поступку („Службени гласник Републике Српске” број 67/13 од 8. августа 2013. године, који је ступио на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику”, члан 95 став 1 гласио је:

Суд ће обуставити извршење ако се непокретност није могла продати ни на трећем рочишту.

VI. Допустивост

23. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

25. У конкретном случају, предмет оспоравања апелацијом је рјешење Окружног суда против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење од 12. фебруара 2014. године апелантима је достављено 13. марта и 17. марта 2014. године, а апелације су поднијете у времену од 12. марта до 4. априла 2014. године, тако да су неспорно достављене у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

27. Апеланти побијају оспорена рјешења наводећи да им је повријеђено право из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

е) *Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.*

29. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...].

30. У конкретном случају апеланти сматрају да им је повријеђено право на правично суђење. С тим у вези, Уставни суд подсјећа да се гаранције права на правично суђење садржане у одредбама члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на извршење правоснажне пресуде протежу у грађанскоправним случајевима и на фазу извршног поступка. Основно правило је у том погледу поставила пресуда Европског суда за људска права у предмету *Hornsby* против Грчке (представка број 18357/91, пресуда од 19. марта 1997. године) у којој је Европски суд изрекао да извршење пресуде коју је изрекао било који суд мора да буде посматрано као саставни дио поступка у смислу члана 6 Европске конвенције. Слиједећи своју праксу из предмета *Hornsby*, коју Уставни суд досљедно подржава, Европски суд је константно указивао да се извршење пресуде било којег националног суда треба посматрати као интегрални дио суђења у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције.

31. Надаље, Уставни суд запажа како апеланти сматрају да је примјена материјалног права од стране редовних судова произвољна, односно да је редовни суд донио рјешење о обустави поступка извршења апеланата произвољном примјеном права и пропустом да на законит начин спроведе извршење, али и због пропуста суда да спријечи злоупотребу права у складу са чл. 9 и 10 Закона о парничном поступку у вези са чланом 21 ЗИП-а.

32. С тим у вези, Уставни суд, прије свега, указује на то да према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од

10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

33. Уставни суд се, дакле, према наведеном становишту, може, изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26) упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе. У контексту наведеног, Уставни суд подсјећа и на то да је у више својих одлука истакао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка једном правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље и, *mutatis mutandis*, Европски суд, Анђелковић против Србије, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Стога ће Уставни суд у конкретном случају, с обзиром на питања која апеланти проблематизују, испитати да ли су оспораване одлуке засноване на произвољној примјени позитивноправних прописа.

34. Уставни суд примјеђује да су редовни судови донијели рјешења којима су обуставили извршни поступак, позивајући се на релевантне одредбе ЗИП-а. У образложењу рјешења Основни суд је, између осталог, навео да је 26. априла 2012. године одржано рочиште, друга продаја непокретности, на којој су три лица проглашена за најбоље понуђаче, али нису у остављеном року извршила уплату, те је без могућности (која је укинута законом) одржавања трећег рочишта суд позвао апеланте да предложе ново средство и предмет извршења. Апеланти су (како произлази из једне од жалби апеланата која је достављена уз апелацију) износили наводе о злоупотреби права и пропусту суда да спријечи злоупотребу. У образложењу рјешења Окружног суда (који је рјешавао по жалбама апеланата) није стриктно наведен овај жалбени навод, али је Окружни суд цијенио да се жалбом не указује „на постојање пропуста у заказивању и одржавању рочишта за продају”. Апеланти су и у апелацији поставили питање пропуста суда да примијени одредбе чл. 9 и 10 ЗПП-а у вези са чланом 21 ЗИП-а, односно да онемогући злоупотребу права која је довела до тога да се непокретност не прода, односно до обуставе поступка извршења апеланата.

35. У том правцу апеланти истичу, а то су истицали и током поступка (како произлази из достављене документације - судских записника) да су се лица,

која су се појавила на лицитацији, појавила само из разлога да осујете поступак продаје озбиљном купцу. Апеланти су пред Основним судом на рочишту за продају одржаном 26. априла 2012. године јасно истакли да троје лица (која су на истом рочишту проглашена за најбоље понуђаче, али нису уплатила цијену) немају довољно средстава (један од њих ни да плати колективни смјештај који користи), те су тражили да „ако имају паре нека одмах плате”. Из записника о рочишту (од 26. априла 2012. године), такође, произлази да су учесници у поступку на који се односила примједба истакли да није тачно да немају паре. Уставни суд констатује (што опет произлази из записника са рочишта од 26. априла 2012. године) да је Основни суд претходно утврдио да су ова три лица такође лица која имају потраживања према извршенику у износу од више од 10,000 КМ, па испуњавају услове за учествовање на лицитацији. Иако апеланти на неки начин доводе у питање и ову утврђену чињеницу, наводећи да је управо због ових лица (Радована Јовановића, Слободана Васића и Миодрага Глигића) већ поништено рочиште од 5. априла 2012. године јер су она закључила вансудску нагодбу са извршеником, Уставни суд ову чињеницу неће испитивати јер је не сматра кључном.

36. Уставни суд сматра да су у овом предмету кључни наводи које треба испитати они који се односе на пропуст суда да спријечи евентуалну злоупотребу права. С тим у вези, очигледно је да се овим приговорима, који су неспорно изношени током поступка, редовни судови уопште нису бавили у образложењима оспорених одлука. Стога ће оспорена рјешења бити испитана искључиво у односу на овај аспект, док се осталим апелационим наводима Уставни суд неће бавити.

37. У недостатку изричитих и конкретних законских норми у одредбама ЗИП-а, али примјеном принципа из ЗПП-а (члан 10) којим је регулисана обавеза суда да спроводи поступак и да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку, поставља се питање да ли је суд у конкретном случају примијенио наведени принцип, односно спровео поступак законито, поштујући стандарде права на правично суђење. Наиме, ако је доведена у питање „солвентност” лица која су пријавила учешће у јавном надметању за продају непокретности извршеника и ако су тражиоци извршења приговорили да су они ту како би осујетили продају „озбиљном купцу”, да ли је суд испунио своју обавезу само формалном провјером да наведена лица могу да учествују у поступку. Дакле, апеланти су истакли озбиљне наводе у вези са учествовањем одређених лица на рочишту за продају непокретности, а суд је формално испитао њихово право учешћа, али о томе апсолутно ништа није речено у образложењима оспорених одлука, те се поставља питање да ли је тиме испуњена обавеза суда да спријечи злоупотребе права, како је дефинисано одредбама ЗПП-а.

38. Наиме, Уставни суд примјећује да овај принцип забране злоупотребе, као један од основних принципа, осим сагледавања законских прописа предвиђа и свестрано сагледавање односа између странака, односно обавезује суд да испита да ли заиста странка одређену радњу предузима с неким другим циљем и намјером, а не с циљем доношења одлуке, односно окончања поступка. Дакле, у ситуацијама као што је ова, у којима је од изузетног значаја чињеница да ли лице заиста има могућност куповине одређене непокретности, а нарочито код околности да је супротна страна (страна која штити сопствени интерес) довела у питање ову могућност, суд би се свакако требао озбиљније позабавити овим наводом. При томе, Уставни суд не налази да се суд треба бавити детаљима или улазити у процјене да ли ће до куповине реално и доћи, али у сваком случају требало би онемогућити злоупотребе права од стране лица за која се поуздано може сматрати да никако не би била у стању да задовоље минималне захтјеве у сврху реализације преузетих обавеза. Као што је наведено, ради се о обавези која произлази из члана 10 ЗПП-а, те је утврђена једним од основних принципа, чија примјена у сваком случају води ка правичном поступку који задовољава све стандарде и гаранције права на правично суђење.

39. Дакле, у конкретном случају апелантима је обустављен поступак извршења и наређено брисање забиљежбе права апеланата у земљишним књигама, а њихово мјесто, у складу са законским одредбама ЗИП-а, „преузима” сљедећи повјерилац, односно тражилац извршења. У коначници то резултује губитком права апеланата, између осталог, и због чињенице да је продаја непокретности осујећена учешћем лица чију злоупотребу суд није спријечио. Уставни суд примјећује да се суд није бавио врло озбиљном примједбом о могућностима лица која учествују на рочишту за продају, да се ни на који начин није осврнуо на ове веома озбиљне наводе, осим што је констатовао изјаву „прозваних” лица да није тачно да немају новца. При томе, није чак нашао за сходно да утврди да овакви наводи апеланата нису основани или да нису доказани. Уставни суд, такође, примјећује да је и Окружни суд пропустио да на адекватан начин испита ове наводе (истакнуте у једној од жалби која је достављена уз апелацију), истичући да апеланти нису оспорили начин заказивања и одржавања рочишта јер је наведено управо супротно записнику од 24. априла 2012. године, као и садржају саме жалбе јер је неспорно да су апеланти тражили од суда да спријечи злоупотребе права уз конкретизацију својих навода (о недостатку новчаних средстава лица која су учествовала на рочишту за продају непокретности и намјери да осујете поступак).

40. Уставни суд напомиње да обавеза суда да спријечи злоупотребу права, у суштини, представља право странке у поступку да у току поступка буде заштићена од

злоупотреба, те уколико би ово право постало илузорно, односно само деклараторно и свело се на пуку формалност, односно уколико би редовни суд код озбиљних навода у конкретним ситуацијама занемаривао наводе – без заштите стране која јасно и конкретно указује на неки проблем или пропуст који утиче на коначан исход поступка – такав поступак сигурно не би водио у ситуације компатибилне с принципима владавине права и правне сигурности. Тиме би се отворила могућност манипулације самим поступком, али би се утицало и на коначно одлучење које, као резултат лоше спроведеног поступка, никако не би могло да буде прихватљиво. Уставни суд напомиње да се у том погледу оставља пуна дискреција редовним судовима у одлучивању, али наводи који покрећу веома озбиљна питања од утицаја за исход поступка морају имати минимум образложења зашто је суд прихватио или одбио предузимање одређене радње коју је странка у било ком поступку, укључујући извршни, предложила. Овдје таквог образложења нема у оспореним пресудама, док је у записницима с рочишта оно дато само рудиментарно, што све, према мишљењу Уставног суда, не задовољава стандард „образложене пресуде” у смислу права на правично суђење.

41. Стога, Уставни суд закључује да је оспореним одлукама, које не садрже ни минимум образложења у односу на озбиљне приговоре злоупотребе права од стране лица која учествују у поступку, повријеђено право апеланата на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

42. Имајући у виду утврђену повреду, Уставни суд сматра да је из наведених разлога, те ради ефикасне заштите права апеланата на правично суђење неопходно укинути оспорене одлуке Окружног суда и Основног суда и наложити Основном суду да донесе нову одлуку која неће кршити права апеланата која произлазе из права на правично суђење. При томе, Уставни суд поново подсећа на то да су сви органи јавне власти у Босни и Херцеговини у оквиру своје надлежности дужни да директно примјењују стандарде основних људских права и слобода из Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције који имају супремацију у односу на било који закон, односно било које друго право.

Остали наводи

43. Апеланти (у двије апелације бр. *АП 1154/14* и *АП 1553/14*), такође, сматрају да им је оспореним одлукама повријеђено и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Међутим, имајући у виду закључак о утврђеној повреди права на правично суђење из члана

II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, Уставни суд не налази потребним да посебно разматра питање повреде права на имовину апеланата.

VIII. Закључак

44. Уставни суд закључује да је прекршено право апеланата на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када редовни судови у образложењу оспорених одлука на примједбу о злоупотреби права учесника у поступку и позивање суда да је спријечи, уз конкретне примједбе, нису дали ни минимум образложења.

45. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 865/16

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI
I MERITUMU**

Apelacija Araza Jukića podnesena
protiv Presude Suda Bosne i Her-
cegovine broj S1 2 017004 15 Kžk
od 15. januara 2016. godine

Odluka od 7. marta 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 865/16**, rješavajući apelaciju **Araza Jukića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. stav (3) tačka e), člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 7. marta 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija Araza Jukića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 017004 15 Kžk od 15. januara 2016. godine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Sudu Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbacuje se kao nedopuštena apelacija Araza Jukića podnesena protiv Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 011702 13 Kž od 16. jula 2013. godine, Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 011702 13 Kv od 19. juna 2013. godine i Rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 K 011702 13 Krn 11 od 11. juna 2013. godine zbog toga što je Ustavni sud Bosne i Hercegovine o istoj stvari ranije odlučio, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Araz Jukić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Nedžad Imamović, advokat iz Tuzle, podnio je 23. februara 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 2 017004 15 Kžk od 15. januara 2016. godine. Apelant je, također, tražio od Ustavnog suda da donese privremenu mjeru, da „obustavi izvršenje kazne zatvora u trajanju od jedne godine, koja mu je izrečena pravosnažnom Presudom Suda BiH broj S1 2 K 017004 15 Kžk od 15. januara 2016. godine”, kao i alternativno da „obustavi izvršenje novčane kazne po eventualnoj odluci Suda BiH o podnesenom zahtjevu za zamjenu kazne zatvora novčanom kaznom” sve dok Ustavni sud ne odluči o predmetnoj apelaciji. Apelant je, također, osporio rješenja Suda BiH broj S1 2 011702 13 Kž od 16. jula 2013. godine, broj S1 2 K 011702 13 Kv od 19. juna 2013. godine i broj S1 2 K 011702 13 Krn 11 od 11. juna 2013. godine.

2. Apelant je dopunio apelaciju 26. februara 2016. godine i 14. marta 2016. godine dostavivši Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 017004 14 K od 22. februara 2016. godine kojim mu je kazna zatvora izrečena pravosnažnom Presudom Suda BiH broj S1 2 K 017004 15 Kžk od 15. januara 2016. godine zamijenjena novčanom kaznom u iznosu od 27.000 KM, te je zatražio da se donese privremena mjera - „obustava izvršenja novčane kazne iz Rješenja Suda BiH broj S1 2 K 017004 14 K od 22. februara 2016. godine” sve do donošenja odluke Ustavnog suda o izjavljenoj apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH i Tužilaštva BiH (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo BiH) zatraženo je 6. aprila 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 15. aprila 2016. godine, a Tužilaštvo BiH 19. aprila 2016. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Postupak okončan osporenom presudom

6. Presudom Suda BiH broj S1 2 K 017004 14 K od 4. juna 2015. godine apelant i Samir Padžić su proglašeni krivim da su počinili, i to apelant radnjama činjenično opisanim u tač. 1. i 2. izreke presude, produženo krivično djelo protivzakonito posredovanje iz člana 219. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZBiH) u vezi sa članom 54. KZBiH, a S. P., radnjama opisanim u tački 1. izreke presude, krivično djelo protivzakonito posredovanje iz člana 219. stav 1. KZBiH u vezi sa članom 29. KZBiH. Apelantu je izrečena novčana kazna u iznosu od 16.000,00 KM, a S. P. novčana kazna u iznosu od 12.000,00 KM.

7. Odlučujući o žalbama apelanta i Samira Padžića, kao i o žalbi Tužilaštva BiH, vijeće Apelacionog odjeljenja Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Apelaciono vijeće) je donijelo Rješenje broj S1 2 K 017004 15 Kž od 8. septembra 2015. godine kojim je navedenu prvostepenu presudu ukinulo i odredilo da se održi pretres pred Apelacionim vijećem. Prvostepena presuda je ukinuta po osnovu bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, jer je utvrđeno da se činjenična utvrđenja prvostepene presude Suda BiH temelje i na presretnutim razgovorima koji su pribavljeni na osnovu naredbi o posebnim istražnim radnjama za koje je utvrđeno da su donesene i provedene suprotno imperativnim odredbama člana 118. u vezi sa članom 116. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPBiH), a prema članu 10. ZKPBiH, Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima zasnovanim na povredama ljudskih prava, niti na dokazima pribavljenim bitnim povredama ZKPBiH.

8. Presudom Apelacionog vijeća Suda BiH broj S1 2 K 017004 15 Kžk od 15. januara 2016. godine apelant je proglašen krivim da je radnjama opisanim u tač. 1. i 2. presude počinio produženo krivično djelo protivzakonito posredovanje iz člana 219. stav 1. KZBiH

u vezi sa članom 54. KZBiH, a u odnosu na tačku 1. izreke presude i u vezi sa članom 29. KZBiH, te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine, kao glavnu kaznu, i novčanu kaznu u iznosu od 10.000,00 KM, kao sporednu kaznu.

9. Apelaciono vijeće je ocijenilo neosnovanim apelantov prigovor da prvo ispitivanje apelanta u odnosu na okolnosti i navode iz činjeničnog dispozitiva optužnice broj T20 0 KTK 0009344 14 od 21. oktobra 2014. godine, o kojoj je odlučeno tačkom 2. izreke presude, nije bilo u skladu sa članom 78. stav 1. tačka c) ZKPBiH, jer mu nije na dovoljno obrazložen način saopćeno postojanje osnova sumnje protiv njega za radnje opisane u toj optužnici, pa da se, stoga, navedena optužnica nije mogla podići, niti po njoj voditi postupak. S tim u vezi je istaknuto da je Apelaciono vijeće, nakon uvida u Zapisnik o ispitivanju apelanta broj T20 0 KTA 0005576 12 od 10. juna 2013. godine, koji je uložen kao dokaz Tužilaštva BiH u prvostepenom postupku, utvrdilo da osumnjičeni apelant prilikom tog ispitivanja, na njegovom početku, uistinu, nije bio obaviješten o predmetnoj optužbi. Međutim, Apelaciono vijeće je, dalje, ukazalo da iz sadržaja zapisnika proizlazi da se apelant u prisustvu izabranog branioca na upit izjašnjavao i o ovoj optužbi, pa je zaključilo i da je tom prilikom bio ispitan i u vezi sa krivičnim djelom koje je predmet navedene optužnice, te da nije došlo do povrede člana 78. stav 2. tačka c) ZKPBiH a, u vezi s tim, i člana 225. stav 3. ZKPBiH.

10. Prigovor apelanta i S. P. da su iskazi svjedoka Radana Gavrića i Fahrudina Osmanovića sekundarni nezakoniti dokazi, odnosno „plodovi otrovne voćke”, s obzirom na to da su uzeti poslije nezakonitih presretnutih telefonskih razgovora, Apelaciono vijeće je ocijenilo neosnovanim, smatrajući da se ne može prihvatiti tvrdnja apelanta i S. P. da se do ovih dokaza došlo isključivo na osnovu izvornog nezakonitog dokaza, odnosno rezultata provedenih posebnih istražnih radnji. Apelaciono vijeće je istaklo da su navedeni svjedoci iznijeli svoja saznanja o načinu, vremenu i mjestu učinjenja krivičnih djela, učiniocima i drugim važnim okolnostima, a njihova saznanja o tome nisu proistekla iz presretnutih telefonskih razgovora, već iz realnih životnih događaja, čiji su bili akteri i o kojima su svjedočili.

11. U vezi sa iskazom svjedoka Fahrudina Osmanovića, Apelaciono vijeće je istaklo da je imalo u vidu sve standarde za ocjenu iskaza svjedoka, a naročito činjenicu, kako je to utvrdilo Apelaciono vijeće u predmetu *Mejakić i dr.*, da dokaz koji je zakonit, autentičan i vjerodostojan može biti dovoljan da se optuženi osudi čak i ako je riječ o iskazu samo jednog svjedoka.

12. Ocjenjujući sve izvedene dokaze, Apelaciono vijeće je utvrdilo da je apelant, zajedno sa Samirom Padžićem, preduzeo radnje opisane u tački 1. izreke presude. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, izvedeni dokazi potvrđuju da je Samir Padžić tražio od Radana

Gavrića 1.500 eura kako bi mu on i apelant pomogli da njegov autoservis „Gavrić” d.o.o. Karakaj bude izabran za podizvođača za servisiranje i održavanje službenih vozila Jedinice Granične policije Bosne i Hercegovine Zvornik (u daljnjem tekstu: JGP Zvornik) posredovanjem kod ljudi koji odlučuju o tom pitanju, na šta je Radan Gavrić i pristao, isplaćujući im navedeni novčani iznos u više rata na različitim mjestima. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, navedeno proizlazi iz iskaza svjedoka Radana Gavrića, koji je sklopio sporazum o priznanju krivice sa Tužilaštvom BiH a čiji iskaz je ocijenjen u vezi sa drugim izvedenim dokazima, te je zaključeno da je taj iskaz potkrijepljen iskazima svjedoka Brane Mičića, računovođe u JGP Zvornik, Jure Miličevića, direktora autoservisa ASD Ljubuški, koji je vlasništvo servisa „Unitrade” Ljubuški, te radnika benzinske pumpe „Nestro” Slobodana Dragičevića i Vitomira Čturića, na kojoj pumpi je Radan Gavrić ostavljao zatvorene koverta sa novcem za službenika Granične policije Bosne i Hercegovine.

13. U odnosu na tačku 2. izreke presude, Apelaciono vijeće je prvenstveno ocijenilo iskaz svjedoka Fahrudina Osmanovića od kojeg je, kako to proizlazi iz njegovog iskaza (pri kojem je svjedok u cijelosti ostao i nakon direktnog i unakrsnog ispitivanja na glavnom pretresu), apelant, kao pretpostavljeni svjedoku, koji je i ranije u više navrata tražio da svjedok izvršava ono što nije u njegovom opisu posla, kao što je nabavka mobitela, laptopa i drugih stvari za njegove vlastite potrebe, u toku vođenja disciplinskog postupka protiv Fahrudina Osmanovića tražio novac u iznosu od 5.000 KM, kako bi mu pomogao da se vrati na posao. Ocjenjujući sve izvedene dokaze, Apelaciono vijeće je u potpunosti povjerovalo iskazu Fahrudina Osmanovića, smatrajući ga apsolutno vjerodostojnim i pouzdanim, analizirajući njegov iskaz sa glavnog pretresa i iz istrage u cjelini, i zaključilo da su u bitnim činjenicama istovjetni, a da je razlike koje su postojale svjedok pojasnio na glavnom pretresu, te da njegovi navodi nisu kvalitativno opovrgnuti iskazima svjedoka odbrane, kao ni uložnim materijalnim dokazima.

14. U odnosu na odluku o krivičnopravnoj sankciji, istaknuto je da je Apelaciono vijeće imalo u vidu kaznu propisanu zakonom za krivično djelo za koje je apelant proglašen krivim (novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine), ali i sve okolnosti koje mogu utjecati da kazna bude veća ili manja. Apelaciono vijeće je posebno imalo u vidu činjenicu da je riječ o krivičnom djelu koruptivne prirode, koje je počinilo službeno lice sa rukovodnom funkcijom u Graničnoj policiji BiH, tj. lice od kojeg se može očekivati da poštuje zakon u najvećoj mjeri. U tom smislu, Apelaciono vijeće je ustanovilo da će se izrečenom kaznom zatvora, kao i sporednom novčanom kaznom, moći u konkretnom slučaju ostvariti svrha kažnjavanja propisana odredbom člana 39. KZ.

15. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 017004 14 K od 22. februara 2016. godine kazna zatvora u trajanju od jedne godine, izrečena apelantu Presudom Suda BiH broj S1 2 K

017004 15 Kžk od 15. januara 2016. godine, zamijenjena je novčanom kaznom u iznosu od 27.000,00 KM.

Osporena rješenja o određivanju pritvora

16. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 011702 13 Krn 11 od 11. juna 2013. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 011702 13 Kv od 19. juna 2013. godine, apelantu je određen pritvor u trajanju od mjesec dana zbog postojanja zakonskih razloga za pritvor propisanih članom 132. stav 1. tačka b) ZKPBiH.

17. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 011702 13 Kv 3 od 9. jula 2013. godine odbijen je prijedlog Tužilaštva BiH od 4. jula 2013. godine da se produži mjera pritvora apelantu, te mu je ukinut pritvor određen rješenjem Suda BiH od 11. juna 2013. godine i određeno da se odmah pusti na slobodu. Rješenjem Suda BiH broj S1 2 K 011702 13 Kž od 16. jula 2013. godine uvažena je žalba Tužilaštva BiH, pa je Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 011702 13 Kv 3 od 9. jula 2013. godine preinačeno tako što je apelantu određen pritvor koji prema predmetnom rješenju može trajati najduže dva mjeseca.

18. Odlukom Ustavnog suda broj *AP 2810/13* od 9. oktobra 2013. godine odbačena je kao nedopuštena apelantova apelacija podnesena protiv Rješenja Suda BiH broj S1 2 011702 13 Kž od 16. jula 2013. godine, Rješenja Suda BiH broj S1 2 K 011702 13 Kv od 19. juna 2013. godine i Rješenja Suda BiH broj S1 2 K 011702 13 Krn 11 od 11. juna 2013. godine u odnosu na pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. st. 1. c) i 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) zbog toga što je očigledno (*prima facie*) neosnovana, a u odnosu na pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, zbog toga što je preuranjena.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

19. Apelant navodi da je povrijeđeno njegovo pravo na slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1.c) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. i stav 3. a) i b) Evropske konvencije.

20. Apelant, prije svega, ukazuje da prilikom prvog ispitivanja u Tužilaštvu BiH nije ispitan u skladu sa odredbom člana 78. stav 1. tačka c) ZKPBiH, jer nije bio obaviješten

o predmetnoj optužbi koja se odnosi na tačku 2. izreke osporene presude i jer mu nisu predloženi dokazi o kojima bi imao priliku da se izjasni i u tom pravcu priprema odbranu. S obzirom na navedeno, apelant smatra da je u njegovom slučaju već postupak optuženja bio nezakonit, što je dovelo do toga da je i osporena presuda nezakonita, jer je zasnovana na iskazu koji je apelant dao kao osumnjičeni suprotno odredbi člana 78. ZKPBiH. Takvo postupanje je suprotno i članu 6. stav 3.a) i b) Evropske konvencije, koji zahtijeva da svako ko je optužen za krivično djelo ima pravo da odmah bude detaljno obaviješten o prirodi i razlogu optužbe protiv njega i da mu se mora osigurati dovoljno vremena za pripremanje odbrane. U pogledu povreda čl. 78. i 225. stav 3. ZKPBiH, apelant ukazuje i na navode iz izjašnjenja na apelaciju u predmetu broj *AP 2810/13*. Zbog navedenog, apelant predlaže da se u ovom dijelu utvrdi i povreda prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1.c) Evropske konvencije u odnosu na zakonitost utvrđivanja osnovane sumnje, te posebnih uvjeta za određivanje pritvora apelantu.

21. Apelant, dalje, ističe da se njegova krivična odgovornost za radnje opisane u tački 1. izreke presude zasniva gotovo isključivo na iskazu svjedoka Radana Gavrića, a koji nije potkrijepljen drugim izvedenim dokazima. Apelant smatra da je Apelaciono vijeće propustilo da pravilno dovede u vezu i ocijeni sve izvedene dokaze kako materijalne, tako i iskaze svjedoka, a koji očigledno ukazuju na to da apelant nije učestvovao u radnjama opisanim u tački 1. izreke presude. Zatim, apelant ističe da su sva saznanja svjedoka Radana Gavrića pribavljena na osnovu nezakonito prisluškivanih razgovora, što njegov iskaz čini sekundarno nezakonitim dokazima, uz napomenu da odbrani, po njenom izričitom zahtjevu, nije dostavljen zapisnik o njegovom ispitivanju od 19. augusta 2014. godine, što predstavlja i povredu prava na odbranu. Također, apelant osporava kredibilnost i vjerodostojnost iskaza Fahrudina Osmanovića, koji je, kako apelant navodi, dobio „neformalni imunitet od krivičnog progona”, navodeći da je njegov iskaz konfuzan i protivrječan samom sebi, a na takvom iskazu je Apelaciono vijeće jedino zasnovalo svoju odluku o apelantovoj krivičnoj odgovornosti za radnje opisane u tački 2. izreke presude. Navedeno je, prema apelantovom shvatanju, u suprotnosti i sa stavom Ustavnog suda izraženim u predmetu broj *AP 1185/II*.

22. Također, navodi da je u postupku protiv njega prekršen princip *in dubio pro reo*, budući da, kako smatra, nije dokazano da je počinio djela za koja je proglašen krivim i osuđen.

23. Konačno, apelant navodi da Apelaciono vijeće nije pravilno ocijenilo sve okolnosti ovog djela, kao ni otežavajuće okolnosti na apelantovoj strani, produženo krivično djelo

i očekivanje šire javnosti, jer one ne predstavljaju otežavajuće okolnosti zbog toga što je u krivičnom djelu protivzakonito posredovanje inkorporirana kažnjivost u skladu sa odredbama člana 54. KZBiH.

24. Dopunom apelacije od 26. februara 2016. godine apelant je dostavio Rješenje Suda BiH broj S1 2 K 017004 14 K od 22. februara 2016. godine kojim je predmetna kazna zatvora zamijenjena novčanom kaznom u iznosu od 27.000 KM. Shodno promijenjenim pravnim okolnostima, apelant navodi da ostaje pri zahtjevu za donošenje privremene mjere kojom bi se obustavilo izvršenje novčane kazne iz navedenog rješenja sve do donošenja odluke Ustavnog suda o izjavljenoj apelaciji.

b) Odgovor na apelaciju

25. Sud BiH u odgovoru na apelaciju istakao je da su u apelaciji i njenim dopunama, u suštini, istaknuti iste tvrdnje i navodi koji su već isticali u toku drugostepenog postupka, a posebno u završnoj riječi apelantovog branioca, o kojima je Apelaciono vijeće već dalo razloge u obrazloženju presude koja je predmet apelacije. S tim u vezi, Sud BiH naročito ukazuje da su konkretni razlozi u vezi sa ocjenom iskaza svjedoka Radana Gavrića i Fahrudina Osmanovića navedeni u paragrafima 15. i 40-46. drugostepene presude, a razlozi u vezi sa tvrdnjama koje se odnose na primjenu člana 78. stav 2. tačka c) ZKPBiH dati su u paragrafu 14. drugostepene presude. U konačnici, u paragrafima 47-64. drugostepene presude date su iscrpna analiza i ocjena dokaza. U vezi sa apelantovim prigovorom da mu je povrijeđeno pravo na odbranu zbog nedostavljanja zapisnika o saslušanju svjedoka Radana Gavrića od 18. augusta 2014. godine, Sud BiH je naveo da je taj svjedok dao iskaz na nastavku glavnog pretresa 17. marta 2015. godine, pri čemu je odbrana imala i iskoristila priliku da ga unakrsno ispita na sve okolnosti bitne za odbranu, te da je iskaz tog svjedoka reproduciran na pretresu pred Apelacionim vijećem. Također, navedeno je da se neosnovanim pokazuje i apelantovo pozivanje na iskaz Radana Gavrića, koji je dat u svojstvu osumnjičenog tokom istrage, s obzirom na to da takav iskaz odbrana tokom prvostepenog i drugostepenog postupka nije uložila kao dokaz, a na određene navode iz tog iskaza svjedok se očitovao tokom unakrsnog ispitivanja, te je upravo njegov iskaz sa glavnog pretresa u cjelini ocijenjen u vezi sa drugim izvedenim dokazima.

26. Tužilaštvo BiH je navelo da se može izjasniti isključivo u odnosu na navodnu povredu odredbe člana 6. Evropske konvencije i apelantove navode da je osporena presuda zasnovana na bitnim povredama odredaba člana 297. stav 2. ZKPBiH u vezi sa odredbama člana 78. stav 2. tačka c) ZKPBiH. Tužilaštvo smatra da su ovi navodi neosnovani i paušalno navedeni, jer je ispitivanje apelanta u fazi istrage obavljeno u skladu sa odredbom člana 78. stav 2. tačka c) ZKPBiH, što je Sud BiH u pobijanoj presudi

ocijenio i detaljno obrazložio, te da se ne radi o bitnoj povredi krivičnog postupka, niti je povrijeđeno pravo na pravično suđenje u smislu člana 6. Evropske konvencije.

V. Relevantni propisi

27. U **Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10) relevantne odredbe glase:

Protuzakonito posredovanje

Član 219.

(1) Ko primi nagradu ili kakvu drugu korist da korištenjem svog službenog ili uticajnog položaja u institucijama Bosne i Hercegovine posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

28. Zakon o krivičnom postupku BiH („Službeni glasnik BiH” br. 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08 i 12/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 6.

Prava osumnjičenog, odnosno optuženog

(1) Osumnjičeni već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega i da njegov iskaz može biti korišten kao dokaz u daljnjem toku postupka.

(2) Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.

(3) Osumnjičeni, odnosno optuženi nije dužan iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja.

Član 7.

Pravo na odbranu

(1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo braniti se sam ili uz stručnu pomoć branitelja koga sam izabere.

(2) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne uzme branitelja, postaviti će mu se branitelj kad je to određeno ovim zakonom.

(3) Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora osigurati dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

Član 10.

Zakonitost dokaza

(1) Zabranjeno je od osumnjičenog, optuženog ili bilo koje druge osobe koja učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.

(2) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.

(3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na temelju dokaza iz stava 2. ovog člana.

Član 14.

Jednakost u postupanju

(1) Sud je dužan da stranke i branioca tretira na jednak način i da svakoj od strana pruži jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnom pretresu.

(2) Sud, Tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 15.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo Suda, Tužitelja i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 78.

Pouka osumnjičenom o njegovim pravima

[...]

(2) Na početku ispitivanja osumnjičenom će se saopćiti za koje krivično djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega, a poučit će se i o sljedećim pravima:

[...]

c) da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist i ako to učini u prisustvu branioca da je takav njegov iskaz

dopušten kao dokaz na glavnom pretresu i da bez njegove saglasnosti može biti pročitana i korištena na glavnom pretresu.

[...]

(6) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga člana, na iskazu osumnjičenog ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 225.

Okončanje istrage

(1) Tužitelj okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

Član 281.

Dokazi na kojima se zasniva presuda

(1) Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.

Član 297.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

(1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji: [...]

d) ako je povrijeđeno pravo na odbranu, [...]

i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda,

VI. Dopustivost

29. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

30. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

a) Dopustivost u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije

31. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 2 K 017004 15 Kžk 5 od 15. januara 2016. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 2. februara 2016. godine, a apelacija je podnesena 24. februara 2016. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

32. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

b) Dopustivost u odnosu na član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i član 5. Evropske konvencije

33. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u odnosu na navode o povredi prava na ličnu slobodu i sigurnost Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 18. stav (3) tačka e) Pravila Ustavnog suda.

Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kad ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Član 18. stav (3) tačka e) Pravila Ustavnog suda glasi:

Apelacija nije dopustiva i ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

e) radi se o pitanju o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje;

34. Ustavni sud zapaža da je apelant predmetnom apelacijom ponovo osporio rješenja kojim mu je bio određen pritvor (rješenja Suda BiH broj S1 2 011702 13 Kž od 16. jula 2013. godine, broj S1 2 K 011702 13 Kv od 19. juna 2013. godine i broj S1 2 K 011702 13 Krn 11 od 11. juna 2013. godine), te da su isti navodi protiv istih rješenja bili predmet ranije apelacije o kojoj je Ustavni sud već donio Odluku broj *AP 2810/13* od 9. oktobra 2013. godine (dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Stoga,

Ustavni sud zaključuje da je apelacija u odnosu na navode koji se odnose na povredu prava na ličnu slobodu i sigurnost podnesena povodom pitanja o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda ili dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje.

35. U skladu sa navedenim, a imajući u vidu odredbu člana 18. stav (3) tačka e) Pravila Ustavnog suda, prema kojoj će se apelacija odbaciti kao nedopuštena ukoliko je podnesena povodom pitanja o kojem je Ustavni sud već odlučivao, a iz navoda i dokaza iznesenih u apelaciji ne proizlazi da ima osnova za ponovno odlučivanje o istoj stvari o kojoj je Ustavni sud ranije odlučio, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

VII. Meritum

36. Apelant smatra da mu je osporenom odlukom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1, 2. i 3.a) i b) Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

37. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

38. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

a) da bez odgađanja, podrobno i na jeziku koji razumije bude obaviješten o prirodi i razlozima optužbe protiv njega;

b) da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje odbrane;

39. U konkretnom slučaju se radi o krivičnom postupku u kojem je apelant proglašen krivim za krivična djela propisana zakonom, te je osuđen na kaznu zatvora, koja je kasni-

je zamijenjena novčanom kaznom. Dakle, u postupku je utvrđivana osnovanost krivične optužbe protiv apelanta, pa proizlazi da apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije. Također, Ustavni sud ukazuje da, iako je osnovna svrha člana 6, kada je riječ o krivičnom postupku, da osigura pošteno suđenje na „sudu” koji je nadležan da rješava o „svakoj krivičnoj optužbi”, to ne znači da se taj član ne primjenjuje i na prethodne postupke. Prema tome, član 6. može biti mjerodavan prije nego što predmet dođe u fazu suđenja ako i u mjeri u kojoj postoji vjerovatnost da će pravičnost suđenja biti ozbiljno narušena inicijalnim nepoštovanjem odredaba tog člana (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Imbrioscia protiv Švajcarske*, presuda od 24. novembra 1993. godine, stav 36, serija A, broj 275, te *Salduz protiv Turske*, presuda od 27. novembra 2008. godine [GC], broj 36391/02, stav 50). Stoga, Ustavni sud mora ispitati da li je pobijanim presudama povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje zaštićeno članom 6. Evropske konvencije.

40. Ustavni sud podsjeća da, kada je u pitanju krivični postupak, opća garancija „pravičnog suđenja” iz stava 1. člana 6. Evropske konvencije ima elemente koji dopunjuju specifične garancije utvrđene st. 2. i 3. člana 6. (vidi, Evropski sud, *Artico protiv Italije*, A 37 (1980)). Kada se radi o slučaju koji potpada pod neku od specifičnih garancija ustanovljenih st. 2. i 3. člana 6, on može biti razmatran ili u okviru tih garancija (vidi, Evropski sud, *Luedicke protiv FRG*, A 29 (1978), 2 EHRR 149), ili u vezi sa stavom 1. člana 6. (vidi, Evropski sud, *Benham protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 1996-III, 22 EHRR 293 GC). Međutim, ukoliko se aplikacija suštinski odnosi na tvrdnju da je postupak u cjelini, uključujući i žalbeni postupak, bio nepravičan, navodi se ispituju u smislu stava 1. člana 6. (vidi, Evropski sud, *Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, A 247-B (1992), 15 EHRR 417, st. 33-34).

41. U konkretnom slučaju apelant pokreće pitanja u vezi s garancijama ustanovljenim članom 6. st. 1, 2. i 3. koje se, u suštini, odnose na tvrdnju da postupak kao cjelina nije bio pravičan, pa će Ustavni sud, imajući u vidu navedene standarde Evropskog suda, ispitati njegove navode u smislu stava 1. člana 6. Evropske konvencije.

42. Apelant smatra da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno, jer je osporena presuda Suda BiH zasnovana na dokazima na kojima se, u smislu zakonskih odredaba, ne može zasnovati, što je dovelo do pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i proizvoljne primjene materijalnog prava, a na taj način mu je povrijeđen i princip *in dubio pro reo*.

43. U vezi sa ovim apelantovim navodima, Ustavni sud ukazuje da je u svojoj dosadašnjoj praksi slijedio stav Evropskog suda prema kojem njegov zadatak nije da preispituje pogrešno utvrđeno činjenično stanje ili pogrešnu primjenu materijalnog prava ukoliko i sve dok to ne dovede u pitanje prava i slobode koji su zaštićeni Ustavom Bosne i Herce-

govine i Evropskom konvencijom. Osim toga, Ustavni sud napominje da član 6. Evropske konvencije garantira pravo na pravično suđenje, ali ne postavlja bilo kakva pravila o prihvatljivosti dokaza. To je prvenstveno pitanje koje se regulira domaćim zakonodavstvom (vidi, Evropski sud, *Schenk protiv Švajcarske*, 12. juli 1988. godine, st. 45-46, serija A, broj 140, i *Teixeira de Castro protiv Portugala*, 9. juni 1998. godine, stav 34, Izvještaji 1998-IV). Zbog toga, kao stvar principa, Evropski sud smatra da njegova uloga nije da utvrđuje da li određena vrsta dokaza, naprimjer dokazi koji su pribavljeni nezakonito u smislu domaćeg prava, može biti prihvatljiva ili, upravo, da li je aplikant kriv ili ne. U tom smislu, pitanje na koje se mora odgovoriti jeste da li je postupak kao cjelina, uključujući i način na koji su dokazi pribavljeni, bio pravičan. Ovo uključuje ispitivanje „nezakonitosti” koja je u pitanju i, tamo gdje je u pitanju povreda drugih prava iz Konvencije, prirode utvrđene povrede (vidi, Evropski sud, *Bykov protiv Rusije* [GC], aplikacija broj 4378/02, stav 89, 10. mart 2009. godine, i *Lee Davies protiv Belgije*, aplikacija broj 18704/05, stav 41, 28. juli 2009. godine).

44. Zatim, prema stavu Evropskog suda, pri ocjeni da li je postupak kao cjelina bio pravičan, također se mora imati u vidu da li su poštovana prava odbrane. Mora se ispitati da li je aplikantu bila data mogućnost da osporava zakonitost dokaza i da se protivi njegovom korištenju (vidi, Evropski sud, *Szilagyi protiv Rumunije*, aplikacija broj 30164/04, 17. decembar 2013. godine). Pored toga, mora se uzeti u obzir kvalitet dokaza, uključujući da li okolnosti u kojima je pribavljen ukazuju na sumnju o njegovoj pouzdanosti ili tačnosti (vidi, pored ostalih, već citiranu *Bykov*, stav 90, i *Lisica protiv Hrvatske*, aplikacija broj 20100/06, stav 49, 25. februar 2010. godine). Mada se problem pravičnosti neće neophodno pojaviti tamo gdje pribavljeni dokaz nije podržan drugim materijalima, treba imati u vidu da, kada je dokaz veoma jak i kada nema rizika da je nepouzdan, analogno tome potreba za dokazima koji ga podržavaju je slabija (vidi, Evropski sud, već citirane, *Lee Davies*, stav 42, i *Bykov*, stav 90).

45. Ustavni sud, dalje, podsjeća da je, u kontekstu razmatranja zakonitosti dokaza, u predmetu broj *AP 291/08* razmatrao apelaciju u kojoj je apelant isticao da je pretresanje njegovog vozila izvršeno suprotno odredbama člana 120. stav 3. ZKP, te da se, stoga, na dokazima koji su pribavljeni na osnovu tog pretresa ne može zasnovati sudska odluka u smislu odredaba člana 10. stav 2. ZKP. U navedenoj odluci Ustavni sud je utvrdio da propust sudije za prethodni postupak da sačini zapisnik i da ga preda sudu, kako je propisano odredbom člana 120. stav 3. ZKP, predstavlja apsolutno bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 303. stav 1. tačka z) ZKP, jer pretresanje koje je izvršeno mimo zakonskih propisa čini preduzetu radnju nezakonitom, što ima kao posljedicu da se dokazi pribavljeni tom radnjom ne mogu koristiti u dokaznom postupku, imajući u vidu odredbu člana 10. stav 2. ZKP kojom je propisano da sud ne može zasnovati svoju odluku na do-

kazima koji su pribavljeni bitnim povredama ZKP. Stoga, za Ustavni sud nije bilo sporno da naredba za pretres apelantovog automobila na osnovu usmenog zahtjeva nije izdata u skladu sa odredbama člana 120. stav 3. ZKPRS, jer ZKPRS striktno propisuje uvjete za izdavanje takve naredbe i njihovo nepoštovanje ne može se konvalidirati kasnijim radnjama (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 291/08* od 19. novembra 2011. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba, tač. 41-42).

46. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da apelant prvenstveno ukazuje da prilikom prvog ispitivanja pred Tužilaštvom BiH nije ispitan u skladu sa odredbom člana 78. stav 1. tačka c) ZKPBiH, jer nije bio obaviješten o predmetnoj optužbi koja se odnosi na tačku 2. izreke osporene presude. Navedeno je, prema apelantovom mišljenju, dovelo do toga da je i osporena presuda nezakonita, jer je zasnovana na iskazu koji je apelant dao kao osumnjičeni protivno odredbi člana 78. ZKPBiH i članu 6. stav 3.a) i b) Evropske konvencije koji zahtijeva da svako ko je optužen za krivično djelo ima pravo da odmah bude detaljno obaviješten o prirodi i razlogu optužbe protiv njega i da mu se mora osigurati dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

47. U vezi sa ovim apelantovim navodom, Ustavni sud ukazuje da je odredbom člana 6. stav 1. ZKPBiH propisano da osumnjičeni već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega, te da njegov iskaz može biti korišten kao dokaz u daljnjem toku postupka. Navedeno pravo osumnjičenog predstavlja jedno od minimalnih prava osumnjičenog sadržanih u članu 6. stav 3. tačka a) Evropske konvencije i u uskoj je vezi sa pravom na odbranu sadržanom u članu 7. stav 3. ZKPBiH i članu 6. stav 3. tačka b) Evropske konvencije u kojim je propisano da se osumnjičenom, odnosno optuženom, mora osigurati dovoljno vremena za pripremanje odbrane a sve u svrhu osiguranja minimalnih procesnih garancija kako bi postupak bio pravičan. Također, u svojoj praksi Evropski sud je ukazao da odredbe člana 6. stav 3. tačka a) nalažu posebnu pažnju pri obavještavanju okrivljenog o optužbi protiv njega. Tako je u predmetu *Pelissier i Sassi protiv Francuske* Evropski sud istakao da Evropska konvencija okrivljenom daje pravo da bude obaviješten ne samo o razlozima za optužbu već i o pravnoj kvalifikaciji djela za koje se tereti. Polje primjene ove odredbe mora biti procijenjeno u svjetlosti općeg prava na pravično suđenje zagarantiranog članom 6. stav 1. Evropske konvencije. Evropski sud je naglasio da je u krivičnim predmetima odredba o potpunom i detaljnom obavještavanju okrivljenog u vezi sa optužbama protiv njega a, shodno tome, i pravnoj kvalifikaciji koju bi sud mogao usvojiti suštinski preduvjet za osiguravanje pravičnosti postupka. Konačno, Evropski sud je primijetio da su član 6. stav 3. tač. a) i b) povezani, te da pravo da se bude obaviješteno o prirodi i razlozima optužbe mora biti posmatrano u svjetlu prava optuženog da pripremi svoju odbranu (vidi, Evropski sud, *Pelissier i Sassi protiv Francuske* [GC], aplikacija broj 25444/94, st. 51-54, 25. mart 1999. godine).

48. Dovodeći navedene stavove Evropskog i Ustavnog suda u vezu sa činjenicama konkretnog predmeta, odnosno relevantnim odredbama domaćeg prava, Ustavni sud zapaža da je izričitom odredbom člana 78. stav 2. tačka c) ZKPBiH propisano da „na početku ispitivanja osumnjičenom će se saopćiti za koje krivično djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega, a poučit će se da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist i, ako to učini u prisustvu branioca, da je takav njegov iskaz dopušten kao dokaz na glavnom pretresu i da bez njegove saglasnosti može biti pročitano i korišten na glavnom pretresu”. Dalje, odredbom člana 78. stav 6. ZKPBiH je izričito propisano da „ako je postupljeno protivno odredbama ovoga člana, sudska odluka se ne može zasnivati na iskazu osumnjičenog”. Dakle, u članu 78. stav 6. ZKPBiH je praktično predviđena „sankcija” ukoliko je postupljeno protivno odredbama st. 1-5. ovog člana. Sankcija se sastoji u tome što se tada na iskazu osumnjičenog ne može zasnivati nijedna sudska odluka. Ako bi se presuda zasnivala na iskazu osumnjičenog koji je pribavljen nekom povredom iz člana 78. stav 6. ZKPBiH, to bi predstavljalo bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKPBiH. Pošto je u pitanju apsolutna povreda, ona bi povukla ukidanje presude i mogućnost konvalidacije ne postoji (ukoliko se ocijeni da bi i bez tog iskaza bila donesena ista presuda). Dalje, Ustavni sud zapaža da je odredbom člana 281. stav 1. ZKPBiH propisano da „sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu, a odredbom člana 297. stav 1. tačka i) je propisano da bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji ako se presuda zasniva na dokazu na kome se prema odredbama ovog zakona ne može zasnovati presuda”. Također, odredbom člana 10. ZKPBiH je propisano da „sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih Ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona”. Konsekventno tome, bitna povreda krivičnog postupka postoji ako se presuda zasniva na dokazu na kome se, prema odredbama ZKPBiH, ne može zasnovati. Prema ovakvom zakonskom određenju, proizlazi da postojanje ove bitne povrede odredaba krivičnog postupka nije uvjetovano time da je korištenje nevaljanog dokaza bilo od odlučujućeg značaja za donošenje presude. Dosljedno tome, dovoljno je da bude korišten nevaljani dokaz za donošenje presude, pa da se izvede zaključak o tome da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka. Naime, iako odredba člana 10. stav 2. ZKPBiH govori samo o nemogućnosti zasnivanja sudske odluke na nezakonitim dokazima, načelo pravičnog postupka zahtijeva izdvajanje nezakonitih dokaza iz spisa kako ti dokazi ne bi bili dostupni raspravnom vijeću, odnosno sudiji pojedincu u toku glavnog pretresa, i kako bi se spriječio njihov štetan utjecaj na proces odlučivanja.

49. U konkretnom slučaju iz obrazloženja osporene presude proizlazi da je Apelaciono vijeće, nakon uvida u Zapisnik o ispitivanju apelanta broj T20 0 KTA 0005576 12

od 10. juna 2013. godine, a koji je uložen kao dokaz Tužilaštva BiH u prvostepenom postupku, utvrdilo da osumnjičeni apelant prilikom početka tog ispitivanja, uistinu, nije bio obaviješten o predmetnoj optužbi u odnosu na tačku 2. optužnice, odnosno osporene presude. Međutim, Apelaciono vijeće je, s obzirom na to da se apelant tom prilikom, u prisustvu izabranog branioca, na upit izjašnjavao i o ovoj optužbi, zaključilo i da je tom prilikom bio ispitan i u vezi sa krivičnim djelom koje je predmet tačke 2. navedene optužnice, te da nije došlo do povrede člana 78. stav 2. tačka c) ZKPBiH.

50. Dovodeći ovakav zaključak Apelacionog vijeća u vezu sa prethodno izraženim stavovima Ustavnog suda u pogledu izričitih zakonskih uvjeta da bi se dokaz smatrao zakonitim i da bi mogao biti korišten na glavnom pretresu, odnosno da bi se presuda mogla zasnovati na njemu, Ustavni sud smatra da je on proizvoljan i u suprotnosti sa garancijama iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Naime, kako je već ukazano u prethodnim tačkama ove odluke, odredbom člana 6. stav 1. ZKPBiH izričito je propisano da osumnjičeni već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega, te da njegov iskaz može biti korišten kao dokaz u daljnjem toku postupka. Također, i odredba člana 78. stav 2. tačka c) ZKPBiH izričito propisuje da će se na početku ispitivanja osumnjičenom saopćiti za koje krivično djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega. Iz obrazloženja osporene presude Apelacionog vijeća proizlazi da je i sâm Sud BiH priznao da apelant na početku ispitivanja u Tužilaštvu BiH uistinu nije bio obaviješten o predmetnoj optužbi u odnosu na tačku 2. optužnice, odnosno osporene presude, pri čemu je Sud BiH taj propust pokušao da prevaziđe navodeći da se apelant tom prilikom, u prisustvu izabranog branioca, na upit izjašnjavao i o ovoj optužbi. Međutim, kao što je već ukazano u prethodnim tačkama ove odluke, u članu 78. stav 6. ZKPBiH je predviđena „sankcija” ukoliko je postupljeno protivno odredbama st. 1-5. ovog člana koja se sastoji u tome što se tada na iskazu osumnjičenog ne može zasnovati nijedna sudska odluka, jer bi to predstavljalo bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka i) ZKPBiH (ako se presuda zasniva na dokazu na kome se prema odredbama ovog zakona ne može zasnovati presuda) koja je apsolutna i koja povlači ukidanje presude, te ne postoji mogućnost konvalidacije (ukoliko se ocijeni da bi i bez tog iskaza bila donesena ista presuda). Također, iz odredaba člana 281. stav 1. ZKPBiH i člana 10. stav 2. ZKPBiH proizlazi da je dovoljno da nevaljani dokaz bude korišten za donošenje presude da se izvede zaključak o tome da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka, jer načelo pravičnog postupka zahtijeva izdvajanje nezakonitih dokaza iz spisa kako ti dokazi ne bi bili dostupni raspravnom vijeću u toku glavnog pretresa i kako bi se spriječio njihov štetan utjecaj na proces odlučivanja. S obzirom na to da je nesporno da je zapisnik o apelantovom ispitivanju uložen u spis kao dokaz Tužilaštva BiH u prvostepenom

postupku i da je bio dostupan raspravnom vijeću u toku glavnog pretresa, bez obzira na to što se Apelaciono vijeće nije izričito pozvalo na ovaj dokaz u obrazloženju osporene presude, prema mišljenju Ustavnog suda, u okolnostima konkretnog slučaja dovodi u sumnju proces odlučivanja i pravičnost postupka u cjelini u svjetlu općih garancija prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

51. Zbog navedenih razloga, Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije osnovani.

52. S tim u vezi, Ustavni sud smatra da nije potrebno ispitivati i druge navode u pogledu povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u vezi sa iskazima svjedoka na koje je apelant ukazao u apelaciji.

VIII. Zaključak

53. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada apelant prilikom ispitivanja pred Tužilaštvom BiH, u skladu sa izričitim odredbama člana 6. i člana 78. stav 2. tačka c) ZKPBiH, nije bio upoznat sa svim djelima koja mu se stavljaju na teret, niti poučen o pravima koja ima, čime je izostala obaveza tužioca da upozna osumnjičenog apelanta sa predmetnom optužbom, te kada je takav apelantov iskaz dat u istrazi korišten kao dokaz na glavnom pretresu, što je dovelo u sumnju proces odlučivanja i pravičnost postupka u cjelini u svjetlu općih garancija prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

54. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka e) i člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov prijedlog za donošenje privremene mjere.

56. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 10/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Arifa Hajradinović podnesena zbog nedostavljanja Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 025093 16 Kv 18 od 2. studenog 2016. godine o kontroli opravdanosti mjere pritvora njegovoj braniteljici

Odluka od 7. ožujka 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 10/17**, rješavajući apelaciju **Arifa Hajradinovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 7. ožujka 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Arifa Hajradinovića.

Utvrđuje se povreda prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 4. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u postupku donošenja Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 025093 16 Kv 18 od 2. studenog 2016. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Arif Hajradinović (u daljnjem tekstu: apelant), koji se trenutno nalazi u pritvoru u Kaznenopopravnom zavodu Sarajevo, kojeg zastupa Nina Kisić, odvjetnica iz Sarajeva,

podnio je 30. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog nedostavljanja Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 025093 16 Kv 18 od 2. studenog 2016. godine (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) o kontroli opravdanosti mjere pritvora njegovoj braniteljici.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda je zatraženo 26. siječnja i 2. veljače 2017. godine da dostavi odgovor na apelaciju, te kopije dokumenata koji se tiču ovlaštenja/postavljanja branitelja po službenoj dužnosti, rješenja o izricanju mjere pritvora apelantu nakon 1. studenog 2016. godine, kao i dokaze o uručanju tih rješenja apelantovom branitelju. Od Kantonalnog tužiteljstva Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) je također zatraženo 2. veljače 2017. godine da dostavi odgovor na apelaciju.

3. Kantonalni sud i Tužiteljstvo su dostavili odgovor na apelaciju i traženu dokumentaciju 1. i 7. veljače 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata koje je, na traženje Ustavnog suda, dostavio Kantonalni sud mogu se sumirati na sljedeći način.

Uvodne napomene

5. Kantonalni sud je 28. travnja 2016. godine potvrdio Optužnicu broj T 09 0 KT 0094526 15 protiv apelanta i druge dvije optužene osobe (u daljnjem tekstu: drugi suoptuženi ili optuženi Am. S. i Al. S.) zbog postojanja utemeljene sumnje da su počinili kazneno djelo razbojništva iz članka 289. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH), kazneno djelo ubojstva u pokušaju iz članka 166. stavak 1. u svezi sa člankom 28. KZFBiH, teška kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine iz članka 328. stavak 2. u svezi sa člankom 323. stavak 1. KZFBiH, a sve u svezi sa čl. 34. i 54. KZFBiH.

6. U vrijeme donošenja ove odluke, predmetni kazneni postupak je u fazi održavanja glavnog pretresa.

7. Rješenjem Kantonalnog suda broj 09 0 K 025093 16 K od 20. rujna 2016. godine Omar Mehmedbašić, odvjetnik iz Sarajeva, koji je Rješenjem Kantonalnog suda broj 09 0 K 025093 15 Kpp 7 od 16. studenog 2015. godine bio postavljen kao apelantov branitelj po službenoj dužnosti je razriješen obveze s danom donošenja rješenja.

8. Rješenjem Kantonalnog suda broj 09 0 K 025093 15 K od 20. rujna 2016. godine apelantu je za braniteljicu po službenoj dužnosti postavljena Nina Kisić, odvjetnica iz Sarajeva, iz osnova propisanih člankom 59. stavak 2. ZKP-a do pravomoćnog okončanja postupka ili do nove odluke suda.

Postupak donošenja rješenja od 2. studenog 2016. godine

9. Kantonalni sud je, odlučujući o daljnjem trajanju mjere pritvora prema apelantu i drugim suoptuženim, na temelju odredaba članka 151. stavak 1. u svezi sa člankom 146. stavak 1. toč. a), b), c) i d) ZKP-a, na sjednici vijeća donio Rješenje broj 09 0 K 025093 16 Kv 18 od 2. studenog 2016. godine (u daljnjem tekstu: rješenje od 2. studenog 2016. godine) kojim se produljuje pritvor za dva mjeseca koji se, prema tom rješenju, apelantu računa od 3. studenog 2016. godine i može trajati do 3. siječnja 2017. godine ili do nove odluke suda.

10. U obrazloženju rješenja, Kantonalni sud je naveo da je Rješenjem broj 09 0 K 025093 16 Kv15 od 2. rujna 2016. godine, shodno članku 151. stavak 1. ZKP-a, apelantu i suoptuženim Am. S. i Al. S. produljen pritvor za 2 (dva) mjeseca, i to: apelantu i suoptuženom Am. S. iz zakonskih razloga propisanih člankom 146. stavak 1. toč. a), c) i d) ZKP-a, koji može trajati do 3. studenog 2016. godine ili do nove odluke suda. Navedeno je da je vijeće Kantonalnog suda, vršeći redovitu kontrolu opravdanosti daljnjeg trajanja mjere pritvora, na temelju članka 151. stavak 1. ZKPFBiH, na sjednici vijeća zaključilo da i dalje postoje zakonski uvjeti za produljenje pritvora iz razloga detaljno obrazloženih u obrazloženju rješenja. Na kraju rješenja je dana pravna pouka da je protiv njega dozvoljen priziv Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) u roku od tri dana od dana primitka istog, s tim da priziv ne zadržava izvršenje rješenja.

Postupak nakon donošenja rješenja od 2. studenog 2016. godine

11. Rješenje od 2. studenog 2016. godine je 3. studenog 2016. godine dostavljeno apelantu i Omaru Mehmedbašiću, odvjetniku iz Sarajeva.

12. Apellantova braniteljica po službenoj dužnosti Nina Kisić je 21. studenog 2016. godine Kantonalnom sudu dostavila podnesak - „zahtjev za dostavu rješenja o kontroli pritvora”.

13. Iz apelacijskih navoda i odgovora Kantonalnog suda proizlazi da apelantovoj braniteljici po službenoj dužnosti Nini Kisić, odvjetnici iz Sarajeva, nije dostavljeno rješenje od 2. studenog 2016. godine.

14. Kantonalni sud je protekom naredna dva mjeseca izvršio redovitu kontrolu opravdanosti izrečene mjere pritvora prema apelantu i suoptuženim, te je donio Rješenje

broj 09 0 K 025093 16 Kv 19 od 27. prosinca 2016. godine kojim je pritvor produljen za naredna dva mjeseca i koji, po tom rješenju, prema apelantu može trajati do 3. ožujka 2017. godine ili do nove odluke suda.

15. Vrhovni sud je, odlučujući o prizivima braniteljâ apelanta i ostalih suoptuženih protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 09 0 K 025093 16 Kv 19 od 27. prosinca 2016. godine, donio Rješenje broj 09 0 K 025093 17 Kž 10 od 1. veljače 2017. godine kojim je prizive odbio kao neutemeljene.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelant se poziva na povredu prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Opisuje da je pred Kantonalnim sudom u tijeku postupak protiv njega po potvrđenoj Optužnici broj T09 0 KT 0094526 15 i da se nalazi u pritvoru po rješenju Kantonalnog suda. Navodi da mu je kao braniteljica po službenoj dužnosti postavljena Nina Kisić, odvjetnica iz Sarajeva. Ističe da je mu je nakon potvrđivanja optužnice produljen pritvor i određeno da će se u skladu sa odredbama članka 151. stavak 1. ZKP-a vršiti kontrola opravdanosti trajanja pritvora svaka dva mjeseca. Apelant je svoju braniteljicu obavijestio da je on početkom studenog zaprimio rješenje o kontroli pritvora koje braniteljica nikada nije zaprimila, te na njega nije bio u prilici izjaviti pravni lijek. Navodi da se njegovu braniteljicu 21. studenog 2016. godine pismeno obratila Kantonalnom sudu podneskom koji je uključivao zahtjev za dostavu predmetnog rješenja kako bi pritvor, koji je apelantu produljen, mogao biti ispitan. Po ovom podnesku Kantonalni sud nije postupio. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa od 6. prosinca 2016. godine apelantova obrana se usmeno obratila sudskom vijeću sa zahtjevom za dostavu ovog rješenja, po kojem zahtjevu obrane ono nije dostavljeno.

a) Odgovor na apelaciju

17. U odgovoru na apelaciju od 1. siječnja 2017. godine Kantonalni sud je naveo da je Rješenjem od 2. studenog 2016. godine apelantu produljen pritvor na temelju članka 146. stavak 1. toč. a), c) i d) ZKP-a u trajanju od 2 (dva) mjeseca koji je, prema tom rješenju, mogao trajati do 3. siječnja 2017. godine ili do nove odluke suda. Navedeno je da je to rješenje (od 2. studenog 2016. godine) dostavljeno odvjetniku Omaru Mehmedbašiću koji je Rješenjem broj 09 0 K 025093 Kpp 7 od 16. studenog 2015. godine bio postavljen kao branitelj po službenoj dužnosti, a razriješen Rješenjem broj 09 0 K 025093 15 K od

20. rujna 2016. godine i koji se u CMS sistemu pojavljuje kao apelantov branitelj. Dalje, Kantonalni sud je 7. veljače 2017. godine dostavio traženu dokumentaciju, ali se dodatno nije izjašnjavao na apelacijske navode.

18. Tužiteljstvo je istaknulo da s obzirom na navode apelacije ne može dati relevantan odgovor.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije BiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) [interno prečišćeni tekst za potrebe ove odluke] relevantne odredbe glase:

Članak 59. st. (2) i (4)

Kada osumnjičenik, odnosno optuženik mora imati branitelja

(2) Osumnjičenik, odnosno optuženik mora imati branitelja prilikom izjašnjenja o prijedlogu za određivanje pritvora, za vrijeme dok pritvor traje.

(4) Ako osumnjičenik, odnosno optuženik u slučajevima obvezne obrane ne uzme sam branitelja, ili branitelja ne angažiraju osobe iz članka 53. stavak 3. ovoga Zakona, branitelja će mu postaviti sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac, odnosno predsjednik vijeća. U ovome slučaju osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo na branitelja do pravomoćnosti presude, a ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora - i u postupku po pravnom lijeku.

Članak 64.

Poduzimanje radnji od branitelja

(1) Branitelj mora, zastupajući osumnjičenika odnosno optuženika poduzimati sve prijeko potrebne radnje s ciljem utvrđivanja činjenica, prikupljanja dokaza koji idu u korist osumnjičenika odnosno optuženika te zaštite njihovih prava.

(2) Prava i dužnosti branitelja ne prestaju u slučaju opoziva punomoći, sve dok sudac, odnosno vijeće ne razriješiti branitelja njegovih prava i dužnosti.

Članak 151. stavak 1.

Pritvor nakon potvrđivanja optužnice

(1) Pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Nadzor opravdanosti pritvora obavlja se istekom svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjega rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovoga rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

*Članak 185. stavak (4)
Sadržaj osobnog dostavljanja*

(4) Ako optuženik ima branitelja, optužnica i sve odluke od čije dostave teče žalbeni rok, te žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovara, dostavit će se branitelju i optuženiku po odredbama članka 184. ovoga Zakona. U tom slučaju, rok za podnošenje pravnog lijeka odnosno odgovora na žalbu teče od dana dostave dopisa optuženiku ili branitelju. [...].

*Članak 335.
Opći žalbeni rok*

(1) Žalba se podnosi sudu koji je donio rješenje.

(2) Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, žalba na rješenje podnosi se u roku od tri dana od dana dostave rješenja

*Članak 337. stavak (1)
Odlučivanje o žalbi protiv rješenja*

(1) O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stupnju odlučuje vijeće žalbenog odjeljenja višeg suda, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno. O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stupnju pred Vrhovnim sudom Federacije odlučuje vijeće žalbenog odjeljenja tog suda.

VI. Dopustivost

20. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je postupak povodom donošenja Rješenja Kantonalnog suda broj 09 0 K 025093 16 Kv 18 od 2. studenog 2016. godine. Potom, osporeno rješenje apelant je primio 3. studenog 2016. godine dok to rješenje njegova braniteljica nije uopće primila, a braniteljica je apelaciju podnijela 30. prosinca 2016. godine, tj. u roku od 60 dana računajući od dana donošenja rješenja od 2.

studenog 2016. godine, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant navodi da je zbog nedostavljanja rješenja o produljenju pritvora njegovoj braniteljici, koje je doneseno u postupku kontrole opravdanosti trajanja izrečene mjere pritvora, povrijeđeno njegovo pravo na slobodu i sigurnost iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. Europske konvencije jer nije imao mogućnost osporavati to rješenje.

25. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

d) Pravo na slobodu i sigurnost osobe.

Članak 5. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svatko ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Nitko ne može biti lišen slobode osim u sljedećim slučajevima i sukladno postupku propisanom zakonom:

[...]

c) u slučaju zakonitog uhićenja ili pritvaranja osobe u svrhu njezinog dovođenja pred nadležnu zakonitu vlast zbog razumne sumnje da je počinila kazneno djelo, ili kada se to razumno smatra potrebnim kako bi se spriječilo počinjenje kaznenog djela ili bjekstvo nakon počinjenja kaznenog djela;

[...]

4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti postupak u kome će sud brzo odlučiti o zakonitosti njegovog pritvaranja i naložiti puštanje na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.

26. Ustavni sud, prije svega, podsjeća na to da se pravo na slobodu i sigurnost osobe ubraja u jedno od najznačajnijih ljudskih prava, te da članak 5. Europske konvencije

garantira da nitko ne smije biti proizvoljno lišen slobode. Proizvoljnost lišavanja slobode ocjenjuje se u prvom redu u odnosu na poštovanje proceduralnih zahtjeva ZKP-a (koji je primijenjen u konkretnom slučaju), dakle nacionalnog prava koje mora biti usklađeno sa standardima iz Europske konvencije.

27. Dalje, Ustavni sud ponavlja kako je svrha članka 5. stavak 4. Europske konvencije da osobama koje su lišene slobode i pritvorene osigura pravo na sudski nadzor zakonitosti mjera kojima su podvrgnute (vidi, Europski sud, predmeti *Ismoilov i drugi protiv Rusije* broj 2947/06 od 24. travnja 2008. godine, stavak 145. i *Petkov i Profirov protiv Bugarske* br. 50027/08 i 50781/09, stavak 66. od 24. lipnja 2014.). Pravno sredstvo mora biti dostupno osobi za vrijeme njezinog pritvora kako bi joj se omogućila brza sudska kontrola zakonitosti pritvora koja može dovesti, kad je to moguće, do njezinog puštanja na slobodu. Postojanje pravnog sredstva koje zahtijeva članak 5. stavak 4. mora biti dovoljno izvjesno ne samo u teoriji nego i u praksi, u suprotnom nedostajat će mu dostupnost i učinkovitost koje se zahtijevaju tom odredbom (vidi, Europski sud, *Vachev protiv Bugarske* broj 42987/98, stavak 71., ECHR 2004-VIII i *Margaretić protiv Hrvatske* broj 16115/13, stavak 113. od 5. lipnja 2014.). Dostupnost pravnog sredstva podrazumijeva, *inter alia*, da okolnosti koje su vlasti dobrovoljno stvorile moraju biti takve da podnositeljima pruže stvarnu mogućnost korištenja tog pravnog sredstva (vidi, primjerice, predmete *Čonka protiv Belgije* broj 51564/99, st. 46. i 55., ECHR 2002-I i *Stephens protiv Malte* (broj 2) broj 33740/06, stavak 83. od 21. travnja 2009.).

28. Nadalje, članak 5. stavak 4. u sebi sadrži, kao i članak 6. stavak 1., pravo na pristup sudu koje može biti podložno samo razumnim ograničenjima koja ne narušavaju samu njegovu bit (vidi predmete *Shishkov protiv Bugarske* broj 38822/97, st. 82.-90., ECHR 2003-I i *Bochev protiv Bugarske* broj 73481/01, stavak 70., 13. studenog 2008.). Iako članak 5. stavak 4. ne obvezuje države ugovornice da uspostave drugu razinu nadležnosti za preispitivanje zahtjeva za puštanje iz pritvora, ipak zahtijeva da država koja uspostavi takav sustav mora, u načelu, pritvorenicima omogućiti ista jamstva u prizivnom postupku kao i u prvom stupnju (vidi, Europski sud, *Peša protiv Hrvatske* broj 40523/08, stavak 126. od 8. travnja 2010.).

29. U konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da iz dostavljene dokumentacije proizlazi da se apelant nalazio u pritvoru i prije potvrđivanja Optužnice broj T 09 0 KT 0094526 15 od 28. travnja 2016. godine protiv njege, te da je u skladu sa odredbama članka 59. stavak (2) ZKP-a imao branitelja po službenoj dužnosti čim se ukazala zakonska potreba za tim. Naime, apelantu je, počev od 16. studenog 2015. godine, bio postavljen odvjetnik Omar Mehmedbašić kao branitelj po službenoj dužnosti koji je, na svoj zahtjev i uz apelantovu

suglasnost, razriješen te obveze 20. rujna 2016. godine. Nakon 20. rujna 2016. godine apelantova braniteljica po službenoj dužnosti je Nina Kisić, odvjetnica iz Sarajeva, na temelju Rješenja Kantonalnog suda broj 09 0 K 025093 15 K od 20. rujna 2016. godine, i to do pravomoćnog okončanja postupka ili do nove odluke suda.

30. Dalje, Ustavni sud podsjeća da je s obzirom na trenutnu fazu predmetnog kaznenog postupka, u smislu odredaba članka 151. stavak 1. ZKP-a, sud obavezan vršiti kontrolu opravdanosti pritvora po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru. U svezi s tim Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju Kantonalni sud, pozivajući se na odredbe članka 151. stavak 1. ZKP-a, odlučujući o daljnjem trajanju mjere pritvora apelantu koja je prethodno izrečena Rješenjem broj 09 0 K 025093 16 Kv15 od 2. rujna 2016. godine, izvršio redovitu kontrolu opravdanosti daljnjeg trajanja mjere pritvora, te da je zaključio da i dalje postoje okolnosti za produljenje pritvora apelantu i u skladu s tim i donio osporeno rješenje od 2. studenog 2016. godine. Ustavni sud konstatira da je rješenje od 2. studenog 2016. godine apelantu dostavljeno 3. studenog 2016. godine, a da apelantovoj braniteljici po službenoj dužnosti Nini Kisić, odvjetnici iz Sarajeva, nije dostavljeno mada je to ona od suda izričito tražila podneskom od 21. studenog 2016. godine. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud naveo da je predmetno rješenje od 2. studenog 2016. godine dostavio Omaru Mehmedbašiću, odvjetniku iz Sarajeva, „jer se on u CMS sistemu pojavljuje kao branitelj apelanta”.

31. Dalje, Ustavni sud ukazuje da je odredbama članka 151. stavak 1. ZKP-a propisano da priziv protiv rješenja donesenog u postupku kontrole opravdanosti pritvora ne zadržava njegovo izvršenje, te da je odredbama članka 335. ZKP-a propisano da je opći rok za podnošenje priziva „[...] tri dana od dana dostave rješenja”. Ustavni sud zapaža, dovodeći u vezu naprijed navedene odredbe ZKP-a, da iz njih proizlazi da apelant ima ZKP-om propisano pravno sredstvo (priziv) čijim bi korištenjem došlo do sudskog nadzora zakonitosti mjere kojoj je podvrgnut. Dalje, Ustavni sud treba da ispitati je li pravno sredstvo, dakle priziv protiv rješenja od 2. studenog 2016. godine bio dostupan apelantu kako bi mu se omogućila brza sudska kontrola zakonitosti pritvora koja bi mogla dovesti, kad je to moguće, do njegovog puštanja na slobodu.

32. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje i na odredbe članka 185. stavak (4) ZKP-a kojim je propisano da: „Ako optuženik ima branitelja, optužnica i sve odluke od čije dostave teče žalbeni rok, [...] dostavit će se branitelju i optuženiku [...]. U tom slučaju, rok za podnošenje pravnog lijeka, [...] teče od dana dostave dopisa optuženiku ili branitelju. [...]” Dakle, iz navedenih odredaba jasno proizlazi da je Kantonalni sud bio obavezan da rješenje od 2. studenog 2016. godine dostavi i apelantu, što je i učinio, ali i u obvezi

da ga dostavi i njegovom branitelju po službenoj dužnosti kako bi oni eventualno iskoristili mogućnost na ulaganje pravnog sredstva kojim bi se omogućila brza sudska kontrola zakonitosti pritvora koji je osporenim rješenjem određen apelantu. Budući da je to izostalo, Ustavni sud zaključuje da ovakvim postupanjem Kantonalnog suda apelantu nisu osigurane garancije iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije glede stvaranja uvjeta za brzu sudska kontrolu zakonitosti pritvora. Slijedom toga, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi utemeljeni, te da je apelantu prekršeno pravo iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 4. Europske konvencije.

33. Ustavni sud podsjeća da je pritvor koji je apelantu određen osporenim rješenjem istekao, te da je Kantonalni sud protekom naredna dva mjeseca izvršio redovitu kontrolu opravdanosti mjere pritvora izrečene apelantu, te je donio Rješenje broj 09 0 K 025093 16 Kv 19 od 27. prosinca 2016. godine kojim je pritvor produljen za naredna dva mjeseca i koji, po tom rješenju, prema apelantu može trajati do 3. ožujka 2017. godine ili do nove odluke suda. Ustavni sud, također, zapaža da je apelant, posredstvom braniteljice po službenoj dužnosti, iskoristio mogućnost na ulaganje pravnog sredstva protiv tog rješenja radi sudske kontrole zakonitosti pritvora, te da je Vrhovni sud Rješenjem broj 09 0 K 025093 17 Kž 10 od 1. veljače 2017. godine njegov priziv ispitao i odbio. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra da nema osnove za ukidanje osporenog rješenja.

VIII. Zaključak

34. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 4. Europske konvencije kada odluka donesena u postupku redovite kontrole opravdanosti daljnjeg trajanja mjere pritvora nije dostavljena i apelantovoj braniteljici po službenoj dužnosti mada je člankom 185. stavak 4. izričito propisano da će se sve odluke od čijeg dostavljanja teče rok za priziv dostaviti i branitelju i optuženom.

35. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu.

36. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 3056/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Вите Атијаса Хајима поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 09 0 У 008991 13 Увп од 28. марта 2014. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 08991 10 У од 4. марта 2013. године, Рјешења Федералног министарства просторног уређења Сарајево број УПИИ/05-23-5-42/10 од 20. маја 2010. године и Рјешења Службе за управу за стамбене послове Општине Центар Сарајево број 03-23-2716/09 од 25. марта 2010. године

Одлука од 22. марта 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 3056/14, рјешавајући апелацију Вите Атијаса Хајима, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник
Мато Тадић, потпредседник
Златко М. Кнежевић, потпредседник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 22. марта 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Вите Атијаса Хајима.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 09 0 У 008991 13 Увп од 28. марта 2014. године.

Предмет се враћа Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Врховном суду Федерације Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном

гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Вито Атијас Хајим (у даљњем тексту: апелант) из Уругваја, којег заступа Адвокатско друштво „Магиć & Со” д.о.о. Сарајево, поднио је 4. јула 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) број 09 0 У 008991 13 Увп од 28. марта 2014. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 09 0 У 08991 10 У од 4. марта 2013. године, Рјешења Федералног министарства просторног уређења Сарајево (у даљњем тексту: Министарство) број УПИИ/05-23-5-42/10 од 20. маја 2010. године и Рјешења Службе за управу за стамбене послове Општине Центар Сарајево (у даљњем тексту: Служба) број 03-23-2716/09 од 25. марта 2010. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 став (2) Правила Уставног суда, од Врховног и Кантоналног суда, те Министарства и Службе затражено је 15. новембра 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд, Кантонални суд, Министарство и Служба доставили су одговоре на апелацију од 21. новембра до 8. децембра 2016. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из навода апелације и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Апелант је 27. априла 2009. године поднио захтјев Служби ради додјеле замјенских станова за национализоване станове који се налазе у Сарајеву, у зградама у улицама Маршала Тита број 19, Кошево број 18, Фрање Рачког број 3, Мехмедпаше Соколовића број 6 и Котроманића број 6 (у даљњем тексту: национализовани станови), у складу са Законом о продаји станова на којима постоји станарско право (у даљњем тексту: Закон о продаји станова).

6. Служба је Рјешењем број 03-23-2716/09 од 25. марта 2010. године апелантов захтјев одбила као неоснован. У образложењу рјешења Служба је навела да је на основу изведених доказа утврдила да је апелант син Рафаела и Естер, рођене Гаон Атијас (у даљњем тексту: апелантови отац и мајка), да је рођен 17. августа 1938. године у Сарајеву, да је, према увјерењу надлежне службе Општине Стари Град Сарајево, по основу рођења уписан у књигу држављана БиХ. Даље је утврђено да су апелантови родитељи 1951. године склопили брак у Монтевидеу, гдје су се са апелантом настанили и живјели до краја живота. Према документу о наслеђивању имовине из 1981. године, произилази да је апелант, који је настањен на прецизираној адреси у Монтевидеу, наслиједио „сву имовину свога оца у Монтевидеу”. Ради провјере апелантовог статуса, Служба је путем Министарства спољних послова Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Министарство спољних послова) утврдила да апелант има држављанство Уругваја са прецизираном адресом становања у Монтевидеу. Сходно наведеном чињеничном утврђењу, првостепени орган је указао да је одредбом члана 47 ст. 2 и 3 Закона о продаји станова прописано да се бившем сопственику национализованог и конфискованог стана на чију куповину има право носилац станарског права додјељује други одговарајући стан са правом укњижбе права својине у земљишним књигама, а уколико бивши сопственик није жив, право на додјелу одговарајућег стана има његов наследник првог наследног реда (брачни друг и дјеца). Међутим, Служба је указала да је одредбом члана 47а. став (6) цитираног закона прописано да право на замјенски стан нема сопственик који је примио страни држављанство. У вези с тим је истакнуто да је апелант „примио уругвајско држављанство, што је законски разлог који искључује право на додјелу замјенског стана на његово име”, због чега је Служба одлучила као у диспозитиву рјешења.

7. Министарство је Рјешењем број УПИИ/05-23-5-42/10 од 20. маја 2010. године апелантову жалбу изјављену против рјешења Службе од 25. марта 2010. године одбило као неосновану. У образложењу рјешења је наведено да је апелант жалбом оспоравао рјешење првостепеног органа, указујући да су му овим рјешењем повријеђена основна људска права заштићена Уставом Федерације БиХ, међународним уговорима и конвенцијама које су саставни дио Устава Федерације БиХ, предлажући да другостепени орган поништи рјешење поништи као незаконито. Увидом у списе предмета Министарство је утврдило да је првостепени орган потпуно и правилно утврдио чињенично стање на које је правилно примјенио одредбе материјалног права када је апелантов захтјев одбио, јер није испунио услове за додјелу замјенских станова за национализоване станове, ближе означене као у образложењу рјешења, који су бивша својина Естер и Рафаела

Атијаса. С тим у вези, другостепени орган је подсјетио да је одредбом члана 8 став 1 Закона о враћању, додјели и продаји станова прописано да је општина дужна да располаже враћеним становима, тако што ће вршити додјелу стана лицима чије је право утврђено одредбом става 2 члана 47 Закона о продаји станова, носиоцима станарског права на становима у приватној својини, радницима даваоца стана на коришћење - предузећа које је приватизовано на начин прописан у одредби члана 7 истог закона и социјално угроженим лицима. Даље, Министарство се позвало на одредбу члана 47 ст. 2 и 3 Закона о продаји станова којом је прописано да право на куповину стана, према одредбама овог закона, има и носилац станарског права на национализованом и конфискованом стану с тим да се бившем сопственику додјељује други одговарајући стан са правом укњижбе права својине у земљишним књигама. Истакнуто је да, према ставу 3 наведеног члана, уколико бивши сопственик није жив, право на додјелу одговарајућег стана има његов наслѣдник првог наслѣдног реда (брачни друг и дјеца). Такође је наведено да је одредбом члана 47а. став (6) цитираног закона прописано да право на замјенски стан нема сопственик који је примио страно држављанство. Према томе, како је неспорно утврђено да је апелант стекао страно држављанство, у Уругвају, Министарство је закључило да апелант, према одредбама члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, нема право на додјелу замјенских станова. Такође, овај орган је указао да остали апелантови наводи изнесени у жалби нису од утицаја на другачије рјешење ове управне ствари, због чега је примјеном одредбе члана 237 став 1 Закона о управном поступку (у даљњем тексту: ЗУП) одлучио као у изреци рјешења.

8. Кантонални суд је Пресудом број 09 0 У 08991 10 У од 4. марта 2013. године апелантову тужбу одбио. У образложењу пресуде Кантонални суд је навео да је апелант поднио тужбу овом суду против рјешења Министарства због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и произвољне примјене материјалног права, повреде одредаба Устава Федерације БиХ и Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

9. Кантонални суд је законитост оспореног рјешења испитао у границама разлога наведених у апелантовој тужби, примјеном релевантних одредаба Закона о продаји станова, те увидом у расположиве доказе у спису предмета. На основу наведеног, Кантонални суд је утврдио да је неспорно да је апелант рођен у Сарајеву 1938. године и да је по основу рођења уписан у књигу држављана БиХ, што произилази из увјерења надлежне службе Општине Стари град Сарајево, да су апелантови родитељи 1951. године склопили брак у Монтевидеу, гдје су даље са апелантом наставили да живе до краја свог живота. Према документу о наслѣђивању имовине

из 1981. године, Кантонални суд је, такође, утврдио да је апелант наслиједио сву имовину иза свога оца, а из акта Амбасаде Босне и Херцеговине у Риму број МБ-ИТ-РООМ 1393 Монтевидео од 16. марта 2010. године, упућеног Министарству спољних послова БиХ - Сектор за међународна права и конзуларне послове БиХ, произилази да је Амбасада Уругваја у Риму потврдила да је апелант рођен 17. августа 1938. године у Сарајеву, да су његов отац Рафаел Атијас и мајка Естер, рођена Гаон Атијас, да има држављанство Уругваја, те да је докуменат о држављанству издао Изборни суд 14. маја 1958. године актом број 56847. Стога, Кантонални суд је закључио да је другостепени орган управе правилно примијенио одредбе члана 47 ст. 2 и 3 Закона о продаји станова и одредбу члана 47а. став (6) истог закона, будући да је у поступку неспорно утврђено да апелант има држављанство Уругваја, што он није оспоравао ни у жалбеним, ни у тужбеним наводима, због чега није могло да се удовољи његовом захтјеву за додјелу замјенског стана. Кантонални суд је указао да остали апелантови наводи, такође, нису могли да утичу на другачије рјешавање ове управне ствари, тако да оспореним рјешењем није повријеђен закон на апелантову штету, одредбе Устава Федерације БиХ, нити одредбе међународног права, због чега је примјеном члана 36 ст. 1 и 2 ЗУС-а одлучио као у изреци пресуде.

10. Пресудом Врховног суда број 09 0 У 008991 13 Увп од 28. марта 2014. године апелантов захтјев за ванредно преиспитивање пресуде Кантоналног суда од 4. марта 2013. године је одбијен као неоснован.

11. У образложењу пресуде је наведено да је апелант захтјевом за ванредно преиспитивање одлуке Кантоналног суда поновио жалбене и тужбене наводе, те након што је испитао законитост побијане пресуде у границама апелантовог захтјева и повреду прописа из члана 41 ЗУС-а, Врховни суд је примјеном члана 45 овог закона у вези са чл. 47 и 47а. став (6) Закона о продаји станова („Службене новине Федерације БиХ” бр. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06, 51/07 и 72/08) одлучио као у изреци пресуде. Наиме, на основу списка предмета Врховни суд је утврдио да је апелант тражио да му се за национализоване станове његових родитеља које је наслиједио иза смрти оца додијеле замјенски станови, па како у току поступка а ни у захтјеву за ванредно преиспитивање није оспоравао да је примио страно држављанство, држављанство Уругваја, Врховни суд је закључио да органи управе, као и Кантонални суд побијаним одлукама нису повриједили закон на апелантову штету када нису удовољили његовом захтјеву. Истакнуто је да доношењем пресуде Кантонални суд није повриједио федерални закон или други федерални пропис, нити правила федералног закона о поступку која су могла да утичу на рјешење ствари, због чега је као неоснован одбијен апелантов

захтјев за ванредно преиспитивање судске одлуке. Врховни суд је, такође, истакао да је размотрио апелантов приговор да у околностима конкретног предмета није правилно примијењено материјално право, али је закључио да ови апелантови наводи не могу да се прихвате, зато што је, према изричитој одредби члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, прописано да право на замјенски стан нема бивши сопственик национализованог стана који је примио страно држављанство, те зато што Уставни суд Федерације БиХ није утврдио да је ова одредба супротна Уставу Федерације БиХ.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

12. Апелант сматра да му је оспореном одлуком повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. Апелант у апелацији понавља тужбене и жалбене наводе које је истицао током предметног поступка, приоритетно указујући да су оспорене одлуке резултат произвољне примјене материјалног права, одредбе члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, јер је, како истиче, током поступка неспорно утврђено да је по рођењу у Сарајеву уписан у књигу држављана БиХ и да је рјешењем о насљеђивању проглашен за јединог законског насљедника иза свога оца. Апелант, такође, не спори да је и држављанин Уругваја, те указује да је свој захтјев за додјелу замјенских станова засновао на одредби члана 47 Закона о продаји станова. Даље истиче „да нити један орган управе, као ни суд у предметном поступку нису дали одговор на питање тумачења одредбе члана 47а. став (6) Закона о продаји станова на коју се позивају и на основу којег је његов захтјев одбијен, тј. шта се подразумева под термином ‘пријем страног држављанства’”. С тим у вези, наведену одредбу сматра дискриминишућом, јер, према њој, право на замјенски стан „не може да стекне сопственик који је искључиви држављанин друге државе”. Апелант, такође, сматра да је ова одредба закона у колизији са одредбом члана 87 Закона о својинскоправним односима, којом је прописано да физичка лица могу да буду носиоци права својине на земљишту и згради коју су стекли насљеђивањем као држављани БиХ, па чак и ако се занемари чињеница да је неко лице држављанин БиХ, сматра да из наведене одредбе Закона јасно произилази да страно физичко лице може без ограничења да стиче право насљеђивања у БиХ. У вези с тим,

апелант сматра да би требало да има неометану могућност да поднесе захтјев ради остваривања својих права. Међутим, посљедица чињенице да се члан 47а. став (6) Закона о продаји станова тумачи на начин како је то учињено у његовом случају, према његовом мишљењу, јесте онемогућавање да оствари своје право, те је такво тумачење Закона у супротности са одредбама Устава Федерације БиХ и Европске конвенције.

б) Одговор на апелацију

13. Врховни суд је сматрао да не стоје апелантови наводи да су у овом предмету прекршена права на која се позива у апелацији, јер тврди да је пресуда овог суда донесена у складу са процесним и материјалним законима, на основу потпуно и правилно утврђеног чињеничног стања. Врховни суд је предложио да се апелација одбије као неоснована.

14. Кантонални суд је такође навео да је пресуда овог суда донесена у складу са процесним и материјалним законима, да се заснива на правилно и потпуно утврђеном чињеничном стању, те да одредбом овог суда нису повријеђене одредбе Европске конвенције, Устава БиХ и Устава Федерације БиХ, као ни друге одредбе међународног права на које се апелант позива у апелацији.

15. Министарство је такође навело да остаје при становишту изнесеном у оспореном рјешењу, истичући да апелант не испуњава услове прописане релевантном одредбом члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, јер је примио страног држављанство, а ту чињеницу апелант, како наводи, није оспоравао нити у једном дијелу поступка, због чега тврди да у предметној управној ствари није било кршења апелантових права на која се позива у апелацији.

16. Служба је указала у одговору на апелацију на Одлуку Уставног суда Федерације БиХ број У 3/09 од 15. децембра 2009. године којом је утврђено да је Законом о измјенама и допунама Закона о продаји станова („Службене новине Федерације БиХ” број 72/08), у дијеловима који се односе на обавезе јединица локалне самоуправе [којим се обавезују општине на додјелу замјенских станова], повријеђено право на локалну самоуправу Општине Стари Град и Општине Ново Сарајево. У вези с тим, Служба је истакла да је након те одлуке, будући да у року од шест мјесеци није усаглашен предметни закон, настала правна празнина због које тренутно није могуће рјешавати захтјеве за додјелу замјенских станова за национализоване станове.

V. Релевантни прописи

17. У Закону о продаји станова на којима постоји станарско право („Службене новине ФБиХ” бр. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06, 45/07 - О.У.С., 72/08, 23/09-исправка и 5/10 О.У.С.) релевантне одредбе гласе:

I - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се увјети и начин продаје станова на којима постоји станарско право, заједно са заједничким дијеловима и уређајима зграде, те начин одређивања цијене стана и престанак станарског права.

Члан 47.

(1) Одредбе овог Закона не примјењују се на откуп станова у приватном власништву који нису национализовани, а на којима је стечено станарско право.

(2) Право на купњу стана према одредбама овог Закона има и носилац станарског права на национализованом и конфискованом стану, с тим да се бившем власнику додјељује други одговарајући стан с правом укњижбе права власништва у земљишним књигама.

(3) Уколико бивши власник није жив, право на додјелу одговарајућег стана има његов насљедник првог реда.

(4) Одговарајућим станом, у смислу овог Закона, сматра се стан који се налази у истој општини као и национализовани стан и који је величине која одступа до +/- 10% од величине национализованог стана.

Члан 47а.

(1) Право на додјелу замјенског стана нема бивши власник којем је за национализовани стан исплаћена накнада или су му у замјену за национализовани стан дате друге ствари и права.

(2) Сматра се да је бившем власнику исплаћена накнада ако је накнада исплаћена на основу закона у којем је дефинисана термином „правична”.

(3) Право на додјелу замјенског стана нема ни бивши власник којем је стан одузет на основу пресуде због кривичног дјела, ако је стан стечен извршењем тог кривичног дјела.

(4) Право на додјелу замјенског стана нема ни бивши власник који је за национализовани стан обештећен на основу међудржавног уговора.

(5) Право на додјелу замјенског стана нема ни бивши власник који је стекао станарско право на стану у државном власништву на територији држава насталих из бивше СФРЈ или га је откупио у складу са одредбама Закона о продаји станова на којима постоји станарско право.

(6) Право на замјенски стан нема власник који је примио страни држављанство.

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

20. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 09 0 У 008991 13 Увп од 28. марта 2014. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 5. маја 2014. године, а апелација је поднесена 4. јула 2014. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

21. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација у том дијелу испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

22. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те право из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције.

Право на правично суђење

23. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, да су оспорене одлуке резултат произвољне примјене материјалног права, одредбе члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, јер је, како истиче, током поступка неспорно утврђено да је по рођењу у Сарајеву уписан у књигу држављана БиХ и да је рјешењем о наслеђивању проглашен јединим законским наследником иза свога оца. Апелант, такође, не спори да је и држављанин Уругваја, те указује да је свој захтјев за додјелу замјенских станова засновао на одредби члана 47 Закона о продаји станова. Апелант, такође, наводи „да нити један орган управе, као ни суд у предметном поступку нису дали одговор на питање тумачења одредбе члана 47а. став (6) Закона о продаји станова на коју се позивају и на основу које је његов захтјев одбијен, тј. шта се подразумејева под термином ‘пријем страног држављанства’”.

24. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

25. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. (...)

26. У вези са апелантовим наводима који се заснивају на тврдњи да су оспорене одлуке резултат произвољне примјене материјалног права, одредбе члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, Уставни суд, прије свега, указује да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је уопштено задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које

су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

27. Уставни суд се, дакле, према наведеноме становишту, може изузетно, када оцијени да је у одређеном поступку редовни суд произвољно поступао како у утврђивању чињеница, тако и у примјени релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26), упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе. У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води ка правичном поступку (види Одлуку Уставног суда број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље и, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Стога ће Уставни суд у конкретном случају, с обзиром на наводе апелације, испитати да ли су побијане одлуке засноване на произвољној примјени позитивноправних прописа.

28. Уставни суд запажа да је у конкретном предмету апелант покренуо поступак пред Службом за стамбене послове ради додјеле замјенских станова за национализоване станове које је наслиједио иза свога оца. Из образложења оспорених одлука произилази да су органи управе, Кантонални и Врховни суд на основу изведених доказа одбили апелантов захтјев примјеном одредбе члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, којом је прописано „да право на замјенски стан нема сопственик који је примио страном држављанство”, односно јер је током поступка неспорно утврђено да апелант има држављанство Уругваја, што он и није оспоравао у жалбеним, нити у тужбеним наводима, због чега није могло да се удовољи његовом захтјеву за додјелу замјенског стана.

29. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је у својој пракси већ разматрао апелацију која је покретала слична правна и чињенична питања у контексту права на додјелу замјенских станова, у смислу релевантних одредаба чл. 47 и 47а. Закона о продаји станова, у предмету број АП 1099/13 (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 1099/13 од 12. јануара 2016. године, објављена на интернетској страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Уставни суд подсјећа да је у наведеном предмету апеланткиња Марица Приљева, по рођењу држављанка Републике

Србије и насљедница иза умрлог дједа Павла Стефановића, поднијела захтјев Служби за додјелу замјенских станова за национализоване станове који се налазе у Сарајеву. Уставни суд је апеланткињин захтјев у погледу њених навода да јој је оспореном одлуком Кантоналног суда повријеђено право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију одбацио као *ratione materiae* инкомпатибилан са Уставом Босне и Херцеговине, закључивши да стан који би евентуално требало да буде додијељен апеланткињи у својину не представља постојећу имовину апеланткиње, нити је она на основу релевантних прописа могла да има „леgitимно очекивање” да ће га стећи. У дијелу апеланткињиних навода да јој је оспореним одлукама, због произвољне примјене члана 47а. став (6) Закона о продаји станова на којим постоји станарско право, повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, Уставни суд је утврдио (тачка 41) „да је у надлежности органа управе и редовних судова да тумаче релевантне прописе које примјењују приликом одлучења, а имајући у виду садржину одредбе члана 47а. став (6) Закона, не уочава да су органи управе и Кантонални суд приликом одлучења произвољно протумачили и примијенили цитирану одредбу на апеланткињину штету, нити да је апеланткиња примјеном те одредбе на било који начин дискриминисана. Наведено стога што се ради о јасној законској одредби која не оставља простора за недоумице и екстензивно тумачење и коју су органи управе протумачили на начин који не оставља утисак произвољности”. У вези са овим апеланткињиним наводима, Уставни суд је закључио „да оспореним одлукама није дошло до кршења члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, будући да су органи управе и Кантонални суд одбили апеланткињин захтјев за додјелу замјенског стана због неиспуњавања услова прописаних наведеном одредбом Закона, које је законодавац прописао у оквиру свог широког поља слободне процјене у избору мјера и ограничења којима настоји постићи легитиман циљ, при чему се примјена и тумачење материјалног права не чине произвољним”.

30. Уставни суд, у вези с тим, сматра да је неопходно нагласити да, за разлику од цитираног предмета, из чињеничног утврђења органа управе и судова као неспорно произилази да је апелант по основу рођења уписан у књигу држављана БиХ, као и да посједује држављанство Уругваја, државе у којој тренутно живи, те да је по основу насљеђивања иза свога оца стекао непокретности, национализовану имовину на подручју Федерације БиХ. Наведене околности из којих, дакле, произилази да апелант, осим држављанства Уругваја, по рођењу има и држављанство Босне и Херцеговине овај предмет у битноме разликује од цитираног предмета.

31. У том контексту, будући да се као кључно поставља питање апелантовог држављанства, односно испитивања да ли је апелант лице које нема право на замјенски стан у смислу члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, Уставни суд подсјећа да се у Одлуци број У 9/11 од 23. септембра 2011. године (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број У 9/11 од 23. септембра 2011. године, доступна на web-страници Уставног суда: www.ustavnisud.ba), бавио питањима оцјене уставности чл. 17 и 39 Закона о држављанству, питањем које посредно покреће и ова апелација, у погледу члана I/7 Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд је првенствено испитао усклађеност оспорених одредаба чл. 17 и 39 Закона о држављанству у односу на релевантне одредбе Устава Босне и Херцеговине, имајући у виду своје уставне надлежности, којим је прописано да се „држављанство БиХ губи добровољним стицањем другог држављанства, уколико се не одређује другачије билатералним споразумом закљученим између БиХ и те државе који је одобрила Парламентарна скупштина у складу са чланом IV/4д) Устава (члан 17 Закона о држављанству)” и да „сва лица која су прије ступања на снагу овог закона добровољно стекла друго држављанство губе држављанство БиХ уколико се за 15 година од дана ступања на снагу овог закона не одрекну другог држављанства, осим ако није другачије одређено билатералним споразумом, односно споразумима. Одрицање држављанства се не тражи ако то није дозвољено или се не може разумно захтијевати, те да ће Савјет министара Босне и Херцеговине предложити Предсједништву склапање билатералних споразума из става 1 са сусједним земљама у року од шест мјесеци након ступања на снагу овог закона” (члан 37 цитираног закона). У вези са наведеним одредбама Закона о држављанству, Уставни суд је даље подсјетио да је „првом реченицом члана I/7б) Устава Босне и Херцеговине прописано (је) да ниједном лицу неће бити арбитарно ускраћено држављанство Босне и Херцеговине. Другом реченицом члана I/7б) Устава Босне и Херцеговине прописани су основи према којим је забрањено да се било које лице лиши држављанства Босне и Херцеговине (пол, раса, боја, језик, вјера, политичко или друго мишљење, национално или друштвено поријекло, повезаност са националном мањином, рођење) с тим што Уставни суд примјеђује да списак поменутих основа није закључен с обзиром на то да се наведена реченица из Устава Босне и Херцеговине завршава формулацијом ‘или било који други статус’”. Уставни суд је такође указао да је „првом реченицом члана I/7д) Устава Босне и Херцеговине прописано (је) да држављани Босне и Херцеговине могу да имају држављанство друге државе под условом да постоји билатерални уговор између Босне и Херцеговине и те државе”, а да је „другом реченицом члана I/7д) Устава Босне и Херцеговине прописано да лица са двојним држављанством могу да гласају у Босни и Херцеговини само ако је

Босна и Херцеговина држава њиховог пребивалишта” (тачка 32). Сходно наведеном, Уставни суд је закључио да одредбе чл. 17 и 39 став 1 Закона о држављанству нису у складу са чланом I/76) и д) Устава Босне и Херцеговине, јер тим уставним одредбама није утврђено да ће држављани Босне и Херцеговине бити лишени тог држављанства уколико имају и држављанство друге државе којег се нису одрекли до датума одређеног оспореним законом, односно уколико са том државом двојног држављанства Босна и Херцеговина није закључила билатерални споразум о држављанству.

32. Доводећи у везу апелантове наводе са наведеном одлуком Уставног суда, Уставни суд сматра да је оспореним одлукама органа управе и судова у околностима конкретног случаја остао недовољно разјашњен и, досљедно томе, нејасан аспект примјене материјалног права, конкретно одредбе члана 47а. став (6) Закона о продаји станова у вези са Одлуком Уставног суда број У 9/11 од 23. септембра 2011. године. При томе Уставни суд подсјећа да произилази да су се органи управе и судови задржали искључиво на чињеници да апелант има држављанство Уругваја, а да су у потпуности занемарили сопствено утврђење из којег произилази да апелант има и држављанство Босне и Херцеговине. Из наведеног произилази да су органи управе и судови произвољно примијенили одредбу члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, јер су пропустили да оцијене и околност да апелант има држављанство Босне и Херцеговине. Према томе, Уставни суд сматра да закључци органа управе и надлежних судова да апелант није испунио услове за додјелу замјенских станова, с обзиром на то да посједује страном држављанство, у конкретној ситуацији ставља пред Врховни суд задатак да у наведеним околностима апелантов статус у односу на додјелу замјенских станова за национализоване станове које је апелант наслиједио као држављанин БиХ иза оца размотри и у контексту околности да апелант посједује и држављанство Босне и Херцеговине.

33. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да је у конкретном случају повријеђено апелантово право на правично суђење загарантовано чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

34. Имајући у виду закључак Уставног суда о повреди права на правично суђење, Уставни суд сматра да није неопходно разматрати апелантове наводе о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и права на кршење члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције.

VIII. Закључак

35. Уставни суд закључује да је дошло до кршења права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је оспореним одлукама органа управе и судова остала недовољно разјашњена примјена материјалног права, конкретно одредбе члана 47а. став (6) Закона о продаји станова, у погледу додјеле замјенских станова апеланту који, поред држављанства Уругваја, посједује и држављанство БиХ.

36. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

37. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 807/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Alena Čengića iz Sarajeva podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 023702 17 Kž 21 od 14. februara 2017. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 023702 17 Kv 31 od 1. februara 2017. godine

Odluka od 22. marta 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 807/17**, rješavajući apelaciju **Alena Čengića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 22. marta 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Alena Čengića.

Utvrđuje se povreda prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 023702 17 Kž 21 od 14. februara 2017. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je dužan da, u roku od tri dana od dana dostavljanja ove odluke, donese novu odluku u skladu sa članom II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 5. stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 75. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od pet dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom

glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Alen Čengić iz Sarajeva (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa advokat Senka Nožica iz Advokatskog društva „Ademović, Nožica i partneri” Sarajevo, podnio je 28. februara 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 09 0 K 023702 17 Kž 21 od 14. februara 2017. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 09 0 K 023702 17 Kv 31 od 1. februara 2017. godine.

2. Od apelanta je zatraženo da dopuni apelaciju 8. marta 2017. godine, što je on i učinio 10. marta 2017. godine. Predmetnom dopunom apelant je zatražio da se donese privremena mjera kojom bi bila ukinuta rješenja Vrhovnog i Kantonalnog suda i naloženo njegovo puštanje na slobodu.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Kantonalnog suda, te od Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužilaštvo) zatraženo je 13. marta 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

4. Vrhovni sud je dostavio odgovor 15. marta 2017. godine, a Kantonalno tužilaštvo 17. marta 2017. godine. Kantonalni sud, kojem je apelacija dostavljena na odgovor 14. marta 2017. godine, u ostavljenom roku od tri dana nije dostavio odgovor.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Kantonalni sud je Rješenjem broj 09 0 K 023702 17 Kv 31 od 1. februara 2017. godine apelantu i optuženim A.H. i M.H. produžio mjeru pritvora za dva mjeseca a koja po ovom rješenju može trajati do 4. aprila 2017. godine.

7. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je protiv apelanta u toku krivični postupak zbog krivičnog djela organizirani kriminal iz člana 342. stav 3. u vezi sa krivičnim djelom porezna utaja iz člana 273. stav 3, ugrožavanje sigurnosti iz člana 183. stav 2, oštećenje tuđe stvari iz člana 293. stav 1, teška krađa iz člana 287. stav 2. tačka a), organiziranje otpora iz člana 361. stav 1. i dr. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH).

8. Zaključak o postojanju osnovane sumnje da je apelant počinio citirana krivična djela zasnovan je na potvrđenoj optužnici, kao i dokazima i priložima koji su dostavljeni uz optužnicu, te dokazima koji su provedeni u dosadašnjem postupku protiv apelanta.

9. Dalje, Kantonalni sud je zaključio da su se stekli uvjeti za produženje pritvora apelantu zbog razloga utvrđenih članom 146. stav 1. tačka b) Zakona o krivičnom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH).

10. Obrazlažući svoj zaključak u vezi sa postojanjem razloga za produženje pritvora, Kantonalni sud je istakao da iz sadržaja dokaza provedenih u dosadašnjem toku postupka i njima utvrđenih činjenica proizlazi nepobitna činjenica da je apelant kao organizator grupe, za šta postoji osnovana sumnja, svojim položajem prokuriste privrednog društva „Holiday Resort” d.o.o. Sarajevo, te svojim novcem i položajem moći izdavao naredbe ostalim optuženim kao članovima grupe koje su oni u potpunosti izvršavali, a što ukazuje na njegovu sposobnost utjecaja na postupke lica koja su izvršavala njegove naredbe. Stoga je zaključeno da postoji opravdana bojazan da bi apelant boravkom na slobodi mogao ometati krivični postupak utjecajem na ostale optužene u smislu usklađivanja njihovih iskaza sa ciljem izbjegavanja krivične odgovornosti. Dalje, ukazano je da se apelant sumnjiči da se kao organizator grupe u postojećoj hijerarhijskoj organizaciji grupe nalazi u dominantnom položaju u odnosu na ostale optužene, te da kao vlasnik restorana „Park prinčeva”, kao i kladionica „Palmas” i „Max Bet” i dalje zapošljava pojedine optužene kao članove grupe, kao i lica koja su bivši zaposlenici društva „Holiday Resort”, osiguravajući im sredstva za egzistenciju i time osiguravajući sebi superiorni položaj. S obzirom na to, zaključeno je da postoji opravdana bojazan da bi apelant utjecajem na ostale optužene kao pripadnike grupe i utjecajem na svjedoke mogao ometati daljnji tok vođenja postupka. Dalje, Kantonalni sud je ocijenio i da je apelant pokušao da izvrši utjecaj na odgovorna lica u Upravi za indirektno oporezivanje, što proizlazi iz iskaza svjedoka A.Č., zaposlenika Uprave, i apelantovog rođaka. S tim u vezi je ukazano i da su pred Poreznom upravom FBiH i Upravom za indirektno oporezivanje u toku postupci koji su u vezi sa krivičnim djelima koja se apelantu stavljaju na teret, pa da postoji opravdana bojazan da bi apelant, koristeći se novcem, političkim vezama mogao utjecati na odgovorna lica u navedenim organima koji vode ove postupke. Najzad, Kantonalni sud je istakao da iz

do sada prikupljenih dokaza i njima utvrđenih činjenica i okolnosti proizlazi osnovana sumnja da su ostali optuženi po naredbi optuženog apelanta i u skladu sa radnjama koje su oni preduzimali imali uvid u poslovanje privrednog društva „Holiday Resort”, pa da tako posjeduju i saznanja relevantna za dokumentiranje krivičnog djela porezna utaja iz člana 273. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH.

11. Kantonalni sud je zaključio i da su se u odnosu na apelanta, te optužene A.H. i M.P. stekli uvjeti za određivanje pritvora iz člana 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH.

12. Kantonalni sud je istakao da iz do sada izvedenih dokaza i njima utvrđenih činjenica proizlazi da postoji osnovana sumnja da su apelant, kao organizator grupe, te optuženi A.H. i M.P., kao članovi grupe za organizirani kriminal, zajedno sa ostalim optuženim, kako je to navedeno potvrđenom optužnicom, počinili krivično djelo organizirani kriminal iz člana 342. stav 3. (apelant) za koje se može izreći kazna zatvora od najmanje deset godina ili dugotrajni zatvor, te druga krivična djela kako je to navedeno u označenim tačkama optužnice. Dalje, istaknuto je da su apelant i ostali optuženi radnje krivičnih djela organizirani kriminal iz člana 342. stav 2. KZFBiH u vezi sa krivičnim djelom porezna utaja iz člana 273. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH, sve u vezi sa članom 31. istoga zakona, koje im se stavlja na teret preduzimali u dužem vremenskom periodu, tj. od juna 2014. godine do 16. juna 2015. godine, da su radnjama i doprinosima prilikom izvršenja krivičnih djela koja im se stavlja na teret potvrđenom optužnicom u kontinuitetu i dužem vremenskom periodu na opisani način ometali provođenje stečajnog postupka koji se tad provodio nad spometnutim hotelom, a sa ciljem ostvarivanja imovinske koristi. Prema ocjeni Kantonalnog suda, to ukazuje na spremnost optuženog apelanta, kao organizatora grupe, te optuženih A.H. i M.P., kao njenih pripadnika, a za što postoji osnovana sumnja, da u kontinuitetu vrše i nastave vršiti krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju od tri godine ili teža kazna. S tim u vezi je ukazano i da se radi o licima koja se međusobno poznaju i koja su svojim zajedničkim djelovanjem omogućila, a po naredbi optuženog apelanta, i izvršila krivična djela za koja se terete. U prilog navedenom ukazano je na iskaz optuženog A.S., koji je detaljno opisao način apelantovog ulaska u prostorije u to vrijeme označenog stečajnog dužnika, te ulogu optuženog M.P., kao i na iskaze još šest poimenično navedenih svjedoka, te iskaze drugih svjedoka. Dalje, s obzirom na to da su optuženi A.H. i M.P. postupali bespogovorno po apelantovim naredbama, te na apelantov dominantni položaj i njihov, kao i ostalih optuženih pripadnika organizirane grupe, podređeni i inferiorni položaj, da je pri tome demonstriran visok stepen odlučnosti, upornosti i dosljednosti u počinjenju krivičnih djela za koja se terete, zaključeno je da postoji opravdana bojazan da će optuženi apelant i optuženi A.H. i M.P. boravkom na slobodi nastaviti da vrše krivična djela, odnosno i druga ista ili istovrsna krivična djela za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna.

13. Kantonalni sud nije prihvatio tvrdnje apelanta i optuženih A.H. i M.P. da je zaključenjem ugovora o kupoprodaji Hotela „Holiday” od 14. jula 2016. godine, te prestankom postojanja pravnog lica „Max Bet” u kojem je bio zaposlen optuženi M.P. prestalo postojanje pritvorskog razloga iz člana 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH, zaključivši da navedene okolnosti nisu bitno značajne. Također, u prilog navedenom Kantonalni sud je sumirao već iznesene razloge i obrazloženja na kojim je zasnovan zaključak o postojanju razloga iz navedenog člana, kojim je dodano i da su apelant i optuženi A.H. i M.P. pri tome pribavili i nezakonitu imovinsku korist u označenom iznosu.

14. Kantonalni sud je zaključio, imajući u vidu vrstu, prirodu i težinu krivičnih djela i način izvršenja a za šta su optuženi apelant i ostali optuženi osnovano sumnjivi, zakonske razloge na osnovu kojih je produžena mjera pritvora, da se ista svrha ne bi mogla ostvariti primjenom drugih mjera izuzev mjerom pritvora.

15. Vrhovni sud je Rješenjem broj 09 0 K 023702 17 Kž 21 od 14. februara 2017. godine apelantovu i žalbe optuženih A.H. i M.P. protiv rješenja Kantonalnog suda odbio kao neosnovane.

16. Vrhovni sud je u opširnom obrazloženju kao neosnovane ocijenio apelantove i tvrdnje optuženih A.H. i M.P. kojim su dovodili u pitanje zaključak Kantonalnog suda o postojanju osnovane sumnje da su počinili krivična djela koja im se stavljaju na teret.

17. Dalje, Vrhovni sud je kao neosnovane ocijenio i apelantove tvrdnje u vezi sa zaključkom o postojanju razloga za produženje mjere pritvora iz člana 146. stav 1. tačka b) ZKPFBiH. U vezi s tim, Vrhovni sud je ocijenio da su bez značaja za zaključak o postojanju ovog pritvorskog razloga apelantove tvrdnje da „Park prinčeva”, prema potvrdi od 6. decembra 2016. godine, ne zapošljava nijednog bivšeg radnika „Holiday Resorta”, odnosno niti jednog od optuženih, da su kladionice „Max Bet” prestale da postoje, da niti jedno privredno društvo u apelantovom vlasništvu nema zaposlenike povezane sa krivičnim djelom za koje se tereti, da određivanjem privremene mjere apelantu niti jedno od privrednih društava ne donosi nikakav prihod, a zbog čega je proizvoljan zaključak da bi apelant mogao izvršiti utjecaj na ostale optužene i svjedoke, jer su još uvijek zaposleni kod njega, te da je veći broj optuženih u međuvremenu zaključio sporazume o priznanju krivice, čime je, također, eliminirana mogućnost apelantovog utjecaja. Vrhovni sud je istakao da je prvostepeni sud ocijenio da je apelant, koristeći položaj prokuriste privrednog društva „Holiday Resort”, izdavao naredbe ostalim optuženim kao članovima grupe, koji su te naredbe u potpunosti izvršavali, sadržaj komunikacije apelanta i svjedoka N.Č., zaposlenika Uprave za indirektno oporezivanje BiH, posredstvom koga je apelant nastojao stupiti u kontakt sa odgovornim licima u tom organu, a što se žalbom ne

dovodi u pitanje. Stoga su kao irelevantni ocijenjeni navodi kojim se ukazuje da su se, u međuvremenu, promijenile okolnosti u vezi sa apelantovom imovinom, odnosno da stav da sada, kada apelant nema novca, ne može postojati ni opravdana bojazan da će utjecati na druge pripadnike grupe, kao ni stav da je krivični postupak protiv nekih optuženih već završen, pa da to isključuje mogućnost da utječe na te optužene. Vrhovni sud je istakao da mogućnost utjecaja na optužene i svjedoke postoji u toku cijelog krivičnog postupka, „a ne samo na početku pritvora”, kako je apelant tvrdio, pozivajući se na praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), kao i na svjedoke koji su već saslušani, s obzirom na to da je prvostepeni sud u pobijanom rješenju naveo i druge konkretne okolnosti na kojima temelji svoj zaključak da apelant utjecajem na ostale optužene i svjedoke može ometati krivični postupak.

18. Neosnovanim su ocijenjeni i žalbeni navodi kojim je osporavan zaključak o postojanju posebnog razloga za produženje mjere pritvora iz člana 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH. Naime, neosnovanim su ocijenjeni apelantovi žalbeni navodi da sama težina krivičnog djela, zapriječena kazna, kao i njegova (eventualna) dominacija u odnosu na ostale optužene ne mogu biti dovoljni za produženje pritvora po ovom osnovu, te da je zanemareno da su se okolnosti koje su postojale u vrijeme podizanja optužnice promijenile, tj. da apelant ne može obavljati bilo kakvu djelatnost u Hotelu „Holiday Inn”, jer je taj hotel prodat, da apelant ne može raspolagati svojom imovinom, jer je ona blokirana, da su kladionice u njegovom vlasništvu zatvorene, radnici ođavljeni i da više ne ostvaruju dobit.

19. Vrhovni sud je zaključio da se navedenim tvrdnjama *de facto* ne osporavaju okolnosti iz prvostepenog rješenja na kojim je zasnovan zaključak o postojanju ovog razloga za produženje mjere pritvora. U vezi s tim, Vrhovni sud je istakao da je prvostepeni sud imao u vidu način učinjenja krivičnih djela za koja se protiv apelanta i druge dvojice optuženih vodi krivični postupak po potvrđenoj optužnici, posebno da postoji osnovana sumnja da se radilo o kontinuiranom kriminalnom djelovanju grupe za organizirani kriminal u okviru koje je djelovao veći broj lica, u relativno dužem vremenskom periodu od oko godinu dana (apelant od juna 2014. godine do 15. juna 2015. godine, a optuženi A.H. i M.P. od 22. jula 2014. godine do 15. juna 2015. godine), sve radi stjecanja protivpravne imovinske koristi koja je, kako postoji osnovana sumnja, ostvarena u iznosu od više od 500.000,00 KM, iskazujući pri tome upornost i odlučnost. Dalje, Vrhovni sud je istakao da se ne mora raditi o opasnosti od ponavljanja istog djela za koje se vodi predmetni postupak, nego o ponavljanju bilo kojeg djela za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. Stoga, kao neprihvatljiv je ocijenjen žalbeni prigovor da, zbog okončanja stečajnog postupka nad hotelom, više ne postoje mogućnosti da apelant i optuženi ponove krivično djelo. Također, ukazano je da iz prvostepenog rješenja ne slijedi da je zaključeno

da će apelant i ostali optuženi ponoviti krivična djela u vezi sa poslovanjem privrednog društva „Holiday Resort”, nego da će ponoviti krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. Dalje, ukazano je da je prvostepeni sud svoje zaključke zasnovao, u prvom redu, na okolnosti djelovanja apelanta i ostalih optuženih u grupi za organizirani kriminal u dužem vremenskom kontinuitetu, uz iskazanu upornost i odlučnost, i to apelanta kao organizatora grupe, a optuženih A.H. i M.P. kao članova radi stjecanja protivpravne imovinske koristi, što je okarakterizirao kao naročite okolnosti koje opravdavaju osnovanu bojazan od ponavljanja djela za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna.

20. Najzad, Vrhovni sud se saglasio i sa zaključkom prvostepenog suda da se u konkretnom slučaju svrha pritvora ne bi mogla postići izricanjem blažih mjera zabrane. S tim u vezi je ukazano da su dati konkretni razlozi zbog čega se mjerama zabrane ne može postići svrha pritvora, kao i da je prvostepeni sud imao u vidu kako razloge zbog kojih je pritvor produžen, tako i okolnosti u vezi sa načinom izvršenja predmetnih krivičnih djela, kao i njihovu težinu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

21. Apelant tvrdi da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

22. Apelant je, pozivajući se na razloge i obrazloženja iz Odluke Ustavnog suda broj *AP 316/17*, istakao da su razlozi i obrazloženja iz rješenja osporenih predmetnom apelacijom u pogledu postojanja razloga za određivanje pritvora iz člana 146. stav 1. tač. b) i c) ZKPFBiH identični razlozima i obrazloženjima iz rješenja o produženju mjere pritvora koja su bila predmet preispitivanja u navedenoj odluci Ustavnog suda. Apelant ističe da mu se pritvor u kontinuitetu produžava već više od jedne godine na temelju istih razloga i obrazloženja koja i Kantonalni i Vrhovni sud samo „prepisuju”, potpuno ignorirajući izmijenjene okolnosti u vrijeme odlučivanja o produženju mjere pritvora.

b) Odgovor na apelaciju

23. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da su apelantovi žalbeni navodi bili potpuno identični kao u ranijim fazama postupka, pa da, slijedeći to, sud nije mogao drugačije ni odlučivati osim da ponovi već dati odgovor u ranijem rješenju. Prema stavu Vrhovnog suda, to što rješenja Kantonalnog suda u osnovi sadrže iste razloge koji pritvor

i dalje opravdavaju samo po sebi ne znači da stvarne kontrole opravdanosti pritvora nije bilo, nego da one činjenice i okolnosti koje su poslužile kao osnov za odluku o pritvoru još uvijek, u vrijeme ponovnog odlučivanja o pritvoru, realno egzistiraju. Također, u odnosu na identične žalbene prigovore, u rješenju Vrhovnog suda su navedeni razlozi zbog čega se ti žalbeni prigovori nisu mogli prihvatiti.

24. Kantonalno tužilaštvo je u odgovoru na navode iz apelacije, pored ostalog, istaklo da i dalje postoje razlozi za određivanje pritvora iz člana 146. stav 1. tačka b) ZKPFBiH. U vezi s tim je ukazano da je apelant pokušao i iz pritvorske jedinice da izvrši utjecaj na svjedoka M.H., kojem je dodijeljen imunitet, a koji je bio član organizirane grupe na čijem čelu je bio apelant, na način kako je opisano u rješenju Kantonalnog suda od 1. februara 2017. godine, te na iskaz iz istrage osuđene J.B., koja je zaključila sporazum o priznanju krivice. Također, ukazano je i da je irelevantna činjenica da u privrednim društvima u apelantovom vlasništvu nisu zaposlena lica koja imaju biti ispitana na narednim ročištima za glavni pretres. U vezi s tim je ukazano da optuženi M.P., kao član organizirane grupe za kriminal, u privrednom društvu „Holiday Resort” formalno nije imao nikakvo svojstvo, ali je, i pored toga, bio zadužen za finansije društva. Dalje, ukazano je da je na glavnom pretresu potrebno saslušati kao svjedoke pojedinačno pobrojana lica, kojim je apelant osiguravao sredstva za egzistenciju, pa zbog njihovog inferiornog položaja u odnosu na apelanta, postoji opravdana bojazan da će apelant utjecati na navedena lica u smislu izmjene njihovih iskaza, posebno kada se u vidu ima njegovo ranije ponašanje. Bez značaja je ocijenjena i činjenica da je apelantova imovina blokirana s obzirom na to da se radi o privremenoj mjeri osiguranja o kojoj pravosnažno još uvijek nije odlučeno, odnosno Vrhovni sud nije odlučio o apelantovoj žalbi. Prema ocjeni Kantonalnog tužilaštva, iz do sada provedenih dokaza vidljivi su konstantni apelantovi pokušaji da utječe na lica koja raspolažu relevantnim saznanjima o njegovom protivpravnom postupanju, kao i na lica koja odlučuju u postupcima koji se vode pred nadležnim organima i za čije ishode je lično zainteresiran. U prilog navedenom istaknuto je i da je apelant pokušao utjecati i na sudiju Ustavnog suda Z.K., kojem je, posredstvom svjedoka S.E., koji tek treba da bude ispitan na glavnom pretresu, pokušao nuditi novac u iznosu do 1.000.000,00 KM kako bi on utjecao da Ustavni sud usvoji apelaciju broj AP 2658/15 od 28. maja 2015. godine, koju je izjavilo privredno društvo „Holiday Resort” d.o.o. Sarajevo protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Ps 478061 15 Pž od 29. aprila 2015. godine, što je zabilježeno u jednoj od konverzacija apelanta sa svjedokom S.E. prilikom provođenja posebnih istražnih radnji iz člana 130. stav 2. tačka a) ZKPFBiH, kako je to opisano pod tačkom 5. tačka 2. optužnice Tužilaštva od 1. aprila 2016. godine. U vezi sa postojanjem posebnog pritvorskog razloga iz člana 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH, ukazano je da su redovni sudovi ocijenili konkretno apelantovo postupanje koje se ogleda u njegovoj spremnosti

da u kontinuitetu, koristeći se svim raspoloživim sredstvima, uključujući novac, društveni položaj, poznanstva, ali i sredstva zastrašivanja i primjenu sile prema trećim licima, vrši krivična djela za koja se prema Zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža, sve sa ciljem pribavljanja imovinske koristi. Prema ocjeni Kantonalnog tužilaštva, ne radi se o hipotetičkim okolnostima, već je postojanje ovog razloga za pritvor ocijenjeno u vezi sa konkretnim radnjama koje je preduzeo apelant a koje su imale cilj izvršenje niza krivičnih djela. Također, ukazano je i da je Vrhovni sud na postojanje opasnosti od ponavljanja krivičnog djela u kontekstu Hotela „Holiday”, koji je u međuvremenu prodat, već je, odlučujući o daljem postojanju navedenog posebnog pritvorskog razloga, ocijenio i druge okolnosti konkretizirajući ih u svjetlu apelantovog postupanja.

V. Relevantni propisi

25. **Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 183. stav 2.

Ugrožavanje sigurnosti

Ko ugrozi sigurnost više osoba ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili organ tih osoba ili taj način izazove uznemirenje građana, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 273. st. 1. i 3.

Porezna utaja

Ko za sebe ili drugog izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom u Federaciji ili doprinosa socijalnog osiguranja propisanih u Federaciji, ne dajući zahtijevane podatke ili dajući lažne podatke o svom stečenom oporezivom prihodu ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa takvih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 287. stav (1) i stav 2. tačka a)

Teška krađa

(1) Kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina kaznit će se ko krađu (član 286. stav 1.) učini:

[...]

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se učinitelj krivičnog djela krađe (član 286., stav 1.):

a) ako je ukradena stvar velike vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti;

*Član 293. stav 1.
Oštećenje tuđe stvari*

Ko oštetiti, uništi ili učini neupotrebljivom tuđu stvar, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

*Član 342. st. (2) i (3)
Organizirani kriminal*

(2) Ko kao član grupe za organizirani kriminal učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ako za pojedino djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

*Član 361. stav 1.
Organiziranje otpora*

Ko druge organizira ili poziva na pružanje nasilnog otpora zakonitim odlukama ili mjerama nadležnih tijela, ili ukazuje otpor službenoj osobi u vršenju službene radnje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

*Član 381. stav 1.
Davanje dara i drugih oblika koristi*

Ko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svog ovlašćenja učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

26. U **Zakonu o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) [interno prečišćeni tekst za potrebe ove odluke] relevantne odredbe glase:

Član 145. st. (1), (2, (4)) i (5)

Opće odredbe

(1) Pritvor se može odrediti ili produžiti samo pod uvjetima propisanim u ovom Zakonu i samo ako se isti cilj ne može ostvariti drugom mjerom.

(2) Pritvor određuje ili produžuje rješenjem sud na prijedlog tužitelja a nakon što sud prethodno sasluša osumnjičenog, odnosno optuženog na okolnosti razloga zbog kojih se pritvor predlaže, osim u slučaju iz člana 146. stav (1) tačka a) ovog zakona.

(4) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se osumnjičeni, odnosno optuženi nalazi u pritvoru, dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju sa posebnom hitnošću.

(5) U toku cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je određen, a pritvorenik će se odmah pustiti na slobodu.

Član 146.

Razlozi za pritvor

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo pritvor joj se može odrediti:

[...]

b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak uticajem na svjedoke, saučesnike ili prikriivače.

c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna.

[...]

(2) U slučaju iz stava 1. tačke b) ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen.

Član 151.

Pritvor nakon potvrđivanja optužnice

(1) Pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Kontrola opravdanosti pritvora se vrši po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovog rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

(2) Nakon potvrđivanja optužnice i prije izricanja prvostepene presude, pritvor može trajati najduže:

- a) jednu godinu u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora do pet godina;
- b) jednu godinu i šest mjeseci u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna do deset godina;
- c) dvije godine u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora preko deset godina, ali ne i kazna dugotrajnog zatvora;
- d) tri godine u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora.

(3) Ako za vrijeme iz stava 2. ovog člana ne bude izrečena prvostepena presuda, pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu.

VI. Dopustivost

27. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

28. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

29. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Vrhovnog suda broj 09 0 K 023702 17 Kž 21 od 14. februara 2017. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. S obzirom na datum donošenja osporenog rješenja, tj. 14. februar 2017. godine, i datum podnošenja apelacije, tj. 28. februar 2017. godine, proizlazi i da je apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

30. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

31. Apelant tvrdi da mu je osporenim rješenjima o produženju mjere pritvora povrijeđeno pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine, te pravo iz člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

Pravo na ličnu slobodu i sigurnost

32. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost.

33. Član 5. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sljedećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

(...)

c) u slučaju zakonitog hapšenja ili pritvaranja osobe u svrhu njezinog dovođenja pred nadležnu zakonitu vlast zbog razumne sumnje da je počinila krivično djelo, ili kada se to razumno smatra potrebnim kako bi se spriječilo počinjenje krivičnog djela ili bjekstvo nakon počinjenja krivičnog djela;

(...)

3. Svako ko je uhapšen ili pritvoren u skladu s odredbama iz stava 1. tačka c) ovog člana izvodi se bez odgađanja pred sudiju ili drugu službenu osobu ovlaštenu zakonom da vrši sudsku vlast, te ima pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može biti uvjetovano jamstvima da će se osoba pojaviti na suđenju.

34. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je povodom apelacije istog apelanta i saoptuženih, podnesene protiv ranije donesenih rješenja Kantonalnog suda i Vrhovnog suda o produženju mjere pritvora, odlučivao u Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP 738/16 od 16. marta 2016. godine, odnosno o apelaciji podnesenoj protiv ranije donesenih rješenja Kantonalnog i Vrhovnog suda o produženju mjere pritvora u Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP 2979/16 od 15. septembra 2016. godine (dostupne na: www.ustavnisud.ba). U navedenim odlukama Ustavni sud je odbio kao neosnovane njihove apelacije u odnosu na pravo na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) i st. 3. i 4. Evropske konvencije.

35. Dalje, Ustavni sud podsjeća da je povodom apelacije istog apelanta protiv rješenja o produženju pritvora odlučivao i u Odluci o dopustivosti i meritumu broj *AP 316/17* od 7. marta 2017. godine (dostupna na: www.ustavnisud.ba). U navedenoj odluci Ustavni sud je zaključio da je povrijeđeno apelantovo pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) i stav 3. Evropske konvencije.

36. Apelant predmetnom apelacijom osporava rješenja Vrhovnog i Kantonalnog suda kojim mu je mjera pritvora produžena i prema kojim može trajati najduže do 4. aprila 2017. godine. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da apelant ne osporava postojanje osnovane sumnje kao općeg uvjeta za određivanje mjere pritvora u skladu sa članom 146. ZKPFBiH. Međutim, apelant smatra da se ne mogu prihvatiti razlozi i obrazloženja na kojim su redovni sudovi zasnovali zaključak o ispunjenosti uvjeta iz člana 146. stav 1. tač. b) i c) ZKPFBiH. U prilog ovoj tvrdnji apelant, u suštini, ističe da su redovni sudovi u zaključku o postojanju posebnih uvjeta iz citirane zakonske odredbe zanemarili i da nisu ocijenili izmijenjene okolnosti koje su važile u vrijeme odlučivanja o produženju mjere pritvora a na šta, kako tvrdi, upućuje i činjenica da u svojim rješenjima ponavljaju iste razloge i obrazloženja kao i u rješenjima koja su bila predmet razmatranja u Odluci broj *AP 316/17* i u povodu kojih je Ustavni sud zaključio da su mu povrijeđena prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

37. Ustavni sud zapaža da su u rješenjima osporenim predmetnom apelacijom i Vrhovni i Kantonalni sud zaključak o postojanju razloga za produženje mjere pritvora iz člana 146. stav 1. tač. b) i c) ZKPFBiH temeljili na identičnim razlozima i obrazloženjima kao i u rješenjima koja su bila predmet razmatranja u Odluci broj *AP 316/17*.

38. Ustavni sud podsjeća da je u Odluci broj *AP 316/17* u vezi sa razlozima i obrazloženjima redovnih sudova o postojanju posebnog razloga propisanog članom 146. stav 1. tačka b) ZKPFBiH dao iscrpne razloge i obrazloženja, pozivajući se na relevantnu praksu Evropskog suda (vidi tač. 46. do 49), te zaključio (vidi tačku 50): „(...) Ustavni sud ne dovodi u pitanje zaključak Vrhovnog suda da utjecaj na svjedoke i ostale optužene može biti ostvaren u bilo kojoj fazi krivičnog postupka. Međutim, razlozi i obrazloženja koje su u specifičnim okolnostima apelantovog slučaja ponudili i Vrhovni i Kantonalni sud ne mogu se prihvatiti kao ‘relevantni’ i ‘dovoljni’ za zaključak o postojanju naročitih okolnosti u smislu člana 146. stav 1. tačka b) ZKPFBiH koje ukazuju na osnovanu bojazan da će apelant ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke i optužene.”

39. Imajući u vidu da su razlozi i obrazloženja u rješenjima osporenim predmetnom apelacijom na kojim je utemeljen zaključak o postojanju razloga propisanog članom 146. stav 1. tačka b) ZKPFBiH identični, Ustavni sud smatra da su citirani razlozi i obrazloženje

u svemu primjenjivi i u konkretnom slučaju, odnosno da su redovni sudovi propustili dati „relevantne” i „dovoljne” razloge za zaključak o postojanju naročitih okolnosti u smislu člana 146. stav 1. tačka b) ZKPFBiH koje ukazuju na osnovanu bojazan da će apelant ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke i optužene.

40. Ustavni sud podsjeća da je u Odluci broj *AP 316/17* u vezi sa razlozima i obrazloženjima redovnih sudova o postojanju posebnog razloga propisanog članom 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH dao iscrpne razloge i obrazloženja, pozivajući se na relevantnu praksu Evropskog suda (vidi tač. 53. do 55), na kojim je utemeljio zaključak (vidi tačku 56): „(...) da su u zaključku redovnih sudova da postoji opravdana bojazan da će apelant počinuti krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna za slučaj da bude pušten na slobodu izostali ozbiljni razlozi koji upućuju na postojanje javnog interesa koji, nezavisno od pretpostavke nevinosti, pretežu nad apelantovim pravom na slobodu. Naime, osnovana bojazan da će biti počinjeno krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, u smislu člana 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH, mora biti potkrijepljena naročitim i konkretnim, a ne apstraktnim i teorijski mogućim, okolnostima koje opravdavaju bojazan da će krivično djelo sa zaprijećenom kaznom biti počinjeno. Međutim, Ustavni sud zapaža da u konkretnom slučaju u obrazloženjima osporenih rješenja nisu ponuđeni razlozi i obrazloženja koja bi ukazala na postojanje takvih naročitih okolnosti.”

41. Imajući u vidu da su razlozi i obrazloženja u rješenjima osporenim predmetnom apelacijom na kojim je utemeljen zaključak o postojanju razloga propisanog članom 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH identični, Ustavni sud smatra da su citirani razlozi i obrazloženje u svemu primjenjivi i u konkretnom slučaju, odnosno da su redovni sudovi propustili da potkrijepe zaključak da postoji osnovana bojazan da će biti počinjeno krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora od tri godine ili teža kazna naročitim i konkretnim, a ne apstraktnim i teorijski mogućim, okolnostima.

42. Najzad, Ustavni sud podsjeća da je u Odluci broj *AP 316/17* ukazao (vidi tačku 57) i da korištenje istih razloga, odnosno stereotipnih formulacija u rješenjima o produženju pritvora bez uvažavanja specifičnih okolnosti konkretnog slučaja koje zahtijeva kontinuirani pritvor predstavlja kršenje člana 5. stav 3. Evropske konvencije. Navedeni stav u svemu je primjenjiv i u odnosu na rješenja osporena predmetnom apelacijom s obzirom na to da su razlozi i obrazloženja u prilog zaključku o postojanju posebnih razloga iz člana 146. stav 1. tač. b) i c) ZKPFBiH identični razlozima i obrazloženjima iz ranijih rješenja kojim je mjera pritvora apelantu produžavana i za koja je Ustavni sud u Odluci broj *AP 316/17* već zaključio da se ne mogu smatrati relevantnim i dovoljnim, jer je izostala ocjena okolnosti koje su postojale u vrijeme kada se o produženju mjere pritvora odlučivalo.

43. Imajući u vidu navedena razmatranja, Ustavni sud zaključuje da su osporenim rješenjima povrijeđena apelantova prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

44. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije kada su redovni sudovi propustili da u odluci o produženju mjere pritvora apelantu, uz postojanje osnovane sumnje, kao općeg uvjeta za produženje mjere pritvora, daju relevantne i dovoljne razloge u pogledu postojanja posebnih razloga za produženje mjere pritvora, pri tome ponavljajući iste razloge, odnosno stereotipna obrazloženja bez uvažavanja specifičnih okolnosti konkretnog slučaja koje zahtijeva kontinuirani pritvor.

45. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

46. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije neophodno posebno razmatrati apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

47. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 4101/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Avde Žugića i drugih pod-
nesena zbog duljine trajanja postupka

Odluka od 10. svibnja 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u sastavu: predsjednik Mirsad Ćeman, dopredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i suci Valerija Galić, Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 10. svibnja 2017. godine, u predmetu broj **AP 4101/15**, rješavajući apelacije **Avde Žugića i drugih**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvajaju se apelacije koje su podnijeli: Avdo Žugić, Esad Cibrić, Fahrudin Mekanović, Ivo Divković, Refija Nukić i Ramiz Siočić, M. S., Omer Aljić, Izudin Mujanović i Semiz Muminović, Armin Nurković, A. B., R. A., A. A. i Z. M., Asif Anđelić, A. B., N. M., M. M., I. Z., S. Z., M. H., Remza Wörmer, Sulejmen Arifović, Mira Đukanović, Ahmet Kamenjaković, M. S., Elza Borovačkić, Sejda Kavazbašić, Remzo Mrahorović i Mejra Mrahorović, Emir Bošnjik, Hajrudin Đuzić, Šaban Bećirović, Miralem Osmić, Osman Dautović, Ekrem Kovačević, Safija Mujagić, Senada Halilović i Enes Mešić, M. P., Hata Gabeljić i Jasmina Gabeljić, Mirzet Šehić, I. T., mldb. Ernad Lonić, Refik Fočić, Avdurahman Rahmanović, S. N., A. M., N. B., Mersiha Smajlović, Sevleta Čobić, mldb. Aida Mujić, Muradif Šabić, Rifet Husejnović, Mina Efendić, Edis Mujkanović, A. S., Hariz Mahmuzić, Alen Imamović, Husein Salkanović (dvije apelacije), Salko Kudić, Rešid Okanović, Boris Jokić, A. S., E. I., Sead Žigić, Rajif Šiljegović, Taib Suljkanović, Ćazim Šiljegović i Ago Plavšić, Advija Begić, Zijad Šehović i Zihnija Maljanović, Džemal Bajrektarević, Selim Salkić, Esed Bajić, Sadik Mujezinović, Sakib Murgić, Adem Aljukić, Ahmet Huseinović, Dževad Malkić i Derviš Demirović, Nedreta Bijedić, Edin Bihčić, Refik Vehabović i Senahid Omić, Zaim Aljukić i Braho Tanjić, Edhem Delić, Saudin Ograšević, Zehrudin Mahovkić, Zijad Muratović, Suada Garagić, Ekrem Karić i Samir Hodžić, Hazim Dugonjić i Mirsad Imamović, Nezir Kovačević, Hazim Dugonjić, Mirsad Imamović, Adnan Imamović, Mujo Mahovkić, Ajdin Nuhić, Dževad Huskić, Ramiz Jaranović, Osman Dropić i Nurdin Đuzić.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog duljine trajanja postupka i povreda prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u predmetima pred Kantonalnim sudom u Tuzli br. 127 0 Rs 027987 14 Rsž, 32 0 Rs 051623 13 Rsž, 32 0 P 091319 12 Gž, 32 0 P 112360 13 Gž, 33 0 Rs 015393 15 Rsž 2, 32 0 P 100634 13 Gž, 33 0 Rs 034193 13 Rsž, 127 0 Rs 042255 14 Rsž, 33 0 P 033167 14 Gž, 32 0 P 145714 13 Gž, 33 0 Rs 034037 12 Rsž, 33 0 P 045644 14 Gž, 32 0 P 141863 13 Gž, 126 0 P 137282 15 Gž, 32 0 Rs 167632 15 Rsž2, 32 0 P 117273 14 Gž, 28 0 P 028330 15 Gž, 126 0 P 109112 15 Gž, 33 0 P 045153 16 Gž, 126 0 V 124241 14 Gž, 33 0 Mal 044555 14 Gž, 32 0 Mal 128050 14 Gž, 33 0 Rs 048650 15 Rsž, 32 0 P 188733 14 Gž, 127 0 Mal 049296 15 Gž, 32 0 P 212903 15 Gž, 126 0 P 063557 16 Gž, 32 0 P 134238 15 Gž, 32 0 P 187806 14 Gž, 33 0 Rs 051530 14 Rsž, 33 0 P 042424 14 Gž, 33 0 P 051983 15 Gž, 32 0 Rs 196992 15 Rsž, 127 0 P 007695 16 Gž 2, 32 0 Mal 133611 16 Gž, 29 0 Mal 016010 15 Gž, 32 0 Mal 170565 15 Gž, 32 0 P 173071 14 Gž, 32 0 P 164291 16 Gž, 32 0 P 186725 14 Gž, 32 0 P 188054 14 Gž, 33 0 P 047467 15 Gž, 33 0 Mal 059581 15 Gž, 33 0 Rs 057298 15 Rsž, 33 0 V 045848 15 Gž, 33 0 V 060823 16 Gž, 32 0 Mal 144265 15 Gž, 32 0 Mal 194581 15 Gž, 32 0 Rs 185919 14 Rsž, 33 0 Mal 045011 14 Gž, 126 0 Mal 150237 16 Gž, 33 0 Rs 057278 15 Rsž, 33 0 Rs 053606 15 Rsž, 32 0 Rs 215923 15 Rsž, 32 0 Mal 145201 15 Gž, 126 0 Rs 146228 15 Rsž, 126 0 Rs 146218 16 Rsž, 126 0 Rs 134819 15 Rsž, 126 0 Rs 134138 15 Rsž, 126 0 Rs 138306 15 Rsž, 126 0 P 172155 16 Gž, 32 0 Rs 151453 14 Rsž, 126 0 Rs 111744 15 Rsž, 126 0 Rs 132841 16 Rsž, 126 0 Rs 064257 16 Rsž, 126 0 Rs 136258 15 Rsž i 126 0 P 172154 16 Gž.

Na temelju članka 74. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Vladi Tuzlanskog kantona da apelantima: Avdi Žugiću, Esadu Cibriću, Fahrudinu Mekanoviću, Ivi Divkoviću, Refiji Nukić i Ramizu Siočiću, M. S., Omeru Aljiću, Izudinu Mujanoviću i Semizu Muminoviću, Arminu Nurkoviću, A. B., R. A., A. A. i Z. M., Asifu Andeliću, A. B., N. M., M. M., I. Z., S. Z., M. H., Remzi Wörmer, Sulejmenu Arifoviću, Miri Đukanović, Ahmetu Kamenjakoviću, M. S., Elzi Borovačkić, Sejdi Kavazbašić, Remzi Mrahoroviću i Mejri Mrahorović, Emiru Bošnjicu, Hajrudinu Đuziću, Šabanu Bećiroviću, Miralemu Osmiću, Osmanu

Dautoviću, Ekremu Kovačeviću, Safiji Mujagić, Senadi Halilović i Enesu Mešiću, M. P., Hati Gabeljić i Jasmini Gabeljić, Mirzetu Šehiću, I. T., mldb. Ernadu Loniću, Refiku Fočiću, Avdurahmanu Rahmanoviću, S. N., A. M., N. B., Mersihi Smajlović, Sevleti Čobić, mldb. Aidi Mujić, Muradifu Šabiću, Rifetu Husejnoviću, Mini Efendić, Edisu Mujkanoviću, A. S., Harizu Mahmuziću, Alenu Imamoviću, Huseinu Salkanoviću, Salki Kudiću, Rešidu Okanoviću, Borisu Jokiću, A. S., E. I., Seadu Žigiću, Rajifu Šiljegoviću, Taibu Suljkanoviću, Čazimu Šiljegoviću i Agi Plavšiću, Adviji Begić, Zijadu Šehoviću i Zihnji Maljanoviću, Džemalu Bajrektareviću, Selimu Salkiću, Esedu Bajiću, Sadiku Mujezinoviću, Sakibu Murgiću, Ademu Aljukiću, Ahmetu Huseinoviću, Dževadu Malkiću i Dervišu Demiroviću, Nedreti Bijedić, Edinu Bihčiću, Refiku Vehaboviću i Senahidu Omiću, Zaimu Aljukiću i Brahi Tanjiću, Edhemu Deliću, Saudinu Ograševiću, Zehrudinu Mahovkiću, Zijadu Muratoviću, Suadi Garagić, Ekremu Kariću i Samiru Hodžiću, Hazimu Dugonjiću i Mirsadu Imamoviću, Neziru Kovačeviću, Adnanu Imamoviću, Muji Mahovkiću, Ajidinu Nuhiću, Dževadu Huskiću, Ramizu Jaranoviću, Osmanu Dropiću i Nurdinu Đuziću isplati iznos od po 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, i to u roku od tri mjeseca od dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Na temelju članka 72. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, nalaže se:

Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Tuzlanskog kantona da, u skladu sa ovom odlukom, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana

dostave ove odluke, poduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa ovom odlukom;

Predsjedniku Kantonalnog suda u Tuzli da, u skladu sa ovom odlukom, odmah poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti radi otklanjanja sustavnog kršenja prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a na temelju članka 62. stavak (7) Pravila Ustavnog suda i mjere za okončanje postupaka iz ove odluke u predmetima br. 33 0 P 045153 16 Gž; 32 0 P 188733 14 Gž; 127 0 Mal 049296 15 Gž; 32 0 P 212903 15 Gž; 126 0 P 063557 16 Gž; 32 0 P 134238 15 Gž; 32 0 P 187806 14 Gž; 33 0 P 042424 14 Gž; 33 0 P 051983 15 Gž; 32 0 Rs 196992 15 Rsž; 32 0 Mal 133611 16 Gž; 32 0 Mal 170565 15 Gž, 32 0 P 173071 14 Gž; 32 0 P 164291 16 Gž; 32 0 P 186725 14 Gž; 32 0 P 188054 14 Gž; 33 0 Mal 059581 15 Gž; 33 0 Rs 057298 15 Rsž; 33 0 V 045848 15 Gž; 33 0 V 060823 16 Gž; 32 0 Mal 144265 15 Gž; 32 0 Mal 194581 15 Gž; 32 0 Rs 185919 14 Rsž; 33 0 Mal 045011 14 Gž; 126 0 Mal 150237 16 Gž; 33 0 Rs 057278 15 Rsž; 33 0 Rs 053606 15 Rsž; 32 0 Rs 215923 15 Rsž; 32 0 Mal 145201 15 Gž; 126 0 Rs 146228 15 Rsž; 126 0 Rs 146218 16 Rsž; 126 0 Rs 134819 15 Rsž; 126 0 Rs 134138 15 Rsž; 126 0 Rs 138306 15 Rsž; 32 0 Rs 151453 14 Rsž; 126 0 Rs 111744 15 Rsž; 126 0 Rs 132841 16 Rsž; 126 0 Rs 064257 16 Rsž; 126 0 Rs 136258 15 Rsž; 126 0 P 172154 16 Gž u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Na temelju članka 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, nalaže se Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Tuzlanskog kantona i predsjedniku Kantonalnog suda u Tuzli da najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijeste Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

AP 4101/15

1. Avdo Žugić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 2. rujna 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 16. veljače 2011. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i osam mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Tuzli (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 127 0 Rs 027987 14 Rsž od 11. rujna 2015. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i šest mjeseci).

AP 181/16

2. Esad Cibrić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 12. siječnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. siječnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (povreda na radu), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i dva mjeseca, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 Rs 051623 13 Rsž od 8. lipnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao pet godina i pet mjeseci).

AP 196/16

3. Fahrudin Mekanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 12. siječnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. kolovoza 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (nesreća na poslu), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao šest mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 091319 12 Gž od 16. veljače 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i šest mjeseci).

AP 197/16

4. Ivo Divković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lipnice, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 12. siječnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 12. siječnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi izmjene odluke o renti, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 112360 13 Gž od 16. ožujka 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i dva mjeseca).

AP 997/16

5. Refija Nukić i Ramiz Siočić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Živinica, koje zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnijeli su 7. ožujka 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 4. studenog 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate duga iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom (zbog vraćanja predmeta na ponovni postupak dva puta) ukupno trajao nepune četiri godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 015393 15 Rsž 2 od 19. siječnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i dva mjeseca).

AP 1609/16

6. M. S. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 8. travnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 8. listopada 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate osigurane sume, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i jedan mjesec, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 100634 13 Gž od 19. svibnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i sedam mjeseci).

AP 1621/16

7. Omer Aljić, Izudin Mujanović i Semiz Muminović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Živinica, koje zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnijeli su 8. travnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 16. lipnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate duga iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao nepune dvije godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 034193 13 Rsž od 11. veljače 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i sedam mjeseci).

AP 1639/16

8. Armin Nurković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 11. travnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 22. ožujka 2012. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i devet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 127 0 Rs 042255 14 Rsž od 25. svibnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i dva mjeseca).

AP 2061/16

9. A. B. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 12. svibnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 26. travnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 P 033167 14 Gž od 26. travnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao pet godina). Apelant je 20. svibnja 2016. godine dopunio apelaciju.

AP 2798/16

10. R. A., A. A. i Z. M. (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Modriče, koje zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 30. lipnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao sedam mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 145714 13 Gž od 18. listopada 2016. godine (predmetni postupak je trajao tri godine i 11 mjeseci).

AP 2851/16

11. Asif Anđelić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnio je 1. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. lipnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i dva mjeseca, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 034037 12 Rsž od 10. svibnja 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i 11 mjeseci).

AP 3025/16

12. A. B. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 13. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 15. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 P 045644 14 Gž od 13. veljače 2017. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 3055/16

13. N. M. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnijela je 15. srpnja 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 16. srpnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama (koji je nastavljen pred Općinskim sudom u Tuzli) radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao 11 mjeseci, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 32 0 P 141863 13 Gž od 10. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i tri mjeseca).

AP 3294/16

14. M. M. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Donje Brijesnice, koju zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 2. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su tužitelji (R. N. i N. M.) pokrenuli tužbom od 3. rujna 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli (koji je nastavljen pred Općinskim sudom u Lukavcu) radi smetanja posjeda, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 126 0 P 137282 15 Gž od 27. listopada 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i jedan mjesec).

AP 3326/16

15. I. Z. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 4. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 28. svibnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (povreda na radu), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao 11 mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 Rs 167632 15 Rsž 2 od 9. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao tri godine i pet mjeseci).

AP 3327/16

16. S. Z. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 4. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 21. veljače 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao nepune dvije godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 P 117273 14 Gž od 9. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i osam mjeseci).

AP 3470/16

17. M. H. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 16. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 6. ožujka 2012. godine pred Općinskim sudom u Gradačcu radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i osam mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 28 0 P 028330 15 Gž od 24. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i osam mjeseci).

AP 3566/16

18. Remza Wörmer (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Lukavca, koju zastupa Mirza Šabić, odvjetnik iz Lukavca, podnijela je 24. kolovoza 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 16. prosinca 2011. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi utvrđenja pravnog posla, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i šest mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 126 0 P 109112 15 Gž od 28. rujna 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i devet mjeseci).

AP 3649/16

19. Sulejmen Arifović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije podnio je 1. rujna 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant sa ostalim tužiteljima pokrenuo tužbom od 16. svibnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi predaje u posjed, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i jedan mjesec. Konkretni predmet se nakon rješenja prvostupanjskog suda o prekidu postupka zbog smrti jedne tužiteljice nalazi kod Kantonalnog suda na rješavanju po apelantovom prizivu i zaveden je pod brojem 33 0 P 045153 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i 11 mjeseci).

AP 3874/16

20. Mira Đukanović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Krtove, općina Lukavac, koju zastupa Mirza Šabić, odvjetnik iz Lukavca, podnijela je 28. rujna 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula prijedlogom od 25. travnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi diobe nekretnina u suposjedu, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i osam mjeseci nakon čega je donesena procesna odluka o prekidu postupka, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 126 0 V 124241 14 GŽ od 17. listopada 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 3991/16

21. Ahmet Kamenjaković (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 14. listopada 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 20. lipnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Mal 044555 14 GŽ od 22. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 3993/16

22. M. S. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Donjih Dubrava - općina Živiniče, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 14. listopada 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. lipnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate duga (po osnovi ugovora o stipendiji), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i devet mjeseci, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 32 0 Mal 128050 14 GŽ od 7. prosinca 2016. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i pet mjeseci).

AP 4124/16

23. Elza Borovačkić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Banovića, koju zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnijela je 27. listopada 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 26. prosinca 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i jedan mjesec, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 048650 15 Rsž od 14. travnja 2017. godine (predmetni postupak je trajao četiri godine i tri mjeseca).

AP 4451/16

24. Sejda Kavazbašić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnijela je 28. studenog 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 20. prosinca 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao sedam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 188733 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i četiri mjeseca).

AP 4452/16

25. Remzo Mrahorović i Mejra Mrahorović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Banovića, koje zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnijeli su 28. studenog 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. veljače 2013. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 127 0 Mal 049296 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i tri mjeseca).

AP 4518/16

26. Emir Bošnjčić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 2. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. srpnja 2011. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 212903 15 Gž (predmetni postupak traje već pet godina i deset mjeseci).

AP 4532/16

27. Hajrudin Đuzić, Šaban Bećirović, Miralem Osmić, Osman Dautović, Ekrem Kovačević, Safija Mujagić, Senada Halilović i Enes Mešić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Lukavca i Tuzle, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 2. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. srpnja 2009. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao sedam godina i dva mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 P 063557 16 Gž (predmetni postupak traje već sedam godina i deset mjeseci).

AP 4807/16

28. M. P. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 16. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 134238 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 5035/16

29. Hata Gabeljić i Jasmina Gabeljić (u daljnjem tekstu: apelantice) iz Živinica, koje zastupa Senija Poropat, odvjetnica iz Vogošće, podnijele su 29. prosinca 2016. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelantice pokrenule tužbom od 9. prosinca 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade nematerijalne štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao deset mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 187806 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i pet mjeseci).

AP 68/17

30. Mirzet Šehić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnio je 6. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 20. ožujka 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu dana, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 Rs 051530 14 Rsž od 10. studenog 2016. godine (predmetni postupak je trajao tri godine i sedam mjeseci).

AP 69/17

31. I. T. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 6. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. travnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi raskida ugovora o daru, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 P 042424 14 Gž (predmetni postupak traje već pet godina i jedan mjesec).

AP 137/17

32. Mldb. Ernad Lonić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa zakonski zastupnik - otac Asim Lonić, odnosno Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 10. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 17. srpnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade materijalne i nematerijalne štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i pet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 P 051983 15 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i devet mjeseci).

AP 143/17

33. Refik Fočić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 11. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 17. ožujka 2014. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete (povreda na radu), koji je pred prvostupanjskim sudom trajao 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 196992 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine).

AP 188/17

34. Avdurahman Rahmanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Banovića, kojeg zastupa Zlatan Bektić, odvjetnik iz Živinica, podnio je 13. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je pokrenut tužbom od 15. svibnja 2001. godine pred Općinskim sudom u Banovićima radi smetanja prava služnosti puta, koji je pred prvostupanjskim sudovima (Općinski sud u Banovićima i Općinski sud u Živinicama) trajao 11 godina i sedam mjeseci, a koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda broj 127 0 P 007695 16 Gž 2 od 9. studenog 2016. godine (nakon 15 godina i sedam mjeseci).

AP 260/17

35. S. N. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 20. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 31. srpnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i devet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 133611 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 261/17

36. A. M. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kalesije, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 20. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 12. listopada 2012. godine pred Općinskim sudom u Kalesiji radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao nepune dvije godine, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 29 0 Mal 016010 15 Gž od 30. siječnja 2017. godine (nakon četiri godine i tri mjeseca).

AP 262/17

37. N. B. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Zenice, koju zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 20. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 28. lipnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i sedam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 170565 15 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i deset mjeseci).

AP 361/17

38. Mersiha Smajlović (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Sarajeva, koju zastupa Jasmina Sarihodžić-Aljić, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 27. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 23. srpnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao osam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 173071 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i devet mjeseci).

AP 362/17

39. Sevleta Čobić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Tuzle, koju zastupa Jasmina Sarihodžić-Aljić, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 27. siječnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je pokrenut tužbom od 22. travnja 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi utvrđivanja ništavosti ugovora o daru, upisa u katastarski operat i predaje u posjed, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 164291 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine).

AP 403/17

40. Mldb. Aida Mujić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Gornje Orahovice, koju zastupa zakonski zastupnik - majka Nihada Mujić, odnosno Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 1. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 3. prosinca 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao nepuna četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 186725 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i pet mjeseci).

AP 466/17

41. Muradif Šabić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Kiseljaka - Tuzle, kojeg zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 6. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 16. prosinca 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 P 188054 14 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i četiri mjeseca).

AP 475/17

42. Rifet Husejnović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Djedina - Živinice, kojeg zastupa privremeni staratelj - supruga Ajiša Husejnović, odnosno Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 6. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i jedan mjesec, a koji je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 33 0 P 047467 15 Gž od 12. travnja 2017. godine (nakon četiri godine i pet mjeseci).

AP 571/17

43. Mina Efendić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnijela je 10. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 10. srpnja 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao pet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Mal 059581 15 Gž (predmetni postupak traje već dvije godine i deset mjeseci).

AP 572/17

44. Edis Mujkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Đurđevika, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 10. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 5. veljače 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Rs 057298 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i tri mjeseca).

AP 655/17

45. A. S. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 16. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo prijedlogom od 28. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi uređenja međe, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 V 045848 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i osam mjeseci).

AP 767/17

46. Hariz Mahmuzić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Pasaca - Tuzla, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 23. veljače 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je pokrenut 7. listopada 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi određivanja naknade za eksproprirane nekretnine, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i tri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 V 060823 16 Gž (predmetni postupak traje već dvije godine i sedam mjeseci).

AP 813/17

47. Alen Imamović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Amir Mešić, odvjetnik iz Tuzle, podnio je 2. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 25. listopada 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate dijela osigurane sume, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 144265 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 829/17

48. Husein Salkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica podnio je 3. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 18. veljače 2014. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi povrata isplaćene naknade umjesto plaće za porodijsko odsustvo, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu dana, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 194581 15 Gž (predmetni postupak traje već tri godine i dva mjeseca).

AP 830/17

49. Husein Salkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica podnio je 3. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 22. studenog 2013. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi povrata isplaćene naknade umjesto plaće za porodijsko odsustvo, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao osam mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 185919 14 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i pet mjeseci).

AP 831/17

50. Salko Kudić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 3. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 16. srpnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Mal 045011 14 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 981/17

51. Rešid Okanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Poljica - Tuzla, kojeg zastupa Mirza Šabić, odvjetnik iz Lukavca, podnio je 14. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. veljače 2013. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Mal 150237 16 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i tri mjeseca).

AP 1040/17

52. Boris Jokić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Brgula - Tuzla, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 16. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 4. veljače 2014. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao deset mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Rs 057278 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i tri mjeseca).

AP 1042/17

53. A. S. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Živinica, koju zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnijela je 16. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 4. rujna 2013. godine pred Općinskim sudom u Živinicama radi utvrđivanja nezakonitosti otkaza ugovora o radu, povratka na posao i potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i četiri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 33 0 Rs 053606 15 Rsž (predmetni postupak traje već tri godine i osam mjeseci).

AP 1065/17

54. E. I. (u daljnjem tekstu: apelant) iz Živinica, kojeg zastupa Husein Salkanović, odvjetnik iz Živinica, podnio je 20. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 7. listopada 2014. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao devet mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 215923 15 Rsž (predmetni postupak traje već dvije godine i sedam mjeseci).

AP 1113/17

55. Sead Žigić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Tuzle, kojeg zastupa Aida Smajić, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 24. ožujka 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 2. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi naknade štete, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Mal 145201 15 Gž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 1238/17

56. Rajif Šiljegović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Berkovice - Lukavac, kojeg zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 9. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i 11 mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 146228 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 1251/17

57. Taib Suljkanović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Lukavca, kojeg zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnio je 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelant pokrenuo tužbom od 9. studenog 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 146218 16 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i šest mjeseci).

AP 1256/17

58. Ćazim Šiljegović i Ago Plavšić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Dobošnice Donje i Miričine, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 13. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i deset mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 134819 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i osam mjeseci).

AP 1257/17

59. Advija Begić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Lukavca, koju zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 6. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 134138 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 1259/17

60. Zijad Šehović i Zihnija Maljanović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Tuzle i Poljica, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 17. rujna 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaće, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i tri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 138306 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i sedam mjeseci).

AP 1260/17

61. Džemal Bajrektarević, Selim Salkić, Esed Bajić, Sadik Mujezinović, Sakib Murgić, Adem Aljukić, Ahmet Huseinović, Dževad Malkić i Derviš Demirović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Gračanice, Lukavca i Tuzle, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. srpnja 2009. godine radi zaštite prava iz radnog odnosa. U predmetnom postupku Općinski sud u Tuzli je donio prvostupanjsku presudu 24. rujna 2012. godine (nakon tri godine i dva mjeseca), koja je ukinuta rješenjem Kantonalnog suda od 29. svibnja 2014. godine. U ponovnom postupku Općinski sud u Lukavcu je donio presudu 3. listopada 2016. godine (nakon dvije godine i četiri mjeseca), a predmetni postupak je okončan Presudom Kantonalnog suda broj 126 0 P 172155 16 Gž od 12. travnja 2017. godine (predmetni postupak je trajao sedam godina i devet mjeseci).

AP 1261/17

62. Nedreta Bijedić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Duboštrice, koju zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijela je 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji je apelantica pokrenula tužbom od 20. prosinca 2012. godine pred Općinskim sudom u Tuzli radi isplate novčanog potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao godinu i dva mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 32 0 Rs 151453 14 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i četiri mjeseca).

AP 1264/17

63. Edin Bihčić, Refik Vehabović i Senahid Omić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Capardi, Berkovice i Devetaka, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. siječnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri

godine i dva mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 111744 15 Rsž (predmetni postupak traje već pet godina i četiri mjeseca).

AP 1265/17

64. Zaim Aljukić i Braho Tanjić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Prokosovića, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 24. srpnja 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaća, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao tri godine i tri mjeseca, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 132841 16 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i devet mjeseci).

AP 1268/17

65. Edhem Delić, Saudin Ograšević, Zehrudin Mahovkić, Zijad Muratović, Suada Garagić, Ekrem Karić i Samir Hodžić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Tabaka, Turije, D. Orahovice, Dobošnice i Lukavca, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. srpnja 2009. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu (Tuzli) radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao sedam godina i jedan mjesec, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 064257 16 Rsž (predmetni postupak traje već sedam godina i deset mjeseci).

AP 1270/17

66. Hazim Dugonjić i Mirsad Imamović (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Puračića i Devetaka, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 27. kolovoza 2012. godine pred Općinskim sudom u Lukavcu radi isplate razlike plaća, koji je pred prvostupanjskim sudom trajao dvije godine i šest mjeseci, a koji se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 Rs 136258 15 Rsž (predmetni postupak traje već četiri godine i osam mjeseci).

AP 1271/17

67. Nezir Kovačević, Hazim Dugonjić, Mirsad Imamović, Adnan Imamović, Mujo Mahovkić, Ajidin Nuhčić, Dževad Huskić, Ramiz Jaranović, Osman Dropić i Nurdin Đuzić (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Miričine, Puračića, Devetaka, Lukavca, Turije i

Tuzle, koje zastupa Mirsada Dizdarević, odvjetnica iz Tuzle, podnijeli su 4. travnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu zbog duljine trajanja postupka koji su apelanti pokrenuli tužbom od 6. srpnja 2009. godine radi zaštite prava iz radnog odnosa. U predmetnom postupku Općinski sud u Tuzli je donio prvostupanjsku presudu 22. ožujka 2012. godine (nakon dvije godine i osam mjeseci), koja je ukinuta Rješenjem Kantonalnog suda od 20. lipnja 2014. godine. U ponovnom postupku Općinski sud u Lukavcu je donio presudu 14. srpnja 2016. godine (nakon dvije godine), a predmet se nalazi na rješavanju po prizivu kod Kantonalnog suda i zaveden je pod brojem 126 0 P 172154 16 Gž (predmetni postupak traje već sedam godina i deset mjeseci).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

68. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda u Banovićima, Općinskog suda u Tuzli, Općinskog suda u Živinicama, Općinskog suda u Gradačcu, Općinskog suda u Kalesiji i Općinskog suda u Lukavcu, te Kantonalnog suda zatraženo je u razdoblju od 2. veljače 2016. do 27. ožujka 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

69. Sudovi su u razdoblju od 18. veljače 2016. do 20. travnja 2017. godine dostavili odgovore na pojedine predmetne apelacije.

70. S obzirom na to da se sve navedene apelacije odnose na isto pitanje, Ustavni sud je u skladu sa člankom 32. stavak 1. Pravila Ustavnog suda odlučio da spoji predmete br. AP 4101/15, AP 181/16, AP 196/16, AP 197/16, AP 997/16, AP 1609/16, AP 1621/16, AP 1639/16, AP 2061/16, AP 2798/16, AP 2851/16, AP 3025/16, AP 3055/16, AP 3294/16, AP 3326/16, AP 3327/16, AP 3470/16, AP 3566/16, AP 3649/16, AP 3874/16, AP 3991/16, AP 3993/16, AP 4124/16, AP 4451/16, AP 4452/16, AP 4518/16, AP 4532/16, AP 4807/16, AP 5035/16, AP 68/17, AP 69/17, AP 137/17, AP 143/17, AP 188/17, AP 260/17, AP 261/17, AP 262/17, AP 361/17, AP 362/17, AP 403/17, AP 466/17, AP 475/17, AP 571/17, AP 572/17, AP 655/17, AP 767/17, AP 813/17, AP 829/17, AP 830/17, AP 831/17, AP 981/17, AP 1040/17, AP 1042/17, AP 1065/17, AP 1113/17, AP 1238/17, AP 1251/17, AP 1256/17, AP 1257/17, AP 1259/17, AP 1260/17, AP 1261/17, AP 1264/17, AP 1265/17, AP 1268/17, AP 1270/17 i AP 1271/17, u kojima će voditi jedan postupak i donijeti jednu odluku pod brojem **AP 4101/15**.

III. Činjenično stanje

71. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

72. Svi apelanti su podnijeli apelacije zbog duljine trajanja postupaka koji su pokrenuti u razdoblju od 15. svibnja 2001. do 7. listopada 2014. godine i koji su u vrijeme podnošenja apelacije trajali od dvije godine i sedam mjeseci do 15 godina i sedam mjeseci. Postupajući u konkretnim predmetima sudovi su imali razdoblja neaktivnosti, odnosno nisu efikasno poduzimali neophodne procesne radnje s ciljem okončanja predmetnih postupaka.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

73. U svim apelacijama, apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred redovnim sudovima povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija). Osim toga, neki apelanti se pozivaju i na kršenje prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Odgovori na apelaciju

74. U odgovoru na apelacije redovni sudovi opravdavaju duljine trajanja predmetnih postupaka tako što se uglavnom pozivaju na Plan rješavanja starih predmeta koji su obvezni provoditi u skladu sa instrukcijama Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VSTVBiH), te na nedovoljnu kadrovsku popunjenost i prevelik broj predmeta koji se nalaze na rješavanju pred tim sudovima.

V. Relevantni propisi

75. U **Zakonu o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) relevantne odredbe glase:

Članak 10.

(1) Stranka ima pravo da sud odluči o njezinim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku.

(2) Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati osobitu pozornost na potrebu žurnog rješavanja radnih sporova.

76. U **Zakonu o izvanparničnom postupku** („Službene novine FBiH” br. 2/98, 39/04 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Članak 2. stavak 2.

U vanparničnom postupku shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako zakonom nije drugačije određeno.

77. U **Zakonu o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine** („Službeni glasnik BiH” br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) relevantne odredbe glase:

Članak 3.

(1) Vijeće kao neovisni i samostalno tijelo ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, kako je propisano u članku 17. ovog zakona.

Članak 17.

Vijeće ima sljedeće ovlasti:

(1) imenuje suce, uključujući predsjednike sudova, suce porotnike i dodatne suce u sve sudove na državnoj, entitetskoj, županijskoj, okružnoj, osnovnoj i općinskoj razini u Bosni i Hercegovini, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, s izuzetkom ustavnih sudova entitetâ Bosne i Hercegovine;

[...]

(15) daje prijedloge, prema vlastitoj ocjeni, u svezi s godišnjim proračunom predloženim od strane državnih tijela i/ili vlada za sudove i tužiteljstva;

(16) daje i iznosi, prema vlastitoj ocjeni, prijedloge za izmjenu proračuna predloženih od strane državnih tijela i/ili vlada i/ili Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine mjerodavnim zakonodavnim tijelima;

(17) prikuplja i analizira izvješća, kao i potrebite informacije o proračunu i prihodi-ma za sudove i tužiteljstva kako bi se osigurali statistički podaci za učinkovit rad sudova i tužiteljstava;

[...]

(19) sudjeluje u izradi nacрта i odobrava Pravilnike o poslovanju za sudove i tuži-teljstva u Bosni i Hercegovini;

(20) nadgleda i savjetuje sudove i tužiteljstva o odgovarajućim i efikasnim tehnikama i postupcima u svezi s proračunom, upravljanjem i rukovođenjem i inicira edukaciju u tom pogledu;

(21) pokreće, nadgleda i koordinira projekte koji se odnose na poboljšanje pitanja vezanih za upravljanje sudovima i tužiteljstvima, uključujući traženje finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora;

[...]

(23) utvrđuje kriterije za rad sudova i tužiteljstava i pokreće istrage koje se odnose na postupanje u oblasti uprave ili financija;

[...]

(25) utvrđuje broj sudaca, tužitelja i zamjenikâ glavnog tužitelja za sudove i tužiteljstva iz njegova djelokruga, nakon konzultacija s predsjednikom suda ili glavnim tužiteljem, tijekom mjerodavnim za proračun, i mjerodavnim ministarstvom pravde;

[...]

(28) daje mišljenje o nacrtima zakona, propisa i o važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe, pokreće postupak usvajanja zakona i drugih propisa i daje smjernice sudovima i tužiteljstvima iz djelokruga Vijeća;

[...]

78. U **Zakonu o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 38/05, 22/06, 63/10, 7/13 i 52/14) relevantne odredbe glase:

Članak 31.

Dužnosti predsjednika suda

Predsjednik suda odgovoran je za upravljanje cjelokupnim sudom i sudačkom upravom.

[...]

Članak 37.

Propisi o unutarnjem ustrojstvu i poslovanju suda

Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće donosi pravilnik o unutarnjem sudačkom poslovanju, kojega prethodno priprema, u suradnji s federalnim ministrom pravde.

Predsjednik suda, uz suglasnost federalnog ministra pravde, donosi pravilnik o unutarnjem ustrojstvu suda i sistematizaciji radnih mjesta, sukladno kriterijima iz članka 41. ovoga Zakona.

Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu suda i sistematizaciji radnih mjesta predsjednik suda dostavlja Visokom sudačkom i tužiteljskom vijeću.

Članak 61.
Ministarstva pravde

Federalno ministarstvo pravde ima slijedeće nadležnosti:

1) prati primjenu ovoga Zakona i drugih propisa koji se odnose na ustrojstvo i poslovanje svih sudova u Federaciji i

2) prikuplja statističke podatke o radu svih sudova u Federaciji i daje naputke sudovima za prikupljanje, vođenje i dostavu tih podataka.

Federalno ministarstvo pravde, u odnosu na Vrhovni sud Federacije, i kantonalna ministarstva pravde, u odnosu na kantonalne i općinske sudove, imaju slijedeće nadležnosti:

[...]

3) daju prijedloge predsjedniku suda i s njim surađuju radi unapređenja ustroja i poslovanja suda;

4) prikupljaju statističke podatke o radu sudova;

5) osiguravaju materijalne uvjete za rad sudova, ako Zakonom nije drukčije propisano;

[...]

U obavljanju svojih nadležnosti iz poslova pravosudne uprave, Federalno ministarstvo pravde i kantonalna ministarstva pravde usko surađuju i dostavljaju sve obavijesti Visokom sudačkom i tužiteljskom vijeću.

Članak 64.
Nepravilnosti

Ako kantonalno ministarstvo pravde ustvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovoga Zakona ili drugih propisa koji se odnose na ustroj i poslovanje sudova, izvijestit će o tome Federalno ministarstvo pravde.

Ako Federalno ministarstvo pravde, pri obavljanju svojih nadležnosti ili na temelju izvješća kantonalnih ministarstava pravde, ustvrdi da u sudu postoje nepravilnosti u primjeni ovoga Zakona ili propisa iz stavka 1. ovoga članka, izvijestit će o tome predsjednika suda ili Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće radi poduzimanja odgovarajućih mjera.

VI. Dopustivost

79. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

80. U skladu sa člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

81. Ustavni sud naglašava da, u skladu sa člankom 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Stoga su apelacije koje su podnesene u odnosu na predmete u kojima nije donesena odluka dopustive po članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda.

82. Ustavni sud ukazuje da su postupci u predmetima broj AP 4101/15, AP 181/16, AP 196/16, AP 197/16, AP 1609/16, AP 1639/16, AP 2061/16, AP 2798/16, AP 3025/16, AP 3055/16, AP 3294/16, AP 3326/16, AP 3327/16, AP 3470/16, AP 3566/16, AP 3874/16, AP 3991/16, AP 3993/16, AP 4124/16, AP 261/17, AP 475/17 i AP 1260/17 okončani odlukama Kantonalnog suda br. 127 0 Rs 027987 14 Rsž od 11. rujna 2015. godine, 32 0 Rs 051623 13 Rsž od 8. lipnja 2016. godine, 32 0 P 091319 12 Gž od 16. veljače 2016. godine, 32 0 P 112360 13 Gž od 16. ožujka 2016. godine, 32 0 P 100634 13 Gž od 19. svibnja 2016. godine, 127 0 Rs 042255 14 Rsž od 25. svibnja 2016. godine, 33 0 P 033167 14 Gž od 26. travnja 2016. godine, 32 0 P 145714 13 Gž od 18. listopada 2016. godine, 33 0 P 045644 14 Gž od 13. veljače 2017. godine, 32 0 P 141863 13 Gž od 10. studenog 2016. godine, 126 0 P 137282 15 Gž od 27. listopada 2016. godine, 32 0 Rs 167632 15 Rsž 2 od 9. studenog 2016. godine, 32 0 P 117273 14 Gž od 9. studenog 2016. godine, 28 0 P 028330 15 Gž od 24. studenog 2016. godine, 126 0 P 109112 15 Gž od 28. rujna 2016. godine, 126 0 V 124241 14 Gž od 17. listopada 2016. godine, 33 0 Mal 044555 14 Gž od 22. studenog 2016. godine, 32 0 Mal 128050 14 Gž od 7. prosinca 2016. godine, 33 0 Rs 048650 15 Rsž od 14. travnja 2017. godine, 29 0 Mal 016010 15 Gž od 30. siječnja 2017. godine, 33 0 P 047467 15 Gž od 12. travnja 2017. godine i 126 0 P 172155 16 Gž od 12. travnja 2017. godine, dakle nakon podnošenja ovih apelacija. Odluke su dostavljene apelantima, ali predmetne apelacije su, u smislu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, bile dopustive i u vrijeme podnošenja.

83. Ustavni sud, također, ukazuje da su u predmetima br. AP 997/16, AP 1621/16, AP 2851/16, AP 68/17 i AP 188/17 postupci okončani odlukama Kantonalnog suda br. 33 0 Rs 015393 15 Rsž 2 od 19. siječnja 2016. godine, 33 0 Rs 034193 13 Rsž od 11. veljače 2016. godine, 33 0 Rs 034037 12 Rsž od 10. svibnja 2016. godine, 33 0 Rs 051530 14 Rsž od 10. studenog 2016. godine i 127 0 P 007695 16 Gž 2 od 9. studenog 2016. godine prije podnošenja predmetnih apelacija. U navedenim predmetima Ustavni sud zapaža da su apelanti pravodobno, odnosno u roku od 60 dana od dana kada su primili navedene odluke Kantonalnog suda, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, podnijeli predmetne apelacije.

84. Konačno, apelacije ispunjavaju i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacije nisu dopustive, niti su očigledno (*prima facie*) neutemeljene.

85. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud zaključuje da predmetne apelacije ispunjavaju uvjete glede dopustivosti u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VII. Meritum

86. Apelanti smatraju da im je zbog duljine trajanja postupaka pred redovnim sudovima prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

a) Pravo na pravično suđenje

87. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

88. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

89. Ustavni sud zapaža da su postupci, na čiju duljinu apelanti ukazuju u apelacijama, započeli između 15. svibnja 2001. i 7. listopada 2014. godine i da neki još uvijek nisu okončani, dok su drugi okončani prije ili nakon podnošenja apelacije, kako je ranije navedeno. Dakle, postupci u predmetnim apelacijama su trajali ili još traju od dvije godine i sedam mjeseci do 15 godina i sedam mjeseci.

90. U brojnim odlukama koje je donio u svezi sa ovim pitanjem, Ustavni sud je kontinuirano ukazivao da se „razumnost” duljine postupka ocjenjuje u svjetlu okolnosti svakog pojedinog predmeta. Pri tome, kriteriji koji su uspostavljeni u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) o kojima treba voditi računa su: složenost predmeta, ponašanje strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, npr. Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38. i Ustavni sud, između mnogih, odluke o dopustivosti i meritumu br. AP 660/04 od 13. rujna 2005. godine, AP 155/05 od 14. ožujka 2006. godine i dr.).

91. Također, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da je u određenim postupcima, u kojima je po domaćem zakonu propisano da su žurne prirode, potrebna naročita marljivost nadležnih vlasti. Takav je slučaj npr. s predmetima koji se tiču osobnog statusa i svojstva ili npr. u radnim sporovima (vidi, Europski sud, *Borgese protiv Italije*, presuda od 26. veljače 1992. godine, Serija A, broj 228-B, stavak 18. i *Novović protiv Crne Gore*, predstavka broj 13210/05, presuda od 23. listopada 2012. godine, stavak 51. i Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. AP 2310/06 od 27. veljače 2008. godine, AP 1233/06 od 15. siječnja 2009. godine i dr.).

92. Nakon detaljne analize svake pojedinačne apelacije koja je predmet razmatranja u ovoj odluci, Ustavni sud nije mogao zaključiti da se u postupcima na čiju se duljinu apelanti žale radi o naročito složenim pitanjima, niti da su apelanti svojim ponašanjem značajnije doprinijeli ukupnoj duljini postupaka u pitanju. Osim toga, Ustavni sud je u svojoj praksi, također, zapazio da kada sudovi i pokušavaju opravdati dugo trajanje postupka, ta opravdanja se uglavnom odnose na to da se predmeti rješavaju „prema redosljedju prijema inicijalnog akta, odnosno u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH, a za razdoblje od 1. siječnja 2016. do 31. ožujka 2016. godine” (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 303/16 od 16. ožujka 2016. godine, točka 15., objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 24/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba ili Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 1360/14 od 15. veljače 2017. godine, točka 9., dostupna na www.ustavnisud.ba). Ista opravdanja se vide i u odgovorima na predmetne apelacije.

93. Međutim, i Europski i Ustavni sud kontinuirano ističu da sudovi moraju učinkovito kontrolirati postupak i omogućiti strankama da u razumnom roku dođu do konačne odluke, ali i da tijekom tog postupka uživaju sve garancije članka 6. stavak 1. Europske konvencije (vidi, npr. Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1975/14* od 11. siječnja 2017. godine, točka 42. s daljnjim referencama).

94. Osim toga, Ustavni sud kontinuirano reafirmira i vrlo čvrsta vlastita, ali i stajališta Europskog suda o tome da je dužnost države organizirati svoj pravni sustav tako da omogući sudovima i javnim vlastima da se povinuju zahtjevima i uvjetima iz Europske konvencije. Naime, Ustavni sud u svojoj praksi ističe da kronična opterećenost sudova nije opravdanje za prekomjernu duljinu postupka, dok se trenutni zastoje, koji za pravni sustav može predstavljati iznenađenje, uzrokovan npr. recesijom, može opravdati efikasnim mjerama koje se poduzimaju za njegovo otklanjanje. Naime, države ugovornice nisu odgovorne u slučaju privremenog zaostatka svojih sudova pod uvjetom da poduzmu odgovarajuće mjere da se takva izvanredna situacija popravi (*op. cit. AP 303/16*, točka 30. s daljnjim referencama).

95. Imajući u vidu kriterije koji su već navedeni, te vodeći računa o svim okolnostima u svakom konkretnom predmetu koji se razmatra ovom odlukom, Ustavni sud smatra da je duljina postupka u svakom pojedinačnom slučaju bila pretjerana i da nije zadovoljila zahtjeve „suđenja u razumnom roku”. Stoga, Ustavni sud smatra da je u svakom pojedinačnom predmetu došlo do kršenja ustavnog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

96. U smislu članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

97. Budući da je u predmetnim apelacijama utvrđeno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da svakom apelantu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete koju su nesumnjivo pretrpjeli zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, Ustavni sud smatra da svakom apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od po 1.000,00 KM. Ustavni sud se opredijelio za načelo da svim apelantima dodijeli istu naknadu bez obzira na razlike u pojedinim slučajevima, uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija, ali i da će nadležni organi kojima je dan nalog u

izreci ove odluke poduzeti efikasne mjere s ciljem sprječavanja kršenja ustavnih prava, odnosno otklanjanja posljedica njihova kršenja kako u slučaju navedenih apelanata tako i u odnosu na sve ostale osobe u relevantno istoj ili sličnoj situaciji.

98. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Tuzlanskog kantona, s obzirom na sjedište suda pred kojim se vode predmetni postupci, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati apelantima zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Ostali navodi

99. Neki od apelanata navode da im je zbog duljine trajanja predmetnih postupaka povrijeđeno pravo na imovinu. S obzirom na to da povredu ovih prava temelje na identičnim navodima koji su već detaljno ispitani u ovoj odluci u odnosu na pravo na pravično suđenje u razumnom roku, Ustavni sud smatra da ih nema potrebe posebno ispitivati u odnosu na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

b) Duljina trajanja sudskih postupaka kao sustavni problem

100. Ustavni sud je, nakon što je u brojnim predmetima naglasio da se preopterećenost sudova velikim brojem starih predmeta ne može smatrati izvanrednom okolnošću, u već spomenutoj odluci broj *AP 303/16* zaključio da se radi o sustavnom problemu u Bosni i Hercegovini „koji je doveo do kroničnih zaostataka u radu suda, pa i svaki novi predmet postaje stari dok dođe na red za rješavanje, što stvara pozitivnu obvezu javne vlasti da taj problem adekvatno riješi”. Dalje, Ustavni sud je naglasio da je evidentno „da je javna vlast poduzela određene korake na organiziranju svog rada donošenjem Plana rješavanja starih predmeta u skladu sa Uputom za izradu plana rješavanja starih predmeta prema starosti inicijalnog akta koju je donio VSTVBiH”, ali je zaključio da „navedene mjere nisu bile efikasne jer nisu dovele do otklanjanja zaostataka u radu, s obzirom na to da konkretni zastoj nije privremen, nego predstavlja kronično preopterećenje suda” (*op. cit. AP 303/16*, točka 25.).

101. Dalje, pregled statistike vrste predmeta pred Ustavnim sudom iz njegove apelacijske nadležnosti pokazuje da je u razdoblju od siječnja 2008. do veljače 2017. godine Ustavni sud donio ukupno 1.447 odluka u kojima je utvrdio povredu prava na pravično suđenje zbog nedonošenja odluke u razumnom roku (u parničnom i izvršnom postupku zajedno,

ali ovaj broj ne obuhvaća odluke u kojima je utvrđeno kršenje ovog prava u upravnom i kaznenom postupku, niti odluke koje se tiču neizvršenja pravomoćnih presuda isplatom sredstava iz proračuna raznih razina vlasti). Ustavni sud je u tim odlukama naložio određenim razinama javne vlasti da apelantima isplate određene novčane iznose na ime naknade nastale nematerijalne štete zbog ovakvog kršenja ustavnih prava, pozivajući se na sjedište suda pred kojim je vođen postupak u kojem je utvrđena povreda. Ukupan iznos ovako dosuđene naknade u navedenom razdoblju iznosi oko 1.800.000,00 KM, što predstavlja značajan iznos. U vrijeme donošenja ove odluke, pred Ustavnim sudom se nalazi više od 600 predmeta u kojima se apelanti pozivaju na kršenje prava na suđenje u razumnom roku, a taj broj se stalno povećava prilivom novih apelacija u kojima se kao primarno postavlja pitanje duljine postupka.

102. Ustavni sud, također, zapaža da je VSTVBiH u svom priopćenju za medije od 12. travnja 2017. godine objavio da je u 2017. godini planirao riješiti ukupno 156.320 „najstarijih predmeta”, te da je u prvom kvartalu ove godine premašio kvartalni plan tako što je umjesto planiranih 25% riješeno 36% od planiranog broja, odnosno da je riješeno 60.339 „najstarijih predmeta”. Iako nije navedeno na koje se razdoblje odnosi ovaj broj „najstarijih predmeta” koje po planu treba riješiti 2017. godine, iz prateće tabele izvršenja plana, koja je također objavljena i dostupna (vidi <http://vstv.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=67599>), vidljivo je da u radu još ima i predmeta koji su započeti „2000. i ranije”. Na temelju ovoga, uz ponovno zapažanje da se poduzimaju određeni napori na rješavanju starih predmeta, Ustavni sud sa zabrinutošću konstatira da su svi ti predmeti koji su kategorizirani kao „najstariji predmeti” (i za koje se može pretpostaviti da traju dulje od pet godina, dakle da su inicirani u razdoblju od 2001. do 2011. godine), potencijalne apelacije zbog kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

103. U svezi s tim, Ustavni sud je već u navedenoj odluci broj *AP 303/16* zaključio „da je problem ostao aktualan i nakon donošenja konkretnih odluka, odnosno da javna vlast ni na jednoj razini u Bosni i Hercegovini nije provela adekvatne mjere kojima bi se poboljšala situacija usprkos znatnoj i dosljednoj praksi Ustavnog suda u ovim slučajevima”. Zbog toga je Ustavni sud u toj odluci zaključio i da kršenje prava na suđenje u razumnom roku koje je utvrđeno u tom predmetu „nije izolirani incident, niti se može pripisati konkretnom slijedu događaja u ovom predmetu, nego je posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje” (*op. cit. AP 303/16*, toč. 37.-39.). Ustavni sud je također smatrao da „treba cijeliti dosadašnje napore [VSTVBiH] kao neovisnog i samostalnog organa koji ima zadatak osigurati neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, te unaprijediti

efikasnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini”. Imajući u vidu njegove ovlasti i nadležnosti utvrđene Zakonom o VSTVBiH, Ustavni sud je zaključio „da je neophodno da [VSTVBiH] poduzme daljnje mjere kojima bi se otklonile manjkavosti sudskog sustava u Bosni i Hercegovini glede poštovanja zahtjeva za razuman vremenski rok u okviru ustavnog prava na pravično suđenje”. Stoga je Ustavni sud odlučio Odluku broj *AP 303/16* dostaviti VSTVBiH, uz zahtjev da ga VSTVBiH, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana primitka te odluke Ustavnog suda, obavijesti o poduzetim mjerama i njihovim efektima (*op. cit. AP 303/16*, točka 45.). Međutim, Ustavni sud sa žaljenjem konstatira da VSTVBiH do dana donošenja predmetne odluke nije Ustavnom sudu dostavio traženu obavijest, iako je odluka Ustavnog suda u VSTVBiH primljena 30. ožujka 2016. godine, dakle ni nakon proteka ostavljenog roka od šest mjeseci.

104. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ostaje pri zaključku iz Odluke broj *AP 303/16* o tome da je kršenje prava na pravično suđenje dio sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti iz ove oblasti i da mora biti kvalificirano tako da proizlazi iz prakse koja nije kompatibilna sa ustavnim pravom na pravično suđenje.

c) Članak 13. - pravo na učinkovit pravni lijek

105. Ustavni sud nije u navedenoj odluci broj *AP 303/16* utvrdio i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, iako je u dijelu odluke razmatrao to pitanje i zaključio da u odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku „nedostaje učinkovit pravni lijek u domaćem pravnom sustavu prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu” (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Međutim, imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud će u ovoj odluci detaljno razmotriti i pitanje kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku.

106. Apelanti se nisu eksplicitno pozvali na kršenje prava iz članka 13. Europske konvencije. Međutim, iz apelacijskih navoda nesumnjivo proizlazi da apelanti smatraju da nemaju nikakvog drugog učinkovitog pravnog sredstva kojim bi ishodovali okončanje postupka u razumnom roku, osim podnošenja apelacije Ustavnom sudu.

107. U svezi s pitanjem može li u takvoj situaciji Ustavni sud razmatrati kršenje i nekog prava na koje se apelant nije eksplicitno pozvao, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao na relevantnu praksu Europskog suda koji je zauzeo stajalište da je taj sud najpozvaniji dati pravnu kvalifikaciju činjenica iznesenih u aplikaciji i da nije ograničen, niti vezan za aplikantovu ili vladinu pravnu kvalifikaciju. Ustavni sud je također ukazao i na vlastitu praksu o istom pitanju u situacijama kada se apelant pozove na jedno pravo, a činjenice i argumenti koje iznese ukazuju na moguće kršenje nekog drugog ustavnog prava (vidi,

mutatis mutandis, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4207/13 od 30. rujna 2016. godine, točka 25. s daljnjim referencama, objavljena u „Službenom glasniku BiH” broj 83/16, dostupna i na www.ustavnisud.ba). Osim toga, kako je već rečeno, VSTVBiH nije udovoljio zahtjevu Ustavnog suda iz Odluke broj AP 303/16, što ozbiljno dovodi u pitanje i nastojanja Ustavnog suda da kroz svoju apelacijsku nadležnost efikasno riješi problem duljine postupaka pred redovnim sudovima.

108. U svezi s pitanjem učinkovitog pravnog lijeka, Ustavni sud ukazuje da su prema članku 1. Europske konvencije države članice dužne osigurati „svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode” garantirane Europskom konvencijom. Primarna, pozitivna obveza domaćih vlasti je, dakle, da svima osiguraju uživanje garantiranih prava i sloboda, a mehanizmi zaštite ljudskih prava predviđeni Europskom konvencijom su supsidijarni. Ovaj supsidijarni karakter je artikuliran i člankom 13. Europske konvencije kojim se garantira dostupnost, na domaćoj razini, pravnog lijeka kojim će se osigurati provođenje i uživanje suštine prava garantiranih Europskom konvencijom. Ovaj pravni lijek moraju osigurati, u kojoj god formi to odluče, države ugovornice. Standardi Europskog suda u svezi sa ovim pitanjem pokazuju da učinkovitost pravnog lijeka u smislu članka 13. Europske konvencije ne ovisi o garancijama da će rezultati korištenja tog pravnog lijeka biti u korist onoga tko ga koristi. Osim toga, čak i kada jedan pravni lijek *per se* ne može u potpunosti zadovoljiti zahtjeve iz ovog članka, kombiniranje nekoliko pravnih lijekova koji su predviđeni u domaćem pravnom sustavu može dati zadovoljavajući efekt. Zbog toga je, prema praksi Europskog suda, u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi jesu li pravni lijekovi koji su dostupni u domaćem pravnom sustavu „učinkoviti” na način da mogu prevenirati kršenje ljudskih prava (vidi, Europski sud, *Sürmeli protiv Njemačke*, presuda od 8. lipnja 2006. godine, toč. 97.-98.).

109. Razmatrajući modalitete ispunjenja pozitivnih obveza javne vlasti radi otklanjanja sustavnih kršenja ljudskih prava zaštićenih Europskom konvencijom, Europski sud je istaknuo da je „prevencija nepobitno najbolje rješenje u apsolutnom smislu, kao i u mnogim oblastima. U slučaju kada je sudski sustav manjkav u odnosu na zahtjev za razuman vremenski rok iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravni lijek koji je osmišljen da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje predstavlja najučinkovitije rješenje. Takav pravni lijek nudi nepobitnu prednost u odnosu na pravni lijek koji pruža samo odštetu budući da on, također, sprječava i utvrđivanje uzastopnih povreda u odnosu na isti postupak, te ne ispravlja povredu samo *a posteriori*, kao što čini pravni lijek koji nudi kompenzaciju. Neke države su savršeno shvatile situaciju birajući da kombiniraju dvije vrste pravnog lijeka, jednu namijenjenu ubrzanju postupka i drugu pružanju kompenzacije” (*ibid*, toč. 90.-100.). Članak 13. Europske konvencije, također,

dozvoljava državi odabrati bilo koji pravni lijek koji može ubrzati postupak koji je u tijeku ili pravni lijek za obeštećenje *post factum* zbog odugovlačenja koje se već desilo. Dok se prednost daje prvoj vrsti pravnog lijeka - ubrzavanju postupka s obzirom na to da se tako sprječava daljnje odugovlačenje, pravni lijek kojim se dobiva obeštećenje može se smatrati podjednako učinkovitim u slučaju kada je postupak predugo trajao, a preventivni pravni lijek nije postojao (*op. cit. AP 303/16*, točka 41. s daljnjim referencama).

110. S druge strane, prema članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacijsku nadležnost, čija je svrha osiguranje poštovanja najviših standarda ljudskih prava iz članka II Ustava Bosne i Hercegovine. U svezi s tim treba zapaziti i da je obraćanje Ustavnom sudu obavezan korak za sve one koji bi pitanje eventualnog kršenja nekog ljudskog prava željeli postaviti pred Europski sud, osim ako bi mogli dokazati da je apelacija Ustavnom sudu neučinkovit pravni lijek. U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku, apelacija Ustavnom sudu je za sada jedino pravno sredstvo za zaštitu tog prava. Međutim, imajući u vidu sve okolnosti o kojima je bilo riječi, Ustavni sud ponavlja svoje stajalište iz Odluke broj *AP 303/16* da apelacija nije dovoljan način ubrzanja postupka i/ili obeštećenja zato što ona „nije neposredno način ostvarenja prava na brzo i učinkovito suđenje, nego jedan od načina da se reagira na dugotrajnost i neučinkovitost koje već postoje u sudskom postupku” (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.).

111. Ustavni sud naročito zapaža da se broj apelacija koje se podnose u svezi s duljinom postupka, kako je već rečeno, stalno povećava. Određeni broj apelacija se ponovo podnosi i nakon što je Ustavni sud već jednom utvrdio kršenje prava na suđenje u razumnom roku zato što zahtjev Ustavnog suda da se „postupak žurno okonča” često ne bude suštinski izvršen, pa se postupak pred sudovima i dalje produljava po nekoliko godina i nakon odluke Ustavnog suda (vidi, npr. Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 3210/II* od 10. travnja 2013. godine, *AP 3067/13* od 20. lipnja 2016. godine i *AP 4075/15* od 3. veljače 2016. godine, nisu objavljene, dostupne na www.ustavnisud.ba). Također, kako je već rečeno, VSTV nije obavijestio Ustavni sud o bilo kakvoj mjeri koju je u svezi sa ovim pitanjem poduzeo, čak ni kada je za to istekao rok ostavljen u Odluci broj *AP 303/16*. Osim toga, iz predmeta ove vrste se vidi i ozbiljan problem nepoštovanja rokova za postupanje ili nepoštovanje drugih procesnih pravila koji su propisani zakonima koji bi, kad bi se dosljedno primjenjivali, nesumnjivo imali pozitivan utjecaj na ukupnu duljinu postupka (npr. rokovi za dostavu tužbe na odgovor ili zakazivanje pripremnog i glavnog ročišta ili npr. praksa da se pripremno ročište odlaže i po nekoliko puta, iako za to nema uporišta u zakonima o parničnom postupku i sl.). Sve ovo ukazuje na propuste u efikasnom upravljanju postupkom, što je pitanje koje Ustavni sud ne može rješavati u okviru svoje apelacijske nadležnosti. Naime, kod utvrđivanja eventualnog kršenja prava na suđenje u

razumnom roku, relevantni su samo kriteriji koji su već navedeni u ovoj odluci, a među njima nije dosljedno poštovanje zakonom propisanih rokova ili nekih drugih procesnih pravila koja su propisana kako bi se postupkom efikasno upravljalo i kako bi se ostvarilo načelo ekonomičnosti postupka, kako traže zakoni o parničnom postupku. Stoga se može desiti da ukupna duljina postupka u vrijeme obraćanja Ustavnom sudu još nije dostigla zabrinjavajući stupanj prema standardima članka 6. stavak 1. Europske konvencije da bi se moglo utvrditi kršenje tog prava, ali se zbog propusta u efikasnom upravljanju postupkom može dostići i ta granica. Djelovanje u tim ranijim fazama postupka, putem odgovarajućeg pravnog lijeka osmišljenog da ubrza postupak kako bi se spriječilo njegovo predugo trajanje, predstavljalo bi prevenciju u postupcima koji traju, da ne dođe do kršenja prava na suđenje u razumnom roku, kako kroz svoje odluke zahtijeva i Europski sud. Svakako, apelacija Ustavnom sudu zbog duljine postupka bi i dalje bila dostupna, ali kao dodatno sredstvo zaštite ljudskog prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi to bilo potrebno.

112. Dakle, zbog toga što nadležna javna vlast još nije pronašla adekvatan način da riješi ovaj očigledan problem na koji Ustavni sud godinama ukazuje, zatim zbog ograničene ustavne mogućnosti Ustavnog suda da odredi konkretne mjere ubrzanja u svakom konkretnom predmetu, ali i zbog stalnog povećanja broja apelacija koje se odnose na pitanje dugotrajnosti sudskih postupaka, učinkovitost apelacije, kao pravnog lijeka koji je po ovom pitanju jedini dostupan apelantima, ozbiljno je dovedena u pitanje u smislu stvarnog i efikasnog okončanja sudskih postupaka, kako bi se suštinski ispunili zahtjevi suđenja u razumnom roku.

113. Imajući sve ovo u vidu, Ustavni sud smatra da postoji kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

d) Mjere koje je potrebno poduzeti s ciljem izvršenja ove odluke

U odnosu na pravo na suđenje u razumnom roku

114. Što se tiče mjera koje nadležna javna vlast treba poduzeti, Ustavni sud je u Odluci broj *AP 303/16* naglasio da „premda ne treba isključiti daljnju reformu zakonodavstva i pravnih sredstava u ostvarenju prava na pravično suđenje, prema mišljenju Ustavnog suda, primarna uloga pripada preventivnim i strukturalnim zahvatima koji bi trebali osigurati institucionalnu sposobnost kvalitetnog i brzog suđenja, te koji bi vjerojatnost da dođe do povrede prava na pravično suđenje minimizirali i otklonili već u početku” (*op. cit. AP 303/16*, točka 40.). Ustavni sud smatra značajnim ukazati na činjenicu da prima neusporedivo najveći broj apelacija koje se odnose na povredu prava na donošenje

odluke u razumnom roku, odnosno nepostojanje učinkovitog pravnog lijeka u svezi s pravom na donošenje odluke u razumnom roku, u odnosu na druge zemlje (npr. zemlje u regionu) koje, u pravilu, imaju poseban zakon prema kojem se građani mogu obraćati redovnim sudovima ili drugim organima samo zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, pred kojima se njihovi zahtjevi rješavaju tako da obraćanje Ustavnom sudu određene države uopće nije potrebno ili je svedeno na najmanju moguću mjeru. Imajući u vidu izneseno, Ustavni sud smatra da će u ovakvim okolnostima, u kojima je utvrđeno sustavno kršenje prava na suđenje u razumnom roku, stvarni efekti mjera i aktivnosti biti vidljivi i suštinski učinkoviti samo ako svaki dio javne vlasti koji ima nadležnosti u svezi s dobrom organizacijom pravosuđa, djelujući pojedinačno i zajedno, poduzme odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti kako bi se osiguralo učinkovito uživanje u pravu na pravično suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

115. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra neophodnim zahtjev za poduzimanje adekvatnih mjera u smislu ove odluke adresirati VSTVBiH, nadležnim vladama i predsjedniku suda pred kojim se postupci vode budući da svi oni imaju određene, zakonom propisane obveze u svezi s kreiranjem i održavanjem efikasnog pravosuđa.

U odnosu na pravo iz članka 13. Europske konvencije

116. Imajući u vidu da je u ovoj odluci utvrđeno i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, a slijedeći praksu Europskog suda u sličnim slučajevima (vidi, npr. *Rumpf protiv Njemačke*, „pilot” presuda od 2. rujna 2009. godine, *Athanasiou i dr. protiv Grčke*, „pilot” presuda od 21. prosinca 2010. godine i sl.), Ustavni sud smatra da je neophodno naložiti da Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i VSTVBiH bez odlaganja, a najkasnije u roku od šest mjeseci od primitka ove odluke Ustavnog suda, poduzmu odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti s ciljem propisivanja jednog ili više učinkovitih pravnih lijekova u skladu sa člankom 13. Europske konvencije i sa ovom odlukom radi efikasne zaštite prava na suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

117. Ustavni sud zaključuje da je u svim postupcima iz apelacija koje su predmet ove odluke došlo do kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije budući da je u svakom pojedinačnom slučaju duljina postupka bila pretjerano duga, za što sudovi nisu dali razumno i logično objašnjenje. Osim toga, usprkos mjerama koje se poduzimaju za rješavanje prekomjerne duljine sudskih postupaka, Ustavni sud smatra da je takvo

prekomjerno trajanje sudskih postupaka posljedica sustavnih nedostataka u organiziranju pravosuđa i efektivnom ostvarivanju nadležnosti raznih razina javne vlasti u ovoj oblasti, zbog čega postoji sustavno kršenje ovog prava pred redovnim sudovima.

118. Ustavni sud, također, zaključuje da postoji i kršenje prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na suđenje u razumnom roku iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije budući da ne postoji učinkovit pravni lijek kojim bi se apelantima, prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, omogućilo ubrzanje postupka koji je u tijeku ili obeštećenje zbog odugovlačenja koje se već desilo.

119. Na temelju članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2), članka 62. stavak (7), članka 72. st. (4) i (5) i članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

120. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 382/17

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Радојке Праштало поднесена против Рјешења Врховног суда Републике Српске број 71 0 Рс 142804 15 Рев од 24. новембра 2016. године, Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 14 Рсж од 22. децембра 2014. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 12 Рс од 26. марта 2014. године

Одлука од 10. маја 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 382/17**, рјешавајући апелацију **Радојке Праштало**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка ц), члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 10. маја 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Радојке Праштало поднесена против Рјешења Врховног суда Републике Српске број 71 0 Рс 142804 15 Рев од 24. новембра 2016. године.

Одбацује се као недопуштена апелација Радојке Праштало поднесена против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 14 Рсж од 22. децембра 2014. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 12 Рс од 26. марта 2014. године због протеча рока за подношење апелације.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Радојка Праштало (у даљњем тексту: апеланткиња) из Бање Луке поднијела је 31. јануара 2017. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 71 0 Рс 142804 15 Рев од 24. новембра 2016. године, Пресуде Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 71 0 Рс 142804 14 Рсж од 22. децембра 2014. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) број 71 0 Рс 142804 12 Рс од 26. марта 2014. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда затражено је 30. марта 2017. године да достави одговор на апелацију.
3. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 31. марта 2017. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:
5. Апеланткиња је 14. маја 2012. године лично тужбом Основном суду у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) покренула радни спор против Универзитета у Бањој Луци - Електротехнички факултет (у даљњем тексту: тужени), тражећи поништење аката туженог, враћање на посао, те исплату разлике неисплаћених плата и накнаду штету по основу изгубљене зараде.
6. Основни суд је Пресудом број 71 0 Рс 142804 12 Рс од 26. марта 2014. године тужбени захтјев у цијелости одбио на начин прецизиран у изреци првостепене пресуде (висина спора у пресуди није назначена).
7. Одлучујући о жалби коју је апеланткиња поднијела лично против првостепене пресуде, Окружни суд је Пресудом број 71 0 Рс 142804 14 Рсж од 22. децембра 2014. године жалбу одбио и првостепену пресуду потврдио.
8. Незадовољна пресудом Окружног суда, апеланткиња је лично изјавила ревизију Врховном суду који је Рјешењем број 71 0 Рс 142804 15 Рев од 24. новембра 2016. године ревизију одбацио.

9. Испитујући допуштеноост ревизије, Врховни суд се позвао на одредбу члана 247 став (2) Закона о парничном поступку („Службени гласник РС” бр. од 58/03 до 61/13, у даљем тексту: ЗПП) којом је, између осталог, прописано да је ревизија недозвољена ако није изјављена посредством пуномоћника из одредбе члана 301б) ЗПП, којом је, опет, прописано да у поступку по ревизији странку мора да заступа адвокат, осим ако је сама странка адвокат, а изузетно од овог става, странка може сама да изјави ревизију ако има положен правосудни испит, односно за странку ревизију може да изјави пуномоћник који је, према одредбама ЗПП или другог закона, овлашћен да заступа странку, а који има положен правосудни испит (став 2 члана 301б ЗПП). Врховни суд је, имајући у виду цитиране одредбе, закључио да је постојање положеног правосудног испита подносиоца ревизије услов за допуштеноост ревизије.

10. У конкретном случају, како је истакао Врховни суд, ревизију против правоснажне одлуке другостепеног суда изјавила је апеланткиња лично, а како се ради о неотклоњивом процесном недостатку, јер апеланткиња није дипломирани правник и нема положен правосудни испит (према стању предмета, апеланткиња је доктор техничких наука из области електротехнике), ревизија се показује као недопуштена, па је примјеном одредаба члана 247 ст. (1) и (2) ЗПП одлучено као у диспозитиву рјешења.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

11. Апеланткиња сматра да је оспореним одлукама прекршено њено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европски суд), као и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције и право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. Апеланткиња исцрпно елаборира разлоге због којих је ревизију изјавила, сматрајући да је била основана, али да је она, ипак, одбачена само због чињенице што је у ревизионом поступку није заступао адвокат. Сматра да се таквом законском одредбом одузима правда грађанима Републике Српске на начин да се право на суђење чини још недоступнијим него што је то било раније. Сматра да су таквом одредбом грађани дискриминисани према материјалним могућностима и према територијалном основу, јер немају сви грађани приступ суду ако нису адвокати или немају средстава да плате адвоката, те ако не живе на територији Федерације БиХ, иако постоји само један Устав БиХ. Сматра да се

таквим законским рјешењем крши и опште право на лично заступање. Апеланткиња од Уставног суда тражи да испита да ли јој је рјешењем Врховног суда повријеђено право на приступ суду као сегменту права на правично суђење, те, у вези с тим, права из чл. 13 и 14 Европске конвенције.

б) Одговор на апелацију

12. Врховни суд је апелационе наводе оцијенио неоснованим уз образложење да су судови у редовном поступку дужни да примјењују позитивне прописе, а ако им се у поступку постави питање правне ваљаности или уставности, онда то питање могу да прослиједи надлежном суду (Уставном суду или Уставном суду РС). Наглашено је да редовни судови не могу *ad hoc* оцјењивати правну ваљаност прописа, јер то није у складу са уставним принципом владавине права из члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине.

V. Релевантни прописи

13. У **Закону о парничном поступку** („Службени гласник РС” бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 и 49/09), у тексту који је важио прије измјена и допуна, релевантне одредбе гласе:

ВАНРЕДНИ ПРАВНИ ЛИЈЕКОВИ

1. Ревизија

Члан 237.

(1) Странке могу изјавити ревизију против правоснажне пресуде донесене у другом степену у року од 30 дана од дана достављања преписа пресуде, а у привредним споровима 15 дана.

(2) Ревизија није дозвољена ако вриједност побијаног дијела правоснажне пресуде не прелази 10.000 конвертибилних марака, а у привредним споровима 20.000,00 КМ.

(3) Изузетно Врховни суд Републике Српске може дозволити ревизију у свим предметима, ако оцијени да би одлучивање по ревизији било од значаја за примјену права у другим случајевима.

Члан 300. став (1)

Странке могу предузимати радње у поступку лично или преко пуномоћника.

Члан 301. ст. (1) и (3)

(1) Пуномоћник може бити адвокат, адвокатско друштво или запослени код службе за бесплатну правну помоћ, као и, за правна лица запослени код тог правног лица, а за физичка лица брачни, односно ванбрачни друг странке или сродник странке по крви или по тазбини.

(3) У радним споровима, бесплатно радника може заступати и лице запослено за пружање правне помоћи при синдикату, под условом да је дипломирани правник и да има положен правосудни испит.

14. У **Закону о измјенама и допунама Закона о парничном поступку** („Службени гласник РС” број 61/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 49.

У члану 237. став 2. мијења се и гласи:

„Ревизија није дозвољена ако вриједност побијаног дијела правоснажне пресуде не прелази 30.000 КМ, а у привредним споровима 50.000 КМ.”

Досадашњи став 3. мијења се и гласи:

„У случајевима у којима ревизија није дозвољена према одредби става 2. овог члана, странке могу поднијети ревизију против другостепене пресуде ако одлука о спору зависи о рјешењу некога материјалноправног или процесноправног питања важног за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени, а нарочито:

1) ако о том питању ревизијски суд још није заузео схваћање одлучујући о појединим предметима или на сједници одјељења, а ријеч је о питању о којем постоји различита пракса другостепених судова,

2) ако је о том питању ревизијски суд већ заузео схваћање, али је одлука другостепеног суда заснована на схваћању које није подударно с тим схваћањем,

3) ако је о том питању ревизијски суд већ заузео схваћање и пресуда се другостепеног суда заснива на том схваћању, али би, уважавајући разлоге изнесене током претходног првостепеног и жалбеног поступка због промјене у правном систему, условљене новим законодавством или међународним споразумима, те одлуком Уставног суда Босне и Херцеговине, Европског суда за људска права - требало да се преиспита судска пракса.”

Послије става 3. додаје се нови став 4, који гласи:

„У ревизији из става 3. овог члана странка треба да јасно назначи правно питање због којег је поднијела ревизију, уз одређено навођење прописа и других важећих извора права који се на њега односе, те изложи разлоге због којих сматра да је оно важно за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени.”

Члан 50.

Члан 241. мијења се и гласи:

„Ревизијски суд испитује побијану пресуду само у оном дијелу у коме се она побија ревизијом, у границама разлога наведених у ревизији, пазећи по службеној дужности на примјену материјалног права.

По ревизији из члана 237. став 3. овог закона, ревизијски суд испитује побијану пресуду само у дијелу у којем се побија ревизијом и само због питања које је важно за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени, због којег је поднесена и које је у њој одређено назначено као такво, уз позивање на прописе и друге изворе права који се на то питање односе.”

Члан 52.

У члану 247. став 2. мијења се и гласи:

„Ревизија је недозвољена ако није изјављена преко опуномоћеника из члана 301б. овог закона, ако је изјављена од лица које није овлашћено за подношење ревизије или лица које је одустало од ревизије или ако лице које је изјавило ревизију нема правни интерес за подношење ревизије, или ако је ревизија изјављена против пресуде против које се по закону не може изјавити.”

Послије става 2. додају се нови ст. 3, 4, 5, 6. и 7, који гласе:

„Ревизијски суд ће рјешењем утврдити да је подносилац ревизије одустао од поднесене ревизије ако је то пропустио учинити првостепени суд.

Ревизију из члана 237. став 3. овог закона суд ће рјешењем одбацити као недопуштену и ако у ревизији не буде назначено правно питање због којег се подноси, уз одређено навођење прописа и других важећих извора права који се на њега односе, као и зато што у њој нису одређено изложени разлози због којих подносилац сматра да је то питање важно за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени.

Ревизијски суд ће ревизију из члана 237. став 3. овог закона одбацити и ако оцијени да правно питање због којег је она изјављена није важно за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени.

У образложењу рјешења из ст. 4. и 5. овог члана суд се позива само на одредбе наведених ставова који предвиђају одбацавање такве ревизије. Ако оцијени да би то било сврсисходно, суд ће образложити разлоге због којих је донио такво рјешење.

Ако суд у случају из става 5. овог члана нађе да само неко од више истакнутих правних питања није важно за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени, ревизија ће се одбацити само у погледу тог питања.”

Члан 68.

У члану 301. у ставу 1. ријечи: „или по тазбини” замјењују се ријечима: „по правој линији до било ког степена, у побочној линији до четвртог степена закључно, односно сродник по тазбини закључно до другог степена.”

Члан 69.

Послије члана 301. додају се нови чл. 301а. и 301б., који гласе:

Члан 301б.

У поступку по ревизији странку мора, као пуномоћник, заступати адвокат, осим ако је сама странка адвокат.

Изузетно од става 1. овог члана, странка може сама изјавити ревизију, ако има положен правосудни испит, односно за странку ревизију може изјавити пуномоћник који је, према одредбама овог или другог закона, овлашћен да заступа странку, а који има положен правосудни испит.”

15. У Закону о измјенама и допунама Закона о парничном поступку („Службене новине ФБиХ” број 98/15) релевантне одредбе гласе

Члан 247. ст. (1) и (2)

„(1) Недозвољену ревизију одбацаће ревизијски суд рјешењем, као и неблаговремену или непотпуну ревизију, ако то, у границама својих овлашћења, није учинио првостепени суд.

(2) Ревизија је недозвољена ако није изјављена путем пуномоћника из члана 301б. овог закона, ако ју је изјавило лице које није овлашћено на подношење ревизије, или лице које је одустало од ревизије, или ако лице које је изјавило ревизију нема правни интерес за подношење ревизије, или ако је ревизија изјављена против пресуде против које се по закону не може поднијети.”

Члан 301б.

(1) Странка може поднијети ревизију путем пуномоћника који је адвокат.

(2) Изузетно од става 1. овог члана, странка може сама поднијети ревизију ако има положен правосудни испит, односно за њу може ревизију поднијети као пуномоћник лице које је према одредбама овог или којег другог закона овлашћено заступати га у том својству иако није адвокат, ако има положен правосудни испит.

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

а) Допустивост у односу на Пресуду Окружног суда број 71 0 Рс 142804 14 Рсж од 22. децембра 2014. године

18. Апеланткиња предметном апелацијом оспорава (и) пресуду Окружног суда против које је изјавила ревизију, а коју је Врховни суд одбацио као недозвољену због процесних разлога, па произилази да ревизија у конкретном случају није била дјелотворан правни лијек.

19. Уставни суд подсјећа да, сходно пракси Уставног суда, ревизија је, у случају када су испуњени услови допустивости предвиђени процесним законом, дјелотворан правни лијек, који је апелант дужан да исцрпи прије подношења апелације Уставном суду. Међутим, из расположивих докумената не може да се са сигурношћу тврди да би ревизија, и да ју је изјавило овлашћено лице, у смислу члана 301б ЗПП, заиста била дјелотворна. Наведено стога што се Врховни суд није бавио допустивошћу ревизије, у смислу члана 237 ст. (2) и (3) ЗПП, а из расположивих докумената то није очито барем када се ради о висини побијаног дијела оспорене пресуде, односно имовинском цензусу, сходно ставу (2) члана 237 ЗПП. Будући да Уставни суд није надлежан да испитује допустивост ревизије, сходно цитираним одредбама

ЗПП, Уставни суд закључује да је у конкретном случају коначна одлука Пресуда Окружног суда број 71 0 Рс 142804 14 РСж од 22. децембра 2014. године. Сходно томе, имајући у виду датум доношења другостепене пресуде (22. децембар 2014. године), чињеницу да је апеланткиња против те одлуке изјавила ревизију, те датум када је апеланткиња поднијела апелацију против рјешења Врховног суда (31. јануар 2017. године), очито је да је апелација у односу на коначну пресуду Окружног суда поднесена протеком рока који је прописан чланом 18 став (1) Правила Уставног суда.

20. Имајући у виду одредбу члана 18 став (3) тачка ц) Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико је претекао рок за подношење апелације, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

б) Допустивост у односу на Рјешење Врховног суда број 71 0 Рс 142804 15 Рев од 24. новембра 2016. године

21. Апеланткиња предметном апелацијом оспорава (и) Рјешење Врховног суда број 71 0 Рс 142804 15 Рев од 24. новембра 2016. године против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Уставни суд поново указује да ревизија коју је апеланткиња изјавила није била дјелотворан правни лијек, јер је она одбачена због процесних разлога, па се у таквим околностима поставља питање допустивости предметне апелације, у смислу члана 18 став (3) Правила Уставног суда. Међутим, будући да предметна апелација управо покреће питање квалитета законске норме којом је апеланткињи у ревизијском поступку ускраћена парнична способност за изјављивање ревизије, Уставни суд има обавезу да испита квалитет законске норме на коју апеланткиња указује, односно да испита да ли се том одредбом крше апеланткињина уставна права и права из Европске конвенције (види, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 2809/12 од 24. маја 2013. године, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Сходно томе, Уставни суд ће испитати благовременост поднесене апелације у односу на оспорено рјешење. Дакле, из расположивих докумената произилази да је оспорено рјешење апеланткиња примила 23. децембра 2016. године, а апелација је поднесена 31. јануара 2017. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Стога, апелација у овом дијелу, сходно претходно изнесеном, испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

23. Апеланткиња побија рјешење Врховног суда, тврдећи да је тим рјешењем повријеђено њено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, и то у сегменту права на приступ суду, те, у вези с тим правом, права из чл. 13 и 14 Европске конвенције.

Право на правично суђење

24. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

25. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.

26. Апеланткиња тврди да је оспореним рјешењем Врховног суда прекршено њено право на приступ суду, као сегменту права на правично суђење, јер је ревизија, коју је лично изјавила против правоснажне другостепене пресуде, одбачена примјеном одредбе члана 247 став (2) ЗПП, па сматра да такво законско ограничење није у складу са правом на правично суђење.

27. Наиме, измјенама и допунама ЗПП које су се на подручју РС десиле током 2013. године тај закон је значајно измијењен, а основни циљ измјена био је, између осталог, убрзање парничног поступка, односно побољшање ефикасности судова у рјешавању спорова у грађанским предметима. Уставни суд запажа да су значајне измјене ЗПП унесене и у погледу допуштености ревизије, у смислу члана 237 ст. (2) и (3) ЗПП, односно да су услови за допуштеност ревизије новим измјенама додатно сужени - имовински цензус је са 10.000,00 КМ повећан на 30.000,00 КМ, односно са 20.000,00 КМ на 50.000,00 КМ у привредним споровима, а став (3) цитиране одредбе

такође је претрпио значајне измјене уз додавање новог става (4) који прецизира шта све ревизија треба да садржи уколико се изјављује сходно ставу (3) члана 237 ЗПП (види Релевантне прописе). Уставни суд, такође, запажа да се Врховни суд приликом разматрања допуштености ревизије није бавио овим законским условима, већ је допуштеност ревизије сагледао у свјетлу новог законског ограничења које прописује да ревизија није дозвољена, у смислу одредбе члана 247 став (2) ЗПП, ако она није изјављена посредством пуномоћника из члана 301б ЗПП, а пуномоћник из цитиране одредбе је, сходно ставу (1) цитираног члана, адвокат, осим ако је сама странка адвокат. Изузетак од наведеног прописује став (2) цитираног члана који прецизира да „странка може сама да изјави ревизију ако има положен правосудни испит, односно за странку ревизију може да изјави пуномоћник који је, према одредбама овог (види члан 301 ЗПП) или другог закона, овлашћен да заступа странку а који има положен правосудни испит”. Идентична ограничења у погледу изјављивања ревизије прописана су и у ЗПП који се примјењује на подручју Федерације БиХ а измјене у том ентитету су се десиле нешто касније, односно током 2015. године. Уставни суд, такође, запажа да су измјене и допуне ентитетских процесних закона из грађанске области готово идентичне уз незнатне појмовне и језичке разлике, те разлике условљене друкчијом организацијом и називима у правосудним системима ентитетâ. Управо наведено јесте и одговор на апеланткињине приговоре изнесене у апелацији да се спорна ограничења односе само на територију Републике Српске.

28. Имајући у виду апеланткињине приговоре који покрећу питање кршења права на приступ суду, Уставни суд подсећа да Европска конвенција изричито и не помиње право на приступ суду, а да је Европски суд за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) право на приступ суду први пут објаснио у предмету *Golder против Уједињеног Краљевства* (види, Европски суд, *Golder против Уједињеног Краљевства*, апликација број 4451/70, 1975. год.) у којем је, између осталог, закључено да право на правично суђење укључује и право на приступ суду које не смије да буде условљено, односно отежано. Европски суд је, такође, у својим бројним одлукама (види, између осталих, Европски суд, *Kreuz против Пољске*, одлука из 2001. год.) усвојио становиште да право на суд није апсолутно и да оно може да буде подложно *implicite* допуштеним ограничењима, јер право на приступ суду по својој нарави захтијева регулацију државе. Рестрикције могу да се тичу права приступа као таквог или његових одређених елемената, нпр. јавности поступка, или поступак може да се ограничи на утврђивање специфичних питања закона. Штавише, извјесне *implicite* рестрикције примјењују се у том смислу да кривични поступак може да буде и окончан без интервенције суда под условом да не води до формалног или чињеничног утврђивања стања ствари. Власти, такође, могу да одреде специфична

ограничења правила приступа суду, али дата ограничења не смију да угрожавају право приступа самој његовој суштини и мора да буде довољно јасно, или њихове одредбе морају да садржавају гаранције да не буду погрешно схваћене. Заправо, ограничења која се примјењују морају да теже легитимном циљу, а мора да постоји и разуман однос пропорционалности између употријебљених средстава и циља који жели да се постигне (види, између осталих, Европски суд, *Tinnelly & Sons Ltd.* и други, те *McElduff и други против Уједињеног Краљевства*, 1998. год.). Европски суд је у специфичним околностима грађанског предмета *Tolstoj Miloslavsky против Уједињеног Краљевства* усвојио становиште да обавеза плаћања 124.900 енглеских фунти, као кауција за трошкове жалбеног поступка, није испунила тај захтјев.

29. Коначно, Уставни суд подсјећа да Европски суд право на приступ суду везује за ниже судске инстанце, те да је усвојио становиште да се приступ највишој судској инстанци може да сузи на различите начине, али се и тада, као што је већ наглашено, води рачуна о односу ограничења са његовом сврхом и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права, те да ли је оно неопходно у обиму потребном да се сврха ограничења задовољи у демократском друштву и без задирања у суштину зајемченог права.

30. Полазећи од наведених принципа Европског суда, Уставни суд запажа да је апеланткиња лично покренула предметни радни спор и водила поступак без пуномоћника у којем је исходила двије мериторне одлуке (пресуде Основног и Окружног суда). Дакле, апеланткиња је без икаквих процесних ограничења водила поступак пред нижестепеним судовима, јер је пред Основним и Окружним судом имала парничну способност, односно способност парничне странке да сама, лично и непосредно, без пуномоћника, предузима парничне радње (поднесе тужбу, учествује на расправама, поднесе жалбу). Апеланткиња наведено и не оспорава из чега произилази да суштински апеланткињи није било угрожено право на приступ суду пуне јурисдикције на двије судске инстанце.

31. Сходно томе, Уставни суд подсјећа на становиште Европског суда који право на приступ суду, у битном, везује за нижестепене судове, а право на приступ суду највише инстанце може да сузи на различите начине без, дакако, задирања у суштину зајемченог права. У конкретном случају ради се о законском ограничењу (члан 247 став 2 ЗПП) којим је странци у поступку која нема адвоката, а сама није адвокат и нема положен правосудни испит, односно коју не заступа пуномоћник који има положен правосудни испит (члан 301 у вези са чланом 301б став (2) ЗПП), онемогућено да лично изјави ревизију, јер такве странке, као што је случај са апеланткињом, за ту процесну радњу немају парничну способност.

32. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је ревизија ванредан, деволутиван, несуспензиван и двострани правни лијек који може да се користи само у условима прописаним законом. Уставни суд, даље, подсјећа да ревизија може да се изјави због повреде процесног и материјалног права, али не и због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, те да су границе испитивања ревизије новим законским рјешењем додатно сужене (члан 241 ЗПП). Уставни суд, такође, запажа да су измјенама и допунама ЗПП одредбе члана 237 ЗПП којима су прописани услови за допуштеност ревизије претрпјеле значајне измјене. Тако је ставом (2) цитираног члана имовински цензус за допуштеност ревизије са 10.000,00 КМ повећан на 30.000,00 КМ, односно са 20.000,00 КМ на 50.000,00 КМ у привредним споровима, а и став (3) члана 237 ЗПП (услови за допуштеност ревизије у посебним случајевима) је обухваћен значајним измјенама, што је био разлог да се новим ставом (4) додатно прецизира шта ревизија треба да садржи уколико се изјављује сходно ставу (3) члана 237 ЗПП. Сходно томе, нови став (4) гласи да „у ревизији из става (3) овог члана странка треба да јасно назначи правно питање због којег је поднијела ревизију уз одређено навођење прописа и других важећих извора права који се на њега односе, те изложи разлоге због којих сматра да је оно важно за обезбјеђење јединствене примјене права и равноправности свих у његовој примјени”. Уставни суд, такође, подсјећа да, уколико ревизија не буде сачињена у складу са ставом (4) члана 237 ЗПП, постоји могућност да она буде одбачена примјеном члана 247 став (4) ЗПП. Према оцјени Уставног суда, образложење навода ревизије, као ванредног правног лијека, који се користи у условима прописаним законом, захтијева квалификовано знање из области права од странака, па се у таквим околностима, сходно новим измјенама ЗПП у вези са допуштености ревизије, чини сасвим логичним да странкама у ревизијском поступку пред Врховним судом буде ускраћена парнична способност.

33. Стога, према оцјени Уставног суда, новопрписана парнична неспособност странака у ревизијском поступку управо омогућава несметан и ефикасан рад судова и елиминише могућност да се пред судом појављују неуке и странке невичне праву, како би се, између осталог, заштитила сама странка и избјегло непотребно одуговлачење поступка, што је био и један од основних циљева нових измјена и допуна ЗПП. Према оцјени Уставног суда, *ratio legis* тог законског ограничења је, заправо, подизање степена стручности заступања пред највишом судском инстанцом у ентитетима, односно ефикаснији и стручнији рад приликом коришћења ревизије као ванредног правног лијека, што је било и нужно с обзиром на додатне законске измјене у вези са допуштености ревизије. Уставни суд сматра да се прописивањем да странку која није адвокат, или која нема положен правосудни испит мора да заступа адвокат или пуномоћник из члана 301б. став 2 ЗПП у поступку ревизије,

као ванредног правног средства, које се користи уз законска ограничења прописана одредбом члана 237 ст. (2) и (3) ЗПП, не ограничавају странке у заштити њихових права. Штавише, према оцјени Уставног суда, захтјевом за стручно заступање, због сложености поступка, важности спора, вриједности спора, те ефикасности суђења пред највишом ентитетском судском инстанцом, заправо се штите права странака за чију је заштиту неопходно стручно правно знање и искуство, чиме се омогућава да се о правима и обавезама странака одлучи дјелотворно и у разумном року.

34. Сходно свему наведеном, Уставни суд сматра да у околностима конкретног случаја законским ограничењем прописаним одредбом члана 247 став (2) ЗПП апеланткињи није прекршено право на приступ суду, као сегменту права на правично суђење, будући да је то ограничење пред највишом судском инстанцом у ентитету, те пропорционално и неопходно, у обиму потребном да се сврха ограничења задовољи у демократском друштву, којим није дошло до задирања у суштину зајемченог права.

35. Стога, Уставни суд закључује да оспореним рјешењем Врховног суда није дошло до кршења апеланткињиног права на приступ суду као сегменту права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали приговори

36. У вези с апеланткињиним приговорима да су овим законским ограничењем дискриминисани грађани слабог имовног стања који немају могућност да ангажују адвоката да их у ревизијском поступку заступа, Уставни суд ове приговоре сматра неоснованим. Наиме, Уставни суд подсјећа да је одредбом члана 301 ЗПП прецизирано ко може бити пуномоћник, односно ко све може да заступа странку у парничном поступку, а из цитиране одредбе произилази да адвокати нису једини који то могу да обављају, што је видљиво и из одредбе члана 301б. став (2) ЗПП. Уставни суд подсјећа да је у апеланткињином случају то могао да буде, између осталих, и запосленик службе за бесплатну правну помоћ са положеним правосудним испитом, односно, будући да се радило о радном спору, и лице запослено да пружа правну помоћ при синдикату са положеним правосудним испитом (види члан 301 ст. (1) и (3) ЗПП). У вези с приговорима да су овим законским ограничењем дискриминисани грађани Републике Српске, јер на подручју Федерације БиХ ово законско ограничење не постоји, Уставни суд подсјећа да је претходно детаљно образложио да су процесни закони који се примјењују у парницама у оба ентитета усаглашени и готово идентични с тим да су се измјене ЗПП на подручју ФБиХ десиле

нешто касније. Сходно томе, Уставни суд сматра да овакви приговори, у суштини, не покрећу питање кршења права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције на коју се апеланткиња позвала.

37. У вези с апеланткињиним позивањем на кршење права из члана 13 Европске конвенције, Уставни суд, сходно пракси Европског суда, подсјећа да, када је ријеч о праву на приступ суду, захтјеви из члана 13 Европске конвенције апсорбовани су онима из члана 6 став 1 Европске конвенције (види, Европски суд, *Ganci* против Италије, 2003. год.). Будући да је Уставни суд претходно детаљно образложио апеланткињине приговоре у вези са кршењем права на приступ суду у оквиру права на правично суђење, Уставни суд због истих разлога сматра да су и наводи о кршењу права из члана 13 Европске конвенције неосновани.

VIII. Закључак

38. Уставни суд закључује да нема кршења права на приступ суду као сегменту права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је Врховни суд одбацио апеланткињину ревизију коју је она лично изјавила, сходно одредбама члана 247 став (2) ЗПП, јер тим законским ограничењем, супротно апеланткињиним тврдњама, није дошло до задирања у суштину зајемченог права.

39. Нема ни кршења забране дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на приступ суду у околностима када приговори изнесени у том правцу суштински не покрећу питање кршења наведеног права.

40. Коначно, нема ни кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције када заштита коју пружа члан 6 став 1 у сегменту приступа суду, заправо, апсорбује ону коју пружа члан 13 Европске конвенције, при чему је детаљно образложено зашто није дошло до кршења права на приступ суду.

41. На основу члана 18 став (3) тачка ц) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

42. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 4348/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Hercegovačko-neretvanskog kantona podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 085653 13 Rev od 29. augusta 2014. godine

Odluka od 15. juna 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4348/14**, rješavajući apelaciju **Hercegovačko-neretvanskog kantona**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 15. juna 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Hercegovačko-neretvanskog kantona podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 085653 13 Rev od 29. augusta 2014. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Hercegovačko-neretvanski kanton (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Kantonalno javno pravobranilaštvo Mostar (u daljnjem tekstu: Pravobranilaštvo), podnio je 1. oktobra 2014. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 58 0 Ps 085653 13 Rev od 29. augusta 2014. godine. Apelant je apelaciju dopunio 6. novembra 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud), Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem

tekstu: Općinski sud), tužioca Udruženja „Vaša prava BiH” Sarajevo i učesnika u postupku, tuženih Osnovne škole Stolac i Osnovne škole Čapljina zatraženo je 9. i 10. februara 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Kantonalni i Općinski sud, Udruženje „Vaša prava BiH” Sarajevo su odgovore na apelaciju Sudu dostavili u periodu od 6. do 21. februara 2017. godine, dok Pravobranilaštvo, Osnovna škola Stolac i Osnovna škola Čapljina nisu dostavili odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Odlučujući o tužbi Udruženja „Vaša prava BiH” Sarajevo (u daljnjem tekstu: tužilac) protiv apelanta, Osnovne škole Stolac i Osnovne škole Čapljina (u daljnjem tekstu: prvotuženi, drugotužena i trećetužena ili tuženi) radi utvrđenja diskriminacije, Općinski sud je donio Presudu broj 58 0 Ps 085653 11 Ps od 27. aprila 2012. godine kojom je utvrđeno da su tuženi organiziranjem škole na etničkom načelu i donošenjem i implementacijom školskih planova i programa na etničkom načelu odvajali učenike u školama na području apelanta na osnovu njihove etničke pripadnosti, čime su počinili diskriminaciju. Istom presudom je naloženo apelantu kao prvotuženom da preduzme neophodne i zakonom predviđene korake i radnje usklađene s legitimnim i specifičnim ciljevima obrazovanja u skladu s propisima Bosne i Hercegovine s ciljem prestanka dalje diskriminacije djece u školama na području HNK na osnovu njihove etničke pripadnosti tako što će najkasnije do 1. septembra 2012. godine ustanoviti jedinstvene integrirane multikulturalne obrazovne ustanove-škole za utvrđena upisna područja s jedinstvenim nastavnim naučnim planom i programom, uz puno poštovanje prava djece na obrazovanje na maternjem jeziku, dok je drugotuženoj i trećetuženoj naloženo da u istom roku integracijom stvore osnov multikulturalnosti škole i obrazovanja djece bez obzira na etničku pripadnost po jedinstvenom planu i programu na maternjem jeziku.

6. U obrazloženju presude je navedeno da je ocjenom izvedenih dokaza Općinski sud odbio kao neosnovan prigovor tuženih o nedostatku aktivne legitimacije tužioca, zaključivši da aktivna legitimacija tužioca za podnošenje tužbe u konkretnom slučaju neposredno proizlazi iz odredbe člana 17. Zakona o zabrani diskriminacije kojom je regulirano da „udruženja, (...) koji imaju opravdani interes za zaštitu interesa određene grupe lica mogu podnijeti tužbu (...) ako učine vjerovatnim da je postupanjem tuženog povrijeđeno pravo na jednako postupanje većeg broja lica”, a u vezi sa odredbama Statuta

tužioca od 23. januara 2009. godine kojim su propisani osnovni ciljevi, odnosno djelatnost Udruženja. Općinski sud je također utvrdio da apelantova pasivna legitimacija proizlazi iz odredbe člana 9. stav 1. Zakona o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave („Službene novine HNK” br. 4/98 i 4/07), kojom odredbom zakona je propisano da je politika osnovnog obrazovanja u cijelosti u nadležnosti apelanta kao prvotuzenog i odredbe čl. 13. i 14. navedenog zakona, a da drugotuzena i trećetuzena konkretno provode i izvršavaju zacrtane planove i programe koje donosi apelant. Općinski sud je dalje odbio kao neosnovan prigovor tuženih o neblagovremenosti podnošenja tužbe u smislu rokova iz člana 13. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije, ističući da je tužilac tužbu mogao podnijeti najkasnije tri mjeseca nakon osnivanja, tj. 2009. godine. Ukazano je da u konkretnom slučaju kolektivnu tužbu za utvrđivanje diskriminacije i njenu zabranu nisu podnijele žrtve-djeca, odnosno njihovi zakonski zastupnici, nego u skladu sa članom 17. Zakona o zabrani diskriminacije Udruženje koje je osnovano tek 2009. godine. Imajući u vidu rokove iz člana 13. stav 4. navedenog zakona istaknuto je da je tužilac tužbu mogao podnijeti tri mjeseca nakon osnivanja, dakle 2009. godine, što bi izašlo iz okvira od jedne godine od učinjenog diskriminatornog ponašanja. Istaknuto je da bi uskim tumačenjem navedene odredbe tužilac bio prekludiran u pravu na podnošenje tužbe. U vezi s tim je istaknuto da kod utvrđivanja blagovremenosti u konkretnom slučaju „najvažnija činjenica koja se ne može prenebregnuti jeste to da su diskriminirana djeca koja uživaju posebnu zaštitu, da diskriminirano ponašanje tuženih nije prestalo, da se ono ponavlja početkom svake školske godine kada se djeca upisuju u školu i iznova dijele na nacionalnoj osnovi, i traje svakodnevno dok traje ta školska godina”. Međutim, s obzirom na činjenicu da je tužilac tužbu podnio 25. februara 2011. godine, dakle u toku 2010/2011. godine, a da diskriminaciono ponašanje tuženih traje svakodnevno, i da se svakodnevno ponavlja i da još traje, Općinski sud je zaključio da je tužba blagovremeno podnesena i da se stoga ne može postaviti pitanje da je predmetna tužba neblagovremena sve dok se diskriminaciono ponašanje ponavlja, odnosno jer nema nikakvih naznaka da tuženi uopće razmišljaju da se to stanje promijeni. U vezi s tim je još istaknuto: „U prilog ovakvom stavu suda jeste i to da je prema međunarodnim konvencijama koje štite prava djece neprihvatljivo da se može zakasnit s tužbom kada je u pitanju diskriminacija školske djece i omladine, zbog čega u zemljama u okruženju (Hrvatska i Srbija) zakonom uopće nisu određeni rokovi za podnošenje tužbe za utvrđivanje i zabranu diskriminacije.”

7. Na kraju je istaknuto da tužilac u smislu člana 17. Zakona o zabrani diskriminacije ne mora dokazati da je tuženi povrijedio nečije pravo na jednako postupanje, nego je dovoljno da to učini vjerovatnim, što će reći da je teret dokazivanja na tuženom, odnosno tuženim, a da je tako slijedi i iz odredbe člana 15. Zakona o zabrani diskriminacije, prema kojoj je teret dokazivanja izričito stavljen na navodnog prekršioca. U okolnostima

konkretnog slučaja, prema stavu Općinskog suda, apelant i ostali tuženi su bili ti koji su bili dužni dostaviti školske planove i programe s ciljem dokazivanja identičnosti programa, a što oni nisu učinili. Budući da je Zakon o zabrani diskriminacije *lex specialis* u odnosu na sve druge zakone i na osnovu čega su ocijenjeni neosnovanim navodi tuženih da je tužilac primjenom odredbi Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) dužan dokazati osnovanost tužbenog zahtjeva.

8. Kantonalni sud je Rješenjem broj 58 0 Ps 085653 12 Pž od 11. juna 2013. godine, odlučujući o žalbama tuženih izjavljenim protiv presude Općinskog suda od 27. aprila 2012. godine, žalbe tuženih uvažio, osporenu presudu ukinuo i tužbu tužioca odbacio kao neblagovremenu.

9. Kantonalni sud je naveo da tuženi smatraju neprihvatljivim stav prvostepenog suda da je tužba blagovremeno podnesena jer cijene da ako zakonodavac nije smatrao da treba odrediti rokove za pojedinačne slučajeve za podnošenje tužbe, onda ih ne bi ni propisivao. Obrazlažući svoju odluku sud je, između ostalog, razmotrio žalbene navode vezane za neblagovremenost tužbe tako što je prvenstveno citirao sadržaj obrazloženja (sa str. 6. i 7) prvostepene presude vezan za raspravljanje prigovora neblagovremenosti, te je iznio svoje neslaganje s datim obrazloženjem prvostepenog suda, smatrajući da je ono kontradiktorno s obzirom na sadržaj odredbe člana 13. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije koji propisuje rok od tri mjeseca od dana saznanja o učinjenoj povredi, odnosno najduže godinu dana od učinjene povrede. Istakao je da je neprihvatljiv stav iz prvostepene presude da je „tužba podnesena blagovremeno i da ne može postati neblagovremena sve dok se diskriminirano ponašanje ponavlja” jer zakonodavac ne bi propisivao rokove koji su inače kratki. Također je problematizirao stav prvostepenog suda o analognoj primjeni instituta smetanja posjeda (u kojem se rok računa od svakog novog smetanja). U vezi s tim Kantonalni sud je naveo da ako se saznanje tužioca u konkretnoj pravnoj stvari računa kao prva radnja za koju je tužilac saznao, onda bi prvo saznanje bilo od momenta kada je tužilac formiran, a to je 2. februara 2009. godine. Kako je već rečeno da je tužba protiv tuženih podnesena 25. februara 2011. godine, u tom slučaju ona je, prema ocjeni suda, neblagovremeno podnesena. Također, ako je školska godina počela u septembru 2010. godine, onda je tužilac zastario s tužbom u ovoj pravnoj stvari ako se rokovi računaju na ovaj način. Dakle, cijeneći rokove za podnošenje tužbe u smislu člana 13. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije, tužilac je u konkretnom slučaju tužbu mogao podnijeti u roku od tri mjeseca nakon dana osnivanja, dakle 2009. godine, a što bi izašlo iz okvira od jedne godine od učinjenog diskriminatornog ponašanja, koliko iznosi objektivni rok za podnošenje tužbe. Prema tome, Kantonalni sud je, postupajući prema članu 227. stav 3. ZPP, odlučio kao u izreci presude.

10. Vrhovni sud je Presudom broj 58 0 Ps 085653 13 Rev od 29. augusta 2014. godine reviziju tužioca uvažio, drugostepeno rješenje preinačio tako što je žalbe tuženih odbio i prvostepenu presudu potvrdio.

11. Vrhovni sud je naveo da u cijelosti prihvaća stav prvostepenog suda kako u pogledu „riješnog prigovora aktivne legitimacije na strani tužioca” koja, prema ocjeni prvostepenog suda, direktno proizlazi iz člana 17. Zakona o zabrani diskriminacije, zatim da apelantova pasivna legitimacija proizlazi iz Zakona o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave, a da drugotužena i trećetužena provode i izvršavaju zacrtane planove i programe koje donosi prvotuženi, koji su u javne registre upisani kao samostalna pravna lica koja samostalno odgovaraju za svoje obaveze i svoja postupanja, pa su drugotužena i trećetužena pasivno legitimirane u ovoj pravnoj stvari jer se diskriminacija djece osnovnog i srednjeg obrazovanja vrši upravo na području apelanta, konkretno u školama drugotužene i trećetužene.

12. U pogledu ocjene blagovremenosti podnesene tužbe, Vrhovni sud, također, nije prihvatio stav drugostepenog suda da je predmetna tužba neblagovremena, jer smatra da se u konkretnom slučaju radi o sistematskoj diskriminaciji koja se, po svojoj samoj prirodi, proteže kroz vrijeme - kontinuirano, pa se ne bi moglo prihvatiti računanje rokova za podnošenje tužbe na način kako to obrazlaže drugostepeni sud u svojoj presudi. Ovo iz razloga, kako je obrazložio Vrhovni sud, „što je u konkretnom slučaju utvrđeno da se djeca i poslije upisa u školu tokom cijele školske godine razdvajaju po etničkoj pripadnosti i nacionalnom porijeklu, da koriste različite nastavne planove i programe, da imaju drugačije uvjete u prostorima u kojima borave (u jednoj učionici nastavu pohađaju učenici različitih nivoa razreda istovremeno dok traje jedan školski čas 45 minuta), zatim da su i sami nastavnici i administrativno osoblje potpuno odvojeni školskim prostorom, da učenici nemaju istovremeno organizirane velike odmone, ne idu zajednički na izlete i ekskurzije”. Vrhovni sud, također, smatra da Zakon o zabrani diskriminacije u BiH nije propisao rokove čija se specifičnost ogleda u kontinuitetu njenog trajanja kao u konkretnom slučaju, pa imajući u vidu da je i na dan podnošenja predmetne tužbe 25. februara 2011. godine u toku trajanja školske godine prema učenicima postupano na naprijed opisani način, to se rok ima računati od posljednje radnje koja predstavlja diskriminaciju bez obzira na to kada je započeta. Dakle, tužba je blagovremeno podnesena jer se sistematski diskriminacija učenika od strane tuženih proteže kroz vrijeme (tuženi čine kontinuirane povrede), pa je neprihvatljiv stav drugostepenog suda da su protekli rokovi iz člana 13. stav 4. navedenog zakona.

13. Vrhovni sud, također, smatra da se prvostepeni sud u svojoj presudi pravilno pozvao na odredbu člana 2. tačka 2. Ustava BiH, zatim Konvenciju o pravima djeteta, član 14. Evropske konvencije jer je nesumnjivo utvrdio da su statusno škole na području HNK, nisu osnovane u skladu s Kodeksom o zaštiti ljudskih prava u školama koji je implementirala Evropska unija, a prema kojem nastavni plan i program treba da prepozna, prizna, uvaži i osigura odgovore na obrazovne potrebe, iskustva i interese svih učenika bez obzira na spol, uzrast, etničku, socijalnu i vjersku pripadnost, sposobnost, mogućnost i ograničenja. Također smatra da tuženi nisu dokazali nepostojanje diskriminacije, a ni legitimni cilj razdvajanja djece po etničkoj pripadnosti, zbog čega cijeni da se u reviziji osnovano ističe da je u pobijanoj presudi zauzet stav suprotan konceptu i cilju Zakona o zabrani diskriminacije. Dakle, Vrhovni sud smatra da je tužilac dokazao da je postupanjem tuženih povrijeđeno pravo na jednako postupanje prema većem broju lica, učenika, kako je to utvrdio prvostepeni sud primjenom člana 12. stav 1. tač. a) i b) Zakona o zabrani diskriminacije i utvrdio da su tuženi počinili diskriminaciju, te naložio preduzimanje neophodnih zakonom predviđenih radnji, opisanih kao u izreci prvostepene presude. Stoga je Vrhovni sud, primjenom člana 250. stav 1. ZPP, odlučio kao u izreci presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant je naveo da smatra da mu je osporenim presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu, pri čemu se eksplicitno pozvao isključivo na povredu prava iz člana 6. stav 1. i člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Povredu ovih prava apelant posebno obrazlaže proizvoljnom primjenom materijalnog prava u vezi sa istaknutim prigovorom nedostatka aktivne legitimacije tužioca. Također smatra da je neosnovano odbijen njegov prigovor neblagovremenosti tužbe jer tvrdi da je tužba podnesena van rokova predviđenih članom 13. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije. Smatra da je svakom djetetu na području HNK, bez obzira na vjersku i nacionalnu pripadnost, osigurano pravo na obrazovanje na maternjem jeziku, i to na području općina gdje žive, dakle, prema mišljenju tuženog, nikome nije uskraćeno pravo na obrazovanje zagarantirano važećim propisima. Nadalje ističe da je Zakonom o osnovnom obrazovanju i Zakonom o izmjenama Zakona o osnovnom obrazovanju na decidiran način normirao sva prava učenika koja uživaju i koja se u cijelosti izvršavaju u osnovnim školama, tako npr. članom 37.a citiranog zakona je regulirano pravo da se nastava održava na jednom od pisama konstitutivnih naroda BiH i u skladu s nastavim planom i programom, te slobodno izraženom voljom roditelja, odnosno skrbnika djece. Također ističe da tužilac

tužbu ne potkrepljuje materijalnim dokazima i ne dokazuje segregaciju, dakle koje je to razdvajanje učenika u konkretnom slučaju izvršeno i po kojim kriterijima jer smatra da su u konkretnom slučaju tužbu trebali podnijeti učenici, odnosno roditelji ukoliko su smatrali da su diskriminirani. U dopuni apelacije apelant ukazuje da zakonodavstvo BiH ne poznaje sistem kontinuirane diskriminacije.

b) Odgovor na apelaciju

15. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da i dalje ostaje pri razlozima datim u obrazloženju Presude broj 58 0 Ps 085653 13 Rev, pa predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

16. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju naveo da nije bilo kršenja apelantovih prava. Smatra da primjena zakona nije bila diskriminaciona, niti proizvoljna, već zasnovana na uvjerenju uređujućeg sudije, uz pravilnu primjenu kako procesnog tako i materijalnog prava, pa predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

17. Tužilac u odgovoru na apelaciju navodi da se apelacijom ne daju jasni navodi u pogledu kršenja prava na koja se poziva u apelaciji. Naime, smatra da apelant zaboravlja da se o zaštiti najboljeg interesa djeca ne mogu dovoditi u situaciju da budu razdvajana na zakonom zabranjenim osnovama. Dalje ističe da je tužbu podnio na osnovu Statuta Udruženja i člana 17. Zakona o zabrani diskriminacije. Smatra bitnim ukazati da je diskriminatorско ponašanje tuženih kontinuirano i da se nastavlja svake školske godine, zbog čega tvrdi da je tužba u konkretnom sporu blagovremeno podnesena. Također ističe da iz izvedenih dokaza proizlazi da diskriminatorско postupanje prema djeci HNK traje već više decenija, da je ovakav način funkcioniranja obrazovanja kroz tzv. dvije škole pod jednim krovom zloupotrijebljen da bi se školska djeca dijelila na etničkom principu. Naime, smatra da je na sceni i fizičko odvajanje nastavnika koji koriste različite prostorije, da su djeca u ovim školama odvojena bilo kroz pohađanje nastave u različitim smjenama ili koriste isti objekat koji ima dva različita ulaza i fizički odvojene prostorije, dok su i nastavni planovi i programi, također, različiti. Ovom treba dodati i činjenicu da Ministarstvo obrazovanja svake godine objavljuje u dnevnim novinama javne pozive, na koji način naglašava segregaciju kroz upis djece u škole koje izvode nastavu na bosanskom, odnosno hrvatskom jeziku. Smatra da osnovanost tužbenih navoda proizlazi iz svih predočenih dokaza uz tužbu, pa predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

18. U **Ustavu Bosne i Hercegovine** relevantne odredbe glase:

Član II/2.

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

19. U Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda relevantne odredbe glase:

Član 14.

Zabrana diskriminacije

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnim manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

20. Konvencija o pravima djeteta u relevantnom dijelu glasi:

Član 30.

U onim državama strankama gdje postoje etničke, vjerske ili jezičke manjine ili osobe starosjedilačkog porijekla, djetetu koje pripada takvoj manjini ili koje je starosjedilačkog porijekla ne smije se uskratiti njegovo pravo, da u zajednici s ostalim članovima njegove grupe uživa svoju kulturu, ispovijeda svoju vjeru i obavlja vjerske obrede ili koristi svoj jezik.

21. **Zakon o zabrani diskriminacije** („Službeni glasnik BiH” broj 59/09) u relevantnom dijelu glasi:

Član 2.

(Diskriminacija)

Diskriminacijom će se, u smislu ovog zakona, smatrati svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditeta, starosna dob, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, seksualne

orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.

Član 11.

(Zaštita u postojećim postupcima)

Svako lice ili grupa lica koja smatra da je diskriminirana može tražiti zaštitu svojih prava putem postojećih sudskih i upravnih postupaka.

U slučajevima u kojima povreda prava na jednako postupanje proizilazi iz upravnog akta, žalba u upravnom postupku i eventualno pokretanje upravnog spora na osnovu zaštite od diskriminacije, a kojom se zahtijeva poništenje takvog upravnog akta, neće spriječiti lice iz stava (1) ovog člana da pokrene sudski postupak za zaštitu od diskriminacije.

Član 12. stav 1. tačka a) i b)

(Posebne tužbe za zaštitu od diskriminacije)

(1) Osoba ili grupa osoba koja su izložena bilo kojem obliku diskriminacije, prema odredbama ovog zakona, ovlašteni su da podnesu tužbu i traže:

- a) utvrđivanje da je tuženi povrijedio tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da radnja koju je poduzeo ili propustio može neposredno dovesti do povrede prava na jednako postupanje (tužba za utvrđivanje diskriminacije);*
- b) zabranu preduzimanja radnji kojima se krši ili može prekršiti tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da se izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njene posljedice (tužba za zabranu ili otklanjanje diskriminacije; (...))*

Član 13.

(Nadležnost, rokovi i izvršenje)

(...)

(4) Rok za podnošenje tužbe na osnovu člana 12. ovog zakona iznosi tri mjeseca od dana saznanja o učinjenoj povredi prava, a najdalje jednu godinu od dana učinjenja povrede. Rok za podnošenje zahtjeva za reviziju iznosi 3 mjeseca od dana uručenja drugostepene presude.

Član 15.

Teret dokazivanja

(1) U slučajevima kada osoba ili grupa osoba navode činjenice u postupku iz člana 12 ovog Zakona, potkrepljujući navode o tome da je zabrana diskriminacije prekršena,

navodni prekršilac dužan je dokazati da nije prekršio načelo jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave.

(2) U slučajevima u kojima osoba smatra da je snosila posljedice diskriminacije, kao dokazno sredstvo za ostvarivanje prava iz stava 1. ovog člana mogu se koristiti i statistički podaci ili baze podataka.

(3) U slučajevima kada osoba smatra da je snosila posljedice diskriminacije zbog propuštanja razumnog prilagođavanja, teret dokazivanja leži na protivnoj strani.

Član 17.

(Kolektivna tužba za zaštitu od diskriminacije)

Udruženja, ili druge organizacije koje su registrovane u skladu s propisima koji reguliraju udruživanje građana u Bosni i Hercegovini, a imaju opravdani interes za zaštitu interesa određene grupe ili se u okviru svoje djelatnosti bave zaštitom od diskriminacije određene grupe lica, mogu podnijeti tužbu protiv lica koje je povrijedilo pravo na jednako postupanje, ako učine vjerovatnim da je postupanjem tuženog povrijedeno pravo na jednako postupanje većeg broja lica koja uglavnom pripadaju grupi čija prava tužilac štiti.

22. Zakon o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave („Službene novine HNK” broj 4/98 i 4/07) u relevantnom dijelu glasi:

Član 9.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na:

- 1) predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje,
- 2) specijalno obrazovanje,
- 3) donošenje na prijedlog zavoda za školstvo nastavnih planova i programa za predškolsko obrazovanje i vaspitanje, osnovno, srednje i specijalno obrazovanje,
- 4) standarde i normative prostora, opreme i nastavnih sredstava za predškolsko, osnovno, srednje i specijalno obrazovanje i odgoj,
- 5) praćenje i podsticanje usavršavanje mladih talenata i darovitih učenika, praćenje, planiranje i podsticanje stručnog obrazovanja, a i usavršavanja nastavnika i saradnika,
(...)

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 58 0 Ps 085653 13 Rev od 29. augusta 2014. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Osporenu presudu apelant je primio 23. septembra 2014. godine, a apelacija je podnesena 1. oktobra 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Ustavni sud zapaža da je apelant ukazao na povredu prava na pravično suđenje i prava na imovinu, te se eksplicitno pozvao isključivo na odredbu člana 6. stav 1. i člana 13. Evropske konvencije. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, podsjeća na svoj stav da državni organi i javna vlast, kao učesnici sudskih postupaka, ne uživaju prava iz Evropske konvencije, ali da uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 39/03 od 27. februara 2004. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 19/04, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, s obzirom na to da je apelant organ javne vlasti, Ustavni sud će predmetnu apelaciju ispitati samo u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na pravično suđenje

28. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

29. Apelant smatra da je Vrhovni sud pri donošenju osporene odluke proizvoljno primijenio materijalno pravo u postupku utvrđivanja diskriminacije na strani tuženih, što je za posljedicu imalo kršenje njegovog prava na pravično suđenje. Stoga Ustavni sud zaključuje da se radi o predmetu građanskopravne prirode, iz čega proizlazi da apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati je li taj postupak bio pravičan, onako kako to zahtijeva član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

30. Ustavni sud s tim ukazuje da prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivati zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti, Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

31. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stavu, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja

koja se postavljaju, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni procesnog i materijalnog prava.

32. Ustavni sud zapaža da apelant tvrdi da je osporenom presudom proizvoljno primijenjeno materijalno pravo, odredbe Zakona o zabrani diskriminacije, u pogledu blagovremenosti podnošenja tužbe i aktivne legitimacije tužioca. Apelant, također, smatra da tužilac nije učinio vjerovatnim da je spornim postupanjem apelant „diskriminirao veći broj lica koja pretežno pripadaju istoj grupi, niti je dokazao legitimni interes za podnošenje tužbe”, te je naveo da tužilac tužbeni zahtjev nije potkrijepio materijalnim dokazima i da ne dokazuje segregaciju.

33. U vezi s navedenim, Ustavni sud prvenstveno zapaža da je prvostepeni sud udovoljio postavljenom tužbenom zahtjevu, smatrajući da je osnovan, pri čemu je dao eksplicitne razloge zašto smatra neosnovanim apelantove navode vezane za osporavanje aktivne i pasivne legitimacije i prigovor tuženih o neblagovremenosti podnošenja tužbe. Ustavni sud dalje zapaža da je Kantonalni sud uvažio žalbu apelanta i ostalih tuženih, te je osporenu presudu ukinuo i tužbu tužioca odbacio kao neblagovremenu, obrazlažući svoje odlučnje primjenom roka iz člana 13. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije. Međutim, Vrhovni sud je osporenom presudom kao konačnom odlukom u konkretnoj pravnoj stvari uvažio reviziju tužioca, te je drugostepeno rješenje preinačio tako da je žalbe tuženih odbio i prvostepenu presudu potvrdio, prihvaćajući obrazloženje prvostepenog suda kako u pogledu razloga za zaključak da je tužilac aktivno legitimiran za podnošenje tužbe, da su apelant i ostali tuženi pasivno legitimirani u konkretnoj pravnoj stvari, da je neosnovan apelantov prigovor o neblagovremenosti tužbe, kao i zbog razloga što apelant i ostali tuženi nisu dokazali nepostojanje diskriminacije, a ni legitimni cilj razdvajanja djece po etničkoj pripadnosti.

34. Razmatrajući apelacione navode i dovodeći ih u kontekst osporene presude, Ustavni sud prvenstveno zapaža da je Vrhovni sud detaljno razmotrio sva pitanja koja apelant ponavlja u apelaciji. Naime, Vrhovni sud je dao eksplicitno obrazloženje zbog čega smatra da je tuženi aktivno legitimiran za podnošenje tužbe u konkretnoj pravnoj stvari i zašto smatra da su apelant i ostali tuženi pasivno legitimirani, zaključivši da aktivna legitimacija tužioca direktno proizlazi iz odredbe člana 17. Zakona o zabrani diskriminacije. U tom kontekstu, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud ukazao da je odredbom člana 17. Zakona o zabrani diskriminacije tužiocu kao organizaciji koja se bavi zaštitom ljudskih prava omogućeno podnošenje samostalne tužbe i vođenje postupka protiv određene grupe lica koja je povrijedila pravo na jednako postupanje većeg broja lica čija prava štiti, iako sam nije žrtva povrede prava, u kom slučaju tužiocu nije potrebna prethodna saglasnost,

nići obraćanje diskriminiranih lica, u okolnostima konkretnog predmeta djece, odnosno njihovih roditelja ili skrbnika. Stoga, imajući u vidu činjenična utvrđenja redovnog suda, status tužioca koji se bavi zaštitom ljudskih prava, a što eksplicitno proizlazi iz Statuta tužioca (član 6. stav 1), kao i relevantne odredbe Zakona o zabrani diskriminacije na kojoj je Vrhovni sud zasnovao svoje odlučnje (član 17) Ustavni sud, suprotno apelantovim navodima, ne nalazi proizvoljnost u primjeni relevantnih odredbi materijalnog prava kada je Vrhovni sud zaključio da je tužilac aktivno legitimiran u konkretnoj pravnoj stvari.

35. Nadalje, Ustavni sud nalazi da iz obrazloženja osporene presude proizlazi da je Vrhovni sud razmotrio apelantove navode vezane za neblagovremenost podnošenja podnesene tužbe. U tom kontekstu je ukazano „da se djeca i poslije upisa u školu tokom cijele školske godine razdvajaju po etničkoj pripadnosti i nacionalnom porijeklu”, zbog čega je Vrhovni sud zaključio da se u okolnostima konkretnog predmeta ne bi moglo prihvatiti računanje rokova za podnošenje tužbe na način kako je to propisano navedenom odredbom citiranog zakona (član 13. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije). Naime Vrhovni sud je ukazao da je i na dan podnošenja predmetne tužbe 25. februara 2011. godine, u toku trajanja školske godine, prema učenicima postupano na opisani način, te je ukazao na to da se rok ima računati od posljednje radnje koja predstavlja diskriminaciju, bez obzira na to kada je diskriminacija započeta. Stoga je zaključio da je tužba blagovremeno podnesena, pa je neprihvatljiv stav drugostepenog suda da su protekli rokovi iz člana 13. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije. Imajući u vidu sadržaj navedene odredbe i dovodeći je u kontekst činjeničnog utvrđenja redovnih sudova, iz kojeg zapravo proizlazi da se diskriminacija događa i na dan podnošenja tužbe, Ustavni sud u datom obrazloženju ne nalazi nikakvu proizvoljnost. Ovo naročito imajući u vidu da je zakonodavac u izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH” broj 66/16) eksplicitno regulirao u članu 13. stav 4. da se kod kontinuirane diskriminacije rok računa od dana posljednje učinjene radnje, a da se rokovi u slučaju sistemske diskriminacije ne računaju.

36. Ustavni sud dalje zapaža da je apelant primjenu materijalnog prava doveo u vezu sa odlučnjem Vrhovnog suda, ističući da tužilac tužbu nije potkrijepio materijalnim dokazima i ne dokazuje segregaciju. Međutim, suprotno apelacionim navodima, Ustavni sud zapaža da je tužilac dostavio brojne dokaze na kojim je zasnivao svoje tvrdnje o diskriminaciji. Naime iz obrazloženja presude prvostepenog suda proizlazi da su u toku postupka na te okolnosti provedeni dokazi (čitanjem: izvještaja komesara za ljudska prava, sedmog i osmog periodičnog izvještaja, izvještaja Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice o primjeni Međunarodne konvencije o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije, zatim izvještaja specijalnog izvjestioca Generalnoj skupštini UN, zatim Zaključna razmatranja Komiteta o eliminaciji rasne diskriminacije...). S obzirom na to,

tuženi je, a kako je to obrazložio prvostepeni sud, čije odlučenje je potvrdio Vrhovni sud u svojoj odluci kao konačnoj odluci u konkretnoj pravnoj stvari, učinio vjerovatnim svoje navode o diskriminaciji, te je stoga na apelantu i ostalim tuženim bio teret dokazivanja da do diskriminacije nije došlo u smislu dostavljanja školskih planova i programa s ciljem dokazivanja identičnosti programa, što, kako proizlazi iz činjenica, nisu učinili. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud istakao da tuženi nisu dokazali nepostojanje diskriminacije, a ni legitimni cilj razdvajanja djece po etničkoj pripadnosti, zbog čega cijeni da se u reviziji osnovano ističe da je u pobijanoj presudi zauzet stav suprotan konceptu i cilju Zakona o zabrani diskriminacije. Stoga, imajući u vidu činjenična utvrđenja redovnih sudova i relevantne odredbe čl. 17. i 15. Zakona o zabrani diskriminacije, iz kojih proizlazi da je tužilac, kao podnosilac kolektivne tužbe za zaštitu od diskriminacije, učinio vjerovatnim da je postupanjem tuženog povrijeđeno pravo na jednako postupanje većeg broja lica koja uglavnom pripadaju grupi čija prava tužilac štiti, čime je apelant kao navodni prekršilac bio dužan dokazati da nije prekršio načelo jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave, Ustavni sud u datom obrazloženju ne nalazi nikakvu proizvoljnost.

37. Osim toga, Ustavni sud ukazuje da navedeno korespondira i stavu Ustavnog suda izraženom u Odluci o dopustivosti i meritumu broj AP 1093/07 od 25. septembra 2009. godine (dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba, tač. 29. i 30), u kojoj se Ustavni sud, također, bavio pitanjem tereta dokazivanja vezano za tužbeni zahtjev usmjeren na utvrđivanje diskriminacije, te istakao da redovni sudovi, koji su odbili apelantčin tužbeni zahtjev u tom predmetu, primjenom odredaba o teretu dokazivanja, apelantici nisu osigurali proceduralna prava, stavljajući joj pretjeran teret dokazivanja, koji su jedino tuženom bili na raspolaganju i koje apelantica nije morala dokazati, nego tuženi pobiti. Imajući u vidu činjenice konkretnog slučaja, kao i stav Ustavnog suda izražen u predmetu koji je sa ovog aspekta (tereta dokazivanja) pokretao slična pravna pitanja, Ustavni sud smatra neosnovanim apelantove navode prema kojima tužilac tužbu nije potkrijepio materijalnim dokazima i nije dokazao segregaciju budući da je, upravo suprotno tome, apelant, u situaciji kada je tužilac učinio vjerovatnim svoje navode, bio dužan dokazati da nema diskriminacije, što u okolnostima konkretnog slučaja nije učinio.

38. Stoga, suprotno apelacionim navodima, Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja ne nalazi proizvoljnost u obrazloženju osporene presude u pogledu primjene odredbi Zakona o zabrani jer smatra da je Vrhovni sud razmotrio sve apelantove prigovore, koje apelant ponavlja u apelaciji, i dao razloge zašto oni ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari, a data obrazloženja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim budući da ona u cijelosti korespondiraju standardu obrazložene odluke.

Pravo na imovinu

39. Apelant, također, navodi da mu je osporenom odlukom povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine. Iz apelacionih navoda proizlazi da apelant ove navode nije posebno obrazložio, odnosno da svoje navode o kršenju ovog prava zasniva na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Ustavni sud je, međutim, razmatrajući ove navode u okviru člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine već zaključio da su ti navodi neosnovani. Stoga, Ustavni sud smatra da nema ništa što u konkretnom slučaju ukazuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno zaključuje da su i ovi apelacioni navodi neosnovani.

VIII. Zaključak

40. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine jer je Vrhovni sud u obrazloženju svoje odluke dao detaljne, jasne i potpune razloge za svoje odlučenje, a takvo obrazloženje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

41. Ustavni sud, također, zaključuje da nema ni kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine kada apelant navode o kršenju ovog prava svodi na navode o proizvoljnoj primjeni materijalnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

42. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

43. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman

Predmet broj AP 4583/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija J. M. K. podnesena protiv
Presude Vrhovnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine broj 68 0 P
017561 13 Rev od 17. srpnja 2014.
godine

Odluka od 15. lipnja 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4583/14**, rješavajući apelaciju **J. M. K.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 15. lipnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija J. M. K.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 017561 13 Rev od 17. srpnja 2014. godine.

Predmet se vraća Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja.

Образложење

I. Увод

1. J. M. K. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Glamoča, koju zastupa Davor Bunoza, odvjetnik iz Mostara i Udruga „Vaša prava Bosne i Hercegovine” Sarajevo, podnijela je 24. listopada 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 68 0 P 017561 13 Rev od 17. srpnja 2014. godine. Apelantica je također podnijela zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud naložio Općinskom sudu u Livnu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) i Općini Glamoč (u daljnjem tekstu: tužena) da se obustave svi postupci koji proizlaze iz Presude Vrhovnog suda broj 68 0 P 017561 13 Rev od 17. srpnja 2014. godine. Apelantica je dopunila apelaciju 12. prosinca 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Odlukom o privremenoj mjeri broj *AP 4583/14* od 10. veljače 2015. godine apelantica je odbijena sa zahtjevom za donošenje privremene mjere (dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i tužene zatraženo je 18. veljače 2015. godine da dostave odgovor na apelaciju.

4. Vrhovni sud i tužena su dostavili odgovor na apelaciju 23. veljače i 10. ožujka 2015. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičinih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Presudom Općinskog suda broj 68 0 P 017561 11 P od 7. prosinca 2011. godine utvrđeno je da je tužena izvršila diskriminaciju i povrijedila pravo na jednako postupanje prema apelantici zbog toga što je apelantica redovnica (časna sestra), na način da joj nije dala suglasnost i potvrdila njezino imenovanje za ravnateljicu Dječjeg vrtića „Leptirići” Glamoč, pa je tuženoj naloženo da poduzme zakonom propisane radnje s ciljem da se prestane s diskriminacijom i nejednakim postupanjem prema apelantici zbog toga što je redovnica-časna sestra, te da se dâ suglasnost i potvrdi imenovanje apelantice za ravnateljicu Dječjeg vrtića „Leptirići” Glamoč. Tužena je također obvezana apelantici

isplatiti na ime naknade nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti i časti iznos od 4.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počevši od dana donošenja presude od isplate, kao i da joj naknadi troškove postupka u iznosu od 720,00 KM. Istom presudom apelantica je odbijena s viškom tužbenog zahtjeva preko dosuđenog iznosa na ime nematerijalne štete, kao i s dijelom tužbenog zahtjeva kojim potražuje zakonsku zateznu kamatu za razdoblje od dana podnošenja tužbe do dana donošenja presude.

7. U obrazloženju prvostupanjske presude je navedeno da je odlukom tužene od 24. veljače 2000. godine osnovana JU Dječji vrtić „Leptirići” Glamoč, te da je apelantica 6. srpnja 2000. godine zasnovala radni odnos u tom dječjem vrtiću na radnom mjestu odgojiteljice. Ukazano je da je apelantica ujedno i redovnica (časna sestra), članica Zajednice „Klanjateljice krvi Kristove”, te da je 30. listopada 2000. godine imenovana za v.d. ravnateljicu navedenog dječjeg vrtića. Istaknuto je da je apelanticu po natječaju od 21. veljače 2002. godine Upravno vijeće Vrtića imenovalo za ravnateljicu tog vrtića na razdoblje od četiri godine i da je tužena kao osnivač Vrtića, svojim aktom od 3. travnja 2004. godine, dala suglasnost na izbor apelantice za ravnateljicu. Dalje je navedeno da je po isteku mandata 27. ožujka 2006. godine objavljen javni natječaj za izbor i imenovanje ravnatelja, a koji je tužena povukla i raspisala novi natječaj 30. lipnja 2008. godine, a da je u navedenom razdoblju apelantica obnašala funkciju v.d. ravnateljice na temelju zaključka Upravnog vijeća Vrtića od 10. svibnja 2006. godine. Istaknuto je da je Općinsko vijeće Općine Glamoč donijelo odluku istog dana kada je objavljen natječaj o privremenom imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Vrtića, te da se apelantica jedina prijavila na raspisani natječaj. Ukazano je da je Upravno vijeće Vrtića donijelo odluku o imenovanju apelantice za ravnateljicu vrtića, a da tužena kao osnivač, na prijedlog Upravnog vijeća, nije potvrdila odluku, niti je dala obrazloženje.

8. Dalje je navedeno da je općinski načelnik Općine Glamoč Radovan Marković u emisiji „Crta” na BHTV1 od 28. ožujka 2011. godine izjavio da ga smeta apelantičina odora, odora časne sestre, te da u Općinskom vijeću Općine Glamoč nema konsenzusa oko imenovanja apelantice za ravnateljicu vrtića u Glamoču, te da mu je s točke gledišta hrvatskog naroda jasno stajalište tog naroda, ali s točke gledišta druga dva naroda stajalište je takvo da je imenovanje apelantice za ravnateljicu vrtića prihvatljivo samo ako bi i „otac Savo, monah iz manastira Vrba, bio direktor škole”.

9. Općinski sud je naveo da među strankama nije sporno da tužena, odnosno Općinsko vijeće Glamoč, nije donijela odluku o izboru apelantice na mjesto ravnateljice vrtića, niti je donijela odluku kojom se odbija prijedlog Upravnog vijeća Vrtića za imenovanje apelantice.

10. U konkretnom slučaju Općinski sud je utvrdio različito postupanje prema apelantici jer su je tužena, njezina tijela, općinski načelnik i općinsko vijeće Glamoča doveli u nepovoljniji položaj za razliku od drugih koji ne pripadaju nekom redu i koji ne nose odoru svoga reda jer ona zbog takvog ponašanja tijela tužene ni nakon tri godine od provedenog natječaja i prijedloga za izbor i imenovanje nije imenovana za ravnateljicu vrtića. Prema mišljenju suda, radi se o „namjernoj” diskriminaciji kojoj je cilj na izravan način povrijediti njezino pravo na jednako postupanje. Općinski sud navodi da tužena svojim nepostupanjem, tj. propuštanjem radnje da odluči o prijedlogu Upravnog vijeća Vrtića o izboru i imenovanju apelantice, prema njoj različito postupala samo zato što je redovnica, časna sestra i što nosi odoru svoga reda.

11. Stoga je Općinski sud zaključio da je tužena povrijedila apelantičino pravo na jednako postupanje na temelju toga što je apelantica redovnica, časna sestra, na način da nije dala suglasnost i potvrdila imenovanje apelantice za ravnateljicu Dječjeg vrtića „Leptirići” Glamoč (članak 12. stavak 1. točka a. Zakona o zabrani diskriminacije).

12. Protiv prvostupajnske presude tužena je podnijela priziv, koji je Kantonalni sud Presudom broj 68 0 P 017561 12 Gž od 24. siječnja 2013. godine odbio kao neutemeljen i prvostupajnsku presudu potvrdio. Istom presudom odbijen je apelantičin zahtjev za naknadu troškova prizivnog postupka.

13. U obrazloženju drugostupajnske presude se navodi da tužena u postupku nije dokazala da se prema apelantici nije ponašala na diskriminirajući način, niti je u tom pravcu predlagala dokaze. Stoga je, prema mišljenju Kantonalnog suda, pravilan zaključak prvostupajnskog suda o tome da je tužena prema apelantici postupala na drugačiji način i da je ona diskriminirana ograničavanjem svog temeljnog prava da bude izabrana na radno mjesto ravnateljice vrtića, a na koje se prijavila po raspisanom natječaju i za koje ispunjava sve uvjete propisane zakonom. Ukazano je da je apelantica diskriminirana jer je redovnica i nosi odoru svoga reda sa svrhom i posljedicom da joj se onemoguću ostvarivanje prava na radno pravnoj-osnovi, tj. prava zagarantiranog Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim konvencijama.

14. Protiv drugostupajnske presude tužena je izjavila reviziju koju je Vrhovni sud Presudom broj 68 0 P 017561 13 Rev od 17. srpnja 2014. godine usvojio i preinačio prvostupajnsku i drugostupajnsku presudu tako što je apelantičin tužbeni zahtjev u cijelosti odbijen.

15. U obrazloženju revizijske presude je ukazano da u konkretnom slučaju označena vrijednost spora iznosi 8.000,00 KM, iz čega proizlazi da ne prelazi mjerodavni limit iz

članka 237. stavak 2. ZPP, pa je Vrhovni sud dopustivost revizije cijenio u smislu kriterija koji su propisani u stavku 3. citirane zakonske odredbe. Istaknuto je da iako vrijednost spora ne prelazi vrijednosni cenzus iz stavka 2. članka 237. ZPP, prema mišljenju Vrhovnog suda, odlučivanje o predmetnoj reviziji je od značaja za pravilnu primjenu prava i u drugim slučajevima i može imati utjecaja na usvajanje određenog pravnog shvaćanja koje je od značaja za jedinstvenu primjenu prava.

16. Vrhovni sud se pozvao na odredbu članka 2. stavak 1. Zakona o zabrani diskriminacije, te u svezi s tim naveo da se pod isključivanjem podrazumijeva da je određenoj skupini onemogućen pristup određenim pravima i slobodama, a drugima nije. Dalje je navedeno da ograničavanje znači da je određenoj skupini osoba zbog njihovih karakteristika uživanje određenih prava i sloboda omogućeno, ali sa ograničenjem, ne u istoj mjeri kao ostalim, dok je davanje prednosti situacija u kojoj je jedna skupina u povlaštenoj poziciji iako za to nema zakonskih uvjeta. Ukazano je da su temeljni elementi diskriminacije različiti i nepovoljan tretman pojedinca koji je rezultat državnih mjera kojim se zahtijeva određeno „pojašnjenje”, nameću ili negiraju određene kvalifikacije, daju ili negiraju mogućnosti i usporednih skupina osoba koje su u istoj ili sličnoj situaciji tretirane povoljnije, odnosno usporedba s drugim osobama koje se nalaze u istoj ili sličnoj situaciji, a koja je znatno povoljnija za te osobe spram onoga što uživa diskriminirani.

17. Prema tome, po mišljenju Vrhovnog suda, da bi se dokazala diskriminacija, odnosno njezin nejednak tretman potrebno je da postoji mogućnost usporedbe. To, prema mišljenju Vrhovnog suda, znači da je za postupak potrebno naći dokaze da je skupina ili osoba koja se nalazi u istoj ili sličnoj situaciji i koja nema karakteristike onoga tko se žali na diskriminaciju bila u povlaštenoj poziciji. Prilikom dokazivanja postojanja diskriminacije postoji načelo podjele tereta dokazivanja između apelantice kao tužiteljice i tužene. Obveza apelantice kao žrtve diskriminacije je dokazati činjenice na temelju kojih se može zaključiti da je došlo do diskriminacije, odnosno mora dokazati da je došlo do različitog tretmana, dok tužena, kao osoba za koju se tvrdi da je izvršila diskriminaciju, može pobijati postojanje diskriminacije na dva načina, i to da apelantica nije u istoj ili sličnoj situaciji sa osobom s kojom se uspoređuje i da se različit tretman ne temelji na onoj osnovi za koju se tvrdi da se temelji.

18. Istaknuto je da je apelantica kao žrtva eventualne diskriminacija bila u obvezi uvjeriti sud da je tužena izvršila radnju zbog koje je protiv tužene podnesena tužba i učiniti vjerojatnim da nedonošenje sporne odluke predstavlja akt izravne ili neizravne diskriminacije, odnosno da je zbog njezinog vjerskog opredjeljenja i njezine odore na njezinu štetu učinjena neka razlika u odnosu na drugu osobu ili zaštićenu skupinu. Prema tome, po

mišljenju Vrhovnog suda, ako je apelantica željela dokazati da je prilikom traženja posla diskriminirana zbog svog vjerskog podrijetla, potrebno je da postoji druga osoba, koja ima iste ili slične kvalifikacije kao ona, koja se prijavila na natječaj i koja je dobila posao. Tek tada postoji vjerojatnost za dokazivanje diskriminacije. Ukazano je da je na apelantici ležao teret dokazivanja da postoje određene činjenice na kojima se može utemeljiti presumpcija o postojanju izravne ili neizravne diskriminacije, na koji način je došlo do povrede jednakog postupanja. Nakon toga, teret dokaza je na tuženoj koja mora dokazati da nije došlo do povrede načela jednakog postupanja.

19. Vrhovni sud je naveo da je imao u vidu utvrđene činjenice o tome da je apelantica uposlenica Dječjeg vrtića od 2000. godine, da je obnašala poslove odgojiteljice, da je potom u razdoblju od 2002. do 2006. godine obnašala poslove ravnateljice, a nakon isteka mandata poslove v.d. ravnateljice, kao i da se na raspisani natječaj za ravnatelja javila kao jedini kandidat. Stoga, činjenica da tužena nije dala suglasnost na odluku Upravnog odbora Vrtića za imenovanje apelantice na mjesto ravnateljice vrtića, prema shvaćanju Vrhovnog suda, nije dokaz da je tužena, postupajući na taj način, povrijedila njezino pravo na imenovanje zbog vjerskog podrijetla, odnosno njezine odore, zbog čega apelantici ne pripada pravo na zaštitu u smislu odredbe članka 12. Zakona o zabrani diskriminacije.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

20. Apelantica smatra da je osporenim presudom povrijeđeno njezino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, pravo na slobodu vjere iz članka II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 9. Europske konvencije, pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, pravo iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, pravo iz članka 5.(e)(i) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (u daljnjem tekstu: Međunarodna konvencija) i pravo iz čl. 2., 6. i 7. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt). Ukazuje na proizvoljno tumačenje Vrhovnog suda Zakona o zabrani diskriminacije BiH glede tereta dokazivanja. Smatra da je diskriminirana u odnosu na druge osobe koje su izabrane na funkciju ravnatelja u drugim javnim ustanovama Općine Glamoč, a koje ne pripadaju nikakvom redu. Ukazuje na izjavu načelnika Općine Glamoč u emisiji „Crta”

iz koje, prema njezinom mišljenju, proizlazi da je ona diskriminirana zbog svoje odore, a koju, prema njezinom mišljenju, Vrhovni sud „ne vidi ili neće da vidi”. Također ukazuje da nije bilo neophodno da se Vrhovni sud poziva na odredbu članka 237. stavak 3. ZPP jer je člankom 13. Zakona o zabrani diskriminacije revizija u ovim postupcima dozvoljena.

b) Odgovor na apelaciju

21. Vrhovni sud je naveo da, suprotno apelantičinim navodima, osporenom presudom nije došlo do kršenja ustavnih prava na koja se apelantica poziva u apelaciji, kao i da primjena prava u revizijskoj presudi nije bila proizvoljna.

22. Tužena je navela da osporenom presudom nije došlo do kršenja ustavnih prava na koja apelantica ukazuje u apelaciji. Istaknuto je da ako je apelantica željela dokazati da je prilikom traženja posla diskriminirana zbog svog vjerskog podrijetla, potrebno je da postoji druga osoba, koja ima iste ili slične kvalifikacije kao ona, koja se prijavila na isti natječaj i koja je dobila posao jer tek tada postoji vjerojatnost za dokazivanje diskriminacije.

V. Relevantni propisi

23. **Zakon o zabrani diskriminacije BiH** („Službeni glasnik BiH” broj 59/09) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 2.

(1) Diskriminacijom, u smislu ovoga Zakona, smatrat će svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojoj osobi ili skupini osoba na osnovi njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugoj udruzi, obrazovanja, društvenog položaja i spola, spolnog izražavanja ili orijentacije, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim područjima javnoga života.

Članak 12.

(1) Osoba ili skupina osoba koje su izložene bilo kojem obliku diskriminacije, prema odredbama ovoga Zakona, ovlaštene su podnijeti tužbu i tražiti:

- a) utvrđivanje da je tuženik povrijedio tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da radnja koju je poduzeo ili propustio može neposredno dovesti do povrede prava na jednako postupanje (tužba za utvrđivanje diskriminacije);*

- b) zabranu poduzimanja radnji kojima se krši ili može prekršiti tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno poduzimanje radnji kojima se uklanja diskriminacija ili njezine posljedice (tužba za zabranu ili otklanjanje diskriminacije);
- c) naknadu materijalne i nematerijalne šteta prouzročene povredom prava zaštićenih ovim Zakonom (tužba za naknadu štete);
- d) objavu u medijima presude kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje na trošak tuženika u slučaju kada je diskriminacija počinjena putem medija (tiskanih, printanih i elektroničkih), odnosno bilo koje vrste medija.

(2) Sud i druga tijela koja provode postupak dužna su žurno poduzimati radnje u postupku, osiguravajući da se sve tvrdnje o diskriminaciji budu što prije ispitane.

(3) Kada se svi zahtjevi utemeljeni na istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, zahtjevi se mogu podnijeti zajedno (kumulativno) u jednoj tužbi, o kojoj se odlučuje u parničnom postupku, ako su svi zahtjevi u međusobnoj vezi i ako je isti sud stvarno nadležan za svaki od tih zahtjeva.

(4) O tužbama iz stavka (1) ovoga članka odlučuje nadležni sud primjenjujući odredbe zakona o parničnom postupku koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 13.

(1) Ako ovim Zakonom nije drukčije propisano, a sukladno zakonima o sudovima obaju entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, nadležni za sporove po tužbi iz članka 12. ovoga Zakona u prvom i drugom stupnju su sudovi opće mjesne nadležnosti.

(2) U postupcima propisanim u članku 12. ovoga Zakona uvijek je dozvoljena revizija.

(3) Po osnovi tužbenog zahtjeva iz članka 12. točka b) i d) ovoga Zakona, nadležni sud može odlučiti da žalba ne zadržava izvršenje ili određuje kraći rok za ispunjenje radnje naložene tuženiku.

(4) Rok za podnošenje tužbe na osnovi članka 12. ovoga Zakona je tri mjeseca od dana saznanja o počinjenoj povredi prava, a najdulje jednu godinu od dana činjenja povrede. Rok za podnošenje zahtjeva za reviziju je tri mjeseca od dana uručenja drugostupanjske presude.

Članak 15.

(1) U slučajevima kada osoba ili skupina osoba navode činjenice u postupku iz članka 12. ovoga Zakona, potkrepljujući navode o tome da je prekršena zabrana diskriminacije, navodni je prekršitelj dužan dokazati da nije prekršio načelo jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave.

(2) U slučajevima kada osoba smatra da je snosila posljedice diskriminacije, kao dokaz za ostvarivanje prava iz stavka (1) ovoga članka mogu se koristiti i statistički podaci ili baze podataka.

(3) U slučajevima kada osoba smatra da je snosila posljedice diskriminacije zbog propuštanja razumne prilagodbe, teret dokazivanja leži na suprotnoj stranci.

24. **Zakon o parničnom postupku FBiH** („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06), u tekstu koji je važio u vrijeme vođenja postupka, u relevantnom dijelu glasi:

Članak 7. stavak 1.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i pažljivo ocijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Članak 123.

Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.

Sud će slobodnom ocjenom dokaza ustanoviti činjenice na temelju kojih će donijeti odluku.

Članak 126.

Ako sud na temelju ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću ustanoviti koju činjenicu, o postojanju te činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Članak 237. st. 2. i 3.

(2) Revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 10.000 KM.

(3) Iznimno, Vrhovni sud Federacije može dopustiti reviziju u svim predmetima, ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Članak 250. stavak 1.

(1) Ako revizijski sud ustanovi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno, presudom će prihvatiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu.

VI. Dopustivost

25. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

27. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 68 0 P 017561 13 Rev od 17. srpnja 2014. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, apelantica je osporenu presudu primila 13. listopada 2014. godine, a apelacija je podnesena 24. listopada 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

28. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelantica smatra da joj je osporenim presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, pravo na slobodu vjere iz članka II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 9. Europske konvencije, nediskriminacija iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, kao i članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju. Također ukazuje na povredu prava iz članka 5.(e)(i) Međunarodne konvencije i čl. 2. 6. i 7. Međunarodnog pakta.

Pravo na pravično suđenje

30. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom [...].

31. U konkretnom slučaju postupak iz kojeg su proizašle osporene presude odnosi se na utvrđivanje diskriminacije i naknadu štete, dakle, radi se o predmetu građanskopravne prirode, pa stoga apelantica u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati je li postupak pred redovnim sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

32. Apelantica ukazuje na proizvoljnu primjenu materijalnog i procesnog prava. U svezi s tim Ustavni sud, prije svega, naglašava da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivati zaključke redovnih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

33. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stajalištu, može, iznimno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.) upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada

ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno i navode iz apelacije, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati jesu li osporene odluke utemeljene na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

34. Dovodeći navedena stajališta u vezu s konkretnim predmetom, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju Vrhovni sud usvojio reviziju tužene i preinačio nižestupanjske presude tako što je odbio apelantičin tužbeni zahtjev kojim je tražila da se utvrdi da je tužena izvršila diskriminaciju prema apelantici zbog toga što je ona redovnica (časna sestra). U svezi s tim Ustavni primjećuje da je Vrhovni sud u osporenoj presudi ukazao na načelo podjele tereta dokazivanja između apelantice i tužene. U skladu s tim načelom, prema mišljenju Vrhovnog suda, apelantica je bila u obvezi učiniti vjerojatnim da je tužena izvršila radnju zbog koje je apelantica podnijela predmetnu tužbu, odnosno da nedonošenje odluke o izboru apelantice na mjesto ravnateljice Dječjeg vrtića „Leptirići” Glamoč predstavlja akt izravne ili neizravne diskriminacije zbog apelantičinog vjerskog opredjeljenja. Nakon toga, prema mišljenju Vrhovnog suda, tužena je morala dokazati na nije došlo do povrede načela jednakosti postupanja. U navedenom obrazloženju osporene presude Vrhovnog suda, suprotno apelantičinim navodima, Ustavni sud ne vidi bilo kakvu proizvoljnost. Štoviše, navedeno obrazloženje korespondira i s praksom Europskog suda prema kojoj, kada je riječ o diskriminaciji, teret dokazivanja je prvo na podnositelju zahtjeva koji mora pokazati razliku u postupanju, a nakon toga se teret prebacuje na tuženu koja je dužna dokazati da je ta razlika bila opravdana (vidi, Europski sud, *Opuz protiv Turske*, presuda od 9. lipnja 2009. godine, aplikacija broj 33401/02, stavak 183.). U tom predmetu Europski sud je glede tereta dokazivanja ukazao i na predmet *Nachova i ostali protiv Bugarske* (presuda od 6. veljače 2005. godine) u kojem je istaknuto da u postupcima koji se tiču diskriminacije nema procesnih prepreka glede prihvatljivosti dokaza, niti unaprijed određenih formula procjene. Istaknuto je da sud usvaja zaključke koji su, prema njegovom mišljenju, podržani slobodnom procjenom svih dokaznih materijala, što obuhvaća i zaključke koji proizlaze iz činjenica i podnesaka strana u postupku. Štoviše, stupanj ubjeđivanja koji je neophodan da se dođe do određenog zaključka i, u svezi s tim, raspoređivanje tereta dokazivanja, neraskidivo su povezani sa specifičnošću činjenica, prirodom tvrdnji koje su iznijete i predmetnim pravom iz Konvencije.

35. Također, glede načela podjele tereta dokazivanja u predmetima u kojima se pokreće pitanje diskriminacije, Ustavni sud ukazuje i na svoju praksu zauzetu u predmetu broj AP 1093/07 u kojem je Ustavni sud naveo da kada tužitelj tvrdi da je diskriminiran, te učini vjerojatnim te svoje tvrdnje, teret dokaza da te tvrdnje ne stoje se prebacuje na tuženog. U svezi s tim Ustavni sud je u toj odluci ukazao i na Direktivu 2000/78 EC od 27. studenog 2000. godine („Službeni list europskih zajednica” broj 303 od 2. prosinca 2000. godine, u

daljnjem tekstu: Direktiva), kojom se „utvrđuje opći okvir za jednak tretman na području zapošljavanja i odabira zvanja”. Istaknuto je da je u članku 10. Direktive definiran „teret dokazivanja”, a predviđa da će države članice poduzeti nužne mjere kako bi se, u skladu sa svojim nacionalnim pravosudnim sustavima, mogle pobrinuti da, u slučajevima kada osobe smatraju da im je nanesena nepravda jer na njih nije primijenjeno načelo jednakog tretmana dokažu, pred sudom ili drugim nadležnim organom, činjenice iz kojih se može pretpostaviti da je bilo posredne ili neposredne diskriminacije, na tuženoj je da dokaže da nije došlo do kršenja načela jednakog postupanja. Dalje je navedeno da je stavkom (2) članka 10. Direktive predviđeno da se ne sprječavaju države članice uvesti pravila o dokazivanju koja su povoljnija za tužitelja. Ustavni sud je utvrdio da iz citiranog pravnog akta proizlazi da apelantica koja navodi diskriminaciju mora sudu prezentirati činjenice na temelju kojih se može pretpostaviti da postoji diskriminacija, a od tog momenta se teret dokazivanja prebacuje na tuženu stranu. U skladu s navedenim u citiranoj odluci Ustavni sud je utvrdio da je u okolnostima tog slučaja apelantica redovnom sudu iznijela više nego dovoljno činjenica na temelju kojih bi se moglo sumnjati u postojanje diskriminacije od strane tuženog u primjeni članka 143. ZOR-a, te da je teret dokaza trebalo prebaciti na tuženog. U citiranoj odluci Ustavni sud je utvrdio kršenje apelantičinog prava na pravično suđenje, prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi s pravom na rad iz čl. 6. i 7. (a)(i) i (ii) Međunarodnog pakta (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 1093/07 od 25. rujna 2009. godine, st. 27.-30.).

36. Dakle, iz navedenih stajališta Europskog suda i Ustavnog suda jasno proizlazi da je u postupcima koji se tiču diskriminacije teret dokazivanja da u konkretnom slučaju nije bilo diskriminacije na tuženoj strani, ali pod uvjetom da tužitelj prethodno uspije učiniti vjerojatnim da je do diskriminacije došlo u konkretnom slučaju. Navedeno je i u skladu sa odredbom članka 15. Zakona o zabrani diskriminacije koji, također, traži od tužitelja, koji podnosi tužbu u smislu članka 12. citiranog zakona, da u tužbi potkrijepi navode da je prekršena zabrana diskriminacije, a navodni prekršitelj da dokaže da nije prekršio načelo jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave. Pri tome je neophodno imati u vidu da nema procesnih prepreka glede prihvatljivosti dokaza, niti unaprijed određenih formula procjene u ovakvim slučajevima.

37. Nadalje, Ustavni sud zapaža da je, uzimajući u obzir činjenično stanje koje su utvrdili nižestupanjski sudovi i ponavljajući ga u osporenoj presudi, Vrhovni sud zaključio da apelantica u konkretnom slučaju nije ponudila dokaze kojima bi potkrijepila svoje tvrdnje o diskriminaciji. Pri tome je Vrhovni sud posebno imao u vidu da apelantica od 2000. godine radi u navedenom vrtiću kao odgojiteljica, da je u razdoblju od 2002. do 2006. godine obnašala funkciju ravnateljice navedenog vrtića, kao i da je kasnije obnašala funkciju v.d. ravnateljice vrtića. Stoga, prema mišljenju Vrhovnog suda, činjenica da

tužena nije prihvatila prijedlog odluke Upravnog vijeća Vrtića o imenovanju apelantice na funkciju ravnateljice ne znači da je apelantica u predmetom postupku na bilo koji način diskriminirana u smislu odredbe članka 12. Zakona o zabrani diskriminacije.

38. Međutim, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud u osporenoj presudi, ponavljajući činjenično stanje koje su utvrdili nižestupajnski sudovi, naveo i da je tijekom postupka pred nižestupajnskim sudovima utvrđeno da je općinski načelnik u emisiji „Crta” na BHTV1 od 28. ožujka 2011. godine izjavio da ga smeta apelantičina odora, odora časne sestre, te da u Općinskom vijeću Općine Glamoč nema konsenzusa oko imenovanja apelantice za ravnateljicu vrtića u Glamoču, kao i da mu je s točke gledišta hrvatskog naroda jasno stajalište tog naroda, ali s točke gledišta druga dva naroda stajalište je takvo da je imenovanje apelantice za ravnateljicu vrtića prihvatljivo samo ako bi i „otac Savo, monarh iz manastira Vrba, bio direktor škole”. Dakle, Ustavni sud primjećuje da je u predmetnom postupku od strane nižestupajnskih sudova navedena izjava općinskog načelnika provedena kao dokaz, ali da je Vrhovni sud ni na koji način nije uzeo u obzir prilikom razmatranja je li apelantica u smislu svog tereta dokazivanja učinila vjerojatnim da je diskriminirana u konkretnom slučaju, a kako bi se onda teret dokaza prebacio na tuženu stranu. Ustavni sud zapaža da u tom kontekstu Vrhovni sud nije uzeo u obzir izjavu općinskog načelnika iako je njome eksplicitno ukazano da njemu smeta apelantičina odora i da je navedenu izjavu dao u vrijeme procesa izbora ravnatelja vrtića. Prema mišljenju Ustavnog suda, navedena izjava je bila relevantna jer se radi o izjavi osobe koja se nalazi na čelu tužene, odnosno da se radi o izjavi prvog čovjeka tužene koja treba da dá suglasnost na odluku Upravnog odbora Vrtića za imenovanje apelantice na mjesto ravnateljice vrtića. Stoga je, prema mišljenju Ustavnog suda, u konkretnom slučaju bilo neophodno uzeti u obzir i navedenu izjavu općinskog načelnika, te utvrditi je li njome apelantica učinila vjerojatnim svoje navode o diskriminaciji, a kako bi se nakon toga teret dokazivanja prebacio na tuženu stranu, što je u konkretnom slučaju izostalo. Pored navedenog, Ustavni sud primjećuje da Vrhovni sud u osporenoj odluci ni na koji način nije ukazao ni koje je dokaze u predmetnom postupku ponudila tužena u smislu dokazivanja da u konkretnom slučaju nije došlo do diskriminacije apelantice. Stoga, imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da obrazloženje osporene presude ukazuje na arbitrarnost budući da je u konkretnom slučaju Vrhovni sud, u smislu pravila o teretu dokazivanja, propustio uzeti u obzir sve relevantne okolnosti prilikom utvrđivanja je li u konkretnom slučaju došlo do diskriminacije apelantice u smislu članka 12. Zakona o zabrani diskriminacije.

39. Na temelju navedenog, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do kršenja apelantičinog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

40. U odnosu na apelantičine navode da Vrhovni sud nije trebao primjenjivati odredbu članka 237. stavak 3. ZPP glede dopustivosti revizije budući da odredba članka 13. Zakona o zabrani diskriminacije propisuje dozvoljenost revizije u predmetima po tužbama iz članka 12. citiranog zakona, Ustavni sud ukazuje da je u konkretnom slučaju reviziju podnijela tužena, a ne apelantica kao tužitelj, te da članak 13. citiranog zakona stavlja akcenat na zaštitu prava osoba iz članka 12. tog zakona, a to su podnositelji tužbe, odnosno tužitelji. Stoga, kako se u konkretnom slučaju radilo o reviziji tužene, primjena odredbi ZPP glede dopustivosti revizije umjesto Zakona o zabrani diskriminacije, prema mišljenju Ustavnog suda, ne ukazuje na bilo kakvu proizvoljnost na apelantičinu štetu.

Ostali navodi

41. Imajući u vidu zaključak Ustavnog suda o povredi prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nije neophodno razmatrati apelantičine navode o povredi prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, prava na slobodu vjere iz članka II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 9. Europske konvencije, nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, kao i članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, prava iz članka 5.(e)(i) Međunarodne konvencije i prava iz čl. 2., 6. i 7. Međunarodnog pakta.

VIII. Zaključak

42. Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do kršenja prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada osporena odluka ukazuje na arbitrarnost zbog toga što redovni sud, u smislu pravila o teretu dokazivanja, nije uzeo u obzir sve relevantne činjenice koje su od značaja za utvrđivanje je li u konkretnom slučaju došlo do diskriminacije apelantice.

43. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

44. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 3475/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација М. С. поднесена
против Пресуде Суда Босне и
Херцеговине број С1 3 П 006076
14 Рев од 14. маја 2014. године

Одлука од 6. јула 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број АП 3475/14, рјешавајући апелацију М. С., на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Маргарита Цаца-Николовска, потпредседница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 6. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација М. С.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на Пресуду Суда Босне и Херцеговине број С1 3 П 006076 14 Рев од 14. маја 2014. године у дијелу одлуке у ком је одлучено о накнади нематеријалне штете и о трошковима поступка.

Укида се Пресуда Суда Босне и Херцеговине број С1 3 П 006076 14 Рев од 14. маја 2014. године у дијелу одлуке у ком је одлучено о накнади нематеријалне штете и трошковима поступка.

Предмет се враћа Суду Босне и Херцеговине који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу с чланом II/3е) Устава

Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Суду Босне и Херцеговине да, у складу с чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбија се као неоснована апелација М. С. поднесена против Пресуде Суда Босна и Херцеговине број С1 3 П 006076 14 Рев од 14. маја 2014. године у дијелу одлуке у ком је одлучено о накнади материјалне штете у виду измакле користи.

Образложење

I. Увод

1. М. С. (у даљњем тексту: апелант) из мјеста Тишча код Шековића, ког заступа Озренка Јакшић, адвокат из Зворника, поднио је 21. јула 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број С1 3 П 006076 14 Рев од 14. маја 2014. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и законског заступника тужене Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: тужена) затражено је 20. јануара 2017. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Суд БиХ и законски заступник тужене доставили су одговор на апелацију 26. јануара 2017. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Пресудом Суда БиХ од 29. јула 2008. године апелант је проглашен кривим што је починио кривично дјело геноцид за што му је изречена казна затвора у трајању од 40 година, након чега је у жалбеном поступку Апелационо одјељење Суда БиХ

пресудом од 28. априла 2010. године апеланта ослободило од оптужби за наведено кривично дјело. Апелант је током трајања кривичног поступка у периоду од 23. јуна 2005. године до 27. јануара 2010. године (релевантни период четири године, седам мјесеци и пет дана или 1680 дана) провео у притвору.

6. Апелант се 2. новембра 2010. године захтјевом за накнаду штете због неоснованог лишења слободе обратио Министарству правде БиХ, које је дописом од 22. новембра 2010. године информисало апеланта да о захтјеву неће одлучивати, те га је упутило на судску заштиту.

7. Сходно томе, апелант је 8. јуна 2011. године покренуо предметни парнични поступак ради исплате накнаде штете. Коначно одређеним тужбеним захтјевом од 15. маја 2013. године апелант је тражио исплату износа од 200.000,00 КМ са законском затезном каматом почевши од подношења тужбе па до исплате на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова због повреде слободе, затим износ од 55.000,00 КМ на име материјалне штете због губитка зараде на име пољопривредне дјелатности за релевантни период, као и исплату камата на већ исплаћене износе накнада плата и регреса, затим износ од 1.287,00 КМ на име трошкова вансудског захтјева за накнаду штете, те накнаду трошкова поступка.

8. Одлучујући о тако постављеном тужбеном захтјеву, првостепеном пресудом Суда БиХ број С1 3 П 006076 11 П од 5. јуна 2013. године, која је у цијелости потврђена Пресудом другостепеног вијећа Суда БиХ број С1 3 П 006076 13 Гж од 10. децембра 2013. године, дјеломично је удовољено тужбеном захтјеву тако што је тужена обавезана да апеланту на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 84.000,00 КМ са законском затезном каматом почевши од доношења пресуде, те износ од 13.294,41 КМ на име законске затезне камате обрачунате на већ исплаћени износ накнаде плате за период од 19. марта 2007. године до 30. новембра 2010. године, са затезном каматом на тај износ почевши од 6. јуна 2011. године па до исплате, те на накнаду трошкова поступка у износу од 11.610,00 КМ. У преосталом дијелу преко досуђеног износа тужбени захтјев је одбијен.

9. Суд БиХ је навео да током поступка није било спорно да је апелант у релевантном периоду био неосновано лишен слободе јер је правоснажном пресудом ослобођен од оптужби да је починио кривично дјело геноцид, те да су се на тај начин испуниле претпоставке одговорности за штету и право на накнаду штете због неоснованог лишења слободе, које има у виду члан 436 Закона о кривичном поступку БиХ (у даљњем тексту: ЗКП).

10. Приликом одлучивања о висини накнаде на име нематеријалне штете Суд БиХ је оцијенио тежину и природу дјела које је апеланту стављено на терет, као и чињеницу да је апелант ослобођен од оптужбе, имајући у виду и налаз и мишљење вјештака медицинске струке, који је Суд БиХ прихватио у цијелости јер је сачињен након прегледа и разговора са апелантом, при чему је вјештак као стручно лице могао оцијенити у ком интензитету су лишење слободе и притвор могли утицати на апелантово психичко здравље. Суд БиХ је у том смислу навео да новчана накнада за нематеријалну штету као сатисфакција мора имати троструко дејство и да се у сфери оштећеног мора постићи сврха те накнаде, а у сфери цијелокупног друштва мора се потврдити и очувати систем вриједности у коме елемент личног интегритета оштећеног има своје одређено мјесто, док се у сфери одговорног лица мора постићи ефекат који одговара сврси те накнаде, тако да је оцјењујући све околности конкретног случаја закључено да износ од 84.000,00 КМ представља правичну накнаду нематеријалне штете. Суд БиХ је одбио преостали дио апелантовог тужбеног захтјева сматрајући да је износ превисоко предидијељен и није спојив са природом и сврхом овог вида новчане накнаде.

11. Утврђујући основаност апелантовог захтјева за исплату материјалне штете у износу од 55.000,00 КМ која се огледа у губитку зараде од пољопривредне дјелатности, Суд БиХ на основу спроведених доказа није на поуздан начин могао утврдити да је апелант прије одређивања притвора обављао пољопривредне радове на породичном имању у своје име и за свој рачун и да је на тај начин остваривао додатну зараду. У том смислу је наведено да апелант суду није презентовао доказ да је власник непокретности које је обрађивао, односно моторног возила којим је обављао одређене послове, нити је доказао да се бавио продајом пољопривредних производа. Дакле, из спроведених доказа Суд БиХ није могао утврдити да се радило о радовима у таквом обиму како тврде апелант и свјedoци, већ о радовима који су се односили на обраду земље за сопствене потребе, на што указује и чињеница да је апелант био и остао запосленик МУП-а Републике Српске. Сходно томе, Суд БиХ је примјеном правила о терету доказивања у овом дијелу одбио тужбени захтјев.

12. Одлуку о трошковима поступка Суд БиХ је донио на основу релевантних одредаба Закона о парничном поступку пред Судом БиХ (у даљњем тексту: ЗПП), и то одредбама члана 323 став 1, чл. 324 и 333, тако да су укупни трошкови досуђени у износу од 11.610,00 КМ (који су таксативно наведени на стр. 7 и 8 образложења пресуде) при чему је наглашено да су тражени трошкови досуђени на основу релевантних одредаба Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у вези с чланом 1 Закона о измјенама и допунама Закона о адвокатури ФБиХ која се

примјењује пред Судом БиХ, по Одлуци предсједника Суда БиХ број СУ-69/04 од 22. јула 2004. године.

13. Одлучујући о ревизијама парничних странака, ревизионо вијеће Суда БиХ је Пресудом број С1 3 П 006076 14 Рев дјелимично усвојило апелантову ревизију, те нижестепене пресуде Суда БиХ преиначило тако да је тужена обавезана да апеланту на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 100.000,00 КМ са законском затезном каматом, затим износе од 13.295,41 КМ и 660,00 КМ на име законске затезне камате на већ исплаћени износ накнаде плате, односно регреса са законском затезном каматом на те износе, уз накнаду трошкова поступка у износу од 13.054,00 КМ, све прецизније наведено у ст. 2 и 3 изреке пресуде, док је ставовима 4 и 5 изреке одлучено да у осталом дијелу оспорена пресуда остаје неизмијењена, те да се ревизија тужене одбија као неоснована.

14. Након што је ревизионо вијеће испитало и утврдило допуштеност и основаност тужбеног захтјева, у ревизионом поступку је међу парничним странкама и даље остало спорно да ли су нижестепени судови правилно одмјерили висину накнаде на име нематеријалне штете за душевне болове због повреде части, угледа и слободе произашле из неоснованог притварања којој приговарају парничне странке. Ревизионо вијеће је у вези с тим навело да су нижестепени судови дали одређене разлоге који оправдавају досуђени износ накнаде од 84.000,00 КМ на име нематеријалне штете, у смислу члана 200 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО) јер оспоравана одлука садржи образложење разлога којима су се нижестепени судови руководили приликом одмјеравања висине накнаде нематеријалне штете. Надаље је ревизионо вијеће истакло да нематеријална штета за душевне болове због неоснованог лишења слободе представља јединствен вид штете који обухвата све штетне посљедице нематеријалне штете везане за личност оштећеног проистекле из неоснованог лишења слободе. Сходно томе, ревизионо вијеће Суда БиХ је навело да према његовој оцјени другостепено вијеће није у довољној мјери узело у обзир околности као што су: тежина кривичног дјела за које је апелант био оптужен и неправоснажно осуђен, временско трајање лишења слободе, налаз и мишљење вјештака, али и друге околности које су од значаја за овај вид штете, као што су апелантова животна доб, његове породичне прилике, те чињеницу да је вријеме проведено у притвору зауставило апелантову професионалну каријеру, без обзира на то што је, након доношења ослобађајуће пресуде, апелант наставио рад на истом радном мјесту и код истог послодавца (МУПРС).

15. У вези с апелантовим ревизионим наводима којима, поред истицања тежине кривичног дјела које му је било стављено на терет, те дужине трајања притвора,

указује и на повреду угледа и части, ревизионо вијеће је навело да част, као скуп човјекoвих врлина, представља субјективну категорију која подразумијева мишљење које појединац има о себи, док се углед дефинише као мишљење које има ужа или ширира средина о једној личности и представља објективну категорију. Према оцјени ревизионог вијећа, повреда угледа и части се *per se* не подразумијева, већ се у сваком конкретном случају морају доказати, што је апелант током поступка пропустио да учини. Међутим, према оцјени ревизионог вијећа, сама та чињеница не утиче на значај и тежину душевних болова због неоснованог лишења слободe у њиховој укупности. Дакле, према схватању ревизионог вијећа, другостепени суд је приликом одмјеравања овог вида штете примијенио неку врсту „математичке формуле”, при чему није довољно оцијенио све околности и специфичности конкретног случаја, те сходно томе није ни могао правилно примијенити материјално право и одмјерити висину накнаде. Ревизионо вијеће је још нагласило да се спорни вид штете огледа у субјективном трпљењу, несумњиво тешких душевних болова, анксиозношћу и забринутосту за своју судбину, стање и будућност чланова породице, а у вези с тим и осјећања осрамоћења, повреде части, угледа и сл. Према оцјени ревизионог вијећа, таква стања представљају основ за досуђивање накнаде штете с циљем прибављања сатисфакције оштећеном и уколико је то могуће успостављање равнотеже у поремећеном субјективном (психичком) стању оштећеног. Сходно томе, ревизионо вијеће је заузело став да досуђени износ накнаде који су утврдили нижестепени судови није сразмјеран тежини и трајању душевних болова које је апелант претрпио, тако да су ревизиони приговори у погледу висине досуђене накнаде за тај вид штете дјелимично прихваћени.

16. У вези с апелантовим ревизионим приговорима којим оспорава нижестепене пресуде и у дијелу којим је његов захтјев за накнаду материјалне штете у виду измакле користи одбијен као неоснован, ревизионо вијеће је након испитивања нижестепених одлука у свјетлу истакнутих приговора закључило да је на правилно утврђено чињенично стање правилно примијењено материјално право и да то вијеће не уочава пропусте нижестепених судова јер се из спроведених доказа није могла утврдити висина прихода од пољопривредне дјелатности и искоришћавања шуме, које је апелант евентуално остваривао у периоду прије притварања, а који би били релевантни за досуђивање измакле користи (о чему се ревизионо вијеће исцрпно изјаснило на стр. 8 и 9 образложења). Ревизионо вијеће је у том смислу, између осталог, навело да се одлучне чињенице у вези с овим видом штете нису могле утврдити ни из налаз вјештака, који је и према схватању тог вијећа сачињен на основу нереалних параметара, због чега и није прихваћен као поуздан доказ. Ревизионо вијеће је подржало став нижестепених судова да апелант није доказао

да је услијед притварања претрпио штету која би се огледала у трошковима око ангажовања трећих лица за рад на породичном имању, нити је доказао да је до сушења стабала шљива и продаје трактора дошло услијед последица неодржавања, с обзиром на то да нису спровођени докази којима би се утврдило њихово стање прије апелантовог одласка у притвор. Сходно томе, ревизионо вијеће је у цијелости прихватило став другостепеног суда да апелант није доказао постојање штете на име изгубљене добити, као ни обичне штете, за што су дати ваљани и јасни разлози у образложењу оспорене пресуде.

17. Коначно, ревизионо вијеће је оцијенило основаним апелантове приговоре који су се односили на одлуку о трошковима поступка. У том смислу је, између осталог, наведено да право на правично суђење и право на одбрану подразумијева право странке да изабере браниоца по својој вољи, а суд такав избор странци не може ускратити, па је непримјерено присиљавати апеланта на избор адвоката у сједишту Суда БиХ, како је то неправилно образложио другостепени суд. Осим тога, како је у пресуди наведено, слободно изабрани бранилац има право на накнаду адвокатских трошкова према тарифи која је прописана одредбама адвокатске коморе чији је члан, на чијем подручју је регистровао своју професионалну дјелатност, и на ком плаћа порезе и доприносе и све остале трошкове везане за располагање зарадом од вршења професионалне дјелатности. Сходно томе, ревизионо вијеће је навело да је одлуку о трошковима поступка донијело на основу одредаба члана 323 став 1, чл. 324 и 333 ЗПП, и то у укупном износу од 13.054,00 КМ, који су детаљно презентовани на стр. 8 образложења, а који су обрачунати на основу тар. бр. 2, чл. 1, 5, 6 и 9 Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске” број 68/05). Још је наведено да су трошкови вођења парничног поступка обрачунати на основу одредбе члана 323 став 2 ЗПП у износу од 40% апелантовог укупног захтјева, с обзиром на дјелимичан успјех у парници уз додатак трошкова вјештачења у пуном износу од 1.300,00 КМ.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

18. Апелант сматра да је ревизионом пресудом Суда БиХ повријеђено његово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Према апелантовој оцјени, правилан је став ревизионог вијећа да апеланту припада накнада

на име нематеријалне штете коју је претрпио због неоснованог лишења слободе, примјеном одредаба чл. 155 и 200 ЗОО-а, међутим, према његовој оцјени, цитиране одредбе нису правилно примијењене приликом утврђивања висине накнаде због неоснованог лишавања слободе, те је неодржив закључак ревизионог вијећа да је износ од 100.000,00 КМ примјерен дужини времена проведеног у притвору. Према апелантовој оцјени, ревизионо вијеће није дало значај свим елементима битним за примјену одредаба члана 200 ЗОО-а, при чему је кључни елемент право на слободу, чијим се одузимањем ускраћују и друга елементарна права. Апелант сматра да ревизионо вијеће очигледно није довољно оцијенило тежину оптужби, временски период у ком је неосновано био у притвору, породичне прилике, реакције средине, углед који је апелант уживао у средини гдје живи, прилике којим је био изложен током трајања притвора, ограничење комуникације са члановима породице за вријеме трајања притвора, што је све од значаја за примјену одредбе члана 200 ЗОО-а, при чему укупност ових фактора, који нису размотрени, указује на то да је накнада за овај вид штете досуђена у прениском износу. Апелант сматра да износ који је тужбеним захтјевом определиелио за овај вид накнаде (200.00,00 КМ) представља правичну сатисфакцију, сходно тежини оптужби и трајању притвора. Сходно томе је наглашено да је ревизионо вијеће паушално утврдило висину накнаде на име нематеријалне штете, занемарујући кључне и неопходне елементе битне за примјену члана 200 ЗОО-а.

19. Апелант проблематизује и одлуку у дијелу којим је одбијен захтјев за накнаду материјалне штете на име измакле користи, у смислу члана 189 ЗОО-а, односно штете коју је претрпио због немогућности да обавља пољопривредну дјелатност на породичном имању за вријеме боравка у притвору. Сматра да је овај вид штете доказао и то налазом вјештака пољопривредне струке који је налаз и сачинио имајући у виду чињеницу да је апелант био службеник у ПУ Шековићи, гдје још увијек ради, али да је на имању радио ван радног времена, викендом и државним празницима, што су потврдили и свјedoци Слободан Симанић, Мирко Ступар, али и апелант у свом исказу као парнична странка. Апелант детаљно наводи колико је имао земље, стоке, воћњака, шуме, затим механизације и слично, чиме се све бавио, па је за њега неприхватљиво да понуђени докази за редовне судове нису било довољни да му досуде и овај вид штете, те указује на произвољну оцјену доказа која је посљедишно довела до погрешне примјене одредбе члана 189 ЗОО-а.

20. Коначно, апелант оспорава и дио одлуке о трошковима поступка јер сматра да су му трошкови требали бити досуђени у цијелости примјеном члана 323 став 3 ЗПП, а не сразмјерно успјеху у парници (40%). За апеланта је неприхватљива

чињеница да су му трошкови поступка одмјерени према Тарифи о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у ФБиХ која се примјењују пред Судом БиХ по одлуци председника Суда БиХ, те сматра да су му трошкови требали бити досуђени примјеном Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката која се примјењује у Републици Српској, при чему нису дати ваљани разлози зашто у конкретном случају није примијењен пропис који се примјењује на подручју Републике Српске с обзиром на апелантово пребивалиште и његово право да сам изабере адвоката по сопственом избору.

б) Одговор на апелацију

21. Суд БиХ је у исцрпном одговору на апелацију навео да је оспореном пресудом потпуно и правилно утврђено чињенично стање и правилно примијењено материјално право због чега нису повријеђена апелантова уставна права на која се неосновано позвао предложивши да се апелација одбаци као (*prima facie*) неоснована, односно да се одбије као неоснована, уколико се уставни суд упусти у мериторно рјешавање апелације.

22. Тужена је у исцрпном одговору на апелацију, између осталог, навела да су сва вијећа Суда БиХ, супротно апелантовим тврдњама, сасвим неочекивано и неразумно удовољила тужбеном захтјеву и то у износима који нису усаглашени са судском праксом у истим или истоврсним предметима. Надаље се указује на то да је апеланту притвор био одређен *ex lege*, па без обзира на то суд је апеланту досудио накнаду штете примјењујући опште принципе у погледу висине накнаде штете за душевне патње, у складу с чланом 200 ЗОО-а. Тужена приговора одлуци у дијелу у ком је апеланту досуђена камата на већ досуђене износе накнаде плате и регреса јер тужени није пасивно легитимисан за исплату камата, ни законских, нити процесних јер тужени није апелантов послодавац, а захтјев није био одређен као изгубљена добит. Како је неспорно да је апелант био и сада је запосленик ентитетске службе која га је суспендовала, а потом вратила на посао и ретроактивно исплатила плате за вријеме одсуства, то тужена није могла ни у ком случају бити одговорна за кашњење у исплати плата, односно камата. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

23. У **Закону о облигационим односима** („Службени лист СФРЈ” бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и „Службени лист РБиХ” бр. 2/92, 13/93 и 13/94) релевантне одредбе гласе:

Члан 155.

Штета је умањење друштвених средстава, односно нечије имовине (обична штета) и спрјечавање њиховог повећања (измакла корист), као и наношење другом физичког или психичког бола или страха (нематеријална штета).

Обична штета или измакла корист

Члан 189. ст. (1), (2) и (3)

(1) Оштећеник има право како на накнаду обичне штете, тако и на накнаду измакле користи.

(2) Висина накнаде штете одређује се према цијенама у вријеме доношења судске одлуке, изузев случаја кад закон наређује што.

(3) При оцјени висине измакле користи узима се у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чије је остварење спрјечено штетниковом радњом или пропуштањем.

Члан 200.

(1) За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободe или права личности, смрти блиског лица као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству.

(2) Приликом одлучивања о захтјеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повријеђеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

24. У **Закону о парничном поступку пред Судом Босне и Херцеговине** („Службене новине БиХ” бр. 36/04, 84/07 и 58/13), у тексту који је важио у релевантном периоду, битне одредбе гласе:

XXIII - ТРОШКОВИ ПОСТУПКА

1. Парнични трошкови

Члан 320.

(1) Парничне трошкове чине издаци учињени у току или у поводу поступка.

(2) Парнични трошкови обухватају и награду за рад адвоката и других лица којима закон признаје право на награду.

Члан 321.

Свака странка претходно сама подмирује трошкове које је проузроковала својим радњама.

Члан 322.

(1) Кад странка предложи извођење доказа, дужна је по налогу Суда унапријед положити износ потребан за подмирење трошкова који ће настати у поводу извођења доказа.

(2) Кад извођење доказа предложи обје странке, Суд ће одредити да износ потребан за подмирење трошкова положи обје странке на једнаке дијелове.

(3) Суд ће одустати од извођења доказа ако износ потребан за подмирење трошкова не буде положен у року који одреди Суд.

Члан 323.

(1) Странка која у цијелости изгуби парницу дужна је противној странци надокнадити трошкове.

(2) Ако странка дјелимично успије у парници, Суд може, с обзиром на постигнути успјех, одредити да свака странка подмирује своје трошкове или да једна странка надокнади другој размјеран дио трошкова.

(3) Суд може одлучити да једна странка накнади све трошкове које је друга странка имала, ако противна странка није успјела само у размјерно незнатном дијелу свог захтјева, а због тога дијела нису настали посебни трошкови.

(4) Према резултату доказивања, Суд ће одлучити хоће ли трошкове из члана 322. став 4. овог закона подмирити једна или обје странке или ће ти трошкови пасти на терет трошкова Суда.

VI. Допустивост

25. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има и апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

26. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако

је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

27. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда ревизионог вијећа Суда БиХ број С1 3 П 006076 14 Рев од 14. маја 2014. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 28. маја 2014. године, а апелација је поднесена 21. јула 2014. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

28. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

29. Апелант оспорава наведену пресуду тврдећи да су му том пресудом повријеђена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

30. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

31. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

32. У конкретном случају поступак који је апелант водио пред редовним судовима односио се на накнаду штете. Према пракси Уставног суда: „Право на накнаду штете у траженом износу представља право приватног карактера и, као такво, грађанско

право на које се примјењују стандарди правичног суђења” (види, Уставни суд, Одлука број АП 428/04 од 23. марта 2005. године, став 22, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 32/05).

33. Уставни суд запажа да апелант оспорава пресуду ревизионог вијећа Суда БиХ којом је предметни поступак окончан и то посебно у сегменту висине досуђене накнаде на име нематеријалне штете, затим у сегменту одбијања захтјева за накнаду материјалне штете у виду измакле користи, те у сегменту трошкова поступка, па ће сходно томе Уставни суд испитати оспорену пресуду у сегментима на које је апелант указао.

Приговори у односу на нематеријалну штету и трошкове поступка

34. Уставни суд запажа да апелант оспорава пресуду ревизионог вијећа Суда БиХ у дијелу одлуке којим је одлучено о висини накнаде на име нематеријалне штете, јер сматра да је досуђени износ паушално одређен, супротно одредби члана 200 ЗОО-а, без уважавања кључних околности конкретног случаја, између осталог, дужине трајања притвора, тежине кривичне оптужбе и сл. Апелант оспорава и одлуку о трошковима поступка јер сматра да су му трошкови требали бити досуђени у пуном износу, у смислу члана 323 став 3 ЗПП, а не сразмјерно успјеху у парници, те сходно Тарифи о наградама и накнади трошкова адвоката („Службени гласник Републике Српске” број 68/05), а не прописом из ФБиХ, који се примјењује пред Судом БиХ на основу одлуке предсједника Суда БиХ из 2004. године.

35. У вези с кључним апелационим приговорима који се односе на висину досуђене накнаде на име нематеријалне штете, у смислу одредбе члана 200 ЗОО-а, Уставни суд подсјећа на то да је у својој новијој пракси разматрао слично чињенично и правно питање управо с тог аспекта (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 754/14 од 31. марта 2017. године, доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). Будући да предметна апелација у овом дијелу покреће слично чињенично и правно питање, Уставни суд ће у наставку образложења подсјетити на кључне дијелове из цитиране одлуке.

36. Дакле, Уставни суд је у цитираној одлуци, између осталог, подсјетио да је његова надлежност одређена Уставом Босне и Херцеговине као и ограничењима (кочницама) које је Уставни суд развио кроз своју праксу. Једно од таквих ограничења (кочница) принципијелан је став Уставног суда да не испитује чињенице које су утврдили редовни судови. Међутим, тај став није апсолутан с обзиром на то да пракса Уставног суда у том правцу дозвољава изузетке у случајевима

када су релевантне чињенице утврђене „очигледно произвољно”. Оправдање за наведени изузетак Уставни суд налази у чињеници да „произвољност” односно „арбитрарност или самовоља” не може бити у складу са принципима из Устава Босне и Херцеговине, упркос томе што утврђивање релевантних чињеница спада у основну надлежност редовних судова. Дакле, наведени изузетак је потребан да би се могла поправити одлука која је потенцијално неуставна. Овај изузетак се мора крајње опрезно примјењивати али не смије постати апсолутно правило, јер би то у коначници представљало редукцију уставних права. Наиме, поставља се питање да ли би Уставни суд требао да одбије засновати надлежност чак (и) да је у конкретном случају на име накнаде штете досуђен износ од 1 КМ, уз образложење да је утврђивање релевантних чињеница у основној надлежности редовних судова?! По мишљењу Уставног суда, тако ригидан принцип у погледу преиспитивања чињеница би сигурно имао за посљедицу ускраћивање заштите коју пружају уставом загарантована права.

37. Надаље, Уставни суд је у цитираној одлуци указао и на неке ставове Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) заузете у предмету *Tolstoy Miloslavsky против Уједињеног Краљевства* (види, Европски суд, *Tolstoy Miloslavsky против Уједињеног Краљевства*, Application no. 18139/91 од 13. јула 1995. године) у којој се Европски суд, осим суштине захтјева из члана 10 Европске конвенције, дакле права на слободу изражавања, бавио примјењивошћу члана 6 став 1 Европске конвенције у контексту досуђене накнаде штете, указујући на то да је тај случај био ограничен на приговор у погледу износа утврђене одштете и судски налог, те да је с обзиром на остале случајеве клевете које је суд до тада испитивао био другачији. Европски суд је при том подсјетио на то да се његово поновно разматрање односи на одлуку о накнади штете (како ју је процијенила порота у условима судског надзора) и да се не протеже на то да порота утврђује клевету, из чега произилази да је простор оцјене још мањи него да се апликација односила и на клевету. У конкретном предмету, досуђени износ накнаде нематеријалне штете за клевету је био три пута већи од највеће накнаде штете за клевету која је прије тога донесена у Енглеској, а након тога није донесена пресуда с којом би се она могла упоредити. Стога се, како сматра Европски суд (тачка 49), износ досуђене штете мора довести у контекст мјеродавног (националног) материјалног права и контекст захтјева размјерности (пропорционалности).

38. Уставни суд је управо имајући у виду наведену праксу Европског суда закључио да се Уставни суд може, у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције, упустити у расправљање досуђене накнаде штете с аспекта њене пропорционалности и то у односу на елементе из којих се формира новчана накнада као правична задовољштина

за неосновано лишење слободе, имајући при том у виду да се тај износ накнаде штете утврђује на основу специфичних околности сваког конкретног случаја, дакле и овог, на бази елемената из којих се формира новчана накнада без уласка у њену висину односно њен обим. У вези с тим, Уставни суд је у поменутој одлуци поново указао на став Европског суда да право појединца на углед представља елемент његовог „приватног живота” заштићеног чланом 8 Европске конвенције (види, Европски суд, *Chauvy и други против Француске*, број 64915/01, став 70, ЕCHR 2004- VI, *Pfeifer против Аустрије*, број 12556/03, став 38, ЕCHR 2007-XII и *Petrina против Румуније*, пресуда од 14. октобра 2008. године, представка број 78060/01, став 28), што представља вриједност чију заштиту не треба доводити у питање. Надаље је Уставни суд у цитираној одлуци подсјетио и на неке ставове из своје праксе да се приликом појмовног одређења части и угледа свака људска индивидуа одликује тим категоријама које су саставни, неодвојиви дио њезине личности. Част се најчешће дефинише као скуп нематеријалних вриједности које човјек посједује као људско биће и као припадник одређене друштвене заједнице, а стиче се рођењем. С друге стране, о угледу се најчешће говори као о другој страни части, тзв. спољној части која подразумијева уважавање које човјек има у друштвеној заједници. На тај начин одређени, част и углед представљају неодвојиве категорије које се могу посматрати с различитих аспеката, па и с аспекта њихове грађанскоправне заштите (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 2814/13 од 20. априла 2016. године доступна на www.ustavnisud.ba, став 42).

39. Коначно, Уставни суд је у цитираној одлуци, имајући у виду изнесене ставове Европског суда и Уставног суда у контексту кључних апелационих приговора, оцијенио да је Суд БиХ у жалбеном и ревизионом поступку пропустио да износ досуђене штете доведе у контекст материјалног права у погледу специфичних околности које се тичу апеланта (јасно наведених у првостепеној пресуди) и с тим у вези контекст захтјева пропорционалности, дакле нематеријалних вриједности које се тичу апеланта као људског бића, а затим као припадника одређене друштвене заједнице и то с његовог грађанскоправног аспекта, па произилази закључак да је износ нематеријалне штете због повреде части и угледа произашле због неоснованог лишења слободе у околностима конкретног случаја произвољно одмјерен, конкретно, пропуштањем довођења у везу специфичних околности (сваког појединог случаја) и с тим у вези пропорционалности.

40. Доводећи наведено у везу с предметним случајем, Уставни суд запажа да је ревизионо вијеће приликом разматрања апелантових ревизионих приговора, који су суштински идентични овим из апелација, утврдило да су они дјелимично основани јер нижестепени судови приликом одмјеравања овог вида штете нису у довољној мјери

оцијенили специфичне околности конкретног случаја као што су тежина кривичне оптужбе, дужина трајања притвора, налаз и мишљење вјештака, апелантову животну доб, његове породичне и професионалне околности и сл. Уставни суд запажа да је управо то и био разлог да ревизионо вијеће повећа износ накнаде по основу овог вида нематеријалне штете (84.000,00 КМ износ који су утврдили нижестепени судови) оцијенивши да је износ од 100.000,00 КМ сразмјеран тежини и трајању душевних болова. Уставни суд запажа да је ревизионо вијеће до таквог закључка дошло на основу слободне судијске процјене и то анализом релевантних околности конкретног случаја које су наведене у образложењу пресуде. Уставни суд исто тако запажа да је ревизионо вијеће Суда БиХ подсетило на то да се штета код овог вида нематеријалне штете огледа у субјективном трпљењу, несумњиво тешких душевних болова, анксиозношћу и забринутосту за своју судбину, бризи за породицу, њихову будућност, те у вези с тим личног осјећаја осрамоћења, повреде части и угледа. Ревизионо вијеће Суда БиХ је навело да управо наведене субјективне околности представљају основ за досуђене накнаде штете ради могућег успостављања равнотеже у поремећеном субјективном стању оштећеног.

41. У вези с образложењем ревизионог вијећа Суда БиХ, Уставни суд запажа да је то вијеће дјеломично прихватило апелантове приговоре оцијенивши их дјелимично основаним. Уставни суд запажа да је апелант у ревизији посебно указао да приликом одмјеравања висине накнаде нематеријалне штете у оквиру нижестепених судова није у довољној мјери оцијењена дужина трајања притвора, тежина оптужби, чињеница да је апелант био неправоснажно осуђен на казну затвора у трајању од 40 година, те његове породичне прилике, занемарене родитељске обавезе, одвојеност од породице дужи временски период, реакције средине, углед који је апелант уживао у средини гдје живи, прилике којим је био изложен током трајања притвора и сл., што све наведено, према апелантовој оцјени, треба узети у обзир приликом примјене члана 200 ЗОО-а. Апелант и у апелацији тврди да ни ревизионо вијеће Суда БиХ ове околности није у довољној мјери оцијенио приликом одмјеравања висине штете. У вези с тим, Уставни суд запажа да је апелант провео у притвору четири године, седам мјесеци и пет дана, што заиста представља дуг временски период, затим да је био оптужен за кривично дјело геноцид, које спада у групу најтежих кривичних дјела, за које је био неправоснажно осуђен на казну затвора у трајању од 40 година.

42. У вези с апелантовим кључним приговорима Уставни суд подсјећа на то да, сходно досадашњој пракси редовних судова на подручју Босне и Херцеговине, душевни болови због неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободe представљају јединствен вид штете који обухвата све штетне посљедице немате-

ријалне штете везане за личност оштећеног проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. Уз то, Уставни суд подсјећа да се за овај вид штете досуђује један износ накнаде, а да суд приликом одмјеравања висине накнаде узима у обзир све околности случаја (углед који је оштећени раније уживао у својој средини, однос средине према њему последије осуде, односно лишења слободе и све друге околности које су утицале на природу, тежину и трајање психичких болова). Коначно, Уставни суд подсјећа да се при одлучивању о висини износа нематеријалне штете примјењују правни стандарди правичности приликом одмјеравања новчане одштете, при чему не постоји математичка формула која пуким аутоматизмом служи за утврђивање и израчунавање правичне новчане *накнаде*.

43. Полазећи од наведених стандарда на које је указао и апелант, те подржавајући праксу Уставног суда заузету у цитираној одлуци, Уставни суд сматра да у конкретном случају наведени стандарди нису примијењени приликом одмјеравања висине накнаде нематеријалне штете. Уставни суд сматра да је ревизионо вијеће пропустило да износ досуђене накнаде доведе у контекст материјалног права у погледу специфичних околности које се тичу апеланта и захтјева пропорционалности, па се из свега наведеног чини да је износ нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе у околностима конкретног случаја произвољно одмјерен.

44. Сходно наведеном, Уставни суд закључује да је у околностима конкретног случаја пресудом ревизионог вијећа Суда БиХ у дијелу у ком је одлучено о висини накнаде нематеријалне штете прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

45. У контексту приговора који се односе за висину досуђених трошкова поступка Уставни суд запажа да је ревизионо вијеће одлуку о трошковима поступка донијело на основу чл. 323 став 1, 324 и 333 ЗПП досуђујући трошкове у укупном износу од 13.054,00 КМ примјеном Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске” број 68/05), па се у том смислу чине неоснованим приговори да је ревизионо вијеће Суда БиХ примијенило прописе који се примјењују у ФБиХ, јер тако што не произилази из оспорене пресуде. Уставни суд запажа да је управо ревизионо вијеће уважило апелантове приговоре изнесене у том правцу уз детаљно образложење. С друге стране, ревизионо вијеће је приликом коначног обрачуна трошкова поступка примијенило одредбу члана 323 став 2 ЗПП тако да су трошкови досуђени у износу од 40% укупног захтјева, сразмјерно апелантовом успјеху у парничном поступку, што Уставни суд не сматра произвољним.

46. Међутим, имајући у виду да је Уставни суд у претходним тачкама ове одлуке утврдио кршење апелантовог права на правично суђење у сегменту досуђене висине накнаде нематеријалне штете, Уставни суд из тог разлога сматра сврсисходним да оспорену пресуду укине и у дијелу одлуке којим је одлучено о трошковима поступка, имајући у виду одредбу члана 323 став 2 ЗПП, коју је Суд БиХ имао у виду приликом коначног обрачуна трошкова.

Приговори у односу на накнаду материјалне штете у виду измакле користи

47. Апелант оспорава и дио одлуке којим је одбијен захтјев за исплату материјалне штете у виду измакле користи, у смислу члана 189 ЗОО-а тврдећи да је спроведеним доказима доказао тај вид штете, а да су судови произвољно оцијенили доказе на његову штету. У контексту тих приговора Уставни суд запажа да је Суд БиХ на све три инстанце био сагласан да се на основу доказа које је апелант презентовао суду није могла утврдити висина прихода од пољопривредне дјелатности, искоришћавања шуме и сл., које је апелант евентуално остваривао у периоду прије притварања, што су редовни судови довољно јасно образложили на начин који не оставља утисак произвољности. У вези с приговорима којима апелант доводи у сумњу оцјену доказа Уставни суд подсјећа на то да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном. Сходно томе, будући да Уставни суд у овом дијелу не уочава произвољност на коју је апелант указао, нити се оцјена доказа доима произвољном јер је Суд БиХ на све три судске инстанце детаљно и аргументовано образложио зашто је захтјев у том дијелу неоснован, Уставни суд ове приговоре не може прихватити оправданим.

Остали приговори

48. У погледу навода о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд запажа да се наводи о кршењу овог права, у суштини, односе на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање и погрешну примјену права, што је Уставни суд већ образложио у претходним тачкама ове одлуке утврђујући дјелимичну основаност истакнутих приговора, па сходно томе Уставни суд сматра да није потребно посебно испитивати апелационе наводе и у контексту кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

49. Уставни суд закључује да постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је ревизионо вијеће Суда БиХ пропустило да износ досуђене нематеријалне штете доведе у контекст материјалног права у погледу специфичних околности које се тичу апеланта и у вези с тим захтјева пропорционалности, па произилази закључак да је износ нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе у околностима конкретног случаја одмјерен произвољно.

50. Уставни суд закључује да нема кршења апелантовог права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у дијелу одлуке о накнади материјалне штете у виду измакле користи када је Суд БиХ на све три инстанце сагласно одбио овај дио тужбеног захтјева уз детаљно и аргументовано образложење које се не доима произвољним у сегментима на које је апелант неосновано указао.

51. На основу члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

52. На основу члана 43 Правила Уставног суда, предсједник Мирсад Ћеман, потпредсједник Мато Тадић и судија Валерија Галић дали су изјаве о неслагању с одлуком већине.

53. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Предмет број АП 3940/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Д.Ц. поднесена против
Пресуде Врховног суда Републике
Српске број 11 0 К 004381 14 Кж 2
од 22. маја 2014. године

Одлука од 6. јула 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број АП 3940/14, рјешавајући апелацију Д.Ц., на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Маргарита Цаца Николовска, потпредседница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 6. јула 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Д.Ц. поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 004381 14 Кж 2 од 22. маја 2014. године.

Образложење

I. Увод

1. Д.Ц. из Бањалуке (у даљњем тексту: апелант), кога заступају Витомир Д. Гајић и Љиљана Мрђа Кулунџија, адвокати из Бањалуке, поднио је 22. августа 2014. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 11 0 К 004381 14 Кж 2 од 22. маја 2014. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Окружног суда у Бањалуци - Посебно одјељење за организовани и најтеже облике привредног криминала (у даљњем тексту: Окружни суд) и Републичког јавног тужилаштва РС - Посебно одјељење за сузбијање корупције, организованог и најтежих облика привредног криминала (у даљњем тексту: Републичко тужилаштво) затражено је 28. септембра 2016. године да доставе одговор на апелацију.

3. Врховни суд је одговор доставио 4. октобра 2016. године, Окружни суд 25. октобра 2016. године, а Републичко тужилаштво 26. октобра 2016. године.

4. На приједлог потпредседника Златка М. Кнежевића, Уставни суд је донио одлуку да он неће учествовати у раду и одлучивању о апелацији због постојања разлога из члана 90 став (1) тачка б) Правила Уставног суда.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Окружни суд је Пресудом број 11 0 К 004381 10 К 2 од 8. новембра 2013. године, донесеном у кривичном поступку против апеланта и још три оптужена лица, апеланта прогласио кривим да је радњама ближе описаним у изреци пресуде, као службено лице, у намјери да прибави другом имовинску корист, искористио свој службени положај или овлашћење, а прибављена корист прелази 50.000 КМ, те у намјери да утиче на смањење цијена и створи привид активног трговања и тиме прибави имовинску корист оптуженом М. Р., на берзи давао налоге за куповину или продају хартија од вриједности, знајући да је дат или да ће бити дат налог за продају или куповину од другог лица по цијени и броју који је исти или приближно исти, а прибављена имовинска корист, односно почињена штета је већа од 1.500,00 КМ, починио кривично дјело злоупотреба службеног положаја или овлашћења из члана 347 став 4 у вези са ставом 3 Кривичног закона Републике Српске (у даљњем тексту: КЗРС) и кривично дјело манипулација цијенама и ширење лажних информација из члана 292 став 2 у вези са ставом 1 тачка б) Закона о тржишту хартијама од вриједности у вези са чланом 23 КЗРС, те му је за почињена кривична дјела утврдио казну затвора од три године, односно од годину дана, па га осудио на јединствену казну затвора у трајању од три године и шест мјесеци.

7. У образложењу пресуде детаљно су побројани докази (страна од 10 до 17) Тужилаштва, те докази апеланта и осталих оптужених, који су прихваћени и проведени на главном претресу. Надаље, исцрпном интерпретацијом проведених бројних материјалних доказа, те исказа бројних саслушаних свједока Окружни суд је, цијенећи их појединачно и у узајамној вези, дао разлоге и образложења због чега их је прихватио односно није прихватио, те које су одлучне чињенице утврђене на основу ког од проведених доказа, цијењених на описани начин. Из образложења пресуде, поред осталог, произлази да је интерпретиран извод из Записника са 128. сједнице Управе Инвестиционо-развојне банке РС (у даљем тексту: ИРБРС) од 13. августа 2009. године на основу ког је утврђено да је апелант, приликом расправљања које се односило на приједлог за прихватање јавне понуде за преузимање, коју је оптужени М. Р. истакао акционарима друштва „Медицинска електроника” а.д. Бањалука (у даљем тексту: МЕ), усмено образложио приједлог да се прихвати наведена понуда. У образложењу пресуде су такође интерпретирана и два исказа оптуженог Н. Б. које је дао Тужилаштву током истраге, а који су прихваћени и прочитани на главном претресу у складу са чланом 288 став 3 Закона о кривичном поступку РС (у даљем тексту: ЗКПРС).

8. Надаље, из образложења пресуде произлази да је на апелантов приједлог суд посебно цијенио исказ Н. Б., да је он 2. и 3. априла 2009. године, на апелантов приједлог, отворио налоге код брокерске куће за куповину акција МЕ, који су реализовани тако да је првог дана од М. Т. купио 550 акција, а другог дана 690 акција од ПИФ БЛБ профит, да је извршен трансфер новца и промјена власника над акцијама, да је Н. Б. дао налог за куповину и да при томе није знао да постоји исти такав налог за продају другог лица, те да није било договора између њега и тог другог лица у погледу цијене и броја акција којима ће трговати, а што је потврдио свједок М. Т., да је ПИФ БЛБ изнио на продају 423 937 акција МЕ, а оптуженом Н. Б. продао само 690 акција јер је он на ту количину отворио куповни налог. У вези с тим је указано да из члана 292 став 1 Закона о тржишту хартија од вриједности произлази да се у смислу овог члана забрањеним сматра оно давање налога за куповину или продају хартија од вриједности које је мотивисано у намјери да се утиче на повећање или смањење цијена хартија од вриједности или стварање привада активног трговања с циљем да за себе или другог прибави имовинску корист или другом проузрокује штету. На основу исказа оптуженог Н. Б. утврђено је да је он трговао акцијама МЕ да се снизи цијена акција на берзи, да се створи привид активног трговања и да се на тај начин постигне што повољнија цијена у понуди за преузимање ради остварења противправне имовинске користи за оптуженог М. Р. у поступку преузимања.

9. Из образложења пресуде произлази да је оцјеном свих проведених доказа несумњиво утврђено да су апелант и оптужени М. Р., Ж. К. и Н. Б., по претходном договору и заједно, у означеном временском периоду извршили манипулацију цијенама акција предузећа МЕ на берзи супротно чл. 276, 277 и 278 Закона о тржишту хартијама од вриједности, да манипулација цијенама није била сама себи сврха, већ је коришћена како би се снизила цијена акција и остварио коначан циљ преузимања акција МЕ по што нижој цијени и омогућило остваривање стицања противправне имовинске користи оптуженом М. Р. Надаље, на несумњив начин је утврђено да су апелант и остали оптужени прије смањења цијена испланирали начин стицања противправне имовинске користи и да су манипулацију цијенама искористили за остваривање недозвољених циљева, а због чега се у њиховим радњама стичу обиљежја кривичног дјела манипулације цијенама и ширења лажних информација из члана 292 став 2, и то у апелантовим радњама у вези са ставом 1 тачка б) наведеног члана Закона о тржишту хартија од вриједности, а које кривично дјело су починили као саизвршиоци у смислу члана 24 КЗРС.

10. Надаље, из образложења пресуде произлази да је неспорно утврђено да је апелант као службено лице, руководилац Одјељења за управљање портфељом хартија од вриједности ИРБРС, искористио свој положај и овлашћења и сачинио приједлог за прихватање јавне понуде за преузимање акција у предузећу МЕ из портфеља Фонда за реституцију РС којим управља ИРБРС, а коју је сам усмено образложио на сједници Управе ИРБРС, при томе свјесно ускративши и ИРБ и Одјељењу, на чијем је челу био, информације које су могле да буду од утицаја на доношење одлуке о прихватању понуде, и то: да се до понуђене цијене дошло манипулацијом у којој је и сам учествовао, да се мали акционари исплаћују у готовини мимо берзе, а слиједом чега је вриједност МЕ у понуди требала бити већа од понуђене. Такође је утврђено и да апелант није обавијестио Управу ИРБРС да је учествовао у трговању акцијама МЕ, чији је циљ било снижавање цијена акција, нити је представио кретање акција у претходном периоду, а што је утврђено на основу Записника са 128. сједнице управе ИРБРС, те рјешења о апелантовој дисциплинској одговорности, због чега му је и престао радни однос. Надаље, утврђено је да апелант није обавијестио Управу да је извршен утицај на мале акционаре да тргују на берзи, да им је с њима договорена цијена од 0,40 КМ, да им је преко рачуна исплаћивано 0,05 КМ, а остатак у готовини мимо берзе. Украћивањем побројаних информација од стране апеланта, Управа ИРБРС је прихватила понуду оптуженог М. Р. који је тако стекао својину на означеном броју акција, и то 29,95% из портфеља Акцијског фонда РС и 4,99% из портфеља Фонда за реституцију, чиме је омогућено оптуженом М. Р. да стекне имовинску корист у означеном износу. Слиједом наведеног, закључено је да су се

у апелантовим радњама стекла обиљежја кривичног дјела злоупотреба службеног положаја или овлашћења из члана 347 став 4 у вези са ставом 3 КЗРС.

11. Надаље, детаљно су побројани и интерпретирани докази које је предложио и провео апелант на главном претресу, а у прилог тврдњи да циљ трговања на берзи није била манипулација цијенама акција, да су апелант и оптужени Н. Б. изабрани у огране управљања МЕ на приједлог надлежног министарства, да фондовима није нанесена било каква штета, већ напротив корист, јер су продајом акција МЕ добили ликвидна средства.

12. Надаље, из образложења пресуде произлази и да је суд имао у виду и све остале доказе изведене током доказног поступка (материјалне и субјективне), које су извели Тужилаштво и одбране оптужених, али их није посебно анализирао јер се не односе на одлучне и битне чињенице за утврђивање постојања битних елемената предметног кривичног дјела и кривице апеланта и осталих оптужених. Окружни суд је одбио апелантов приједлог да се, поред осталог, изведу као докази: расправни записник Дисциплинске комисије од 9. октобра 2009. године са изјавом оптуженог Н. Б., записник о саслушању осумњиченог Н. Б. пред Центром јавне безбједности Бањалука од 22. марта 2010. године јер наведени докази не могу служити као доказ у предметном кривичном поступку. У вези с тим је указано да изјаве које је Н. Б. дао у другом поступку и пред органима гоњења без присуства браниоца не могу служити као доказ у кривичном поступку. Такође је одбијен и апелантов приједлог да се изврши увид у: Записник са 11. редовне сједнице Скупштине акционара МЕ од 16. априла 2009. године јер се ради о неовјереним копијама које не могу служити као доказ у кривичном поступку у смислу члана 289 став 3 ЗКПРС.

13. Врховни суд је Пресудом број 11 0 К 004381 14 Кж 2 од 22. маја 2014. године одбио као неосновану апелантову и жалбе осталих оптужених и потврдио пресуду Окружног суда.

14. Врховни суд је закључио да су радње које садржи изрека првостепене пресуде описане јасно и прецизно у односу на апеланта, те да су чињенична утврђења првостепене пресуде заснована на доказима изведеним на главном претресу. Према оцјени Врховног суда, садржај доказа изнијет је у складу са чланом 304 став 7 ЗКПРС, те су сви докази оцијењени у складу са чланом 295 став 2 ЗКПРС, а на основу чега су изведени коначни и правилни закључци да су апелант и остали оптужени починили кривична дјела која су им оптужбом стављена на терет. Слиједом наведеног, неоснованом је оцијењена тврдња да изрека пресуде није јасна и разумљива, те да постоји противрјечност између изреке и разлога пресуде.

Неоснованим су оцијењене и тврдње да првостепени суд није био прописно састављен, те је у вези с тим указано на члан 37 ЗКПРС. Надаље, неоснованим су оцијењене тврдње у погледу закључка о постојању претходног договора између апеланта и осталих оптужених. Врховни суд је у вези с тим појединачно побројао доказе који су на ову околност проведени, закључке који су на основу ових доказа утврђени, те конкретне радње које су апелант и остали оптужени предузимали, а на којима је заснован закључак о постојању претходног договора.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант тврди да му је оспореним пресудама повријеђено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

16. Из навода апелације произлази да апелант сматра да је њему, као и осталим оптуженим односно осуђеним, поступањем редовних судова, те Тужилаштва повријеђено право на једнакост у поступању. С тим у вези је истакао да је предложио, али да је суд одбио да проведе као доказ два исказа оптуженог Н. Б. које је дао у дисциплинском поступку и у полицији, а у поводу догађаја који су били предмет кривичне оптужбе, односно да је суд одбио да сам прибави релевантне списе. Апелант тврди да су ови искази дати прије него што је Н. Б. дао два исказа у Тужилаштву, да је Н. Б. у њима негирао почињење кривичног дјела, као и да су они супротни ономе што је касније изјавио у Тужилаштву. Апелант истиче да су искази из Тужилаштва прихваћени и уврштени у доказну грађу и да се на њима у претежном дијелу и заснива првостепена пресуда. С тим у вези истиче и да је тек пред крај главног претреса, увидом у спис Тужилаштва, дошао до изјаве оптуженог Н. Б. коју је дао пред полицијским органима, а из чега, како тврди, произлази да је Тужилаштво прекршило своју обавезу да се овај доказ објелодани или бар да о њему обавијести одбрану. Надаље, апелант истиче да је суд одбио да уврсти као доказ одбране записник из дисциплинског поступка који је садржавао исказ оптуженог Н. Б., али је као доказ оптужбе прихватио и уврстио рјешење о дисциплинској одговорности из истог поступка. Најзад, апелант истиче и да је суд одбио да прихвати и уврсти још неке доказе одбране, указујући на Записник са 11. редовне сједнице Скупштине акционара МЕ од 16. априла 2009. године, а насупрот томе је прихватио као доказ оптужбе дио тог истог записника, правдајући своју одлуку наводним недостацима у погледу аутентичности записника, иако је он нотарски обрађен, те потврђена вјерност оригиналу.

17. Надаље апелант тврди и да су искази оптуженог Н. Б. из истраге дати у Тужилаштву могли бити изведени само у главној фази поступка у смислу правила из члана 276 став 1 тачка а) ЗКПРС, односно да се не ради о доказима који су могли бити изведени након тога. Апелант истиче да ови искази представљају фундаменталне наводе измијењене оптужнице, да се противио њиховом извођењу, да су изведени након што је одбрана провела доказе дуплике, као и да се не ради о новим доказима у смислу члана 291 ЗКПРС с обзиром на то да су били у посједу тужиоца још у истрази. Апелант, такође, истиче и да се оптужени Н. Б. бранио ћутањем, па да му је било онемогућено да га унакрсно испита, чиме је лишен и могућности утврђивања доказне снаге тих исказа, односно њему и осталим оптуженим је негирано право на избор одбране јер су доведени у позицију да се, ради парирања таквим исказима, одрекну права на ћутање и свједоче у сопственој ствари.

18. Надаље, апелант тврди и да су му ускраћене гаранције у погледу суђења пред непристрасним судом. У вези са субјективном непристрасношћу апелант тврди да је код оних који су му судили створена предрасуда о његовој кривици. У прилог овој тврдњи истакао је да је оптужени Н. Б. прије почетка претреса у овом предмету закључио споразум о признању кривице с Тужилаштвом, кад је ово суђење отпочело и свједочио као свједок Тужилаштва, да би, након што је првобитно била донесена ослобађајућа пресуда, одустао од споразума о признању кривице. Апелант истиче да је исказ оптуженог Н. Б. у својству свједока, којим је признао кривицу, али и којим је теретио њега, дат пред судијама В. Ћ. С. и С. Ф., члановима првостепеног вијећа у овом предмету. Апелант тврди да су, према неспорним чињеницама, ове судије биле упознате и са садржајем споразума који је закључио оптужени Н. Б., односно да је и трећи члан вијећа судија В. А., прије него што је почео обновљени поступак, била упозната са исказом оптуженог Н. Б., као и са споразумом који је закључио с Тужилаштвом. Апелант тврди да је његов приједлог за изузеће наведених судија одбијен из формалних разлога (неблаговременог подношења захтјева), а да је при томе занемарено да се према правилима ЗКПРС и саме судије могу изузети, односно да се постојање непристрасности захтијева све вријеме трајања поступка, због чега су правила о преклузији из ЗКПРС за подношење захтјева за изузеће негирана. Најзад, апелант сматра да је доведена у питање и објективна непристрасност позивајући се у вези с тим на разлоге и образложења које је изнио у погледу повреде принципа једнакости у поступању.

19. Надаље, апелант тврди да је изостала брижљива и савјесна оцјена не само свих доказа Тужилаштва већ и да је потпуно изостала оцјена како субјективних тако и објективних доказа не само његових већ и осталих оптужених. Због тога

сматра да је неодржив став да су радње у измијењеној оптужници, односно у изреци првостепене пресуде прецизно и јасно описане. Указујући на конкретни дио из изреке првостепене пресуде, према којем је, према његовој интерпретацији, проглашен кривим зато што није обавијестио надлежни орган да је учествовао у манипулацији цијена што, према правилу из члана 292 Закона о тржишту хартија од вриједности, представља кривично дјело, апелант тврди и да му је негирана привилегија против самооптуживања. Најзад, апелант у вези са описом радњи извршења кривичног дјела тврди да се с радњама предузетим наведених датума доводи у везу само констатацијом „по претходном договору” који, како тврди, није доказан ни исказом из истраге оптуженог Н. Б., те да се наводне радње притиска према свједоку Т. могу евентуално повезати с прекршајем, а не с кривичним дјелом. Најзад, апелант је опширно елаборирао и због чега, како тврди, не постоји узрочно-последична веза између његових радњи и продаје акција Акцијског фонда РС којим није ни управљао, односно да с тим у вези нема доказа који потврђују ову везу ван разумне сумње.

б) Одговор на апелацију

20. Врховни суд је истакао да је у својој пресуди одговорио на релевантне жалбене приговоре истакнуте у односу на првостепену пресуду, те закључио да су неосновани. Такође, према мишљењу Врховног суда, апелант је идентичне наводе само поновио у апелацији.

21. Окружни суд је истакао да је у образложењу своје одлуке исцрпно изнио чињенице и материјалне прописе на којима се она заснива, те да у поступку пред овим судом нису повријеђена апелантова права на која указује у апелацији.

22. Републичко тужилаштво је најприје истакло да апелација, у суштини, представља апелантове жалбене наводе на првостепену пресуду, а у вези с којим је Врховни суд већ дао исцрпна образложења због којих је закључио да су неосновани. Неоснованом је оцијењена и апелантова тврдња да му је због одлуке суда да не прихвати провођење неких од доказа које је предлагао повријеђено право на једнакост у поступању. Надаље, у вези са апелантовим тврдњама о непристрасности указано је да је апелантов приједлог за изузеће судија првостепеног суда одбијен јер је поднесен супротно члану 40 став 3 ЗКПРС. У вези са, према мишљењу Републичког тужилаштва, суштинским наводима који се тичу оцјене provedених доказа, указано је на разлоге и образложења из пресуда редовних судова, те закључено да понављањем идентичних навода којима се већ бавио Врховни суд, произлази да апелант сматра да је Уставни суд само још једна жалбена инстанца.

V. Релевантни прописи

23. **Кривични закон Републике Српске** („Службени гласник РС” бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 и 67/13) у релевантном дијелу гласи:

Саизвршилаштво

Члан 23.

Ако више лица, учествовањем у радњи извршења или на други начин, заједнички изврше кривично дјело - свако од њих казниће се казном прописаном за то дјело.

Злоупотреба службеног положаја или овлашћења

Члан 347.

(...)

(3) Службено или одговорно лице које у намјери да себи или другоме прибави какву имовинску корист, искористи свој положај или овлашћење, прекорачи границе свог овлашћења или не изврши службену дужност,

казниће се затвором од шест мјесеци до пет година.

(4) Ако је дјелом из става 3. овог члана прибављена имовинска корист у износу који прелази 10.000 КМ, учинилац ће се казнити затвором од једне до осам година, а ако тај износ прелази 50.000 КМ, казниће се затвором од двије до десет година.

24. **Закон о тржишту хартија од вриједности** („Службени гласник РС” бр. 92/06, 34/09, 8/12 - О.У.С., 30/12, 59/13, 86/13 - О.У.С., 108/13) у релевантном дијелу гласи:

1.2. Манипулација цијенама и ширење лажних информација

Члан 292.

(1) Ко у намјери да утиче на повећање или смањење цијене или да створи привид активног трговања и тиме себи или другом прибави имовинску корист или да другом проузрокује штету:

(...)

б) на берзи или другом уређеном јавном тржишту да налог за куповину или продају неке хартије од вриједности, знајући да је дат или да ће бити дат налог за продају или куповину те хартије од вриједности од другог лица по цијени и броју који је исти или приближно исти или ако сам да налог и протуналог,

(...),

казниће се новчаном казном или казном затвора до једне године.

(2) Ако је кривичним дјелом из става 1. овог члана прибављена имовинска корист или је другом причињена штета у износу већем од 1.500,00 КМ, починилац ће се казнити новчаном казном или казном затвора до двије године.

25. **Закон о кривичном поступку Републике Српске** („Службени гласник РС” број 53/12) у релевантном дијелу гласи:

Права осумњиченог, односно оптуженог

Члан 6.

(...)

(2) Осумњиченом, односно оптуженом се мора омогућити да се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да изнесе све чињенице и доказе који му иду у корист.

(3) Осумњичени, односно оптужени није дужан да изнесе своју одбрану нити да одговара на постављена питања.

Право на одбрану

Члан 7.

(1) Осумњичени, односно оптужени има право да се брани сам или уз стручну помоћ браниоца кога сам изабере.

(2) Ако осумњичени, односно оптужени сам не узме браниоца, поставиће му се бранилац када је то одређено овим законом.

(3) Осумњиченом, односно оптуженом се мора обезбиједити довољно времена за припремање одбране.

Једнакост у поступању

Члан 14.

(1) Суд је дужан да странке и браниоца третира на једнак начин и да свакој од страна пружи исте могућности у погледу приступа доказима и њиховом извођењу на главном претресу.

(2) Суд, тужилац и други органи који учествују у поступку дужни су да са једнаком пажњом испитују и утврђују чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, али и оне које му иду у корист.

Слободна оцјена доказа

Члан 15.

Право суда, тужиоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Разлози за изузеће

Члан 37.

Судија не може вршити судијску дужност:

- а) ако је оштећен кривичним дјелом,*
- б) ако му је осумњичени, односно оптужени, његов бранилац, тужилац, оштећени, његов законски заступник или пуномоћник, брачни, односно ванбрачни друг или сродник по крви у правој линији до било ког степена, у побочној линији до четвртог степена, а по тазбини до другог степена,*
- в) ако је са осумњиченим, односно оптуженим, његовим браниоцем, тужиоцем или оштећеним у односу стараоца, штићеника, усвојиоца, усвојеника, храниоца или храњеника,*
- г) ако је у истом кривичном предмету учествовао као судија за претходни поступак, судија за претходно саслушање или је поступао као бранилац, законски заступник или пуномоћник оштећеног, односно тужиоца, или је саслушан као свједок или као вјештак,*
- д) ако је у истом предмету учествовао у доношењу одлуке која се побија правним лијеком и*
- ђ) ако постоје околности које изазивају разумну сумњу у његову непристрасност.*

Изузеће по захтјеву странке или браниоца

Члан 38.

- (1) Изузеће предсједника суда и судије може тражити странка или бранилац.*
- (2) Странке и бранилац могу поднијети захтјев за изузеће до почетка главног претреса, а ако су за разлог изузећа из члана 37. т. а) до ђ) овог закона сазнале касније, захтјев подносе одмах по сазнању.*
- (3) Захтјев за изузеће судије вишег суда странке и бранилац могу ставити у жалби или у одговору на жалбу.*
- (4) Странка и бранилац могу тражити изузеће само поименично одређеног судије, односно предсједника вијећа који у предмету поступа.*

(5) Странке и бранилац дужни су да у захтјеву наведу околности због којих сматрају да постоји неки од законских основа за изузеће. У захтјеву се не могу поново наводити разлози који су истицани у ранијем захтјеву за изузеће који је одбијен.

Одлучивање по захтјеву за изузеће

Члан 40.

(1) О захтјеву за изузеће из члана 38. овог закона одлучује се на општој сједници.

(2) Прије доношења рјешења о изузећу прибавиће се изјава судије, односно председника суда, а по потреби спровећиће се и други извиђаји.

(3) Против рјешења којим се усваја или одбија захтјев за изузеће није допуштена жалба.

(4) Ако је захтјев за изузеће из члана 37. тачка ђ) овог закона поднесен послје почетка главног претреса или ако је поступљено противно одредбама члана 38. ст. 4. и 5. овог закона, захтјев ће се одбацити у цјелини, односно дјелимично. Рјешење којим се захтјев одбацује доноси вијеће из члана 24. став 5. овог закона. У доношењу тог рјешења не може учествовати судија чије се изузеће тражи. Против рјешења којим се захтјев одбацује није допуштена жалба.

Поуке оптуженом

Члан 274.

(...)

(2) Судија, односно председник вијећа ће поучити оптуженог да може дати исказ током доказног поступка у својству свједока и ако одлучи дати такав исказ, да ће бити подвргнут директном и унакрсном испитивању у смислу члана 277. овог закона, односно да ће бити опоменут и упозорен у смислу члана 151. овог закона. У том случају оптужени као свједок не полаже заклетву, односно не даје изјаву. Суд ће омогућити да се о том свом праву оптужени претходно консултује са браниоцем, а уколико нема браниоца, суд ће пажљиво испитати да ли му је бранилац неопходан.

Право суда да не дозволи питање или доказ

Члан 278.

(...)

(2) Ако судија, односно председник вијећа закључи да околности које странка или бранилац жели да докаже, немају значаја за предмет или да је понуђени доказ непотребан, одбиће извођење доказа.

Изузеци од непосредног спровођења доказа

Члан 288.

(1) *Искази дати у истрази дозвољени су као доказ на главном претресу и могу бити коришћени приликом директног или унакрсног испитивања или побијања изнесених навода или у одговору на побијање или на додатно испитивање након чега се прилажу као доказни материјал. У овом случају, лицу се може дати могућност да објасни или побије свој претходни исказ.*

(...)

(2) *Ако се током главног претреса оптужени користи правом да није дужан да изнесе своју одбрану или да одговара на постављена питања, записник о исказу оптуженог који је дат у истрази може се по одлуци судије или предсједника вијећа прочитати и користити као доказ на главном претресу само ако је оптужени приликом саслушања у истрази био упозорен у складу са чланом 143. став 2. тачка в) овог закона.*

Допуна доказног поступка

Члан 291.

(1) *Након извођења доказа судија, односно предсједник вијећа ће упитати странке и браниоца да ли имају других доказних приједлога.*

(2) *Уколико странке и бранилац немају нових доказних приједлога или приједлози буду одбијени, судија, односно предсједник вијећа ће објавити да је доказни поступак завршен.*

Докази на којима се заснива пресуда

Члан 295.

(1) *Суд заснива пресуду само на чињеницама и доказима који су изнесени на главном претресу.*

(2) *Суд је дужан да савјесно оцијени сваки доказ појединачно и у вези са осталим доказима и на основу такве оцијене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана.*

VI. Допустивост

26. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

27. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

28. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 11 0 К 004381 14 од 22. маја 2014. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 4. јула 2014. године, а апелација је поднесена 22. августа 2014. године, тј. у року од 60 дана како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

29. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштениости.

VII. Меритум

30. Апелант тврди да му је оспореном пресудом Врховног суда повријеђено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на правично суђење

31. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

32. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

33. Уставни суд указује да се предметни поступак односи на утврђивање основности кривичне оптужбе против апеланта, те, стога, апелант у предметном поступ-

ку ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

34. Апелантови наводи о повреди права на правично суђење се, у суштини, свode на тврдње да је прекршен принцип једнакости у поступању, да су повријеђене гаранције у погледу непристрасног суда, те да је изостала брижљива и савјесна оцјена доказа.

35. Апелант најприје тврди да су њему, као и осталим оптуженим, ускраћене гаранције у вези с једнакошћу у поступању. У прилог овој тврдњи апелант је истакао да је редовни суд одбио да проведе доказе које је предлагао: два исказа оптуженог Н. Б. које је дао у дисциплинском поступку и у полицији, а који су у супротности са два исказа оптуженог Н. Б. дата у Тужилаштву, а да је прихватио као доказ рјешења о дисциплинској одговорности из истог поступка; да је прихватио Записник са 11. сједнице Скупштине акционара МЕ од 16. априла 2009. године. Апелант, такође, тврди и да је за изјаву оптуженог Н. Б. у полицији сазнао пред крај главног претреса увидом у спис Тужилаштва, а што, према његовом мишљењу, упућује на закључак да је Тужилаштво поступало супротно својој обавези да му предочи доказе којима располаже и који му иду у прилог. Најзад, у овом дијелу апелант истиче и да су искази из Тужилаштва оптуженог Н. Б. прочитани на главном претресу након што је изнио доказе дуплике, да се оптужени Н. Б. бранио ћутањем, па да није могао да га унакрсно испита, због чега је морао да се одрекне права избора како ће се бранити и с тим у вези гаранција у погледу заштите од самоинкриминације, те да свједочи у сопственом предмету како би оповргао изјаве оптуженог Н. Б.

36. Уставни суд подсећа да, према ставу Европског суда, принцип једнакости оружја захтијева да свакој страни буде дата разумна могућност да представи свој случај под условима који га не стављају у значајно неповољнији положај у односу на супротну страну (види, Европски суд, поред осталих, *Г. Б. против Француске*, апликација број 44069/98, став 58, ECHR 2001-X). Затим, принцип једнакости оружја је само једна карактеристика права на правично суђење као ширег концепта које, такође, укључује и фундаментално право да кривични поступак треба да буде адверсарни. Право на адверсарни поступак у кривичном поступку значи да и тужиоцу и оптуженом мора да буде дата могућност да се упознају и да коментаришу запажања и доказе супротне стране (види, Европски суд, *Brandstetter* против Аустрије, пресуда од 28. августа 1991. године, ст. 66 и 67, серија А, број 211). Затим, члан 6 став 1 Европске конвенције захтијева од тужиоца да открије све материјалне доказе које посједује у корист или против оптуженог (види, *mutatis*

mutandis, Rowe и Davis, пресуда од 16. фебруара 2000. године, став 60). Такође је на домаћим судовима да оцијене да ли је неопходно или препоручљиво да саслушају свједока јер члан 6 не гарантује оптуженом неограничено право да се обезбиди појављивање свједока на суду (види, Европски суд, *С. Н. против Шведске*, пресуда од 2. јула 2002. године, став 44). Најзад, право оптуженог да унакрсно испитује свједока против њега је кључни елеменат права садржаног у члану 6 став 3 тачка д) Европске конвенције и права на адверсарни поступак у смислу члана 6 став 1 Европске конвенције.

37. Уставни суд запажа да је Окружни суд одбио приједлог да се као доказ проведу искази оптуженог Н. Б. дати у дисциплинском поступку који је вођен против њега, те у полицији с обзиром на то да се радило о изјавама које су дате у другом поступку и пред органима гоњења без присуства браниоца, па је закључено да не могу служити као доказ у кривичном поступку. Имајући у виду члан 6 ЗКПРС којим је одређено, поред осталог, да осумњичени већ на првом испитивању мора да буде обавијештен да сваки његов исказ може бити коришћен као доказ у даљњем току поступка, да је оптужени Н. Б. у истом кривичном поступку, заједно са апелантом, имао статус осумњиченог, Уставни суд не сматра произвољним напријед наведени став Окружног суда, нити он доводи у питање једнакост у поступању, како апелант тврди. Надаље, у вези са апелантовим тврдњама о Записнику Скупштине акционара МЕ од 16. априла 2009. године, из образложења пресуде Окружног суда произлази да је прихваћен и коришћен као доказ извод из Записника са 128. сједнице Управе ИРБРС од 13. августа 2009. године, а не записника на који апелант указује у апелацији. Не упуштајући се у оцјене да ли је и записник који је апелант предлагао као доказ задовољавао формалне услове из члана 289 став 3 ЗКПРС, Уставни суд запажа да апелант не тврди које одлучне чињенице би провођењем овог доказа биле утврђене, односно на који начин га је непровођење овог доказа довело у неравноправан положај у односу на Тужилаштво.

38. Надаље, апелант тврди да је тек пред крај главног претреса, увидом у спис Тужилаштва, сазнао за изјаву оптуженог Н. Б. у полицији, односно да је Тужилаштво прикривало овај доказ. У вези са овим дијелом навода Уставни суд примјећује да је чланом 55 ЗКПРС регулисано да током истраге бранилац има право да разматра списе и разгледа прибављене предмете који су у корист осумњиченог, а то право може бити ускраћено ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге. Истим чланом установљена је и равнотежа између тог ограничења права осумњиченог односно оптуженог и интереса истраге на начин да након подизања оптужнице бранилац, осумњичени односно оптужени

имају право увида у све списе и доказе, тј. и оне који су прикупљени у току истраге. Такође, судија, односно вијеће, као и тужилац, дужни су, када дођу у посјед било које информације или чињенице која може послужити као доказ на суђењу, да их ставе на увид браниоцу, осумњиченом, односно оптуженом. Сходно наведеном, не постоји законска обавеза тужиоца да доставља спис и доказе оптуженом и његовом браниоцу ни током спровођења истраге, ни након подизања оптужнице, у ситуацији када је обезбијеђен увид у спис и у току истраге, уз законом постављено ограничење, те након подизања оптужнице без ограничења (види, Уставни суд, Одлука о допуствости и меритуму број АП 2137/14 од 15. априла 2015. године, тач. од 49 до 52 доступна на www.ustavnisud.ba). Слједом наведеног, с обзиром на то да апелант у конкретном случају не тврди да му је увид у спис у било којој фази поступка био ускраћен или ограничен, чињеница да је на основу увида у спис Тужилаштва дошао до сазнања о изјави оптуженог Н. Б. у полицији тек пред крај главног претреса не може служити у прилог његовој тврдњи да је Тужилаштво прикривало доказе, па да је нарушен принцип једнакости у поступању.

39. Надаље, апелант тврди да није могао унакрсно да испита оптуженог Н. Б. јер се бранио ћутањем, па да је морао да свједочи у сопственом предмету како би овај исказ оповргао, да су му тиме доведене у питање гаранције у вези са заштитом од самооптуживања и избором права на одбрану, као и да је овај доказ проведен након што су већ били provedени докази дуплике. У вези са овим дијелом наводи Уставни суд запажа да ЗКПРС не садржи било какво правило о доказима којим би се конкретно исказ оптуженог Н. Б. могао оспорити само исказом апеланта у својству свједока. Апелант не тврди да му је била ускраћена могућност да проводи друге доказе којима би исказ из истраге оптуженог Н. Б. довео у питање. Надаље, ЗКПРС не прописује било какву обавезу у вези са саслушањем оптуженог у својству свједока у сопственом предмету, а којом би се довеле у питање гаранције у погледу заштите од самооптуживања. Наиме, члан 274 став 2 ЗКПРС прописује да ће судија, односно предсједник вијећа, поучити оптуженог да може дати исказ у току доказног поступка у својству свједока, али ни ова, ни било која друга одредба ЗКПРС не намеће обавезу оптуженом да свједочи у свом предмету, а апелант не тврди да одлуку да свједочи није донио својевољно и без присиле. Апелант, такође, не тврди да му је у било којој фази поступка било ускраћено право да изабере како ће се бранити, односно да се брани и ћутањем. Надаље, апелант не тврди да искази оптуженог Н. Б. из истраге нису узети уз упозорење да се могу користити као доказ у даљњем току поступка, односно да оптужени Н. Б. при томе није био упозорен у складу са чланом 143 ЗКПРС, а због чега, сходно члану 288 став 4 ЗКПРС, не би могли да буду прихваћени и прочитани на главном претресу. Најзад, у складу

са чланом 291 ЗКПРС, након извођења доказа судија односно предсједник вијећа ће упитати странке да ли имају других доказних приједлога. При томе, а супротно апелантовим тврдњама, не мора се радити о новим доказима, већ о новим доказним приједлозима, па није постојала препрека да искази из истраге оптуженог Н. Б. буду проведени као доказ и након проведених доказа дуплике, посебно имајући у виду да апелант не тврди да му је ускраћена могућност да се о овом доказу изјашњава и да га оспорава.

40. Надаље, апелант тврди да је изостала брижљива и савјесна оцјена не само свих доказа Тужилаштва већ да је и потпуно изостала оцјена како субјективних тако и објективних доказа не само његових већ и осталих оптужених.

41. Уставни суд подсјећа на став исказан у бројним одлукама да се неће мијешати у то којим доказима страна у поступку редовни судови поклањају повјерење на основу слободне судијске процјене (види, Уставни суд, Одлука број АП 612/04 од 30. новембра 2004. године и Европски суд за људска права, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. године, објављена у Извјештајима број 1996-II, став 78). Европски и Уставни суд су у бројним одлукама указали на то да домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али да истовремено имају обавезу да образложе своју одлуку тако што ће навести јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали (види, Европски суд, *Suominen против Финске*, пресуда од 1. јула 2003. године, апликација број 37801/97, став 36 и, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 5/05 од 14. марта 2006. године).

42. Уставни суд запажа да су у образложењу пресуде Окружног суда детаљно побројани бројни докази како Тужилаштва тако и апеланта и осталих оптужених који су проведени на главном претресу. Надаље, овако проведени докази детаљно су интерпретирани, те су цијењени и доведени у везу с другим проведеним доказима, на основу чега је изнесен закључак о постојању или непостојању неке одлучне чињенице. Надаље, Окружни суд је на недвосмислен начин, у више наврата, у образложењу пресуде истакао да је имао у виду, иако није посебно цијенио, неке од проведених доказа како Тужилаштва тако и оне које је апелант предлагао и проводио, а што, с обзиром на понуђене разлоге и образложења, не излази из оквира овлашћења о слободној оцјени доказа. Надаље, у вези са апелантовом тврдњом да се с неким од радњи извршења које му се стављају на терет доводи у везу само пуком констатацијом „по претходном договору”, Уставни суд запажа да је у вези са идентичним жалбеним наводом Врховни суд дао исцрпне разлоге и образложења, указујући на конкретне доказе, те радње које су апелант и остали

оптужени предузимали, а на основу чега је и утврђено постојање претходног договора. Такође, у вези са апелантовом тврдњом да је проглашен кривим јер није обавијестио надлежне органе да је учествовао у манипулацији цијена, па да су му тако негиране гаранције против самоинкриминације, Уставни суд запажа да апелант не оспорава да је у релевантном периоду био руководилац наведеног одјељења, да је у том својству и предложио прихватање понуде оптуженог М. Р., те да је у оквиру повјерених послова и задатака које је обављао био дужан да упозна надлежни орган са околностима и чињеницама на које је указано у образложењу пресуде Окружног суда, које апелант и не оспорава, да то није учинио, а што је и утицало на одлуку да се понуда оптуженог М. Р. прихвати.

43. Надаље, апелант тврди да није уживао гаранције суђења пред непристрасним судом. У вези с тим апелант тврди да је доведена у питање субјективна непристрасност јер је у претходном поступку пред двоје судија, чланова вијећа Окружног суда, оптужени Н. Б. у својству свједока дао исказ којим је признао своју кривицу, али којим је теретио и њега, да су ово двоје судија били упознати са садржајем споразума о признању кривице који је оптужени Н. Б. првобитно закључио с Тужилашством, односно да је и предсједница судећег вијећа прије отпочињања поновног поступка била упозната са овим исказом, односно споразумом о признању кривице. Апелант, такође, тврди и да је доведена у питање објективна непристрасност, позивајући се, с тим у вези, на тврдње које је изнио у вези с повредом принципа једнакости у поступању. Најзад, апелант истиче да је његов захтјев за изузеће све троје судија одбачен из формалних разлога, тј. након протекла рока установљеног ЗКПРС, а због чега сматра да је наведеним законским рјешењем учињена илузорном могућност улагања захтјева за изузеће.

44. У вези са овим наводима Уставни суд подсјећа да је „непристрасност” одсуство предрасуда или унапријед утврђеног става према странкама. Према утврђеној пракси Европског суда и Уставног суда постојање непристрасности, у сврху члана 6 став 1 Европске конвенције, мора се оцјењивати према субјективном тесту. То значи да се треба утврдити да ли постоје личне предрасуде судије који је судио у одређеном предмету. Постојање непристрасности се, такође, оцјењује и према објективном тесту, што значи да се утврђује да ли је суд, између осталог, и својим саставом пружио довољне гаранције да се искључи оправдана сумња у вези с његовом непристрасношћу (види, Европски суд, *Межнарић против Хрватске*, пресуда од 15. јула 2005. године, апликација број 71615/01, став 29 и Уставни суд, Одлука број АП 1785/06 од 30. марта 2006. године, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 57/07).

45. Уставни суд подсјећа да се субјективна или лична непристрасност претпоставља, односно сматра се да је у субјективном смислу судија увијек непристрасан у односу на странке, осим уколико се то не оспори увјерљивим доказима (види, Европски суд, поред осталих, *Debled против Белгије*, 22. септембар 1994. године, став 37, серија А, број 292-Б).

46. У конкретном случају, Уставни суд најприје запажа да је двоје судија учествовало и у доношењу првобитне одлуке Окружног суда којом су апелант и остали оптужени ослобођени оптужби, а која је по жалби Тужилаштва укинута одлуком Врховног суда, па је предмет враћен на поновно одлучивање Окружном суду. С тим у вези, Уставни суд подсјећа да само чињеница да је судија учествовао у доношењу претходне одлуке не представља основ за легитимну сумњу у погледу његове непристрасности (види, Европски суд, *Thomann против Швајцарске*, пресуда од 10. јуна 1996. године, став 33, *Stow и Gai против Португала*, Одлука о допустивости од 4. октобра 2005. године). Надаље, чињеница да су слиједом наведеног двоје судија и прије поновног поступка били упознати са исказом оптуженог Н. Б. који је признао своју кривицу, али у свом исказу теретио и апеланта, као и са споразумом о признању кривице који је оптужени Н. Б. закључио с Тужилаштвом, односно да је о томе имао сазнања и трећи судија, председник вијећа, који није учествовао у претходном поступку, не може бити основ за легитимну сумњу да су код чланова судског вијећа постојале личне предрасуде и пристрасност у конкретном предмету. Наиме, поред чињенице да исказ оптуженог Н. Б. није био ни једини, нити одлучујући доказ у поступку против апеланта, због чега се не може прихватити тврдња да је на основу њега двоје судија већ формирало став о апелантовој кривици, апелант је, иако су ово двоје судија, поред осталих доказа, саслушали исказ оптуженог Н. Г., односно били упознати са споразумом о признању кривице, како апелант тврди, првобитно био ослобођен оптужби.

47. Надаље, Уставни суд подсјећа да када је у питању објективна непристрасност, мора се утврдити да ли се, независно од понашања одређеног судије, могу утврдити чињенице које могу довести у сумњу његову непристрасност. Међутим, при одлучивању да ли у конкретном случају постоје оправдани разлози за бојазан да одређени судија није непристрасан, апелантов став јесте важан, али није одлучујући. Оно што је одлучујуће јесте да ли се таква бојазан може објективно оправдати (*op. cit. Межнарић*, став 31). У вези с тим, чак је и утисак који суд оставља у јавности од одређене важности, односно „правда се не треба само спровести већ се мора и видјети да се она спроводи” (види, напријед цитирану, *De Cubber*, став 26). Дакле, важно је повјерење које судови морају уживати и подстицати у јавности у

демократском друштву. Да би судови подстакли неопходно повјерење у јавности мора се имати у виду и унутрашња организација (види, Европски суд, *Piersack против Белгије*, 1. октобар 1982. године, став 30 (д)). Значајан фактор је постојање поступка који обезбјеђује непристрасност, односно правила која регулишу изузеће судије. Оваква правила одражавају став националног законодавца да отклони сваку разумну сумњу у непристрасност судије или суда у питању (види, *Micallef против Малте*, пресуда од 15. октобра 2009. године, став 99).

48. У конкретном случају, из апелантових навода у суштини произлази да питање објективне непристрасности доводи у питање јер су троје судија Окружног суда одбили његове приједлоге да се проведу одређени докази, те због оцјене проведених доказа. С тим у вези Уставни суд запажа да је у овој одлуци већ указано да разлози и образложења који су понуђени у одлукама редовних судова у вези с начином на који су цијенили проведене доказе, односно разлози и образложења због којих су одбили провођење доказа које је апелант предлагао, не остављају утисак произвољности, односно не излазе из оквира слободног судијског увјерења. Апелант је такође имао и користио могућност подношења захтјева за изузеће све троје судија. У вези с тим Уставни суд запажа да је чланом 38 став 2 ЗКПРС одређено да странке и бранилац могу поднијети захтјев за изузеће до почетка главног претреса, а ако су за неки од законом прописаних разлога за изузеће сазнали касније, одмах по сазнању. Апелант у апелацији тврди да је његов захтјев за изузеће одбачен јер је поднијет након почетка главног претреса, али не тврди да је овај захтјев уложен чим је сазнао за разлоге за изузеће. Сходно наведеном, не може се прихватити основаном ни тврдња да прописивањем рока за подношење захтјева за изузеће овај механизам није ефикасан, те да не обезбјеђује гаранције непристрасног суда током цијелог поступка.

49. Имајући у виду све напријед наведено, Уставни суд сматра, супротно апелантовим тврдњама, да у околностима конкретног случаја нема ништа што би упутило на закључак да је прекршен принцип једнакости у поступању, да су повријеђене гаранције у погледу непристрасног суда, те да је изостала брижљива и савјесна оцјена доказа.

50. С обзиром на то, Уставни суд закључује да су неосноване апелантове тврдње да му је повријеђено право из члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

51. Уставни суд закључује да не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када у околностима конкретног случаја нема ништа што би упутило на закључак да је на апелантову штету прекршен принцип једнакости у поступању, повријеђене гаранције у погледу непристрасног суда, те да је изостала брижљива и савјесна оцјена доказа.

52. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

53. На основу члана 43 Правила Уставног суда судија Миодраг Симовић је дао изјаву о неслагању са одлуком већине.

54. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 548/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Republike Srpske podnesena protiv presudâ Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine, S1 3 P 016159 Gž 15 od 27. jula 2016. godine i S1 3 P 016159 14 P od 3. jula 2015. godine

Odluka od 6. jula 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 548/17**, rješavajući apelaciju **Republike Srpske**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine-prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 6. jula 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Republike Srpske podnesena protiv presudâ Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine, S1 3 P 016159 15 Gž od 27. jula 2016. godine i S1 3 P 016159 14 P od 24. maja 2016. godine.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Образложење

I. Увод

1. Republika Srpska (u daljnjem tekstu: apelantica), koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske - sjedište zamjenika Istočno Sarajevo, podnijela je 8. februara 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv presuda Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) br. S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine, S1 3 P 016159 Gž 15 od 27. jula 2016. godine i S1 3 P 016159 14 P od 3. jula 2015. godine. Apelantica je, također, podnijela zahtjev za donošenje privremene mjere kojom bi Ustavni sud obustavio izvršenje navedene presude Suda BiH od 3. jula 2015. godine u dijelu u kojem je utvrđeno pravo vlasništva Bosne i Hercegovine na nekretninama upisanim u privremenom listu, preciziranom u presudi, i dijelu presude Suda BiH od 27. jula 2016. godine kojim se nalaže Republičkoj upravi za geodetske i imovinskopravne poslove (u daljnjem tekstu: Republička uprava) da izvrši uknjižbu prava vlasništva na Bosnu i Hercegovinu (u daljnjem tekstu: tužiteljica) na navedenim nekretninama i izvrši brisanje svih apelanticinih prava na predmetnim nekretninama do donošenja odluke o apelaciji.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je donio Odluku broj *AP 4106/16* od 23. novembra 2016. godine kojom je odbacio kao preuranjenu apelanticinu apelaciju podnesenu protiv Presude Suda BiH broj S1 3 P 016159 Gž 15 od 27. jula 2016. godine, jer postupak po apelanticinoj reviziji nije bio okončan.

3. Ustavni sud je donio Odluku broj *AP 548/17* od 28. februara 2017. godine kojom je odbio kao neosnovan apelanticin zahtjev za donošenje privremene mjere.

4. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda BiH, Ministarstva odbrane BiH (u daljnjem tekstu: tužiteljica) zatraženo je 20. februara 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

5. Sud BiH je dostavio odgovor 24. februara 2017. godine, tužiteljica 3. marta 2017. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelanticinih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Presudom Suda BiH broj S1 3 P 016159 14 P od 3. jula 2015. godine usvojen je tužbeni zahtjev tužiteljice, te je utvrđeno pravo vlasništva Bosne i Hercegovine na nekretninama upisanim u privremenom listu nekretnina preciziranih u presudi (u daljnjem tekstu: predmetne nekretnine) koje u naravi čine objekt Ministarstva odbrane i pašnjak IV klase, ukupne površine 11.474,00 m² (stav 1). Presudom je naloženo Republičkoj upravi da izvrši uknjižbu prava vlasništva na Bosnu i Hercegovinu na predmetnim nekretninama, te je naloženo i da se izvrši brisanje upisa svih apelantinih prava, Javnog preduzeća „Šume Republike Srpske” a.d. Sokolac (u daljnjem tekstu: drugotužena) i „M:tela” a.d. Banja Luka (u daljnjem tekstu: trećetuženi) na predmetnim nekretninama u posjedovnim listovima preciziranim u presudi (stav 2). Presudom su obavezani apelantica, drugotužena i trećetuženi da trpe da se tužiteljica uknjiži u katastar nekretnina Republičke uprave kao nositeljica prava vlasništva na predmetnim nekretninama preciziranim u presudi, kao i da se izvrši brisanje upisa svih prava tuženih na predmetnim nekretninama (stav 3). Presudom su, također, obavezani apelantica, drugotužena i trećetuženi da tužiteljici naknade troškove postupka u iznosu preciziranom u presudi.

8. U obrazloženju je navedeno da je predmetna nekretnina pripadala Državnom sekretarijatu narodne odbrane SFRJ, da je na osnovu odredaba člana 1. Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH (u daljnjem tekstu: Zakon) data definicija državne imovine, tako da se pod takvom imovinom podrazumijeva državna imovina BiH koja je predmet raspodjele imovine bivše SFRJ, da je na osnovu Sporazuma o pitanjima sukcesije bivše SFRJ (u daljnjem tekstu: Sporazum), Aneks A čl. 2. i 7, predmetna nekretnina, kao državna imovina bivše SFRJ koja se nalazi na teritoriji BiH, prenesena u vlasništvo BiH 1. marta 1992. godine, kada je BiH proglasila svoju nezavisnost, te da, shodno navedenom, pravo vlasništva na datoj lokaciji uživa država BiH, tako da je svako suprotno raspolaganje ili promjena upisa koji se temelje na prethodno navedenim propisima nezakonito. Navedeno je i da je na osnovu relevantnih odredaba Zakona o odbrani BiH, te odluke Predsjedništva BiH o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH predmetna nekretnina određena kao „perspektivna vojna lokacija koja se ne može dati u posjed i na korištenje bilo kojem subjektu koji nije nadležan za pitanja odbrane”, odnosno koja se može predati samo Ministarstvu odbrane BiH. Prema obrazloženju Suda BiH, Visoki predstavnik za BiH je 26. septembra 2006. godine donio Odluku o izmjenama i dopunama Zakona. Obrazloženo je da navedena odluka u relevantnom dijelu glasi kako slijedi: „Dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe odbrane na osnovu i u skladu sa čl. 71-74. Zakona o odbrani BiH se, također, izuzima od privremene zabrane proglašene ovim zakonom.” Navedeno je i da je Odlukom Ustavnog suda BiH broj U 1/11 navedeno da je pravo države BiH da regulira pitanje državne imovine, što proizlazi i iz odredbe člana IV/4.e) Ustava BiH, te da prvenstveno država BiH ima pravo nastaviti

da regulira državnu imovinu, odnosno da je titular državne imovine. Sud BiH je naveo i da su apelantici prigovori da taj sud nije nadležan za postupanje u predmetnom slučaju neosnovani, jer je nadležnost Suda BiH u ovom i sličnim predmetima propisana članom 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH, kojim je, između ostalog, propisano da Sud BiH postupa u imovinskim sporovima između države BiH i entiteta.

9. Protiv navedene presude apelantica, drugotužena i trećetuženi su podnijeli žalbe Sudu BiH (drugostepenom vijeću), koji je Presudom broj S1 3 P 016159 15 Gž od 27. jula 2016. godine apelanticinu žalbu odbio i potvrdio prvostepenu presudu u dijelu u kojem je utvrđeno pravo vlasništva BiH na predmetnim nekretninama i naloženo Republičkoj upravi da izvrši uknjižbu prava vlasništva na BiH na predmetnim nekretninama i da izvrši brisanje upisa svih apelantinih prava upisanih na predmetnim nekretninama, što je apelantica dužna da trpi. Žalbe drugotužene i trećetuženog su presudom usvojene i prvostepena presuda u dijelu koji se odnosi na brisanje upisa svih prava ovih tuženih na predmetnim nekretninama upisanim u posjedovnim listovima preciziranim u presudi ukinuta, te se Sud BiH proglasio nenadležnim, ukinute su sve provedene radnje i tužba u tom dijelu odbačena. Osim toga, presudom su žalbe drugotužene i trećetuženog usvojene i prvostepena presuda preinačena i u dijelu u kojem je zahtijevano da ovi tuženi trpe da se tužiteljica uknjiži u katastar nekretnina Republičke uprave kao nositeljica prava vlasništva na predmetnim nekretninama na način da se tužbeni zahtjev u ovom dijelu odbija. Presudom je preinačena odluka o troškovima na način preciziran u presudi, te obavezana apelantica da sve obaveze po ovoj presudi izvrši u roku od 30 dana od dana dostavljanja drugostepene presude. U obrazloženju je navedeno da, u vezi sa apelanticinom žalbom, taj sud prihvata sve razloge koje je u osporenoj presudi dao prvostepeni sud zbog čega je apelantici žalba neosnovana, dok je u odnosu na žalbe drugotužene i trećetuženog navedeno da su osnovane s obzirom na to da nema pasivne legitimacije na strani ovih tuženih, jer ovi tuženi nisu upisani kao titulari vlasništva na predmetnim nekretninama.

10. Protiv navedene presude apelantica je izjavila reviziju Sudu BiH (revizijskom vijeću), koji je Presudom broj S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine reviziju odbio kao neosnovanu, prihvatajući pravni stav nižestepenih sudova. U obrazloženju je, između ostalog, navedeno da nema osnova apelantici revizijski prigovor u odnosu na pitanje aktivne legitimacije, jer, kako je apelantica tvrdila, predmetne nekretnine potpadaju pod zabranu raspolaganja. Sud BiH je naveo da je tačno da je članom 1. Zakona propisana zabrana raspolaganja državnom imovinom, ali da je članom 3. stav 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona izuzet od privremene zabrane proglašene ovim zakonom dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe odbrane zbog čega, kako je obrazloženo, obrazloženje drugostepenog suda u odnosu na vojnu imovinu u cijelosti prihvata i to vijeće,

jer su dati jasni i opredijeljeni razlozi. U konkretnom slučaju, prema mišljenju tog suda, u pitanju je vojna imovina koja ima karakter vojno perspektivne imovine Ministarstva odbrane BiH, a odnosi se na Stacionarna komunikacijska čvorišta, Veliki Žep, općina Han-Pijesak u skladu sa Odlukom Predsjedništva BiH o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH od 18. aprila 2012. godine, koja je na osnovu odluke Vijeća ministara od 23. oktobra 2014. godine Pravilnikom uredila uvjete, proceduru izdavanja resursa SKČ iz navedene odluke Predsjedništva BiH za druge korisnike, te način pristupa njima. Sud BiH je istakao da, suprotno apelanticinom shvatanju, nema mjesta za tvrdnju da je Komisija za državnu imovinu jedino kompetentna da utvrdi da li ta imovina potpada pod zabranu raspolaganja zbog toga što je izmjenama Zakona regulirana imovina koja je izuzeta od raspolaganja, što je očigledno imalo cilj da se provede Zakon o odbrani BiH u pogledu prenošenja imovinskih prava i obaveza na tzv. perspektivnoj vojnoj imovini utvrđenoj Odlukom Predsjedništva BiH.

11. Sud BiH je, dalje, obrazložio da apelantica pogrešno tumači Aneks A Sporazuma, koji je ratificiran 2. juna 2004. godine i koji ima karakter međunarodnog ugovora, a kojim je pokretna i nepokretna imovina prenesena na države sukcesore na način da se u članu 2. nepokretna imovina koja se nalazila na teritoriji SFRJ prenosi državi sukcesoru na čijoj teritoriji se ta imovina nalazila, što je u ovom slučaju tužiteljica, a ne subjektu na čijoj teritoriji se nekretnina nalazi, što je u ovom slučaju apelantica. Da se navedena odredba ne može drugačije tumačiti, prema mišljenju Suda BiH, proizlazi iz člana 7. Sporazuma kojim se pravo na imovinu prenosi u vlasništvo na jednu od država sukcesora od dana proglašenja nezavisnosti, a to je u konkretnom slučaju 1. marta 1992. godine, kada je BiH proglasila nezavisnost, pa će se pravni osnov i ostala prava u odnosu na tu imovinu svake druge države sukcesora smatrati ništavim od tog datuma. Obrazloženo je da je nakon Sporazuma stupio na snagu Zakon o odbrani, koji se primjenjuje od 1. januara 2006. godine i koji je odredbama čl. 71-73. propisao da će se sačiniti popis nepokretne imovine koja služi za potrebe odbrane na svim nivoima, te da je članom 73. stav 2. navedenog zakona propisan rok za potpisivanje sporazuma najkasnije do 31. decembra 2005. godine za okončanje raspolaganja svim pravima i obavezama na pokretnoj i nepokretnoj imovini. Pošto sporazum o prijenosu imovinskih prava nije potpisan, a predmetne nekretnine koje su pripadale Državnom sekretarijatu narodne odbrane SFRJ upisane kao vlasništvo Ministarstva odbrane apelantice, za čije je obaveze i dalje odgovorna Vlada RS, to je, prema mišljenju Suda BiH, osnovan zahtjev tužiteljice da se, radi realizacije upisa prava vlasništva stečena ratificiranim Sporazumom, utvrdi pravo vlasništva tužiteljice.

12. Sud BiH je naveo da član I/3. Ustava BiH definira strukturu Bosne i Hercegovine kao države sastavljene od dvaju entiteta, te, pored toga, Brčko Distrikta koji postoji kao zasebna

jedinica lokalne samouprave, da je Ustavni sud u svojoj Odluci broj U 1/11 istakao da, iako član III stav 3. Ustava BiH propisuje da sve vladine funkcije i ovlaštenja koja nisu ovim ustavom izričito povjerena institucijama BiH pripadaju entitetima, isti član uspostavlja jasnu normativnu hijerarhiju između državnog ustava i entitetskog pravnog sistema, da svaki nivo vlasti ima svoje nadležnosti, da Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime Bosna i Hercegovina, nastavlja svoje pravno postojanje prema međunarodnom pravu kao država, da izraz Bosna i Hercegovina, prema Ustavu, podrazumijeva ukupnu državu kao međunarodnopravni subjekt, a što slijedi iz 6. alineje Preambule Ustava BiH, te čl. I/1, II/7. i VIII/1. Ustava BiH, zbog čega je jasno da izraz Bosna i Hercegovina iz Ustava BiH objedinjuje više značenja-najviši nivo vlasti BiH koji se zove nivo vlasti BiH, BiH kao međunarodnopravni subjekt, tj. kao pravnu državu i pravnog sljednika Republike Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine. Dalje je navedeno da je Ustavni sud BiH u Odluci broj U 1/11 u tački 72, između ostalog, naveo da „to može biti od pomoći jer objašnjava da identitet i kontinuitet između Republike Bosne i Hercegovine i bivše SFRJ s Bosnom i Hercegovinom vodi ka zaključku da je državi Bosni i Hercegovini, prema Sporazumu, data državna imovina navedena u tom sporazumu, tj. da je Bosna i Hercegovina titular te imovine. U skladu sa tim, državna imovina reflektira državnost, suverenitet i teritorijalni integritet BiH”.

13. Sud BiH je naveo da, zbog navedenog, nema osnova za tvrdnju da je pobijanom odlukom došlo do povrede člana I stav 3. Ustava BiH, odnosno da je usvajanjem tužbenog zahtjeva tužiteljice došlo do umanjjenja apelanticine teritorije u površini utvrđenoj u izreci presude. Naime, kako je obrazloženo, tužbenim zahtjevom je traženo da se utvrdi pravo vlasništva tužiteljice na predmetnim nekretninama, što, prema shvatanju revizionog vijeća, ni u kom slučaju ne znači umanjjenje teritorije jednog entiteta-apelantice, nego samo utvrđivanje činjenice ko je titular navedene imovine. Predmetna nekretnina, kao državna imovina bivše SFRJ koja se nalazi na teritoriji Bosne i Hercegovine, prema obrazloženju Suda BiH, prenesena je u apelanticino vlasništvo 1. marta 1992. godine, tj. na dan kada je BiH proglasila svoju nezavisnost, pa, shodno tome, prema obrazloženju tog suda, pravo vlasništva na datoj lokaciji uživa tužiteljica. Imajući u vidu sve navedeno, Sud BiH je donio presudu kao u dispozitivu.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelantica smatra da joj je osporenim presudama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija)

i pravo iz člana III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine. Kršenje vidi u pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju i proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Smatra da sudovi nisu nikako mogli dodijeliti predmetne nekretnine tužiteljici, jer je o raspodjeli imovine, kao što je predmetna, mogla odlučiti samo komisija formirana od predstavnika svih nivoa vlasti na osnovu sporazuma o raspodjeli državne imovine na teritoriji BiH, a što nikada nije učinjeno, jer sporazum nikada nije sačinjen, kao i da u konkretnom slučaju nije bilo nikakvog osnova za primjenu sporazuma, jer je to međunarodni sporazum kojim nisu regulirana pitanja raspodjele imovine unutar nivoa vlasti novonastalih država. Apelantica navodi da postoje pisma, čiji sadržaj interpretira u apelaciji, kojim se Visoki predstavnik obraćao Pravobranilaštvu BiH kojima mu je uputio upozorenje da prestane da proknjižava imovinu bivše SFRJ na BiH, jer se tako krše odredbe Zakona o zabrani raspolaganja imovinom. Smatra i da je jedino u ovom slučaju bilo moguće primijeniti odredbe člana 71. Zakona o odbrani BiH, kojim je jasno precizirano da će pravni osnov za raspodjelu imovine unutar BiH biti sporazum koji, kako je već rečeno, nikada nije potpisan. Osim toga, navodi da je bezuspješno ukazivala u postupku da se na ovaj slučaj ne može primijeniti stav Ustavnog suda iz njegove odluke u predmetu broj U 1/11 u kojem je rješavano pitanje uknjižbe imovine na apelanticu, jer joj se time oduzima teritorija dobijena po osnovu Dejtonskog sporazuma, a što je u suprotnosti sa Odlukom Ustavnog suda broj U 5/98. Također, smatra da Sud BiH nije nadležan u predmetnom slučaju, jer isključivu nadležnost ima Osnovni sud u Vlasenici s obzirom na to da se predmetne nekretnine nalaze na teritoriji koju pokriva nadležnost tog suda.

b) Odgovor na apelaciju

15. Sud BiH je naveo da u postupku nije bilo kršenja prava na koja se apelantica poziva, te da apelaciju treba odbiti kao neosnovanu.

16. Tužiteljica je navela da nije bilo kršenja prava na koja se apelantica poziva, te da je zbog tog razloga apelacija neosnovana. Navodi da je nesporno da je Ustavni sud u svojoj Odluci broj U 1/11 utvrdio isključivu nadležnost BiH da odlučuje o statusu imovine iz člana 2. Zakona, te da apelantica u konkretnoj apelaciji u cijelosti ponavlja navode koje je iznosila u postupku u predmetu broj U 1/11. Tužiteljica je navela i da je neosnovan apelanticin navod da je za rješavanje imovinskih pitanja nadležna Komisija za državnu imovinu s obzirom na to da nadležnost Suda BiH u imovinskim sporovima između države i entiteta nedvosmisleno proizlazi iz Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH a imajući u vidu da se u konkretnom slučaju radi o imovinskom sporu između države BiH i entiteta Republika Srpska.

V. Relevantni propisi

17. U **Sporazumu o pitanjima sukcesije bivše SFRJ** relevantne odredbe glase:

Prilog A

POKRETNIA I NEPOKRETNIA IMOVINA

Član 1.

(1) U cilju postizanja pravednog rešenja, pokretna i nepokretna državna imovina federacije koja je bila konstituisana kao SFRJ („državna imovina”) prenosi se na Države sukcesore u skladu sa sledećim odredbama članova ovog priloga.

(2) Ostala imovinska prava i interesi SFRJ regulisani su Prilogom F ovog Sporazuma.

(3) Privatna svojina i stečena prava građana i ostalih pravnih lica SFRJ regulisana su Prilogom G ovog Sporazuma.

Član 2.

(1) Nepokretna državna imovina koja se nalazila na teritoriji SFRJ prenosi se Državi sukcesoru na čijoj se teritoriji ta imovina nalazila.

(2) Države sukcesori će na najbolji način nastojati da pomognu jedna drugoj u sprovođenju svojih diplomatskih i konzularnih aktivnosti, obezbeđivanjem odgovarajuće imovine na njihovim odnosnim teritorijama.

Član 7.

Kada se, u skladu sa ovim Prilogom, imovina prenosi na jednu od Država sukcesora, vlasništvo i pravo u odnosu na takvu imovinu važiće od dana kada je ova proglasila svoju nezavisnost, a pravni osnov i ostala prava u odnosu na tu imovinu svake druge Države sukcesora, smatraće se od tog datuma ništavnim.

18. U **Zakonu o odbrani** („Službeni glasnik BiH” br. 88/05, 94/05) relevantne odredbe glase:

Član 71.

(Prijenos nepokretne imovine)

(1) Ministarstvo odbrane i entitetska ministarstva odbrane će, danom stupanja na snagu ovog zakona, na osnovu svih podataka o nepokretnoj imovini, početi sačinjavanje popisa nepokretne imovine koja služi za potrebe odbrane, a na kojoj pravo upravljanja i raspolaganja, pravo korištenja ili pravo vlasništva ima Federacija BiH, Vlada Republike

Srpske, Vlada Federacije BiH, ministarstva odbrane, Vojska Republike Srpske, Vojska Federacije BiH ili neki drugi organ Bosne i Hercegovine ili bilo koje njene administrativne jedinice (u daljnjem tekstu: nepokretna imovina). Nadležne institucije dužne su u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona dostaviti sveobuhvatne popise nepokretne imovine Ministarstvu odbrane, ali u svakom slučaju najkasnije do 31. decembra 2005. godine.

(2) Stručni tim u roku od 30 dana od prijema sveobuhvatnog popisa nepokretne imovine predlaže ministru odbrane plan za konačno postupanje sa svom nepokretnom imovinom koja će i dalje služiti za potrebe odbrane, a u skladu s važećim propisima.

(3) Ministarstvo odbrane će 1. januara 2006. preuzeti na korištenje i ući u posjed nepokretne imovine iz stava (2) ovog člana.

Član 72.

(Prijenos drugih prava i obaveza)

(1) Ministarstvo odbrane i entitetska ministarstva odbrane će, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, sačiniti sveobuhvatan popis ostalih prava i obaveza prijašnjih entitetskih ministarstava odbrane i predložiti plan o prijenosu ostalih prava i obaveza Ministarstvu odbrane, s 1. januarom 2006.

(2) Osim ako nije drugačije predviđeno u planu za prijenos ostalih prava i obaveza iz stava (1) ovog člana odobrenog u skladu s članom 73. ovog zakona, entitetske vlade i dalje su odgovorne za dugove, zaduženja i ostale obaveze entitetskih ministarstava odbrane nastalih do 1. januara 2006.

(3) Entitetske vlade ne mogu tražiti odštetu, doprinos ili obeštećenje od Bosne i Hercegovine u pogledu prijenosa ostalih prava i obaveza, osim u slučaju ako ih za to ovlasti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ili Parlamentarna skupština.

Član 73.

(Sporazum o prijenosu imovinskih prava)

(1) Ministarstvo odbrane dostavlja plan o konačnom raspolaganju imovinom iz člana 70., stav (3), člana 71., stav (3) i člana 72. na odobrenje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

(2) Nakon što Vijeće ministara Bosne i Hercegovine odobri plan, a u roku od 60 dana, ali u svakom slučaju najkasnije do 31. decembra 2005., Ministarstvo odbrane podnosi Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, vladama Republike Srpske i Federacije BiH na potpis sporazume, odluke, rješenja ili ostale relevantne akte potrebne za okončanje raspolaganja svim pravima i obavezama nad pokretnom i nepokretnom imovinom.

Član 74.

(Zabrana raspolaganja imovinom)

Od dana stupanja na snagu ovog Zakona do dana stupanja na snagu sporazuma, odluke, rješenja ili drugog relevantnog akta iz člana 73. ovog Zakona kojim se okončava raspolaganje imovinskim pravima između prijašnjih entitetskih ministarstava odbrane i Ministarstva odbrane, zabranjuje se bilo kakvo raspolaganje imovinom iz člana 70., stav (3), član 71., stav (3) i člana 72. ovog Zakona.

19. U Zakonu o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH („Službeni glasnik BiH” broj 29/06) relevantne odredbe glase:

Član 1.

Ovim zakonom se zabranjuje raspolaganje državnom imovinom.

U smislu ove odluke, pod državnom imovinom podrazumijeva se:

1. nepokretna imovina koja pripada državi Bosni i Hercegovini (kao međunarodno priznatoj državi) na osnovu međunarodnog Sporazuma o pitanjima sukcesije, koji su 29. juna 2001. god. potpisale države Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Slovenija i Savezna Republika Jugoslavija, koja se, na dan donošenja ovog zakona, smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili druge javne organizacije Bosne i Hercegovine; i

2. nepokretna imovina na kojoj je pravo raspolaganja i upravljanja imala bivša Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina do 31. decembra 1991. god, a koja se na dan donošenja ovog zakona smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili javne organizacije ili organa Bosne i Hercegovine i bilo koje administrativne jedinice Bosne i Hercegovine.

U smislu ovog zakona, pod raspolaganjem navedene imovine smatra se direktni ili indirektni prenos vlasništva.

Član 2.

Bez obzira na odredbe drugog zakona ili propisa, državnom imovinom se može raspolagati samo u skladu s odredbama ovog zakona.

Svaka odluka, akt, ugovor ili bilo koji drugi pravni instrument kojim se raspolaže imovinom iz člana 1. ovog zakona suprotno odredbama ovog zakona, ništav je.

Član 3. stav 2.

Osim toga, Komisija za državnu imovinu osnovana Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 10/05, u daljem tekstu:

„Komisija”) može, na prijedlog zainteresovane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane prema ovom zakonu.

Član 4.

Privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom u skladu sa ovim zakonom ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provođenje kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koji će se donijeti na preporuke Komisije, i to najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

20. U **Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH** („Službeni glasnik BiH” broj 85/06) relevantne odredbe glase:

Član 1.

U članu 3. iza stava 2. dodaje se novi stav koji glasi:

„Dio državne imovine koja će i dalje služiti za potrebe odbrane se, na osnovu i u skladu s čl. 71-74. Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 88/05), također izuzima od privremene zabrane proglašene ovim Zakonom.”

21. U **Zakonu o parničnom postupku pred Sudom BiH** („Službeni glasnik BiH” br. 36/04, 84/07, 58/13 i 94/16) relevantne odredbe glase:

Član 1.

(1) Ovim zakonom određuju se pravila postupka pred Sudom Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Sud) u rješavanju imovinskih sporova (parnični postupak) između države Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: države) i entiteta, između države i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Distrikt), između entiteta, između entiteta i Distrikta i između institucija Bosne i Hercegovine koje vrše javna ovlaštenja.

(2) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u imovinskim sporovima, proisteklim iz štete koja je nastala pri vršenju poslova organa uprave Bosne i Hercegovine, drugih institucija Bosne i Hercegovine i službenih lica tih organa i institucija.

(3) Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i u drugim imovinskim sporovima, kad je nadležnost Suda utvrđena zakonima Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom.

22. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službeni glasnik RS” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Nadležnost u sporovima o nepokretnostima

Član 42.

Za suđenje u sporovima o pravu svojine i o drugim stvarnim pravima na nepokretnosti, u sporovima zbog smetanja posjeda na nepokretnosti, kao i u sporovima iz zakupnih ili najamnih odnosa na nepokretnosti ili iz ugovora o korišćenju stana ili poslovnih prostorija, isključivo je nadležan sud na čijem se području nalazi nepokretnost.

Ako nepokretnost leži na području više sudova, nadležan je svaki od tih sudova.

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je primila 27. decembra 2016. godine a apelacija je podnesena 8. februara 2017. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelantica pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama prekršena njena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te prava iz člana III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine.

28. S obzirom na to da je apelantica nosilac javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da ona ne uživa zaštitu prava zagaraniranih odredbama Evropske konvencije i njenih protokola koji reguliraju odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu sa javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud u svojoj praksi ukazao je da Evropska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stav da, prema članu VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, svako ko je bio stranka u određenom postupku i ko ima presudu bilo kog suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava može podnijeti apelaciju Ustavnom sudu. U skladu s tim, državni organi i javna vlast, kao učesnici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 39/03 od 27. februara 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će ispitati apelanticine navode u odnosu na pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Pravo na pravično suđenje

29. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i osnovne slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi s krivičnim postupkom.

30. Apelantica smatra da je Sud BiH pri donošenju svojih odluka proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je zaključio da je na pozitivnim propisima zasnovana uknjižba prava vlasništva na predmetnim nekretninama na tužiteljicu, te da je, s tim u vezi, pogrešno utvrdio i činjenice. Ustavni sud ukazuje da, prema svojoj kontinuiranoj praksi, njegov zadatak nije da preispituje zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava. Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, generalno, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli. Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

31. Ustavni sud, prije svega, zapaža da je predmet postupka u konkretnom slučaju pitanje prava vlasništva na predmetnim nekretninama. Osim toga, Ustavni sud zapaža i da je

apelantica entitet u BiH, dok je tužiteljica država BiH, odnosno da se radi o imovinskom sporu između države i entiteta. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na odredbe člana 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH, kojim je propisano da se ovim zakonom određuju pravila postupka pred Sudom BiH u rješavanju imovinskih sporova (parnični postupak), između ostalog, između države Bosne i Hercegovine i entiteta. Dakle, navedenim zakonom je propisana isključiva nadležnost Suda BiH u sporovima kao što je konkretan iz čega proizlazi da je ovaj zakon *lex specialis* u odnosu na zakone kojim je u imovinskim sporovima koji se tiču nekretnina propisana nadležnost sudova prema mjestu u kojem se nekretnina nalazi. Zbog navedenog, Ustavni sud smatra neosnovanim apelanticine navode u vezi sa tvrdnjom o nenadležnosti Suda BiH u konkretnom slučaju.

32. Dalje, Ustavni sud zapaža da predmetna nekretnina predstavlja perspektivnu vojnu imovinu koja je prije 1992. godine bila nekretnina u državnom vlasništvu SFRJ-JNA. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da je citiranim Sporazumom, Aneks A, član 1. stav 1. i član 2. stav 1, propisano da se tim aneksom, radi postizanja pravednog rešenja, pokretna i nepokretna državna imovina federacije koja je bila konstituirana kao SFRJ („državna imovina”) prenosi na države sukcesore u skladu sa sljedećim odredbama članova ovog priloga (član 1. stav 1), odnosno da se nepokretna državna imovina koja se nalazila na teritoriji SFRJ prenosi državi sukcesoru na čijoj se teritoriji ta imovina nalazila (član 2. stav 1). Dakle, iz navedenog sporazuma, suprotno apelanticinim tvrdnjama, a kako je to obrazložio i redovni sud, nedvosmisleno proizlazi da je predmetna nekretnina, kao državna imovina u nekadašnjem vlasništvu SFRJ-JNA, prenesena u vlasništvo države sukcesora SFRJ, u konkretnom slučaju tužiteljice – BiH.

33. Dalje, odredbama člana 1. stav 1. Zakona propisano je da se pod državnom imovinom podrazumijeva, između ostalog, nepokretna imovina koja pripada državi Bosni i Hercegovini (kao međunarodno priznatoj državi) na osnovu međunarodnog Sporazuma, koji su 29. juna 2001. godine potpisale države Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija, Slovenija i Savezna Republika Jugoslavija, koja se, na dan donošenja ovog zakona, smatra vlasništvom ili posjedom Bosne i Hercegovine ili druge javne organizacije Bosne i Hercegovine, zatim, članom 3. stav 2. da Komisija za državnu imovinu osnovana Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 10/05, u daljem tekstu: Komisija) može, na prijedlog zainteresirane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane prema ovom zakonu, a članom 4. da privremena zabrana raspolaganja državnom imovinom u skladu sa ovim zakonom ostaje na snazi do stupanja na snagu zakona kojim se uređuje provođenje kriterija koji će se primjenjivati za utvrđivanje imovine koja je u vlasništvu Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i

Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i utvrđuju prava vlasništva i upravljanja državnom imovinom, koji će se donijeti na preporuke Komisije, i to najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Zabrana raspolaganja imovinom propisana je i odredbama člana 74. Zakona o odbrani. Međutim, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona je, kao što je citirano, propisano da se od zabrane raspolaganja izuzima imovina koja služi za potrebe odbrane (član 1).

34. S tim u vezi, iz činjenica predmeta proizlazi, suprotno apelanticinim navodima, da ne postoji apsolutna zabrana raspolaganja imovinom naslijeđenom od bivše SFRJ s obzirom na to da Komisija može, na prijedlog zainteresirane strane, odlučiti da određenu državnu imovinu izuzme od privremene zabrane raspolaganja, te da je i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona „skinuta” zabrana sa raspolaganja imovinom koja služi za potrebe odbrane. Osim toga, radi provođenja Zakona o odbrani, a u skladu sa odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona, Predsjedništvo BiH je, kako to i proizlazi iz osporenih odluka, donijelo Odluku o veličini, strukturi i lokacijama Oružanih snaga BiH a među koje spada i predmetna nekretnina. Dakle, iz svega navedenog nesporno proizlazi da nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH postupio proizvoljno kada je utvrdio pravo vlasništva u korist tužiteljice, te naložio uknjižbu tog prava u zemljišne knjige. Pored toga, Ustavni sud, imajući u vidu sve navedene relevantne propise, smatra da sama činjenica knjiženja predmetne nekretnine ne podrazumijeva da će ona ostati u budućnosti i dalje uknjižena na tužiteljicu. Ovo stoga što je već citiranim odredbama člana 73. Zakona o odbrani, kako je to i obrazloženo u osporenim presudama, propisana obaveza zaključivanja sporazuma između Vijeća ministara i vlada RS i FBiH o raspodjeli imovine stečene sukcesijom a koja je, shodno odredbama Sporazuma, sada u vlasništvu tužiteljice (države BiH). Navedeni sporazum, kako primjećuje Ustavni sud, još uvijek nije zaključen (iako je trebalo da bude do 31. decembra 2005.), ali njegovo zaključenje i dalje ostaje obaveza za sve nivoe vlasti u BiH, te ne isključuje mogućnost da će sporazumno, nakon njegovog zaključenja, i predmetne nekretnine promijeniti titulara prava vlasništva (što, dakle, može, ali i ne mora da se desi). Pri tome Ustavni sud ima u vidu da iz činjenica predmeta jasno proizlazi i da je sama apelantica, prethodno, postupila suprotno propisima na koje se poziva s obzirom na to da je izvršila uknjižbu predmetnih nekretnina na sebe.

35. Konačno, Ustavni sud smatra neosnovanim i apelanticine navode da se knjiženjem prava vlasništva na predmetnim nekretninama na tužiteljicu krši Dejtonski sporazum i oduzima dio teritorije apelantici. Naime, kako je to i obrazložio redovni sud, prije svega knjiženje predmetnih nekretnina koje se nalaze na teritoriji koja je Dejtonskim sporazumom pripala apelantici ne može predstavljati oduzimanje teritorije apelantici, jer bi u suprotnom svako knjiženje nepokretne imovine na titulara različitog od apelantice

predstavljalo oduzimanje teritorije apelantici. Pored toga, apelantica je entitet, sastavni dio tužiteljice kao međunarodno priznate države, sastavljene od dvaju entiteta –apelantice i FBiH (i Brčko Distrikta kao lokalne samouprave u okviru teritorije) - koji dijele tužiteljčinu teritoriju u omjeru dogovorenom Dejtonskim sporazumom a koja se nalazi u okviru međunarodno priznatih granica tužiteljice koja je titular, između ostalog, i imovine stečene sukcesijom od bivše SFRJ na svojoj kompletnoj teritoriji, što, dakle, uključuje i takvu imovinu na području apelantice i FBiH. Zbog svega navedenog, Ustavni sud smatra da nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH proizvoljno primijenio pravo ili pogrešno utvrdio činjenice kada je donio osporene odluke, te da su neosnovani svi elaborirani apelantici navodi.

36. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema kršenja apelantinih prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ostali navodi

37. Apelantica navodi i da joj je, zbog proizvoljne primjene prava i pogrešno utvrđenih činjenica, odnosno zbog kršenja prava na pravično suđenje prekršeno i pravo iz člana III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je već u prethodnim tačkama ove odluke zaključio da materijalno pravo nije proizvoljno primijenjeno, odnosno da nije bilo kršenja prava na pravično suđenje. Pitanjem nadležnosti i odnosa između institucija Bosne i Hercegovine i entiteta, kako je to definirano u članu III Ustava Bosne i Hercegovine, bavio se i redovni sud u postupku donošenja i u obrazloženju osporenih odluka u kojem su sadržani jasni razlozi zašto osporene presude nisu u suprotnosti sa navedenim ustavnim odredbama. Na osnovu navedenog, Ustavni sud, također, smatra da osporene presude nisu suprotne članu III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine.

VIII. Zaključak

38. Nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, ni člana III tač. 1, 3. i 5. Ustava Bosne i Hercegovine kada nema ništa što bi ukazivalo da je Sud BiH proizvoljno primijenio materijalno pravo kada je utvrdio da je tužiteljica titular prava vlasništva na predmetnim nekretninama, jer ih je stekla na osnovu Sporazuma kao država sukcesor a u međuvremenu nije postignut dogovor o raspodjeli sukcesijom stečene imovine između različitih nivoa vlasti u BiH.

39. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. U smislu člana 43. Pravila Ustavnog suda, potpredsjednik Zlatko M. Knežević i sudija Miodrag Simović su dali izjave o neslaganju sa odlukom većine.

41. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 1590/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija „Agrocoop export-import“
d.o.o. Banja Luka podnesena protiv
Presude Vrhovnog suda Republike
Srpske broj 11 0 K 006949 13 Kžk od
24. januara 2014. godine

Odluka od 28. septembra 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 1590/14**, rješavajući apelaciju „**Agrocoop export-importa**” d.o.o. **Banja Luka**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 28. septembra 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija „Agrocoop export-importa” d.o.o. Banja Luka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 006949 13 Kžk od 24. januara 2014. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. „Agrocoop export-import” d.o.o. Banja Luka (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Advokatska kancelarija „Muhić i dr.” d.o.o. Tuzla, podnio je 7. aprila 2014. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 11 0 K 006949 13 Kžk od 24. januara 2014. godine. Apelant je zatražio donošenje privremene

mjere kojom se „zabranjuje zabrana otuđenja i opterećenja iznosa od 10.880.395 akcija Fabrike šećera Bijeljina sve do donošenja konačne odluke Ustavnog suda”.

2. Apelant je 30. juna 2014. godine dostavio Ustavnom sudu podnesak uz koji je priložio Rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci - Posebno odjeljenje za organizovani i najteže oblike privrednog kriminala (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 11 0 K 006949 12 K 2 od 7. aprila 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Ustavni sud je Odlukom o privremenoj mjeri broj *AP 1590/14* od 10. juna 2014. godine odbio kao neosnovan apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

4. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog i Okružnog suda, te Okružnog tužilaštva Banja Luka - Posebno tužilaštvo za organizovani i najteže oblike privrednog kriminala (u daljnjem tekstu: Okružno tužilaštvo) zatraženo je 8. decembra 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

5. Vrhovni i Okružni sud su dostavili odgovore 15. decembra 2016. godine, a Okružno tužilaštvo 19. decembra 2016. godine.

III. Činjenično stanje

6. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

7. Okružni sud je Presudom broj 11 0 K 006949 12 K 2 od 18. jula 2013. godine optužene Z.Ć. i D.N. proglasio krivim da su, radnjama bliže opisanim u izreci presude, počinili krivično djelo: optuženi Z.Ć. produženo krivično djelo pranje novca iz člana 280. stav 4. u vezi sa st. 1. i 3. Krivičnog zakona RS (u daljnjem tekstu: KZRS), a optuženi D.N. krivično djelo pranje novca iz člana 280. stav 5. u vezi sa st. 1. i 3. KZRS, te im izrekao kazne zatvora.

8. Predmetnom presudom na osnovu člana 280. stav 6. KZRS od apelanta kao trećeg lica oduzeti su imovina i novac, i to: 10.880,395 akcija, odnosno 51% učešća u kapitalu Fabrike šećera Bijeljina a.d. (u daljnjem tekstu: Fabrika šećera), koje se vode na vlasničkom računu u Centralnom registru hartija od vrijednosti RS a.d. Banja Luka (u daljnjem tekstu: Centralni registar) na preduzeću Fabrika šećera, upisanih u skladu sa rješenjima bliže opisanim u izreci presude, koje su apelantovo vlasništvo, te novčani iznos od 2.672.590,58 KM. Najzad, u skladu sa članom 35. Zakona o oduzimanju imovine stečene

izvršenjem krivičnog djela (u daljnjem tekstu: Zakon o oduzimanju imovine), oduzeti novac i imovina predati su Agenciji za upravljanje oduzetom imovinom RS do pravosnažnog okončanja postupka, a u skladu sa članom 46. stav 1. istog zakona, kada odluka o trajnom oduzimanju imovine i novca postane pravosnažna, oduzeti novac i imovina postaju svojina Republike Srpske.

9. U obrazloženju presude detaljno je interpretirana obimna dokazna građa, prije svega materijalni dokazi-finansijska dokumentacija izuzeta od apelanta i izvodi sa njegovih računa kod poslovnih banaka, iskazi saslušanih svjedoka, među kojim i apelantovog direktora i šefa računovodstva, iskaz optuženog Z.Ć., nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke M.V. Ocjenjujući ove dokaze pojedinačno i uzajamnoj vezi, Okružni sud je utvrdio da je u označenom vremenskom periodu 14 offshore kompanija vršilo uplate novca proisteklog iz izvršenja krivičnog djela, odnosno izvršenja krivičnog djela neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga na apelantove označene račune, a koje su bile bez pravnog osnova i na osnovu kojih nije realiziran bilo kakav poslovni odnos. Na temelju nalaza i mišljenja vještaka M.V. Okružni sud je utvrdio da je priliv iz spornih avansa, kako je apelant knjižio ove uplate, a po kojim ni u jednom slučaju nije došlo do realizacije posla putem isporučene robe ili ostvarivanja bilo kakve poslovne saradnje, iznosio 8.024.423,33 KM. Od ovako primljenog novca izvršen je odliv u iznosu od 4.960.666,75 KM putem uplate Pavlović International Bank od koje je, prema Planu reorganizacije stečajnog dužnika (Fabrika šećera), vršen otkup potraživanja od navedene banke, odliv u iznosu od 2.177.610,00 KM na račun Advokatske kancelarije Mujić radi otkupa potraživanja 201 radnika Fabrike šećera, što ukupno iznosi 4.960.666,75 KM. Na temelju uvida u rješenje Okružnog privrednog suda u Bijeljini od 24. novembra 2010. godine utvrđeno je da je apelantu, na ime ulaganja u Fabriku šećera za izvršeni otkup kredita i potraživanja od radnika, priznato učešće od 51% ili 10.880.395 akcija. Slijedom navedenog, Okružni sud je zaključio da je navedeni novac, kao „prljavi novac”, apelant uložio u Fabriku šećera u označenom ukupnom iznosu. Dalje, označenim rješenjem Okružnog privrednog suda od 24. novembra 2010. godine apelantu su priznata i ulaganja po osnovu remonta pogona i troškova za revitalizaciju u iznosu od 3.457.013,31 KM, što sa već navedenim iznosom ukupno čini 9.456.240,74 KM, te je priznat iznos od 3.003.943,24 KM po osnovu preuzetih obaveza stečajnog dužnika (Fabrike šećera), što sve ukupno čini 12.460.183,98 KM. Na temelju ovog iznosa i pobrojanih ulaganja apelantu je pripalo 18.379.913 akcija s pravom glasa, odnosno 63,75 % učešća u kapitalu Fabrike šećera (51% ili 10.880.395 akcija za ulaganja u remont i revitalizaciju i 12,75% ili 7.499.518 akcija za preuzete obaveze stečajnog dužnika). U prilog zaključku da je apelant iskoristio „prljavi novac” iz uplata *offshore* kompanija za ulaganje u Fabriku šećera ukazano je i na rješenje Poreske uprave RS od 30. juna 2010. godine, te bruto

bilans apelanta na temelju kojih je zaključeno da apelant nije mogao ispuniti obaveze oko plaćanja preuzetih potraživanja povjerilaca stečajnog dužnika Fabrike šećera iz redovnog poslovanja, pa da je dodatna sredstva obezbijedio optuženi Z.Ć. od novca pribavljenog uplatama od offshore kompanija i drugih povezanih pravnih lica kojim je rukovodio i upravljao sam ili posredstvom svojih najbližih saradnika.

10. Okružni sud je, imajući u vidu ukupan iznos „prljavog novca” od 8.024.423,33 KM, te iznos koji je apelant uplatio na ime učešća u 51% u kapitalu Fabrike šećera (4.960.666,75 KM), te iznos dat na kupovinu aviona (391.166,00 KM), zaključio da je apelantu od ukupnog iznosa „prljavog novca” ostalo 2.672.590,58 KM, što je, u skladu sa članom 280. stav 6. KZRS, oduzeto od apelanta.

11. Na osnovu izvještaja stečajnog upravnika i zapisnika sa izvještajnih ročišta Okružni sud je utvrdio da je pregovore i realizaciju preuzetih obaveza vršio optuženi Z.Ć., te da se u apelantovo ime pojavljivao na ročištima u nadležnim sudovima, predstavljajući se kao apelantov direktor ili kao osnivač ili apelantov vlasnik. Okružni sud je zaključio da cilj ulaska optuženog Z.Ć. u strateško partnerstvo, prema Planu reorganizacije stečajnog dužnika (Fabrike šećera) prema kom je apelant preuzeo, kao strateški partner, da ispuni sve obaveze preuzete stečajnim planom, nije bilo pokretanje proizvodnje i trajno upravljanje imovinom i učešće u kapitalu, već je njegova namjera bila da se novac pribavljen izvršenjem krivičnog djela, prikriivanjem njegovog stvarnog porijekla, legalizuje ulaganjem u Fabriku šećera. Okružni sud je, također, ocijenio i rješenje Poreske uprave.

12. Dalje, iz obrazloženja presude proizlazi da je Okružni sud na osnovu izvedenih dokaza zaključio da je optuženi Z.Ć. udruživanjem sa D.Š. i drugim licima iz njegovog kriminalnog miljea (prema presudama Višeg privrednog suda u Beogradu), putem više *offshore* kompanija, ubacivao veće količine „prljavog novca” u Republiku Srpsku i Republiku Srbiju (8.024.423,33 KM), dajući uputstva Lj.M. (apelantovom direktoru u relevantnom periodu) i optuženom D.N., pa je novac po uplati na apelantov račun apelantov direktor Lj.M. isti ili naredni dan, kao „očišćen” ili miješanjem sa drugim „čistim” novcem, odnosno novcem koji potječe iz apelantovog legalnog poslovanja, dalje integrisao i ulagao, ili kupovao akcije drugih preduzeća na teritoriji Republike Srpske i Republike Srbije radi stjecanja što veće imovinske koristi. Okružni sud je na temelju konkretno objašnjenih okolnosti, te niza pripremljenih konkretno pobrojanih aktivnosti koje je preduzimaoptuženi Z.Ć., zaključio da je optuženi Z.Ć. znao da novac potječe iz krivičnog djela. Najzad, ukazano je da je ključna okolnost za postojanje krivičnog djela pranje novca svijest, odnosno znanje optuženog da novac potječe, da je pribavljen krivičnim djelom, te da nije neophodno da je sudskom presudom utvrđeno da je novac pribavljen krivičnim djelom, pa čak niti da je za osnovno krivično djelo pokrenut krivični postupak.

13. Vrhovni sud je Presudom broj 11 0 K 006949 13 Kžž od 24. januara 2014. godine odbio kao neosnovanu apelantovu žalbu i žalbu Tužilaštva protiv presude Okružnog suda. Žalbe optuženih Z.Ć. i D.N., te trećeg lica „Avio-rent” d.o.o. Banja Luka djelimično su uvažene, pa je presuda Okružnog suda u odnosu na njih preinačena, te je, pored ostalog, optuženi Z.Ć. proglašen krivim da je počinio produženo krivično djelo pranje novca iz člana 280. stav 4. u vezi sa st. 1. i 3. KZRS, te mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od četiri godine.

14. Vrhovni sud je, imajući u vidu osnove iz kojih su izjavljene žalbe optuženih i trećih lica, te sadržaj žalbenih prigovora koji su se ticali bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odlučio da se održi pretres pred ovim sudom.

15. Iz obrazloženja presude proizlazi da je Vrhovni sud zaključio da se činjenično stanje zasniva na brojnim materijalnim dokazima, nalazu i mišljenju vještaka M.V. u vezi s kojim je Okružni sud dao valjano obrazloženje zašto ga prihvata i zbog čega se ovaj dokaz ne može dovesti u sumnju, pravilnoj ocjeni iskaza pobrojanih svjedoka uz obrazloženje zašto im je poklonjena vjera, te uz valjane razloge i obrazloženja zbog čega nisu prihvaćeni iskazi optuženog Z.Ć. i svjedoka A.K. Stoga, kao pravilno je ocijenjeno utvrđenje da sve novčane transakcije koje su opisane u izreci prvostepene, kao i presude ovog suda nije pratio stvarni poslovni odnos, sve uplate izvršene putem označenih poslovnih banaka na apelantov račun knjižene su kao avansi, što se prenosilo iz godine u godinu, sve do 2011. godine.

16. Vrhovni sud je pravilnim ocijenio i zaključak Okružnog suda da činjenicu udruživanja optuženog Z.Ć. sa D.Š., N.D. i S.P. zasnjuje na dvije označene presude Višeg privrednog suda u Beogradu, a prema kojim su N.D. i S.P. proglašeni krivim za krivično djelo pranje novca. S tim u vezi je ukazano da se u navedenim presudama optuženi Z.Ć. dovodi u vezu sa D.Š., N.D. i svjedokom A.K., koji je saslušan u ovom postupku, odnosno sa D.Š., S.P. i svjedokom A.K.

17. Kao neosnovana je ocijenjena i apelantova tvrdnja da nije na pouzdan način utvrđeno da su novčana sredstva koja je ulagao u Fabriku šećera obezbijedena novcem od offshore kompanija, pa da ne postoje uslovi da mu se oduzmu akcije i novac, te da je pogrešno utvrđeno njegovo učešće u kapitalu Fabrike šećera. S tim u vezi je ukazano da iz nalaza i mišljenja vještaka M.V. proizilazi da je apelant po osnovu izvršenog otkupa kredita i potraživanja radnika u Fabrici šećera ostvario učešće od 51% ili 10.880.395 akcija po nominalnoj vrijednosti akcije od 1,00 KM, po osnovu ulaganja u remont i revitalizaciju ostvario je učešće od 12,75% ili 7.499.518 akcija, a da iz redovnog poslovanja, bez primljenih avansa, ne bi mogao izmiriti obaveze koje je izmirio u periodu od 2008. do 2011. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

18. Apelant tvrdi da su mu osporenim presudama povrijeđena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

19. U tom kontekstu apelant tvrdi da se osporene presude zasnivaju na pogrešnoj ocjeni provedenih dokaza i pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, a zbog čega je došlo i do pogrešne primjene zakona. Prema njegovom mišljenju, osporene presude, pa i odluka o oduzimanju imovinske koristi zasnivaju se samo na pretpostavkama i insinuacijama.

20. Apelant tvrdi da su osporene presude matematički neodržive, jer oduzete akcije u visini od 10.880.395 ne čine 51% ukupnih akcija osnovnog kapitala Fabrike šećera, kako je pogrešno izračunao vještak M.V., već 37,7353 %, kako je pravilno izračunao Centralni registar. Dalje, apelant ističe da se u osporenim presudama navodi da je optuženi Z.Ć., zajedno sa Lj.M. i D.N., putem različitih offshore kompanija i preduzeća, putem poslovnih banaka izvršio ubacivanje veće količine novca stečenog izvršenjem krivičnog djela u privredne tokove u Republici Srpskoj i Republici Srbiji. Međutim, bez obzira na to da je sporni novac integrisan i u drugoj državi, cjelokupni iznos se oduzima od apelanta, ali ne i od drugih lica u koje je, prema stavu redovnih sudova, integrisan.

21. Dalje, apelant tvrdi da nisu mogle biti oduzete akcije Fabrike šećera, nego, eventualno, samo novac koji je, kako tvrdi, navodno pribavljen izvršenjem krivičnog djela. Apelant ističe da je optuženi Z.Ć. izvršenjem krivičnog djela pribavio novac, a ne imovinu (akcije). Također, ističe da su akcije Fabrike šećera stečene na zakonit način, u stečajnom postupku. U prilog ovim tvrdnjama apelant se pozvao na član 280. KZRS, te član 407. ZKPRS.

22. Dalje, apelant je detaljno pobrojao iznose, kako tvrdi, navodno „prljavog novca” koji je on, apelant, te druga pravna lica iz Srbije, prema optužnici Tužilaštva, uložio u Fabriku šećera pod utjecajem optuženog Z.Ć. Apelant ističe da, kada se saberu ovi iznosi, onda se dobije iznos od 3.372.184 KM navodno „prljavog novca”. Međutim, vještak M.V., kom su sudovi poklonili punu vjeru, utvrdila je da avans koji je uplatio u Fabriku šećera iznosi ukupno 2.576,253 KM. Ovo je prihvatilo i Tužilaštvo, ali je, i pored toga, zatražilo oduzimanje 63,75% akcija Fabrike šećera iako se za navedeni iznos „prljavog novca” moglo steći 26% akcija. U vezi s tim je istakao i da je u postupku nesporno utvrđeno da je po osnovu izvršenih ulaganja u Fabriku šećera u iznosu od 12.460.183,98 KM stekao

18.379.913 akcija. Najzad, u ovom dijelu apelant je ukazao da su redovni sudovi na kraju utvrdili da ni ovaj iznos nije tačan, nego da je kompletan iznos od 4.960.666,75 (KM) kojim je kupljeno 51% akcija Fabrike šećera, ustvari, „prljav novac”, što nije tvrdio ni tužilac, te da se ima oduzeti i iznos od 2.672.590,58 KM a koji novac je prešao s njegovog računa na druga pravna lica. Apelant posebno ističe da je optužnicom traženo oduzimanje samo dionica stečenih u Fabrici šećera (63%), a da nije zahtijevano i oduzimanje dodatnog novca u označenom iznosu. Apelant tvrdi da je prvostepeni sud pošao od pretpostavke da je apelant primio i zadržao kompletan iznos uplaćenih avansa koji nemaju pokriće u poslovnom odnosu, i to 8.024.423,33 KM, da je taj novac upotrijebio za otkup 51% dionica u Fabrici šećera, da je kupio avion „cesna”, pa da mu je od ukupnog iznosa „prljavog novca” preostalo 2.672.590,58 KM. Prema njegovom mišljenju, ova konstatacija nema uporište u provedenim materijalnim dokazima, kao ni u nalazima vještaka A.P. i M.V., te je u suprotnosti sa optužnicom.

23. Apelant tvrdi i da redovni sudovi nisu uvažili činjenicu da najmanje 80% kapitala koji je uložio u Fabriku šećera u toku stečajnog postupka potječe od vlastite akumulacije, odnosno od strateškog partnera ZZ Jankovci iz Hrvatske, što nije „prljav novac” a što, kako tvrdi, proizlazi iz svih izvedenih dokaza, te nalaza oba vještaka.

24. Dalje je apelant u apelaciji detaljno pobrojao konkretne uplate za koje tvrdi da nemaju nikakve veze, kako su redovni sudovi zaključili, sa D.Š. i izvjesnim D. i P., niti sa bilo kakvim udruživanjem optuženog Z.Ć. sa trećim licima.

25. Apelant ističe da su redovni sudovi zaključak da se radi o „prljavom novcu” zasnovali na sljedećem: a) da sve novčane tokove nije pratio stvarni poslovni odnos, odnosno isporuka robe - a što, kako smatra, ne znači ništa, jer do realizacije poslovnog odnosa može doći i naknadno, naročito u slučaju pozajmice koja i ne mora biti pravdana relevantnom dokumentacijom (nije krivično djelo), novac je primljen i knjižen na transparentan način, te transferiran putem poslovnih banaka, b) da su svi iznosi koji su od *offshore* kompanija uplaćivani putem označenih banaka na njegov račun knjiženi kao avansi, a što se prenosilo iz godine u godinu – prema njegovom mišljenju, uplate od *offshore* kompanija same po sebi nisu pretpostavka krivičnog djela, avansi su uredno knjiženi, odnosno radi se o uredno evidentiranom novcu, avans (predujem) ukazuje na početak poslovnog odnosa koji ne mora da se završi odmah ili u nekom određenom roku, c) da se optuženi Z.Ć. udružio radi izvršenja krivičnog djela sa D.Š., N.D. i S.P. a N.D. i S.P. su osuđeni u Srbiji – apelant ističe da se N.D. i S.P., prema presudama kojim su osuđeni, ne dovode u vezu ni sa jednom uplatom njemu od trećih kompanija, da nemaju veze sa radnjama koje se stavljaju na teret optuženom Z.Ć., odnosno s ulaganjem u Fabriku šećera, da se radi o sporazumima o priznanju krivice zaključenim u drugoj državi, pa da se ni osuđujuća presuda Z.Ć., kao ni

odluka o oduzimanju imovinske koristi nisu mogle zasnovati u pretežnom dijelu na ovim dokazima. Prema njegovom mišljenju, u postupku pred redovnim sudovima Tužilaštvo nije predočilo niti jedan dokaz, odnosno nije vođena ozbiljna međunarodna istraga koja bi potvrdila da se radilo o „prljavom novcu”. Najzad, ističe i da je uplatu od „Laffino trade” USA pojasnio optuženi Z.Ć., te svjedok A.K. i da su, s tim u vezi, predočeni materijalni dokazi.

26. Apelant tvrdi da je sve navedeno iznosio i u svojoj žalbi, ali da se Vrhovni sud o njegovim navodima nije ni izjasnio.

27. U dopuni apelacije od 30. juna 2014. godine apelant je istakao da je Okružni sud odbacio njegov zahtjev za zaštitu zakonitosti kao nedopušten.

b) Odgovor na apelaciju

28. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da je oduzimanje imovine i novca stečenog izvršenjem krivičnog djela pranje novca za koje je osuđen Z.Ć. zasnovano na članu 280. stav 6. ZKPRS. Dalje, ukazano je da je od apelanta oduzeto 10.880.395 akcija ili 515 učešća u kapitalu Fabrike šećera a koje se vode na vlasničkom računu u Centralnom registru hartija od vrijednosti na Fabrici šećera.

29. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da je Vrhovni sud u ovom predmetu donio presudu nakon što je održao pretres, pa da se o navodima iz apelacije može izjašnjavati samo ovaj sud.

30. Okružno tužilaštvo je u odgovoru na apelaciju istaklo da su u osporenoj presudi pravilno i potpuno ocijenjeni provedeni dokazi na temelju kojih je pravilno utvrđeno činjenično stanje, te pravilno primijenjen član 280. stav 6. KZRS.

V. Relevantni propisi

31. **Krivični zakon Republike Srpske** („Službeni glasnik RS” br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13) u relevantnom dijelu glasi:

Osnov oduzimanja imovinske koristi

Član 94.

(1) Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.

(2) Korist iz stava 1. ovog člana oduzeće se sudskom odlukom kojom je utvrđeno izvršenje krivičnog djela, pod uslovima predviđenim ovim zakonom.

Pranje novca

Član 280.

(1) Ko novac ili imovinu za koje zna da su pribavljeni krivičnim djelom primi, zamijeni, drži, s njim raspoláže, upotrijebi ga u privrednom poslovanju ili ga na drugi način prikrije ili pokuša prikriti, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(...)

(3) Ako je novac ili imovina iz st. 1. i 2. velike vrijednosti, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina

(...)

(6) Novac i imovina iz prethodnih stavova oduzeće se.

32. Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS” broj 53/12) u relevantnom dijelu glasi:

Slobodna ocjena dokaza

Član 15.

Pravo suda, tužioca i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Sadržaj presude

Član 304.

(...)

(7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih razloga je odlučio da se ne sasluša neposredno svjedok ili vještak čiji je iskaz pročitao, kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba Krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo.

(...)

VI. Dopustivost

33. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

34. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

35. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 11 0 K 006949 13 Kžk od 24. januara 2014. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 5. marta 2014. godine a apelacija je podnesena 7. aprila 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uslove iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

36. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

37. Apelant tvrdi da su mu osporenim presudom Vrhovnog suda povrijeđena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

38. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i osnovne slobode iz stava 2 ovog člana, a ona obuhvataju:

e) Pravo na pravičan postupak u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

39. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glas

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

40. Ustavni sud prvenstveno ukazuje da se predmetni postupak odnosio na utvrđivanje osnovanosti krivične optužbe protiv optuženog Z.Ć. i D.N. Međutim, u predmetnom postupku koji je vođen protiv drugih lica apelantu je, kao trećem licu, oduzeta imovina, pa proizlazi da apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje s građanskog aspekta (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 1551/14* od 6. decembra 2016. godine, tačka 1, dostupna na www.ustavnisud.ba).

41. Apelantovi navodi, u suštini, svode se na tvrdnju da su pogrešno ocijenjeni provedeni dokazi zbog čega je pogrešno utvrđeno činjenično stanje a što je rezultiralo i pogrešnom primjenom zakona. Prema njegovom mišljenju, osporene presude i odluka o oduzimanju imovinske koristi zasnivaju se samo na pretpostavkama i insinucijama.

42. Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituiše redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je uopšteno zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminatorna. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti, Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima.

43. Također, Ustavni sud podsjeća da je van njegove nadležnosti procjenjivanje kvaliteta zaključaka sudova u pogledu ocjene dokaza ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom. Naime, u svojoj praksi Ustavni sud je usvojio stav da slobodna ocjena svakog dokaza pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima čini neodvojiv element prava na pravično suđenje, pa da je obaveza redovnog suda da se u obrazloženju presude opiše proces pojedinačne ocjene dokaza, dovođenja svakog ocijenjenog dokaza u vezi sa drugim dokazima i izvođenja zaključka o dokazanosti određene činjenice (vidi, pored

ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 661/04* od 22. aprila 2005. godine, tačka 35).

44. Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporene presude proizlazi da su redovni sudovi brižljivo i savjesno ocijenili, prije svega, obimnu dokaznu građu, materijalne dokaze, prije svega, finansijsku dokumentaciju izuzetu od apelanta, te iskaze saslušanih svjedoka, dajući pritom valjane razloge i obrazloženja kako u pogledu njihovog prihvatanja, odnosno neprihvatanja, te nalaz i mišljenje vještaka M.V. Na temelju navedenih dokaza Vrhovni sud je zaključio da je činjenično stanje pravilno utvrđeno, tj. da sve novčane transakcije koje su opisane u izreci prvostepene, kao i osporene presude nije pratio stvarni poslovni odnos, te da su sve uplate izvršene putem označenih poslovnih banaka na apelantov račun knjižene kao avansi a što se prenosilo iz godine u godinu, sve do 2011. godine. Dalje, Vrhovni sud je dao valjane razloge i obrazloženja koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim u vezi sa činjenicom da je Okružni sud prihvatio presude Višeg privrednog suda u Beogradu protiv označenih lica kao dokaze na kojim je utvrđena činjenica da se optuženi Z.Ć. udružio sa D.Š. i označenim licima iz njegovog kriminalnog miljea, kako bi, putem više offshore kompanija, ubacivao veće količine „prljavog novca” u Republiku Srpsku i Republiku Srbiju.

45. Dalje, Ustavni sud zapaža da je, slijedom brižljive i savjesne ocjene dokaza, utvrđen iznos „prljavog novca”, odnosno novca stečenog izvršenjem krivičnog djela, koji je apelant stekao putem uplate od offshore kompanija, te iznos ovako stečenog novca koji je upotrijebljen u svrhu stjecanja označenog broja dionica ili 51% kapitala Fabrike šećera, te iznos ovog novca koji je, nakon kupovine aviona, preostao apelantu. Slijedom ovakvog utvrđenja, a suprotno apelantovim tvrdnjama, od njega su primjenom člana 280. stav 6. ZKPRS, kojim je propisano da će se oduzeti novac i imovina stečeni izvršenjem krivičnog djela pranje novca, oduzeti novac i akcije. Ustavnom sudu nije predložen niti jedan dokaz u prilog tvrdnji da je optužnica glasila samo na oduzimanje akcija, a ne i novca. U vezi sa apelantovom tvrdnjom da je osporena presuda matematički neodrživa, te da je vještak M.V. pogrešno izračunao učešće u vlasničkom kapitalu, te broj akcija, Ustavni sud zapaža da iz presude Okružnog suda proizlazi da je ova činjenica utvrđena ne samo na osnovu nalaza i mišljenja vještaka M.V. već i rješenja Okružnog privrednog suda u Bijeljini od 24. novembra 2010. godine prema kom je apelantu, na ime ulaganja u Fabriku šećera za izvršeni otkup kredita i potraživanja od radnika, priznato učešće od 51% ili 10.880,395 akcija, koliko je od apelanta i oduzeto osporenim presudom. Dalje, iz obrazloženja osporene presude proizlazi da optuženi Z.Ć. nije proglašen krivim samo za pribavljanje novca, kako apelant tvrdi, već i za ubacivanje „prljavog novca”, pored ostalog i putem apelantovih računa u privredne tokove, kao u slučaju Fabrike šećera.

46. Najzad, Ustavni sud zapaža da je u postupku pred redovnim sudovima utvrđeno da je optuženi Z.Ć. znao da novac pribavljen uplatama od *offshore* kompanija potječe od izvršenja krivičnog djela, a da, kako su redovni sudovi zaključili, za postojanje krivičnog djela pranje novca za koje je optuženi Z.Ć. i proglašen krivim nije neophodno da je sudskom odlukom utvrđeno da je novac pribavljen izvršenjem krivičnog djela, odnosno da je, s tim u vezi, pokrenuta istraga. Stoga, neosnovana je apelantova tvrdnja da je Vrhovni sud zaključio da su same uplate od *offshore* kompanija krivično djelo, kao i da nije utvrđeno da je novac pribavljen izvršenjem krivičnog djela, odnosno da nije vođena međunarodna istraga. Slijedom navedenog, ne mogu se prihvatiti osnovanim ni apelantove tvrdnje da je ovako pribavljeni novac knjižen kao avans, a da ne postoji rok u kom se mora realizovati poslovni odnos, da je prenošen iz godine u godinu i da je uredno evidentiran i iskazivan, pa da to isključuje zaključak da se radi o „prljavom novcu”. Osim toga, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporene presude proizlazi i da se optuženi Z.Ć. izjašnjavao samo o uplatama dviju *offshore* kompanija, ali da je odbio da se izjasni o uplatama preostalih dvanaest kompanija. Također, a što ni apelant ne osporava u apelaciji, samo dvije uplate pratile su dvije profakture za koje je zaključeno da su fiktivne, jer po njima nikad nije došlo do isporuke robe, dok preostale uplate nisu imale bilo kakav pravni osnov.

47. Ustavni sud smatra da u obrazloženju osporene presude nije izostala brižljiva i savjesna ocjena dokaza koji su ocijenjeni pojedinačno i u uzajamnoj vezi, koja je potkrijepljena valjanim razlozima i obrazloženjem u prilog zaključku o postojanju odlučnih činjenica na koje je pravilno primijenjeno relevantno pravo. Slijedom navedenog, Ustavni sud nije mogao prihvatiti osnovanim ni apelantovu tvrdnju da je Vrhovni sud propustio da odgovori na navode iz njegove žalbe a koje su se, prema obrazloženju osporene presude Vrhovnog suda, svodile na tvrdnju da novčana sredstva koja je ulagao u Fabriku šećera ne potječu od uplata *offshore* kompanija, te da nije pravilno utvrđeno njegovo učešće u kapitalu Fabrike šećera.

48. Ustavni sud zaključuje da su neosnovane apelantove tvrdnje da mu je osporenim presudom Vrhovnog suda povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

49. U vezi s navodima koji se tiču prava iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud zapaža da apelant kršenje ovog prava zasniva na istim navodima istaknutim u vezi s pravom na pravično suđenje. S obzirom na prethodni zaključak u vezi sa pravom na pravično suđenje iz člana II/3.e)

Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, iz kojeg proizlazi da je odluka o oduzimanju označenog broja akcija i novčanog iznosa, za koji je, na osnovu provedenih dokaza, utvrđeno da je pribavljen krivičnim djelom, zasnovana na odredbi člana 280. stav 6. KZRS, Ustavni sud smatra da su navodi apelacije koji se tiču prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, također, neosnovani zbog istih razloga.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada u obrazloženju osporene presude nije izostala brižljiva i savjesna ocjena dokaza, koja je potkrijepljena valjanim razlozima i obrazloženjem u prilog zaključku o postojanju odlučnih činjenica na koje je pravilno primijenjeno relevantno pravo, te kada redovni sud nije propustio da se izjasni o apelantovim žalbenim navodima u vezi sa ocjenom dokaza, utvrđenim činjeničnim stanjem i primjenom relevantnog prava.

51. Također, Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelant kršenje tog prava vezuje za ocjenu dokaza, činjenično stanje i proizvoljnu primjenu prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

52. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

53. U smislu člana 43. Pravila Ustavnog suda, sudija Miodrag Simović je dao izjavu o neslaganju sa odlukom većine.

54. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 1660/14

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Зорана Ћопића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 006949 13 Кжк од 24. јануара 2014. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци – Посебног одјељења за организовани и најтеже облике привредног криминала број 11 0 К 006949 12 К 2 од 18. јула 2013. године

Одлука од 28. септембра 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број АП 1660/14, рјешавајући апелацију **Зорана Ћопића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Маргарита Цаца-Николовска, потпредсједница

Tudor Pantiru, судија

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 28. септембра 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација Зорана Ћопића поднесена против пресуда Врховног суда Републике Српске бр. 11 0 К 006949 14 Квлз од 14. августа 2014. године и 11 0 К 006949 13 Кжк од 24. јануара 2014. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 11 0 К 006949 12 К 2 од 18. јула 2013. године.

Образложење

I. Увод

1. Зоран Ћопић (у даљњем тексту: апелант) из Бање Луке, којег заступа Мирко Дабић, адвокат из Бање Луке, поднио је 9. априла 2014. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број 11 0 К 006949 13 Кжк

од 24. јануара 2014. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци – Посебног одјељења за организовани и најтеже облике привредног криминала (у даљњем тексту: Окружни суд) број 11 0 К 006949 12 К 2 од 18. јула 2013. године. Апелант је такође, поднио захтјев за доношење привремене мјере којом би Уставни суд одложио „извршење дијела неиздржане казне затвора у трајању од једне године и девет мјесеци до доношења одлуке о апелацији”.

2. Апелант је 4. септембра 2014. године допунио апелацију на начин да је оспорио Пресуду Врховног суда број 11 0 К 006949 14 КвЛз од 14. августа 2014. године која је донесена поводом захтјева за заштиту законитости.

II. Поступак пред Уставним судом

3. Уставни суд је Одлуком о привременој мјери број *АП 1660/14* од 6. новембра 2014. године одбио као неоснован апелантов захтјев за доношење привремене мјере.

4. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Врховног суда, Окружног суда, Окружног тужилаштва у Бањој Луци – Специјалног тужилаштва за сузбијање организованог и најтеже облике привредног криминала (у даљњем тексту: Специјално тужилаштво) затражено је 25. априла 2014. године да доставе одговоре на апелацију.

5. Врховни суд, Окружни суд и Специјално тужилаштво доставили су одговоре на апелацију у периоду од 5. до 8. маја 2014. године.

III. Чињенично стање

6. Чињенице предмета које произилазе из навода апелације и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

7. Пресудом Окружног суда број 11 0 К 006949 12 К 2 од 18. јула 2013. године, која је донесена у кривичном предмету против апеланта и Д.Н., у поновном поступку апелант је проглашен кривим да је починио продужено кривично дјело праће новца из члана 280 став 4 у вези са ст. 1 и 3 Кривичног закона Републике Српске (у даљњем тексту: КЗРС) за које је осуђен на казну затвора у трајању од четири године и шест мјесеци. У образложењу пресуде је наведено да је оптужницом Специјалног тужилаштва апелант био оптужен за кривичноправне радње заједно са Љ.М. и Д.Н. и да је на главном претресу од 7. новембра 2011. године Специјално тужилаштво суду доставило споразум о признању кривице који је закључило са оптуженим Љ.М. због чега је предложено да се потупак у односу на оптуженог Љ.М. раздвоји. Имајући у виду да је оптужени Љ.М. закључио споразум о признању кривице, донесено је рјешење којим је поступак у односу на Љ.М. одвојен од поступка против апеланта и

Д.Н. У образложењу оспорене пресуде Окружног суда, која је донесена у поновном поступку, након што је Врховни суд укинуо раније донесене одлуке истог суда, изведени су докази оптужбе и одбране након чега је извршена анализа свих изведених доказа појединачно и у њиховој међусобној повезаности. Наведеном пресудом је у релевантном дијелу образложења (које се односи на апеланта) истакнуто да чињенично стање описано у оптужници произилази из изведених доказа (доказа оптужбе и доказа одбране), између осталог, из великог броја материјалних доказа (девизни изводи, аналитичке картице), изјава саслушаних свједока, апелантовог исказа датог у својству свједока и вјештачења вјештака економске струке. У вези са доказним поступком и утврђеним чињеничним стањем, Окружни суд је навео да је на основу доказа – преслушавањем забиљежених разговора апеланта са Д.Ш., Н.Ј., М.П., Н.С., С.П., Г.С., Д.Ш. и другим лицима као посебном истражном радњом утврдио основ сумње да је апелант извршио и да и даље врши кривично дјело прање новца са елементима организованог криминала. Наиме, утврђено је да је апелант кривично дјело вршио на начин што је новац стечен криминалним активностима заједно са Д.Ш. и Д.Ш. из Београда, који су организовали кријумчарски канал дистрибуирања опојних дрога, активним учешћем незаконито стечен новац пласирао у легалне токове путем новосадског предузећа „Агросоор ехport-impорt”, као и путем представништва тог предузећа у Бањој Луци. Осим тога, како је даље образложено, у поступку је изведен доказ преслушавањем забиљежених разговора апеланта са осуђеним Љ.М. и другим лицима, а та посебна истражна радња – надзор и техничко снимање телекомуникација према апеланту је спроведена по наредби за одређивање посебних истражних радњи тог суда. Чињенично стање које је проистекло из детаљне анализе великог броја изведених доказа и њихове оцјене упућује на закључак, како је истакао Окружни суд, да је апелант извршио продужено кривично дјело прање новца из члана 280 став 4 у вези са ст. 1 и 3 КЗРС у периоду од 2008. до 2011. године, и то удруживањем са Д.Ш., Н.Ј., Р.Ш. и другим лицима из Републике Србије тако што се са тим лицима договорио о начину и плану заједничког дјеловања, конкретно што су новац прибављен извршењем кривичног дјела неовлашћена производња и промет опојних дрога, дакле, „прљав новац” путем offshоre компанија уплаћивали на рачуне предузећа у Републици Српској, како би га интегрисали у редовне привредне токове и на тај начин „очистили”. При извођењу таквог закључка Окружни суд је, такође, оцијенио оптужницу Тужилаштва за организовани криминал Републике Србије број КТ.С 17/09 од 6. августа 2010. године којом је, поред лица из Републике Србије Д.Ш., Н.Ј. и Р.Ш., апелант, такође, оптужен за истородно кривично дјело прање новца које је прописано у Кривичном закону Републике Србије. Окружни суд је, такође, извршио увид у правоснажне пресуде Вишег суда у Београду, којима су лица из Републике Србије са којима је

апелант сарађивао (између осталих, с једним од њих закључио је уговор о продаји предузећа) осуђена на казне затвора за продужено кривично дјело праће новца, односно удруживање ради вршења кривичних дјела. Наведене пресуде су, како произилази из образложења, прибављене путем замолнице за пружање међународне правне помоћи у кривичним стварима на основу одредаба чл. 14 и 15 Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у грађанским и кривичним стварима („Службени гласник БиХ” број 11/2005), Уговора између БиХ и Републике Србије о измјенама и допунама Уговора између БиХ и Србије и Црне Горе о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима („Службени гласник БиХ” број 8/2010). Осим тога, у образложењу је наведено да је могућност прибављања доказа између држава потписница Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима прописана и Законом о међународној правној помоћи у кривичним стварима („Службени гласник БиХ” број 53/09) који регулише предметну материју (чл. 13 и 26), као и одредбама Закона о кривичном поступку Републике Српске (у даљем тексту: ЗКП, члан 401) које не забрањују коришћење таквих доказа, нити забрањују да на њима, између осталих доказа, буде заснована судска пресуда. Наиме, у одредби члана 401 ЗКП је прописано да се „међународна кривичноправна помоћ врши по одредбама овог закона, уколико законом Босне и Херцеговине или међународним уговором није нешто друго одређено”, а чланом 402 истог закона је прописан поступак упућивања молбе за правну помоћ према којој је Специјално тужилаштво у конкретном случају у потпуности поступило и наведене доказе (пресуде Вишег суда у Београду) прибавило управо на начин који је прописан овом одредбом. Поред тога, како је даље наведено у образложењу пресуде, на правну дозвољеност коришћења ових доказа не упућују само одредбе ЗКП већ и међународноправна документа која је БиХ ратификовала и која су, стога, правно обавезујућа, и то: Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима („Службени гласник БиХ” број 4/05 - међународни уговори), Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима („Службени гласник БиХ” број 53/09), Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала, која је потписана 12. децембра 2000. године и коју је БиХ ратификовала 24. априла 2002. године, те Конвенција Савјета Европе о прању новца, тражењу, запљени и одузимању прихода стеченог криминалом и о финансирању тероризма, коју је БиХ потписала 19. јануара 2006. године и ратификовала 11. јануара 2008. године. У вези са наведеним, Окружни суд је указао да основаност извођења доказа који су прибављени путем наведених одредаба ЗКП и међународних докумената која је БиХ ратификовала и која су, стога, правно обавезујућа, недвосмислено указују на правну основаност прибављања и дозвољеност да се користе такви докази у кривичном поступку против апеланта,

као и анализи и оцјени тако прибављених доказа у вези са свим осталим доказима (одбране и оптужбе).

8. Образлажући, даље, начин извршења кривичног дјела које је апеланту стављено на терет, Окружни суд је нагласио да се *offshore* компаније оснивају веома једноставно, да свако физичко или правно лице путем интернета може да оснује такву компанију уплатом износа од 50 долара и да се оне, углавном, оснивају у земљама тзв. пореског раја ради што бржег и ефикаснијег трансфера новца. Затим је извршен увид у већи број профактура фирми, између осталих „Агросоор ехпорт-импорт” д.о.о. Бања Лука, UniCredit Bank а.д. Бања Лука, *offshore* компанија „Lafino trade” LLC, Delaware, САД итд. на основу чега је изведен заједнички закључак да по основу датих и примљених аванса није било стварног пословног односа, тј. да никада није дошло до испоруке робе која је наведена у профактурама. Осим тога, да је наведеним трансакцијама новца претходно договор, утврђено је, између осталог, из пресретнутих телефонских разговора апеланта и његових најближих пословних и других сарадника из криминалне групе, при чему је посебан значај дат разговору између апеланта и Љубе Мрђена (осуђен по признању кривице), као и изјави Љубе Мрђена, коју је дао у својству свједока. Такође је на основу девизних извода и аналитичких картица, између осталог предузећа „Агросоор ехпорт-импорт”, те изјаве шефа рачуноводства тог предузећа произашао закључак да се поводом новчаних трансакција није радило о позајмицама, већ да су износи уплаћивани као аванси који су прекњижавани из године у годину као дуг за неиспоручену робу. Такође, у даљем образлагању је наведено да је апелант унапријед договарао количину и трансфер новца са лицима која су му позната и да је ту чињеницу потврдио у свом свједочењу. Наиме, истакнуто је да је без претходног договора било немогуће да фирме из Америке, са Дјевичанских острва, Кипра и Никозије изврше уплату новца на рачун мале и непознате фирме, те да је ту радњу у конкретном случају обављао управо апелант. Претходну чињеницу је потврдила у свом свједочењу шефица рачуноводства фирме „Агросоор ехпорт-импорт” Стоја Касаловић, која је јасно и прецизно описала на који начин су пословале фирме „Агросоор ехпорт-импорт” и „Авио-рент” по апелантовом доласку на чело ова два предузећа. Такве наводе су потврдили и други саслушани свједоци, између осталих, Сава Мрђен, Миодраг Добрић и Дамир Пејаковић за чија је свједочења заједничко да је начин пословања фирми од апелантовог доласка био специфичан, јер је било евидентно да је фирма од 2008. до 2011. године имала велики прилив новца који је одмах или наредни дан пребациван на рачуне других предузећа. У вези с финансијским трансакцијама (побројане у пресуди на стр. од 54 до 58) извршено је вјештачење вјештака економске струке Маиде Велић, која је поступала по наредби Специјалног

тужилаштва. Вјештачење је извршено, како је даље наведено, након извршеног увида у документацију која се налази у спису предмета, затим, документацију у предузећима „Агросоор еxport-import”, „Авио-рент” и Фабрици шећера за временски период од 1. децембра 2008. године до 20. октобра 2010. године. Из веома детаљног налаза и мишљења вјештака Окружни суд је утврдио да су на рачуне наведених фирми вршене уплате по основу профактура а да при томе никад није дошло до реализације посла. Након дате анализе и оцјене свих изведених доказа, Окружни суд је закључио да је апелант, заједно са Д.Н., предузео радње које су описане у изреци пресуде, а оцјењујући их у кривичноправном смислу закључио је да је апелант предузетим радњама починио продужено кривично дјело праће новца из члана 280 став 4 у вези са ст. 1 и 3 КЗРС. Да је апелант починио наведено кривично дјело у продуженом трајању, суд је закључио јер је апелант извршио више истоврсних радњи које представљају обиљежје наведеног кривичног дјела, а с обзиром на начин на који је предузимао радње и њихов временски континуитет, утврђено је да те радње представљају јединствену цјелину, односно да је почињено у продуженом трајању. Осим тога, кључна околност за постојање кривичног дјела праће новца јесу апелантова свијест и знање да новац потиче и да је прибављен кривичним дјелом при чему није неопходно да је у судском поступку утврђено да је новац прибављен кривичним дјелом. Наиме, неопходно је да су у радњама починиоца садржана обиљежја макар једне од алтернативних радњи извршења из члана 280 став 1 КЗРС (новац прими, замијени, држи, њиме располаже, употреби га у привредном пословању или га на други начин прикрије, или покуша да прикрије). Према оцјени првостепеног вијећа, није постојала дилема да је апелант знао да новац потиче из кривичног дјела и да је те радње предузео управо с циљем убацивања „прљавог” новца у редовне финансијске токове, а свијест и воља су га тјерале да „прљави” новац трансферише у здраве привредне токове како би што прије избрисао траг о поријеклу таквог новца. Одлучујући о кривичној санкцији, суд је имао у виду све околности значајне за одмјеравање кривичне санкције прописане у члану 37 став 1 КЗРС, а нарочито да се ради о тешком кривичном дјелу из групе кривичних дјела против привреде и платног промета, запријећену казну (од двије до 12 година) за наведено дјело према ставу 4 члана 280 КЗРС, односно до три године према ставу 5 исте одредбе, као и околности које су пратиле извршење дјела, дакле, да га је починио у продуженом трајању. Оцијењене су, дакле, отежавајуће, али и олакшавајуће околности на апелантовој страни, и то његово здравствено стање, држање током главног претреса и ранија неосуђиваност, те је закључено да је изречена казна затвора у трајању од четири године и шест мјесеци сразмјерна тежини почињеног кривичног дјела, степену угрожености заштићеног добра и степену апелантове одговорности.

9. Поводом апелантове и жалбе саоптуженог Д. Н. у предметном кривичном поступку, Врховни суд је донио Рјешење број 11 0 К 006949 13 Кж 10 од 5. децембра 2013. године којим је одређено одржавање претреса пред Врховним судом. С тим у вези, Врховни суд је истакао да, имајући у виду бројност и карактер жалбених приговора, те чињеницу да се жалбама указује на чињенично стање и повреде одредаба кривичног поступка, закључио да се не може донијети мериторна одлука без одржавања претреса пред тим судом.

10. Пресудом Врховног суда број 11 0 К 006949 13 Кжк од 24. јануара 2014. године, донесеном након одржаног претреса пред тим судом, дјелимично је уважена апелантова жалба и пресуда Окружног суда преиначена у дијелу одлуке о кривичној санкцији на начин да је апелант проглашен кривим да је починио продужено кривично дјело прање новца из члана 280 став 4 у вези са ст. 1 и 3 КЗРС за које је осуђен на казну затвора у трајању од четири године у коју му се урачунава вријеме проведено у притвору од 26. априла 2011. године до 18. јула 2013. године. С тим у вези, у релевантном дијелу образложења пресуде који се односи на апеланта Врховни суд је истакао да је жалбом указано на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање, повреде кривичног закона и одлуку о казни с приједлогом да се апелант ослободи оптужбе. Вијеће Врховног суда је прихватило све доказе изведене на главном претресу пред првостепеним судом, осим транскрипта пресретнутих телефонских разговора који су прибављени по замолници специјалног тужиоца за пружање међународне правне помоћи на којима је, између осталих доказа, била заснована ранија пресуда у конкретном предмету, која је укинута рјешењем Врховног суда од 11. децембра 2012. године. Врховни суд је, затим, оцијенио све преостале изведене доказе на главном претресу, жалбене приговоре, те је оцијенио одговоре на жалбу. У вези с тим је истакао да нису учињене битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 311 став 1 тач. з) и к) Закона о кривичном поступку Републике Српске (у даљњем тексту: ЗКПРС), јер је битна повреда из тачке з) наведене одредбе била разлог за укидање раније првостепене пресуде (Рјешењем Врховног суда број 11 0 К 006949 од 11. децембра 2012. године). С тим у вези, апелант је упућен на разлоге из наведеног рјешења и образложење према којем није прихваћен доказ – транскрипти пресретнутих телефонских разговора који су прибављени путем замолнице специјалног тужиоца за међународну правну помоћ, те, стога, не могу ни бити предмет оцјене суда. Што се тиче тачке к) ове одредбе, Врховни суд је навео да сматра да је жалба и са тог аспекта неоснована, јер је изрека пресуде разумљива и није противрјечна разлозима пресуде, нити сама себи. Врховни суд је оцијенио да су чињенична утврђења побијане пресуде правилна и потпуна, те је у том смислу појашњено да се пресуда заснива на бројним изведеним

доказима, материјалним и нематеријалним, при чему је истакнут значај налаза и мишљења вјештака финансијске струке, као и усмено појашњење налаза које је дато на главном претресу, а садржај и оцјена овог доказа у првостепеној пресуди су изнесени на начин како је и прописано у члану 295 став 2 ЗКПРС. Осим тога, у вези са неоснованости овог жалбеног навода, истакнуто је да се налаз и мишљење вјештака заснивају на финансијској документацији „Агросоора” и „Авио-рента” и да је вјештак на претресу одговорила на сва питања оптужбе и одбране у вези с датим налазом и мишљењем, због чега овај доказ ни на који начин није доведен у сумњу. Првостепена пресуда је, осим тога, правилно оцијенила садржај исказа свих саслушаних свједока, као и апелантово свједочење, те је образложено због чега су ти искази прихваћени, односно наведени су разлози због којих апелантов исказ није прихваћен, те су доведени у везу са осталим доказима на којима је одлука утемељена. Оно што, према мишљењу Врховног суда, чини реалну подлогу за правилан закључак првостепене пресуде је утврђење да све новчане трансакције које су описане у изреци пресуде није пратио стварни пословни однос, дакле, испорука робе, те да су сви износи који су путем *offshore* компанија уплаћивани путем предузећа (чији су називи наведени у изреци пресуде) књижени као примљени аванси и преносили су се из године у годину, све до 2011. године. Чињеница о апелантовом удруживању са лицима из Републике Србије је, према оцјени Врховног суда, такође, у првостепеној пресуди, јасно образложена, а утемељена је у том дијелу, између осталог, на правоснажним пресудама Вишег суда у Београду, које су донесене и правоснажне у односу на Н.Д. и С.П. за кривично дјело прање новца у којима је, у погледу радњи извршења, наведено и апелантово име и којима су наведена лица осуђена на казне затвора, те осталим изведеним доказима међу којима је пред првостепеним судом, на приједлог апелантове одбране, изведен доказ саслушањем свједока Андрије Крловића, али не на транскрипцијама који су добијени путем замољнице, како је у пресуди већ раније наглашено. С тим у вези, конкретно неоснованости жалбеног приговора који се тиче утврђења из тачке 1 изреке првостепене пресуде, према којој је апелант заједно са Љубом Мрђеном (у односу на ког је поступак раздвојен због закључења споразума о признању кривице) и Драгом Нијолом у току 2008. године до половине 2011. године, удруживањем са Д.Ш., Н.Д. и С.П. из Београда и Новог Сада, путем различитих *offshore* компанија и предузећа, путем пословних банака, извршио убацивање веће количине новца стеченог извршењем кривичних дјела, ради прикривања његовог стварног поријекла, дајући упутства Љуби Мрђену и Драги Нијолу, новац интегрисао [...], Врховни суд је појаснио и нагласио да апелантово удруживање с наведеним лицима произилази из правоснажних пресуда Вишег суда у Београду, којима су Н.Д. и С.П. из Београда и Новог Сада правоснажно осуђени за кривична дјела прање новца а да

је изреком тих пресуда утврђена међусобна повезаност и договор апеланта са овим лицима и свједоком из овог поступка Андријом Крловићем. Што се тиче жалбених приговора истакнутих у вези са радњама описаним под тачкама 1.2, 1.3, 1.4 и 1.5, које су апеланту стављене на терет, а које представљају средства којима је дјело почињено, у вези са апелантовим свједочењем на ову околност из ког произилази да се ради о позајмицама обезбијеђеним посредством пријатеља и тврдњом да власнике *offshore* компанија није ни познавао, Врховни суд сматра да овај приговор није основан. Наиме, Врховни суд је у вези с тим истакао да се апелант у свједочењу пред првостепеним судом изјашњавао само о уплатама двије *offshore* компаније („Lafino trade” и „Mattenico”, док се о уплатама осталих 12 *offshore* компанија није желио изјаснити, нити је желио дати одговор на питање које му је на главном претресу поставио специјални тужилац, о чему је у првостепеној пресуди дато јасно и детаљно образложење које је доведено у везу са осталим спроведеним доказима, између осталог, исказима свједока Љубе Мрђена и Стоје Касаловић.

11. У погледу неоснованости осталих жалбених приговора којима је указано на чињенично стање, Врховни суд је указао на релевантне дијелове и образложење првостепене пресуде у којој је јасно описан начин на који је апелант извршио кривично дјело, и то у вези с претходним договором са осталим лицима (од којих су нека већ осуђена), његовој свијести и знању да чини кривично дјело у вези с пословањем фирми, уплатама од *offshore* компанија и новчаним трансакцијама којима је „прљави” новац убациван у редовне привредне токове, које су јасно описане у изреци првостепене пресуде. Испитујући, на крају, одлуку о казни, Врховни суд је оцијенио да је апелантова жалба дјелимично основана и да му је првостепеном пресудом изречена престога казна, будући да олакшавајуће околности преовладавају у односу на утврђену отежавајућу околност и да се сврха кажњавања може остварити и осудом на мању казну, због чега је уважавањем жалбе у овом дијелу апеланту изречена казна затвора у трајању од четири године.

12. Одлучујући о захтјеву за заштиту законитости, Врховни суд је донио Пресуду број 11 0 К 006949 14 Квлз од 14. августа 2014. године којом је апелантов захтјев одбијен као неоснован. Приликом одлучивања о захтјеву Врховни суд се, у смислу одредаба члана 354 ЗКПРС, при испитивању правоснажне пресуде ограничио само на оне повреде закона на које је указао апелант. Напоменуто је да одредба члана 350 ЗКПРС прописује да се ванредни правни лијек може поднијети против правоснажне пресуде само у случајевима повреде КЗРС и одредаба из члана 311 став 1 тачка г) ЗКПРС која се манифестује у повреди права на одбрану уз ограничења прописана у ставу 2 истог члана. С тим у вези, Врховни суд је навео да су неосновани

апелантови наводи истакнути у оквиру повреде одредаба кривичног поступка из члана 311 став 1 тачка г) ЗКПРС (право на одбрану), јер се побијана пресуда, као и првостепена пресуда, насупрот наводима из захтјева, не заснива искључиво, нити у највећој мјери на пресудама Посебног одјељења Вишег суда у Београду, које су против лица осуђених тим пресудама (Н.Д. и С.П.) донесене на основу споразума о признању кривице, а да при томе у поступку који се водио против апеланта та лица, као учесници тог поступка, нису испитана. Оспорена пресуда се, како је наведено у образложењу пресуде, заснива и на другим многобројним доказима који су изведени на главном претресу пред првостепеним судом и прихваћени пред Врховним судом (осим пресретнутих телефонских разговора), између осталог, материјалним доказима (финансијским изводима, аналитичким картицама итд.) и нематеријалним (исказима свједока, вјештачењима), њиховој анализи и оцјени, као и оцјени жалбених приговора у свим основима побијања првостепене пресуде. Осим тога, Врховни суд је указао на неоснованост апелантових приговора о неопходности да се саслушају у својству свједока лица која су закључила споразуме о признању кривице према пресудама Посебног одјељења Вишег суда у Београду (Н.Д. и С.П.) у ситуацији када апелантова одбрана те доказе није ни предлагала, а та могућност је постојала како у првостепеном, тако и у другостепеном поступку, на исти начин као што је предложен и свједок одбране Андрија Крловић, који је у својству свједока саслушан пред првостепеним судом. Осим тога, одбрана овај приговор, односно приједлог о неопходности да се саслушају ти свједоци није предлагала ни у првостепеном поступку, као ни у жалби поводом које је одређен главни претрес, након чијег одржавања је проистекла пресуда поводом које је поднесен захтјев за заштиту законитости, па је тиме искључена могућност његовог истицања поводом ванредног правног лијека. Врховни суд је, осим тога, навео да се, супротно наводима из захтјева, правна оцјена кривичног дјела за које је апелант осуђен не заснива искључиво на пресудама Вишег суда у Београду, већ је тим пресудама утврђено извршење предикатног кривичног дјела (дјела чијим је почињењем прибављена имовина која је предмет кривичног дјела праће новца) а на основу осталих доказа је утврђена апелантова свијест и воља, односно знање да новац потиче од кривичног дјела и да је све радње предузео управо с циљем убацивања „прљавог” новца у регуларне финансијске токове. У погледу приговора који се односи на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање, Врховни суд је истакао да то не представља законски основ за подношење захтјева за заштиту законитости, па се ни тврдња о повреди КЗРС не може градити на тези о мањкавој чињеничној подлози пресуде. Најзад, Врховни суд је оцијенио да је захтјев за заштиту законитости неоснован, па је као такав одбијен у смислу одредбе из члана 355 ЗКП.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апелант указује да му је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење и право на имовину из члана II/3e) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Кршење наведених права заснива на тврдњи да поступак који се против њега водио није био у складу са стандардима успостављеним у члану 6 Европске конвенције, конкретно, да оцјена доказа није била правилна и да, стога, ни чињенично стање није потпуно и правилно. Осим тога, апелант је указао на недостатак образложења и закључке у погледу одлучних чињеница, сматрајући да оспорене пресуде нису са сигурношћу одговориле на питање које се тиче поријекла новца којим је кривично дјело, наводно, почињено. Такође, оспорава доказе којима је утврђена чињеница његовог удруживања и сарадње са лицима из Републике Србије, сматрајући да пресуде које је донио Виши суд у Београду на основу споразума о признању кривице осуђених Н.Д. и С.П. нису адекватне за утврђење његове кривице, односно његове сарадње с тим лицима у конкретном кривичном поступку без извођења доказа њиховим непосредним саслушањем у својству свједока на главном претресу, те указује да је, према његовом мишљењу, укупна оцјена доказа била произвољна. С тим у вези, сматра да је у конкретной ситуацији било немогуће да се такав доказ на околност његовог удруживања с другим лицима прихвати уз образложење које је засновано на примјени начела слободне оцјене доказа. Такође, апелант сматра да су некритички прихваћени докази оптужбе и да су закључци изведени на претпоставкама, а не на стварном стању, будући да оспореним судским одлукама није са сигурношћу утврђено поријекло новца, односно за суд није била битна чињеница да ли је предметни новац стечен путем позајмица, аванса или других послова. С тим у вези је навео да ни вјештак Специјалног тужилаштва Маида Велић, која је извршила финансијско вјештачење, у свом налазу није утврдила да новац потиче од извршења кривичног дјела, те да су оспорене пресуде у том смислу покушале да оснаже тезу да се радило о фиктивном промету и фиктивним позајмицама, а такво мишљење је при извођењу одлучних чињеница засновано на претпоставкама. Осим тога, апелант је у допуни апелације навео да је против правоснажне пресуде Врховног суда поднио захтјев за заштиту законитости који је одбијен као неоснован са истим разлозима које садржи правоснажна пресуда, чији су закључци произвољни и неосновани, а образложење не задовољава стандард брижљиве и савјесне оцјене доказа. Стога је и ту пресуду

оспорио, будући да „види исти основ као у апелацији за побијање пресуде донесене поводом захтјева за заштиту законитости”, јер је „захваћена истим оним повредама на које је указано у апелацији”, те је предложио да се оспорене пресуде укину и предмет врати на поновно суђење.

б) Одговор на апелацију

14. Врховни суд је у одговору на апелацију истакао да остаје при разлозима из своје пресуде, јер у поступку нису повријеђена апелантова права на која је апелацијама указано. Осим тога, напоменуто је да се апелација бави искључиво чињеничним стањем и оцјеном доказа, при чему апелант губи из вида да се апелација не може заснивати на ревизији чињеничних утврђења пресуда против којих је поднесена.

15. Окружни суд се није посебно изјашњавао на наводе из апелације, будући да је, након доношења пресуде у жалбеном поступку, одређено одржавање претреса пред Врховним судом који је и донио коначну пресуду против које је изјављена апелација.

16. Окружно тужилаштво сматра да су идентични наводи из апелације већ били предмет анализе и одлучивања у жалбеном поступку, да апелант уопштено приговара начину извођења доказа и утврђеном чињеничном стању, да је поступак пред редовним судовима у потпуности био правичан, да су судови потпуно и правилно оцијенили све изведене доказе како појединачно, тако и у њиховој међусобној вези, те на основу тако изведених доказа извели закључак о почињеном кривичном дјелу. Имајући у виду да у поступку није било кршења права на која је апелацијом указано и да су у пресуди Врховног суда наведени јасни и прецизни разлози за доношење одлуке, предложено је да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

17. У **Закону о кривичном поступку** – пречишћени текст („Службени гласник Републике Српске” бр. 100/09 и 53/12) релевантне одредбе гласе:

Члан 15.

Слободна оцјена доказа

Право суда, тужиоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Члан 295. став 2.

Докази на којима се заснива пресуда

(2) Суд је дужан да савјесно оцијени сваки доказ појединачно и у вези с осталим доказима и да на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана.

Члан 311. став 1. тач. з) и ј)

Битне повреде одредаба кривичног поступка

(1) Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји:

- з) ако се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама овог закона не може заснивати пресуда;*
- ј) ако је изрека пресуде неразумљива, противрјечна сама себи или разлозима пресуде, или ако пресуда уопште не садржи разлоге или у њој нису наведени разлози о одлучним чињеницама.*

Члан 331.

Претрес пред другостепеним судом

(1) Одредбе које се односе на главни претрес у првостепеном поступку сходно се примјењују и на претрес пред другостепеним судом.

(2) Ако вијеће другостепеног суда установи да је потребно поново извести већ изведене доказе у првостепеном поступку, искази саслушаних свједока и вјештака и писани налаз и мишљење биће прихваћени као докази и могу бити прочитани или репродуковани уколико су ти свједоци и вјештаци приликом свједочења били унакрсно испитани од супротне странке или браниоца, или нису били унакрсно испитани од супротне странке или браниоца, иако им је то било омогућено као и у случају ако је то овим законом другачије одређено, те уколико је ријеч о доказима из члана 276. став 2. тачка д) овог закона.

[...].

Члан 354.

Одбијање захтјева

Врховни суд ће одбити пресудом захтјев за заштиту законитости ако утврди да не постоје повреде закона на које се позива подносилац захтјева.

ПОСТУПАК ЗА ПРУЖАЊЕ МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ И ИЗВРШЕЊЕ
МЕЂУНАРОДНИХ УГОВОРА У КРИВИЧНОПРАВНИМ СТВАРИМА

Опита одредба

Члан 401.

Међународна кривичноправна помоћ врши се по одредбама овог закона, уколико законом Босне и Херцеговине или међународним уговором није нешто друго одређено.

Упућивање молбе за правну помоћ

Члан 402.

Молба суда, односно тужиоца за правну помоћ у кривичним предметима доставља се иностраним органима дипломатским путем тако да суд, односно тужилац молбу доставља посредством Министарства правде Републике Српске, које их доставља Министарству правде Босне и Херцеговине. На исти начин доставља се домаћим судовима молба иностраног органа за правну помоћ од судова у Републици Српској.

18. У Уговору између Босне и Херцеговине и Србије и Црне Горе о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима („Службени гласник Босне и Херцеговине” - додатак, Међународни уговори број 11/2005, који је Предсједништво Босне и Херцеговине ратификовало 26. октобра 2005. године, а који је потписан у Сарајеву 24. фебруара 2005. године) релевантне одредбе гласе:

Члан 1. ст. 1, 3. и 4.
Пружање правне помоћи

(1) Државе уговорнице ће, на захтјев, пружати једна другој правну помоћ у грађанским и кривичним стварима под увјетима и на начин утврђен овим уговором.

(3) Под „кривичним стварима” у смислу овог уговора подразумијевају се кривична дјела и привредни преступи.

(4) Правну помоћ указују судови и други органи држава уговорница који су, по прописима своје земље, надлежни да одлучују о стварима из ст. 1. до 3. овог члана.

Члан 3.
Обим правне помоћи

Правна помоћ, у смислу овог уговора, обухвата: достављање писмена и предузимање процесних радњи (аслушање странака, свједока и других лица, одузимање предмета, привремена предаја, увиђај, вјештачење и др.), [].

Члан 4.

Органи сарадње

(1) Ради пружања правне помоћи према овом уговору, судови и други надлежни органи држава уговорница међусобно комуницирају преко својих надлежних органа и то:

- 1) за Босну и Херцеговину - преко Министарства правде Босне и Херцеговине.
- 2) за Србију и Црну Гору - преко Министарства за људска и мањинска права;

(2) Одредба става 1. овог члана не искључује комуницирање дипломатским, односно конзуларним путем.

(3) У хитним случајевима судови и други надлежни органи држава уговорница могу комуницирати и преко Међународне организације криминалистичке полиције (ИНТЕРПОЛ).

19. У Европској конвенцији о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима, Стразбур 20. априла 1959. године („Службени гласник Босне и Херцеговине” - додатак, Међународни уговори број 4/2005), релевантне одредбе гласе:

Члан 1. став 1.

1. Стране уговорнице се обавезују да, према одредбама ове Конвенције, пружају једна другој најширу могућу правну помоћ у сваком поступку који се односи на кривична дјела чије кривично гоњење, у тренутку када је затражена помоћ, спада у надлежност судских органа стране молитељице.

Члан 3. став 1.

Замољена страна ће, у складу са начинима које предвиђа њено законодавство, извршити молбе које се односе на кривични предмет који јој буду упутили судски органи стране молитељице, а које се односе на обављање истражних радњи или достављање доказног материјала, досијеа или докумената.

Члан 7. ст. 1, 2. и 3.

Замољена страна ће приступити предаји процесних аката и судских одлука које јој пошаље у том циљу страна молитељица.

Достављање ће се моћи извршити једноставним слањем акта или одлуке примаоцу. Ако страна молитељица то изричито затражи, замољена страна извршит ће достављање на неки од начина које предвиђа њено законодавство за слична достављања или на посебан начин који је у складу са овим законодавством.

Достављање се доказује потврдом која садржи датум и потпис примаоца или изјавом замољене стране којом се доказује дјело, начин и датум достављања. Један или други од ових докумената бит ће одмах враћен страни молитељици. На захтјев стране молитељице, замољена страна ће тачно назначити је ли достављање извршено у складу са њеним законом. Ако до достављања није могло доћи, замољена страна ће о томе одмах обавијестити страну молитељицу уз навођење разлога.

Члан 15. ст. 1, 2. и 5.

1. Молбе предвиђене у члановима 3, 4. и 5., као и захтјеви предвиђени у члану 11., министарство правде стране молитељице упутит ће министарству правде замољене државе и вратит ће их истим путем.

2. У хитним случајевима, споменуте молбе ће непосредно моћи упутити судски органи стране молитељице судским органима замољене стране. Оне ће бити враћене заједно са списима који се односе на начин предвиђен у ставу 1. овог члана.

5. У случајевима када је директно достављање допуштено овом Конвенцијом, оно ће се моћи обављати посредством Међународне организације кривичне полиције (Интерпол).

20. У Закону о међународној правној помоћи у кривичним стварима („Службени гласник БиХ” број 53/09) у релевантном дијелу гласи:

Члан 26.

(Достављање података без замолнице)

Домаћи правосудни органи могу, не утичући на властите истраге и кривичне поступке и под условом реципроцитета без претходне замолнице, надлежним страним правосудним органима достављати податке који се односе на кривична дјела, а који су прикупљени приликом властитих истрага, ако сматрају да би достављање таквих података могло помоћи за покретање истраге или кривичног поступка или ако би могло довести до подношења замолнице за правну помоћ.

21. Кривични закон Републике Српске („Службени гласник РС” бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 и 67/13) у релевантном дијелу гласи:

Прање новца

Члан 280.

(1) Ко новац или имовину за које зна да су прибављени кривичним дјелом прими, замијени, држи, с њим располаже, употреједи га у привредном пословању или га на

други начин прикрије или покуша прикрити, казниће се затвором од шест мјесеци до пет година.

[...]

(1) Ако је новац или имовина из ст. 1. и 2. велике вриједности, учинилац ће се казнити затвором од једне до десет година.

(2) Ако дјела из претходних ставова изврши више лица која су се удружила за вршење таквих дјела, учинилац ће се казнити затвором од двије до дванаест година.

[...]

(5) Ако је при извршењу дјела из става 1. тач. 2. и 3. овог члана учинилац поступио нехатно у односу на околност да су новац или имовинска корист прибављени кривичним дјелом, казниће се затвором до три године.

(6) Новац и имовина из претходних ставова одузеће се.

VI. Допустивост

22. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

23. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може разматрати апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

24. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 11 0 К 006949 14 Квлз од 14. августа 2014. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 19. августа 2014. године. Осим тога, апелант је првобитном апелацијом, поднесеном 9. априла 2014. године, оспорио и пресуду Врховног суда од 24. јануара 2014. године, па је, дакле, и ту пресуду оспорио у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

25. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

26. Апелант добија пресуду Врховног суда указујући да му је том пресудом повријеђено право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, те члана II/3 к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

27. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

28. Члан 6 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

29. Уставни суд, првенствено, указује да се предметни поступак односи на утврђивање основаности кривичне оптужбе против апеланта који, стога, у предметном поступку ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

30. Уставни суд указује да се апелациони наводи о повреди права на правично суђење у поступку који је резултирао оспореном пресудом односи на погрешну оцјену изведених доказа, те, у вези с тим, произвољно утврђено чињенично стање и произвољну примјену материјалног права и недостатак ваљаног образложења, што је као посљедицу имало кршење права на правично суђење. Апелант, у суштини, сматра да му је право на правично суђење повријеђено примјеном начела слободне оцјене доказа, и то у погледу утврђења кључне чињенице којом је он, на основу пресуда Вишег суда у Београду, доведен у везу са лицима Н.Д. и С.П. који су том пресудом осуђени за истоврсно кривично дјело на основу признања кривице.

Апелант указује да су наведена лица у поступку који се против њега водио ради утврђења те кључне чињенице, дакле, његове „међусобне повезаности” са тим лицима, морала да буду саслушана у својству свједока, чиме индиректно указује на пропуштање да се примјени принцип *in dubio pro reo* у околностима конкретного случаја.

31. У односу на апелантове наводе који се тичу чињеничног стања и примјене материјалног права у вези са оцјеном доказа, Уставни суд, прије свега, указује да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је уопштено задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима.

32. У контексту наведеног, разматрајући апелантове наводе у вези с погрешно и непотпуно утврђеним чињеничним стањем и погрешном примјеном материјалног права у вези са оцјеном доказа, Уставни суд наглашава да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака судова у погледу процјене доказа уколико се ова процјена не доима очигледно произвољном, односно Уставни суд се неће мијешати у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу, ни у то којим доказима судови вјерују на основу слободне судијске процјене. Задатак Уставног суда је да утврди да ли је поступак, укључујући и начин извођења доказа, гледано у цјелини, био правичан како то захтијева члан 6 Европске конвенције. Ово је једна од основних одредаба у вези са извођењем и оцјеном доказа која се налази у свим важећим процесним законима у Босни и Херцеговини, дакле и у ЗКПРС у којем одредба члана 295 гласи: „Суд заснива пресуду само на чињеницама и доказима који су изнесени на главном претресу.” Суд је дужан да савјесно оцијени сваки доказ појединачно и у вези са осталим доказима и да на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница „доказана”, па чини неодвојив елеменат права

на правично суђење. Слободна оцјена доказа је ослобођена правних правила која би *a priori* одређивала вриједност појединих доказа, али захтијева образложење у садржајном смислу како сваког доказа појединачно, тако и свих доказа заједно, те довођење свих доказа у узајамну логичну везу. Према становишту Европског суда, мора да се утврди да ли је лицу које је у питању била пружена могућност да оспорава валидност доказа и да им се супротставља, те мора да се, у вези с тим, оцијени квалитет доказа, укључујући и чињеницу да ли су узети у околностима које доводе у сумњу њихову поузданост и истинитост (види, Европски суд, између осталих, *Sevinç и други против Турске* (dec.), апликација број 8074/02 од 8. јануара 2008. године, *Буков против Русије* [GC], апликација број 4378/02, став 90, од 10. марта 2009. године).

33. Доводећи у везу наведене ставове са чињеницама конкретног предмета, Уставни суд запажа да у кривичном поступку који је окончан оспореном пресудом свеобухватна анализа изведених доказа није изостала и да је другостепени суд у својој пресуди у потпуности описао процес појединачне оцјене доказа, њиховог довођења у међусобну везу и извођења закључка у погледу апелантове кривичноправне одговорности за продужено кривично дјело за које је осуђен. Наиме, Врховни суд је, након одржаног претреса пред тим судом, прихватио све доказе изведене на главном претресу пред првостепеним судом, осим пресретнутих телефонских разговора који су били прибављени по замолници специјалног тужиоца за међународну правну помоћ, на којима је, између осталих, била заснована ранија пресуда која је укинута рјешењем тог суда од 11. децембра 2012. године. Имајући у виду да је апелант овај приговор у жалбеном поступку довео у везу с битним повредама поступка, Врховни суд је у образложењу своје пресуде упутио на разлоге из претходно донесеног рјешења, те нагласио да докази на које је апелант указао (пресретнути телефонски разговори) нису били предмет анализе и оцјене суда, нити је на тим доказима заснована првостепена пресуда. У погледу осталих изведених доказа на којима је првостепени суд засновао своју одлуку, а који, према апелантовом мишљењу, нису били адекватни за утврђење његове кривице (пресуде Вишег суда у Београду донесене по споразуму о признању кривице Н.Д. и С.П., неопходност да се саслушају та лица у својству свједока у поступку који је против њега вођен, те финансијско вјештачење), Врховни суд је, како произилази из образложења пресуде, јасно указао на релевантне дијелове првостепене пресуде у којој су јасно наведени докази, уз оцјену какву захтијева члан 295 ЗКПРС, на којима је заснована, на основу којих су проистекла чињенична утврђења у погледу закључка да је апелант по претходном договору са осталим лицима (од којих су нека већ осуђена, Љубо Мрђен у односу на ког је поступак издвојен због споразума о признању кривице)

починио продужено кривично дјело праће новца за које је осуђен. У вези са правним основом, односно дозвољености да се користе докази који су прибављени путем међународне правне помоћи (према релевантним домаћим и међународним правним прописима), конкретно пресудом Посебног одјељења Вишег суда у Београду у вези са апелантовим приговором којим је указао да је неопходно да се саслушају у својству свједока лица која су, према наведеној пресуди, закључила споразуме о признању кривице (Н.Д. и С.П.), па су, стога, морала да буду непосредно саслушана, Врховни суд је у образложењу пресуде навео јасне законске одредбе (чл. 401 и 402 ЗКП) из којих произилази могућност коришћења таквог доказа (пресуде Вишег суда у Београду) прије свега због непостојања нити једне одредбе којом би коришћење таквог доказа било забрањено, као и због постојања међународних докумената, између осталих Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима, из којих произилази обавеза пружања међународне правне помоћи у истрази, гоњењу и судском поступку у вези с кривичним дјелима из ове конвенције, како је у конкретной ситуацији поступљено. Међутим, имајући у виду да је апелант извођење овог доказа довео у контекст да је неопходно саслушати у својству свједока Н.Д. и С.П. (који су осуђени том пресудом на основу признања), Врховни суд је, оцјењујући да такав приговор није основан, јасно указао на пропуст апелантове одбране да предложи саслушање наведених лица у својству свједока, јер је та могућност постојала како у првостепеном, тако и у другостепеном поступку, на исти начин на који је предложен и свједок одбране Андрија Крловић, који је у својству свједока саслушан пред првостепеним судом. Осим тога, како је даље образложено, правна оцјена кривичног дјела за које је апелант осуђен не заснива се искључиво на пресудама Вишег суда у Београду, већ на анализи и оцјени веома великог броја изведених доказа (материјалних и нематеријалних). Имајући у виду да је, према члану 6 Европске конвенције, задатак редовних судова, у правилу, да процијене да ли је потребно позвати одређене свједоке, односно да ли би изјаве предложених свједока или извођење других предложених доказа било релевантно за одлучивање у конкретном случају (види, Европски суд, *Narutyunyan protiv Јерменије*, дјелимична одлука о допустивости од 5. јула 2005. године, апликација број 36549/03), Уставни суд указује да суд који води поступак мора имати одређену дискрецију у вези са овим питањима, а из члана 6 став 1 Европске конвенције сlijеди да странка која је у поступку не може имати предност у односу на другу страну у погледу могућности да изнесе доказе (види, између осталих, Одлуку о допустивости и меритуму Уставног суда број АП 628/04 од 12. априла 2005. године, тачка 24). Уставни суд запажа да апелант, у околностима конкретног случаја, није ничим доказао да су његови приједлози о саслушању свједока (Н.Д. и С.П.) произвољно

одбијени, односно да би управо ти докази битно утицали на резултат конкретног поступка, нити у предмету постоји било шта што би указало на произвољност суда у вођењу поступка, или да је доказни поступак злоупотређљен на апелантову штету. Напротив, судови су јасно и детаљно образложили да апелант извођење таквог доказа није предложио, па суд, на околност која је, према апелантовом мишљењу, кључна и која се тиче његове „међусобне повезаности” са тим лицима, без приједлога за извођење таквог доказа није имао могућност да одбије приједлог, поготову не, како апелант сматра, произвољно. Имајући то у виду, Уставни суд не може поступање судова у вези са овим питањем, дакле прихватљивости и анализом доказне грађе, оцијенити супротним стандардима права на правично суђење, нити принципу слободне оцјене доказа. Осим тога, Врховни суд је о свим доказима које је прихватио, као и о онима које није прихватио дао детаљно образложење које ни на који начин не може довести у питање право на правично суђење.

34. У вези са наведеним, конкретно прихваћеном доказном грађом, Уставни суд запажа да је у оспореним пресудама извршена анализа и оцјена великог броја доказа при чему је наглашен значај изведеног доказа - свједочења шефице рачуноводства Стоје Касаловић, која је у свом свједочењу јасно и прецизно описала на који начин су пословале фирме „Агросоор еxport-иморт” и „Авио-рент” по апелантовом доласку на чело ова два предузећа, а идентичне наводе су потврдили и остали саслушани свједоци (три) за чија је свједочења заједничко да је начин пословања фирми од апелантовог доласка био специфичан, јер је било евидентно да је фирма у периоду од 2008. године до 2011. године имала велики прилив новца који је одмах или наредни дан пребациван на рачуне других предузећа. Осим тога, наглашен је значај спроведеног доказа - вјештачења вјештака финансијске струке, који је утемељен на обимној писменој (пословној и књиговодственој) документацији, из којег произилази да су на рачуне наведених фирми вршене уплате по основу профактура а да при томе никад није дошло до реализације посла, исказа вјештака поводом налаза и мишљења датих на главном претресу, затим, исказа саслушаних свједока, као и апелантовог исказа датог у својству свједока, при чему су наведени недвосмислени и јасни разлози због којих су поједини докази прихваћени или нису прихваћени. С тим у вези, Уставни суд, насупрот апелационом наводу да је задатак вјештака у конкретном случају био да утврди да ли новац потиче од извршења кривичног дјела или не, указује да је задатак вјештака, као стручног лица (или тима вјештака), да својим стручним и научним знањем или умијећем помогне суду при утврђивању чињеница према правилима струке у погледу предмета вјештачења, али никада при одлучивању у примјени правне норме. Утврђење поријекла новца („прљавог” или не), који је у конкретном случају битан елемент кривичног дјела

за које је осуђен апелант, према томе и примјена правне норме је у искључивој надлежности суда који свој закључак о томе изводи након анализе и оцјене свих изведених доказа, између осталог, и вјештачења, што ни у ком случају није, нити смије бити задатак вјештака, како апелант погрешно сматра. Врховни суд је, такође, нагласио правилност образложења првостепене пресуде у којој су појединачном, међусобном и укупном оцјеном доказа, између осталог, саслушањем већег броја свједока и одбране и оптужбе, изведени јасни закључци у погледу апелантове кривичноправне одговорности. Оно што, према мишљењу Врховног суда, чини реалну подлогу за правилан закључак првостепене пресуде јесте несумњиво утврђење да све новчане трансакције које су описане у изреци пресуде није пратио стварни пословни однос, дакле, испорука робе, те да су сви износи који су путем *offshore* компанија уплаћивани путем предузећа (чији су називи наведени у изреци пресуде) књижени као примљени аванси који су се од 2008. до 2011. године преносили из године у годину. У погледу апелантових приговора којим је указао на радње кривичног дјела везане за средства којима је дјело почињено и, с тим у вези, недостатак његове свијести о почињењу дјела као битног елемента, те тврдње која произилази из његовог свједочења да је новац обезбиједио посредством пријатеља, позајмицама, при чему власнике *offshore* компанија није ни познавао, Врховни суд је, образлажући неоснованост овог приговора, навео да се апелант у свом свједочењу изјашњавао само о уплатама двије *offshore* компаније („Lafino trade” и „Mattenco”), док се о уплатама осталих 12 *offshore* компанија није желио изјаснити, нити дати одговор на питање специјалног тужиоца о чему је у првостепеној пресуди дато јасно образложење које је доведено у везу са исказима саслушаних свједока. На тај начин су, између осталог (на основу свих осталих доказа), утврђени апелантова свијест и знање да чини кривично дјело у вези с пословањем фирми и новчаним трансакцијама којима је „прљав” новац убациван у редовне привредне токове, које су јасно описане у изреци првостепене пресуде. С обзиром на све наведено, имајући у виду опште и посебне гаранције установљене чланом 6 Европске конвенције и, с тим у вези, принцип слободне оцјене доказа у вези са обавезном примјеном принципа *in dubio pro reo* као дијелом принципа пресумпције невиности, Уставни суд сматра да су у образложењима оспорених пресуда дата јасна и задовољавајућа образложења која не доводе у сумњу њихове закључке о томе да је несумњиво доказано да је апелант починио кривично дјело за које је осуђен.

35. Све наведено се може довести у уску везу с наводима апелације којима је указано на недостатак образложења оспорене пресуде. С тим у вези, Уставни суд понавља, подржавајући властиту праксу у предметима који су са овог аспекта покретали слична правна питања, да је обавеза редовних судова, између осталог, да образложе

своје пресуде, али да ова обавеза не може бити схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе (види, Уставни суд, одлуке бр. У 62/01 од 5. априла 2002. године и АП 352/04 од 23. марта 2005. године). Домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али, истовремено, имају обавезу да образложе своју одлуку тако што ће навести јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали (види, Европски суд, *Suominen против Финске*, пресуда од 1. јула 2003. године, апликација број 37801/97, став 36, и, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 5/05 од 14. марта 2006. године). Сврха обавезе да одлука буде образложена јесте и да покаже да је странама у поступку омогућено да на равноправан и правичан начин буду саслушане у поступку пред судом (види, Европски суд, *Kuznetsov и др. против Русије*, пресуда од 11. јануара 2007. године, апликација број 184/02, и АП 1039/06 од 16. јула 2007. године). Имајући у виду да апелант овај навод доводи у везу с „недостатком одговора о поријеклу новца”, а да је Врховни суд у образложењу своје пресуде, након окончања претреса пред тим судом, јасно указао на правилност образложења првостепене пресуде у којој су анализом и оцјеном доказа (појединачном, међусобном и укупном), између осталог, великог броја материјалних доказа – девизних извода и аналитичких картица, изјава саслушаних свједока и финансијског вјештачења, изведени јасни закључци у погледу апелантове кривичноправне одговорности, Уставни суд сматра да су апелантови наводи неосновани и да је образложење оспорене одлуке у складу са стандардима из члана 6 став 1 Европске конвенције.

36. Осим тога, Уставни суд запажа да је апелант у допуни апелације оспорио пресуду Врховног суда која је донесена поводом његовог захтјева за заштиту законитости из истих разлога због којих је поднио апелацију, дакле, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, произвољне примјене материјалног права, оцјене доказа и недостатка образложења. С тим у вези, Уставни суд напомиње да је Врховни суд, одлучујући поводом овог ванредног правног лијека, имајући при томе у виду наводе које је апелант у захтјеву за заштиту законитости истакао, оцијенио да се, насупротив наводима из захтјева, правоснажна пресуда не заснива искључиво на пресудама Посебног одјељења Вишег суда у Београду, које су донесене на основу споразума о признању кривице осуђених Н.Д. и С.П., којима је утврђено извршење предикатног кривичног дјела (дјела чијим је почињењем прибављена имовина која је предмет кривичног дјела прање новца), већ да се заснива и на другим многобројним доказима који су изведени на главном претресу пред првостепеним судом и прихваћени пред Врховним судом (осим пресретнутих телефонских

разговора), дакле, материјалним и нематеријалним доказима, њиховој анализи и оцјени, као и оцјени жалбених приговора у свим основима побијања првостепене пресуде. У даљњем образлагању, у вези са апелантовим приговором којим је указао на неопходност саслушања лица која су закључила споразуме о признању кривице према пресудама Вишег суда у Београду у својству свједока, осуђених Н.Д. и С.П., сматрајући их неадекватним за утврђење његове кривице, Врховни суд је навео да у ситуацији када апелантова одбрана те доказе није предлагала, а таква могућност је постојала како у првостепеном, тако и у другостепеном поступку (на исти начин као што је саслушан свједок одбране Андрија Крловић из поступка који се водио код Вишег суда у Београду), произилази закључак да је неоснован овај апелантов приговор, као и могућност истицања тог приједлога поводом конкретног правног лијека – захтјева за заштиту законитости. У погледу приговора који се односи на погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање, Врховни суд је јасно навео да то не представља законски основ за подношење захтјева за заштиту законитости, па се ни тврдња о повреди КЗРС не може градити на тези о мањкавој чињеничној подлози пресуде. Имајући у виду јасно образложење са аспекта ванредног правног лијека -захтјева за заштиту законитости, те да апелант ничим није доказао да је његов приједлог произвољно одбијен, нити да је доказни поступак злоупотребијен на његову штету, Уставни суд сматра да су наводи из допуне апелације, такође, неосновани и да је образложење пресуде Врховног суда поводом захтјева за заштиту законитости такође у складу са стандардима из члана 6 став 1 Европске конвенције.

37. Имајући у виду наведене принципе, као и чињеницу да апелант у конкретном случају не доводи у питање законитост спроведених доказа, него начин на који је Врховни суд оцијенио наведене доказе и, на основу тога, примијенио материјално право, Уставни суд сматра да разлози које је Врховни суд навео у правоснажној пресуди који су га определијели да донесе оспорену одлуку не доводе у сумњу одлуку суда о апелантовој кривичној одговорности, нити се из било чега може закључити да је нека чињеница остала неразјашњена и да је, стога, материјално право погрешно примијењено. Осим тога, иако апелант не доводи у питање законитост прибављања доказа, али доводи у питање начин њихове оцјене, Уставни суд напомиње да, према пракси Европског суда, ни прихватање незаконито добијених доказа не представља само по себи кршење члана 6 Европске конвенције. Наиме, Европски суд је у предмету *Schenk против Швајцарске* установио да то може довести до неправичности, зависно од чињеница конкретног предмета (види, Европски суд за људска права, *Schenk против Швајцарске*, пресуда од 12. јула 1988. године, број представке 1086/84, Серија А-140, став 49), али је у овој

одлуци Европски суд усвојио становиште да члан 6 Европске конвенције не садржи нити једно правило које регулише питање прихватљивости доказа, него да је то питање у искључивој надлежности домаћег законодавства, да, према наведеном, прихватање незаконитих доказа не значи само по себи повреду члана 6 Европске конвенције, да Европски суд испитује поступак као цјелину, односно да ли су судови коришћењем тог незаконитог доказа лице лишили права на правично суђење, те да се посебно оцјењује да ли је тај незаконити доказ био једини доказ на којем су судови засновали своју одлуку. Имајући у виду све наведено, као и околност да апеланту ни на који начин није било ускраћено право да спроводи своје доказе, да је током поступка имао свог браниоца, те да оспорена пресуда није заснована једино и искључиво на пресудама Вишег суда у Београду, чији је начин оцјене (а не законитост њиховог прибављана) апелант довео у питање, већ на обимној доказној грађи чије се непосредно извођење одвијало на главном претресу пред судом који је донио оспорену пресуду, Уставни суд сматра да су неосновани апелантови наводи у односу на овај аспект права на правично суђење.

38. Такође, Уставни суд сматра да су наводи из допуне апелације којом је оспорена пресуда Врховног суда, донесена поводом ванредног правног лијека, неосновани због истих разлога, зато што је Врховни суд навео јасне и аргументоване разлоге због којих је апелантов захтјев одбијен.

39. Стога, Уставни суд сматра да апелантовим наводима о погрешној оцјени доказа и, у вези с тим, погрешно утврђеном чињеничном стању и погрешној примјени материјалног права, те недостатку образложења није доведено у питање поштивање гаранција из члана 6 став 1 Европске конвенције. С обзиром на то, Уставни суд закључује да су апелантови наводи изнесени у том правцу неосновани.

Право на имовину

40. У вези с наводима апелације који се тичу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд запажа да апелант кршење овог права заснива на истим наводима истакнутим у вези с правом на правично суђење. С обзиром на претходни закључак у вези са правом на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да су наводи апелације који се тичу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, такође, неосновани због истих разлога.

VIII. Закључак

41. Уставни суд закључује да нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када суд у својој пресуди у потпуности опише процес појединачне оцјене доказа, те њиховог довођења у међусобну везу и извођења закључка да је апелант починио продужено кривично дјело за које је проглашен кривим и осуђен на казну затвора, при чему су наведени детаљни и јасни разлози у погледу прихватања или неприхватања појединих доказа уз јасно образложење које задовољава стандарде правичног суђења. Такође, нема повреде наведеног права када суд поводом ванредног правног лијека наведе јасне разлоге због којих тај правни лијек није основан из ког разлога је одбијен.

42. Такође, Уставни суд закључује да нема кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апелант кршење тог права везује за оцјену доказа, чињенично стање, произвољну примјену права и недостатак образложења, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу.

43. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

44. У смислу члана 43 Правила Уставног суда, анекс ове одлуке чини издвојено мишљење судије Миодрага Симовића супротно одлуци.

45. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсеједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Издвојено мишљење судије Миодрага Симића супротно одлуци

Овим образложењем издвојено мишљење најављено на пленарној сједници од 28. септембра 2017. године.

Не слажем се с оцјенама:

- да нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) када суд у својој пресуди у потпуности опише процес појединачне оцјене доказа, те њиховог довођења у међусобну везу и извођења закључка да је апелант починио продужено кривично дјело за које је проглашен кривим и осуђен на казну затвора, при чему су наведени детаљни и јасни разлози у погледу прихватања или неприхватања појединих доказа уз јасно образложење које задовољава стандарде правичног суђења;

- да нема кршења права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апелант кршење тог права везује за оцјену доказа, чињенично стање, произвољну примјену права и недостатак образложења, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу.

Моји су разлози и процесне и супстанцијалне природе, међусобно уско повезани и испреплетени, па их нећу издвојено елаборирати. Руководио сам се и јасним становиштима Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) израженим и у недавно донесеним одлукама које наводим уз поједине анализе.

(1) Апелација, у основу, покреће неколико кључних питања од чијег одговора зависи постојање предметног кривичног дјела:

- да ли се апелант у вршењу процесних радњи претходно удружио са другим лицима са јасним циљевима да се кроз наведене финансијске трансакције у редовно привредно пословање унесе „прљав новац”, тј. новац који је претходно стечен кривичним дјелом;

- да ли су уплате новчаних средстава на рачуне апелантовог предузећа представљале новац без поријекла, односно новац стечен кривичним дјелом, па се радило о фиктивном промету;

- да ли је апелант у том периоду знао или могао да зна да се ради о „прљавом новцу“?

О овим питањима (као одлучним чињеницама од којих зависи примјена права) није расправио, нити их утврдио ни Врховни суд Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд), ни Окружни суд у Бањој Луци. У прилог томе говоре неспорне чињенице.

(2) Надзор и техничко снимање телекомуникација, које су према апеланту примијенили надлежни органи у Републици Србији као посебну истражну радњу, не упућују на закључак да се радило о прању новца. Прикупљени докази не потврђују удруживање апеланта са Д. Ш. и другим лицима, док су односи између апеланта и оптуженог Нијола, односно Мрђена, били пословни. У том контексту апелант је тражио купца за своје предузеће „Митросрем“.

Уз то, из списка предмета може да се закључи да се апелант није бавио прометом опојних дрога, оружја и друге недозвољене робе. Ако до краја 2009. године, када је покренута истрага у Србији, надлежни органи Републике Србије нису званично знали за криминалне дјелатности Д. Ш., како је то, онда, 2008. године могао да зна апелант, када први пут упознаје Д. Ш. и са њим ступа у пословни однос?

(3) У поступку пред судовима чије су пресуде оспорене пред Уставним судом неспорно је утврђено да су све спорне новчане трансакције вршене путем пословних банака у Бањој Луци, конкретно НЛБ и Развојне банке, што су ове банке потврдиле и у одговорима на захтјев одбране, истакавши да су спорна средства дозначена „Агрокопу“ Бања Лука путем *swifta*, безготовински и да се сва документација налази код банке налогодавца. Може се закључити да су остварене новчане трансакције вршене легално и транспарентно, па ако је ко требало да пријави било какве неправилности у томе - онда су то биле ове пословне банке. То је била и њихова законска обавеза. По логици ствари, ако се „прљав новац“ уносио у новчане токове Републике Српске - онда су то практично изводиле пословне банке уплатама које су вршиле предузећу „Агрокоп“, а тек онда друга лица (ако су знала или могла да знају да се ради о сумњивом новцу). Ван правне логике је да пословне банке не знају да се радило о „прљавом новцу“ (што у конкретном случају није доказано), а апелант зна.

(4) На претресу на сједници Врховног суда одбрана и апелант су предложили да се у својству свједока саслушају директор Raiffeisen банке из Беча и директор Нуро банке из Подгорице, и то на околности поријекла спорног новца, који је путем тих банака дозначен „Агрокопу“ из Бање Луке. Тај приједлог не само да је одбијен

већ није ни регистрован у записнику о претресу. Занимљиво је да их ни надлежни тужилац Специјалног тужилаштва Републике Српске није позвао да свједоче у овом процесу ни пред Окружним судом у Бањој Луци, нити Врховним судом.

Умјесто тога, Окружни и Врховни суд су своје пресуде у претежној мјери утемељили на споразуму о признању кривице са Николом Димитријевићем и др Срђаном Петровићом (закљученом пред Специјалним судом у Београду), који немају везу ни са једном уплатом новчаних трансакција према „Агрокопу”. Практично, других чак ни посредних доказа нема.

(5) Из анализе праксе Европског суда у вези с конвенцијским третманом саслушања свједока произилази јасно становиште да апликант увијек мора да има могућности да испита кредибилитет свједока, односно доказе на којима је суд засновао свој закључак да је апликант крив. У супротном би дошло до неправичне предности у корист оптужбе и апликант био лишен било какве могућности да ефикасно оспори оптужбе против њега. Овакво становиште Европски суд је заузео и у недавно донесеној пресуди *Поропат в. Словенија* (број 21668/12) од 9. маја 2017. године, утврдивши повреду члана 6 ст. 1 и 3д) Европске конвенције. У овом предмету Европски суд је, такође, истакао да накнадно испитивање једног од свједока у поступку који се односио на захтјев за понављање поступка - није излијечило тај дефект. Конкретно, судови у случају апеланта Њопића тај дефект нису ни покушали да исправе.

(6) Судови нису испитали свједоке који су закључили споразум о признању кривице у страниој држави, сматрајући такве доказе ирелевантним, упркос чињеници да су се ти докази сматрали одлучујућим за изрицање осуђујуће пресуде у поступку против апеланта. Ограничење права оптуженог да испита свједоке оптужбе било је у конкретном случају и неразумно. Овакво становиште је заузето и у пресуди Европског суда *Чар Ltd в. Јерменија* (15485/09) од 4. маја 2017. године којом је утврђена повреда члана 6 став 1 у вези са чланом 6 став 3д) Европске конвенције и којом се подсјећа и на праксу у сличним предметима (*Paykar Yev Haghtanak Ltd в. Јерменија*, 21638/03, и *Jussila в. Финска* у погледу Engel критеријума).

При томе није посебно битно да ли је одбрана у апелантовом случају тражила извођење и тог доказа, с обзиром на карактер доказног поступка у Републици Српској (мјешовити оптужни - инквизиторни) и обавезу суда да и сâм може (и треба, кад оцијени да је потребно) наредити извођење доказа (нпр. члан 276 став 2 тачка д) Закона о кривичном поступку Републике Српске - докази чије је извођење наредио судија, односно вијеће). Осим тога, Врховни суд је био обавезан да утврди

и по службеној дужности да ли је на штету оптуженог повријеђен Кривични закон (члан 320 Закона о кривичном поступку Републике Српске), што је у конкретном случају, такође, изостало.

(7) Из анализе цјелокупног списка слиједи, уз то, да Д. Ш. у Специјалном суду у Београду није осуђен за трговину дрогом, као ни за прање новца. Неспорно је да су након уплата аванса од „Lafino trade” и „Матеника” одмах услиједиле уплате тог новца предузећима у Србији која су била апелантова својина. Међутим, не може се говорити о прикривању спорних уплата, јер у судском спису постоји извјештај Министарства унутрашњих послова Републике Србије (који је прибавило Специјално тужилаштво Републике Српске путем међународне правне помоћи) из кога се јасно види да је апелант тим средствима измиривао плате радника, плаћао порезе и доприносе у Србији, као и измиривао обавезе према електропривреди, осигурањима и банкама. Да апсурд буде већи, пресудом Апелационог суда у Подгорици од 27. септембра 2017. године брат Д. Ш. Душко Шарић и Јовица Лончар, директор „Матеника”, ослобођени су оптужби за прање 19,3 милиона евра, јер „није доказано” да тај новац потиче од шверца наркотика.

(8) Оспорене пресуде се позивају и на налаз и мишљење вјештака Специјалног тужилаштва Републике Српске В. М., који је утврдио да је спорним авансима од „Агрокопа” Бања Лука у Шећерану Бијељина, у периоду од 1. децембра 2008. до 31. децембра 2008. године, уплаћено око 1.500.000 ВАМ, а за 2009. годину око 1.000.000 ВАМ. Међутим, у поступку унакрсног испитивања и писаном налазу и мишљењу овај вјештак није објаснио поријекло уплаћених средстава, нити има доказа да је новац који је уплаћен Шећерани сумњивог поријекла, односно да се ради о „прљавом новцу”. Оспорене пресуде о томе нису дале ваљано образложење.

*
* *

Изнесеним начином образлагања битних навода оспорених пресуда нагрижена је сама бит поштене дистрибуције правде која тражи разбориту и логички уравнотежену аргументацију суда. Разлози које су судови у Републици Српској дали у прилог својим одлукама нису, према мом мишљењу, „мјеродавни и довољни”. Зато је у том дијелу недвосмислено нарушено апелантово право на правичан судски поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, и то у димензији права на образложену судску одлуку, те на стварно и дјелотворно испитивање апелантових битних навода.

Закључно, повреду права на правичан судски поступак налазим у чињеници да су тумачење и оцјена спорних чињеница (а искључиво о томе је и зависио садржај пресуђења) у супротности са тумачењем и оцјеном сличних чињеница од Европског суда.

Због изложених разлога, сматрао сам да оспорене пресуде треба укинути ради спровођења поновног поступка у правцу јасног утврђивања конкретних правно одлучних околности овог случаја на *lege artis* начин.

Predmet broj AP 4017/14

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija „Millennium“ d.o.o. Mostar podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Pr 355849 14 Pžp od 20. juna 2014. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Pr 355849 13 Pr 0 od 20. marta 2014. godine

Odluka od 28. septembra 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP 4017/14**, rješavajući apelaciju „**Millenniuma**” d.o.o. Mostar, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 28. septembra 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija „Millenniuma” d.o.o. Mostar.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Pr 355849 14 Pžp od 20. juna 2014. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu s članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu da, u skladu s članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Obrazloženje

I. Uvod

1. „Millennium” d.o.o. Mostar (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg je zastupao Dragan Pudar, advokat iz Mostara, podnio je 1. septembra 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 Pr 355849 14 Pžp od 20. juna 2014. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 Pr 355849 13 Pr 0 od 20. marta 2014. godine. Na zahtjev Ustavnog suda od 25. septembra 2014. godine, apelant je 27. oktobra 2014. godine dopunio apelaciju i dostavio osporene odluke. Apelant je 27. decembra 2016. godine obavijestio Ustavni sud da je otkazao punomoć za zastupanje dotadašnjem punomoćniku.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Općinskog suda, Kantonalnog suda i Federalnog ministarstva finansija – Poreske uprave – Kantonalnog poreskog ureda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Poreska uprava) zatraženo je 19. decembra 2016. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Općinski sud i Poreska uprava dostavili su odgovore na apelaciju 26. i 30. decembra 2016. godine. Kantonalni sud svoj odgovor na apelaciju dostavio je tek 22. septembra 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Općinski sud je donio Rješenje broj 65 0 Pr 355849 13 Pr 0 od 20. marta 2014. godine kojim je apelant proglašen odgovornim što je 3. aprila 2013. godine na uplatnom mjestu detaljno opisanom u izreci (za koje će se u daljnjem tekstu koristiti termin: sporno uplatno mjesto) priređivao igre na sreću – klađenje bez odgovarajućeg odobrenja nadležnog mini-

starstva, čime je počinio prekršaj iz člana 80. Zakona o igrama na sreću (u daljnjem tekstu: ZIS), što je utvrdio ovlašteni inspektor Poreske uprave i što je konstatirano zapisnikom o inspeksijskom nadzoru (broj naveden u izreci) od 3. aprila 2013. godine. Na osnovu člana 88. stav 1. tačka 8. ZIS-a apelant je kažnjen novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 KM, te je obavezan da plati troškove prekršajnog postupka u iznosu od 150,00 KM.

6. Općinski sud je istakao da je nesporno da se u predmetnoj pravnoj stvari apelantu stavlja na teret izvršenje prekršaja iz člana 80. ZIS-a jer je na licu mjesta utvrđeno da se u spornom uplatnom mjestu priređuju igre na sreću – klađenje bez odgovarajućeg odobrenja za rad nadležnog organa, a što proizlazi iz zapisnika Poreske uprave od 3. aprila 2013. godine. Navedeno je da iz rješenja o privremenoj obustavi poslovnih aktivnosti od 3. aprila 2013. godine proizlazi da je nadležna Poreska uprava zabranila apelantu obavljanje djelatnosti sportske kladionice, te da iz Zaključka o dozvoli izvršenja rješenja o privremenoj aktivnosti od 3. aprila 2013. godine proizlazi da se dozvoljava izvršenje rješenja Poreske uprave – Odsjek za inspeksijski nadzor od 3. aprila 2013. godine kojim se apelantu u spornom uplatnom mjestu privremeno obustavlja obavljanje poslovnih aktivnosti.

7. Općinski sud je naveo da je na pretresu održanom 12. marta 2014. godine apelant negirao odgovornost za prekršaj koji mu se, prema podnesenom prekršajnom nalogu, stavlja na teret. Općinski sud je pojasnio da je u prilog svojim tvrdnjama apelant dostavio Rješenje Federalnog ministarstva finansija broj 05-15 722-1/13-N.B. od 27. juna 2013. godine (u daljnjem tekstu: Rješenje od 27. juna 2013. godine), iz kojeg proizlazi da je apelantu odobreno priređivanje igara na sreću – klađenje na sportske rezultate i druge neizvjesne događaje, i to u razdoblju od 29. oktobra 2012. do 29. oktobra 2013. godine, na taksativno navedenim mjestima na kojima će apelant priređivati klađenje, među kojim je i sporno uplatno mjesto. Općinski sud je istakao da je taj dokaz ocijenio, ali ga nije prihvatio kao dokaz da nije počinjen prekršaj za koji se apelant tereti. Naime, kako je s tim u vezi Općinski sud naglasio, apelant se u konkretnom slučaju tereti da 3. aprila 2013. godine nije imao odobrenje za priređivanje igara na sreću na spornom uplatnom mjestu, što je sud na nesumnjiv način utvrdio na osnovu provedenih dokaza. Općinski sud je naglasio da je rješenje koje je apelant uložio izdato 27. juna 2013. godine, dakle nakon obavljene kontrole, s obzirom na to da je ta kontrola izvršena 3. aprila 2013. godine, te je stoga ovlašteni organ pravilno utvrdio da apelant nije imao odobrenje za priređivanje igara na sreću zbog čega je i izdat prekršajni nalog. Također, Općinski sud je istakao da retroaktivno pribavljanje odobrenja, bez obzira na to što iz sadržaja tog rješenja proizlazi da je tim rješenjem pokriveno i razdoblje kontrole, ne može utjecati na utvrđeno činjenično stanje, tj. da je kontrolom ovlaštenog organa 3. aprila 2013. godine utvrđeno da u spornom uplatnom mjestu apelant priređuje igre na sreću bez odgovarajućeg odobrenja za rad nadležnog organa. Zbog

tog propuštanja, kako je dalje istakao Općinski sud, ostvarena su sva bitna obilježja bića prekršaja iz člana 80. ZIS-a, zbog čega je sud apelanta proglasio odgovornim i kaznio ga.

8. Odlučujući o apelantovoj žalbi, Kantonalni sud je donio Rješenje broj 65 0 Pr 355849 14 Pžp od 20. juna 2014. godine kojim je odbio žalbu i potvrdio prvostepeno rješenje o prekršaju.

9. Kantonalni sud je utvrdio da su neosnovani apelantovi navodi da je prvostepeni sud prilikom donošenja osporavane odluke počinio bitnu povredu prekršajnog postupka iz člana 62. stav 1. tačka 7. Zakona o prekršajima Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o prekršajima). S tim u vezi, Kantonalni sud je ukazao na to da je članom 87. stav 1. ZIS-a propisano da upravni nadzor nad primjenom ZIS-a vrši Ministarstvo. Međutim, Kantonalni sud je naglasio da treba razlikovati upravni nadzor od inspeksijskog nadzora. U konkretnom slučaju, prema navodima Kantonalnog suda, zakonodavac je prevashodno mislio na nadzor (upravni nadzor) kod tumačenja odredaba navedenog zakona i davanja odredaba i pravilnika o njegovoj primjeni, a ne i na inspeksijski nadzor. Ukazano je na član 15. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o organizaciji uprave) kojim je propisan inspeksijski nadzor kao poseban vid nadzora, potom da se u članu 18. Zakona o organizaciji uprave navodi da organi uprave, odnosno posebne uprave za inspekcije vrše inspeksijski nadzor tako što ostvaruju neposredan uvid u zakonitost rada, poslovanja i postupanja pravnih lica i građana u pogledu pridržavanja zakona i drugih propisa, te preduzimaju upravne i druge mjere za koje su ovlašteni zakonom, odnosno propisom gradskog ili općinskog vijeća, kao i kontrolu zakonitog postupanja organa uprave u obavljanju upravnih poslova iz njihove nadležnosti. Istaknuto je da su poslovi inspeksijskog nadzora u konkretnom slučaju u skladu sa zakonom povjereni u nadležnost Poreskoj upravi, koju kontinuirano obavljaju inspektori koji imaju ovlaštenja direktora, bez obzira na to u kojoj su organizacionoj jedinici konkretnog organa raspoređeni. Također, ocijenjen je i član 2. Zakona o Poreskoj upravi Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Zakon o Poreskoj upravi). Kantonalni sud je istakao da je bitno ocijeniti navedene odredbe s obzirom na to da ZIS-om nije konkretno niti detaljno propisana organizacija inspeksijskih poslova, te je valjalo u okviru inspeksijskog nadzora primijeniti Zakon o Poreskoj upravi.

10. Potom, Kantonalni sud je naveo da su neosnovani navodi da prvostepeni sud nije ocijenio Rješenje od 27. juna 2013. godine koje je izvedeno i prihvaćeno na usmenom pretresu. Ukazano je na to da iz obrazloženja osporavane odluke proizlazi da je nakon provedenog dokaznog postupka prvostepeni sud izvršio slobodnu ocjenu svih dokaza u skladu s članom 15. Zakona o krivičnom postupku FBiH u vezi s članom 49. Zakona o prekršajima i o tome dao uvjerljive razloge. Nakon toga je prvostepeni sud na pouzdan način utvrdio da je apelant počinio prekršaj iz člana 80. ZIS-a jer u momentu inspeksijskog

nadzora nije imao odobrenje za priređivanje igara na sreću. Dakle, iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da je apelant radio bez odobrenja, te ga je prvostepeni sud pravilno proglasio odgovornim. Također, po mišljenju Kantonalnog suda, iz obrazloženja osporavane odluke proizlazi da je prvostepeni sud u dovoljnoj mjeri ocijenio sve izvedene dokaze, kako pojedinačno tako i međusobnoj vezi, kojima je dao odgovarajući značaj koji im prema konkretnoj situaciji pripada. Pri tome je prvostepeni sud jasno naveo kojim dokazima poklanja odnosno ne poklanja vjeru i zašto, tako da apelantovi navodi koji se odnose na navedeni pravni osnov nisu doveli u pitanje pravilnost ocjene dokaza – Rješenja od 27. juna 2013. godine u okviru prvostepenog suda. Također, nisu osnovani apelantovi navodi da je izostalo dokazivanje ovlaštenog organa da je apelant počinio predmetni prekršaj. Iz Zapisnika o usmenom pretresu od 12. marta 2014. godine proizlazi da je predstavnik ovlaštenog organa izložio šta se stavlja na teret apelantu i koje dokaze predlaže, te je u dokaznom postupku izvršeno čitanje predloženih dokaza taksativno navedenih u tom rješenju, a prema kojima je utvrđena apelantova odgovornost za konkretni prekršaj, te, s obzirom na to da se radi o direktnim dokazima, oni nisu sporni.

11. Konačno, Kantonalni sud je ocijenio neosnovanim i apelantove navode da je prvostepeni sud prilikom donošenja odluke povrijedio materijalni propis o prekršaju (član 63. stav 1. tačke 2. i 4. Zakona o prekršajima) na način da je pogrešno primijenio zakon koji određuje prekršaj i da postoje okolnosti koje isključuju odgovornost za prekršaj. Kantonalni sud je naveo da su okolnosti koje bi isključivale odgovornost za prekršaj neotklonjiva stvarna zabluda i nehat, koje nisu nađene kod apelanta, odnosno utvrđeno je da je apelant postupao s umišljajem.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

12. Apelant smatra da su mu osporenim rješenjima povrijeđena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6. i 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i zabrana diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije. Navedene povrede su, prema apelantovom mišljenju, učinjene zbog pogrešne primjene pozitivnopravnih propisa. Naime, apelant ističe da su osporena rješenja u suprotnosti sa Zakonom o prekršajima jer se predmetni postupak trebao obustaviti, i to iz više razloga. Prvo, zbog toga što je Općinski sud na usmenom pretresu prihvatio i izveo dokaz odbrane čitanjem i uvidom u Rješenje od 27. juna 2013. godine, što znači da apelant nije poslovaio bez odobrenja, te što nije dokazano da je učinio predmetni prekršaj. Dalje, apelant smatra da je postupak trebao biti obustavljen

i zbog toga što je vođen bez zahtjeva ovlaštenog organa. S tim u vezi, apelant navodi da iz stanja spisa proizlazi da su postupak pokrenuli poreski inspektori Poreske uprave – Kantonalni poreski ured Sarajevo. Ukazuje na to da je odredbama člana 87. stav 1. ZIS-a propisano da nadzor nad provođenjem tog zakona vrši „Ministarstvo finansija”, te stoga, prema njegovom stavu, inspektori Poreske uprave nisu mogli vršiti nadzor nad primjenom ZIS-a. Konačno, apelant smatra da je donošenje osporenih odluka pri nespornoj činjenici da su i u drugim kantonima u ovakvim slučajevima obustavljeni postupci bez bilo kakvih realnih kriterija koji bi pravdali takvu različitost i u suprotnosti je s odredbama člana 14. Evropske konvencije i predstavlja povredu prava na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Napominje da su Općinski sud i Kantonalni sud u više predmeta već zauzeli praksu u identičnim prekršajnim predmetima u kojima je došlo do obustave postupka u odnosu na okrivljene. Apelant je naknadno, u prilog svojim tvrdnjama, Ustavnom sudu dostavio, pored osporenih rješenja, i odluke Općinskog i Kantonalnog suda iz pet prekršajnih postupaka, te jednu odluku iz postupka koji je vođen u Općinskom sudu u Zenici. Apelant ističe da je donošenjem osporenih odluka iz prethodno navedenih razloga došlo i do kršenja Amandmana V na Ustav Federacije BiH, te člana II.A.6. Ustava Federacije BiH.

b) Odgovor na apelaciju

13. Općinski sud je odgovorio da je na pouzdan način utvrdio da je apelant počinio prekršaj iz člana 80. ZIS-a, te ga je stoga proglasio odgovornim i sankcionirao u skladu sa zakonom. Naglašeno je da je rješenje o odobrenju izdato naknadno, i to 27. juna 2013. godine, dakle retroaktivno za cijelu godinu, što dovodi u sumnju o krivičnoj odgovornosti nadležnog ministarstva. Istaknuto je da su nakon osporenih odluka prvostepenog i drugostepenog suda i ostali sudovi na teritoriji Federacije BiH donijeli identične odluke u prvom i drugom stepenu.

14. Poreska uprava je istakla da prema odredbama Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave (u daljnjem tekstu: Zakon o federalnim ministarstvima), Federalno ministarstvo finansija vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije u oblasti finansija, i to: [...] i igara na sreću, [...] i druge poslove utvrđene zakonom, te da je iz opisanih nadležnosti prema tom zakonu vidljivo da Federalno ministarstvo finansija vrši upravne i druge stručne poslove i kada su u pitanju doprinosi i igre na sreću. Navedeno je da je u sastavu tog ministarstva i Poreska uprava, koja vrši upravne i druge stručne poslove utvrđene zakonom. Ukazano je na to da su Zakonom o poreskoj upravi propisane nadležnosti Poreske uprave i one se kreću u okviru nadležnosti samog ministarstva, dok prema svojoj

unutrašnjoj organizaciji Poreska uprava u okviru svakog kantonalnog poreskog ureda ima Odsjek za inspeksijski nadzor, koji primjenom Zakona o Poreskoj upravi vrši kontrolu poreskih obveznika. Ukazano je na to da se, shodno odredbama člana 66. Zakona o Poreskoj upravi, pod nezakonitim poslovanjem podrazumijeva i poslovanje bez dozvole, to jeste rad bez odobrenja nadležnog organa koji izdaje dozvolu za obavljanje određene djelatnosti. Slijedom navedenih zakonskih odredbi nesumnjivo proizlazi da Poreska uprava kao uprava u sastavu Federalnog ministarstva finansija, između ostalih povjerenih stručnih i upravnih poslova, obavlja i inspeksijski nadzor i nad pravnim licima koji svoju djelatnost ostvaruju priređivanjem igara na sreću. Posebno je naglašeno da odredbe člana 2. Zakona o Poreskoj upravi propisuju da odredbe tog zakona imaju prioritet nad drugim odredbama u navedenim oblastima, ukoliko se odredbe zakona kojima se reguliraju nadležnosti Poreske uprave, između ostalog i inspeksijski nadzor, drugačije ne urede drugim zakonima u Federaciji BiH.

15. Kantonalni sud je istakao da je apelacija u cijelosti neosnovana i da se kao takva treba odbiti. Ukazao je na to da taj sud nije bio u procesnoj situaciji da ocijeni da li je Poreska uprava u konkretnom slučaju bila ovlaštena da vrši kontrolu rada nad primjenom ZIS-a.

V. Relevantni propisi

16. **Zakon o igrama na sreću** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 1/02 i 40/10) koji je važio [do 2. jula 2015. godine] u vrijeme donošenja osporenih rješenja, u relevantnom dijelu glasi:

Član 6. stav 1.

Igre na sreću iz člana 3. ovog zakona priređuju se na osnovu ovog zakona i odobrenja.

Član 80. st. 1. i 2.

Raznovrsna klađenja može priređivati Lutrija BiH i privredna društva sa sjedištem u Federaciji registrovana isključivo za ovu vrstu igre na sreću.

Privredna društva mogu priređivati raznovrsna klađenja u za to posebno uređenim prostorijama i na osnovu odobrenja Ministarstva.

Član 87.

Nadzor nad provođenjem odredaba ovog zakona vrši Ministarstvo.

[...]

Ako u vršenju inspekcijskog nadzora ovlašteni službenik iz stava 1. ovog člana utvrdi da se priređuju igre na sreću iz člana 3. Zakona suprotno odredbama ovog zakona, donijet će rješenje o zabrani priređivanja igara na sreću i privremeno zapečatiti prostor u kojem se priređuju igre na sreću, te pokrenuti prekršajni postupak.

17. Zakon o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 31/06 i 37/10) koji je važio [do 15. avgusta 2015. godine] u vrijeme donošenja osporenih rješenja, u relevantnom dijelu glasi:

Član 3.

Značenje izraza

(1) Posebni izrazi u smislu ovog Zakona imaju sljedeće značenje:

1) Ovlašteni organ je bilo koji od sljedećih:

[...]

b) inspektori ili osobe ovlaštene za vršenje inspekcije ili [...]

Član 54. stav 1. tačka 3.

Obustavljanje postupka

Rješenje o prekršaju kojim se obustavlja prekršajni postupak sud će donijeti kada se utvrdi sljedeće:

3) postupak je vođen bez zahtjeva ovlaštenog organa;

18. Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06, 52/09 i 48/11) u relevantnom dijelu glasi:

Član 8.

Federalno ministarstvo finansija – Federalno ministarstvo financija vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije u oblasti financija, i to:[...] doprinosa i drugih dažbina i igara na sreću; [...] i druge poslove utvrđene zakonom.

U sastavu Federalnog ministarstva finansija – Federalnog ministarstva financija su: Poreska uprava, Carinska uprava i Finansijska policija.

Poreska uprava vrši upravne i druge stručne poslove utvrđene zakonom.

[...]

Član 31.

Rukovođenje federalnim ministarstvima, federalnim upravama i federalnim upravnim organizacijama vrši se na način predviđen Zakonom o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH”, broj 35/05).

19. Zakon o Poreskoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1. stav 1.

Ovim zakonom regulira se osnov za primjenu svih poreznih zakona i zakona o doprinosima u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija) i odnosnih podzakonskih akata, te definiraju određena prekršajna djela iz oblasti poreza i sankcije za ta djela.

Član 2.

Ukoliko su odredbe ovog zakona kojima se reguliraju [...], inspeksijski nadzor, [...] drugačije uređene drugim zakonima u Federaciji, tada će odredbe iz ovog zakona imati prioritet nad drugim odredbama u navedenim oblastima.

Član 66.

[...]

Ako prilikom kontrole radnik Poreske uprave otkrije kako Poreski obveznik posluje nezakonito, tada će ovo predstavljati osnovu za privremeno obustavljanje poslovnih aktivnosti Poreskog obveznika o čemu se donosi rješenje. Primjeri nezakonitog poslovanja uključuju poslovanje bez dozvole, neprijavljene radnike i poslovanje sa robom kojoj se ne zna porijeklo.

20. Zakon o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” broj 35/05) u relevantnom dijelu glasi:

Član 10.

Organi uprave, iz okvira svoje nadležnosti, obavljaju sljedeće upravne i stručne poslove:

- 1) izvršavaju zakone i druge propise;*
- 2) vrše upravni nadzor nad provedbom zakona i drugih propisa;*

[...]

Član 15.

[...]

Upravni nadzor iz stava 1. ovog člana obuhvata:

[...]

3) inspeksijski nadzor.

Član 18.

Inspeksijski nadzor organi uprave, odnosno posebne uprave za inspekcije vrše tako što ostvaruju neposredan uvid u zakonitost rada, poslovanja i postupanja pravnih lica i građana u pogledu pridržavanja zakona i drugih propisa, te preduzimaju upravne i druge mjere za koje su ovlašteni zakonom, odnosno propisom gradskog, ili općinskog vijeća, kao i kontrolu zakonitog postupanja organa uprave u obavljanju upravnih poslova iz njihove nadležnosti.

Inspeksijski nadzor vrše inspekcije organa uprave, kao i inspekcije koje su posebnim zakonom organizirane u okviru posebnih uprava za inspekcije.

VI. Dopustivost

21. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

22. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

23. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 65 0 Pr 355849 14 Pžp od 20. juna 2014. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 3. jula 2014. godine, a apelacija je podnesena 1. septembra 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uslove iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

24. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija u odnosu na ostale navode ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

25. Apelant navodi da su osporenim rješenjima povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6. i 13. Evropske konvencije, te člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije. Također, apelant smatra da je u predmetnom slučaju došlo i do kršenja Amandmana V na Ustav Federacije BiH i člana II.A.6. Ustava Federacije BiH. U suštini, iz navoda apelacije proizlazi da apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, pa će stoga Ustavni sud najprije razmotriti apelacione navode u tom kontekstu.

Pravo na pravično suđenje

26. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

27. Član 6. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom.. [...]

28. Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da se u konkretnom slučaju radi o prekršajnom postupku, te da se, s tim u vezi, postavlja pitanje primjenjivosti člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, odnosno pitanje da li se radi o „krivičnoj” optužbi protiv apelanta u smislu člana 6. Evropske konvencije. Ocjena da li je neka optužba „krivična” u smislu značenja iz člana 6. Evropske konvencije daje se na osnovu kriterija: klasificiranje prema zakonodavstvu, priroda prekršaja i priroda i strogost kazne. Ovi kriteriji ne moraju biti kumulativno ispunjeni. Priroda prekršaja uključuje dva potkriterija: obim prekršene norme i svrhu kazne, koji moraju biti kumulativno ispunjeni

da bi se radilo o „krivičnoj” optužbi. Polazeći od do sada usvojene prakse, kao i navedenih kriterija, Ustavni sud zaključuje da se u konkretnom slučaju, s obzirom na obim prekršene norme i svrhu sankcije, radi o „krivičnoj” optužbi, odnosno da je član 6. Evropske konvencije u konkretnom slučaju primjenjiv (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 2255/05 od 16. januara 2007. godine, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 38/07, tačke 21. i 22).

29. Razmatrajući apelantove navode o povredi prava na pravično suđenje, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Ustavni sud se, dakle, prema navedenom stavu, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća na to da je u više svojih odluka istakao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja pokreće predmetna apelacija, ispitati da li su osporene odluke redovnih sudova zasnovane na proizvoljno utvrđenom činjeničnom stanju, te proizvoljnoj primjeni pozitivnopravnih propisa.

30. Ustavni sud zapaža da apelant smatra da su redovni sudovi pogrešno zaključili da u konkretnom slučaju postoje elementi prekršaja za koji je proglašen odgovornim, jer, kako navodi, Poreska uprava nije nadležna za kontrolu njegovog poslovanja, te zbog toga što je naknadno dostavio dokaz da je imao odobrenje za rad. Naime, apelant ukazuje na to da je predmetni postupak trebalo da bude obustavljen jer je prekršajni nalog protiv njega izdao inspektor Poreske uprave, koji, prema apelantovom stavu, nije mogao vršiti

nadzor nad primjenom ZIS-a, jer taj nadzor vrši Federalno ministarstvo finansija, kako smatra apelant. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju Općinski sud povodom podnesenog prekršajnog naloga Poreske uprave od 3. aprila 2013. godine protiv apelanta zakazao usmeni pretres za 12. mart 2014. godine. Dalje, Ustavni sud zapaža da je Općinski sud na održanom ročištu zaključio da su ovlaštena lica Poreske uprave dokazala da je apelant počinio prekršaj za koji je proglašen odgovornim. Dakle, Općinski sud je smatrao da je u konkretnom slučaju zahtjev podnesen od ovlaštenog organa. Dalje, Ustavni sud zapaža da je povodom tog pitanja identičan zaključak imao i Kantonalni sud i da je taj sud istakao da su poslovi inspekcijuskog nadzora u skladu sa zakonom povjereni u nadležnost Poreskoj upravi, koje kontinuirano obavljaju inspektori koji imaju ovlaštenja direktora, bez obzira na to u kojoj su organizacionoj jedinici konkretnog organa raspoređeni. Također, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud ocijenio i odredbe člana 2. Zakona o Poreskoj upravi. Kantonalni sud je naveo da je ocijenio navedene odredbe, s obzirom na to da odredbama ZIS-a nije konkretno niti detaljno propisana organizacija inspekcijuskih poslova, te je valjalo u okviru inspekcijuskog nadzora primijeniti odredbe Zakona o Poreskoj upravi.

31. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na to da je odredbama člana 54. Zakona o prekršajima propisano da će „rješenje o prekršaju kojim se obustavlja prekršajni postupak sud donijeti kada se utvrdi [...] da je postupak vođen bez zahtjeva ovlaštenog organa.” Dalje, Ustavni sud navodi da je odredbama člana 6. stav 1. ZIS-a propisano da „igre na sreću iz člana 3. ovog zakona priređuju se na osnovu ovog zakona i odobrenja”, a odredbama člana 80. ZIS-a da „raznovrsna kladenja mogu priređivati [...] privredna društva sa sjedištem u Federaciji registrovana isključivo za ovu vrstu igre na sreću, te da privredna društva mogu priređivati raznovrsna kladenja u za to posebno uređenim prostorijama i na osnovu odobrenja Ministarstva”. Dalje, Ustavni sud ukazuje na to da je odredbama člana 87. stav 1. ZIS-a propisano da „nadzor nad provođenjem odredaba ovog zakona vrši Ministarstvo”, te da je odredbama stava 3. istog člana propisano da „ako u vršenju inspekcijuskog nadzora ovlašteni službenik iz stava 1. ovog člana utvrdi da se priređuju igre na sreću iz člana 3. Zakona suprotno odredbama ovog zakona, donijet će rješenje o zabrani priređivanja igara na sreću i privremeno zapečatiti prostor u kojem se priređuju igre na sreću, te pokrenuti prekršajni postupak”. Dalje, Ustavni sud ističe da je odredbama Zakona o federalnim ministarstvima propisano da je jedno od federalnih ministarstava i Federalno ministarstvo finansija, te da je odredbama člana 8. tog zakona propisano da „Federalno ministarstvo finansija – Federalno ministarstvo financija vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije u oblasti finansija, i to: [...] i igara na sreću; [...]”. Dovodeći u vezu citirane odredbe ZIS-a s odredbama člana 8. Zakona o federalnim ministarstvima, Ustavni sud zapaža da iz tih odredaba proizlazi da

je Federalno ministarstvo nadležno da vrši nadzor nad provođenjem odredaba ZIS-a, te da inspekcijski nadzor vrši ovlaštenu službenik iz tog ministarstva. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi pri donošenju osporenih odluka proizvoljno primijenili odredbe člana 87. ZIS-a, što je nesumnjivo utjecalo na donošenje zakonite i pravilne odluke u predmetnoj pravnoj stvari.

32. Osim toga, Ustavni sud zapaža da apelant u predmetnoj apelaciji ukazuje na to da je dostavio dokaz da je imao odobrenje za rad. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je u osporenim odlukama navedeno da je apelant dostavio Rješenje Federalnog ministarstva finansija izdato 27. juna 2013. godine kojim mu je odobreno priređivanje igara na sreću – klađenje na sportske rezultate i druge neizvjesne događaje, i to u razdoblju od 29. oktobra 2012. do 29. oktobra 2013. godine, na taksativno navedenim mjestima, među kojim je i sporno uplatno mjesto. Dakle, ovim rješenjem je obuhvaćeno i razdoblje od 3. aprila 2013. godine kada je izvršena kontrola. S tim u vezi, a u kontekstu daljnjih apelantovih navoda da su redovni sudovi u istim pravnim stvarima donosili drugačije odluke, u prilog čemu je dostavio više odluka donesenih u postupcima koji su vođeni zbog istog prekršaja (neposjedovanje odobrenja za rad) protiv apelanta i/ili njegovog odgovornog lica, i to iz pet prekršajnih postupaka koji su vođeni u Općinskom sudu (u Sarajevu) i jednom prekršajnom postupku koji je vođen u Općinskom sudu u Zenici, Ustavni sud će ispitati pitanje poštovanja principa pravne sigurnosti.

33. Ustavni sud najprije podsjeća na to da je Evropski sud u predmetu *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske* (aplikacija broj 13279/05 od 20. oktobra 2011. godine) u vezi s pitanjem pravne sigurnosti u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije sumirao opće principe pozivajući se na svoju praksu (st. od 49. do 58) na sljedeći način: prvenstveno je zadatak domaćih sudova da rješavaju probleme tumačenja domaćeg zakona, a uloga Evropskog suda je da provjeri da li su dejstva takvog tumačenja kompatibilna s Konvencijom; Evropski sud će preispitati tumačenje domaćeg zakonodavstva samo u slučaju očigledne proizvoljnosti, s tim da, u principu, zbog obaveze poštovanja principa nezavisnosti sudova, nema funkciju da upoređuje različite odluke, čak ni one koje su donesene u očigledno sličnim postupcima; mogućnost protivrječnih sudskih odluka u sudskom sistemu zasnovanom na mreži prvostepenih i žalbenih sudova koji imaju vlast na području svoje teritorijalne jurisdikcije, kao i u okviru samog suda, sama po sebi se ne može smatrati suprotnom Konvenciji; pri ocjeni da li protivrječne odluke vrhovnih sudova krše zahtjev u vezi s pravičnim suđenjem Evropski sud se rukovodi sljedećim kriterijima: da li postoje „duboke i dugoročne razlike” u sudskoj praksi vrhovnog suda, da li domaće zakonodavstvo predviđa mehanizme za prevazilaženje tih nedosljednosti, da li se ti mehanizmi primjenjuju i koja su, ako je potrebno, dejstva njihove primjene; pri ocjeni

protivrječnih odluka istog suda ili različitih okružnih sudova koji su i sudovi posljednje instance, pored „duboke i dugoročne” nedosljednosti, Evropski sud smatra i da nedostatak mehanizama za rješavanje protivrječnih odluka krši pravo na pravično suđenje, zbog čega posebno ukazuje na značaj uspostavljanja mehanizama koji će osigurati dosljednost sudske prakse; princip pravne sigurnosti je fundamentalni aspekt vladavine prava koji garantira, *inter alia*, izvjesnu stabilnost pravnih situacija i doprinosi povjerenju javnosti u sudove, dugotrajno postojanje protivrječnih sudskih odluka stvara stanje pravne nesigurnosti i smanjuje povjerenje u pravosuđe koje predstavlja jednu od osnovnih komponenti države zasnovane na vladavini zakona; pravne sigurnosti i zaštita legitimnog povjerenja javnosti ne dodjeljuju pravo na dosljednost sudske prakse, odnosno razvoj sudske prakse nije suprotan ispravnom administriranju pravde jer bi neodržavanje dinamičnog i evolutivnog stava stvorilo rizik od sprečavanja reforme ili poboljšanja.

34. U konkretnom slučaju Ustavni sud najprije zapaža da iz osporenih rješenja, kao i odluka koje je apelant naknadno dostavio, proizlazi da su i ti postupci također vođeni zbog toga što apelant u vrijeme vršenja kontrole, dakle 3. aprila 2013. godine, nije imao potrebno odobrenje za rad u objektima u kojima je obavljao svoju djelatnost. Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud u Zenici Rješenjem broj 43 0 Pr 0985 18 14 Pžp od 30. juna 2014. godine odbio žalbu Poreske uprave FBiH – Kantonalnog poreskog ureda u Zenici i potvrdio Rješenje Općinskog suda u Zenici broj 43 0 Pr 098518 13 Pr od 7. aprila 2014. godine kojim je odbačen zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv apelanta i odgovornog lica. U tom postupku je zaključeno da „zahtjev nije podnesen od ovlaštenog organa za podnošenje takvog zahtjeva”. Dalje, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud donio Rješenje broj 65 0 Pr 352158 13 Pžp od 17. februara 2014. godine kojim je odbio žalbu Kantonalnog poreskog ureda u Sarajevu i potvrdio Rješenje Općinskog suda broj 65 0 Pr 352158 13 Pr od 23. oktobra 2014. godine, a kojim je obustavljen prekršajni postupak protiv apelanta „jer nije bilo dokaza da je apelant počinio prekršaj za koji se tereti”. U rješenju je navedeno da je Općinski sud iz dokaza utvrdio da je apelantu rješenjem od 27. juna 2013. godine odobreno priređivanje igara na sreću za razdoblje od 29. oktobra 2012. do 29. oktobra 2013. godine. Nakon toga, Kantonalni sud je Rješenjem broj 65 0 Pr 355891 14 Pžp od 27. marta 2014. godine odbio žalbu Kantonalnog poreskog ureda u Sarajevu i potvrdio Rješenje Općinskog suda broj 65 0 Pr 355891 13 Pr od 4. decembra 2014. godine kojim je obustavljen prekršajni postupak protiv apelantovog odgovornog lica „jer nije bilo dokaza da je apelant počinio prekršaj za koji se tereti”. Ustavni sud zapaža da je identično odlučenje bilo i u postupku u kojem je Kantonalni sud Rješenjem broj 65 0 Pr 352161 14 Pžp od 2. aprila 2014. godine odbio žalbu Kantonalnog poreskog ureda u Sarajevu i potvrdio Rješenje Općinskog suda broj 65 0 Pr 352161 13 Pr od 14. februara 2014. godine, kao i u postupku koji je okončan Rješenjem Kantonalnog suda

broj 65 0 Pr 352123 13 Pžp od 2. aprila 2014. godine kojim je potvrđeno Rješenje Općinskog suda broj 65 0 Pr 352123 13 Pr od 14. februara 2014. godine. Također, Ustavni sud zapaža da je Rješenjem Općinskog suda broj 65 0 Pr 369741 13 Pr od 15. januara 2014. godine obustavljen prekršajni postupak protiv apelantovog odgovornog lica. U rješenju je navedeno da je Općinski sud zaključio da zahtjev nije podnio organ ovlašten za podnošenje takvog zahtjeva.

35. Analizirajući navedena rješenja iz prethodne tačke, Ustavni sud zapaža da iz dostavljenih odluka proizlazi da redovni sudovi, a pogotovo Općinski sud i Kantonalni sud koji su donijeli osporene odluke, nisu imali jedinstven stav o predmetnoj pravnoj stvari jer su postupci obustavljani zbog nedostatka dokaza da je učinjen prekršaj, budući da je apelant priložio odobrenje za rad od 27. juna 2013. godine (65 0 Pr 352161, 65 0 Pr 352123, 65 0 Pr 355891 i 65 0 Pr 352158), dok je u predmetima Općinskog suda u Zenici i Općinskog suda broj 65 0 Pr 369741 postupak obustavljen jer je zaključeno da zahtjev nije podnio organ ovlašten za podnošenje takvog zahtjeva. Dalje, Ustavni sud zapaža da je, nasuprot tome, u postupku koji je okončan osporenim odlukama utvrđeno da je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnio ovlašteni organ, te da je u tim postupcima redovni sud zaključio da je apelant odgovoran za prekršaj iz člana 80. ZIS-a jer je u vrijeme vršenja kontrole, 3. aprila 2013. godine, poslovao bez odobrenja nadležnog organa, a tu okolnost ne mijenja naknadno retroaktivno pribavljeno Rješenje od 27. juna 2013. godine (kojim se apelantu retroaktivno odobrava rad). Štaviše, Ustavni sud s posebnom zabrinutošću konstatira da iz dostavljenih rješenja proizlazi da je prilikom donošenja odluka u predmetnom postupku te u postupcima br. 65 0 Pr 352123 i 65 0 Pr 352161 u drugostepenom postupku odlučivao isti sudija, te da nije dato bilo kakvo obrazloženje za dijametralno različit stav o istom činjeničnom i pravnom pitanju.

36. Dovodeći u vezu navedene principe Evropskog suda s okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da su postojanjem više protivrječnih odluka Kantonalnog suda u pogledu istog činjeničnog i pravnog pitanja u okolnostima konkretnog predmeta stvorene duboke i dugoročne razlike u praksi tog suda, odnosno kontinuirana nesigurnost, te da je na taj način povrijeđen princip pravne sigurnosti koji je neodvojiv element prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

37. Stoga, Ustavni sud smatra da je potrebno, s ciljem zaštite apelantovih ustavnih prava, ukinuti osporavanu odluku, te predmet vratiti Kantonalnom sudu kako bi donio novu odluku u skladu s garancijama iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

38. S obzirom na zaključak u pogledu povrede člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da ne treba ispitivati ostale navode na koje se u apelaciji ukazuje, jer bi njih, prema mišljenju Ustavnog suda, bilo moguće ispitati tek nakon što se otkloni povreda na koju je ukazano u ovoj odluci.

VIII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da je u predmetnom postupku došlo do kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je redovni sud donio rješenje kojim je apelant proizvoljnom primjenom pozitivnopravnih propisa koji su važili u vrijeme relevantno za predmetno odlučenje proglašen odgovornim za prekršaj. Također, Ustavni sud zaključuje da je Kantonalni sud u Sarajevu donošenjem više protivrječnih odluka u pogledu istog činjeničnog i pravnog pitanja povrijedio princip pravne sigurnosti koji je neodvojiv element prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

40. Aneks ove odluke, u smislu člana 43. stav (1) Pravila Ustavnog suda, čini izdvojeno mišljenje sutkinje Seade Palavrić suprotno odluci. Predsjednik Mirsad Ćeman i sudija Miodrag Simović dali su izjavu o neslaganju s odlukom većine.

41. Na osnovu člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

42. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Izdvojeno mišljenje sutkinje Seade Palavrić o neslaganju

U Odluci broj *AP 4017/14* od 28. septembra 2017. godine Ustavni sud je usvojio apelaciju i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, ukinuo osporeno rješenje i predmet vratio Kantonalnom sudu da po hitnom postupku donese novu odluku u skladu s članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, te obavijesti Ustavni sud o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Uz dužno poštovanje većinskog odlučivanja, ne mogu se saglasiti s obrazloženjem i zaključkom u navedenoj odluci Ustavnog suda.

Obrazloženje Ustavnog suda može se sažeti kako slijedi:

Naime, svoje odlučenje Ustavni sud je, u ključnim segmentima, obrazložio stavom:

- da je Federalno ministarstvo nadležno vršiti nadzor nad provođenjem odredaba ZIS-a i da inspekcijski nadzor vrši ovlašteni službenik iz tog ministarstva, pa da su redovni sudovi prihvatanjem da vode postupak po zahtjevu inspektora Poreske uprave proizvoljno primijenili odredbe člana 87. ZIS-a, što je nesumnjivo utjecalo na donošenje zakonite i pravilne odluke u predmetnoj pravnoj stvari;
- U vezi s činjenicom da apelant prilikom inspekcijske kontrole 3. aprila 2013. godine nije imao potrebno odobrenje koje propisuje ZIS i činjenicom da je apelant u postupku pred prvostepenim sudom dostavio naknadno izdato rješenje Ministarstva finansija od 27. juna 2013. godine, Ustavni sud je zapazio da je apelantu navedenim rješenjem odobreno priređivanje igara na sreću – klađenje na sportske rezultate i druge neizvjesne događaje, i to u razdoblju od 29. oktobra 2012. do 29. oktobra 2013. godine, na taksativno navedenim mjestima, među kojima je i sporno uplatno mjesto, i zaključio da je tim rješenjem obuhvaćeno i razdoblje od 3. aprila 2013. godine kada je izvršena kontrola.
- da će Ustavni sud s tim u vezi, a u kontekstu daljnjih apelantovih navoda da su redovni sudovi u istim pravnim stvarima donosili drugačije odluke, ispitati pitanje poštovanja principa pravne sigurnosti. S tim u vezi, Ustavni sud je zapazio da iz osporenih rješenja, kao i odluka koje je apelant naknadno dostavio (sudovi u Zenici i Sarajevu), proizlazi da su i ti postupci također vođeni zbog toga što apelant u vrijeme vršenja kontrole, dakle 3. aprila 2013. godine, nije imao potrebno odobrenje za rad u objektima u kojima je obavljao svoju djelatnost. Ustavni sud je konstatirao da je u nekim slučajevima odbačen zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv

apelanta i odgovornog lica jer je zaključeno da „zahtjev nije podnio ovlašteni organ za podnošenje takvog zahtjeva”. U drugom slučaju je odbijena žalba Kantonalnog poreskog ureda u Sarajevu i potvrđeno rješenje Općinskog suda kojim je obustavljen prekršajni postupak protiv apelanta „jer nije bilo dokaza da je apelant počinio prekršaj za koji se tereti”. Ustavni sud je zapazio da je, za razliku od tih odluka, u postupku koji je okončan osporenim odlukama utvrđeno da je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnio ovlašteni organ, te da je u tim postupcima redovni sud zaključio da je apelant odgovoran za prekršaj iz člana 80. ZIS-a jer je u vrijeme vršenja kontrole, 3. aprila 2013. godine, poslovao bez odobrenja nadležnog organa, a tu okolnost ne mijenja naknadno pribavljeno retroaktivno rješenje od 27. juna 2013. godine (kojim se apelantu retroaktivno odobrava rad). Ustavni sud je s posebnom zabrinutošću konstatirao da iz dostavljenih rješenja proizlazi da je prilikom donošenja odluka u predmetnom postupku, te postupcima na koje se apelant poziva, u drugostepenom postupku odlučivao isti sudija, te da nije dato bilo kakvo obrazloženje za dijametralno različit stav o istom činjeničnom i pravnom pitanju i zaključio da su postojanjem više protivrječnih odluka Kantonalnog suda u pogledu istog činjeničnog i pravnog pitanja u okolnostima konkretnog predmeta stvorene duboke i dugoročne razlike u praksi tog suda, odnosno kontinuirana nesigurnost, te da je na taj način povrijeđen princip pravne sigurnosti koji je neodvojiv element prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Moji razlozi za neslaganje s obrazloženjem i zaključcima Ustavnog suda u odnosu na Odluku AP 4017/14 su sljedeći:

Prije svega, iz obrazloženja Odluke broj AP 4017/14 kojom je usvojena apelacija, proizlazi da postoje tri sporna pitanja:

1. da je nadležnost za nadzor nad Zakonom o igrama na sreću na Ministarstvu finansija, a ne na Poreskoj upravi, a time i za inspeksijski nadzor;
2. da apelant, bez obzira na činjenicu da u toku inspeksijskog pregleda nije imao potrebno odobrenje, nije učinio prekršaj koji mu je stavljen na teret, budući da je naknadno pribavio odobrenje u kojem je retroaktivno obuhvaćeno i razdoblje kada je vršen inspeksijski pregled;
3. da postoji različita sudska praksa u istoj pravnoj situaciji, pa da to dovodi do pravne nesigurnosti u odnosu na apelanta, o kojima ću u nastavku iznijeti svoje mišljenje.

U vezi s prvim stavom Ustavnog suda, prema kojem Poreska uprava nije nadležna vršiti inspeksijski nadzor nad priređivačima igara na sreću, prije svega zapažam da je Kantonalni sud u vezi s nadležnošću za vršenje inspeksijskog nadzora nad provedbom

ZIS-a na sreću dao jasno, precizno i potpuno obrazloženje kada je istakao da je tačno da je članom 87. stav 1. ZIS-a propisano da nadzor nad primjenom tog zakona vrši Ministarstvo finansija, međutim, da je neophodno razlikovati upravni nadzor od inspekcijuskog nadzora, kojem je Ustavni sud suprotstavio stav da i inspekcijски nadzor vrši ovlaštени službenik Ministarstva finansija i da su redovni sudovi proizvoljno primijenili odredbe člana 87. ZIS-a kada su prihvatili da vode postupak po zahtjevu inspektora Poreske uprave. Smatram neophodnim ovom prilikom, u prilog stavu Kantonalnog suda, ukazati i na odredbu stava 3. člana 87. ZIS-a, prema kojoj ovlaštени službenik iz stava 1. ovog člana ima pravo u obavljanju nadzora pregledati poslovne prostorije i sve postupke koji su vezani za priređivanje igara na sreću, naprave i pomagala za priređivanje igara na sreću, naprave za nadzor nad izvođenjem igara na sreću, audio i videonaprave i pomagala, poslovne knjige, izvještaje, evidencije i druge dokumente ili podatke koji omogućavaju utvrđivanje stanja. Nesporno iz citirane odredbe stava 3. člana 87. ZIS-a, po mome mišljenju, ne proizlazi da je ovlaštени službenik Ministarstva finansija ovlaštен vršiti i inspekcijски nadzor. Ali to nikako ne derogira stav 1. prema kojem nadzor nad provedbom ZIS-a vrši Ministarstvo finansija. Naime, prema Zakonu o ministarstvima, Poreska uprava je u sastavu Federalnog ministarstva finansija koje, između ostalog, vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom, koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije u oblasti finansija, i to: doprinosa i drugih dažbina i igara na sreću i druge poslove utvrđene zakonom. U prilog mome stavu govori i odgovor na apelaciju koji je dala Poreska uprava FBiH, koja je istakla da je Poreska uprava u sastavu Ministarstva finansija, te da su Zakonom o Poreskoj upravi propisane nadležnosti Poreske uprave i da se one kreću u okviru nadležnosti samog ministarstva, dok prema svojoj unutrašnjoj organizaciji Poreska uprava u okviru svakog kantonalnog poreskog ureda ima Odsjek za inspekcijски nadzor, koji primjenom Zakona o Poreskoj upravi vrši kontrolu poreskih obveznika.

Nadalje, podsjećam na to da je u Zakonu o Poreskoj upravi FBiH u članu 1. stav 1. propisano da se tim zakonom regulira osnov za primjenu svih poreskih zakona i zakona o doprinosima u FBiH i odnosnih podzakonskih akata, te definiraju određena prekršajna djela iz oblasti poreza i sankcije za ta djela. Članom 2. tog zakona propisano je da je Zakon o Poreskoj upravi FBiH *lex specialis* u slučaju ukoliko su odredbe tog zakona **kojima se regulira inspekcijски nadzor** drugačije uređene drugim zakonima u FBiH, te **da će tada odredbe Zakona o Poreskoj upravi FBiH imati prioritet nad drugim odredbama u navedenim oblastima među kojima je i inspekcijски nadzor**. Dakle, po mome mišljenju, čak i da je Zakonom o igrama na sreću izričito isključen inspekcijски nadzor inspektora Poreske uprave, primjenom Zakona o Poreskoj upravi kao *lex specialis* zakona Poreska uprava bi imala nadležnost da vrši inspekcijски nadzor i nad provedbom Zakona o igrama na sreću. Članom 66. Zakona o Poreskoj upravi FBiH propisano je: „[...] Ako prilikom kontrole radnik Poreske uprave *otkrije kako poreski obveznik posluje*

nezakonito, tada će ovo predstavljati osnovu za privremeno obustavljanje poslovnih aktivnosti poreskog obveznika o čemu se donosi rješenje. Primjeri nezakonitog poslovanja uključuju *poslovanje bez dozvole*, neprijavljene radnike i poslovanje s robom kojoj se ne zna porijeklo”.

U konkretnom slučaju je, po mome mišljenju, činjenica da je radnik Poreske uprave prilikom inspekcijskog pregleda utvrdio da apelant posluje nezakonito jer u trenutku inspekcijskog pregleda nije posjedovao potrebno odobrenje propisano Zakonom o igrama na sreću, pa je sasvim zakonito apelantu privremeno obustavio obavljanje poslovnih aktivnosti na tom mjestu i pokrenuo prekršajni postupak. U tom postupku redovni sudovi su, po mome mišljenju, sasvim osnovano zauzeli stav da je prekršajni postupak pokrenuo ovlašteni organ i da je apelant počinio prekršaj, slijedom čega smatram da nema utemeljenja stav koji je Ustavni sud zauzeo u odnosu na ovo pitanje.

U odnosu na drugi stav da apelant, bez obzira na činjenicu da u toku inspekcijskog pregleda nije imao potrebno odobrenje, nije učinio prekršaj koji mu je stavljen na teret, budući da je naknadno pribavio odobrenje u kojem je retroaktivno obuhvaćeno i razdoblje kada je vršen inspekcijski pregled, prije svega želim naglasiti da Ustavni sud nije iznio izričit stav, odnosno nije se *explicite* izjasnio o tome da li je moguće prihvatiti naknadno izdato rješenje u situaciji kada je inspekcijskim pregledom utvrđeno da u vrijeme kada je pregled izvršen apelant nije imao odobrenje bez kojeg uopće nije mogao organizirati igre na sreću. Umjesto odgovora na ovo pitanje Ustavni sud je prešao na treće pitanje, pa jedino što se može zaključiti jeste da je prešutno prihvatio da se nezakonit rad, tj. rad bez odobrenja za organiziranje igara na sreću, može legalizirati, odnosno naknadno donesenim aktom nadležnog organa može prestati nezakonito djelovati. Čini se da je Ustavni sud pri tome zanemario obrazloženje Kantonalnog suda prema kojem je apelantov prigovor kako prvostepeni sud nije pravilno ocijenio naknadno doneseno rješenje od 27. juna 2013. godine ustvari prigovor na utvrđeno činjenično stanje, koji ne može biti istaknut u žalbi, a da pri tome Ustavni sud nije obrazložio da se i zašto se upušta u utvrđivanje činjeničnog stanja koje su utvrdili redovni sudovi.

Također, čini se da je Ustavni sud izgubio iz vida da je prihvatanje naknadno donesenog rješenja od 27. juna 2013. godine kojim je retroaktivno obuhvaćeno i razdoblje od 29. oktobra 2012. godine pa do 29. oktobra 2013. godine kao valjanog odobrenja apelantu za organiziranje igara na sreću na dan kada je vršen inspekcijski pregled, 3. aprila 2013. godine, ustvari legalizacija apelantovog ilegalnog – nezakonitog poslovanja. Međutim, podsjećam na to da niti jednim propisom nije predviđena legalizacija istog ili sličnog stanja, već zakonom propisano odobrenje za organiziranje igara na sreću mora postojati u svakom trenutku rada privrednog subjekta kakav je apelant. Uzgred, podsjećam i na to da je jedina mogućnost legalizacije zakonom propisana i moguća kod bespravno izgrađenih

stambenih ili poslovnih objekata i za to postoji jasan javni interes. Ovakvim stavom Ustavnog suda gubi se *ratio legis* bilo kojeg zakona koji zahtijeva isto ili slično odobrenje i lišava se mogućnosti sankcioniranja nezakonitog rada bilo kojeg privrednog subjekta. Zbog svega izloženog smatram da su redovni sudovi u konkretnom slučaju osporene odluke donijeli bez bilo kakve proizvoljnosti, jer je naknadno doneseno rješenje od 27. juna 2013. godine kojim je apelantu odobreno organiziranje igara na sreću moglo biti osnov za apelantov rad samo nakon datuma donošenja tog rješenja, a nikako retroaktivno, i, kao što u svome obrazloženju sugerira prvostepeni sud, umjesto prihvatanja takvog rješenja retroaktivno bilo bi razumno pokrenuti ispitivanje krivične odgovornosti lica u Ministarstvu finansija koja su donijela takvo rješenje.

U odnosu na treći stav Ustavnog suda, prema kojem je odlučnjem Kantonalnog suda u osporenim odlukama za razliku od odluka u kojima je za isto činjenično stanje pred drugim sudom odbačen zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv apelanta i odgovornog lica jer je zaključeno da „zahtjev nije podnio ovlašteni organ za podnošenje takvog zahtjeva”, odnosno odbijena žalba Kantonalnog poreskog ureda u Sarajevu i potvrđeno rješenje Općinskog suda kojim je obustavljen prekršajni postupak protiv apelanta „jer nije bilo dokaza da je apelant počinio prekršaj za koji se tereti”, povrijeđen princip pravne sigurnosti koji je neodvojiv element prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, podsjećam na dosadašnju praksu Ustavnog suda.

Prije svega, podsjećam na dosadašnji stav Evropskog suda, ali i Ustavnog suda izražen, između ostalog, i u Odluci broj *AP 758/07* od 10. juna 2009. godine kada je Ustavni sud ukazao na to da, iako takva praksa sudova i nedosljedna primjena materijalnog prava u istim ili sličnim slučajevima može voditi kršenju principa vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i principa pravne sigurnosti kao neodvojivog elementa vladavine prava, ta činjenica, sama po sebi, ne znači da je u konkretnom slučaju došlo do kršenja ustavnih prava na koja se apelant poziva.

Podsjećam i na to da je Ustavni sud u svojoj praksi često odlučivao o povredi principa pravne sigurnosti. Tako je u Odluci broj *AP 760/13* od 30. septembra 2016. godine, odlučujući o različitom tumačenju i primjeni člana 29. ZIP-a u okviru redovnih sudova raznih nivoa, pri čemu su jedni sudovi prihvatili mjenicu „bez protesta” kao vjerodostojnu ispravu u izvršnom postupku, dok su drugi (sve u odnosu na istog apelanta) odbijali takvu mjenicu insistirajući na stavu da i mjenica „bez protesta” mora biti protestirana u svrhu sticanja svojstva vjerodostojne isprave u izvršnom postupku, čime se gubio *ratio legis* odredbe člana 47. Zakona o mjenici, Ustavni sud odbio apelaciju. Pri tome je zaključio da ne postoji povreda principa pravne sigurnosti kao segmenta prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada se

ne može zaključiti da su u okolnostima konkretnog slučaja tumačenje i primjena odredbi relevantnog prava pred sudovima iste jurisdikcije, koji su pri tome i sudovi posljednje instance koji odlučuju o konkretnom pitanju, rezultirali povredom principa pravne sigurnosti kao segmenta prava na pravično suđenje. Svoje odlučnje Ustavni sud je tada obrazložio konstatacijom „da je u domaćem pravnom sistemu sada uspostavljen mehanizam kojim bi se osigurala dosljednost sudske prakse i izbjeglo usvajanje protivrječnih presuda, imajući u vidu izmjene i dopune ZPP prema kojima, kada u postupku pred prvostepenim sudom u većem broju predmeta postoji potreba da se zauzme stav o spornom pravnom pitanju koje je od značaja za odlučivanje o predmetu postupka, prvostepeni sud će po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke zahtjevom pokrenuti postupak pred Vrhovnim sudom Federacije radi rješavanja spornog pravnog pitanja. Činjenica da se radi o relativno novom mehanizmu na osnovu kojeg još uvijek nije izgrađena i obimnija praksa Vrhovnog suda, sama po sebi, imajući u vidu navedenu svrhu i cilj, ovaj mehanizam ne čini neefikasnim sredstvom u otklanjanju problema neujednačene sudske prakse koja stoji na raspolaganju i strankama u postupku i redovnim sudovima”. Dakle, iako u vrijeme donošenja osporene odluke u predmetu iz Odluke AP 760/13 takav mehanizam nije postojao, zbog čega je egzistirala različita praksa o istom činjeničnom i pravnom pitanju, Ustavni sud je zaključio da taj naknadno propisani mehanizam rješava pitanje pravne nesigurnosti, te da zbog toga ne postoji povreda principa pravne sigurnosti.

Štaviše, Ustavni sud je u situaciji kada je Kantonalni/Županijski sud u Mostaru 3. juna 2014. godine u istim činjeničnim okolnostima – isti apelant, isti događaj, isti razlozi – donio odluku koja je identična osporenim odlukama u apelaciji koja je predmet ove odluke, svojom odlukom broj AP 3737/14 od 3. marta 2016. godine odbacio apelaciju istog apelanta i njegovog odgovornog lica kao *prima facie* neosnovanu. Ustavni sud je, naime, u Odluci broj AP 3737/14 istakao: „Nadalje, utvrđeno je da apelanti tvrde da su kritične prilike imali odobrenje nadležnog organa za priređivanje igre na sreću – klađenja na sportske rezultate i druge neizvjesne događaje i za takvu tvrdnju su dostavili rješenje Federalnog ministarstva finansija datirano na 27. juni 2013. godine. Međutim, utvrđeno je da je, u smislu tako iznijetih žalbenih tvrdnji, apelantima istaknuto da im je stavljeno na teret da su 2. i 3. aprila 2013. godine priređivali navedene igre bez odobrenja nadležnog organa, pa je stoga, s obzirom na datum izdavanja rješenja koje su dostavili, sasvim jasno da u vrijeme za koje se terete nisu imali potrebno odobrenje, i to bez ulaženja u valjanost samog rješenja iz kojeg je evidentno da im se odobrenje daje retroaktivno. Shodno navedenom, sud je odlučio kao u dispozitivu rješenja.” Dakle, zaključujem da je Ustavni sud u navedenoj odluci odlučio da je apelacija *prima facie* neosnovana iako je i tada osporavana nadležnost Poreske uprave za vršenje inspekcijiskog nadzora, a redovni sudovi nisu prihvatili naknadno doneseno (isto) rješenje kojim se apelantu retroaktivno odobrava

organiziranje igara na sreću, te iako je (isti) apelant isticao da je u njegovom slučaju povrijeđen princip pravne sigurnosti.

Dovodeći navedeno u vezu sa stavom Ustavnog suda, prema kojem su postojanjem više protivrječnih odluka Kantonalnog suda u pogledu istog činjeničnog i pravnog pitanja u okolnostima konkretnog predmeta stvorene duboke i dugoročne razlike u praksi tog suda, odnosno kontinuirana nesigurnost, te da je na taj način povrijeđen princip pravne sigurnosti koji je neodvojiv element prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, nažalost moram istaći dva argumenta: prvi je da iz odgovora Općinskog suda, koji je donio prvostepenu osporenu odluku, proizlazi da je nakon donošenja osporenih odluka praksa u cijeloj Federaciji BiH već ujednačena i da svi sudovi o pitanjima koja su predmet ove apelacije sude identično (iako ponovo podsjećam da su i sudovi u Mostaru iz Odluke Ustavnog suda broj *AP 3737/14* u isto vrijeme kada su donesene osporene odluke odlučivali na identičan način kao sudovi u Sarajevu u osporenim odlukama), čime je riješeno pitanje protivrječnih odluka o istim činjeničnim i pravnim pitanjima, što Ustavni sud, čini se, nije imao u vidu prilikom svog odlučanja, za razliku od budućeg mehanizma iz Odluke Ustavnog suda broj *AP 760/13*. S druge strane, za mene je veoma zabrinjavajuće da upravo Ustavni sud o istim činjeničnim i pravnim pitanjima sudi različito, uz to bez obrazloženja za promjenu svoje prakse. Naime, nesporno je da je različitu praksu sudova o istim činjeničnim i pravnim pitanjima trebalo ujednačiti, pogotovo što su kantonalni sudovi u slučajevima kao što je konkretni – posljednja instanca. Međutim, osporene odluke (kao ni odluke sudova u Mostaru o kojima je Ustavni sud odlučio u Odluci *AP 3737/14*) nisu one koje treba mijenjati, odnosno usklađivati. Odluke redovnih sudova kojima se Poreskoj upravi osporava nadležnost da vrši inspekcijски nadzor u provedbi Zakona o igrama na sreću i odluke kojima se priznaje naknadno doneseno rješenje Ministarstva finansija kao odobrenje za organiziranje igara na sreću s retroaktivnim dejstvom, iako ono nije postojalo u vrijeme vršenja inspekcijskog nadzora, jesu odluke koje treba uskladiti s osporenim odlukama koje su predmet ove apelacije i odlukama koje su bile predmet ocjene u Odluci Ustavnog suda broj *AP 3737/14*, a donesene su, po mome mišljenju, u skladu sa svim standardima prava na pravično suđenje, uključujući i princip pravne sigurnosti.

Slijedi da apsolutno nisam u mogućnosti da se saglasim sa zaključkom koji je usvojila većina Ustavnog suda u vezi s ovim pitanjem. Uz dužno poštovanje, ovom prilikom izražavam svoje neslaganje.

Предмет број АП 204/15

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ И
МЕРИТУМУ**

Апелација Росе Владичић поднесена против Пресуде Окружног суда у Требињу број 15 0 У 002221 14 У од 16. децембра 2014. године, Рјешења Министарства правде Републике Српске број 08.030/059-4385/14 од 14. јула 2014. године и Рјешења Казнено-поправног завода Фоча број 01-431/14 од 25. јуна 2014. године

Одлука од 11. октобра 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 204/15**, рјешавајући апелацију **Росе Владичић**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 11. октобра 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Росе Владичић.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Требињу број 15 0 У 002221 14 У од 16. децембра 2014. године.

Предмет се враћа Окружном суду у Требињу, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу с чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Требињу да, у складу с чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Роса Владичић (у даљњем тексту: апеланткиња), коју заступа Миле Чајевић, адвокат из Фоче, поднијела је 15. јануара 2015. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Требињу (у даљњем тексту: Окружни суд) број 15 0 У 002221 14 У од 16. децембра 2014. године, Рјешења Министарства правде Републике Српске (у даљњем тексту: Министарство) број 08.030/059-4385/14 од 14. јула 2014. године и Рјешења Казнено-поправног завода Фоча (у даљњем тексту: КПЗ) број 01-431/14 од 25. јуна 2014. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда, Министарства и КПЗ-а затражено је 20. децембра 2016. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Уставни суд је, на основу члана 34 Правила Уставног суда, 17. јула 2017. године од Народне скупштине Републике Српске и Министарства рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске затражио одговор и тумачење одредбе члана 42 став 2 Закона о пензијском и инвалидском осигурању (у даљњем тексту: Закон о ПИО).

4. Окружни суд и Министарство доставили су одговоре на апелацију 29. децембра 2016. године, а КПЗ 4. јануара 2017. године. Народна скупштина Републике Српске и Министарство рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске доставили су одговоре 1. односно 21. августа 2017. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

6. Апеланткиња је била запослена у КПЗ-у на пословима социјалног радника. По занимању је дипломирани специјални педагог (висока стручна спрема).

7. Рјешењем КПЗ-а број 01-431/14 од 25. јуна 2014. године апеланткињи је 15. јула 2014. године престао радни однос на пословима социјалног радника јер је испунила услове за остваривање права на пензију. У образложењу рјешења је наведено да је апеланткиња 15. јула 2014. године навршила 60 година, пет мјесеци и седам дана живота и 38 година, пет мјесеци и 27 дана стажа осигурања. Полазећи од одредби члана 35 став 1 тачка г) Закона о извршењу кривичних санкција Републике Српске (у даљњем тексту: ЗИКС) у вези с чланом 7 Закона о измјенама и допунама ЗИКС-а и на основу члана 42 став 2 Закона о ПИО, директор КПЗ-а донио је наведено рјешење којим апеланткињи престаје радни однос.

8. Апеланткиња се против рјешења КПЗ-а жалила Министарству које је Рјешењем број 08.030/059-4385/14 од 14. јула 2014. године апеланткињину жалбу одбило као неосновану. У образложењу рјешења Министарство је навело да је првостепени орган доносећи оспорено рјешење правилно примијенио позитивноправне прописе.

9. Одлучујући о апеланткињиној тужби којом је покренула управни спор против другостепеног рјешења Министарства, Окружни суд је донио Пресуду број 15 0 У 002221 14 У од 16. децембра 2014. године којом је тужбу одбио као неосновану.

10. У образложењу пресуде је наведено да је апеланткиња у тужби истакла да је доношењем првостепеног и другостепеног управног акта постала жртва дискриминације забрањене чланом 10 Устава Републике Српске и другим инструментима за заштиту људских права, с обзиром на то да је одредбама члана 42 став 2 Закона о ПИО у вези с чланом 7 Закона о измјенама и допунама ЗИКС-а као жена доведена у неравноправан положај у односу на мушкарце. Наведено је да је апеланткиња у тужби истакла да јој у конкретном случају престанак радног односа зависи директно од воље послодавца, који својом вољом бира и одлучује да ли ће, када и којој од радница и према којем основу донијети рјешење о престанку радног односа, односно да ли ће донијети рјешење по којем радници престаје радни однос када наврши 58 година живота и 35 година стажа осигурања (члан 42 став 2 Закона о ПИО) или ће оставити радницу у радном односу док не наврши 60 година живота и 40 година пензијског стажа (по члану 42 став 1 Закона о ПИО). Даље је наведено да апеланткиња сматра да су мушкарци запослени у КПЗ-у стављени у повољнији (привилеговани) положај у односу на жене, јер мушкарцима радни однос престаје након испуњења законских услова, односно независно од воље послодавца, што значи да могу радити до остваривања права на „пуну” пензију.

11. Окружни суд је утврдио да су првостепени и другостепени управни акти, који чине правно јединство, правилни и законити. Утврђено је да је директор КПЗ-а, у складу с одредбама ЗИКС-а, одлучивао о апеланткињином радноправном статусу и на основу измијењене одредбе члана 35 став 1 тачка г) ЗИКС-а донио рјешење о престанку радног односа апеланткињи, јер је испунила услове за остваривање права на старосну пензију, у складу с прописима који уређују област пензијског и инвалидског осигурања. Такође је утврђено да је другостепени орган одлучујући о апеланткињиној жалби изјављеној против наведеног рјешења правилно поступио када је жалбу одбио као неосновану, сматрајући да је првостепено рјешење продукт потпуно и тачно утврђеног чињеничног стања и правилне примјене закона. У односу на наводе тужбе да су првостепена и другостепена одлука туженог дискриминисале апеланткињу по основу пола, те да је као жена доведена у неравноправан положај у односу на мушкарце, јер јој радни однос у наведеном случају зависи директно од воље послодавца, што може довести у ситуацију произвољности у примјени прописа и довести једну групу радника у повољнији положај у односу на другу, Окружни суд је закључио да истакнути наводи нису основани. Наведено је да су одредбом члана 35 ЗИКС-а прописани услови под којима запосленом у установи престаје радни однос, па је један од њих и испуњење услова за остваривање права на старосну пензију. Тачно је, како је даље истакнуто, да је Закон о ПИО предвидио различиту могућност остваривања права на старосну пензију по основу пола на начин што је одредио права на старосну пензију са 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања (члан 41) или 60 година живота и 40 година пензијског стажа (члан 42 став 1), а при том је прописао да осигураник жена која нема навршених 65 година живота има право на старосну пензију када наврши 58 година живота и 35 година стажа осигурања.

12. Окружни суд је истакао да дискриминација у суштини представља неоправдану повреду принципа једнаких права и обавеза, међутим, постоје и случајеви оправдане и дозвољене повреде тог принципа, а што се постиже како прописима тако и мјерама и праксом којом се одређене групе стављају у другачији положај, тако што им се омогућава лакше остваривање неких права. Ради се о мјерама које имају оправдан циљ и њихова суштина је да нису неправедне. Истакнуто је да Закон о забрани дискриминације предвиђа изузетке од принципа једнаког поступања, па прописује да се законске мјере и радње неће сматрати дискриминационим када се свде на неповољно разликовање или различито поступање ако су засноване на објективној и разумној оправданости. Ради се о посебним мјерама које се спроводе ради потицања стварне једнакости односно посебним позитивним мјерама које подразумевају намјерно давање предности некој групи ради отклањања стварне

неједнакости, односно о смањењу постојеће неједнакости у друштву. Закључено је да прописивање повољнијих услова за остваривање права на старосну пензију за жене представља позитивну односно обрнуту дискриминацију, односно афирмативну акцију која у суштини не представља дискриминацију већ управо дозвољен изузетак од принципа једнаког поступања. Имајући у виду наведено, Окружни суд је сматрао да нису основане тврдње из тужбе да је доношењем оспореног рјешења апеланткиња постала жртвом дискриминације.

13. Код таквог стања ствари, по оцјени Окружног суда, нису остварени разлози из члана 10 Закона о управним споровима за поништење оспореног акта, те је апеланткињина тужба одбијена као неоснована, сходно члану 31 ст. 1 и 2 истог закона.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апеланткиња сматра да су јој оспореним одлукама повријеђена права из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција) и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, затим право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење и имовину, затим члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, као и право из чл. 6 и 7 (а), (i) и (ii) Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима (у даљем тексту: Међународни пакт) и права из члана 5 (е) и (и) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације. Истакла је да јој је право на правично суђење повријеђено због произвољне примјене материјалног права, укључујући и повреду принципа владавине права и правне сигурности као аспеката права на правично суђење. Надаље је истакла да јој је право на имовину повријеђено јер је „умањена или непуна пензија” коју је апеланткиња остварила знатно нижа од плате коју би примала да је остала у радном односу, а плата је несумњиво имовина која ужива заштиту члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Затим, апеланткиња сматра да јој је повријеђено право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције по основу полне припадности, а у вези с правом на правично суђење и имовину, као и право на општу забрану дискриминације из члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију. Такође, сматра да јој је повријеђено и право на рад загарантовано Међународним пактом због дискриминације на полном основу.

15. У исцрпној апелацији апеланткиња је истакла да је чланом 42 став 2 Закона о ПИО прописано да осигураник жена која нема навршених 65 година живота има право на старосну пензију када наврши 58 година живота и 35 година стажа осигурања, те да се наведена законска одредба односи искључиво на жене. Међутим, када се та законска одредба доведе у контекст с цитираном одредбом ЗИКС-а, по апеланткињином мишљењу, јасно је да је апеланткиња као жена стављена у неравноправан положај у односу на мушкарце. Истакла је да је у конкретном случају КПЗ као њен послодавац произвољно примијенио материјално право када је закључио да је апеланткињи престао радни однос јер је испунила услове за пензију из члана 42 став 2 Закона о ПИО. За разлику од жена, мушкарцима запосленим у КПЗ-у радни однос престаје након испуњења законских услова за одлазак у старосну пензију (60 година живота и 40 година пензијског стажа из члана 42 став 1 Закона о ПИО), дакле, како сматра апеланткиња, независно од воље послодавца. То, по апеланткињином мишљењу, значи да они могу радити до остваривања права на „пуну” пензију, за разлику од запослених жена којим престанак радног односа, а тиме и право на остваривање „пуне” пензије, зависи од воље послодавца. Како се у конкретном случају обје групе лица, и мушкарци и жене, налазе у истој чињенично правној ситуацији, између осталог и због тога што су сви запослени у истој јавној установи, апеланткиња закључује да је она као жена жртва забрањене дискриминације по полном основу, јер је стављена у неравноправан дискриминирајући положај у односу на мушкарце. У односу на тврдње Окружног суда дате у образложењу оспорене пресуде да прописивање повољнијих услова за остваривање права на старосну пензију за жене представља позитивну односно афирмативну акцију, апеланткиња наводи да право жена да могу раније отићи у старосну пензију јесте њихова привилегија, али само под условом ако је апеланткињи као жени дато законско право да она својом вољом одлучује да ли ће ту привилегију користити или не, а не да о њеној привилегији одлучује послодавац својом вољом. У супротном, апеланткињина повластица постаје послодавчево право (а не њезина привилегија), које он може искористити и када апеланткињи није у интересу да признату повластицу користи, као што се у конкретном случају и десило.

16. Апеланткиња се позвала и на чл. 2 и 6 став 1 тачка а. Закона о забрани дискриминације, као и на чл. 2 став 1 и 13 Закона о равноправности сполова у БиХ.

б) Одговор на апелацију

17. Окружни суд је истакао да у поступку пред тим судом нису повријеђена апеланткињина уставна права на која се позвала у апелацији. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

18. Министарство је у одговору на апелацију навело да се тај орган приликом доношења оспорене одлуке кретао у границама овлашћења прописаних цитираним законима, из чега произилази да нису основани наводи о повреди права на која се апеланткиња позвала у апелацији.

19. У одговору на апелацију КПЗ је између осталог истакао да полна дискриминација предвиђена чланом 42 став 2 Закона о ПИО има оправдан циљ и да њена суштина није неправедна. Наведено је да су жене као радници поред радног односа предодређене рађању и доношењу потомства, те их је законодавац ставио у другачији повлашћенији положај који им омогућава лакше остваривање права из радног односа. Стога прописивање повољнијих услова за остваривање права на старосну пензију за жене представља афирмативну акцију, односно дозвољен изузетак од принципа једнаког поступања. Наведено је, како је даље истакнуто, предвиђено и у Закону о забрани дискриминације БиХ гдје је прописано да се одређене мјере и радње неће сматрати дискриминацијом осим ако су засноване на објективној и разумној оправданости. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

20. Народна скупштина Републике Српске је у одговору истакла да је основни разлог и сврха одредбе члана 42 став 2 Закона о ПИО „цјелисходна процјена законодавца да је, с обзиром на значај, улогу и положај жене у друштву, оправдано прописивање повољнијих услова за остваривање права на старосну пензију у односу на општи услов за остваривање тог права, односно 65 година живота и 15 година радног стажа осигурања. Прописивање повољнијих услова, како је наведено, не представља дискриминацију осигураника жене, него даје могућност ранијег остваривања права на старосну пензију коју осигураник жена може да користи, али није обавезна да то учини”.

21. Министарство рада и борачко-инвалидске заштите навело је да прописивање повољнијих услова за остваривање права на старосну пензију у односу на општи услов (65 година живота и 15 година стажа осигурања) „не представља дискриминацију осигураника жене, него даје могућност ранијег остваривања права на старосну пензију коју осигураник жена може да користи, али није обавезна да то учини”. Сматрају да у конкретном случају проблем може да буде основ за престанак радног односа у смислу ЗИКС-а.

V. Релевантни прописи

22. У **Закону о извршењу кривичних санкција Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске” бр. 12/10 и 117/11) релевантне одредбе гласе:

Члан 35. став 1. тачка г и ст. 2. и 3.

Престанак радног односа

Запосленом у Установи престаје радни однос:

г) испуњавањем законом прописаних услова који се односе на године стажа осигурања и старосну доб за пензионисање у складу са законом којим се прописује питање пензијско-инвалидског осигурања,

О престанку радног односа доноси се рјешење.

Против рјешења о престанку радног односа може се изјавити жалба министру у року од осам дана од дана пријема рјешења.

23. У **Закону о измјенама и допунама Закона о извршењу кривичних санкција Републике Српске** („Службени гласник Републике Српске” број 98/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 7.

У члану 35. у ставу 1. тачка г) мијења се и гласи:

„г) када испуни услове за остваривање права на старосну пензију у погледу година живота и стажа осигурања према прописима који уређују област пензијског и инвалидског осигурања или кад наврши године живота и пензијски стаж за остваривање права на старосну пензију према прописима који уређују област пензијског и инвалидског осигурања,”.

24. У **Закону о пензијском и инвалидском осигурању** („Службени гласник Републике Српске” бр. 134/11, 82/13 и 103/15) релевантне одредбе гласе:

Члан 22.

Пензијски стаж

Пензијски стаж на основу којег се остварују права из пензијског и инвалидског осигурања обухвата стаж осигурања и посебан стаж.

Старосна пензија

Члан 41.

Право на старосну пензију има осигураник када наврши 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања.

Члан 42.

(1) Осигураник који нема навршених 65 година живота има право на старосну пензију када наврши 60 година живота и 40 година пензијског стажа.

(2) Осигураник жена која нема навршених 65 година живота има право на старосну пензију када наврши 58 година живота и 35 година стажа осигурања.

(3) Изузетно од става 1. овог члана, право на старосну пензију има полицајски службеник, службеник Судске полиције Републике Српске и припадник службе обезбјеђења - полицајац казнено-поправне установе у Републици Српској када наврши 40 година пензијског стажа, без обзира на године живота.

25. У **Закону о забрани дискриминације** („Службени гласник Босне и Херцеговине” бр. 59/09 и 66/16) релевантне одредбе гласе:

Члан 2. став 1.

(1) Дискриминацијом, у смислу овог закона, сматраће се свако различито поступање, укључујући свако искључивање, ограничавање или давање предности утемељено на стварним или претпостављеним основама према било којем лицу или групи лица и онима који су с њима у родбинској или другој вези на основу њихове расе, боје коже, језика, вјере, етничке припадности, инвалидитет, животна доб, националног или социјалног поријекла, везе с националном мањином, политичког или другог увјерења, имовног стања, чланства у синдикату или другом удружењу, образовања, друштвеног положаја и пола, сексуалне оријентације, родног идентитета, полних карактеристика, као и свака друга околност која има за сврху или посљедицу да било којем лицу онемогући или угрожава признавање, уживање или остваривање на равноправној основи, права и слобода у свим областима живота.

Члан 6. став 1. тачка а.

Овај закон примјењује се на поступање свих јавних тијела на нивоу државе, ентитета, кантона и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, општинских институција и тијела, те правних лица с јавним овлашћењима, као и на поступање свих правних и физичких лица, у свим а посебно у сљедећим областима:

а) запошљавања, рада и радних услова, укључујући приступ запослењу, занимању и самозапошљавању као и радне услове, накнаде, напредовања у служби и отпуштања с посла;

(...)

VI. Допустивост

26. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд има и апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

27. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

28. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број 15 0 У 002221 14 У од 16. децембра 2014. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, апеланткиња је оспорену пресуду примила 24. децембра 2014. године, а апелација је поднесена 15. јануара 2015. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

29. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

30. Апеланткиња сматра да јој је оспореним одлукама повријеђено право из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, затим право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење и имовину, члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, као и право из чл. 6 и 7 (а), (i) и (ii) Међународног пакта и права из члана 5 (е) и (и) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације.

Право на правично суђење

31. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) *Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.*

32. Члан 6 став 1 Европске конвенције у првој реченици утврђује:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

33. Прије свега, у конкретном случају је потребно одговорити на питање да ли предметни поступак има карактер „спора” у којем су утврђивана апеланткињина „грађанска права и обавезе”. Уставни суд указује на сопствену јуриспруденцију и на праксу Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) према којима појам „спора” у смислу значења члана 6 став 1 Европске конвенције подразумева „све поступке чији је резултат пресудан за приватна права и обавезе” (види, Уставни суд, Одлука број АП 540/04 од 18. јануара 2005. године, став 20; и Европски суд, *Ringeisen против Аустрије*, пресуда од 28. јуна 1978. године, серија А, број 13, став 94).

34. Како се предметни поступак односи на радни спор, дакле на предмет грађанскоправне природе, то су члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члан 6 став 1 Европске конвенције примјењиви у конкретном случају. Према томе, Уставни суд мора испитати да ли је поступак пред судом био правичан онако како то захтијевају наведене одредбе.

35. Уставни суд надаље истиче да апеланткиња сматра да јој је повријеђено право на правично суђење због произвољне примјене материјалног права.

36. С тим у вези, Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

37. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивноправне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда како у поступку утврђивања чињеница тако и примјене релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног, Уставни суд подсјећа и на то да је у више својих одлука истакао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка једном правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље и, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која апеланткиња поставља, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољној примјени материјалног права.

38. У конкретном случају, Уставни суд запажа да је у поступку утврђено да је апеланткиња напунила 60 година живота и 38 година стажа осигурања. Уставни суд истиче да су чланом 42 став 1 Закона о ПИО прописани општи услови за остваривање права на старосну пензију за све осигуранике (мушкарце и жене), и то када наврше 60 година живота и 40 година пензијског стажа, а чланом 41 Закона о ПИО прописано је да право на старосну пензију имају сви осигураници када наврше 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања. Насупрот наведеним општим условима за стицање права на старосну пензију за све осигуранике, чланом 42 став 2 Закона о ПИО прописано је да осигураник жена која нема навршених 65 година живота има право на старосну пензију када наврши 58 година живота и 35 година стажа осигурања.

39. Доводећи наведене одредбе у везу с чињеницама конкретног предмета, Уставни суд запажа да је оспореним одлукама апеланткињи утврђен престанак радног односа на основу члана 35 став 1 ЗИКС-а у вези с чланом 7 Закона о измјенама и допунама ЗИКС-а и чланом 42 став 2 Закона о ПИО. Даље, Уставни суд запажа да из апеланткињиних навода произилази да њен радни однос није могао *ex lege* престати због наводних испуњавања законских услова за остваривање права на пензију у погледу година живота и стажа осигурања сходно члану 42 став 2 Закона о ПИО. У вези с тим, Уставни суд запажа да су чланом 42 став 2 Закона о ПИО прописани повољнији услови за остваривање права на старосну пензију жени осигуранику у односу на осигуранике мушкарце. Дакле, законодавац је направио различит законски третман осигураника, и то на основу пола. У вези с тим, Уставни суд истиче да је Народна скупштина Републике Српске као доносилац Закона о ПИО у одговору

навела да је основни разлог и сврха одредбе члана 42 став 2 Закона о ПИО сврховита процјена законодавца да је, с обзиром на значај, улогу и положај жене у друштву, оправдано прописивање повољнијих услова за остваривање права на старосну пензију у односу на општи услов за остваривање тог права, те да наведена одредба не представља дискриминацију осигураника жене, него даје могућност ранијег остваривања права на старосну пензију коју осигураник жена може да користи, али није обавезна да то учини. Осим тога, Уставни суд истиче да је у одговору ресорног министарства које се бави политиком рада наведено да у апеланткињином случају проблем може да буде основ за престанак радног односа у смислу ЗИКС-а. У конкретном случају апеланткиње је, на основу њеног права на повољније стицање старосне пензије (заснованог на полној разлици), али не и на основу њеног захтјева да користи то право, примјеном наведених одредби ЗИКС-а престао радни однос. Имајући у виду аутентично тумачење закона које је дао сам законодавац, Уставни суд запажа да је у конкретном случају правилном примјеном Закона о ПИО, на који упућују одредбе члана 35 став 1 г) ЗИКС-а, апеланткињин престанак радног односа зависио од њезиног захтјева да оствари право на пензију под повољнијим условима, који апеланткиња није поднијела. Полазећи од наведеног, Уставни суд закључује да је у конкретном случају апеланткињин послодавац доносићи оспорено рјешење о престанку радног односа произвољно примијенио наведене одредбе ЗИКС-а у вези с одредбом члана 42 став 2 Закона о ПИО, будући да из садржаја наведене одредбе и читовања Народне скупштине Републике Српске и надлежног министарства произилази да се ради о праву, а не о обавези осигураника. Дакле, примјена наведене одредбе, супротно резонувању у оспореним одлукама, представља диспозицију осигураника, а не подразумемијева престанак радног односа *ex lege*.

40. Осим тога, Уставни суд указује на то да је приликом доношења одлуке о овој апелацији имао у виду и своју одлуку у предмету број АП 2184/09 у којем је разматрао слична правна питања која су се тичала престанка радног односа због испуњења услова права на пензију према Закону о пензијском и инвалидском осигурању ФБиХ. У наведеном предмету апелант је, између осталог, тврдио да му је незаконито престао радни однос јер му је у пензијски стаж урачунат посебан стаж у двоструком трајању. Одговарајући на питање да ли је Законом о пензијском и инвалидском осигурању прописано обавезно урачунавање посебног стажа из члана 94 тог закона у пензијски стаж, или је наведеним законом остављена могућност избора (заинтересованим лицима) да одлуче да ли ће им се у пензијски стаж урачунати (и) посебан стаж, Уставни суд је закључио да, а што у битном апеланткињин случај разликује од тог предмета, имајући у виду одредбе члана 82 став 1 тачка 1, као и члана 94 став 1

Закона о пензијском и инвалидском осигурању, тај закон није прописао могућност заинтересованим лицима да одлуче да ли ће им се у пензијски стаж урачунати (и) посебан стаж из члана 94 тог закона, што онда значи да је релевантним одредбама тог закона прописано обавезно урачунавање посебног стажа у пензијски стаж оним лицима која су у релевантном периоду учествовала у припремама за одбрану или у одбрани Босне и Херцеговине. Стога је у наведеном предмету Уставни суд утврдио да не постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у ситуацији када је редовни суд јасно и аргументовано образложио своје одлуке, односно да је апеланту радни однос код туженог престао по сили закона, тј. због испуњавања услова за старосну пензију, због чега није постојао правни основ да га тужени врати на посао, односно зашто му је успостављено право на пензију (види, Уставни суд, Одлука број АП 2184/09 од 13. јуна 2012. године, доступна на интернет-страници Уставног суда www.ustavisud.ba).

41. Уставни суд, такође, запажа да сличним одредбама о испуњавању услова за старосну пензију у Закону о пензијском и инвалидском осигурању Федерације БиХ („Службене новине ФБиХ” бр. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 и 55/12) није прописана могућност повољнијег права на пензију за жене осигуранике.

42. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да постоји кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је редовни суд у коначници у оспореној одлуци произвољно примијенио материјално право на апеланткињину штету.

Остали наводи

43. Уставни суд сматра да, с обзиром на закључке у погледу повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, није потребно посебно разматрати остале апеланткињине наводе који се односе на право из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, затим право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, као и право из чл. 6 и 7 (а), (i) и (ii) Међународног пакта, те права из члана 5 (е) и (и) Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације.

VIII. Закључак

44. Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до кршења права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је редовни суд у коначници у оспореној одлуци произвољно примијенио материјално право на апеланткињину штету закључивши да се право на одлазак у пензију под повољнијим условима остварује *ex lege*, иако из релевантних одредби Закона о ПИО и очитовања законодавца произилази да се ради о праву осигураника које се остварује само на захтјев осигураника.

45. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

46. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 717/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija B. Đ. i drugih podnesena protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 055339 14 Rev od 18. novembra 2014. godine, presude Okružnog suda u Banja Luci broj 71 0 P 055339 13 Gž od 7. maja 2014. godine i presude Osnovnog suda u Banja Luci broj 71 0 P 055339 05 P od 30. augusta 2013. godine

Odluka od 11. oktobra 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 717/15**, rješavajući apelaciju **B. Đ. i dr.** na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. oktobra 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija B. Đ., M. Đ., V. Đ. Š. i T. Đ. K. izjavljena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 055339 14 Rev od 18. novembra 2014. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 055339 13 Gž od 7. maja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 055339 05 P od 30. augusta 2013. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. B. Đ., M. Đ., V. Đ. Š. i T. Đ. K. (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Banje Luke, koje zastupaju Dragan Stupar i Aleksandar Čorni, advokati iz Banje Luke, podnijeli su 14. februara 2015. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 71 0 P 055339 14 Rev od 18. novembra 2014. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 055339 13 Gž od 7. maja 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 055339 05 P od 30. augusta 2013. godine. Pismenim podneskom od 29. februara

2016. godine apelanti su zatražili da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi se odložilo izvršenje Presude Vrhovnog suda broj 71 0 P 055339 14 Rev od 18. novembra 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Odlučujući o zahtjevu za donošenje privremene mjere Ustavni sud je donio odluku broj *AP 717/15* kojom je odbio zahtjev (vidi, Ustavni sud, Odluka o privremenoj mjeri broj *AP 717/15* od 6. aprila 2016. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Okružnog suda, Osnovnog suda i Pravobranilaštva Republike Srpske kao zakonskog zastupnika tužene Republike Srpske (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je 8. marta 2016. godine da dostave odgovor na apelaciju.

4. Učesnici u postupku su dostavili odgovore na apelaciju u periodu od 15. marta do 7. aprila 2016. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelanti su tužbom kod Osnovnog suda pokrenuli parnični postupak protiv tužene radi naknade štete. Tužbu su utemeljili na činjenicama da su 1993. godine sa K. T. i E. T. zaključili ugovor o zamjeni nekretnina, da su K. T. i E. K. u sudskom postupku zatražili poništenje ugovora o zamjeni i da su u tom postupku donesene različite presude. Prema presudi drugostepenog suda u tom postupku kojom je tužbeni zahtjev K. T. i E. K. usvojen i ugovor o zamjeni nekretnina poništen, apelanti su u decembru 2005. godine deložirani iz zamijenjenih nekretnina (stambenog i poslovnog prostora). Kako je konačnom odlukom u tom postupku ipak utvrđeno da je ugovor o zamjeni nekretnina pravno valjan i nakon toga pokrenut postupak protivizvršenja radi vraćanja u posjed, apelanti su tužbu za naknadu štete utemeljili na ponašanju pravosudnih organa tužene zbog kojih su pretrpjeli štetu. Podnesenom tužbom su zatražili da im tužena nadoknadi nematerijalnu štetu (za pretrpljene duševne boli i strah, kao i za umanjenje društvenog ugleda i časti) i materijalnu štetu (na ime izgubljene dobiti, za izvršena ulaganja i devastirane mašine).

7. Osnovni sud je Presudom broj 71 0 P 055339 05 P od 30. augusta 2013. godine, koja je potvrđena presudama Okružnog suda i Vrhovnog suda, odbio u cjelini tužbeni zahtjev apelanata za naknadu materijalne i nematerijalne štete, uz obavezu apelanata da

tuženoj nadoknade troškove parničnog postupka u iznosu od 22.150,00 KM. Osnovni sud je nakon analize i ocjene velikog broja dokaza naveo nesporne činjenice među strankama, i to: da su apelanti u decembru 2005. godine bili u posjedu zamijenjenih nekretnina koje su u postupku izvršenja morali predati u posjed tužiocima K. T. i E. T, da je konačnom presudom utvrđeno da je ugovor o zamjeni tih nekretnina pravno valjan i da su apelanti pokrenuli postupak protivizvršenja protiv K. T. i E. T. Među parničnim strankama je u konkretnom postupku bilo sporno da li je tužena odgovorna za štetu koja je apelantima nastala uslijed deložacije iz predmetnih (zamijenjenih) nekretnina. S tim u vezi, Osnovni sud je naveo sadržaj odredaba čl. 154. i 172. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), napominjući da su pretpostavke za naknadu štete postojanje štetne radnje, uzročne veze i odgovornosti za štetu, a da je u članu 172. ZOO jasno propisano da pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi s vršenjem svojih funkcija. Tužba u konkretnoj pravnoj stvari, kako je dalje obrazloženo u presudi, podnesena je protiv tužene čiji su sudovi kao dio sudske vlasti donijeli odluke zbog kojih apelanti smatraju da im je nanesena šteta (nematerijalna i materijalna). Međutim da bi se moglo govoriti o odgovornosti za štetu tužene u građanskopravnom smislu, potrebno je ispunjenje sljedećih uvjeta: protivpravnost radnje kojom je uzrokovana šteta, postojanje štete za drugo lice, uzročna veza između protivpravne radnje i nastupjele štete, s tim što svi naprijed navedeni uvjeti moraju biti kumulativno ispunjeni. U konkretnom slučaju, kako je dalje obrazloženo, tužena je odgovorna po načelu objektivne odgovornosti (ne zahtijeva se krivica), ali apelanti niti jednim dokazom koji su izveli u postupku nisu dokazali protivpravnost radnji tužene odnosno sudova, već upravo suprotno, dokazali su da su sudovi proveli deložaciju na osnovu pravomoćne presude i pravomoćnog rješenja o izvršenju. O odgovornosti tužene u konkretnom slučaju bi, prema mišljenju Osnovnog suda, moglo biti riječi samo u slučaju da su apelanti uspjeli dokazati da im je šteta pričinjena nezakonitim ili nepravilnim radom suda (sudije ili službenika suda) i da su to učinili namjerno ili iz grube nepažnje. Iz rezultata dokaznog postupka, kako je zaključio Osnovni sud, ne proizlazi da su sudije ili službena lica postupali nezakonito i nepravilno, zbog čega je tužbeni zahtjev apelanata za naknadu štete odbijen kao neosnovan.

8. Okružni sud je Presudom broj 71 0 p 055339 13 Gž od 7. maja 2014. godine žalbu apelanata odbio i prvostepenu presudu potvrdio. U obrazloženju presude su ponovljena činjenična utvrđenja prvostepenog suda, te je naglašeno da su apelanti na osnovu pravomoćne presude deložirani iz zamijenjenih nekretnina u decembru 2005. godine i da je taj pravni osnov (presuda Okružnog suda) u revizionom postupku ukinut presudom Vrhovnog suda. Međutim, nakon toga je apelantima u postupku protivizvršenja omogućeno da traže vraćanje onog što su tražioci izvršenja K. T. i E. T. izvršenjem dobili, dakle da zaštite svoja imovinska prava. Pretpostavke odgovornosti za štetu tužene u konkretnom

slučaju su nezakonit i nepravilan rad suda, postojanje štete koja je nastala, ali i uzročna veza između nezakonitog i nepravilnog rada suda i nastale štete, koje se moraju kumulativno ispuniti. Kako iz činjeničnog stanja koje je prvostepeni sud pravilno i potpuno utvrdio proizlazi da apelanti nisu dokazali da im je šteta prouzrokovana grubom nepažnjom ili namjerom kao posljedicom nezakonitog rada suda ili sudije koji je učestvovao u donošenju rješenja o izvršenju, žalba apelana je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

9. Vrhovni sud je Presudom broj 71 0 P 055339 14 Rev od 18. novembra 2014. godine odbio reviziju apelana izjavljenu protiv drugostepene presude. Vrhovni sud je ocijenio da je drugostepena presuda pravilna i da je revizioni prigovori ne dovode u sumnju. U obrazloženju presude je navedeno da zakonski osnov odgovornosti države odnosno entiteta za štetu zbog nezakonitog ili nepravilnog rada suda može biti samo u odredbi iz člana 172. ZOO. U konkretnom slučaju je napomenuto da su u pitanju dva interesa koja se posebno štite, i to interes stranke, konkretno prava na naknadu štete u slučaju nezakonitog i nepravilnog rada suda i sudije u vršenju sudijske funkcije, a drugi interes je pravo sudije na pravno mišljenje i pravno shvaćanje za koje ne može odgovarati. Nepravilnim i nezakonitim radom suda se u smislu tumačenja Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) smatra „dovoljno ozbiljna povreda”, a to je, prema mišljenju Vrhovnog suda, ono postupanje sudije koje je suprotno općim pravnim načelima i pravilima struke (pogrešnoj primjeni pravne norme koja je potpuno jasna). Prema ocjeni Vrhovnog suda, u pobijanoj odluci su navedeni jasni, logični i na materijalnom pravu zasnovani razlozi za zaključak da apelanti, u konkretnoj parnici, nisu dokazali da je u postupanju sudija bilo „dovoljno ozbiljne povrede” što bi predstavljalo osnov za opredijeljen tužbeni zahtjev apelana. Shvaćanje koje se u reviziji potencira bi imalo za posljedicu da bi svaka ukinuta presuda nezadovoljnoj stranci davala pravo da ističe zahtjev za naknadu štete, što je protivno zakonu. Osim toga, napomenuto je da je postupajući po prijedlogu prvoapelanta B. Đ. u postupku protivizvršenja, prvoapelant u razumnom i efikasnom roku uveden u posjed zamijenjenih nekretnina. Kako u konkretnom slučaju u radu sudova nije bilo nezakonitosti i nepravilnosti na čemu su apelanti utemeljili svoj tužbeni zahtjev, to je, prema mišljenju Vrhovnog suda, tužbeni zahtjev pravilno odbijen, a stoga i revizija apelana podnesena protiv drugostepene presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelanti smatraju da im je presudama redovnih sudova povrijeđeno pravo iz čl. II/3.e), f) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 6, 8, 13, 14. i 17. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

Povrede navedenih prava apelanti obrazlažu pogrešnim tumačenjem odredbe iz člana 172. ZOO smatrajući da u okolnostima konkretnog slučaja postoji uzročna veza između štetne radnje (pravomoćne presude koja je ukinuta) i posljedica štetne radnje. Također ukazuju da se ne može prihvatiti pravilnim stav Vrhovnog suda da se pretpostavke nezakonitog i nepravilnog rada suda trebaju tumačiti na način na koji je taj pojam definirao Evropski sud, dakle kao „dovoljno ozbiljne povrede”. Smatraju da je tužena odgovorna po načelu objektivne odgovornosti i da njihov zahtjev za naknadu štete, između ostalog, ima osnov i u odredbi člana 17. stav 1. Ustava Republike Srpske kojom je propisano, kao i u odredbi člana 172. stav 1. ZOO, da svako ima pravo na naknadu štete koju mu nezakonitim i nepravilnim radom nanese službeno lice ili državni organ. To u okolnostima konkretnog slučaja, prema mišljenju apelanata, znači da im je tužena dužna nadoknaditi štetu koja je za njih nastala izvršenjem odluke Okružnog suda u postupku povodom poništenja ugovora o zamjeni nekretnina budući da je navedena presuda ukinuta presudom Vrhovnog suda. Pored svih nesporno utvrđenih činjenica koje se odnose na nepravilnost i nezakonitost odluke iz postupka povodom ugovora o zamjeni nekretnina, zbog koje su isključivo pretrpjeli štetu iseljenjem iz stambenog i poslovnog prostora zamijenjenih nekretnina, Vrhovni sud u svojoj konačnoj presudi, koja je donesena povodom njihovog zahtjeva za naknadu štete, zauzima nepravilan stav prema kojem između nastale štete i posljedica štetne radnje nema uzročne veze, a stoga i pogrešan stav prema kojem zahtjev za naknadu štete nije osnovan. Predloženo je da se apelacija usvoji.

b) Odgovor na apelaciju

11. Vrhovni sud je u odgovoru na apelaciju istakao da je u revizionoj odluci jasno ukazano iz kojih razloga su revizije stranaka odbijene i pobijana drugostepena odluka ostavljena na snazi. Pri tome je također ukazano na bitno činjenično stanje koje je bilo osnov za donošenje takve odluke, kao i na materijalno-pravne propise, pa je u konačnici zaključeno da apelanti nisu dokazali svoje zahtjeve. Predloženo je da se apelacija odbije.

12. Okružni sud je u odgovoru na apelaciju sve prigovore istaknute u apelaciji ocijenio neosnovanim naglasivši da u svemu ostaje pri obrazloženju iz osporene presude koja je donesena uz pravilnu primjenu procesnog i materijalnog prava. Iz navedenih razloga je predloženo da se apelacija odbije kao neosnovana.

13. Osnovni sud je naveo da presudom tog suda nisu povrijeđena prava apelanata jer je u konkretnom slučaju sud postupao, kako je navedeno u obrazloženju, u skladu s važećim zakonom. Stoga smatra da su navodi iz apelacije neosnovani.

14. Zakonski zastupnik tužene je u odgovoru na apelaciju sve apelacione prigovore ocijenio neosnovanim, ukazujući da je prvostepeni sud potpuno i pravilno utvrdio činjenično

stanje, pravilno primijenio materijalno pravo, pri čemu nije povrijedio materijalno pravo, niti odredbe Zakona o parničnom postupku. Također je napomenuto da je nadležni izvršni sud postupao na osnovu pravomoćnih i izvršnih odluka ne kršeći propise. U okolnostima konkretnog slučaja, kako je dalje navedeno, presuda Vrhovnog suda je zasnovana na zakonu, u njoj nisu povrijeđena zagarantirana prava apelantata, pa je predloženo da se apelacije odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

15. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske” br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04) relevantne odredbe glase:

Osnovi odgovornosti

Član 154.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

(2) Za štetu od stvari ili djelatnosti, od kojih potiče povećana opasnost štete za okolinu, odgovara se bez obzira na krivicu.

(3) Za štetu bez obzira na krivicu odgovara se i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Šteta

Član 155.

Šteta je umanjenje imovine (obična šteta) i sprečavanje njenog povećanja (izmakla korist), kao i nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta).

Odgovornost pravnog lica za štetu koju prouzrokuje njegov organ

Član 172.

(1) Pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija.

[...]

16. U **Zakonu o izvršnom postupku** („Službeni glasnik RS” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10 i 57/12) relevantne odredbe glase:

Razlozi za protivizvršenje

Član 54.

Nakon što je izvršenje već sprovedeno, izvršenik može u istom izvršnom postupku zatražiti od suda da naloži tražiocu izvršenja da mu vrati ono što je izvršenjem dobio:

1) ako je izvršna isprava pravosnažno ukinuta, preinačena, poništena, stavljena van snage ili je na drugi način utvrđeno da je bez dejstva,

2) ako je rješenje o izvršenju pravosnažno ukinuto ili preinačeno,

[...]

Rješenje o protivizvršenju

Član 56.

(1) Na osnovu pravosnažnog i izvršnog rješenja kojim je tražiocu izvršenja naloženo da izvršeniku vrati ono što je izvršenjem dobio, sud će, na prijedlog izvršenika, donijeti rješenje o protivizvršenju.

(2) Protivizvršenje se sprovodi po odredbama ovog zakona o izvršenju.

17. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službeni glasnik RS” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 7.

Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da izvede dokaze na kojima se utvrđuju te činjenice. [...]

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

Član 123.

(1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev. [...]

Član 127.

Ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novčani iznos ili na zamjenjive stvari, ali se tačna visina iznosa, odnosno količina stvari ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo s nerazmjernim teškoćama, sud će o ovom odlučiti, po svojoj ocjeni.

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 71 0 P 055339 14 Rev od 18. novembra 2014. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelanti su primili 18. decembra 2014. godine, a apelacija je podnesena 14. februara 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

21. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelanti smatraju da im je presudama redovnih sudova povrijeđeno pravo iz čl. II/3.e), f) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 6, 8, 13, 14. i 17. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

23. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

24. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

25. Suština navoda apelacije s aspekta prava na pravično suđenje svodi se na tvrdnju da su osporene presude nepravilne i nezakonite zbog pogrešne primjene materijalnog prava, konkretno pogrešnog tumačenja odredbe člana 172. ZOO.

26. U vezi s prigovorima apelanata koji se odnose na proizvoljnu primjenu materijalnog prava, Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona.

27. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

28. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je postupak u konkretnom slučaju pokrenut po tužbi apelanata kojom su tražili da im tužena zbog pogrešne i nezakonite odluke suda donesene u prethodnom postupku (radi poništenja ugovora o zamjeni nekretnina u kojem su imali procesni položaj tuženih, kasnije izvršenika) nadoknadi štetu koju su zbog izvršenja te odluke pretrpjeli. Tokom postupka nije bilo sporno da su prvoapelant B. Đ. s jedne

strane i K. T. i E. T. s druge strane zaključili ugovor o zamjeni nekretnina 3. septembra 1993. godine, da je u tom postupku Okružni sud Presudom broj GŽ-127/04 od 12. oktobra 2004. godine pobijanu prvostepenu presudu preinačio tako što je tužbeni zahtjev usvojen i poništen predmetni ugovor o zamjeni nekretnina, te u izvršnom postupku apelantima naloženo da nekretnine koje su bile predmet ugovora o zamjeni odmah predaju u posjed tražiocima izvršenja E. T. i K. T. Predaja u posjed je realizirana 23. decembra 2005. godine kada je izvršena deložacija apelanata iz predmetnih (zamijenjenih nekretnina) i predata u posjed E. T. i K. T. Također su ponovljene nesporne činjenice koje su uslijedile nakon donošenja presuda Vrhovnog suda u tom postupku (Rev. 392/05 od 26. januara 2007. godine i 71 0 P 031688 10 od 22. februara 2012. godine) kojima je, u suštini, potvrđena pravna valjanost ugovora o zamjeni nekretnina i apelantima omogućeno da se vrate u nekretnine koje su prethodno zamijenili, u postupku protivizvršenja koji je realiziran 27. aprila 2010. godine. Za redovne sudove je međutim u okolnostima konkretnog slučaja bilo sporno da li je tužena odgovorna za štetu koja je apelantima nastala uslijed deložacije iz predmetnih nekretnina po presudi koja je naknadno ukinuta.

29. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi na sve tri instance zauzeli identičan stav prema kojem tužena u smislu odredbe člana 172. stav 1. ZOO nije odgovorna za štetu. U tom kontekstu, Ustavni sud primjećuje da su redovni sudovi na osnovu rezultata dokaznog postupka u vezi s odredbom člana 172. ZOO na kojoj su apelanti utemeljili svoj opredijeljeni zahtjev, smatrajući da im je šteta pričinjena nezakonitim i nepravilnim radom suda, u obrazloženjima presuda naveli sljedeće odlučne činjenice: da je za odgovornost u građanskopravnom smislu potrebno ispunjenje uvjeta koji se tiču protivpravnosti radnje kojom je uzrokovana šteta, postojanja štete i uzročne veze između protivpravne radnje i nastupjele štete (kumulativno), da se odgovornost tužene zasniva na objektivnom načelu (ne zahtijeva se krivica), da apelanti niti jednim dokazom koji su izveli u postupku nisu dokazali protivpravnost radnji tužene odnosno sudova, već upravo suprotno tome, da su sudovi proveli deložaciju na osnovu pravomoćne presude i pravomoćnog rješenja o izvršenju, da su u konkretnom slučaju u pitanju dva interesa koja se posebno štite, i to interes stranke i interes i pravo sudije na pravno mišljenje i pravno shvaćanje za koje ne može odgovarati, te da se shodno tome nepravilnim i nezakonitim radom suda može smatrati samo ono postupanje sudije koje je suprotno općim pravnim načelima i pravilima struke (pogrešnoj primjeni pravne norme koja je potpuno jasna).

30. U okolnostima konkretnog slučaja, redovni sudovi su, odbijajući tužbeni zahtjev apelanata za naknadu štete zasnovane na odredbi člana 172. stav 1. ZOO kojom je propisano da „pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija”, naglasili da se navedena odredba kao

osnov odgovornosti za štetu može primijeniti samo u situaciji kada je organ pravnog lica (tužena) prema trećem licu (apelantima) postupao nezakonito i nepravilno i na taj način mu prouzrokovao štetu. To bi u okolnostima konkretnog slučaja, kako je jasno navedeno u osporenim presudama, značilo da su nepravilnim radom suda apelantima nanesene povrede koje su suprotne općim pravnim načelima i pravilima struke, a u konkretnom slučaju iz rezultata dokaznog postupka nije utvrđeno, niti su apelanti dokazali da takve ili slične okolnosti postoje, već upravo suprotno, da su sudovi proveli deložaciju na osnovu pravomoćne presude (zamjene nekretnina) i pravomoćnog rješenja o izvršenju.

31. Imajući u vidu detaljna i jasna obrazloženja osporenih presuda u kojima su navedeni jasni, logični i na materijalnom pravu zasnovani razlozi koji ne ukazuju na bilo kakvu proizvoljnost u primjeni prava, Ustavni sud smatra da apelanti nisu ponudili bilo kakve relevantne argumente koji bi opravdali njihovu tvrdnju da je u parničnom postupku koji je rezultirao osporenim presudama na bilo koji način prekršeno pravo na pravično suđenje, već su samo nezadovoljni ishodom konkretnog postupka. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na dom

32. U vezi s navodima o pravu na dom, Ustavni sud zapaža da apelanti kršenje ovog prava nisu posebno obrazlagali, pa proizlazi da su navodi o kršenju ovog prava identični navodima o povredi prava na pravično suđenje, koje je Ustavni sud u ovoj odluci već razmotrio i u vezi s kojima je zaključio da su neosnovani. Ocjenjujući navedeno, kao i da u apelaciji nije uopće obrazloženo u čemu se eventualno ogleda kršenje navedenog prava, pri čemu iz dokumentacije i osporenih odluka dostavljenih uz apelaciju proizlazi da je apelantima u postupku protivizvršenja u posjed vraćen stambeni i poslovni objekt koji je bio predmet zamjene, Ustavni sud zaključuje da su navodi o kršenju prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, također, neosnovani.

Ostali navodi

33. Apelanti su također ukazali na kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije i zabranu zloupotrebe prava iz člana 17. Evropske konvencije, ali nisu eksplicitno naveli u vezi s kojim pravima smatraju da postoji kršenje navedenih prava. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovih prava dovode u vezu s pravom na pravično suđenje, konkretno s pogrešnom primjenom materijalnog prava. Iz navedenog proizlazi da apelanti povredu i ovih prava zasnivaju na

istim razlozima kao i u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. Evropske konvencije.

34. U vezi s navodima apelanata o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje, Ustavni sud zapaža da su apelanti imali i koristili mogućnost zakonom propisanih pravnih lijekova u predmetnom parničnom postupku (podnošenje tužbe, žalbe i revizije). Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali odlukama u korist apelanata ne dovodi ni na koji način u pitanje njihovu dostupnost ili efikasnost, niti na bilo koji način pokreće pitanja po članu 13. Evropske konvencije.

35. U odnosu na navode o zabrani diskriminacije, Ustavni sud podsjeća na činjenicu da član 14. Evropske konvencije osigurava zaštitu od diskriminacije u pitanjima koja potpadaju pod okvir drugih članova Evropske konvencije (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Marckx protiv Belgije*, presuda od 13. juna 1979. godine, serija A, broj 31, stav 32). Ustavni sud primjećuje da apelanti nisu dostavili nikakve dokaze ili argumente na kojima zasnivaju svoje navode o diskriminaciji. Imajući u vidu zaključak u pogledu člana 6. Evropske konvencije, te u nedostatku argumenata koji bi ukazivali da su apelanti po bilo kom osnovu drugačije tretirani u odnosu na lica u istoj ili sličnoj situaciji, Ustavni sud smatra da su navodi apelanata u pogledu navodnog kršenja ovog prava neosnovani iz istih razloga koji su navedeni u vezi s pravom na pravično suđenje.

36. U pogledu navoda o kršenju prava iz člana 17. Evropske konvencije (zabrana zloupotrebe prava), Ustavni sud ukazuje na to da navedeni član Evropske konvencije ne utemeljuje neko posebno individualno pravo, nego predviđa pravilo tumačenja čiji je cilj zaštita ideje, kao i cilja same Evropske konvencije. S obzirom na prethodne zaključke u vezi s pravom na pravično suđenje, Ustavni sud je zaključio da nije potrebno posebno razmatrati ove navode jer u okolnostima predmetnog slučaja ništa ne upućuje na zaključak da je postojalo „ograničenje u većoj mjeri od one koja je predviđena Konvencijom”.

VIII. Zaključak

37. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada su redovni sudovi, primjenom relevantnih odredbi ZOO i ZPP koje su jasne, nedvosmislene i dostupne, odbili tužbeni zahtjev za naknadu štete (materijalne i nematerijalne), pri čemu su naveli jasna i argumentirana obrazloženja, a u okolnostima konkretnog slučaja ne postoji ni nešto drugo što bi uputilo na zaključak da je primjena prava prilikom donošenja osporenih presuda bila proizvoljna.

38. Nema kršenja prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije kada apelanti kršenje ovog prava vezuju za primjenu materijalnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u njegovoj primjeni.

39. Nema kršenja ni prava iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 13, 14. i 17. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje koje su u okolnostima konkretnog predmeta dovedene u vezu s pogrešnom primjenom materijalnog prava (tumačenjem odredbe člana 172. stav 1. ZOO), pa Ustavni sud smatra da su navodi apelacije u pogledu navodnog kršenja ovih prava neosnovani iz istih razloga koji su navedeni u vezi s pravom na pravično suđenje.

40. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 3082/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Rudnika mrkog uglja „Kamengrad“ d.d. Sanski Most podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću broj 17 0 St 045567 15 Pž 3 od 20. aprila 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Bihaću broj 17 0 St 045567 12 St 2 od 10. marta 2015. godine

Odluka od 11. oktobra 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3082/15**, rješavajući apelaciju **Rudnika mrkog uglja „Kamengrad” d.d. Sanski Most**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. oktobra 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Rudnika mrkog uglja „Kamengrad” d.d. Sanski Most.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na pravo na pristup sudu.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću broj 17 0 St 045567 15 Pž 3 od 20. aprila 2015. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Bihaću, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Bihaću da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i u „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Rudnik mrkog uglja „Kamengrad” d.d. Sanski Most (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Zijad Šušić, advokat iz Sarajeva, podnio je 22. juna 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 17 0 St 045567 15 Pž 3 od 20. aprila 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 17 0 St 045567 12 St 2 od 10. marta 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda i Općinskog suda zatraženo je 1. juna 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 5. juna 2017. godine, a Općinski sud 7. juna 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Rješenjem Općinskog suda broj 17 0 St 045567 12 St od 30. januara 2015. godine otvoren je stečajni postupak nad apelantovom imovinom i za stečajnog upravnika je imenovan Nijaz Dervišić, dipl. ekonomista iz Jajca. Predmetnim rješenjem je određeno da se kao vrijeme otvaranja stečajnog postupka utvrđuje 30. januar 2015. godine u 10 sati. Također, određeno je da se oglas o otvaranju stečajnog postupka ima objaviti odmah, istog dana na oglasnoj ploči tog suda, a da se oglas ima dostaviti „Službenim novinama FBiH”. U obrazloženju rješenja je konstatirano da je na osnovu izvedenih dokaza stečajni sudija utvrdio da su ispunjeni uvjeti da se nad apelantom otvori stečajni postupak u smislu člana 43. stav 2. u vezi sa članom 6. Zakona o stečajnom postupku.

6. Nakon toga Općinski sud je donio Rješenje broj 17 0 St 045567 12 St 2 od 10. marta 2015. godine kojim je odbacio kao nedopuštene žalbe „ranijeg opunomoćenika [apelanta] Zijada Šušića, advokata iz Sarajeva, bivšeg direktora [apelanta] Marinka Atlije i bivšeg prokuriste [apelanta] Željke Brlečić” podnesene protiv navedenog rješenja o otvaranju stečajnog postupka.

7. Općinski sud je u obrazloženju rješenja konstatirao da su protiv navedenog rješenja o otvaranju stečajnog postupka, u ime apelanta kao stečajnog dužnika, blagovremeno podnijeli žalbe: Zijad Šušić, advokat iz Sarajeva, kao opunomoćenik, te bivši direktor apelanta Marinko Atlija i bivši prokurista apelanta Željka Brlečić. U vezi sa tim, Općinski sud je ukazao da je odredbom člana 51. Zakona o stečajnom postupku propisano da danom otvaranja stečajnog postupka prava organa uprave, prokuriste, zastupnika i opunomoćenika stečajnog dužnika prelaze na stečajnog upravnika. Dalje, ukazao je da je uvidom u spis utvrđeno da je stečajni postupak otvoren Rješenjem tog suda broj 17 0 St 045567 12 St od 30. januara 2015. godine, a da je punomoć advokatu Zijadu Šušiću izdata 23. januara 2013. godine, dakle, prije nego što je nad apelantom kao stečajnim dužnikom otvoren stečajni postupak. Također, istakao je da je utvrđeno da žalbe koje su podnijeli prijašnji apelantov direktor, kao i prijašnji apelantov prokurista nisu ovjerene apelantovim pečatom sa naznakom „u stečaju”. Općinski sud je ukazao da je rješenjem od 12. februara 2015. godine naložio prijašnjem apelantovom opunomoćeniku Zijadu Šušiću da u roku od osam dana od dana prijema rješenja pribavi punomoć za zastupanje izdatu od stečajnog upravnika, a da on nije pribavio punomoć za zastupanje apelanta u stečaju u ostavljenom roku. Općinski sud je, zatim, ukazao da je svojim rješenjem od 4. marta 2015. godine pozvao stečajnog upravnika Nijaza Dervišića da se u roku od tri dana od dana prijema rješenja izjasni da li odobrava, ili ne odobrava žalbe koje su izjavili advokat Zijad Šušić, prijašnji direktor Marinko Atlija i prijašnji prokurista Željka Brlečić, koje su izjavljene u apelantovo ime, a da se stečajni upravnik dopisima od 3. i 9. marta 2015. godine izjasnio da advokat Zijad Šušić nema punomoć za zastupanje apelanta, odnosno da bivši direktor Marinko Atlija i prijašnji prokurista Željka Brlečić, nakon otvaranja stečajnog postupka, nemaju punomoć da zastupaju apelanta, te da stečajni upravnik ne odobrava žalbe navedenih lica. Imajući u vidu da stečajni upravnik nije odobrio radnje prijašnjeg opunomoćenika, odnosno prijašnjeg direktora i prokuriste apelanta, Općinski sud je u postupku ocjene dozvoljenosti izjavljenih žalbi odlučio kao u izreci rješenja, u smislu odredbe člana 213. stav 1. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) u vezi sa članom 8. Zakona o stečajnom postupku.

8. Kantonalni sud je Rješenjem broj 17 0 St 045567 15 Pž 3 od 20. aprila 2015. godine odbio kao neosnovanu apelantovu žalbu u stečaju „izjavljenu po ranijem opunomoćeniku

Zijadu Šušiću, advokatu iz Sarajeva”, te je potvrdio rješenje Općinskog suda od 10. marta 2015. godine.

9. Kantonalni sud je u obrazloženju rješenja konstatirao da je protiv rješenja Općinskog suda od 10. marta 2015. godine apelant izjavio žalbu blagovremeno po prijašnjem opunomoćeniku Zijadu Šušiću. Ispitujući pobijano rješenje u granicama žalbenih razloga i po službenoj dužnosti, Kantonalni sud je ukazao da je odredbom člana 51. Zakona o stečajnom postupku propisano da otvaranjem stečajnog postupka prava stečajnog dužnika da upravlja i raspolaze imovinom koja pripada stečajnoj masi, kao i prava organa, prokuriste, zastupnika i opunomoćenika stečajnog dužnika prelaze na stečajnog upravnika. Dalje, ukazao je da je odredbom člana 45. istog zakona propisano da rješenje o otvaranju stečajnog postupka sadrži: „1) firmu ili lično ime, te sjedište pravnog lica ili prebivalište fizičkog lica stečajnog dužnika, 2) lično ime i adresu stečajnog upravnika, 3) datum i sat otvaranja stečajnog postupka (stav 2). Ako sat otvaranja stečajnog postupka nije naveden u rješenju, trenutkom otvaranja smatra se podne onog dana kada je rješenje iz stava 2. ovog člana doneseno (stav 3).” Također, ukazao je da iz stanja spisa predmeta proizlazi da je u konkretnom slučaju Rješenjem Općinskog suda broj 17 0 St 045567 12 St od 30. januara 2015. godine nad apelantom otvoren stečajni postupak 30. januara 2015. godine, a kao vrijeme otvaranja stečaja je navedeno 10 sati, kao i da je tim rješenjem imenovan stečajni upravnik Nijaz Dervišić iz Jajca.

10. Imajući u vidu citirane odredbe Zakona o stečajnom postupku i stanje dokaza u spisu predmeta, Kantonalni sud je ocijenio da je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je odbacio kao nedozvoljenu žalbu izjavljenu protiv navedenog rješenja o otvaranju stečajnog postupka, koju su u apelantovo ime kao stečajnog dužnika izjavili prijašnji opunomoćenik Zijad Šušić, advokat iz Sarajeva, kojem je punomoć izdata prije otvaranja stečajnog postupka, prijašnji direktor Marinko Atlija i prijašnji prokurista Željka Brlečić, te da je prvostepeni sud u obrazloženju pobijanog rješenja za svoju odluku dao valjane razloge koje žalilac nije doveo u sumnju izjavljenom žalbom. Kantonalni sud je istakao da u cijelosti prihvata razloge prvostepenog suda date u obrazloženju pobijanog rješenja, smatrajući da ih nije potrebno posebno ponavljati i u svom rješenju. Također, prema ocjeni Kantonalnog suda, pogrešno je stanovište žalioaca da, u smislu odredbe iz člana 51. stav 1. Zakona o stečajnom postupku, ovlaštenja prijašnjeg opunomoćenika, prijašnjeg direktora i prokuriste prestaju i prelaze na stečajnog upravnika tek kada rješenje o otvaranju stečaja postane pravosnažno. Naime, Kantonalni sud je zaključio da ta tvrdnja nema uporišta u citiranim odredbama Zakona o stečajnom postupku. Kantonalni sud je istakao da je, naprotiv, u citiranoj odredbi Zakona o stečajnom postupku sasvim jasno propisano da prava organa, prokuriste, zastupnika i opunomoćenika stečajnog dužnika prelaze na stečajnog

upravnika otvaranjem stečajnog postupka, a ne danom i momentom pravosnažnosti tog rješenja. Pored toga, istakao je da na ovakav stav ukazuje i odredba iz člana 25. Zakona o stečajnom postupku kojom su propisane dužnosti, prava i obaveze stečajnog upravnika nakon otvaranja stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom. Shodno navedenom, Kantonalni sud je odlučio kao u izreci rješenja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant tvrdi da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant, u suštini, vidi u proizvoljnoj primjeni odredaba Zakona o stečajnom postupku, smatrajući da su redovni sudovi u konkretnom slučaju bili dužni meritorno odlučiti o podnesenoj žalbi. U vezi sa tim, apelant ukazuje na odredbu člana 50. stav 1. Zakona o stečajnom postupku. Apelant tvrdi da se ta odredba treba tumačiti tako da pravo na podnošenje žalbe protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka ima „zakonski zastupnik dužnika pravnog lica”. Naime, apelant tvrdi da se, ukoliko se navedena zakonska odredba tumači tako da žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka može podnijeti samo stečajni upravnik, koji, kako apelant navodi, nema apsolutno nikakvog razloga za izjavljivanje žalbe i kojem je u interesu provođenje stečajnog postupka, zapravo, dolazi u situaciju da je odredba člana 50. stav 1. Zakona o stečajnom postupku neprovodiva u praksi. Apelant smatra da mu je tumačenjem odredaba Zakona o stečajnom postupku na način na koji je to učinjeno u osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pristup sudu. Također, tvrdi da su redovni sudovi bili dužni da ocijene činjenicu da je odredbama člana 11. st. 1. i 5. Zakona o stečajnom postupku predviđeno da je protiv odluka stečajnog suda u slučajevima predviđenim tim zakonom dopuštena žalba, te da žalba odgađa izvršenje rješenja ukoliko tim zakonom nije drugačije propisano. Smatra da punomoć koju je izdao direktor - apelantov zakonski zastupnik važi sve do pravosnažnosti rješenja o otvaranju stečajnog postupka, što predmetnu žalbu čini žalbom koju je podnijelo ovlašteno lice.

b) Odgovori na apelaciju

12. Kantonalni sud navodi da u vezi sa apelacionim navodima ostaje pri razlozima datim u obrazloženju osporene odluke.

13. Općinski sud navodi da su „žalioci” u konkretnom predmetu iskoristili sve pravne lijekove a da nisu uspjeli osporiti osnovanost i zakonitost rješenja o otvaranju stečajnog postupka.

V. Relevantni propisi

14. **Zakon o stečajnom postupku** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 29/03, 32/04, 42/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

Predmet Zakona

Ovim zakonom uređuju se: uvjeti za otvaranje stečajnog postupka, stečajni postupak, pravne posljedice njegovog otvaranja i provođenja i reorganizacija stečajnog dužnika nesposobnog za plaćanje na osnovu stečajnog plana.

Član 2.

Ciljevi stečajnog postupka

(1) Stečajni postupak provodi se radi grupnog namirenja povjerilaca stečajnog dužnika unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava povjeriocima.

(2) U toku stečajnog postupka može se provesti i reorganizacija stečajnog dužnika po odredbama glave V ovog zakona radi uređivanja pravnog položaja stečajnog dužnika i njegovog odnosa prema povjeriocima, a naročito radi održavanja njegovog poslovanja.

Član 3.

Organi stečajnog postupka

Organi stečajnog postupka su: stečajni sud, stečajni sudija, privremeni stečajni upravnik, stečajni upravnik, skupština povjerilaca, privremeni odbor povjerilaca i odbor povjerilaca.

Član 5.

Stečajni dužnik

(1) Stečajni postupak može se provesti nad imovinom pravnog lica, kao i nad imovinom dužnika pojedinca. [...]

[...]

Član 6.

Stečajni razlozi

(1) Razlog otvaranja stečajnog postupka je platežna nesposobnost stečajnog dužnika.

(2) *Stečajni dužnik je platežno nesposoban ukoliko nije u stanju izvršavati svoje dospjele i potraživane obaveze plaćanja. Okolnost da je stečajni dužnik podmirio ili da može podmiriti u cijelosti ili djelimično potraživanja nekih povjerilaca samo po sebi ne znači da je platežno sposoban.*

[...]

Član 8.

Shodna primjena odredbi Zakona o parničnom postupku

U stečajnom postupku na odgovarajući način primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije određeno.

Član 11. st. 1. i 5.

Pravna sredstva

(1) *Protiv odluka stečajnog suda, u slučajevima predviđenim ovim zakonom, dopuštena je žalba.*

(5) *Žalba odlaže izvršenje rješenja ukoliko ovim zakonom nije drugačije propisano.*

Član 25.

Prava i obaveze stečajnog upravnika

(1) *Stečajni upravnik je ovlašten i obavezan bez odlaganja ući u posjed imovine koja spada u stečajnu masu, upravljati njom, po mogućnosti nastaviti poslovanje do izvještajnog ročišta, ako to ne šteti stečajne povjerioce i unovčiti je u skladu sa odlukom skupštine povjerilaca. Ukoliko je tipično za poslovanje i potrebno za njegov nastavak ovlašten je i prije odluke skupštine povjerilaca u tekućem poslovanju unovčiti pojedine predmete naročito robu. Stečajni upravnik može, na osnovu izvršnog rješenja o otvaranju stečajnog postupka, zahtijevati izručenje stvari koje se nalaze u posjedu stečajnog dužnika kao i poslovnu dokumentaciju, čak i kad se ona nalazi u posjedu trećih lica.*

(2) *Stečajni upravnik je obavezan odmah izvršiti detaljan popis stečajne mase i taj popis predati stečajnom sudiji najkasnije u roku od 45 dana od dana imenovanja. Uz svaki predmet potrebno je navesti očekivani iznos iz unovčavanja kao i knjigovodstvenu vrijednost. Stečajni upravnik dužan je sastaviti popis svih povjerilaca stečajnog dužnika za koje je saznao i do kojih je došao iz knjiga i poslovne dokumentacije stečajnog dužnika.*

(3) *Stečajni upravnik dužan je voditi poslovne knjige, naročito sačiniti početni bilans na osnovu inventarisanja prema stanju na dan otvaranja postupka, kao i podnijeti potrebne izvještaje nadležnim organima.*

(4) *Nagrada za rad stečajnog upravnika određuje se prema odredbama člana 237. ovog zakona.*

Član 43. stav 2.

(Odluka o prijedlogu za otvaranje stečajnog postupka)

(2) Stečajni sudija donijet će odluku o otvaranju stečajnog postupka ili odbiti prijedlog za otvaranje stečajnog postupka u roku od tri dana od zaključenja stečajnog ročišta.

Član 45.

Rješenje o otvaranju postupka

(1) Ako se stečajni postupak otvori, stečajni sudija imenuje stečajnog upravnika.

(2) Rješenje o otvaranju stečajnog postupka sadrži:

- 1) firmu ili lično ime, te sjedište pravnog lica ili prebivalište fizičkog lica stečajnog dužnika,*
- 2) lično ime i adresu stečajnog upravnika,*
- 3) datum i sat otvaranja stečajnog postupka.*

(3) Ako sat otvaranja stečajnog postupka nije u rješenju naveden, trenutkom otvaranja smatra se podne onog dana kada je rješenje iz stava 2. ovog člana doneseno.

Član 50.

Žalba protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka

(1) Ako prijedlog za otvaranje stečajnog postupka bude odbijen, podnosilac prijedloga može uložiti žalbu, a ako prijedlog bude prihvaćen, žalbu može uložiti stečajni dužnik.

(2) Pravosnažna odluka o ukidanju rješenja o otvaranju stečajnog postupka javno se oglašava. Posljedice koje je prouzrokovalo ukinuto rješenje ostaju na snazi. U ovom slučaju na odluku o ukidanju rješenja na odgovarajući način primjenjuje se član 48. stav 1. ovog zakona.

Član 51.

Prelazak prava upravljanja i raspolaganja

Otvaranjem stečajnog postupka prava stečajnog dužnika da upravlja i raspolaze imovinom koja pripada stečajnoj masi, kao i prava organa, prokuriste, zastupnika i punomoćnika stečajnog dužnika prelaze na stečajnog upravnika.

15. Zakon o parničnom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) u relevantnom dijelu glasi:

Član 213. stav 1.

Neblagovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu, odbacit će rješenjem prvostepeni sud bez održavanja ročišta.

VI. Dopustivost

16. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

18. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 17 0 St 045567 15 Pž 3 od 20. aprila 2015. godine protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 30. aprila 2015. godine, a apelacija je podnesena 22. juna 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

19. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant osporava navedena rješenja tvrdeći da su mu tim rješenjima povrijeđena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

21. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

22. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

23. Ustavni sud prvenstveno ukazuje da odluke donesene u stečajnom postupku koje se tiču imovine dužnika ulaze u okvir člana 6. stav 1. Evropske konvencije, budući da dužnikova „određena građanska prava i obaveze, u smislu člana 6. stav 1, mogu biti privremeno dovedeni u pitanje” (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 113/12* od 25. aprila 2013. godine, stav 33, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U konkretnom postupku otvoren je stečajni postupak nad imovinom apelanta kao dužnika. Dakle, radi se o apelantovim imovinskim pravima, koja su građanskopravne prirode, pa proizlazi da apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

24. U suštini, apelantovi apelacioni navodi se svode na tvrdnju da su redovni sudovi u konkretnom slučaju pri odlučivanju u postupku povodom pravnih lijekova proizvoljno primijenili procesno pravo, zbog čega mu je povrijeđeno pravo na pristup sudu. Pri tome iz apelacionih navoda proizlazi da proizvoljnost u primjeni procesnog prava apelant vidi u tome što su redovni sudovi, bez meritornog raspravljanja o žalbama, a s pozivom na odredbu člana 51. stav 1. Zakona o stečajnom postupku, odbacili kao nedopuštene žalbe koje su protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka nad apelantovom imovinom podnijela određena lica u svojstvu opunomoćenika, direktora i prokuriste apelanta.

25. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Ustavni sud se, dakle, prema navedenim stavovima, može izuzetno, kada ocijeni da je u određenom postupku redovni sud proizvoljno postupao kako u utvrđivanju činjenica, tako i u primjeni relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22.

aprila 2005. godine, stav 26), upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise. U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje).

26. Zatim, Ustavni sud ističe da pravo na pristup sudu, garantirano u članu 6. stav 1. Evropske konvencije, nije, niti može biti apsolutno pravo i ono može biti predmet ograničenja. Stoga, zakonodavac u uređenju prava na pristup sudu ima izvjesnu slobodu procjene, naročito kad je riječ o pretpostavkama koje se tiču dopuštenosti ulaganja pravnih lijekova. Međutim, ta ograničenja ne mogu biti tolikog obima da je „sama suština prava umanjena” (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Guerin protiv Francuske*, presuda od 29. jula 1998, 1998-V). Dalje, ograničenje neće biti u skladu sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije ako ne služi legitimnom cilju i ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti (vidi, *Bellet protiv Francuske*, presuda od 20. novembra 1995, Serija A, tom 333).

27. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud primjećuje da u konkretnom slučaju treba ispitati da li je osporenim odlukama suda dovedena u pitanje suština apelantovog prava na sudsku zaštitu. U vezi sa tim, Ustavni sud, prije svega, primjećuje da iz obrazloženja osporenih odluka proizlazi da su redovni sudovi u konkretnom slučaju odbacili žalbe kao nedopuštene, jer su zaključili da je otvaranjem stečajnog postupka nad apelantom 30. januara 2015. godine, u 10 sati, ovlaštenje za zastupanje apelanta u konkretnom žalbenom postupku, odnosno ovlaštenje za podnošenje žalbe protiv tog rješenja, u skladu sa odredbom člana 51. Zakona o stečajnom postupku, prešlo isključivo na stečajnog upravnika, a koji podnošenje tih žalbi nije odobrio. Shodno navedenom, redovni sudovi su zaključili da su žalbe koje su protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka podnijela navedena lica u svojstvu opunomoćenika, direktora i prokuriste apelanta nedopuštene zbog čega su one predmetnim rješenjem odbačene. Pri tome Ustavni sud primjećuje da iz obrazloženja osporenih odluka i dostavljene dokumentacije proizlazi da u konkretnom slučaju nije bilo sporno da su ta lica imala ovlaštenje da zastupaju apelanta prije donošenja rješenja o otvaranju stečajnog postupka. U takvim okolnostima, imajući u vidu navedeno, postavlja se pitanje da li su redovni sudovi u konkretnom slučaju proizvoljno tumačili relevantne odredbe Zakona o stečajnom postupku.

28. U vezi sa tim, Ustavni sud ukazuje da je odredbom člana 51. stav 1. Zakona o stečajnom postupku, na koju su se redovni sudovi pozvali u osporenim odlukama, propisano:

„Otvaranjem stečajnog postupka prava stečajnog dužnika da upravlja i raspolaže imovinom koja pripada stečajnoj masi, kao i prava organa, prokuriste, zastupnika i opunomoćenika stečajnog dužnika prelaze na stečajnog upravnika.” Dalje, Ustavni sud podsjeća da je u izreci prvostepenog Rješenja Općinskog suda broj 17 0 St 045567 12 St od 30. januara 2015. godine, protiv kojeg su izjavljene žalbe koje su osporenim rješenjima odbačene kao nedopuštene, između ostalog, navedeno da se kao vrijeme otvaranja stečajnog postupka nad apelantovom imovinom utvrđuje 30. januar 2015. godine u 10 sati, što je u skladu sa odredbom člana 45. stav 2. istog zakona, kojom je propisano da rješenje o otvaranju stečajnog postupka, između ostalog, sadrži i datum i sat otvaranja stečajnog postupka. Međutim, Ustavni sud, isto tako, zapaža da je odredbom člana 11. stav 1. Zakona o stečajnom postupku propisano da je protiv odluka stečajnog suda, u slučajevima predviđenim ovim zakonom, dopuštena žalba, te da je odredbom stava 5. istog člana propisano da žalba odgađa izvršenje rješenja ukoliko ovim zakonom nije drugačije propisano. Pored toga, Ustavni sud zapaža da je odredbom člana 50. stav 1. istog zakona propisano da, ako prijedlog za otvaranje stečajnog postupka bude odbijen, podnosilac prijedloga može uložiti žalbu, a ako prijedlog bude prihvaćen, žalbu može uložiti stečajni dužnik. Dakle, Ustavni sud zapaža da je u navedenoj zakonskoj odredbi eksplicitno upotrijebljen termin „stečajni dužnik”, a ne „stečajni upravnik”. Pri tome Ustavni sud ukazuje da u odredbama člana 50. Zakona o stečajnom postupku, kao niti u odredbama drugih članova tog zakona nije eksplicitno navedeno da žalba protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka ne odgađa izvršenje tog rješenja, što je, prema mišljenju Ustavnog suda, od velikog značaja u kontekstu prelaska prava na zastupanje apelanta u žalbenom postupku protiv tog rješenja. Međutim, Ustavni sud zapaža da se redovni sudovi u obrazloženjima osporenih odluka, prilikom odlučivanja o dopuštenosti žalbi koje su u apelantovo ime podnijela određena lica u svojstvu opunomoćenika, direktora i prokuriste apelanta, uopće nisu očitivali o citiranim zakonskim odredbama (član 11. st. 1. i 5) , niti su doveli u vezu te odredbe sa odredbom člana 51. Zakona o stečajnom postupku.

29. Dalje, Ustavni sud ukazuje da je stečajni postupak specifičan postupak koji se provodi radi grupnog namirenja povjerilaca stečajnog dužnika unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava povjeriocima. Stečajni postupak se otvara kada postoji stečajni razlog, a to je platežna nesposobnost stečajnog dužnika, što utvrđuje stečajni sudija u rješenju o otvaranju stečajnog postupka, a otvaranjem stečajnog postupka nastupaju brojne i značajne posljedice po stečajnog dužnika, pa je meritorno preispitivanje rješenja o otvaranju stečajnog postupka pred žalbenim sudom od egzistencijalne važnosti za svakog stečajnog dužnika s obzirom na to da žalbeni sud u stečajnom postupku ima mogućnost da izmijeni individualnu pravnu situaciju dužnika koja je nastala rješenjem o otvaranju

stečajnog postupka. Stoga je na žalbenom sudu da pravna sredstva koja su zakonom predviđena za zaštitu stečajnih dužnika tumači i primjenjuje tako da njihova zaštita ne bude teorijska ili prividna, nego provediva u praksi i djelotvorna. U vezi sa navedenim, te zaključkom redovnih sudova izraženim u osporenim odlukama da je ovlaštenje za podnošenje žalbe protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka, u skladu sa odredbom člana 51. Zakona o stečajnom postupku, nakon donošenja tog rješenja prešlo isključivo na stečajnog upravnika, Ustavni sud ukazuje da je, u skladu sa odredbom člana 3. Zakona o stečajnom postupku, stečajni upravnik jedan od organa stečajnog postupka, koji za svoj rad ima pravo na nagradu, kako je to propisano čl. 25. i 237. istog zakona. Također, Ustavni sud ukazuje da je istim tim rješenjem o otvaranju stečajnog postupka stečajni upravnik i imenovan. Shodno tome, opravdano se postavlja pitanje zašto bi stečajni upravnik, kao organ stečajnog postupka, uopće imao pravni interes da podnese žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka kojim je, zapravo, imenovan da vrši tu dužnost, a za koju ima pravo na naknadu. Dakle, imajući u vidu da je svrha žalbe protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka zaštita stečajnog dužnika od otvaranja stečajnog postupka, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi u konkretnom slučaju arbitrarnom primjenom materijalnog prava, odnosno propuštanjem da u osporenim rješenjima odredbu člana 51. Zakona o stečajnom postupku tumače u vezi sa drugim relevantnim odredbama navedenog zakona, naročito odredbama člana 11. st. 1. i 5. i člana 50. tog zakona, zaključili da je stečajni upravnik isključivo ovlašten da podnese žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka. Ustavni sud, u vezi s tim, zapaža da su navedenim tumačenjem redovni sudovi u potpunosti zanemarili stipulaciju relevantnih odredaba Zakona o stečajnom postupku i na taj način onemogućili apelantu da dokazuje da u okolnostima konkretnog slučaja nisu ispunjeni uvjeti za otvaranje stečajnog postupka, čime su prava apelanta kao stečajnog dužnika, zapravo, učinili nedjelotvornim i iluzornim. Na taj način redovni sudovi su apelantu onemogućili pristup sudu kao elementu prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

30. Zbog toga, Ustavni sud smatra da je potrebno ukinuti osporeno rješenje Kantonalnog suda i predmet vratiti tom sudu na ponovni postupak u kojem će taj sud donijeti novu odluku, vodeći računa o stavu Ustavnog suda iskazanom u ovoj odluci.

31. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

32. S obzirom na zaključak o povredi člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati navodne povrede člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

33. Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje prava na pristup sudu kao jednog od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada su redovni sudovi arbitrarnom primjenom materijalnog prava, odnosno propuštanjem da odredbu člana 51. Zakona o stečajnom postupku u osporenim rješenjima tumače u vezi sa drugim relevantnim odredbama navedenog zakona, naročito odredbama člana 11. st. 1. i 5. i člana 50. tog zakona, zaključili da je isključivo stečajni upravnik ovlašten da podnese žalbu protiv rješenja o otvaranju stečajnog postupka.

34. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 3321/17

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Almira Šeraka podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 K 619376 17 Kž 6 od 4. srpnja 2017. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 K 619376 17 Kv 8 od 28. lipnja 2017. godine

Odluka od 11. listopada 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3321/17**, rješavajući apelaciju **Almira Šeraka**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. listopada 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija Almira Šeraka.

Utvrđuje se povreda prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. točka c) Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na rješenja Kantonalnog suda broj 65 0 K 619376 17 Kž 7 od 5. rujna 2017. godine i broj 65 0 K 619376 17 Kž 6 od 4. srpnja 2017. godine.

Ukida se Rješenje Kantonalnog suda broj 65 0 K 619376 17 Kž 7 od 5. rujna 2017. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu Sarajevo, koji je dužan, po hitnom postupku, u roku od tri dana od dana dostave ove odluke donijeti novu odluku u skladu s člankom II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 5. stavak 1. točka c), st. 3. i 4. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Sarajevu da, u skladu s člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od pet dana

od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine”.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Almir Šerak (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Kerim Čelik, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 4. kolovoza 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 K 619376 17 Kž 6 od 4. srpnja 2017. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 K 619376 17 Kv 8 od 28. lipnja 2017. godine. Apelant je tražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom bi se naredilo njegovo puštanje iz pritvora do donošenja konačne odluke Ustavnog suda.

2. Apelant je 12. rujna 2017. godine dopunio apelaciju, odnosno pobio Rješenje Kantonalnog suda broj 65 0 K 619376 17 Kž 7 od 5. rujna 2017. godine. Apelant je opet ponovio zahtjev za donošenje privremene mjere.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Kantonalnog tužiteljstva Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Tužiteljstvo) zatraženo je da dostave odgovore na apelaciju. Također, od istih sudionika u postupku zatraženo je da dostave odgovor na dopunu apelacije (u odnosu na pobijano rješenje Kantonalnog suda od 5. rujna 2017. godine).

4. Svi pozvani su dostavili odgovor na apelaciju. Na izričito traženje Ustavnog suda da se dostavi žalba koju je apelant izjavio protiv rješenja Općinskog suda od 28. lipnja 2017. godine, Kantonalni sud je udovoljio zahtjevu i dostavio žalbu. U odnosu na dopunu apelacije svi pozvani su dostavili odgovor.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelant u apelaciji navodi da mu je rješenjem suca za prethodni postupak Općinskog suda od 18. prosinca 2016. godine određen pritvor zbog postojanja osnovane sumnje da je (s drugim navedenim osobama) počinio kazneno djelo otmica iz članka 180. stavak 2. u svezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona Federacije BiH (u daljnjem tekstu: KZ) i kazneno djelo laka tjelesna povreda iz članka 173. stavak 1. KZ, a sve u svezi s čl. 31. i 54. KZ, i to zbog postojanja posebne pritvorske osnove iz članka 146. stavak 1. točke a), b) i c) Zakona o kaznenom postupku Federacije BiH (u daljnjem tekstu: ZKP). Apelant navodi da mu je pritvor u kontinuitetu produljivan do donošenja odluka koje pobija apelacijom.

Pobijana rješenja o produljenju pritvora od 28. lipnja i 4. srpnja 2017. godine

7. Općinski sud je donio Rješenje broj 65 0 K 619376 17 Kv 8 od 28. lipnja 2017. godine kojim je utvrdio da i dalje postoje okolnosti koje opravdavaju trajanje mjere pritvora iz razloga propisanih odredbom članka 146. stavak 1. točke a) i c) ZKP u odnosu na apelanta (i druge osobe), pa je apelantu produljio pritvor za naredna dva mjeseca, koji će trajati do 28. kolovoza 2017. godine ili do druge odluke suda.

8. U obrazloženju rješenja navedeno je da je rješenjem suda od 2. ožujka 2017. godine, a nakon potvrđivanja optužnice, produljena mjera pritvora apelantu i ostalim zbog postojanja osnovane sumnje da su počinili kazneno djelo otmica iz članka 180. stavak 1. KZ (i u uvodu rješenja je isto navedeno) i kazneno djelo laka tjelesna povreda iz članka 173. stavak 1. KZ, te je apelantu pritvor produljen zbog postojanja posebne pritvorske osnove iz članka 146. stavak 1. točke a) i c) ZKP.

9. Općinski sud dalje navodi šta se apelantu stavlja na teret optužnicom, te je ukazano na to da postojanje osnovane sumnje da su apelant i ostali počinili kazneno djelo proizlazi iz dokaza koji su dostavljeni uz optužnicu (koja je potvrđena) i koji su nabrojani na str. 3. i 4. rješenja. Nadalje, Općinski sud posebno ukazuje na određene dokaze (izjava oštećenog, iskaz svjedoka, materijalni dokazi, nalaz vještaka i dr.) iz kojih proizlazi osnovana sumnja da su apelant i ostali počinili navedena kaznena djela.

10. Pored osnovane sumnje Općinski sud je našao i postojanje posebnih pritvorskih razloga koji opravdavaju trajanje mjere pritvora iz osnove članka 146. stavak 1. točke a) i c) ZKP u odnosu na apelanta, te dalje detaljno obrazlaže postojanje navedenih okolnosti

u odnosu na pritvorsku osnovu iz članka 146. stavak 1. točka a) ZKP (apelant nije mogao biti pronađen na prijavljenoj adresi, te je za njim raspisana potraga pa zatim potjernica, po kojoj je lišen slobode 4. siječnja 2017. godine), odnosno u odnosu na pritvorski razlog iz članka 146. stavak 1. točka c) ZKP (ispunjen objektivni uvjet – visina zapriječene kazne, ali i postojanje naročite okolnosti – ličnost apelanta i ostalih [S. N. i B. B.] i vrsta kaznenih djela koja im se stavljaju na teret, te njegova ranija osuđivanost u pet presuda, upornost i spremnost da nastavi vršiti nova kaznena djela).

11. Općinski sud je svestranom analizom okolnosti konkretnog slučaja utvrdio da postoje objektivni razlozi koji opravdavaju izricanje najteže mjere – pritvor i da druge mjere nisu adekvatne da bi se otklonila opasnost da apelant (i S. N. i B. B.) neće ponoviti kazneno djelo, te da ličnost optuženih govori da se radi o osobama koje su sklone vršenju kaznenih djela, kao i da se samo mjerom pritvora može otkloniti opasnost od bjekstva u odnosu na apelanta i K. G. koji su se već krili organima gonjenja.

12. Apelant je izjavio žalbu protiv prvostupanjskog rješenja zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene odredbi ZKP, te je tražio da mu Kantonalni sud ukine pritvor „jer nisu ispunjeni posebni uvjeti za pritvor i ne postoje naročite okolnosti koje nužno opravdavaju njegovo zadržavanje u pritvoru”. U obrazloženju žalbe na str. 2-6. apelant pobija postojanje osnovane sumnje, odnosno navodi da osnovana sumnja ne postoji, jer sud ne ocjenjuje nove okolnosti u predmetu, a koje apelant navodi i analizira (iskazi svjedoka). Apelant je u žalbi navodio (citirajući relevantni dio prvostupanjskog rješenja) da se stiče dojam da osnovana sumnja proizlazi isključivo iz činjenice da je potvrđena optužnica u ovom predmetu. Dalje apelant pobija postojanje pritvorskih razloga iz članka 146. stavak 1. točke a) i c) ZKP.

13. Kantonalni sud je donio Rješenje broj 65 0 K 619376 17 Kž 6 od 4. srpnja 2017. godine kojim je odbio kao neutemeljene žalbe apelanta i ostalih (S. N. i K. G.).

14. U obrazloženju je navedeno da je apelantov branitelj izjavio žalbu zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kao i zbog pogrešne primjene ZKP, te prijedlog da se apelantu ukine pritvor i odredi mjera zabrane. Dalje se navodi da apelant u obrazloženju pobija postojanje posebnih pritvorskih razloga (ukratko iznijeti navodi), te što je predloženo u žalbi, uz pozivanje na praksu domaćih sudova i praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud).

15. Kantonalni sud navodi da je žalbu ispitao u granicama žalbenih navoda, kao i po službenoj dužnosti, u skladu s člankom 338. ZKP i člankom 321. ZKP. Kantonalni sud navodi: „Naime, branitelji optuženih žalbom ne pobijaju pravilnost zaključka prvostu-

panjskog suda o postojanju osnovane sumnje da su optuženi počinili kazneno djelo [...]”, već pobijaju postojanje posebnih pritvorskih razloga.

16. Kantonalni sud je našao neutemeljenim žalbene prigovore u odnosu na posebne razloge za produljenje pritvora iz članka 146. stavak 1. točke a) i c) ZKP u odnosu na apelanta, jer je prvostupanjski sud u obrazloženju pobijanog rješenja pravilno utvrdio da su ispunjeni uvjeti za produljenje pritvora apelantu, propisani navedenim zakonskim odredbama, smatrajući da postoje okolnosti iz kojih proizlazi opravdana bojazan od bjekstva, odnosno od ponavljanja kaznenog djela, što je i obrazložio. Kantonalni sud je našao da nisu ispunjeni uvjeti za izricanje neke od alternativnih mjera, s obzirom na razloge za produljenje pritvora, okolnosti izvršenja kaznenog djela i ličnosti optuženih u konkretnom slučaju.

Pobijano rješenje o produljenju pritvora od 5. rujna 2017. godine

17. Općinski sud je donio Rješenje broj 65 0 K 619376 17 Kv 9 od 23. kolovoza 2017. godine kojim je apelantu (i ostalima) prilikom kontrole pritvor produljen za još dva mjeseca, tako da pritvor može trajati do 23. listopada 2017. godine ili do nove odluke suda, i to u odnosu na apelanta zbog postojanja posebne pritvorske osnove iz članka 146. stavak 1. točke a) i c) ZKP (spomenuto prvostupanjsko rješenje nije dostavljeno uz dopunu apelacije, jer ono u suštini nije ni pobijeno, ali navedeno proizlazi iz sadržaja apelacije i rješenja Kantonalnog suda od 5. rujna 2017. godine, koje je pobijeno u dopuni apelacije).

18. Apelant je izjavio žalbu protiv prvostupanjskog rješenja (od 23. kolovoza 2017. godine) u kojoj se žalio zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene odredbi ZKP u prvostupanjskom rješenju, uz prijedlog da mu Kantonalni sud ukine pritvor „jer nisu ispunjeni posebni uvjeti za pritvor i ne postoje naročite okolnosti koje nužno opravdavaju njegovo zadržavanje u pritvoru”. U obrazloženju na str. 2-6. žalbe apelant pobija postojanje osnovane sumnje, te ističe pojedine dijelove žalbe (bold) i podvlači koji se dijelovi tiču pobijanja postojanja osnovane sumnje. Apelant ukazuje na iskaze svjedoka koje nabraja, a prije svega iskaz svjedoka oštećenog, na temelju kojega zaključuje da ne postoje obilježja kaznenog djela otmica. Također, apelant ukazuje na to da sud nije uzeo u obzir kontradiktornost u iskazima svjedoka. U pogledu postojanja osnovane sumnje, apelant navodi da sud nije ocijenio protek vremena. Apelant upućuje na praksu Europskog suda, kao i na praksu domaćih sudova. Dalje, apelant pobija postojanje pritvorskih razloga iz članka 146. stavak 1. točke a) i c) ZKP.

19. Kantonalni sud je donio Rješenje broj 65 0 K 619376 17 KŽ 7 od 5. rujna 2017. godine, kojim je odbio kao neutemeljene žalbe branitelja i apelanta.

20. Na str. 2. rješenja Kantonalni sud ukratko iznosi apelantove žalbene navode, koji se odnose na postojanje posebne pritvorske osnove iz članka 146. stavak 1. točke a) i c) ZKP. Nadalje, Kantonalni sud opet ističe da je žalbu ispitao u skladu s čl. 388. i 312. ZKP, te navodi: „Naime, branitelji optuženih žalbom ne pobijaju pravilnost zaključka prvostupanjskog suda o postojanju osnovane sumnje da su optuženi počinili kazneno djelo [...]. Pri tome, branitelj optuženog G. K. samo u jednoj rečenici navodi da ne postoji ni osnovana sumnja, bez obzira na to što je optužnica potvrđena, ali ni na kakav način dalje ne elaborira ili argumentira takvu svoju tvrdnju, iz kojih razloga se ovaj sud nije ni upuštao u ocjenu ovog žalbenog prigovora, nalazeći ga paušalnim i nepotkrijepljenim.”

21. Nadalje, Kantonalni sud ispituje žalbene navode u svezi s posebnim pritvorskim razlozima iz članka 146. stavak 1. točke a) i c) ZKP, te nalazi da su u odnosu na apelanta razlozi o njihovom postojanju iz prvostupanjskog rješenja pravilni i obrazloženi.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

22. Apelant u apelaciji ističe povredu prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1, 3. i 4. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), povredu prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. stavak 2. Europske konvencije i članka 13. Europske konvencije. Apelant se u najvećem dijelu u apelaciji žali na postojanje osnovane sumnje u trenutku kada sud odlučuje o produljenju pritvora apelantu. U svezi s navedenim apelant ističe da sud nije ocijenio nove dokaze s glavnog pretresa koji isključuju postojanje obilježja kaznenog djela otmica, zbog čega je izostala i obvezna kontrola pritvora koju sud treba vršiti. Prema apelantovom mišljenju, stiče se utisak da osnovana sumnja proizlazi isključivo iz činjenice da je optužnica potvrđena, što nije dovoljno i ima karakter izostanka razloga o odlučnim činjenicama. Dakle, Općinski sud je propustio postupiti po odredbi članka 151. ZKP i vršiti kontrolu opravdanosti pritvora prema trenutnom stanju predmeta, jer samo navodi dokaze, bez bilo kakve analize. Kantonalni sud je, unatoč apelantovoj opširnoj žalbi o nepostojanju osnovane sumnje, naveo da apelant nije pobijao postojanje osnovane sumnje, zbog čega apelant nalazi da je došlo do povrede članka 5. stavak 3. Europske konvencije. Apelant navodi da je Kantonalni sud tim netočnim navodom propustio i sam obrazložiti temeljnu pritvorsku osnovu. Također, pozivanje Kantonalnog suda na članak 321. ZKP je samo paušalno. Na taj način apelant navodi da je lišen i prava na djelotvoran pravni lijek. Apelant smatra da su i u pogledu posebnih pritvorskih razloga rješenja krajnje proizvoljna, što dalje detaljno

obrazlaže, te u tom dijelu upućuje na povredu presumpcije nevinosti. Apelant također u apelaciji navodi da se već dosta dugo nalazi u pritvoru (devet mjeseci), a da rješenje o pritvoru ne zadovoljava ni minimum potrebnih standarda. Apelant je tražio i da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će naložiti njegovo puštanje iz pritvora do okončanja postupka pred Ustavnim sudom.

23. Pobijajući rješenje Kantonalnog suda od 5. rujna 2017. godine, apelant je u dopuni apelacije istakao povredu prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1, 3. i 4. Europske konvencije, kao i povredu prava na efikasan pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Iako je naveo da je nezadovoljan i rješenjem Općinskog suda od 23. kolovoza 2017. godine, glavni akcent u dopuni apelacije apelant stavlja na činjenicu da je Kantonalni sud opet zanemario njegove žalbene navode kojim je pobio postojanje osnovane sumnje, ističući da on navedeno ne pobija. Apelant je tražio da Ustavni sud utvrdi kršenje navedenih prava, ukine sva pobijana rješenja i da mu se dodijeli šteta u pravičnom iznosu.

b) Odgovor na apelaciju

24. U odgovoru na apelaciju Općinski sud navodi da je odluka donijeta u skladu s relevantnim odredbama ZKP i odredbama Europske konvencije.

25. Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju detaljno ističe navode iz apelacije (da Kantonalni sud nije ocijenio postojanje osnovane sumnje), te zaključuje da je apelacija neutemeljena i da nisu povrijeđena apelantova prava. U odgovoru na dopunu apelacije Kantonalni sud ističe da je apelacija neutemeljena i da ostaje pri datom obrazloženju.

26. U odgovoru na apelaciju Tužiteljstvo navodi da je „sud” analizirajući dokaze, u skladu sa zakonom, slobodnom ocjenom dokaza ocijenio sve okolnosti konkretnog slučaja, te utvrdio postojanje osnovane sumnje, što je temeljna osnova za pritvor, zbog čega je apelacija neutemeljena. U odgovoru na dopunu apelacije također je ponovljen stav da je apelacija neutemeljena i da su dati svi relevantni odgovori na pitanje postojanja osnovane sumnje i posebnih pritvorskih razloga.

V. Relevantni propisi

27. **Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) u relevantnom dijelu glasi:

Pritvor

*Članak 145.
Opće odredbe*

(1) Pritvor se može odrediti ili produžiti samo pod uvjetima propisanim ovim Zakonom i samo ako se isti cilj ne može ostvariti drugom mjerom.

[...]

(4) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se osumnjičenik, odnosno optuženik nalazi u pritvoru, dužnost je svih tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku i tijela koja im pružaju pravnu pomoć da postupaju s posebnom žurnošću.

(5) Tijekom cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na temelju kojih je određen, a pritvorenik će se odmah pustiti na slobodu. Po prijedlogu optuženika ili branitelja za ukidanje pritvora koji je utemeljen na novim činjenicama sud će održati ročište odnosno, sjednicu vijeća o kome će obavijestiti stranke i branitelja. Nedolazak stranaka i branitelja koji su uredno obavješteni ne sprječava održavanje ročišta, odnosno sjednice vijeća. Protiv rješenja o odbijanju prijedloga za ukidanje pritvora žalba nije dozvoljena.”.

*Članak 146.
Razlozi za pritvor*

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor joj se može odrediti:

- a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bijega,*
- c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti kazneno djelo ili će dovršiti pokušano kazneno djelo ili će učiniti kazneno djelo kojim prijeti, a za ta se kaznena djela može izreći kazna zatvora najmanje od tri godine ili teža kazna,*

*Članak 151. stavak 1.
Pritvor nakon potvrđivanja optužnice*

Pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Nadzor opravdanosti pritvora obavlja se istekom svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjega rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovoga rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

*Članak 321.
Granice ispitivanja presude*

Drugostupanjski sud ispituje presudu u dijelu u kojem se ona pobija žalbom, a po službenoj dužnosti da li je na štetu optuženog povrijeđen Kazneni zakon.

VI. Dopustivost

28. U skladu s člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima i apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

29. U skladu s člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

30. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom su rješenja Kantonalnog suda od 5. rujna 2017. godine i od 4. srpnja 2017. godine, protiv kojih nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijana rješenja apelant je primio 8. rujna 2017. godine, odnosno 5. srpnja 2017. godine, a apelacija je podnesena 4. kolovoza 2017. godine, odnosno dopuna 12. rujna 2017. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

31. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

32. Apelant pobija navedena rješenja tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njegova prava iz članka II/3. (d) i (e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. st. 1, 3. i 4. Europske konvencije, članak 6. stavak 2. Europske konvencije i članak 13. Europske konvencije.

Pravo na slobodu i sigurnost osobe

33. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

d) Prava na slobodu i sigurnost osobe;

34. Članak 5. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svatko ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Nitko ne može biti lišen slobode osim u sljedećim slučajevima i sukladno postupku propisanom zakonom:

(...)

- c. u slučaju zakonitog uhićenja ili pritvaranja osobe u svrhu njezinog dovođenja pred nadležnu zakonitu vlast zbog razumne sumnje da je počinila kazneno djelo, ili kada se to razumno smatra potrebnim kako bi se spriječilo počinjenje kaznenog djela ili bjekstvo nakon počinjenja kaznenog djela;*

(...)

3. Svatko tko je uhićen ili pritvoren sukladno odredbama iz stavka 1. točka c) ovog članka izvodi se bez odgađanja pred suca ili drugu službenu osobu zakonom ovlaštenu da vrši sudsku vlast, te ima pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može biti uvjetovano jamstvima da će se osoba pojaviti na suđenju.

4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti postupak u kojem će sud brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja i naložiti puštanje na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.

(...)

Članak 5. stavak 1. točka c) i st. 3. i 4. Europske konvencije

35. Apelant tvrdi da su u obrazloženjima pobijanih rješenja Kantonalnog suda od 5. rujna i 4. srpnja 2017. godine, kojima je odlučeno o apelantovoj žalbi protiv prvostupanijskih rješenja o produljenju pritvora apelantu (od 23. kolovoza i 28. lipnja 2017. godine), izostali valjani razlozi u pogledu postojanja zakonom propisanih razloga za produljenje pritvora, pri čemu apelant dovodi u pitanje prvenstveno postojanje osnovane sumnje, odnosno proizvoljan i neutemeljen zaključak Kantonalnog suda da apelant u žalbi nije pobio postojanje osnovane sumnje. Na taj način sud nije adekvatno ispitao apelantovu žalbu, te je došlo do povrede navedenih prava. Stoga će Ustavni sud najprije ispitati ovaj navod.

36. Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda, osnovanost sumnje na kojoj se mora temeljiti uhićenje čini bitan element zaštite od proizvoljnog uhićenja i lišavanja slobode propisanog člankom 5. stavak 1. točka c) Europske konvencije. Osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo zahtijeva postojanje nekih činjenica ili informacija koje bi uvjerile objektivnog promatrača da je moguće da je osoba koja je u pitanju počinila kazneno djelo (vidi, Europski sud, *Fox, Campbell i Hartley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 30. kolovoza 1990. godine, serija A, broj 182, stavak

32, *O'Hara protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 16. listopada 2001. godine, Izvješća presuda i odluka 2001-X, stavak 34, i *Stepuleac protiv Moldavije*, presuda od 6. studenog 2007. godine, aplikacija broj 8207/06, točka 68). Pri tome Ustavni sud ukazuje na to da u trenutku određivanja pritvora ne mora biti sa sigurnošću utvrđeno da je kazneno djelo zaista i počinjeno, te ne mora biti utvrđena njegova priroda. Konačno, shodno članku 5. stavak 1. Europske konvencije, zakonitost pritvora ocjenjuje se na temelju domaćeg zakona, odnosno mora imati pravnu osnovu u domaćem zakonu, s tim da lišavanje slobode mora biti u skladu sa svrhom članka 5. Europske konvencije, tj. osoba koja je u pitanju mora biti zaštićena od proizvoljnosti (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 5842/10 od 20. travnja 2011. godine, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba).

37. Dalje, Ustavni sud ukazuje na to da odredbe članka 5. stavak 3. Europske konvencije zahtijevaju da je osoba lišena slobode u skladu s člankom 5. stavak 1.c) Europske konvencije, tj. da je lišavanje „zakonito” u smislu navedenog članka i da obuhvaća podjednako i proceduralnu i materijalnu zaštitu takvih osoba. Europski sud je zaključio da poštovanje članka 5. stavak 3. Europske konvencije zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u svezi s pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterije predviđene zakonom. Pri tome je postojanje osnovane sumnje da je osoba lišena slobode počinila kazneno djelo za koje se tereti *conditio sine qua non* za određivanje ili produljenje pritvora, ali to nakon određenog vremena nije dovoljno, već se mora procijeniti postoje li za pritvor relevantni i dovoljni razlozi (vidi, Europski sud, *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. srpnja 2000. godine, aplikacija broj 25792/94, stavak 63). Prema daljnjem stavu Europskog suda, opravdanost pritvora ovisi i o okolnostima konkretnog slučaja koje moraju biti takve da upućuju na postojanje općeg (javnog) interesa koji je tako važan i značajan da, unatoč presumpciji nevinosti, preteže nad načelom poštovanja slobode pojedinca.

38. Također, Ustavni sud primjećuje da je u praksi Europskog suda jasno navedeno da je značenje pojma „zakonitost” u stavku 4. članka 5. Europske konvencije identično onome u stavku 1, te da se zakonitost uhićenja ili pritvora mora razmatrati ne samo u svjetlu domaćeg zakona već i teksta same Europske konvencije, načela sadržanih u tekstu Europske konvencije i ograničenja propisanih stavkom 1. članka 5. Europske konvencije. Shodno stavku 4. članka 5, uhićena ili pritvorena osoba ima pravo na preispitivanje zakonitosti uhićenja i pritvaranja u postupku u kojem će se preispitati i procesni i materijalni uvjeti koji su, shodno Europskoj konvenciji, od ključnog značaja za zakonitost lišavanja slobode. To znači, kako je zaključio Europski sud u predmetu *Brogan* (vidi, Europski sud, *Brogan protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, aplikacija br. 11209/84; 11234/84; 11266/84; 11386/85

od 30. svibnja 1989. godine), da je podnositeljima predstavke morao biti dostupan pravni lijek na temelju kojeg bi nadležni sudski organ preispitao ne samo procesne garancije propisane domaćim pravom već i osnovu za postojanje razumne sumnje za uhićenje, kao i legitimnosti cilja koji se uhićenjem i zadržavanjem u pritvoru želi postići.

39. U tom kontekstu, Ustavni sud podsjeća na to da je u predmetu *Ilijkov protiv Bugarske* (vidi presudu Europskog suda, aplikacija broj 33977/96, iz srpnja 2001. godine), razmatrajući aplikaciju u svezi s člankom 5. stavak 4. u odnosu na aplikantove navode da sudovi nisu u skladu sa zakonom ispitali sve aspekte koji su relevantni u svezi sa zakonitošću pritvora, Europski sud utvrdio povredu članka 5. stavak 4. Europske konvencije. U odnosu na te navode Europski sud je naveo da, iako članak 5. stavak 4. Europske konvencije ne nameće obvezu sucu koji ispituje pritvor da se bavi svakim argumentom sadržanim u podnesku podnositelja žalbe, jamstva ovog članka bila bi lišena svoje suštine ako bi sudac, oslanjajući se na domaće pravo i praksu, smatrao nebitnim ili zanemario konkretne činjenice na koje se pritvorenik poziva, a koje mogu dovesti u sumnju „zakonitost“ lišenja slobode u smislu Europske konvencije (također vidi presudu Europskog suda *Nikolova protiv Bugarske*, broj 31195/95, od 25. ožujka 1999. godine). U predmetu *Ilijkov* (kao i u spomenutom predmetu *Nikolova*) Europski sud je smatrao da su sudovi ispitujući žalbe propustili razmotriti aplikantove argumente u svezi s postojanjem razumne sumnje i dokaze koje je priložio u prilog tome. Redovni sudovi su odbili po žalbi preispitati postojanje elemenata osnovane sumnje tvrdeći da bi, u suprotnome, prejudicirali odluku o meritumu, te doveli u pitanje nepristranost suda. Europski sud je ukazao na to da je obveza država članica osigurati adekvatna procesna sredstva i time osigurati uživanje svih prava zagarantiranih Europskom konvencijom, uključujući i pravo iz članka 5. stavak 4. u svezi sa sudskom kontrolom svih aspekata zakonitosti pritvora. Pozivajući se na garancije koje nudi članak 6. stavak 1. Europske konvencije, Europski sud je naveo da postoje razna proceduralna rješenja kako bi se osigurala nepristranost. Europski sud je naveo da pitanja o kojima sudac odlučuje kada odlučuje o pritvoru nisu ista kao ona koja su odlučujuća za donošenje konačne presude. Kada donosi odluku o produljenju pritvora i ostalim odlukama donesenim prije suđenja ove vrste, sudac sumarno ocjenjuje podatke koji mu stoje na raspolaganju kako bi odredio ima li tužiteljstvo (optužba) *prima facie* osnove za sumnju, a kada donosi presudu mora ocijeniti jesu li dokazi koji su izvedeni i raspravljeni pred sudom dovoljni za utvrđenje krivice optuženog. Sumnja u krivicu i formalno utvrđivanje krivice ne treba se poistovjetiti i ne mogu se isto tretirati. Stoga je Europski sud zaključio da briga države da osigura nepristran sud ne može opravdati ograničenje u svezi s apelantovim pravom koje proizlazi iz članka 5. stavak 4. Europske konvencije, uslijed čega je utvrđena povreda navedenog članka.

40. Stoga, kada se sve navedeno dovede u vezu s okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud primjećuje da apelant nije dobio odgovor na pitanje postojanja osnovane sumnje, jer je nakon prvostupanjskog rješenja (od 28. lipnja, a čini se i od 23. kolovoza 2017. godine – koja su se bavila pitanjem osnovane sumnje) postojanje osnovane sumnje pobio žalbom, a Kantonalni sud te apelantove navode uopće nije ispitao.

41. Naime, iako Ustavni sud primjećuje da je u „prijedlogu” obje žalbe (i protiv rješenja od 28. lipnja i rješenja od 23. kolovoza 2017. godine) apelant tražio ukidanje pritvora „jer nisu ispunjeni posebni uvjeti za produljenje pritvora i ne postoje naročite okolnosti”, sam sadržaj žalbi jasno i nesporno ukazuje na to da je apelant pobio i postojanje osnovane sumnje, a uslijed novih okolnosti u predmetu. Stoga, nije prihvatljiva konstatacija u rješenju Kantonalnog suda od 4. srpnja i u rješenju od 5. rujna 2017. godine da se žalbom ne pobija pravilnost zaključka prvostupanjskog suda o postojanju osnovane sumnje (bar u odnosu na apelanta). Odlučujući na ovaj način, odnosno potpuno ignorirajući apelantove žalbene navode o postojanju osnovane sumnje, Kantonalni sud je propustio ispitati osnovni uvjet *sine qua non* određivanja odnosno produljivanja mjere pritvora – osnovanu sumnju, koju je apelant problematizirao u žalbi i s pravom očekivao da dobije odgovor na taj navod. Ustavni sud podsjeća na to da je osnovana sumnja obvezan element za odlučivanje o određivanju ili produljenju pritvora, bez obzira na fazu postupka, koji se mora ispitati. Stoga, Ustavni sud primjećuje da, iako je prvostupanjski sud (pogotovo u rješenju od 28. lipnja 2017. godine, koje je dostavljeno Ustavnom sudu) dao svoje razloge o postojanju osnovane sumnje, činjenica je da je apelant pobio zaključak o njezinom postojanju, ali nije dobio odgovor Kantonalnog suda (u rješenju od 4. srpnja 2017. godine) jer je on naprosto zanemario taj navod, a što se desilo, kako proizlazi iz dostavljene žalbe (protiv prvostupanjskog rješenja od 23. kolovoza 2017. godine) i rješenja Kantonalnog suda, i u odluci od 5. rujna. Dakle, pitanje postojanja osnovane sumnje nije raspravljeno u postupku po žalbi, iako ga je apelant problematizirao, te je i ispitivanje zakonitosti pritvora postalo iluzorno ako sud nije riješio to pitanje. Ustavni sud primjećuje da odredbe ZKP nikako ne isključuju obvezu suda da u postupku sudske kontrole opravdanosti trajanja pritvora nakon potvrđivanja optužnice ispitaju i dalje postojanje osnovane sumnje, niti je bilo tko od strana u postupku ovu obvezu doveo u pitanje, a niti je Kantonalni sud mogao zanemariti ovaj žalbeni navod, promatrajući žalbu u cjelini. Također, kako je navedeno, Europska konvencija u članku 5 (st. 1, 3. i 4) nalaže obveze provjere „zakonitosti” pritvora u bilo kojoj fazi postupka, a što uključuje jednako i pitanje postojanja osnovane sumnje koja predstavlja temeljni element sudske kontrole nad zakonitošću mjere pritvora i koji se mora preispitati čak i kada se pobija u tijeku glavnog pretresa.

42. Stoga, ne ulazeći u pitanje postoji li zaista u konkretnom slučaju osnovana sumnja, činjenica da apelant nije dobio odgovor na to pitanje od ključnog značaja za produljivanje mjere pritvora (jer su zanemareni njegovi žalbeni navodi u ovom dijelu) upućuje na povredu prava zaštićenog člankom 5. stavak 1. točka c), st. 3. i 4. Europske konvencije jer rješenjima Kantonalnog suda od 4. srpnja i 5. rujna 2017. godine, kojima je (kao pravomoćnim) odlučeno o mjeri pritvora, nije odlučeno o postojanju osnovane sumnje, odnosno sud nije dao odgovor na apelantove žalbene prigovore u odnosu na postojanje osnovane sumnje, a što je ključno pitanje u svezi sa zakonitošću pritvora apelantu.

43. Stoga, Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja nalazi da je došlo do povrede apelantovog prava na slobodu i sigurnost osobe iz članka 5. stavak 1. točka c), st. 3. i 4. Europske konvencije.

44. Ustavni sud primjećuje da je prvobitno apelacija izjavljena protiv rješenja Kantonalnog suda od 5. srpnja 2017. godine, kojim je pritvor bio određen do 28. kolovoza 2017. godine. Ustavni sud podsjeća na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi usvojio stav, s obzirom na temporalni karakter rješenja o određivanju, odnosno produljivanju mjere pritvora, da u situaciji kada utvrdi da je lišavanje slobode osobe po pobijanoj odluci redovnog suda rezultiralo povredom prava na slobodu i sigurnost ličnosti, ali da je u trenutku donošenja odluke Ustavnog suda lišavanje slobode po pobijanim odlukama isteklo, dovoljno da utvrdi povredu ustavnog prava i ukaže na učinjene propuste u postupku određivanja mjere pritvora (vidi, između ostalih, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 4531/15* od 8. prosinca 2015. godine, točke 68. i 69. s referencama na relevantnu praksu Ustavnog suda, dostupna na www.ustavnisud.ba). Stoga je utvrđena povreda po rješenju Kantonalnog suda od 5. srpnja 2017. godine deklaratorna.

45. Međutim, imajući u vidu činjenicu da je rješenjem Kantonalnog suda od 5. rujna 2017. godine potvrđeno prvostupanjsko rješenje kojim je određeno trajanje mjere pritvora apelantu do 23. listopada 2017. godine, odnosno da je navedeno rješenje na snazi, Ustavni sud u svjetlu utvrđene povrede nalazi da je potrebno ukinuti navedeno rješenje Kantonalnog suda od 5. rujna 2017. godine i predmet vratiti Kantonalnom sudu koji je dužan odmah, a najkasnije tri dana od dana dostave ove odluke, poštujući standarde Europske konvencije i ove odluke, donijeti novo rješenje. Također, Ustavni sud zaključuje da je ova odluka dovoljna satisfakcija apelantu za utvrđenu povredu.

Ostali navodi

46. Imajući u vidu zaključak Ustavnog suda u pogledu povrede prava na slobodu i sigurnost osobe, Ustavni sud ne smatra da je potrebno dodatno ispitati apelantove ostale navode u svezi s povredom pretpostavke nevinosti i povredom prava na efikasan pravni lijek.

VIII. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 1. točka c), st. 3. i 4. Europske konvencije, jer Kantonalni sud nije poštovao obveze iz navedenih članaka, koji nalažu provjeru „zakonitosti” pritvora u bilo kojoj fazi postupka, a što uključuje jednako i pitanje postojanja osnovane sumnje, koje je pobijeno žalbom, a što predstavlja temeljni element sudske kontrole nad zakonitošću mjere pritvora, zbog čega nije dao odgovor na ključno pitanje u svezi sa zakonitošću apelantovog pritvora.

48. S obzirom na odluku Ustavnog suda u ovom predmetu, nije nužno posebno razmatrati apelantov zahtjev za donošenje privremene mjere.

49. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 998/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Mirjane Kupreškić podnesene protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 082636 12 Rev od 28. studenog 2014. godine, presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 082636 11 Gž od 28. ožujka 2012. godine i presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 082636 04 P od 17. veljače 2011. godine

Odluka od 25. listopada 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 998/15**, rješavajući apelaciju **Mirjana Kupreškića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 25. listopada 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija Mirjana Kupreškića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 082636 12 Rev od 28. studenog 2014. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 082636 11 Gž od 28. ožujka 2012. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 082636 04 P od 17. veljače 2011. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mirjan Kupreškić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Viteza, kojeg zastupa zajednički odvjetnički ured Josipa Muselimovića i Ane Primorac, odvjetnika iz Mostara, podnio je 4. ožujka 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 65 0 P 082636 12 Rev od 28. studenog 2014. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 P 082636 11

GŽ od 28. ožujka 2012. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 P 082636 04 P od 17. veljače 2011. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda, Pravobraniteljstva Bosne i Hercegovine kao zakonskog zastupnika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: prvotužena ili tužene) i Federalnog pravobraniteljstva Sarajevo kao zakonskog zastupnika Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: drugotužena ili tužene), zatraženo je 3. srpnja 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Sudionici u postupku su dostavili odgovore na apelaciju u razdoblju od 7. do 14. srpnja 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelant je 2. studenog 2004. godine kod Općinskog suda pokrenuo parnični postupak protiv tuženih radi naknade štete. U tužbi je naveo da se nalazio u pritvoru Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju i Ruandu u Den Hagu (u daljnjem tekstu: MKSJ) u razdoblju od 6. listopada 1997. do 23. listopada 2001. godine, kada je presudom prizivnog vijeća MKSJ oslobođen optužbe. Apelant je zbog neutemeljenog lišenja slobode zatražio naknadu materijalne i nematerijalne štete.

6. Općinski sud je Presudom broj 65 0 P 082636 04 P od 17. veljače 2011. godine, koja je potvrđena presudama Kantonalnog i Vrhovnog suda, odbio apelantov tužbeni zahtjev u cjelini (oblici i visina materijalne i nematerijalne štete bliže navedeni u izreci presude), čija je visina po svim vidovima štete iznosila 791.000,00 KM.

7. U obrazloženju presude je navedeno sljedeće: da je apelant tužbeni zahtjev protiv tuženih zasnovao na neutemeljenom lišenju slobode u razdoblju od četiri godine i 17 dana koje je proveo u Pritvorskoj jedinici u MKSJ, da se po donošenju oslobađajuće presude obratio MKSJ sa zahtjevom za naknadu štete, da Statut MKSJ ne predviđa takvu vrstu obeštećenja, da je postupak pred MKSJ pokrenut na temelju podataka koje je prikupio Viši sud u Zenici koji je protiv apelanta proveo istragu zbog zločina počinjenih u selu Ahmići u travnju 1993. godine, da je apelant sa još devet osoba hrvatske nacionalnosti otputovao u Nizozemsku 6. listopada 1997. godine i da prema tadašnjem Pravilniku MKSJ nije bilo moguće čekati suđenje na slobodi.

8. Tužene su osporile osnovu i visinu tužbenog zahtjeva, te istaknule prigovor nedostatka pasivne legitimacije jer je postupak protiv apelanta vodio i oslobađajuću presudu izrekao MKSJ, a ne ovlašteni organi tuženih. Osim toga, u odgovoru na tužbu je napomenuto da se apelant dobrovoljno predao MKSJ, koji je osnovan Rezolucijom 827. Vijeća sigurnosti UN-a i time ima status Suda Ujedinjenih naroda kome je i odgovoran za svoj rad, pa tužene ne mogu biti odgovorne za štetu, odnosno radnje koje je poduzeo taj sud. Drugotužena je, osim prigovora nedostatka pasivne legitimacije, istaknula i prigovor zastarjelosti potraživanja.

9. Tijekom dokaznog postupka Općinski sud je izveo dokaze uvidom i čitanjem opsežne pisane dokumentacije na okolnost pokretanja postupka protiv apelanta pred Višim sudom u Zenici do okončanja postupka i donošenja oslobađajuće presude od strane MKSJ, saslušanjem apelanta u svojstvu parnične stranke, saslušanjem svjedoka i provođenjem vještačenja po vještacima medicinske i financijske struke. Ocjenom sadržaja izvedenih dokaza, kako je navedeno u obrazloženju presude, Općinski sud je utvrdio sljedeće: da je CSB Zenica 19. srpnja 1993. godine Višem javnom tužiteljstvu u Zenici podnio kaznenu prijavu protiv D. K. i drugih osoba, među kojima je i apelant, kojom im je stavljeno na teret da su počinili kazneno djelo genocid iz članka 141. KZSRFJ, da je tadašnji Vrhovni sud BiH Rješenjem broj K-8/9 od 17. listopada 1995. godine usvojio molbu MKSJ u slučaju broj IT 95-6-D, prema kojem se tom sudu ustupaju sve istrage i kazneni postupci koji se odnose na ozbiljne povrede međunarodnog humanitarnog prava i da je Rješenjem Vrhovnog suda BiH broj K-8/95 od 17. listopada 1995. godine postupak protiv apelanta prekinut. U obrazloženju presude je dalje navedeno da je MKSJ protiv apelanta i drugih osoba podigao optužnicu 2. studenog 1995. godine zbog kršenja ratnih zakona i običaja Statuta, koja je izmijenjena 9. veljače 1998. godine, da je apelant nakon provedenog kaznenog postupka pred MKSJ prvostupanjskom presudom proglašen krivim za zločin protiv čovječnosti (progon) i osuđen na osam godina zatvora, a potom ga je prizivno vijeće UN-a oslobodilo jer je navedena presuda ukinuta. Također je utvrđeno da se apelant nakon donošenja oslobađajuće Presude prizivnog vijeća broj IT-95-16-A od 23. listopada 2001. godine obratio MKSJ sa zahtjevom za naknadu štete.

10. Ocjenjujući postoji li u okolnostima konkretnog slučaja osnova tužbenog zahtjeva prema tuženim, i to u svezi s istaknutim prigovorima materijalnopravne prirode, Općinski sud je u obrazloženju presude istaknuo da je apelant osnovu tužbenog zahtjeva prema prvotuženoj zasnovao na činjenici neutemeljenog lišenja slobode zbog odbijanja davanja garancije (jamstva) prvotužene da se apelant brani sa slobode, dok je odgovornost drugotužene utemeljio na činjenici da je kazneni postupak pred MKSJ pokrenut na temelju podataka i činjenica koje je prikupio Viši sud u Zenici zbog zločina počinjenih u selu Ahmići.

11. U svezi s neutemeljenošću prigovora zastare potraživanja, Općinski sud je naveo relevantne odredbe Zakona o kaznenom postupku BiH (u daljnjem tekstu: ZKPBiH) i Zakona o kaznenom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH) kojima je propisano razdoblje u kojem zastarijeva zahtjev za naknadu štete, počev od pravomoćnosti presude, te je u tom smislu i u kontekstu relevantnih odredbi Zakona o obligacijskim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) utvrđeno da apelant to pravo nije izgubio.

12. S druge strane, kako je dalje navedeno u obrazloženju presude, prigovor nedostatka pasivne legitimacije je ocijenjen utemeljenim. U tom smislu, Općinski sud je istaknuo da je kazneni postupak protiv apelanta vodio MKSJ u Hagu, gdje je apelant boravio u pritvoru u razdoblju od 6. listopada 1997. do 23. listopada 2001. godine, dakle do donošenja oslobađajuće presude prizivnog vijeća tog suda, da MKSJ ima status Suda UN-a kome je i odgovoran za svoj rad, da MKSJ nije organ BiH, pa stoga, kako je zaključeno, prvotužena nije odgovorna za štetu, odnosno poduzete radnje tog suda i slijedom toga nije pasivno legitimirana glede apelantovog zahtjeva za naknadu štete. U odnosu na drugotuženu je navedeno da u okolnostima konkretnog slučaja nije sporno da nijedan sud u Federaciji BiH nije donio odluku o određivanju pritvora apelantu, niti je kazneni postupak proveden pred nekim od sudova u FBiH, pa drugotužena, kako je zaključeno, nije pasivno legitimirana za naknadu štete nastale kao posljedica pritvaranja apelanta u Pritvorskoj jedinici MKSJ. Slijedom navedenog, Općinski sud je, cijeneći utemeljenim prigovor nedostatka pasivne legitimacije i činjenicu da se radi o prigovoru materijalnopravnog karaktera, apelantov tužbeni zahtjev za naknadu materijalne i nematerijalne štete odbio u cjelini.

13. Kantonalni sud je Presudom broj 65 0 P 082636 11 Gž od 28. ožujka 2012. godine apelantov priziv odbio kao neutemeljen i prvostupanjsku presudu potvrdio. Cijeneći prvostupanjsku presudu u okviru navoda priziva i u smislu članka 221. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), Kantonalni sud je zaključio da priziv nije utemeljen. U svezi s tim je u obrazloženju presude navedeno da je prvostupanjski sud proveo postupak i donio odluku, a da pri tome nije povrijedio nijednu odredbu ZPP koja bi utjecala na zakonitost i pravilnost prvostupanjske presude. Naime, kako je dalje obrazloženo, prvostupanjski sud je na temelju pravilne ocjene dokaza u skladu sa člankom 8. ZPP utvrdio da je apelant u pritvoru proveo četiri godine i 17 dana i da se dobrovoljno predao organima MKSJ tako što je u organizaciji Republike Hrvatske dobrovoljno avionom odletio iz zračne luke Split za Den Hag. Prema ocjeni Kantonalnog suda, prvostupanjski sud je pravilno prihvatio prigovor nedostatka pasivne legitimacije i u svezi s tim zaključio da tužene nisu odgovorne za štetu koja je apelantu nastala zbog vremena provedenog u pritvoru i da zbog toga tužene nisu dužne nadoknaditi štetu apelantu. Kantonalni sud smatra da utvrđenje prvostupanjskog suda nije dovedeno u sumnju navodima priziva.

Naime, kako je dalje obrazloženo, apelant je odgovornost prvotužene utemeljio na činjenici da prvotužena nije dostavila garancije - jamčevinu na temelju koje bi apelant bio pušten iz pritvora. U svezi s tim je istaknuto da je na temelju članka 65. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ regulirano pod kojim uvjetima se pritvorenik (optuženi) može privremeno pustiti na slobodu, pri čemu je procjena i nalog pretresnog vijeća prvi uvjet privremenog puštanja, a jamčevina je regulirana tek kao drugi uvjet puštanja na slobodu. Imajući u vidu notornu činjenicu, kako je dalje navedeno, prema kojoj BiH nije isplatila ni za jednog optuženog jamčevinu da se pusti iz pritvora, to je potpuno jasno da prvotužena nije bila ni u mogućnosti prihvatiti isplatu jamčevine iz općepoznatih razloga (osiromašena i opterećena posljedicama rata). Obrazlažući dalje neutemeljenost prizivnih tvrdnji, Kantonalni sud je naveo sadržaj odredbe članka 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), na čiju je zaštitu apelant u prizivu ukazao, i u svezi s tim naglasio da prema navedenoj odredbi svatko ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti i da nitko ne smije biti lišen slobode izuzev u slučajevima koji su navedeni u tom članku i u skladu s postupkom koji je propisan zakonom. U tom smislu je napomenuta iznimka od ovog pravila koja se tiče zakonitog lišenja slobode po presudi nadležnog suda i praksa uspostavljena presudom Međunarodnog suda u Strasbourgu (u predmetu *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva* od 18. siječnja 1978. godine, A 256, str. od 74. do 75.) u kojoj je navedeno da ako je osoba uhićena na temelju razumne sumnje da je počinila neko kazneno djelo ili da bi se spriječilo činjenje kaznenog djela ili da bi se spriječio bijeg od počinjenog djela, ispunjeni su uvjeti Konvencije za hapšenje. Imajući u vidu da se apelant dobrovoljno predao MKSJ, da je prvostupanjskom presudom tog suda bio proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od osam godina i da je u prizivnom postupku oslobođen krivnje da je počinio kaznena djela protiv međunarodnog humanitarnog prava, prema mišljenju Kantonalnog suda, proizlazi da je prvostupanjski sud izveo pravilan zaključak prema kojem ne postoji odgovornost prvotužene za apelantovo ostajanje u pritvoru, te da ne postoji uzročna veza između radnji prvotužene i štetnih posljedica koje su nastupile po zdravlje i materijalne izdatke koje je apelant imao. Pravilno je, prema mišljenju Kantonalnog suda, prvostupanjski sud zaključio da ne postoji ni odgovornost drugotužene za štetu koja je apelantu nastupila zato što je prema Statutu MKSJ, donesenom na temelju rezolucija UN-a br. 1503 od 28. kolovoza 2003. godine, 1504 od 4. rujna 2003. godine i 1534 od 26. ožujka 2004. godine, regulirano da države moraju surađivati s Međunarodnim sudom u istrazi i kaznenom gonjenju osoba za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava i da moraju bez nepotrebnog odgađanja udovoljiti svakom zahtjevu za pomoć ili nalogu koje je izdalo pretresno vijeće, što, između ostalog, uključuje: utvrđivanje identiteta i pronalaženje osoba, uzimanje iskaza i dostavu dokaza, uručenje dokumenata, uhićenje ili pritvaranje

osoba, predaju i dovođenje optuženih pred Međunarodni sud. Iz navedenog proizlazi, kako je zaključio Kantonalni sud, da su drugotužena, kao i svi sudovi u Federaciji, bili dužni na zahtjev MKSJ dostaviti dokaze i uručiti dokumente sudu u Hagu, a to znači da su na navedeni način morali postupiti i Viši sud u Zenici i Vrhovni sud. To dalje, prema mišljenju Kantonalnog suda, upućuje na zaključak da ne postoji ni odgovornost drugotužene za nastalu štetu apelantu jer je, ispunjavajući svoju međunarodnu obvezu, dostavila MKSJ dokaze kojima je raspolagala. U svezi s tim je napomenuto da se iz Rješenja Vrhovnog suda BiH broj K-8/95 od 17. listopada 1995. godine vidi da je Vrhovni sud postupao po molbi MKSJ, a prema članku 29. Statuta MKSJ. Stoga je, kako je naveo Kantonalni sud, prvostupanjski sud pravilno postupio kada je zaključio da u konkretnoj pravnoj stvari ne postoji odgovornost tuženih za štetu koja je apelantu nastupila zbog ostajanja u pritvoru u razdoblju od četiri godine i 17 dana jer apelant u smislu čl. 123. i 126. stavak 1. ZPP nije dokazao da su tužene počinile štetne radnje kojima je apelantu nastupila šteta.

14. Vrhovni sud je Presudom broj 65 0 P 082636 12 Rev od 28. studenog 2014. godine odbio apelantovu reviziju izjavljenu protiv presude Kantonalnog suda. Glede neutemeljenosti revizijskih prigovora kojima je ukazano na povredu odredaba parničnog postupka i na pogrešnu primjenu materijalnog prava, Vrhovni sud je, nakon što je drugostupanjsku presudu ispitao u granicama razloga navedenih u reviziji i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe članka 241. ZPP, zaključio da revizija nije utemeljena. Naime, iz činjeničnih utvrđenja nižestupanjskih sudova za koja je vezan revizijski sud proizlaze nesporne činjenice koje su u obrazloženju presude ukratko ponovljene i tiču se započinjanja postupka pred Višim sudom u Zenici, ustupanja MKSJ i okončanja postupka pred MKSJ. U tom kontekstu je Vrhovni sud ponovio da su nižestupanjski sudovi postupili pravilno kada su apelantov zahtjev za naknadu materijalne i nematerijalne štete odbili zbog nedostatka pasivne legitimacije, pozivajući se pri tome na odredbe čl. 432. ZKPBiH i 435. ZKPFBiH, s obrazloženjem da šteta nije nastala kao posljedica radnji domaćih sudova, odnosno domaćih organa, pa tužene u konkretnom slučaju nisu odgovorne. Neprihvatljiv je, prema ocjeni Vrhovnog suda, revizijski prigovor povrede odredbi parničnog postupka iz članka 209. ZPP navodima da prvostupanjski sud nije cijenio dokaze u smislu članka 8. ZPP. Suprotno tim tvrdnjama, kako je obrazložio Vrhovni sud, drugostupanjski sud je u obrazloženju svoje presude ocijenio sve prizivne navode koji su od odlučnog značaja, kao i prigovore koji se odnose na povredu članka 8. ZPP, te je u razlozima svoje presude utemeljeno zaključio da je prvostupanjski sud ocjenu izvedenih dokaza izvršio u skladu s odredbom članka 8. ZPP i da je stečeno uvjerenje o odlučnim činjenicama opravdano logičkim i uvjerljivim razlozima. Stoga, u okolnostima konkretnog slučaja, kako je zaključio Vrhovni sud, nije ostvaren revizijski razlog povrede odredaba parničnog postupka, niti je ostvaren revizijski prigovor pogrešne primjene materijalnog prava. Obrazlažući navedeno,

ponovljena je obveza domaćih sudova da postupaju po zahtjevu Međunarodnog tribunala, pa u tom kontekstu i postupanje Vrhovnog suda BiH koji je Rješenjem broj K-8/9 od 17. listopada 1995. godine usvojio molbu MKSJ u slučaju broj IT 95-6 D od 11. svibnja 1995. godine i predmet pokrenut protiv D. K. i ostalih osoba, među kojima je i apelant, ustupio na daljnji postupak pred MKSJ. Apelant je, kako je dalje obrazloženo u presudi, tijekom nižestupanjskog postupka i u reviziji ustrajavao na odgovornosti prvotužene zbog odbijanja jamčevine kao razlogu za produljenje pritvora i odgovornosti drugotužene jer je Viši sud u Zenici pokrenuo kazneni postupak protiv apelanta, koji je kasnije ustupljen MKSJ. S tog aspekta, Vrhovni sud je ponovio sadržaj odredbi iz čl. 432. ZKPBiH i 435. ZKPFBiH kojima je propisana odgovornost države odnosno entiteta samo u slučaju kada njihovi organi u radu prouzroče štetu trećoj osobi, odnosno kada pravosudni organi zbog neopravdane osude prouzroče štetu trećoj osobi, što u konkretnom nije slučaj, pa stoga nema ni mjesta primjeni navedenih odredbi. Potom je naglašeno da u okolnostima konkretnog slučaja nije došlo do kršenja ljudskih prava i temeljnih sloboda iz članka II. Ustava Bosne i Hercegovine kojima je osiguran najviši stupanj međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda zagwarantiranih Europskom konvencijom za sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine. U svezi s tim je navedeno da je Bosna i Hercegovina članica UN-a od 22. svibnja 1992. godine i da je prihvaćanjem članstva u obvezi provoditi rezolucije donesene na temelju Povelje UN-a, a to znači i poštovanje nadležnosti MKSJ, što u okolnostima konkretnog slučaja ne povlači odgovornost tuženih za štetu koja je apelantu nastupila zbog lišenja slobode pred MKSJ. Osim toga, glede neutemeljenosti revizijskih navoda Vrhovni sud je istaknuo da u konkretnoj situaciji nije bilo protupravosti radnji državnih organa i da se odredba članka 432. ZKPBiH, na kojoj je apelant utemeljio svoj zahtjev, ne može proširiti na rad MKSJ. Odgovornost za štetu, kako je zaključio Vrhovni sud, nije predviđena nijednim aktom MKSJ, dakle ni Statutom, ni Pravilnikom o postupku i dokazima Haškog tribunala, a ni unutarnjim pravom tuženih, pa je pravilan zaključak nižestupanjskih sudova o neutemeljenosti apelantovog tužbenog zahtjeva.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant smatra da je osporenim presudama povrijeđeno njegovo pravo na slobodu i sigurnost ličnosti, pravo na pravično suđenje, pravo na imovinu i pravo na učinkovit pravni lijek iz članka II/3. (d), (e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno prava iz čl. 5. i 6. Europske konvencije, članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i članka 13. Europske konvencije. U iscrpnoj apelaciji kronološki je opisan tijek postupka pred MKSJ, kojem je prethodilo rješenje o provođenju istrage od strane Višeg suda u Zenici i postupak

pred redovnim sudovima povodom zahtjeva za naknadu štete nakon što je prizivno vijeće MKSJ apelanta pustilo na slobodu. U svezi s postupkom iz kojeg su proizašle osporene presude za naknadu štete, istaknuti su nedostaci koji se odnose na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnopравnih i procesnopравnih odredaba ZPP, ZOO, ZKPBiH i ZKPFBiH, naročito glede prihvaćanja prigovora nedostatka pasivne legitimacije, kao i nedostatka obrazloženja povodom prizivnih i revizijskih prigovora. Smatra da su osporene presude rezultat niza povreda postupka i materijalnog prava, zbog čega su nezakonite i neutemeljene. U tom kontekstu je naveo da su sudovi na sve tri instance pogrešno protumačili odredbe čl. 432. ZKPBiH i 435. ZKPFBiH koje su eksplicitne i ukazuju na odgovornost tuženih da apelantu nadoknade štetu. Također smatra da su osporene presude kontradiktorne provedenim dokazima i da prvostupanjski sud nije brižljivo i savjesno cijenio dokaze u smislu čl. 8. i 209. ZPP. Na taj bi način, kod nespornih činjenica iz kojih proizlazi obveza BiH da surađuje s MKSJ u istrazi i kaznenom postupku protiv osoba za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava, prihvatio presudu MKSJ kojom je apelant oslobođen kaznene odgovornosti i primjenom svojih propisa, s obzirom na proceduralne nesavršenosti Statuta MKSJ, odlučio o apelantovom zahtjevu tako da tužene obveže nadoknaditi mu štetu. Povredu prava na slobodu i sigurnost ličnosti apelant dovodi u kontekst s usvojenim prigovorom nedostatka pasivne legitimacije i odbijanjem tužbenog zahtjeva za naknadu štete u svezi s činjenicom da svatko tko je bio žrtva uhićenja ili lišenja slobode ima pravo na obeštećenje koje je njemu osporenim presudama uskraćeno. Smatra da je stoga neutemeljeno stajalište iz osporenih presuda prema kojem ne postoji uzročna veza između radnji tuženih i štetnih posljedica koje su za njega nastupile jer iz utvrđenog činjeničnog stanja proizlazi da je ta uzročna veza neupitna. Osim toga, apelant je u apelaciji ukazao da mu je vođenjem kaznenog postupka i lišavanjem slobode povrijeđeno i pravo na suđenje u razumnom roku jer je evidentno koliko vremensko razdoblje je proteklo od donošenja rješenja o određivanju pritvora pa do pravomoćne oslobađajuće odluke. U svezi s kršenjem prava na učinkovit pravni lijek, apelant je ukazao da drugostupanjski i trećestupanjski sud nisu ispitili prvostupanjsku presudu u granicama prizivnih i revizijskih razloga, te da u tom smislu nedostaje ocjena prizivnih i revizijskih navoda, a to ukazuje na nedostatke zbog kojih se osporene presude ne mogu ispitati. Predloženo je da se apelacija usvoji i predmet vrati na ponovni postupak.

b) Odgovor na apelaciju

16. Vrhovni sud je ostao pri razlozima danim u obrazloženju presude i, suprotno apelantovom stajalištu, smatra da u postupku donošenja odluke od strane tog suda nisu povrijeđena apelantova prava na koja je apelacijom ukazano.

17. Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da je prvostupanjska presuda ispitana na sjednici vijeća od 28. ožujka 2012. godine, i to u dijelu u kojem se presuda pobijala prizivom i po službenoj dužnosti, nakon čega taj sud nije našao osnova za preinačenje prvostupanjske presude. Razlozi za neutemeljenost apelantovog priziva istaknuti su u obrazloženju drugostupanjske presude, pri kojima je taj sud ostao u odgovoru na apelaciju, te je napomenuto da u prizivnom postupku nije došlo do povrede apelantovih prava na koja je apelacijom ukazao.

18. Općinski sud je naveo da su osnove za donošenje prvostupanjske presude navedene u njezinom obrazloženju pri kojem je taj sud ostao u cijelosti, smatrajući da je apelacija neutemeljena.

19. Prvotužena smatra da je apelacija neutemeljena jer su redovni sudovi donijeli pravilne i zakonite presude, pri čemu su pravilno utvrdili činjenično stanje i donijeli pravilan zaključak glede apelantovog tužbenog zahtjeva. Potom su u obrazloženjima presuda navedeni jasni i argumentirani razlozi iz kojih proizlazi neutemeljenost tužbenog zahtjeva, pa je slijedom navedenog predloženo da se apelacija odbije kao neutemeljena.

20. Drugotužena smatra da su osporene presude pravilne i utemeljene na važećim zakonskim propisima i da u postupku koji je apelant pokrenuo tužbom nije došlo do kršenja apelantovih prava ni u kojem smislu apelacija nije utemeljena jer u postupku koji je apelant tužbom pokrenuo i iz kojeg je proistekla pobijana presuda nisu povrijeđena apelantova prava na koja je apelacijom ukazano. Predloženo je da se apelacija odbije.

V. Relevantni propisi

21. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” broj 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 2.

(1) U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljani u postupku.

(2) Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka glede materijalnog prava.

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i pozorno ocijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Članak 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 123.

Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.

Sud će slobodnom ocjenom dokaza ustanoviti činjenice na temelju kojih će donijeti odluku.

Članak 126.

Ako sud na temelju ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću ustanoviti koju činjenicu, o postojanju te činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Članak 221.

Drugostupanjski sud ispituje prvostupanjsku presudu u onom dijelu u kome se pobija žalbom, u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnoga postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

Članak 226.

Drugostupanjski će sud presudom odbiti žalbu kao neutemeljenu i potvrditi prvostupanjsku presudu kad ustanovi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Članak 241.

Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojemu se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnoga postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje.

22. U **Zakonu o obligacijskim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, „Službeni list RBiH” br. 2/92, 13/93, 13/94 i „Službene novine FBiH” br. 29/03 i 42/11) relevantne odredbe glase:

Pretpostavka uzročnosti

Član 173.

Šteta nastala u vezi sa opasnom stvari, odnosno opasnom djelatnošću smatra se da potiče od te stvari, odnosno djelatnosti, izuzev ako se dokaže da one nisu bile uzrok štete.

Novčana naknada

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanja o zahtjevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povrijeđenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

23. U **Zakonu o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) relevantne odredbe glase:

Članak 435.

Nadoknada štete zbog neopravdane osude

(1) Pravo na naknadu štete zbog neopravdane osude ima osoba kojoj je bila pravomoćno izrečena kaznenopravna sankcija ili koja je proglašena krivom a oslobođena od kazne, a kasnije je povodom izvanrednog pravnog lijeka obnovljeni postupak pravomoćno obustavljen ili je pravomoćnom presudom oslobođena optužbe ili je optužba odbijena, osim u sljedećim slučajevima:

- a) ako je do obustave postupka ili presude kojom se optužba odbija došlo jer je u obnovljenom postupku tužitelj odustao od kaznenog progona, a do toga je odustanka došlo na temelju nagodbe s osumnjičenikom odnosno optuženikom,
- b) ako je u obnovljenom postupku presudom optužba odbijena zbog nenadležnosti suda, a ovlašteni tužitelj je poduzeo kazneni progon pred nadležnim sudom.

(2) Osuđenik nema pravo na naknadu štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namjerno prouzročio svoju osudu, osim ako je na to bio prisiljen.

(3) U slučaju osude za kaznena djela u stjecaju, pravo na naknadu štete može se odnositi i na pojedina kaznena djela glede kojih su ispunjeni uvjeti za priznanje naknade.

24. U **Zakonu o kaznenom postupku BiH** („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Članak 432.

Naknada štete zbog neopravdane osude

(1) *Pravo na naknadu štete zbog neopravdane osude ima osoba kojoj je bila pravomoćno izrečena kaznenopravna sankcija ili koja je proglašena krivom a oslobođena kazne, a kasnije je povodom izvanrednog pravnog lijeka obnovljeni postupak pravomoćno obustavljen ili je pravomoćnom presudom oslobođena optužbe ili je optužba odbijena, osim u sljedećim slučajevima:*

- a) ako je do obustave postupka ili presude kojom se optužba odbija došlo jer je u obnovljenom postupku Tužitelj odustao od progona, a do toga je odustanka došlo temeljem nagodbe s osumnjičenikom odnosno optuženikom,*
- b) ako je u obnovljenom postupku presudom optužba odbijena zbog nenadležnosti suda, a ovlašteni je tužitelj poduzeo kazneni progon pred nadležnim sudom.*

(2) *Osuđenik nema pravo na naknadu štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namjerno prouzročio svoju osudu, osim ako je na to bio prisiljen.*

(3) *U slučaju osude za kaznena djela u stjecaju, pravo na naknadu štete može se odnositi i na pojedina kaznena djela glede kojih su ispunjeni uvjeti za priznanje naknade.*

25. **Statut MKSJ** (usvojen 25. svibnja 1993. godine Rezolucijom broj 827), preuzet sa službene stranice icty.com - prevod na bosanski, hrvatski i srpski jezik:

Član 29.

Saradnja i pravosudna pomoć

1. *Države moraju sarađivati s Međunarodnim sudom u istrazi i krivičnom gonjenju osoba optuženih da su počinile teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.*

2. *Države moraju bez nepotrebnog odgađanja udovoljiti svakom zahtjevu za pomoć ili nalogu koji je izdalo pretresno vijeće, što, između ostalog, uključuje sljedeće:*

- (a) utvrđivanje identiteta i pronalaženje osoba;*
- (b) uzimanje iskaza i dostavu dokaza;*
- (c) uručenje dokumenata;*
- (d) hapšenje ili pritvaranje osoba;*
- (e) predaju ili dovođenje optuženih pred Međunarodni sud.*

VI. Dopustivost

26. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

27. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

28. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 P 082636 12 Rev od 28. studenog 2014. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelant je primio 12. siječnja 2015. godine, a apelacija je podnesena 4. ožujka 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

29. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

30. Apelant ukazuje da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo iz članka II/3. (d), (e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno čl. 5. i 6. stavak 1. Europske konvencije, članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i članka 13. Europske konvencije. S obzirom na suštinske apelacijske navode, Ustavni sud će prvo ispitati apelantove navode koji se tiču prava na pravično suđenje.

Pravo na pravično suđenje

31. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

32. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

33. Ustavni sud, prije svega, primjećuje da se u konkretnom slučaju radi o postupku u kojem je apelant tražio od tuženih da mu naknade materijalnu i nematerijalnu štetu zbog neutemeljenog lišenja slobode, iz čega proizlazi zaključak da se radi o predmetu građanskopravne prirode. U skladu s navedenim nesporno je da apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, a zadatak Ustavnog suda je ispitati je li predmetni postupak okončan osporenom presudom bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

34. Iz navoda apelacije proizlazi da apelant povredu prava na pravično suđenje obrazlaže pogrešno i nepotpuno utvrđenim činjeničnim stanjem, pogrešnom primjenom odredbi materijalnopravnog i procesnopravnog karaktera, nedostatkom obrazloženja u svezi s ocjenom dokaza pred prvostupanjskim sudom, potom nedostatkom obrazloženja povodom prizivnih i revizijskih prigovora, a sve u svezi s prihvaćenim prigovorom nedostatka pasivne legitimacije.

35. Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivati zaključke redovnih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

36. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005.

godine, stavak 26.). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24.). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati je li osporena odluka utemeljena na proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava.

37. Polazeći od navedenog, Ustavni sud u svezi s ocjenom dokaza naglašava da članak 6. Europske konvencije ne garantira pravo da svi dokazni prijedlozi budu prihvaćeni, niti zahtijeva da se slijede bilo kakva određena pravila u ocjenjivanju dokaza, a navedeno korespondira i relevantnim odredbama članka 8. ZPP. Ustavni sud ukazuje da je sud dužan ocijeniti sve dokaze pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima, pa onda na temelju takve, brižljive ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana (članak 123. ZPP), po načelu slobodne ocjene dokaza. Slobodna ocjena dokaza, međutim, zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno tako i svih dokaza zajedno, te dovodenje svih provedenih dokaza u uzajamnu logičnu vezu i izvođenje zaključaka o dokazanosti određene činjenice (vidi, *mutatis mutandis*, Ustavni sud, Odluka broj AP 612/04 od 30. studenog 2004. godine, točka 27. i Europski sud, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78.).

38. U konkretnom slučaju apelant je podnio tužbu radi naknade materijalne i nematerijalne štete zbog neopravdanog lišenja slobode, koju su mu, prema navodima tužbe, prouzročile tužene. U odnosu na prvotuženu, apelant je svoj zahtjev utemeljio na tvrdnji da prvotužena nije dostavila jamčevinu na temelju koje bi bio pušten iz pritvora, a u odnosu na drugotuženu na tvrdnji da je MKSJ dostavila dokaze kojima je raspolagala, zbog čega je u konačnici pretrpio štetu. Tijekom trajanja konkretne parnice, Općinski sud je proveo opsežan dokazni postupak uvidom u pisanu dokumentaciju, saslušanjem apelanta u svojstvu parnične stranke i nalazima i mišljenjima vještaka različitih struka, nakon čega je, imajući u vidu istaknute prigovore materijalnopravne prirode, zaključio da je prigovor nedostatka pasivne legitimacije utemeljen i da stoga tužene nisu odgovorne za štetu koju je apelant pretrpio. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da iz činjeničnog stanja (točka III. ove odluke) proizlazi da su redovni sudovi na sve tri razine imali jedinstveno stajalište utemeljeno na nespornim činjenicama iz kojih proizlazi da je postupak pred MKSJ protiv apelanta pokrenut na temelju podataka koje je prikupio Viši sud u Zenici 1993. godine pokretanjem istrage za zločine u selu Ahmići, da je tadašnji Vrhovni sud BiH Rješenjem broj K-8/9 od 17. listopada 1995. godine usvojio molbu MKSJ i tom sudu ustupio sve istrage i kaznene postupke koji se odnose na ozbiljne povrede međunarodnog humanitarnog prava,

da je Rješenjem Vrhovnog suda BiH broj K-8/95 od 17. listopada 1995. godine postupak protiv apelanta koji je započet pred Višim sudom u Zenici prekinut i ustupljen MKSJ, da je apelant sa još devet osoba dobrovoljno oputovao u Nizozemsku i da je apelant u pritvoru MKSJ boravio u razdoblju od 6. listopada 1997. do 23. listopada 2001. godine (do donošenja oslobađajuće presude prizivnog vijeća tog suda).

39. U kontekstu naprijed navedenog Ustavni sud zapaža da su, obrazlažući neutemeljenost apelantovog zahtjeva da mu tužene nadoknade štetu zbog neutemeljenog pritvora, sudovi, odlučujući o apelantovoj tužbi, prizivu i reviziji, izveli suglasan zaključak iz kojeg proizlazi da tužene nisu odgovorne za štetu jer u okolnostima konkretnog slučaja ne postoji uzročna veza između radnji tuženih i štetnih posljedica koje je apelant pretrpio. U svezi s tim je jasno navedeno da se kazneni postupak protiv apelanta, zbog kojeg je u pritvoru proveo četiri godine i 17 dana, vodio i da je okončan pred MKSJ, a ne pred organima odnosno sudovima tuženih. S tog aspekta je u zaključcima osporenih presuda u odnosu na neutemeljenost zahtjeva prema prvotuženoj jasno navedeno da MKSJ, koji je proveo i okončao postupak protiv apelanta, ima status Suda UN-a kome je i odgovoran za svoj rad, da MKSJ nije organ BiH, pa stoga prvotužena nije odgovorna za poduzete radnje tog suda i slijedom toga nije pasivno legitimirana glede apelantovog zahtjeva za naknadu štete. U odnosu na drugotuženu je navedeno da u okolnostima konkretnog slučaja nije sporno da nijedan sud u Federaciji BiH nije donio odluku o određivanju pritvora apelantu, niti je kazneni postupak proveden pred nekim od sudova u FBiH, pa drugotužena nije pasivno legitimirana apelantu nadoknaditi štetu kao posljedicu pritvaranja apelanta u Pritvorskoj jedinici MKSJ. U svezi s navedenim, Vrhovni sud je u obrazloženju presude podsjetio da je prvotužena, prihvaćanjem članstva UN-a od 22. svibnja 1992. godine, u obvezi provoditi rezolucije donesene na temelju Povelje UN-a, a to znači i poštovanje nadležnosti MKSJ, što u okolnostima konkretnog slučaja ne povlači odgovornost tuženih za štetu koja je apelantu nastupila zbog lišenja slobode pred MKSJ. Vrhovni sud je, osim toga, glede neutemeljenosti revizijskih navoda istaknuo da u konkretnoj situaciji nije bilo protupravnosti radnji državnih organa i da se odredba članka 432. ZKPBiH, odnosno članka 435. ZKPFBiH, na kojima je apelant istrajavao tijekom parničnog postupka, ne može proširiti na rad MKSJ čijim aktima (Statut, Pravilnik) nije predviđena odgovornost za štetu, te su u tom smislu zbog utemeljenosti prigovora pasivne legitimacije, dakle nemogućnosti da tužene odgovaraju za štetu, navedeni jasni razlozi glede neprimjenjivosti navedenih odredbi u okolnostima konkretnog slučaja.

40. Iz naprijed navedenog proizlazi da je apelantov zahtjev za naknadu oba vida štete (materijalne i nematerijalne) konačnom presudom Vrhovnog suda odbijen na temelju odredbe iz čl. 123. i 126. ZPP jer apelant u postupku za naknadu štete koji je pokrenuo

tužbom protiv tuženih nije dokazao da su tužene počinile protupravne štetne radnje zbog kojih je za njega proizašla šteta.

41. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, odlučujući o apelantovom tužbenom zahtjevu u granicama kako ga je apelant opredijelio, potom u granicama razloga navedenih u prizivu i reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava, naveli jasne i argumentirane razloge u svezi s neutemeljenošću apelantovog zahtjeva, primjenom odredaba materijalnog i procesnog prava. Stoga, Ustavni sud smatra da u osporenim odlukama nema ničega što bi ukazivalo na proizvoljnost u primjeni materijalnog ili procesnog prava, te smatra da dana obrazloženja u cijelosti zadovoljavaju zahtjev prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

42. U skladu s navedenim, Ustavni sud smatra da nisu utemeljeni navodi apelacije kojima je ukazano na duljinu trajanja postupka, te da stoga nije povrijeđen članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na slobodu i sigurnost ličnosti

43. Apelant je u apelaciji ukazao na kršenje odredbe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine odnosno članka 5. stavak 5. Europske konvencije koju je doveo u kontekst s odbijanjem tužbenog zahtjeva, potom, kako smatra, pogrešnim zaključkom u svezi s prihvaćanjem prigovora nedostatka pasivne legitimacije i razumnim rokom glede trajanja kaznenog postupka budući da je od donošenja rješenja o određivanju pritvora pa do pravomoćne oslobađajuće presude MKSJ proteklo razdoblje od skoro deset godina. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je u konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 P 082636 12 Rev kojom je odlučeno o apelantovom građanskopravnom zahtjevu za naknadu štete proisteklom iz neutemeljenog lišenja slobode. Stoga, Ustavni sud ne može ocjenjivati duljinu trajanja kaznenog postupka pred MKSJ na kojem je apelant utemeljio svoj tužbeni zahtjev za naknadu štete, pa Ustavni sud ove navode smatra neutemeljenim. Osim toga, navodi o kršenju ovog prava također su dovedeni u kontekst pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, proizvoljne primjene materijalnog prava, ocjenom dokaza i nedostatkom obrazloženja, što je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim točkama ove odluke u okviru razmatranja prava na pravično suđenje. S obzirom na to, Ustavni sud iz istih razloga zaključuje da su neutemeljeni i navodi apelacije o kršenju prava iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 5. stavak 5. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

44. Ustavni sud zapaža da se apelacijski navodi o kršenju prava na imovinu dovode u kontekst pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava, ocjenom dokaza i nedostatkom obrazloženja, što je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim točkama ove odluke u okviru razmatranja prava na pravično suđenje. S obzirom na to, Ustavni sud iz istih razloga zaključuje da su neutemeljeni i navodi apelacije o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Učinkovit pravni lijek

45. U svezi s apelantovim navodima o kršenju prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da ova odredba ima supsidijarni karakter i da se primjenjuje samo u svezi s drugim pravom zaštićenim Europskom konvencijom. Iako apelant nije eksplicitno naveo u odnosu na koje pravo mu je navodno uskraćeno pravo na učinkovit pravni lijek, proizlazi da se ovi navodi odnose na pravo na pravično suđenje. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je apelant imao i koristio mogućnost zakonom propisanih pravnih lijekova u predmetnom parničnom postupku (podnošenje tužbe, priziva i revizije). Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali odlukama u apelantovu korist ni na koji način ne dovodi u pitanje njihovu dostupnost ili efikasnost, niti na bilo koji način pokreće pitanja po članku 13. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

46. Ustavni sud zaključuje da osporenim odlukama nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada su redovni sudovi na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje primijenili relevantne odredbe materijalnog i procesnog prava na način koji ne ostavlja dojam proizvoljne ili pogrešne primjene prava.

47. Ustavni sud zaključuje da osporenim odlukama nije prekršeno pravo na slobodu i sigurnost osobe iz članka II/3.(d) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 5. stavak 5. Europske konvencije koje je u okolnostima konkretnog slučaja dovedeno u kontekst s duljinom trajanja kaznenog postupka kao osnovom tužbenog zahtjeva za naknadu štete i ostalim aspektima prava na pravično suđenje, pa Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi glede navodnog kršenja ovog prava neutemeljeni iz istih razloga koji su navedeni u svezi s pravom na pravično suđenje.

48. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada su navodi o povredi prava na imovinu identični navodima o povredi prava na pravično suđenje, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

49. Ustavni sud zaključuje da ne postoji povreda prava iz članka 13. Evropske konvencije koja je u okolnostima konkretnog predmeta dovedena u vezu s identičnim navodima o povredi prava na pravično suđenje jer je apelant imao i koristio pravne lijekove, a činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali odlukama u apelantovu korist ni na koji način ne dovodi u pitanje njihovu dostupnost ili efikasnost.

50. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu odluke.

51. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Предмет број АП 3783/17

**ОДЛУКА О
ДОПУСТИВОСТИ
И МЕРИТУМУ**

Апелација Анте Билића поднесена због неизвршења Рјешења Службе за браниоце из домовинског рата, друштвене дјелатности и општу управу општине Љубушки број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и Закључака Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године

Одлука од 25. октобра 2017. године

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 3783/17, рјешавајући апелацију Анте Билића, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2), члана 62 став (1) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине” број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, председник

Мато Тадић, потпредседник

Златко М. Кнежевић, потпредседник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 25. октобра 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација Анте Билића.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине, Федералном министарству за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата и Федералном министарству финансија да изврше своје уставне обавезе и обезбиједи поштовање људских права тако што ће предузети мјере с циљем да апелант, који посједује извршне одлуке органа управе на терет буџетских средстава Федерације Босне и Херцеговине, наплати своја потраживања у разумном року.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да, у складу с чланом 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту

Анти Билићу у року од три мјесеца од достављања ове одлуке исплати износ од 1.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете у односу на утврђену повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода због неизвршења правоснажних одлука Службе за браниоце из домовинског рата, друштвене дјелатности и општу управу општине Љубушки број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године, уз обавезу да након истека овог рока плати законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине, Федералном министарству за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата и Федералном министарства финансија да, у складу с чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке, обавијесте Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине”, „Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине”, „Службеном гласнику Републике Српске” и „Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине”.

Образложење

I. Увод

1. Анто Билић (у даљњем тексту: апелант) из Љубушког, којег заступа Јерко Ђилић, адвокат из Љубушког, поднио је 8. септембра 2017. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због неизвршења Рјешења Службе за браниоце из домовинског рата, друштвене дјелатности и општу управу општине Љубушки (у даљњем тексту: Служба) број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и закључака Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Владе Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Влада ФБиХ), Федералног министарства финансија (у даљњем тексту: Министарство финансија), Федералног министарства за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата (у даљњем тексту: Министарство за питања бораца) и Службе затражено је 18. септембра 2017. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Служба је доставила одговор на апелацију 25. септембра 2017. године, Влада ФБиХ 26. септембра 2017. године, Министарство финансија 27. септембра 2017. године, а Министарство за питања бораца 16. октобра 2017. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

Уводне напомене

5. Служба је донијела Рјешење број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године којим је апеланту признато својство ратног војног инвалида V групе са 70% војног инвалидитета стално по основу озљеђивања и обољења као припадника ХВО-а, почевши од 1. јула 2007. године па док постоје услови за коришћење тих права „прописаних овим законом”. Предметним рјешењем је одређено да апелант има право на личну инвалиднину у мјесечном новчаном износу од 234,88 КМ и „остала права прописана овим законом”. Такође, предметним рјешењем одређено је да то рјешење подлијеже ревизији „Министарства хрватских бранитеља из Домовинског рата Жупаније Западнохерцеговачке” и да ревизија и жалба одлажу извршење рјешења. Осим тога, одређено је да ће се исплата према овом рјешењу вршити из средстава буџета Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ФБиХ), а да ће се мјесечни износи усклађивати „по наредбама надлежног министарства”. У поуци о правном лијеку предметног рјешења одређено је да се против тог рјешења може изјавити жалба Министарству за питања бранилаца у року од 15 дана од пријема рјешења, с тим да жалба не одлаже извршење рјешења.

Поступак поводом апелантовог захтјева за извршење Рјешења Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године

6. Апелант је 29. марта 2010. године поднио захтјев Служби, насловљен као захтјев за извршење горе наведеног рјешења Службе „по службеној дужности”. У предметном захтјеву апелант је тврдио да је наведено рјешење постало извршно и затражио је да му Служба, у складу с чланом 39 Закона о правима бранилаца и чланова њихових породица (у даљњем тексту: Закон о правима бранилаца), по службеној дужности исплати заостале накнаде с припадајућим каматама, те трош-кове поступка.

7. Служба је Рјешењем број 09/1-41-667/07+1 од 31. марта 2010. године одбила апелантов захтјев као неоснован уз образложење да ревизија у смислу члана 41 Закона о правима бранилаца одгађа извршење рјешења и да се апелантов предмет налази на ревизији, „а ревизија није извршена у надлежном жупанијском органу”.

8. Апелант је поднио жалбу против Рјешења Службе број 09/1-41-667/07+1 од 31. марта 2010. године, коју је Министарство за питања бораца одбило као неосновану Рјешењем број УП-ИИ-03-41-65710 од 28. јула 2010. године.

9. Одлучујући о тужби коју је апелант поднио против Рјешења Министарства за питања бораца број УП-ИИ-03-41-65710 од 28. јула 2010. године, Кантонални суд у Широком Бријегу (у даљњем тексту: Кантонални суд) Пресудом број 08 0 У 000686 10 У од 24. јануара 2011. године поништио је наведено рјешење и првостепено рјешење Службе број 09/1-41-667/07+1 од 31. марта 2010. године и предмет вратио на поновни поступак и одлуку, те је одредио да ће се о трошковима поступка одлучити у поновном поступку.

10. У образложењу пресуде Кантонални суд је констатовао да се из образложења првостепеног и другостепеног рјешења и из списка предмета не може утврдити када је предмет упућен на ревизију, односно када га је запримило надлежно тијело које обавља ревизију, а што је битно да би се утврдило да ли је ревизија обављена у року од три мјесеца или не. Сходно томе, Кантонални суд је закључио да се у конкретном случају не може ни испитати да ли је рјешење којим је апеланту признато својство ратног војног инвалида постало извршно или не, односно да ли је ревизија извршена у року прописаним чланом 41 Закона о правима бранилаца.

11. Одлучујући у поновном поступку, Служба је донијела Закључак број 09/1-41-667/07 од 7. јуна 2011. године. У тачки 1 изреке тог закључка наведено је да је Рјешењем Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године апеланту

признато својство ратног војног инвалида V групе са 70% војног инвалидитета стално, почевши од 1. јула 2007. године па док постоје услови за коришћење тих права прописаних Законом о правима бранилаца, с правом на личну инвалиднину у мјесечном новчаном износу од 234,88 КМ. Такође, наведено је да је предметно рјешење постало извршно 5. марта 2008. године. У тачки 2 изреке закључка наведено је да је Служба дужна по службеној дужности да спроведе наведено рјешење, тј. да апеланту обрачуна личну инвалиднину с припадајућом законском затезном каматом од доспијећа сваке рате личне инвалиднине па до исплате. Тачком 3 изреке предметног закључка одређено је да ће се исплата према овом рјешењу вршити из средстава буџета ФБиХ на рачун апелантовог пуномоћника (поближе описан у тачки 3 изреке закључка), а да ће се мјесечни износи усклађивати према наредбама надлежног министарства. У тачки 4 изреке закључка наведено је да жалба против тог закључка не одгађа његово извршење.

12. Служба је у образложењу наведеног закључка констатовала да је у поновном поступку прибављена потврда надлежног министарства из које је видљиво да је апелантов предмет запримљен на поступак ревизије 4. децембра 2007. године, па како то министарство није обавило ревизију у року од три мјесеца од дана када је запримило предмет, сматра се да је, у складу с чланом 41 Закона о правима бранилаца, ревизија обављена и да је дата сагласност на рјешење, те је оно постало извршно 5. марта 2008. године. Сходно томе, те имајући у виду одредбе чл. 39 и 57 Закона о правима бранилаца, Служба је одлучила као у изреци тог закључка.

13. У поуци о правном лијеку предметног закључка одређено је да се против тог закључка може изјавити жалба Министарству за питања бранилаца у року од 15 дана од пријема закључка.

14. Одлучујући у поновном поступку, Служба је такође донијела и Закључак број 09/1-41-667/07 од 8. јуна 2011. године којим је одређено да ће се из буџета ФБиХ исплатити трошкови поступка из трошковника у износу од 1.935,40 КМ, који су настали у поступку поводом апелантовог захтјева за извршење по службеној дужности Рјешења Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године, те је одређено да ће се накнада трошкова уплатити на рачун апелантовог пуномоћника поближе описаног у изреци тог закључка у року од 15 дана од дана достављања тог закључка.

15. У поуци о правном лијеку предметног закључка одређено је да се против тог закључка може изјавити жалба Министарству за питања бранилаца у року од 15 дана од пријема закључка, с тим да жалба не одлаже извршење закључка.

Поступци пред редовним судовима које је апелант покренуо ради извршења закључака Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године

16. Из документације у спису предмета произилази да је апелант 30. новембра 2011. године Општинском суду у Љубушком поднио приједлог за дозволу извршења Закључка Службе број 09/1-41-667/07 од 8. јуна 2011. године. Апелант је такође 17. октобра 2012. године Општинском суду у Сарајеву поднио приједлог за дозволу извршења Закључка Службе број 09/1-41-667/07 од 7. јуна 2011. године.

17. Општински суд у Љубушком донио је Рјешење број 63 0 И 015954 12 И од 1. фебруара 2013. године, потврђено Рјешењем Кантоналног суда број 63 0 И 015954 13 Гжи од 18. априла 2013. године, којим се прогласио апсолутно ненадлежним за поступање у поступку поводом апелантовог приједлога за извршење Закључка Службе број 09/1-41-667/07 од 8. јуна 2011. године, те укинуо спроведене радње у поступку и одбацио апелантов приједлог. Такође, Општински суд у Сарајеву је Рјешењем број 65 0 И 299751 12 И од 19. октобра 2012. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 И 299751 12 Гж од 26. маја 2014. године, одбацио апелантов приједлог за дозволу извршења 17. октобра 2012. године и прогласио се апсолутно ненадлежним за поступање у предметној правној ствари. У образложењима наведених рјешења редовни судови су констатовали да је чланом 39 Закона о правима бранилаца прописано да рјешења о правима на накнаде из чл. 8, 19 и 25 наведеног закона по службеној дужности спроводи орган управе, те да суд није надлежан за поступање у предметним извршним стварима, већ је за то надлежан првостепени орган управе, због чега су на основу члана 16 став 2 Закона о парничном поступку, а у вези с чланом 21 Закона о извршном поступку, донијели предметне одлуке.

Поступци поводом апелантових апелација бр. АП 2210/13 и АП 3105/14

18. Апелант је поднио апелацију против наведеног рјешења Кантоналног суда број 63 0 И 015954 13 Гжи од 18. априла 2013. године, која је заведена под бројем АП 2210/13. О наведеној апелацији Уставни суд је одлучио Одлуком о допуствости број АП 2206/13 од 17. јула 2013. године (доступна на интернет-страници Уставног суда www.ustavisud.ba). Апелант је затим поднио апелацију против наведеног рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 И 299751 12 Гж од 26. маја 2014. године, која је заведена под бројем АП 3105/14. О тој апелацији Уставни суд је одлучио Одлуком о допуствости број АП 3086/14 од 6. новембра 2014. године (такође доступна на www.ustavisud.ba).

19. Уставни суд је одлукама бр. АП 2206/13 и АП 3086/14 одбацио апелације као недопуштене због тога што су *prima facie* неосноване, при чему се, у погледу апелационих навода о повреди права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), позвао на образложење и разлоге наведене у одлуци Уставног суда у предмету број АП 4609/12 (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 4609/12 од 12. јуна 2013. године, доступна на www.ustavnisud.ba). Наиме, у наведеној одлуци Уставни суд је изнио сљедеће ставове: „Имајући у виду наведено, Уставни суд запажа да новчана потраживања садржана у одредбама Закона о правима бранилаца и чланова њихових породица спадају у категорију социјалних давања које јавна власт у оквиру слободног поља процјене регулише на начин који процијени да је најприкладнији друштвеним потребама, с једне стране, и могућностима и приликама друштвене заједнице у питању, с друге стране. Према томе, обим и садржај тих права, као и механизми остваривања у цијелости се налазе у домену слободне процјене јавне власти. Доводећи наведено у везу с конкретним питањем, Уставни суд указује да су остваривања одређених новчаних потраживања из области социјалне заштите бранилаца и чланова њихових породица у Федерацији Босне и Херцеговине регулисана посебним законом, који као *lex specialis* ову материју у цијелости ставља у надлежност органа управе. [...] Стога, Уставни суд сматра да редовни судови, проглашавајући се апсолутно ненадлежним за поступање по приједлозима апеланата за принудно извршење новчаних потраживања апеланата утврђених у управним поступцима на основу Закона о правима бранилаца и чланова њихових породица, нису повриједили њихово право на приступ суду као сегмент права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције”.

Поступак пред Институцијом омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине

20. Из достављене документације произилази да су се апелант и неколико других лица жалбом обратили Институцији омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Омбудсман) због неизвршавања закључака Службе којим су им призната права на личну инвалиднину и трошкови поступка. Произилази да је у жалби, између осталог, указано да је Служба у поступку обрачунала потраживања и упутила Министарству финансија на исплату све донесене закључке, али да до дана обраћања Омбудсману они нису извршени. Такође произилази да је у жалби

указано да је Министарство за питања бораца доставило информацију од 3. јула 2013. године у којој је наведено да је запримило предметне закључке, али да је Влада ФБиХ информисана о недостатку финансијских средстава за ретроактивне исплате личних/породичних инвалиднина, те да су средства у буџету ФБиХ обезбијеђена само за редовне исплате, а да је наведено министарство упутило захтјев Влади ФБиХ да се обезбиједе средства за исплату потраживања.

21. Омбудсман је премијеру Владе ФБиХ издао препоруку П-16 од 11. маја 2016. године да без одлагања предузме ефективне мјере с циљем окончања поступка извршења закључака Службе, те да обавијести Омбудсмана о реализацији препоруке и достави рјешења у складу с том препоруком. Указано је да је рок за реализацију препоруке 30 дана.

22. У препоруци је, између осталог, констатовано да је Омбудсман у поступку истраживања прибавио изјашњење Владе ФБиХ и Министарства за питања бораца. Даље, констатовано је да из изјашњења Владе ФБиХ произилази да је Влада прослиједила акт Омбудсмана Министарству финансија и Министарству за питања бораца и позвала их да Омбудсману доставе изјашњења поводом жалбених навода. Такође, констатовано је да Министарство финансија није доставило изјашњења, а да је Министарство за питања бранилаца доставило изјашњење у којем је навело: „Судска процедура по овим предметима трајала је у периоду од 2007. године до 2015. године. У току тог периода настала су одређена ретроактивна потраживања. Министарство располаже буџетом одобреним средствима за редовне исплате”.

23. Из достављене документације произилази да је Омбудсман актом број Ж-СА-05-737/15 од 10. октобра 2016. године обавијестио апеланта и друга лица да је одлучио затворити конкретан предмет. Наиме, у предметном акту, између осталог, констатовано је да након издавања препоруке нису предузете мјере с циљем њене реализације, те да је Омбудсман актом од 10. октобра 2016. године о томе информисао Владу ФБиХ и назначио да ће предметни случај бити уврштен у Годишњи извјештај о резултатима рада Омбудсмана. Имајући у виду наведено, у акту је наведено да је Омбудсман предузео све радње прописане Законом о Омбудсману и Правилима поступка Омбудсмана, те да је одлучено да се, у складу с чланом 35 Правила поступка Омбудсмана, конкретан предмет затвори.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

24. Апелант у суштини сматра да му је због неизвршења Рјешења Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и закључака Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године повријеђено право на правично суђење из члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана П/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант је описао хронологију поступка, те је предложио да Уставни суд наложи надлежним органима да предузму одговарајуће мјере из своје надлежности за отклањање повреда наведених права. Такође, предложио је да му се, уколико Уставни суд сматра да је то потребно, одреди накнада материјалне и нематеријалне штете, и да се том приликом узме у обзир да се ради о ратном војном инвалиду.

б) Одговори на апелацију

25. Влада ФБиХ наводи да је Пресудом Кантоналног суда број 08 0 У 000686 10 У од 24. јануара 2011. године апелантова тужба уважена, поништено Рјешење Министарства за питања бораца број УП-ИИ-03-41-657/10 од 28. јула 2010. године и првостепено рјешење број 09/141-667/07-1 од 31. марта 2010. године и предмет враћен на поновни поступак и одлуку и да је Министарство за питања бораца 1. фебруара 2011. године комплетан спис предмета с наведеном пресудом вратило Општини Љубушки, и то Служби. Влада ФБиХ даље наводи да се одредбе Закона о управном поступку примјењују само уколико посебним законом нису регулисана питања која се тичу правила поступка, а у конкретном случају чланом 41 став 1 Закона о правима бранилаца регулисано је да законској ревизији подлијежу сва првостепена рјешења којим је признато право на инвалиднину и остала права из Закона. Затим, наводи да је чланом 50 став 3 Закона о правима бранилаца прописано да, уколико је против првостепеног рјешења изјављена жалба, орган који је надлежан за рјешавање о жалби истим рјешењем одлучује и о ревизији оспореног рјешења. Влада ФБиХ тврди да из наведеног произилази да се у погледу правоснажности и извршности првостепеног рјешења никако не може примијенити члан 267 Закона о управном поступку с обзиром на то да се ради о питањима која су регулисана посебним одредбама Закона о правима бранилаца. Влада ФБиХ даље истиче да су наводи из апелације који се односе на протек рока за законску ревизију такође неосновани с обзиром на то да је тачком 1 Упутства о примјени

члана 52 Закона о правима бранилаца („Службене новине ФБиХ” број 77/08) прописано да се у свим предметима личних инвалиднина у поступку законске ревизије обавезно прибавља налаз и мишљење надлежне љекарске комисије, а тачком 4 истог упутства је прописано да у случају да поменути налаз и мишљење ревизионе љекарске комисије буде дат након протјека рока из члана 41 став 4 Закона о правима бранилаца, а буде другачији од налаза и мишљења првостепене љекарске комисије, он представља основ за обнову поступка у смислу одредби члана 52 став 1 Закона о правима бранилаца. Влада ФБиХ истиче: „Дакле, ни у ком случају првостепено рјешење не може постати правоснажно и извршно без прибављања налаза и мишљења ревизионе љекарске комисије, а у случају да налаз и мишљење поменуте комисије буде идентичан налазу првостепене љекарске комисије правно дјеловање признатих права тече од првог дана наредног мјесеца од дана подношења захтјева, како је то и прописано чланом 32 став 1 Закона о правима бранилаца”. У вези с наведеним, Влада ФБиХ сматра да приликом рјешавања ове управне ствари није било кршења принципа вођења управног поступка, те је у складу с утврђеним чињеничним стањем према важећим материјалним прописима рјешењем Службе од 29. марта 2010. године, а након тога Рјешењем Министарства за питања бораца број УП-лп-03-41-657/10 од 28. јула 2010. године, жалба одбијена.

26. Министарство за питања бораца износи идентичне наводе као и Влада ФБиХ.

27. Министарство финансија истиче да води евиденцију судских извршних рјешења на терет буџета Федерације БиХ, запримљених од пословних банака, у складу с одредбама Закона о извршном поступку ФБиХ. Такође, указује да је, имајући у виду члан 39 Закона о правима бранилаца, Општински суд у Сарајеву донио Рјешење број 65 0 И 299751 12 И од 19. октобра 2012. године, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 И 299751 12 Гж од 26. маја 2014. године, којим се прогласио ненадлежним и одбацио приједлог за извршење. Указујући на то да се ради о питању из оквира надлежности Министарства за питања бранилаца, Министарство финансија наводи да је предметни спис доставило том министарству на изјашњење.

28. Служба истиче да у складу с чланом 39 Закона о правима бранилаца по службеној дужности спроводи рјешења о праву на накнаде из тог закона, а да се сходно члану 57 истог закона средства за исплату обезбјеђују у федералном буџету. Сходно наведеном, Служба наводи да је поступила у складу с позитивним законским прописима и у оквиру својих надлежности спровела извршни акт и доставила на даљње поступање надлежном министарству за питање бораца.

V. Релевантни прописи

29. **Закон о правима бранилаца и чланова њихових породица** („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 33/04, 56/05, 70/07 и 9/10) у релевантном дијелу гласи:

Члан 8.

Права ратног војног инвалида су:

1. лична инвалиднина;

[...]

Члан 12.

Лична инвалиднина ратног војног инвалида утврђује се у мјесечном износу, према групи војног инвалидитета.

[...]

Члан 32.

Лицима која испуњавају услове прописане овим Законом права, утврђена према овом Закону, припадају од првог дана наредног мјесеца од дана подношења захтјева, уколико овим или кантоналним законом није другачије прописано.

Исплата мјесечних новчаних накнада, према овом Закону, врши се у мјесечним износима за претходни мјесец.

[...]

Члан 39.

Рјешења о правима на накнаде из чл. 8., 19. и 25. овог Закона, по службеној дужности извршава надлежни првостепени орган.

Члан 40.

Првостепени орган води комплетну евиденцију о корисницима и извршеним исплатама, према овом Закону, и доставља Федералном министарству за питања бранилаца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата/Федералном министарству за питања бораца и инвалида домовинског рата (у даљем тексту: Федерално министарство) мјесечне збирне извјештаје о броју корисника, износу накнада и исплатама.

Начин вођења евиденције из става 1. овог члана, рок за доставу и образац извјештаја прописује федерални министар за питања бранилаца и инвалида

одбрамбено-ослободилачког рата/федерални министар за питања бораца и инвалида домовинског рата (у даљем тексту: федерални министар).

Члан 41.

Рјешење којим је признато право на личну инвалиднину, додатак за његу и помоћ од другог лица, ортопедски додатак, породичну инвалиднину, увећану породичну инвалиднину, донесено у првом степену подлијеже ревизији.

Ревизију првостепених рјешења врши кантонални орган управе надлежан за борачко-инвалидску заштиту у року од три мјесеца од дана пријема предмета. У вршењу ревизије кантонални орган управе надлежан за борачко-инвалидску заштиту може дати сагласност на првостепено рјешење, може га измијенити, поништити, укинути и сам другачије ријешити управну ствар или вратити предмет првостепеном органу на поновни поступак.

Ревизија одлаже извршење рјешења.

Ако против рјешења првостепеног органа није изјављена жалба, а ревизија не буде извршена у року од три мјесеца од дана када је кантонални орган примио предмет, сматра се да је ревизија извршена и да је дата сагласност на рјешење.

Члан 50.

Жалба на првостепено рјешење може се уложити у року од 15 дана од дана пријема рјешења.

По жалби изјављеној на првостепено рјешење рјешава Федерално министарство.

Ако је против првостепеног рјешења изјављена жалба о ревизији и жалби рјешава се истим рјешењем.

Жалба одлаже извршење рјешења.

Члан 52.

Налаз и мишљење љекарске комисије из члана 47. став 3. овог Закона може послужити као разлог за обнову поступка, ако није употребљен у поступку ревизије због тога што је дат по протеку рока за ревизију рјешења прописаном у члану 41. овог Закона.

Уколико у поступку надзора и медицинског вјештачења посебна љекарска комисија из члана 47. став 4. овог закона, донесе другачији налаз и мишљење у односу на налаз и мишљење љекарских комисија из члана 47. ст. 1., 2 и 3. овог закона, тај налаз и мишљење ће послужити као разлог за обнову поступка.

Члан 53.

У поступку за остваривање права, према овом Закону, примјењују се одредбе Закона о управном поступку, ако овим Законом није другачије одређено.

У поступку по праву надзора, рјешење о правима према овом закону које је постало коначно у управном поступку, може се укинути ако је њиме повријеђен Закон, у року од пет година од дана када је рјешење постало коначно у управном поступку, односно од дана ступања на снагу овог закона зависно који је датум каснији.

Члан 54.

Федерално министарство врши надзор над провођењем овог Закона и прописа донесених на основу овог Закона, издаје обавезне инструкције и врши непосредан управни надзор и контролу намјенског трошења средстава намијењених за остваривање права према овом Закону, а која се осигуравају у федералном буџету.

Члан 55.

Федерални министар ће у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог Закона донијети ближе прописе о: раду љекарских комисија у поступку за остваривање права према овом Закону, утврђивању процента војног инвалидитета према степену оштећења организма и другим условима и критеријима за утврђивање војног инвалидитета, додатку за његу и помоћ од другог лица, ортопедском додатку, начину исплате новчаних примања, према овом Закону, начину вођења евиденције о корисницима права и извршеним исплатама и достављању извјештаја о утрошеним средствима, према овом Закону.

Након ступања на снагу овог Закона федерални министар доноси обавезне инструкције о утврђивању и обрачунавању накнада према одредбама овог Закона.

Члан 57.

Средства за остваривање и кориштење права прописаних овим Законом биће обезбијеђена из:

– федералног буџета;

[...]

У федералном буџету обезбјеђују се средства за исплату:

[...]

– личних инвалиднина;

[...]

Члан 58.

Трошкове поступка у вези са остваривањем права, према овом Закону, сноси орган који води поступак.

[...]

Члан 59.

На питања која се односе на извршења, насљедна права и друга питања која нису регулисана овим Законом примјењиваће се важећи законски и подзаконски прописи.

30. Закон о управном поступку („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 2/98 и 48/99) у релевантном дијелу гласи:

Члан 267.

(1) Рјешење донесено у управном поступку извршава се пошто постане извршно.

(2) Првостепено рјешење постаје извршно:

- 1) истеком рока за жалбу, ако жалба није изјављена;*
- 2) доставом странци, ако жалба није допуштена;*
- 3) доставом странци, ако жалба не одгађа извршење;*
- 4) доставом странци рјешења којим се жалба одбацује или одбија.*

(3) Другостепено рјешење којим је измијењено првостепено рјешење постаје извршно кад се достави странци.

(4) Ако је у рјешењу одређено да се радња која је предмет извршења може извршити у остављеном року, рјешење постаје извршно истеком тог рока. Ако рјешењем није одређен рок за извршење радње, рјешење постаје извршно у року од 15 дана од дана доношења рјешења. Рјешењем остављени рок за извршење рјешења, односно прописани рок од 15 дана за извршење почиње да тече од дана кад рјешење, у смислу ст. 2. и 3. овог члана, постане извршно.

[...]

Члан 268.

(1) Закључак донесен у управном поступку извршава се пошто постане извршан.

(2) Закључак против кога се не може изјавити посебна жалба, као и онај закључак против кога се може изјавити посебна жалба која не одгађа извршење закључка, постаје извршан приопћењем, односно доставом странци.

(3) *Кад је законом или самим закључком одређено да жалба одгађа извршење закључка, закључак постаје извршан истеком рока за жалбу, ако жалба није изјављена, а ако је изјављена - достављањем странци рјешења којим се жалба одбацује или одбија.*

(4) *У осталим случајевима закључак постаје извршан под увјетима прописаним за извршност рјешења у члану 267. ст. 3., 4. и 6. овог закона.*

(5) *Одредбе овог закона о извршењу рјешења важе и за извршење закључка.*

Члан 269.

Извршење рјешења донесеног у управном поступку проводи се ради остваривања новчаних потраживања или неновчаних обавеза.

Члан 272.

(1) *Извршење рјешења проводи се административним путем (административно извршење), а у случајевима предвиђеним овим законом - судским путем (судско извршење).*

(2) *Административно извршење проводе органи управе по одредбама овог, односно посебног закона, а судско извршење - надлежни суд по прописима који важе за судско извршење.*

Члан 273.

(1) *Извршење ради испуњења неновчаних обавеза извршеника проводи се административним путем.*

(2) *Извршење ради испуњења новчаних потраживања проводи се судским путем. [...]*

VI. Допустивост

31. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

32. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о последњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

33. У контексту апелационе надлежности Уставног суда из члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине израз „пресуда” мора се широко тумачити. Тај израз не треба само укључивати све врсте одлука и рјешења већ и недостатак доношења одлуке када се за такав недостатак утврди да је неуставан (види, Уставни суд, Одлука број У 23/00 од 2. фебруара 2001. године, објављена у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 10/01). Уставни суд истиче да, у складу с чланом II/1 Устава Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина и оба ентитета треба да обезбиједи највиши ниво грађанских права и основних слобода, те да се, у складу с чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине, права и слободе одређене Европском конвенцијом и њезиним протоколима директно примјењују у Босни и Херцеговини.

34. Даље, Уставни суд подсјећа да Европски суд за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), као и Европска конвенција, уважавајући да се право на правично суђење протеже и на фазу извршног поступка, не праве разлику да ли коначна одлука која треба да буде извршена има форму судске одлуке или одлуке коју доноси орган управе (види, Европски суд, *Рамадхи и други против Албаније*, пресуда од 13. новембра 2007. године, став 41). Уставни суд подсјећа и на свој став да извршење правоснажног и извршног рјешења донесеног у управном поступку чини саставни дио права на правично суђење (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 602/04 од 13. октобра 2005. године, ст. 31 и 34, објављена у „Службеном гласнику БиХ” број 17/06).

35. Уставни суд примјећује да наводи из апелације указују на то да апелант види повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције услјед неизвршења Рјешења Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и закључака Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године, којим су му призната одређена новчана потраживања у складу с одредбама Закона о борцима.

36. Међутим, Влада ФБиХ и Министарство за питања бораца сматрају да Рјешење Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године, којим је апеланту признато својство ратног војног инвалида и право на личну инвалиднину у одређеном новчаном износу, није постало извршно, па ће Уставни суд у контексту допустивости апелације размотрити то питање. У вези с тврдњама Владе ФБиХ и Министарства за питања бораца да су рјешења Службе број 09/1-41-667/07+1 од 31. марта 2010. године и Министарства за питања бораца број УП-ИИ-03-41-65710 од 28. јула 2010. године поништена Пресудом Кантоналног суда број 08 0 У 000686 10 У од 24. јануара 2011. године и предмет је враћен на поновни поступак, Уставни суд прије свега примјећује да су наведена рјешења донесена у поступку поводом

апелантовог захтјева за извршење „по службеној дужности” Рјешења Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године. Даље, Уставни суд запажа да је наведеним рјешењима Службе и Министарства за питања бораца апелантов захтјев (за извршење) одбијен као неоснован. Уставни суд примјећује да је тачан навод Владе ФБиХ и Министарства за питања бораца да је Кантонални суд Пресудом број 08 0 У 000686 10 У од 24. јануара 2011. године поништио наведена рјешења и предмет вратио на поновни поступак и одлуку. Међутим, Уставни суд примјећује да је Служба, одлучујући у том поновном поступку, донијела закључке број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године, на које се Влада ФБиХ и Министарство за питања бораца уопште нису читовали. При томе, Уставни суд запажа да је управо у изреци Закључка број 09/1-41-667/07 од 7. јуна 2011. године експлицитно наведено да је Рјешење Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године постало извршно 5. марта 2008. године, а да је у образложењу тог закључка указано да је у поновном поступку прибављена потврда надлежног министарства из које је видљиво да је апелантов предмет запримљен на поступак ревизије 4. децембра 2007. године, па како то Министарство није обавило ревизију у року од три мјесеца од дана када је запримило предмет, сматра се да је ревизија, у складу с чланом 41 Закона о правима бранилаца, обављена и да је дата сагласност на рјешење, те је оно постало извршно 5. марта 2008. године. У вези с наведеним образложењем закључка Службе, Уставни суд указује да је одредбом члана 41 став 4 Закона о правима бранилаца управо прописано: „Ако против рјешења првостепеног органа није изјављена жалба, а ревизија не буде извршена у року од три мјесеца од дана када је кантонални орган примио предмет, сматра се да је ревизија извршена и да је дата сагласност на рјешење”. При томе, Уставни суд запажа да Влада ФБиХ и Министарство за питања бораца нису доказали супротно, односно да је надлежно министарство у конкретном случају обавило ревизију у року од три мјесеца од дана када је запримило предмет. Такође, Уставни суд примјећује да Влада ФБиХ и Министарство за питања бораца, изузев својих уопштених тврдњи да релевантни прописи омогућавају обнову поступка у таквој врсти предмета, уопште не тврде нити доказују да је у конкретном случају дошло до обнове поступка окончаног Рјешењем Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године, а тако нешто не произилази ни из документације у спису предмета. Најзад, Уставни суд запажа да Влада ФБиХ и Министарство за питања бораца у одговорима на апелацију не тврде да су против конкретног рјешења Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и против закључака број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године уопште поднесене жалбе, нити то произилази из достављене документације. Узимајући у обзир да је одредбом члана 50 став 4 Закона о правима бораца прописано да жалба одлаже извршење рјешења, а да у конкретном случају произилази да жалба није

поднесена, Уставни суд констатује да из наведеног произилази да је Рјешење Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године постало извршно у смислу одредбе члана 267 став 2 тачка 1 Закона о управном поступку, а да су наведени закључци постали извршни у смислу одредби члана 268 Закона о управном поступку, на примјену којих одредби у конкретном случају упућују одредбе члана 53 став 1 и члана 59 Закона о правима бораца.

37. Дакле, Уставни суд примјећује да из документације у спису предмета произилази да је апелант исходио извршно рјешење Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године којим му је признато право на личну инвалиднину из члана 8 Закона о правима бораца у одређеним мјесечним износима и остала права прописана Законом о правима бораца. Такође, апелант је исходио и извршне закључке Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године којима је регулисано питање извршења тог рјешења, односно исплата трошкова поступка. При томе, Уставни суд, узимајући у обзир чињенице конкретног предмета и одредбу члана 39 Закона о правима бораца којом је прописано да рјешења о правима на накнаде из члана 8 тог закона по службеној дужности извршава надлежни првостепени орган, примјећује да се у конкретном случају ради о специфичној врсти поступка извршења одређених новчаних обавеза, који, за разлику од поступка извршења других врста новчаних обавеза (а који спроводи надлежни суд), спроводи надлежни орган управе у складу с одредбама Закона о правима бораца као *lex specialis* закона. Имајући у виду наведено, те узимајући у обзир релевантне одредбе Закона о правима бораца, Уставни суд сматра да, у специфичним околностима овог предмета, не постоји ефективно правно средство које би омогућило апеланту да се жали због неизвршења Рјешења Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и закључака Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године.

38. Сходно томе, те имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

39. Апелант сматра да му је због неизвршења Рјешења Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и закључака Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године којима му је утврђено право на одређена новчана потраживања повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

40. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

Право на имовину

41. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

к) Право на имовину.

42. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Свако физичко или правно лице има право на мирно уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не умањују право државе да примјењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересом, или да би обезбједила плаћање пореза или других доприноса или казни.

43. У суштини, повреду права на правично суђење апелант види у томе што није извршено извршно рјешење Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године којим му је, у складу с одредбама Закона о правима бораца, признато право на личну инвалиднину у одређеном мјесечном новчаном износу и остала права прописана тим законом, односно што нису извршени закључци Службе од 7. и 8. јуна 2011.

године донесени на основу тог рјешења, којим је одлучено о начину извршења апелантовог потраживања.

44. Уставни суд се позива на праксу Европског суда (види, *Hornsby* против Грчке, пресуда од 19. марта 1997. године, став 40), према којој члан 6 став 1 обезбјеђује свакоме право да пред суд или трибунал изнесе захтјев који се односи на његова грађанска права и обавезе. То обухвата „право на суд” у чијем је оквиру право на приступ суду, тј. право да покрене поступак пред судовима у цивилним стварима (види, Европски суд, *Philis* против Грчке, пресуда од 27. августа 1991. године, серија А-209, стр. 20, став 59). Међутим, то право би било илузорно да домаћи правни систем држава уговорница допушта да коначне извршне судске одлуке остану неизвршене на штету једне од страна. Било би неприхватљиво да члан 6 Европске конвенције треба детаљно да прописује процедуралне гаранције дате странкама – поступак који је правичан, јаван и експедитиван – без заштите спровођења судске одлуке. Тумачити члан 6 Европске конвенције као да се тиче искључиво вођења поступка водило би, сигурно, у ситуације инкомпатибилне принципима владавине права које су државе уговорнице преузеле када су ратификовале Европску конвенцију (види, Европски суд, *Golder* против Уједињеног Краљевства, пресуда од 7. маја 1974. године, серија А-18, стр. 16-18, ст. 34-36). Стога, извршење пресуде коју донесе било који суд мора бити посматрано као интегрални дио „суђења”, у смислу члана 6 Европске конвенције. Европски суд у предмету *Hornsby* нагласио је да ефективна заштита учесника у таквом поступку и поврат легалитета претпоставља обавезу управних органа да поштују пресуду суда (види став 41 наведене одлуке). На крају, Уставни суд подсјећа на то да је у наведеном предмету Европски суд одлучио да је члан 6. став 1. Европске конвенције био прекршен управо зато што власти нису поштовале извршење судске пресуде. Из наведеног је видљиво да постоји изграђена пракса у погледу тога да неизвршавање правоснажних судских одлука представља повреду права на правично суђење.

45. Уставни суд сматра да се наведени став може примијенити и у конкретном случају, с обзиром на то да се односи на неизвршавање извршне одлуке органа управе (види, *mutatis mutandis*, Одлука о допустивости и меритуму Уставног суда број АП 861/10 од 13. марта 2013. године, доступна на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

46. Уставни суд запажа да апелант већ више година посједује извршне одлуке Службе којим му је признато право на личну инвалиднину у одређеном мјесечном новчаном износу и накнаду трошкова поступка у складу са Законом о правима бораца, а које још увијек нису извршене. У вези с тим, Уставни суд поново указује

да се у конкретном случају ради о специфичној врсти поступка извршења одређених новчаних обавеза који спроводи надлежни орган управе у складу са Законом о правима бораца као *lex specialis* законом. Наиме, Уставни суд подсјећа да према одредби члана 39 Закона о правима бораца ту врсту одлука по службеној дужности извршава надлежни првостепени орган. Међутим, Уставни суд примјећује да другим одредбама Закона о правима бораца није поближе прецизиран начин извршења те обавезе, изузев што је одредбом члана 57 став 2 наведеног закона прописано да се у федералном буџету обезбјеђују средства за исплату по основу личних инвалиднина. Сходно томе, Уставни суд примјећује да је Служба, у оквиру својих надлежности, имајући у виду одредбе чл. 39 и 57 став 2 наведеног закона, донијела Закључак број 09/1-41-667/07 од 7. јуна 2011. године којим је одређено да је дужна по службеној дужности да спроведе наведено рјешење, тј. да апеланту обрачуна личну инвалиднину с припадајућом законском затезном каматом од доспијећа сваке рате личне инвалиднине па до исплате, а да ће се исплата по овом рјешењу вршити из средстава буџета ФБиХ, те да ће се мјесечни износи усклађивати према наредбама надлежног министарства. Даље, Уставни суд запажа да из достављене документације произилази да је Служба, поступајући у оквиру својих надлежности, у складу с наведеним закључком и Закључком број 09/1-41-667/07 од 8. јуна 2011. године, обрачунала апелантова потраживања и упутила надлежном министарству на даљње поступање. Међутим, Уставни суд запажа да из достављене документације произилази да су након тога други надлежни органи ФБиХ као органи јавне власти били потпуно пасивни и да предметна потраживања још увијек нису исплаћена апеланту иако је прошло више од девет и по година откако је Рјешење Службе број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године постало извршно.

47. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, подсјећа на свој став из Одлуке број АП 4609/12 (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 4609/12 од 12. јуна 2013. године, доступна на www.ustavisud.ba). У тој одлуци Уставни суд је разматрао апелације више апеланата поднесене против одлука редовних судова којим су се прогласили апсолутно ненадлежним за поступање поводом приједлога апеланата за принудно извршење њихових новчаних потраживања утврђених у управним поступцима на основу Закона о правима бранилаца. Наиме, Уставни суд је у тачки 30 те одлуке истакао: „Имајући у виду наведено, Уставни суд запажа да новчана потраживања садржана у одредбама Закона о правима бранилаца и чланова њихових породица спадају у категорију социјалних давања које јавна власт у оквиру слободног поља процјене регулише на начин који процијени да је најприкладнији друштвеним потребама, с једне стране, и могућностима и приликама друштвене заједнице у питању, с друге стране. Према томе, обим и садржај тих права, као и

механизми остваривања у цијелости се налазе у домену слободне процјене јавне власти.”

48. Међутим, Уставни суд сматра да та процјена не може бити арбитарна. Такође, Уставни суд указује да су према члану I/2 Устава Босне и Херцеговине те према члану 1 Европске конвенције сви нивои власти у Босни и Херцеговини дужни да обезбиједи поштовање индивидуалних људских права у која спада и право на извршење извршне одлуке органа управе према члану 6 став 1 Европске конвенције, укључујући и право на имовину из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, с обзиром на то да су извршним одлукама органа управе апеланту досуђена новчана потраживања.

49. Уставни суд, прије свега, примјећује да из чињеница конкретног предмета произилази да је у поступку који су апелант и више других лица покренули пред Омбудсманом прије него што је апелант поднио конкретну апелацију и у којем је Омбудсман издао препоруку премијеру Владе ФБиХ да без одлагања предузме ефективне мјере с циљем окончања поступка извршења закључака Службе, Министарство за питања бораца указивало на проблем недостатка финансијских средстава у буџету ФБиХ за ретроактивне исплате личних/породичних инвалиднина. У вези с тим, Уставни суд подсјећа на став Европског суда, који подржава и Уставни суд, усвојен у предмету Јеличић против БиХ (види пресуду од 31. октобра 2006. године, став 39) према којем „[...] Суд и даље понавља да не прихвата да државне власти наводе недостатак средстава као исприку за непоштовање обавеза проистеклих из пресуде. Додуше, одгода у извршењу пресуде може се оправдати посебним околностима, али одгода не може бити таква да наруши срж права које штити члан 6.1 (види, *Burdov против Русије*, број 59498/00, § 35, ЕCHR 2002-III и *Teteriny против Русије*, број 11931/03, § 41, од 30. јуна 2005).” Имајући у виду чињенице конкретног предмета, Уставни суд сматра да се наведени став може примијенити и у конкретном случају у којем се ради о неизвршењу извршних одлука органа управе.

50. Међутим, Уставни суд запажа да се надлежна министарства и Влада ФБиХ у конкретном апелационом поступку уопште нису изјаснили о разлозима неспровођења предметних извршних одлука органа управе у тако дугом периоду од преко девет и по година, нити су покушали да одгоду у извршењу тих одлука оправдају посебним околностима. При томе, имајући у виду да одредбама Закона о правима бораца као *lex specialis* закона није поближе прецизиран начин спровођења извршења те врсте одлука по службеној дужности, већ је само одредбом члана

57 став 2 наведеног закона прописано да се у федералном буџету обезбјеђују средства за исплату по основу личних инвалиднина, Уставни суд указује да надлежна министарства и Влада ФБиХ уопште нису образложили на који начин би се извршила исплата предметних потраживања, да ли су у буџету ФБиХ заиста обезбјеђена средства за исплату, нити су се уопште изјаснили када би и како та потраживања могла бити реализована. Из наведеног произилази да се надлежни органи Федерације Босне и Херцеговине као органи јавне власти, а чији задатак је управо да обезбједе поштовање индивидуалних људских права, већ низ година понашају потпуно пасивно када је у питању спровођење извршења у конкретном случају, односно не предузимају никакве мјере из своје надлежности, нити обезбјеђују механизме који би обезбједили да апелант наплати своја потраживања призната извршним одлукама органа управе, а при томе своју пасивност не оправдавају никаквим конкретним аргументима. Дакле, Уставни суд запажа да је у конкретном случају и након протекла више од девет и по година неизвјесно да ли ће, када и како апелант реализовати своја потраживања призната извршном одлуком органа управе, из чега произилази да практично апелант, иако неспорно посједује извршну исправу којом је утврђено његово право на исплату личне инвалиднине у прецизираном мјесечном новчаном износу (од 234,88 КМ), фактички посједује само „голо право” без могућности његове реализације, што је апсолутно у супротности с гаранцијама права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције. Сходно томе, Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на право на извршење извршне одлуке органа управе.

51. Имајући у виду наведено, Уставни суд запажа да је у конкретном случају неспорно да је дошло и до мијешања у апелантово право на имовину јер се ради о апелантовим потраживањима признатим извршним одлукама. При томе, Уставни суд сматра да је предметно мијешање непропорционално, имајући у виду да се те одлуке не извршавају већ низ година, те нарочито чињеницу да се ради о специфичној категорији становништва. Сходно томе, Уставни суд сматра да је у конкретном случају дошло и до повреде апелантовог права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

52. Имајући у виду да из чињеница конкретног предмета произилази да је Служба предузела мјере из своје надлежности с циљем извршења предметних извршних одлука органа управе, а да то у оквиру своје надлежности нису учинили Министарство за питања бораца, Министарство финансија, односно Влада ФБиХ, Уставни суд је одлучио да предметну одлуку достави Влади ФБиХ, Министарству

за питања бораца и Министарству финансија како би извршили своје уставне обавезе и обезбидјели поштовање људских права с циљем да апелант у разумном року наплати своја потраживања призната извршним одлукама органа управе.

Накнада нематеријалне штете

53. У смислу члана 74 Правила Уставног суда, у одлуци којом усваја апелацију Уставни суд може да одреди накнаду за нематеријалну штету, која се одређује на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произилазе из праксе Уставног суда.

54. Уставни суд указује да је утврдио да је апеланту прекршено право на правично суђење и право на имовину због неизвршења извршних одлука органа управе. Уставни суд наглашава како је у својој пракси одређивао новчану компензацију као сатисфакцију због утврђене повреде уставних права (види, Уставни суд, Одлука број АП 696/04 од 23. септембра 2005. године, доступна на www.ustavnisud.ba). Уставни суд сматра да је у конкретном случају апеланту потребно додијелити новчану компензацију због утврђене повреде наведених уставних права. Наиме, Уставни суд указује да се ради о неизвршењу извршних одлука органа управе којима је апеланту признато право на личну инвалиднину и накнаду трошкова поступка у складу са Законом о правима бораца. Уставни суд запажа да личне инвалиднине представљају вид социјалних давања за специфичну категорију становништва – инвалиде, а довођењем у питање њихове исплате, посебно када је исплата наложена извршним одлукама органа управе, долази до озбиљних кршења људских права. Стога, Уставни суд сматра да у овом изузетном случају апеланту треба да се досуди новчани износ од 1.000,00 КМ на име нематеријалне штете због утврђених кршења уставних права, уз обавезу да се након истека овог рока апеланту плати законска затезна камата на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу. Наведени износ исплатиће Влада ФБиХ имајући у виду да је кршење апелантових права последица непредузимања неопходних мјера јавних власти.

VIII. Закључак

55. Уставни суд закључује да је дошло до кршења апелантовог права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције и права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер се Министарство за питање бораца, Министарство финансија и Влада ФБиХ као

органи јавне власти у конкретном случају већ низ година понашају пасивно и не предузимају никакве мјере из своје надлежности, односно не обезбјеђују никакве механизме који би обезбиједили да апелант наплати своја потраживања призната извршним одлукама органа управе.

56. На основу члана 59 ст. (1) и (2), члана 61 став (1) и члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

57. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман

Predmet broj AP 2297/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Mesne industrije „MI-TRIVAS”
d.o.o. Prnjavor, podnesena protiv Presude
Višeg privrednog suda u Banjoj Luci broj
57 0 Ps 088405 14 Pž od 12. marta 2015.
godine i Presude Okružnog privrednog
suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 088405
10 Ps od 30. septembra 2014. godine

Odluka od 6. decembra 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2297/15**, rješavajući apelaciju **Mesne industrije „MI-Trivas” d.o.o. Prnjavor**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine-prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 6. decembra 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija Mesne industrije „MI-Trivas” d.o.o. Prnjavor podnesena protiv Presude Višeg privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 088405 14 Pž od 12. marta 2015. godine i Presude Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 088405 10 Ps od 30. septembra 2014. godine.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Mesna industrija „MI-Trivas” d.o.o. Prnjavor (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Vujadin Ljubojević, advokat iz Prnjavora, podnio je 11. maja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Višeg privrednog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Viši privredni sud) broj 57 0 Ps 088405 14 Pž od 12. marta 2015. godine i Presude Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni privredni sud) broj 57 0 Ps 088405 10 Ps od 30. septembra 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Višeg privrednog suda, Okružnog privrednog suda i MH ERS „Elektrokrajina” a.d. Banja Luka (u daljnjem tekstu: tužitelj) zatraženo je 14. marta 2017. godine i 20. jula 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Viši privredni sud, Okružni privredni sud i tužitelj su u periodu od 16. marta 2017. godine do 31. jula 2017. godine dostavili odgovore na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Tužitelj je podnio tužbu protiv apelanta radi isplate duga u određenom novčanom iznosu. U tužbi je naveo da je apelantu redovno i uredno isporučivao električnu energiju, vršio obračun utrošene električne energije, te ispostavljaio račune po izvršenom obračunu. Kontrolom mjernog mjesta kod apelanta od 22. aprila 2008. godine utvrđene su nepravilnosti u radu uređaja, što je uzrokovalo registrovanje manjeg utroška električne energije od stvarno potrošene električne energije u periodu od oktobra 2007. godine do aprila 2008. godine (u daljnjem tekstu: utuženi period). Također je tužitelj naveo da je navedena kontrola izvršena u skladu sa Opštim uslovima za isporuku i snabdijevanje električnom energijom (u daljnjem tekstu: Opšti uslovi).

6. Presudom Okružnog privrednog suda broj 57 0 Ps 088405 10 Ps od 30. septembra 2014. godine usvojen je tužbeni zahtjev tužitelja.

7. U obrazloženju presude Okružni privredni sud je naveo da je na osnovu zapisnika (koji je sačinio mješoviti tim za kontrolu provođenja JOP-a u distributivnim preduzećima), sastavljenog 22. aprila 2008. godine, utvrđeno da su radnici MH ERS Trebinje i radnici RJ „Elektrodistribucija” Prnjavor 22. aprila 2008. godine izvršili kontrolu mjernog mjesta kod apelanta i konstatovali da su sa strujnih mjernih transformatora išle paralelne veze na ampermetre i mjernu grupu (odnosno dijeljenje struje), te da je potrebno promijeniti ožičenje i izvršiti korekciju obračuna električne energije i snage. Dalje je Okružni privredni sud istakao da je na osnovu zapisnika od 4. marta 2009. godine mješovitog tima MH ERS Trebinje konstatovano da je zatečeno plombirano mjerno mjesto i da su otklonjeni nedostaci utvrđeni kontrolom i zapisnikom od 22. aprila 2008. godine. Nakon toga je tužitelj uputio apelantu dopis od 1. aprila 2009. godine kojim je tražio od njega da izvrši finansijsko zaduženje u određenom novčanom iznosu na ime korekcije obračuna

električne energije po zapisniku od 22. aprila 2008. godine. Zatim je tužitelj obavijestio apelanta o mjeri isključenja električne energije zbog neplaćanja duga nastalog korekcijom obračuna električne energije. Na izvršeni obračun apelant je 3. novembra 2009. godine podnio zahtjev Regulatornoj komisiji za energetiku RS Trebinje (u daljnjem tekstu: Regulatorna komisija) za rješavanje spora o načinu obračuna za utrošenu električnu energiju u konkretnom slučaju. Regulatorna komisija je potvrdila nepravilnosti u mjerenju utrošene električne energije na mjernom mjestu kod apelanta, što je bio razlog za korekciju obračuna utrošene električne energije u skladu sa članom 80. st. 1, 2. i 3, članom 7. tačka a) Opštih uslova, a koje odredbe je tužitelj kao distributer pravilno primijenio i izvršio korekciju obračuna na bazi potrošnje električne energije u odgovarajućem vremenskom periodu kada je registrovanje utrošene električne energije bilo ispravno, i to za period od dvije godine koji je utvrđen u članu 8. stav 2. tačka a) Opštih uslova.

8. Dalje, Okružni privredni sud je istakao da je vještak mašinske struke Dragan Mirošljević u svom nalazu i mišljenju od 19. septembra 2014. godine konstatovao da nepravilnosti koje su konstatovane u zapisniku od 22. aprila 2008. godine spadaju u kategoriju neovlaštene potrošnje električne energije, u smislu Opštih uslova, jer je nepropisno spajanje ampermetara u električnu granu sa mjernom garniturom i strujnim mjernim transformatorima onemogućilo pravilno registrovanje potrošnje električne energije. U dopuni nalaza i mišljenja od 27. juna 2014. godine navedeni vještak je izvršio korekciju u pogledu novčanog iznosa na ime korekcije obračuna električne energije (a ne neovlaštene potrošnje električne energije, kako je to prvobitno konstatovano) u utuženom periodu. Okružni privredni sud je naveo da je dopunu nalaza i mišljenja prihvatio kao pouzdanu, te da je ona izvršena u skladu sa pravilima nauke i vještine, te u skladu sa odredbom člana 80. Opštih uslova. Također, Okružni privredni sud je istakao da je korekcija obračuna, zbog greške u mjerenju, propisana Opštim uslovima.

9. Potom je Okružni privredni sud ukazao na sadržaj odredaba člana 80. st. 1, 2. i 3. i člana 7. tačka a) Opštih uslova, navodeći da je tužitelj u skladu sa pomenutim odredbama izvršio kontrolu i zapisnički utvrdio grešku u mjerenju potrošnje električne energije na apelantovom mjernom mjestu. Slijedeći to, Okružni privredni sud, na osnovu navedene odredbe člana 80. Opštih uslova, te odredbe člana 262. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), obavezao je apelanta da tužitelju na ime duga po izvršenoj korekciji isplati novčani iznos bliže naveden u dispozitivu presude. Osim toga, Okružni privredni sud je istakao da je neosnovana apelantova tvrdnja pozivom na odredbe člana 71. Zakona o električnoj energiji i člana 70. Opštih uslova da nije dužan platiti iznos po korekciji obračuna, jer su svi uređaji bili postavljeni plombirani i pod fizičkom kontrolom tužitelja, tako da apelant nije imao pristup njima, niti je vršio bilo kakve radnje na

mjernom mjestu i mjernim uređajima. Naime, nije sporno da je mjerni uređaj bio pod kontrolom tužitelja, ali ta činjenica ne isključuje apelantovu obavezu da plati naknadu i za isporučenu električnu energiju, čija isporuka, zbog nepropisnog spajanja ampermetra u električnu granu sa mjernom garniturom i strujnim mjernim transformatorima, nije pravilno evidentirana. Također, neosnovan je i apelantov prigovor da zapisnik mješovitog tima tužitelja od 22. aprila 2008. godine nije pouzdan, jer je on sačinjen u skladu sa članom 80. Opštih uslova, a pritom apelant nijednim dokazom, u smislu odredbe čl. 7. i 123. ZPP, nije osporio, niti doveo u sumnju činjenice koje proizlaze iz navedenog zapisnika i dopune nalaza i mišljenja vještaka mašinske struke Dragana Mirošljevića.

10. Presudom Višeg privrednog suda broj 57 0 Ps 088405 14 Pž od 12. marta 2015. godine odbijena je apelantova žalba i potvrđena prvostepena presuda.

11. U obrazloženju presude Viši privredni sud je naveo da se tužiteljevo potraživanje odnosi na isporučenu električnu energiju apelantu na predmetnom mjernom mjestu, pa se na međusobna prava i obaveze tužitelja kao isporučioaca i apelanta kao potrošača primjenjuju odredbe Opštih uslova. S tim u vezi je Viši privredni sud ukazao na sadržaj odredaba člana 80. Opštih uslova (st. 1, 2. i 3, te stav 7. tačka a)). Naime, nesporno je da je tužitelj sačinio zapisnik od 22. aprila 2008. godine iz koga se može utvrditi da je u utuženom periodu vršeno pogrešno mjerenje potrošnje električne energije na predmetnom mjernom mjestu, te su konstatovani razlozi zbog kojih je došlo do ove greške, tj. da su sa strujnih mjernih transformatora išle paralelne veze na ampermetre i mjernu grupu (odnosno dijeljenje struje), te da je potrebno promijeniti ožičenje i izvršiti korekciju obračuna električne energije i snage. Viši privredni sud je naveo da je ispunjen osnovni uslov za naknadno obračunavanje utroška električne energije prema stvarnoj potrošnji, a to je sačinjavanje zapisnika o utvrđivanju pogrešnog mjerenja utroška električne energije na spornom mjernom mjestu. I Regulatorna komisija je potvrdila da su predstavnici tužitelja kao distributera - snabdjevača postupali u skladu sa članom 80. st. 1, 2. i 3. i članom 7. tačka a) Opštih uslova, da su ove odredbe pravilno primijenjene, te je pravilno izvršena korekcija obračuna na bazi potrošnje električne energije u odgovarajućem vremenskom periodu kada je registrovanje utrošene električne energije bilo ispravno, i to za period od dvije godine. Stoga je Viši privredni sud istakao da se u žalbi neosnovano navodi da je prvostepeni sud pogrešno ocijenio dokaze kada je u cijelosti prihvatio tužiteljev zapisnik od 22. aprila 2008. godine, jer je navedeni tužiteljev zapisnik sačinjen u skladu sa članom 80. Opštih uslova, a apelant nijednim dokazom, u smislu odredbe čl. 7. i 123. ZPP, nije osporio, niti doveo u sumnju činjenice koje proizlaze iz navedenog zapisnika.

12. Dalje je Viši privredni sud naveo da je tačno da je apelant svakog mjeseca dobijao od tužitelja račune za utrošenu električnu energiju i da je vršio plaćanja. Međutim, tužitelj je

obavijestio apelanta dopisom od 1. aprila 2009. godine u kojem je tražio od njega da izvrši finansijsko zaduženje određenog novčanog iznosa, koji se odnosi na korekciju obračuna električne energije po zapisniku od 22. aprila 2008. godine. Prema tome, tužitelj je, prema članu 80. stav 1. Opštih uslova, imao osnova da vrši naknadni obračun po ispravljenoj konstanti, jer je zapisnički utvrđeno da je obračunska konstanta mjernog sloga bila pogrešno utvrđena zbog razloga koji su navedeni u zapisniku. Pošto je odredbom člana 80. stav 7. tačka a) Opštih uslova propisano od kada se vrši korekcija obračuna zbog greške u mjerenju, Viši privredni sud je naveo da su neosnovani apelantovi žalbeni navodi da bi se eventualna greška na mjernim uređajima mogla prebaciti na njegov teret samo od dana posljednjeg očitavanja.

13. Također, Viši privredni sud je naveo da nisu osnovani ni apelantovi žalbeni navodi da je prvostepeni sud trebalo da primijeni odredbe člana 71. Zakona o električnoj energiji, koji odgovara članu 70. Opštih uslova, navodeći da su svi uređaji bili pod fizičkom kontrolom tužitelja i da apelant nije imao pristup njima. Naime, nije sporno da je mjerni uređaj bio pod kontrolom tužitelja, ali ta činjenica ne isključuje apelantovu obavezu da isplati naknadu za nesporno isporučenu električnu energiju, čija isporuka nije pravilno evidentirana zbog nepropisnog spajanja ampermetra u električnu granu sa mjernom garniturom i strujnim mjernim transformatorima. U odnosu na apelantove žalbene navode da je prvostepeni sud trebalo da primijeni odredbu člana 49. Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH” broj 25/06, u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti potrošača u BiH), Viši privredni sud je istakao da je navedenom zakonskom odredbom propisano da potrošnja električne energije, toplotne energije, gasa, vode i slično treba da bude obračunata potrošaču na osnovu stvarnih isporuka očitanih na mjernom uređaju potrošača. U toku postupka tužitelj je dokazao da je po izvršenoj korekciji utroška električne energije za period od oktobra 2007. godine do aprila 2008. godine apelant za isporučenu električnu energiju ostao dužan određeni novčani iznos.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant vidi u načinu na koji su redovni sudovi primijenili relevantne pozitivnopravne propise (materijalno i procesno pravo) u predmetnoj pravnoj stvari.

15. Naime, apelant navodi da je sasvim proizvoljno tumačenje činjenične građe od oba redovna suda da se u konkretnom pravnom odnosu radi o odnosu između stranaka povodom isporučene električne energije. S tim u vezi, apelant ističe da je u ovoj pravnoj stvari bilo nužno primijeniti član 71. Zakona o električnoj energiji koji odgovara članu 70. Opštih uslova. Također, prema apelantovom mišljenju, trebalo je primijeniti i odredbe iz člana 39. navedenog zakona, kao i odredbe čl. 24, 35. i 49. Zakona o zaštiti potrošača u BiH. U tom smislu apelant navodi da je nepobitno da je tužitelj imao faktičku vlast na svim elementima mjernog mjesta, te, stoga, apelant ne može biti odgovoran za njegov rad sve i da postoje greške u mjerenju s obzirom na to da one nisu rezultat apelantovih, već tužiteljevih radnji. S obzirom na navedeno, apelant predlaže Ustavnom sudu da osporene odluke ukine i preinači.

b) Odgovor na apelaciju

16. Viši privredni sud je naveo da ostaje u cijelosti pri razlozima datim u obrazloženju osporene presude tog suda od 12. marta 2015. godine, te da njome nisu povrijeđena prava na koja se apelant pozvao u apelaciji. Slijedeći to, Viši privredni sud je predložio Ustavnom sudu da predmetnu apelaciju odbije kao neosnovanu.

17. Okružni privredni sud je naveo da osporenim odlukom tog suda od 30. septembra 2014. godine nisu povrijeđena apelantova prava na koja se pozvao u predmetnoj apelaciji, te da taj sud ostaje pri svojim činjeničnim i pravnim zaključcima iz navedene osporene prvostepene presude, pa je predloženo da se predmetna apelacija odbije.

18. Tužitelj je naveo da su netačni apelacioni navodi u pogledu odgovornosti distributera za greške u mjerenju preuzete električne energije, te ovakvo njihovo tumačenje predstavlja očigledno nepoznavanje materije na koju se apelacija odnosi. S tim u vezi je tužitelj ukazao na sadržaj odredbe člana 79. Opštih uslova, navodeći da je riječ o električnoj energiji koja je krajnjem kupcu, apelantu, isporučena i koju je on preuzeo, ali koja, zbog greške u mjerenju, nije evidentirana i naplaćena. Shodno navedenoj zakonskoj odredbi, tužitelj je (odmah po uočenoj pogrešci) zapisnički izvršio korekciju obračuna, a na koji se odnosio predmetni tužbeni zahtjev. U tom smislu je, prema ocjeni tužitelja, apelant bio obavezan da kao savjesna ugovorna strana, u situaciji kada ispostavljeni računi za utrošenu električnu energiju iznose manje nego što je uobičajeno, obavijesti distributera - tužitelja o postojanju greške u obračunu u kojem slučaju bi greška bila uočena ranije, a samim tim i korekcija obračuna izvršena u najkraćem roku. Dalje je tužitelj naveo da je Opštim uslovima propisano da snabdjevač/distributer vrši korekciju obračuna (nije predviđena obaveza učešća krajnjih kupaca, niti trećih lica) na koju korekciju, tj. obavještenje o korigovanom obračunu, krajnji kupci imaju mogućnost pokretanja spora

pred Regulatornom komisijom u datom roku. Slijedeći navedeno, tužitelj je predložio da predmetnu apelaciju treba odbaciti, odnosno odbiti kao očigledno neosnovanu.

V. Relevantni propisi

19. U **Zakonu o obligacionim odnosima** („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS” br. od 17/93 do 74/04) relevantne odredbe glase:

Član 262. stav 1.

(1) Povjerilac u obaveznom odnosu je ovlašćen da od dužnika zahtijeva ispunjenje obaveze, a dužnik je dužan ispuniti je savjesno u svemu kako ona glasi.

20. U **Zakonu o električnoj energiji – prečišćeni tekst** („Službeni glasnik RS” broj 18/08) relevantne odredbe glase:

Član 12.

U cilju regulisanja monopolskog ponašanja i obezbjeđenja transparentnog i nediskriminirajućeg položaja svih učesnika na energetskom tržištu u Republici Srpskoj osniva se Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske (u daljem tekstu: Regulator).

Član 13.

1) Regulator je specijalizovana, samostalna, nezavisna i neprofitna organizacija u Republici Srpskoj.

2) Regulator ima svojstvo pravnog lica.

3) Regulator se upisuje u sudski registar.

Član 23.

Nadležnosti Regulatora su:

- donošenje opštih uslova za isporuku električne energije.

Član 71. stav 1.

1) Mjerni uređaj predstavlja mjesto primopredaje električne energije i mjesto razgraničenja odgovornosti za predatu, odnosno preuzetu električnu energiju između distributera i korisnika distributivnog sistema.

21. U **Opštim uslovima za isporuku i snabdijevanje električnom energijom** („Službeni glasnik RS” broj 85/08) relevantne odredbe glase:

*Član 1.
(Predmet)*

Opštim uslovima za isporuku i snabdijevanje električnom energijom (u daljem tekstu: Opšti uslovi) se uređuju:

- d) način na koji se utrošena električna energija mjeri, očitava, obračunava i naplaćuje,*
- lj) način utvrđivanja snage i količine neovlašćeno utrošene električne energije, kao i način obračuna i naplate tih količina električne energije i*
- m) ostali odnosi između distributera, snabdjevača, krajnjih kupaca i proizvođača čiji su objekti priključeni na distributivnu mrežu.*

Član 7. stav đ)
(Prava krajnjeg kupca)

đ) podnijeti prigovor na nedopuštenu radnju, propust ili grešku elektroenergetskog preduzeća u skladu sa Opštim uslovima.

*Član 70. stav 1.
(Mjerno mjesto)*

(1) Isporučena i preuzeta električna energija i snaga mjere se odgovarajućim mjernim slogom na mjernom mjestu koje se po pravilu nalazi na primopredajnom mjestu, ukoliko elektroenergetskom saglasnošću ili ugovorom o priključenju nije drugačije određeno.

Član 111. stav 3.

3) Prije podnošenja zahtjeva za rješavanje spora RERS-u, krajnji kupac je dužan podnijeti prigovor u pisanoj formi distributeru/snabdjevaču.

Član 80. st. 1, 2. i 3. i stav 7. tačka a)
(Korekcija obračuna zbog greške u mjerenju)

1) Ako se zapisnički utvrdi da je obračunska konstanta mjernog sloga bila pogrešno utvrđena, vrši se naknadni obračun po ispravljenoj konstanti.

2) Ukoliko se baždarenjem utvrdi da je mjerni uređaj imao grešku dva puta veću od klase tačnosti, ili zbog kvara izvjesno vrijeme nije mjerio električnu energiju i snagu, odnosno da je mjerenje bilo djelimično, isporučena električna energija, odnosno snaga, se utvrđuje proračunom ako je moguće, ili procjenom.

3) Za procjenu preuzete električne energije i snage iz stava (2) ovog člana, uzima se potrošnja postignuta u odgovarajućem vremenskom periodu kada je registrovanje bilo ispravno, uvažavajući godišnji porast potrošnje.

7) *Period za koji se vrši korekcija obračuna zbog greške u mjerenju utvrđuje se:*

a) od dana otklanjanja do dana nastanka greške u mjerenju, ako se datum nastanka greške može utvrditi, s tim da period korekcije ne može biti duži od dvije godine, (...)

22. U **Zakonu o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini** („Službeni glasnik BiH” broj 25/06, stupio na snagu 12. aprila 2006. godine) relevantne odredbe glase:

Član 24.

Proizvođač će biti odgovoran za štetu uzrokovanu greškom u njegovom proizvodu u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi u Bosni i Hercegovini.

Član 35. st. 1. i 3.

1) Prodaja energije (električna energija, za grijanje, gas i sl.) i vode potrošačima treba da bude obračunata na osnovu stvarnih isporuka očitanih na brojilu potrošača.

3) Organi nadležni za energetiku i ovlašćena lica za vodoprivredu, sporazumno s ovlašćenim licem iz nadležnog instituta u Bosni i Hercegovini, propisace način mjerenja stvarno isporučene energije, odnosno vode.

23. U **Zakonu o zaštiti potrošača u Republici Srpskoj** („Službeni glasnik RS” br. 6/12 i 63/14) relevantne odredbe glase:

Član 49.

1) Potrošnja električne energije, toplotne energije, gasa, vode i slično treba da bude obračunata potrošaču na osnovu stvarnih isporuka, očitanih na mjernom uređaju potrošača.

24. U **Zakonu o parničnom postupku** („Službeni glasnik RS” br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 7.

Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i da izvode dokaze kojima se utvrđuju te činjenice. Sud je ovlašćen da utvrdi i činjenice koje stranke nisu iznijele, ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizlazi da stranke idu za tim da raspoložu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (član 3. stav 2.).

Član 123.

(1) Svaka stranka dužna je da dokaže činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

VI. Dopustivost

25. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

27. U konkretnom slučaju konačna odluka je Presuda Višeg privrednog suda broj 57 0 Ps 088405 14 Pž od 12. marta 2015. godine. Zatim, osporena odluka je dostavljena apelantu 8. aprila 2015. godine, a apelacija je podnesena 11. maja 2015. godine. Dakle, apelacija je podnesena u roku od 60 dana, kako je to propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

28. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uslove u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije i pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

30. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

31. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...].

32. Apelant smatra da su redovni sudovi u osporenim odlukama pogrešno primijenili materijalno i procesno pravo. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, ukazuje da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak tih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. juna 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Također, Ustavni sud podsjeća na to da je van njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka redovnih sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom. Ustavni sud naglašava da pri tome redovni sud nije vezan ni ograničen posebnim formalnim dokaznim pravilima, ali da slobodna ocjena dokaza zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno, tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih provedenih dokaza u međusobnu logičnu vezu.

33. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise, kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje, te, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24).

34. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je predmet raspravljanja pred redovnim sudovima bio tužiteljev zahtjev da mu apelant na ime duga po izvršenoj korekciji utroška električne energije za utuženi period isplati određeni novčani iznos. Ustavni sud, prije svega, primjećuje da među parničnim strankama nije sporno da je u konkretnom slučaju, zbog greške prilikom instaliranja mjernog uređaja kod apelanta, došlo do pogrešnog evidentiranja stvarno potrošene električne energije u utuženom periodu. Međutim, kao sporno postavilo se pitanje je li apelant kao potrošač, zbog pogrešnog mjerenja električne energije, dužan platiti dug tužitelju za utuženi period u smislu relevantnih odredaba ZOO (član 262. stav 1), odnosno je li tužitelj imao pravo vršiti naknadni obračun potrošnje električne energije u smislu relevantnih odredaba Opštih uslova (član 80).

35. Napomene radi, Ustavni sud zapaža da se Viši privredni sud u konačno osporenoj odluci, između ostalog, referirao i na član 49. Zakona o zaštiti potrošača u BiH iz 2006. godine, navodeći da je njime propisano da potrošnja električne energije, toplotne energije, gasa, vode i slično treba da bude obračunata potrošaču na osnovu stvarnih isporuka očitanih na mjernom uređaju potrošača. Međutim, očigledno se radi o tehničkoj grešci, budući da navedeno ne odgovara sadržaju člana 49. navedenog zakona. Navedena zakonska odredba sadržajno odgovara članu 35. stav 1. Zakona o zaštiti potrošača u BiH, koji je „ekvivalentan” članu 49. Zakona o zaštiti potrošača u Republici Srpskoj iz 2012. godine.

36. Dalje, Ustavni sud podjeća da se u svojoj praksi u više navrata bavio ispitivanjem osnovanosti navoda apelanata u pogledu načina primjene Opštih uslova. Primjera radi, Odlukom o dopustivosti broj *AP 324/08* od 28. aprila 2010. godine (dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) Ustavni sud je odbacio kao *prima facie* neosnovanu apelaciju, zaključujući da nema proizvoljnosti u načinu na koji su redovni sudovi primijenili Opšte uslove (FBiH) u situaciji u kojoj je i uslijed neispravnosti mjernog uređaja došlo do većeg obračuna potrošnje električne energije u odnosu na stvarnu potrošnju. Naime, redovni sudovi su u tom predmetu zaključili da je apelantov tužbeni zahtjev neosnovan i da se ne radi o stjecanju bez osnova na strani tuženog distributera, zbog činjenice što apelant nije tražio elektroenergetsku saglasnost a koju je morao tražiti u skladu sa relevantnim odredbama Opštih uslova (FBiH). Također, Odlukom o dopustivosti broj *AP 3828/15* od 27. oktobra 2015. godine (dostupnom na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) Ustavni sud je odbacio kao *prima facie* neosnovanu apelaciju u predmetu broj *AP 4126/15* u kojoj je pred redovnim sudovima utvrđeno da je tužitelj (u tom predmetu) obračun neovlašteno utrošene električne energije za apelanta (u tom predmetu) izvršio na način propisan relevantnim odredbama tada važećih Opštih uslova za isporuku i snabdijevanje električnom energijom, a prema obračunu neregistrovane električne energije za apelanta kao krajnjeg kupca.

37. Razmatrajući pravni okvir materijalnih propisa primijenjenih u predmetnoj pravnoj stvari, Ustavni sud ukazuje da je Opšte uslove donijela Regulatorna komisija kao specijalizovano, samostalno i nezavisno pravno lice formirano na osnovu Zakona o električnoj energiji, čija je svrha regulisanje monopolskog ponašanja i obezbjeđenja transparentnog i nediskriminirajućeg položaja svih učesnika na energetsom tržištu u Republici Srpskoj. Dakle, evidentno je da se radi o posebnoj oblasti koja u materijalnopravnom smislu, pored Zakona o električnoj energiji, obuhvata i Opšte uslove, kao *lex specialis*, kojima se uređuju prava i obaveze između apelanta, kao krajnjeg kupca električne energije, i tužitelja, kao njenog distributera u konkretnom slučaju. Između ostalog, Opšti uslovi su i sastavni dio (adhezionog) ugovora koji krajnji korisnik zaključuje sa isporučiocem električne energije, a koji su obavezujući isto kao i druge ugovorne odredbe. Na posebnost ovakvog odnosa ukazuje i sam Zakon o zaštiti potrošača u BiH na koji se apelant pozvao u svoju korist, koji u stavu 3. člana 35. propisuje da će nadležni organi za energetiku propisati način mjerenja stvarno isporučene energije.

38. S druge strane, Ustavni sud primjećuje komplementarnost Zakona o zaštiti potrošača u BiH (član 35. stav 1) i Opštih uslova (član 80. stav 1), čijim propisima se naglasak pri prodaji električne energije stavlja na istinitu, odnosno stvarno isporučenu-potrošenu električnu energiju. Prema redovnom toku stvari u smislu Zakona o zaštiti potrošača i Opštih uslova, evidentiranje potrošnje električne energije se vrši putem mjernog uređajabrojila kao mjerodavnog pokazatelja utrošene električne energije. Međutim, za razliku od navedenog Zakona o zaštiti potrošača u BiH, koji se na uopšten način dotiče pitanja prodaje električne energije, Opštim uslovima su dodatno obuhvaćene mjere u odnosu na okolnosti kojima se potencijalno ugrožava istinitost očitavanja isporučene električne energije, tj. njene stvarne potrošnje. Takvim mjerama se, ujedno, osigurava poštivanje načela jednake vrijednosti davanja u ugovornom pravu kod dvostrano obaveznih ugovora, budući da manje očitavanje stvarno utrošene električne energije dovodi do stvaranja duga na strani krajnjeg potrošača-kupca, odnosno veće očitavanje utroška električne energije dovodi do neosnovanog bogaćenja distributera-prodavca. Okolnost utvrđenja greške u mjerenju (uslijed kvara ili neispravnog instaliranja mjernog uređaja) ima kao posljedicu djelimično, a ne potpuno mjerenje isporučene električne energije. U takvoj situaciji Opštim uslovima (član 80) precizno je propisano postupanje nadležnih organa i način na koji se naknadno vrši korekcija obračuna, odnosno obračunava potpuni-stvarni utrošak električne energije. To primarno podrazumijeva sačinjavanje zapisnika da je obračunska konstanta mjernog sloga bila pogrešno utvrđena. S ciljem zaštite krajnjeg potrošača-kupca električne energije, Regulatorna komisija je Opštim uslovima propisala i dodatne mehanizme zaštite putem prvenstveno obračanja krajnjeg kupca prigovorom distributeru, a potom i pokretanjem

spora zahtjevom pred Regulatornom komisijom u situacijama nedopuštene radnje, propusta ili greške elektroenergetskog preduzeća (član 7. stav đ) i član 111. stav 3).

39. Vraćajući se na okolnosti konkretnog predmeta, Ustavni sud primjećuje da su redovni sudovi osnovanost predmetnog tužbenog zahtjeva argumentirali na način da je sačinjavanjem zapisnika (od 22. aprila 2008. godine) o utvrđivanju pogrešnog mjerenja utroška električne energije na mjernom mjestu kod apelanta ispunjen preduslov za naknadno obračunavanje utroška električne energije prema stvarnoj potrošnji u smislu relevantnih odredaba Opštih uslova (član 80. st. 1, 2. i 3. i stav 7. tačka a)). Osim toga, redovni sudovi su prilikom odlučivanja imali u vidu i činjenice koje su se ticale određenih pravnih radnji (koje su prethodile ovom sudskom postupku), a koje su parnične stranke preduzimale u smislu Opštih uslova s ciljem zaštite svojih interesa. S tim u vezi, Ustavni sud ponovo ističe da je tužitelj, nakon što je zapisnički utvrdio grešku u mjerenju (2008. godine) dopisom iz aprila 2009. godine tražio od apelanta da izvrši finansijsko zaduženje novčanog iznosa koji se odnosi na korekciju obračuna električne energije po zapisniku iz 2008. godine, te da je dopisom iz oktobra iste godine obavijestio apelanta o mjeri isključenja električne energije zbog neplaćanja navedenog duga. S druge strane, apelant je prigovarao na izvršenu korekciju obračuna utroška električne energije, obraćajući se u novembru 2009. godine Regulatornoj komisiji, koja je zaključila da je tužitelj kao distributer pravilno primijenio relevantne odredbe člana 80. Opštih uslova u konkretnom slučaju.

40. Dakle, redovni sudovi su zaključili da je u okolnostima konkretnog predmeta tužitelj imao pravo izvršiti naknadni obračun po ispravljenoj konstanti s obzirom na zapisničko utvrđenje da je na apelantovom mjernom slogu na mjernom mjestu došlo do pogrešnog očitavanja stvarne potrošnje električne energije koju je tužitelj isporučio apelantu. Pri tome iz obrazloženja osporenih odluka proizlazi da su redovni sudovi zauzeli stav da je, suprotno apelantovim tvrdnjama, navedeni zapisnik sačinjen zakonito, odnosno u skladu sa Opštim uslovima (član 80) i da apelant izvedenim dokazima (u smislu čl. 7. i 123. ZPP) nije doveo u sumnju sam sadržaj navedenog zapisnika, tj. činjenice koje proizlaze iz njega. Također su redovni sudovi zaključili da je neosnovano apelantovo pozivanje da se u predmetnoj pravnoj stvari imaju primijeniti relevantne odredbe Zakona o električnoj energiji i Zakona o zaštiti potrošača u BiH, budući da je tužitelj izvedenim dokazima dokazao da je apelant ostao dužan određeni novčani iznos po korekciji utroška električne energije u utuženom periodu na ime njene stvarne potrošnje, a da činjenica da je mjerni uređaj bio pod kontrolom tužitelja ne isključuje apelantovu obavezu da naknadi tužitelju određeni novčani iznos utvrđen vještačenjem vještaka mašinske struke.

41. Dovodeći u vezu navedeno sa relevantnim zakonskim odredbama citiranim u obrazloženjima osporenih odluka, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi naveli jasne i ar-

gumentirane razloge u pogledu osnovanosti tužiteljevog tužbenog zahtjeva u konkretnom slučaju. U tom kontekstu Ustavni sud smatra da iz obrazloženja osporenih odluka nema ničega što ukazuje na proizvoljnu primjenu materijalnog i procesnog prava. Prema mišljenju Ustavnog suda, a suprotno apelantovim navodima, obrazloženja osporenih odluka u potpunosti zadovoljavaju standarde iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja nema ničega što bi ukazivalo na to da su redovni sudovi proizvoljno primijenili relevantne propise na apelantovu štetu.

42. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

43. U pogledu apelantovih navoda da mu je osporenim odlukama prekršeno pravo na imovinu, Ustavni sud zapaža da on kršenje navedenog prava, u suštini, veže za navode o proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava, koje je Ustavni sud već razmatrao u prethodnim tačkama ove odluke u odnosu na pravo na pravično suđenje. S obzirom na navedeno, kao i na elaboraciju iz prethodnih tačaka u kojima nije utvrđeno kršenje prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da su, također, neosnovani i apelantovi navodi o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

44. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u situaciji kada su redovni sudovi detaljno i jasno obrazložili osporene odluke uz pozivanje na relevantne propise materijalnog i procesnog prava, a takva obrazloženja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

45. Dalje, Ustavni sud zaključuje da nema povrede ni prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelant kršenje tog prava veže za pogrešnu primjenu materijalnog i procesnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

46. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

47. U smislu člana 43. Pravila Ustavnog suda, potpredsjednik Zlatko M. Knežević je dao izjavu o neslaganju sa odlukom većine.

48. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

Predmet broj AP 3967/15

**ODLUKA O
DOPUSTIVOSTI I
MERITUMU**

Apelacija Jasmina Karovića podnesena protiv presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 114904 15 Kž 2 od 8. travnja 2015. godine i presude Općinskog suda u Mostaru 58 0 K 114904 12 K2 od 10. prosinca 2014. godine

Odluka od 6. prosinca 2017. godine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3967/15**, rješavajući apelaciju **Jasmina Karovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1), (2) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 6. prosinca 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija Jasmina Karovića.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 114904 15 Kž 2 od 8. travnja 2015. godine u dijelu odluke o kazni.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Mostaru koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Mostaru da, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neutemeljena apelacija Jasmina Karovića podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 114904 15 Kž 2 od 8. travnja 2015. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru 58 0 K 114904 12 K2 od 10. prosinca 2014. godine u odnosu na ostale prigovore u svezi s kršenjem prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i u odnosu na pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Obrazloženje

I. Uvod

1. Jasmin Karović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Mostara, kojeg zastupa Nermin Dizdar, odvjetnik iz Mostara, podnio je 17. kolovoza 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 58 0 K 114904 15 Kž 2 od 8. travnja 2015. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) 58 0 K 114904 12 K2 od 10. prosinca 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Kantonalnog tužiteljstva Hercegovačko-neretvanskog kantona (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo) zatraženo je 6. ožujka 2017. godine da u roku od osam dana od prijema dopisa dostave odgovor na apelaciju.

3. Općinski sud i Kantonalno tužiteljstvo su odgovore na apelaciju dostavili 10. ožujka 2017. godine. Kantonalni sud u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sažeti na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda broj 58 0 K 114904 12 K od 21. listopada 2013. godine apelant je proglašen krivim zato što je u vrijeme i na način, bliže opisan u izreci presude, počinio kazneno djelo zlouporaba položaja ili ovlasti iz članka 383. stavak 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH). Općinski sud je

apelanta za počinjenje navedenog kaznenog djela osudio na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci, te ga je obvezao da plati troškove kaznenog postupka.

6. Rješenjem Kantonalnog suda broj 58 0 K 114904 14 Kž od 25. veljače 2014. godine apelantov priziv je uvažen, prvostupanjska presuda ukinuta i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. U obrazloženju odluke, Kantonalni sud je naveo da će prvostupanjski sud na pogodan način, a po potrebi i putem operativne policijske provjere, utvrditi boravi li svjedok D. M. (u daljnjem tekstu: oštećeni) na adresi u Mostaru, pa ako utvrdi da i dalje boravi na toj adresi uručit će mu poziv za glavni pretres i poduzeti zakonom propisane mjere da se osigura njegov dolazak na glavni pretres, a ako utvrdi da oštećeni ne boravi na toj adresi, pozvat će svjedoka na adresu prebivališta u Zagrebu i ovisno o ishodu dostave odlučiti jesu li se ostvarili uvjeti za čitanje iskaza oštećenog iz istrage.

7. Presudom Općinskog suda broj 58 0 K 114904 12 K2 od 10. prosinca 2014. godine apelant je proglašen krivim zato što je u vrijeme i na način, bliže opisan u izreci presude, počinio kazneno djelo zloporaba položaja ili ovlasti iz članka 383. stavak 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH). Općinski sud je apelanta za počinjenje navedenog kaznenog djela osudio na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci, te ga je obvezao da plati troškove kaznenog postupka u iznosu od 400,00 KM.

8. Općinski sud je iscrpno pobrojao svjedoke koje je saslušao, naveo okolnosti na koje su svjedočili te materijalne dokaze koje je proveo na glavnom pretresu. U svezi s utvrđivanjem je li apelant počinio predmetno kazneno djelo, Općinski sud je naveo da iz iskaza oštećenog, koji je na temelju članka 288. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH) pročitao na glavnoj raspravi, proizlazi da je oštećeni 18. travnja 2012. godine upravljao vozilom Ulicom Kralja Tomislava u Mostaru, da je u vozilu bio njegov kolega iz razreda I. U., da je ubrzao kako bi „uhvatio” žuto svjetlo na semaforu i da ga je zaustavio policajac dajući mu rukom znak da stane. Policajac mu je rekao da je počinio prekršaj i da za prekršaj treba platiti 500,00 KM, istodobno mu pokazujući znakom pet prstiju ruke, što je shvatio da za prekršaj treba platiti 500,00 KM. Iz novčanika je izvadio dvije novčanice po 1.000,00 kuna i dao policajcu kroz otvoren prozor, a policajac je uzeo novac i rekao mu: „Prijatno, nastavi vožnju”. To je ispričao prijatelju M. S., a sutradan i J. U. koji ga je povezao s policajcem R. L., koji je u njegovoj prisutnosti, a nakon što mu je opisao i izgled policajca (nižeg rasta, deblje konstitucije), nazvao tog policajca i rekao mu da vrati novac ako nije izdao potvrdu jer može imati problema. Iz iskaza oštećenog dalje proizlazi da je R. L. rekao policajcu da dođe u kafić kod J. U. i da će ga tu čekati osoba od koje je uzeo novac, što je taj policajac učinio nakon dva sata, došao do vozila oštećenog i vratio mu novac uz riječi: „Evo, ovo ti je ispalilo”. Nadalje, svjedok J. U. je potvrdio da mu je oštećeni u kafiću rekao da mu je naplaćena

kazna od 2.000,00 kuna za prebrzu vožnju, i to dvije novčanice od po 1.000,00 kuna, da ga je on uputio na prijatelja R. L., koji je policajac, kako bi mu pomogao oko vraćanja novca, te da mu je novac vraćen. Iz iskaza M. S., također, proizlazi da ga je nazvao oštećeni i da mu je rekao da ga je zaustavila policija jer je vozio brzo, da mu je policajac tražio dokumente i da mu je dao 2.000,00 kuna, a za što mu nije dao nikakvu potvrdu. Svjedok R. L. naveo je da poznaje apelanta jer su skupa radili, da ga je 19. travnja 2012. godine, oko 16.00 sati, pozvao prijatelj J. U. traživši da pomogne oštećenom koji je imao problema s policijom. Oštećeni mu je ispričao što se desilo i opisao policajca kome je platio, a prema opisu je ocijenio da se radi o apelantu, koga je u prisutnosti oštećenog pozvao i rekao da ako je zaustavljao vozilo hrvatskih registarskih oznaka i ako mu je dao neki novac da će taj momak biti u kafiću kod Đačkog doma u Black Pearlu. Nakon toga oštećeni je otišao, a nakon 30-ak minuta nazvao ga je J. U. i upoznao ga da mu je novac vraćen, te mu zahvalio pozvavši ga na piće. Svjedok H. L., koji je apelantu bio neposredno nadređeni, naveo je da je apelant bio uposlenik Policijske stanice Mostar – Centar i da je 18. travnja 2012. godine bio raspoređen na području koje obuhvaća Ulicu Kralja Tomislava u Mostaru. Taj svjedok je pojasnio proceduru koju policajac mora završiti po završenoj smjeni, odnosno da je dužan na poleđini radnog naloga sačiniti izvješće u kojem se navode sve pojedinosti koje je poduzimao policajac u smjeni što se sve dešavalo, je li vršio kontrolu vozila, koliko i kojih, te navesti pojedinosti vozača koje je kontrolirao, te o tome upoznati šefa smjene, a da apelant u izvješću nije naveo da je poduzimao radnju kontrole vozila i da je naveo da nije bilo prekršaja. Da apelant o obavljenoj kontroli vozača nije sačinio prekršajni nalog vidljivo je i iz radnog naloga na kojem se po završetku smjene navode pojedinosti o obavljenim kontrolama i da je u pisanom izvješću, koje je sačinio apelant, navedeno da 18. travnja 2012. godine nije bilo prekršitelja. U svezi s navedenim dokazima, Općinski sud je zaključio da je nesumnjivo dokazano da je apelant 18. travnja 2012. godine vršio kontrolu vozila audi i oštećenog kao vozača, da je od njega uzeo 2.000,00 kuna, da nije napisao prekršajni nalog, te da je sutradan vratio iste novčanice. Dakle, apelant je iskoristio svoj službeni položaj (policajca), nije izdao prekršajni nalog za utvrđeni prekršaj, što mu je obveza po službi, i uzeo novac, te je na taj način nanio štetu oštećenom, a sebi pribavio imovinsku korist.

9. Općinski sud je istaknuo da nije prihvatio prigovor apelantove obrane da se nisu stekli uvjeti za čitanje iskaza oštećenog iz istrage i da je na taj način obrani uskraćeno pravo unakrsno ispitati svjedoka. Naime, Općinski sud je naveo da je putem Policijske uprave Mostar izvršio provjeru boravka oštećenog na naznačenoj adresi u Mostaru, te da je navedena Policijska uprava izvijestila sud da je oštećeni na toj adresi stanovao za vrijeme školovanja i da se vratio u Zagreb. Oštećenom je putem međunarodne pravne pomoći 22. svibnja 2014. godine dostavljen poziv za glavnu raspravu zakazanu za 29.

svibnja 2014. godine, ali se nije odazvao. Sud je ponovno pozvao oštećenog na nastavke glavne rasprave zakazane za 30. lipnja 2014. i 4. rujna 2014. godine, ali su se dostavnice o neuručenju poziva vratile, uz izvješće Ministarstva pravosuđa RH i napomenu dostavljača Općinskog kaznenog suda u Zagrebu „ostavljena obavijest, nitko ne sačekuje, nemoguće uručiti”. Na ponovni poziv oštećenom za glavnu raspravu zakazanu za 28. listopada 2014. godine, prema izvješću dostavljača Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, obavijest je ostavljena 1. listopada 2014. godine za 7. listopada 2014. godine, a kako oštećeni nije zatečen, poziv je uručen domaru zgrade. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je zaključio da je dolazak oštećenog pred sud značajno otežan i da su ostvareni uvjeti iz članka 288. stavak 2. ZKPFBiH da se iznimno može izvesti dokaz čitanjem iskaza oštećenog danog u istrazi jer nema zakonsku mogućnost primijeniti mjere prisilnog dovođenja svjedoka koji je državljanin druge države.

10. Glede iskaza svjedoka I. U. Općinski sud je ukazao da je taj svjedok naveo da se vozio s oštećenim, koji je vozio dosta brzo, oko 100 km/h, da ih je zaustavio policajac tražeći dokumente i da je oštećeni policajcu dao 2.000,00 kuna, ali da mu policajac nije dao nikakvu potvrdu. Međutim, Općinski sud je istaknuo da se iskazi svjedoka I. U. i oštećenog razlikuju u dijelu koji se odnosi na vrijeme izlaska navedenog svjedoka iz vozila (prije spornog događaja), pa dovodeći taj iskaz u vezu s drugim dokazima Općinski sud je zaključio da ta činjenica nije odlučujuća kod zaključka o apelantovoj krivnji. Naime, Sud je poklonio vjeru iskazu oštećenog jer je njegov iskaz u cijelosti potvrđen drugim izvedenim dokazima koje je sud prihvatio, a iskaz svjedoka I. U. cijeni u kontekstu da želi pomoći prijatelju, pa praktično navodi sve ono što je u iskazu naveo oštećeni. Glede iskaza svjedoka A. H. koji je tvrdio da je, nakon što je apelant vozaču vratio dokumente, vidio da je vozač nešto bacio ili mu je ispalo i da je on upozorio apelanta na to, nakon čega je apelant otišao i pokupio to s ceste govoreći svjedoku da su novci, koje je stavio u džep, Općinski sud je istaknuo da je taj iskaz neprihvatljiv. Naime, svjedok je naveo da je vidio da vozač nešto baca ili ispušta i da je dodao gas i otišao, pa se postavlja pitanje zbog čega bi vozač kojem su vraćeni dokumenti, kojem nije pisana kazna, od kojeg se policajac udaljio, bacio 2.000,00 kuna na cestu.

11. U svezi s prigovorom apelantove obrane da je Kantonalno tužiteljstvo nezakonito pribavilo materijalnu dokumentaciju od PS Centar Mostar jer nije bilo naredbe za oduzimanje, niti je provedena radnja otvaranja dokumentacije prema odredbama članka 85. ZKPFBiH, Općinski sud je istaknuo da Kantonalno tužiteljstvo nije vršilo oduzimanje naprijed navedene dokumentacije, već je postupalo prema odredbama članka 45. ZKPFBiH koje daju ovlast i obvezu tužiteljstvu da prikuplja izjave i dokaze, da zahtijeva dostavu informacija od državnih tijela, poduzeća, pravnih i fizičkih osoba u Federaciji, a te odredbe propisuju obvezu postupanja po zahtjevu tužitelja. Zbog toga, nije ni postojala obveza

postupanja prema članku 85. ZKPFBiH, odnosno provođenja postupka otvaranja i identifikacije pribavljene dokumentacije - dokaza. Posebice jer ni sama identifikacija dokaza nije upitna s obzirom na to da je iz korespondencije županijskog tužiteljstva i PS Mostar - Centar jasno vidljivo što se tražilo i što je dostavljeno, pa nema sumnje da se radi o točno traženoj i dostavljenoj dokumentaciji koja je obrani bila na raspolaganju i tijekom istrage.

12. Glede odluke o kazni, Općinski sud je naveo da je uzeo u obzir sve olakotne i otegotne okolnosti koje su se našle na strani apelanta. Od olakotnih okolnosti cijenio je da je apelant otac dvoje maloljetne djece, dok je od otegotnih okolnosti cijenio da je Presudom Općinskog suda broj K-344/05, koja je pravomoćna 4. siječnja 2006. godine, osuđen zbog kaznenog djela pronevjera u službi iz članka 384. stavak 1. KZFBiH i da mu je izrečena uvjetna osuda kojom je utvrđena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci s rokom kušnje u trajanju od dvije godine. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je zaključio da se svrha kažnjavanja može postići osudom na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci, cijeneći stupanj kaznene odgovornosti i jačinu ugrožavanja i povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, apelantove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, te smatrajući da je izrečena kazna razmjerna težini kaznenog djela.

13. Na kraju, Općinski sud je naveo da je na temelju članka 202. stavak 1. ZKPFBiH apelanta obvezao na plaćanje troškova kaznenog postupka u iznosu od 400,00 KM, koji se sastojе od troškova izrade grafološkog vještačenja.

14. Presudom Kantonalnog suda broj 58 0 K 114904 15 Kž 2 od 8. travnja 2015. godine apelantov priziv je odbijen kao neutemeljen.

15. U obrazloženju presude, glede apelantovih navoda da se nisu stekli uvjeti za čitanje iskaza oštećenog iz istrage, Kantonalni sud je naveo da je prvostupanjski sud u obrazloženju presude jasno naveo da je provjerom putem Policijske uprave Mostar utvrdio da se oštećeni već dulje vrijeme ne nalazi na adresi u Mostaru, da je na toj adresi boravio kao student i da je adresa njegovog prebivališta u Zagrebu u Republici Hrvatskoj. Na tu adresu je, prema uputama drugostupanjskog suda, na zakazani pretres pozvao oštećenog putem međunarodne pravne pomoći, ali se oštećeni nije odazvao. U svezi s tim, Kantonalni sud je ukazao da prvostupanjski sud nema mogućnosti prinudnog dovođenja svjedoka iz inozemstva na glavni pretres, pa prema tome nije više ni imao bilo kakvih mogućnosti osigurati dolazak oštećenog na glavni pretres, zbog čega su se stekle iznimne okolnosti za čitanje njegovog iskaza iz istrage. Na taj način nije došlo do povrede apelantovog prava na obranu jer nisu ograničena njegova prava u mjeri koja nije u skladu s garancijama obuhvaćenim odredbama članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

16. Dalje, glede apelantovih navoda da su nezakoniti dokazi koje je Tužiteljstvo pribavilo od PS Centar Mostar jer nije provedena radnja otvaranja i pregleda u smislu članka 85. ZKPFBiH, Kantonalni sud je naveo da je prvostupanjski sud u obrazloženju pobijane presude dao jasno i razložno obrazloženje u vezi s dokazima koje je Tužiteljstvu dostavio PS Centar Mostar. U odnosu na pribavljanje navedenih dokaza ne radi se o bilo kojoj radnji u okviru koje bi se privremeno oduzimali predmeti čije bi otvaranje vršio tužitelj u smislu članka 85. stavak 1. ZKPFBiH. Prema tome, dokazi na koje apelant prizivom ukazuje nisu nezakoniti i prvostupanjski sud je pravilno na njima utemeljio presudu, dovodeći ih u vezu s ostalim dokazima optužbe.

17. U svezi s apelantovim tvrdnjama kojima je ukazivao na kontradiktornost iskaza svjedoka I. U. i oštećenog glede trenutka izlaska tog svjedoka iz vozila, Kantonalni sud je ukazao da navedeni prizivni prigovor nije utemeljen. Naime, iako prvostupanjski sud nije dao posebno obrazloženje razlika u iskazima svjedoka I. U. iz istrage i s glavnog pretresa, niti je naveo koji od iskaza svjedoka I. U. prihvaća u odnosu na činjenicu izlaska iz vozila, ipak iz obrazloženja prvostupanjske presude nesumnjivo proizlazi da je taj sud poklonio vjeru iskazu oštećenog, navodeći da je svjedok I. U. iskaz na glavnom pretresu dao u namjeri da pomogne prijatelju, što ima značenje da ne prihvaća iskaz svjedoka I. U. Takvo obrazloženje je nespretno i neprecizno jer se prvostupanjski sud u ocjeni bavio samo činjenicom izlaska iz vozila, a eksplicitno nije naveo da se iskazi svjedoka I. U. i oštećenog iz istrage u tom pogledu ne razlikuju (oba su tada iskazali da je I. U. izašao po zaustavljanju vozila), pa iskaz svjedoka I. U. do zaustavljanja vozila (kako je svjedočio u istrazi) nije ni relevantan jer do izlaska iz vozila nije svjedočio ni o jednoj činjenici važnoj za ovaj kazneni postupak. Kantonalni sud je ukazao da obrazloženje prvostupanjske presude dopunjava na način da cijeni i iskaz svjedoka obrane A. H. koji je naveo da je suvozač (a to je svjedok I. U.) izašao iz vozila odmah po njegovom zaustavljanju, pa je navedeni svjedok u tom dijelu potvrdio navode oštećenog u odnosu na činjenicu izlaska I. U. iz vozila.

18. U svezi s navodima apelantove obrane kojima je ukazivao na nedovoljno obrazloženje iskaza svjedoka obrane A. H. jer je obrazloženje tog iskaza formulirano kao hipotetičko pitanje, Kantonalni sud je istaknuo da će u okviru svojih ovlasti dati dodatno obrazloženje navedenog iskaza. Naime, prvostupanjski sud je sasvim ispustio iz vida dijelove iskaza tog svjedoka koji potvrđuju navode oštećenog da je njegovo vozilo zbog veće brzine kretanja zaustavio apelant kao policajac, da mu je dao dokumente i da je novac koji je po svjedočenju tog svjedoka apelant pokupio s ceste bio novac oštećenog. Taj novac apelant je stavio u džep, a upravo taj iznos naknadno je, na intervenciju svjedoka R. L., vraćen oštećenom. Dio iskaza na koji se fokusirao prvostupanjski sud da je taj svjedok,

nakon što je apelant vozaču vratio dokumente, primijetio da je vozač nešto bacio ili mu je ispalo, na što je on upozorio apelanta, pravilno nije prihvatio prvostupanjski sud jer bi taj dio iskaza, da je istinit i vjerodostojan, imao značenje da je vozač bio zadovoljan ponašanjem policajca, te ga je samovoljno nagradio na način da baci na cestu iznos od 2.000,00 kuna, a to bi dalje značilo da vozač nema potrebe poduzimati bilo kakve radnje u vezi s tim novcem, što je upravo suprotno njegovom nastojanju da dođe do novca, o čemu je svjedočilo više svjedoka. Imajući u vidu navedeno, Kantonalni sud je zaključio da je činjenično stanje u prvostupanjskoj presudi, uz dopunu obrazloženja iz te presude, pravilno utvrđeno i da su neutemeljeni apelantovi suprotni prizivni navodi.

19. Nadalje, Kantonalni sud je ukazao da je pogrešno apelantovo stajalište da se brisana uvjetna osuda ne može uzeti kod ocjene okolnosti koje se uzimaju pri odmjeravanju kazne, te da je za utvrđivanje navedene činjenice potrebna kao dokaz upravo navedena presuda jer je za takvu ocjenu sudu dovoljan i izvod iz kaznene evidencije, koji je i izveden na glavnom pretresu. Pri tome, apelant kao dokaz svojih tvrdnji da je navedena presuda brisana, uz priziv nije dostavio pravomoćno rješenje o brisanju uvjetne osude. Prema tome, navedene okolnosti koje su cijenjene pri odmjeravanju kazne apelantu pravilno su utvrđene i opravdavaju izricanje kazne zatvora u trajanju od šest mjeseci jer takva kazna nije prestroga i previsoko odmjerena i dovoljna je da apelanta odvraća od činjenja kaznenih djela, te da se postigne svrha kažnjavanja koja se ne bi mogla postići izricanjem blaže kazne.

20. Najzad, u svezi s apelantovim navodima kojima je osporavao odluku o troškovima kaznenog postupka, Kantonalni sud je ukazao da činjenice da je apelant suspendiran s posla i da mu je supruga neuposlena, bez ostalih dokaza o imovnom stanju, same za sebe automatski ne znače da nije u mogućnosti platiti troškove kaznenog postupka koji su mu odmjereni u pobijanoj presudi. Zbog toga, navedeni prizivni prigovor nije utemeljen, a apelant, ako naknadno utvrdi da ne može snositi troškove kaznenog postupka i o tome dostavi dokaze, može tražiti od suda da bude oslobođen plaćanja troškova kaznenog postupka, o čemu se odlučuje posebnim rješenjem.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

21. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelant prvenstveno ukazuje da je tijekom postupka one-

mogućen unakrsno ispitati oštećenog, čiji je iskaz pročitao na glavnom pretresu, a radi se jedinom svjedoku koji ga izravno tereti za izvršenje predmetnog kaznenog djela. Nadalje, apelant smatra da je pogrešno stajalište redovitih sudova da u konkretnom slučaju nije bilo potrebno vršiti radnju otvaranja dokumentacije pribavljene od PS Centar Mostar, već da je Kantonalno tužiteljstvo moralo postupiti u skladu sa člankom 85. Zakona o kaznenom postupku i poduzeti navedenu radnju, pozvati osobe navedene u zakonu i o tome sačiniti zapisnik. Apelant, također, smatra da redoviti sudovi ne spominju i obrazlažu kontradiktornosti u iskazima oštećenog i svjedoka I. U., a da iskaz svjedoka A. H. parafraziraju samo djelomično, dajući nejasno obrazloženje o neprihvatanju iskaza tog svjedoka. Pored toga, apelant smatra da se u konkretnom slučaju nisu ostvarila bitna obilježja kaznenog djela jer nije ostvario bilo kakvu korist, niti je drugom nanesena šteta, a pri tome treba imati u vidu da on, kao policajac, nije bio obavezan izdati prekršajni nalog i kazniti vozača, već ga može i opomenuti bez izdavanja naloga i kazne. Najzad, apelant ukazuje da mu je kao otegotna okolnost uzeta ranija osuđivanost prema presudi Općinskog suda za koju ukazuje da je brisana, kao i da su redoviti sudovi povrijedili pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu u dijelu odluke u kojem mu je naloženo da plati troškove kaznenog postupka.

b) Odgovor na apelaciju

22. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju dostavio izjašnjenje postupajućeg suca koji je ukratko naveo radnje koje su poduzete u tom predmetu, pri čemu se nije detaljnije izjašnjavao na navode iz apelacije.

23. Kantonalno tužiteljstvo je istaknulo da tijekom kaznenog postupka, koji se vodio protiv apelanta, nije bilo nezakonitog postupanja, te da su sve bitne činjenice potpuno i pravilno utvrđene i cijenjene od strane redovitih sudova, zbog čega nije došlo do povrede apelantovih prava na koja se poziva u apelaciji.

V. Relevantni propisi

24. **Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH” br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11) u relevantnom dijelu glasi:

*Članak 49. st. (1) i (2)
Opća pravila za odmjerenje kazne*

(1) Sud će počinitelju kaznenog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to kazneno djelo imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti),

a naročito: stupanj kaznene odgovornosti, krivnje, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život počinitelja, njegove osobne prilike i njegovu ponašanje nakon učinjenog kaznenog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja.

(2) Kad sud odmjerava kaznu počinitelja za kazneno djelo počinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela učinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude ili od izdržane ili oproštene kazne.

Članak 125. st. (1) točka b) i st. (3)

Brisanje osude

(1) Pod uvjetom da počinitelj kaznenog djela nije ponovno osuđen za novo kazneno djelo, osuda se briše po sili zakona kada proteknu sljedeći rokovi:

b) uvjetna osuda briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo,

(3) Brisanjem osude iz kaznene evidencije pod uvjetima iz st.(1) do (3) ovog članka počinitelj djela smatra se neosuđivanim.

Članak 383. stavak (1)

Zloupotreba položaja ili ovlasti

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorištavanjem svojeg službenog položaja ili ovlasti, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugome kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugoga,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

25. Zakon o kaznenom postupku FBiH („Službene novine FBiH” br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 i 8/13), u tekstu koji je važio u vrijeme vođenja postupka, u relevantnom dijelu glasi:

Članak 11.

Zakonitost dokaza

(1) Zabranjeno je od osumnjičenika, optuženika ili bilo koje druge osobe koja sudjeluje u postupku iznudiivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.

(2) Sud ne može temeljiti svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovoga Zakona.

(3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobiveni na temelju dokaza iz stavka 2. ovoga članka.

Članak 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih organa koji sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano niti ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Članak 22. stavak (1)

Obveza pružanja pravne pomoći i službene suradnje

(2) Sva tijela vlasti u Federaciji dužna su službeno surađivati sa sudovima, tužiteljem i drugim tijelima koji sudjeluju u kaznenom postupku.

GLAVA VI - TUŽITELJ

Članak 45. stavak (2) toč. d)

Prava i dužnosti

(2) Tužitelj ima pravo i dužan je da:

d) zahtijevati dostavu informacija od državnih tijela, poduzeća, pravnih i fizičkih osoba u Federaciji.

Članak 79. st. (1) i (2)

Naredba za oduzimanje predmeta

(1) Predmeti koji se po KZ FBiH imaju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u kaznenom postupku privremeno će se oduzeti i na temelju sudske odluke će se osigurati njihovo čuvanje.

(2) Naredbu za oduzimanje predmeta izdaje sud, na prijedlog tužitelja ili na prijedlog ovlaštene službene osobe koja je dobila odobrenje od tužitelja.

Članak 85.

Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

(1) Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije obavlja tužitelj.

(2) O otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije tužitelj je dužan obavijestiti osobu ili poduzeće od koje su predmeti oduzeti, suca za prijašnji postupak i branitelja.

(3) Pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe

Članak 288. st. (1) i (2)
Iznimke od neposrednog izvođenje dokaza

(1) Iskazi dani u istrazi dopušteni su kao dokaz na glavnoj raspravi i mogu biti korišteni prilikom direktnog ili unakrsnog ispitivanja ili pobijanja iznesenih navoda ili u odgovoru na pobijanje, nakon čega se prilažu kao dokazni materijal ili za dodatno ispitivanje. U ovom slučaju osobi će se dati mogućnost da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz.

(2) Izuzetno od stavka 1. ovog članka zapisnici o iskazima danim u istrazi mogu se po odluci suca, odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnoj raspravi samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka ili ako bez zakonskih razloga neće da daju iskaz na glavnoj raspravi.

Članak 202. st. (1) i (4)
Troškovi postupka kad se optuženik oglasi krivim

(1) Kad sud optuženika oglasi krivim izreći će u presudi da je dužan da naknadi troškove kaznenog postupka.

(4) U odluci kojom rješava o troškovima, sud može osloboditi optuženika dužnosti da naknadi u cjelini ili djelomično troškove kaznenog postupka iz članka 199. stavak 2. toč. od a) do h) ovog zakona, ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje uzdržavanje optuženika ili osobe koju je on dužan uzdržavati. Ako se ove okolnosti utvrde nakon donošenja odluke o troškovima, sudac može izdati posebno rješenje kojim oslobađa optuženika dužnosti naknade troškova kaznenog postupka.

Dokazi na kojima se temelji presuda

Članak 296.

(1) Sud temelji presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnoj raspravi.

(2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima i na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

VI. Dopustivost

26. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

27. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

28. U konkretnom slučaju apelant je apelacijom osporio Presudu Kantonalnog suda broj 58 0 K 114904 15 Kž 2 od 8. travnja 2015. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Imajući u vidu da je osporenu presudu apelant primio 12. kolovoza 2015. godine, a da je podnio apelaciju 17. kolovoza 2015. godine, proizlazi da je apelacija podnesena u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

29. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

30. Apelant smatra da je osporenim presudama povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

a) Pravo na pravično suđenje

31. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

32. Članak 6. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

3. Svatko tko je optužen za kazneno djelo ima sljedeća minimalna prava:

[...]

d) da ispituje svjedoke protiv sebe ili da se oni ispituju, te da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka u njegovu korist pod istim uvjetima koji važe za svjedoke koji svjedoče protiv njega;

33. Ustavni sud zapaža da se postupak odnosi na utvrđivanje utemeljenosti kaznene optužbe protiv apelanta u svezi s izvršenjem kaznenog djela zlouporaba službene ovlasti, te je nesporno da apelant u postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije. S obzirom na to, Ustavni sud će u konkretnom slučaju ispitati je li postupak bio pravičan na način na koji to zahtijevaju navedene odredbe.

Pravo na pravično suđenje - u odnosu na odluku o kazni

34. Apelant tvrdi da su redoviti sudovi prilikom donošenja odluke o kazni proizvoljno cijenili činjenicu da je ranije osuđivan s obzirom na to da se radi o presudi Općinskog suda koja je trebala biti izbrisana iz kaznene evidencije.

35. U svezi s apelantovim navodima Ustavni sud, prije svega, ukazuje da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadaća ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovitih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovitim sudovima.

36. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise kada je očito da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istaknuo da očita proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24.).

37. Ustavni sud, također, ukazuje da nije zadatak ovog suda odlučivati o visini izrečene kaznene sankcije, ali da Ustavni sud može u skladu sa svojim ovlastima razmatrati je li prilikom odlučivanja o sankciji došlo do proizvoljne primjene pravila koja se odnose na odmjeravanje kazne. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant postavlja, ispitati jesu li pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

38. Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja odluke prvostupanjskog suda proizlazi da je taj sud prilikom odlučivanja o kazni, kao otegotnu okolnost na strani apelanta cijenio činjenicu da je Presudom Općinskog suda broj K-344/05, koja je pravomoćna 4. siječnja 2006. godine, osuđen zbog kaznenog djela pronevjera u službi iz članka 384. stavak 1. KZFBiH i da mu je izrečena uvjetna osuda kojom je utvrđena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci s rokom kušnje u trajanju od dvije godine. Odlučujući o apelantovim tvrdnjama kojima je ukazivao da je navedena odluka brisana, Kantonalni sud je zaključio da je pogrešno apelantovo stajalište da se brisana uvjetna osuda ne može uzeti kod ocjene okolnosti koje se uzimaju pri odmjeravanju kazne, kao i da apelant kao dokaz svojih tvrdnji da je navedena presuda brisana uz priziv nije dostavio pravomoćno rješenje o brisanju uvjetne osude.

39. Ustavni sud uočava da iz odredbe članka 125. stavak 1. točka b) KZFBiH proizlazi da se uvjetna osuda briše po sili zakona kada protekne rok od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo. Također proizlazi da je odredbom članka 125. stavak 7. KZFBiH propisano da se brisanjem osude iz kaznene evidencije učinitelj kaznenog djela smatra neosuđivanim. Dovodeći navedene odredbe u vezu s činjenicama konkretnog predmeta, Ustavni sud smatra da je proizvoljan zaključak Kantonalnog suda da se brisana uvjetna osuda može uzeti kod ocjene okolnosti koje se uzimaju pri odmjeravanju kazne i da je apelant bio dužan dostaviti rješenje o brisanju te osude s obzirom na to da iz činjeničnog stanja predmeta proizlazi da su uvjeti

za brisanje navedene osude (po sili zakona) bili ispunjeni tijekom 2009. godine i da se apelant prema odredbama KZFBiH trebao smatrati neosuđivanom osobom. Dakle, iz navedenog slijedi da se apelant ni na koji način, prema odredbama KZFBiH nije mogao smatrati osuđivanom osobom, zbog čega mu ta okolnost nije mogla biti uzeta kao otegotna prilikom odlučivanja o kazni. Stoga, Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi pri donošenju osporenih odluka proizvoljno primijenili odredbu članka 125. KZFBiH, što je nesumnjivo utjecalo na donošenje zakonite i pravilne odluke u predmetnoj pravnoj stvari.

40. Imajući u vidu navedene razloge, Ustavni sud zaključuje da su redoviti sudovi prilikom odlučivanja o kazni, proizvoljnom primjenom pozitivno-pravnih propisa prekršili apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

41. Stoga, Ustavni sud smatra da je potrebno, s ciljem zaštite apelantovih ustavnih prava, ukinuti osporavanu odluku u dijelu odluke o kazni, te predmet vratiti Kantonalnom sudu kako bi donio novu odluku u skladu s garancijama iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje - u odnosu na ostale prigovore

42. Apelant dalje smatra da je Kantonalno tužiteljstvo nezakonito pribavilo dokumentaciju PS Centar – Mostar i da nije provelo radnju otvaranja i pregleda pribavljene dokumentacije, te da mu je pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu povrijeđeno u dijelu odluke u kojem mu je naloženo da plati troškove kaznenog postupka. Također smatra da su redoviti sudovi izvršili pogrešnu ocjenu dokaza i da su pogrešno zaključili da su se u konkretnom slučaju ostvarila bitna obilježja kaznenog djela za koje je proglašen krivim. Pored navedenog, apelant ukazuje da mu je tijekom postupka onemogućeno ispitati oštećenog čiji je iskaz pročitan na glavnom pretresu, a radi se o jedinom svjedoku koji ga izravno tereti za izvršenje predmetnog kaznenog djela.

43. Razmatrajući apelantove navode kojima ukazuje da je nezakonito pribavljena dokumentacija od PS Centar Mostar, Ustavni sud napominje da članak 6. Europske konvencije garantira pravo na pravično suđenje, ali ne postavlja bilo kakva pravila o prihvatljivosti dokaza. To je prevashodno pitanje koje se regulira domaćim zakonodavstvom (vidi, Europski sud, *Schenk protiv Švicarske*, 12. srpnja 1988. godine, st. 45.-46., serija A, broj 140. i *Teixeira de Castro protiv Portugala*, 9. lipnja 1998. godine, stavak 34., Izvješća 1998-IV). Zbog toga, kao stvar načela, Europski sud smatra da njegova uloga nije utvrđivati može li određena vrsta dokaza – primjerice dokazi koji su pribavljeni nezakonito u smislu domaćeg prava – biti prihvatljiva ili, upravo, je li aplikant kriv ili

ne. U tom smislu, pitanje na koje se mora odgovoriti je da li je postupak kao cjelina, uključujući i način na koji su dokazi pribavljeni, bio pravičan. Ovo uključuje ispitivanje „nezakonitosti” u pitanju i, tamo gdje je u pitanju povreda drugih prava iz Konvencije, prirode utvrđene povrede (vidi, Europski sud, *Bykov protiv Rusije* [GC], aplikacija broj 4378/02, stavak 89., 10. ožujka 2009. godine i *Lee Davies protiv Belgije*, aplikacija broj 18704/05, stavak 41., 28. srpnja 2009. godine).

44. U svezi s navedenim, Ustavni sud uočava da iz obrazloženja osporenih odluka proizlazi da je Kantonalno tužiteljstvo navedenu dokumentaciju pribavilo tako što je od PS Centar – Mostar zatražilo dostavu točno određene dokumentacije koja se odnosi na apelantovo postupanje spornog dana i da je PS Centar – Mostar postupio prema navedenom zahtjevu i da je dostavio traženu dokumentaciju. Nadalje, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi, razmatrajući apelantove prigovore kojima je osporavao zakonitost navedenog postupanja, obrazložili da se u konkretnom slučaju ne radi o bilo kojoj procesnoj radnji u okviru koje bi se privremeno oduzimali predmeti, već da je Kantonalno tužiteljstvo postupalo prema odredbama članka 45. ZKPFBiH koje daju ovlast i obvezu tužiteljstvu da prikuplja izjave i dokaze, da zahtijeva dostavu informacija od državnih tijela, poduzeća, pravnih i fizičkih osoba u Federaciji i da zbog toga nije ni postojala obveza postupanja prema članku 85. ZKPFBiH, odnosno provođenja postupka otvaranja i identifikacije pribavljene dokumentacije – dokaza. U svezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da iz činjenica predmeta nema ništa što ukazuje da je u konkretnom slučaju provedena radnja oduzimanja dokumentacije od PS Centar – Mostar, već naprotiv, sporna dokumentacija dobrovoljno je dostavljena Kantonalnom tužiteljstvu. Prema tome, dovodeći citirane odredbe ZKPFBiH u vezu s činjenicama konkretnog predmeta, obrazloženjima osporenih presuda, te odredbom članka 22. stavak 2. ZKPFBiH kojom je propisana obveza službene suradnje svih tijela vlasti, između ostalih i s tužiteljem, Ustavni sud, suprotno apelacijskim navodima, ne nalazi proizvoljnost u zaključku redovitih sudova da u konkretnom slučaju nije bilo neophodno provoditi radnju otvaranja i pregleda pribavljene dokumentacije, odnosno da sporna dokumentacija predstavlja nezakonit dokaz (vidi Odluku Ustavnog suda broj AP 2248/09 od 5. srpnja 2013. godine, stavak 51.).

45. Nadalje, apelant povredu prava na pravično suđenje nalazi i u tome što je obavezan na plaćanje troškova kaznenog postupka. U svezi s tim apelantovim prigovorom koji je isticao u prizivu pred Kantonalnim sudom, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud ukazao da okolnosti da je apelant suspendiran s posla i da mu je supruga nezaposlena, bez ostalih dokaza o imovnom stanju, same za sebe ne znače da apelant nije u mogućnosti platiti troškove kaznenog postupka koji su mu odmjereni u prvostupanjskoj presudi, te da apelant može i naknadno tražiti da bude oslobođen plaćanja troškova kaznenog

postupka. Prema tome, imajući u vidu da iz obrazloženja odluka redovitih sudova proizlazi da apelant svoje tvrdnje o nemogućnosti plaćanja troškova kaznenog postupka nije potkrijepio dostatnim dokazima koji bi opravdavali njegovo oslobađanje od plaćanja troškova kaznenog postupka, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nema ništa što ukazuje da su redoviti sudovi prilikom donošenja odluke o troškovima postupka postupili suprotno relevantnim odredbama ZKPFBiH, zbog čega Ustavni sud i ove apelantove navode ocjenjuje neutemeljenim.

46. Glede apelantovih navoda kojima ukazuje na proizvoljno utvrđeno činjenično stanje, Ustavni sud podsjeća da je izvan njegove nadležnosti procjenjivati kvalitetu zaključaka sudova glede ocjene dokaza ako se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom. Isto tako, Ustavni sud se neće miješati u način na koji su redoviti sudovi usvojili dokaze kao dokaznu građu. Ustavni sud se neće miješati u situaciju kada redoviti sudovi povjeruju dokazima jedne strane u postupku na temelju slobodnog sudačkog uvjerenja. To je isključivo uloga redovitih sudova, čak i kada su izjave svjedoka na javnoj raspravi i pod zakletvom suprotne jedna drugoj (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78.). Ustavni sud dalje ukazuje da je sud dužan ocijeniti sve dokaze pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima, pa onda na temelju takve brižljive ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana (članak 296. stavak 2. ZKPFBiH) po načelu slobodne ocjene dokaza. Slobodna ocjena dokaza, međutim, zahtijeva obrazloženje kako svakog dokaza pojedinačno tako i svih dokaza zajedno, te dovođenje svih provedenih dokaza u uzajamnu logičnu vezu i izvođenje zaključaka o dokazanosti određene činjenice (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 612/04* od 30. studenog 2004. godine i Europski sud, *Doorson protiv Nizozemske*, presuda od 6. ožujka 1996. godine, objavljena u Izvješćima broj 1996-II, stavak 78.).

47. Dovodeći navedena stajališta u vezu s konkretnim predmetom, Ustavni sud ukazuje da u predmetnom kaznenom postupku nije izostala sveobuhvatna analiza izvedenih dokaza. Ustavni sud zapaža da je prvostupanjski sud u svojoj presudi opisao proces pojedinačne ocjene dokaza, te njihovog dovođenja u međusobnu vezu i izvođenje zaključka da je apelant počinio kazneno djelo za koje je proglašen krivim. Naime, Općinski sud je u prvostupanjskoj presudi u pogledu utvrđivanja navedene činjenice detaljno analizirao sadržaj iskaza oštećenog i drugih saslušanih svjedoka optužbe i obrane, ocijenio ih s aspekta sadržaja i doveo u vezu s njihovim ranijim iskazima i drugim materijalnim dokazima, te zaključio da je nesumnjivo dokazano da je apelant, na način opisan u optužnici, iskoristio svoj službeni položaj policajca, nije izdao prekršajni nalog za učinjeni prekršaj, što mu je obveza prema zakonu, i da je uzeo novac, na taj način nanoseći štetu oštećenom, a sebi pribavljajući imovinsku korist. Potom, Općinski sud je razmotrio apelantove prigovore

kojima je ukazivao na postojanje kontradiktornosti između iskaza oštećenog i svjedoka I. U., kao i apelantove tvrdnje koje je temeljio na iskazu svjedoka A. H. Dalje proizlazi da su apelantovi navodi bili predmetom dodatne analize Kantonalnog suda koji je prihvatio zaključke prvostupanskog suda, ali je u pogledu ocjene iskaza svjedoka I. U. i A. H. dao dodatno obrazloženje kojim je razjasnio sve bitne okolnosti od značaja za pravilnu odluku u predmetnom postupku. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi u obrazloženjima osporenih presuda dali jasne i precizne razloge za svoje zaključke, te da su za svaki dokaz koji su prihvatili, kao i onaj koji nisu prihvatili, dali logično i uvjerljivo obrazloženje, tako da ocjena izvedenih dokaza ni u jednom dijelu, sama po sebi, ne izgleda proizvoljna ili neprihvatljiva, niti ima elemenata koji bi ukazivali na to da je dokazni postupak zlouporabljen na apelantovu štetu. Stoga, Ustavni sud smatra da apelantovim navodima o pogrešnoj ocjeni dokaza i u svezi s tim proizvoljno utvrđenom činjeničnom stanju nije dovedeno u pitanje poštovanje garancija iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

48. Dalje, glede apelantovih navoda da nije imao mogućnost ispitati oštećenog jer je na glavnoj raspravi pročitana njegova izjava koju je dao u istrazi, Ustavni sud ukazuje da, prema praksi Europskog suda „u načelu sud ne procjenjuje jesu li izjave svjedoka bile na ispravan način usvojene kao dokazna građa” (vidi, Europski sud, *Kostovski protiv Nizozemske*, presuda od 20. studenog 1989. godine, serija A-166). Ovakvu praksu slijedi i Ustavni sud (vidi, npr. Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 525/04 od 18. siječnja 2005. godine). Nadalje, Ustavni sud podsjeća da članak 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije sadrži dva prava: 1) pravo optuženog da mu se omogući da ispituje svjedoka optužbe i 2) pravo na saslušanje svjedoka obrane pod istim uvjetima koji važe i za svjedoka optužbe (vidi presudu Europskog suda, *Unterpertinger protiv Austrije* od 24. studenog 1986. godine, serija A-110). Ustavni sud smatra da ova odredba zahtijeva da se optuženi stavi u položaj potpune jednakosti s tužiteljem, te da mu se omogući ispitati i osporiti svjedočenje svjedoka optužbe, kao i pozvati i ispitati svoje svjedoke pod istim uvjetima. Međutim, Ustavni sud je naveo i da spomenuta odredba Europske konvencije nema apsolutno djelovanje, tj. da prava optuženog na pozivanje i ispitivanje svjedoka nisu neograničena, a iznimke su propisane zakonom. U situaciji kada nije postojala adekvatna i propisana prilika da optuženi ispita svjedoka, presuda se ne može isključivo ili uglavnom temeljiti na svjedočenju tog svjedoka. Korištenje kao dokaza izjave koju je u prethodnoj fazi postupka dala osoba koja kasnije, u skladu s nacionalnim pravom, odbije ponuditi te dokaze u sudnici, može dovesti do presude samo ako postoji dokaz koji potvrđuje tu izjavu. Isto se odnosi na izjavu svjedoka koji je nestao i stoga ne može biti pozvan u sudnicu (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 105/03 od 30. studenog 2004. godine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 48/04, st. 24.-26.).

49. U konkretnom slučaju sporni svjedok – oštećeni je saslušan tijekom istrage, a njegov iskaz je pročitao na glavnom pretresu kao jedan od dokaza optužbe u skladu sa odredbom članka 288. ZKPFBiH kojom su predviđene iznimke od neposrednog izvođenja dokaza („Zapisnici o iskazima danim u istrazi mogu se po odluci suca, odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnoj raspravi samo u slučaju ako su ispitanе osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka ili ako bez zakonskih razloga neće da daju iskaz na glavnoj raspravi...”). Naime, zaključeno je da je dolazak oštećenog znatno otežan iz važnih uzroka budući da prvostupajnski sud nije uspio, i pored poduzetih mjera, odnosno provjere adrese u Bosni i Hercegovini i dostave poziva putem međunarodne pravne pomoći u Republici Hrvatskoj, osigurati njegovo prisustvo na glavnom pretresu s obzirom na to da nema mogućnost dovođenja svjedoka koji je državljanin druge države. Dakle, iz činjenica konkretnog predmeta nesporno proizlazi da su redoviti sudovi postupili u skladu s odredbama koje propisuju iznimke od neposrednog izvođenja dokaza i propisuju mogućnost korištenja iskaza iz istrage, te definiraju pravila postupanja, odnosno uvjete za prihvaćanje dokaza koji su izvedeni u prvostupajnskom postupku.

50. U svezi s utvrđivanjem postoje li u konkretnom slučaju dokazi koji potvrđuju izjavu oštećenog iz istrage, Ustavni sud uočava da iz obrazloženja osporenih presuda jasno slijedi da je apelantova krivnja utvrđena i na temelju iskaza svjedoka J. U. i M. S., koji su svjedočili na glavnoj raspravi, a koji su potvrdili da im je oštećeni rekao da ga je zaustavio policajac zbog prebrze vožnje i kojem je platio 2.000,00 kn, ali da mu policajac za to nije dao nikakvu potvrdu. Također proizlazi da je na glavnom pretresu saslušan i svjedok obrane R. L. koji je kontaktirao s apelantom vezano za povrat novca u iznosu od 2.000,00 kn, te svjedok obrane A. H. koji je kao očevidac potvrdio činjenicu zaustavljanja vozila i zadržavanja novca od apelanta. Pored navedenog, na glavnom pretresu je proveden dokaz uvida u materijalnu dokumentaciju iz koje, prema ocjeni redovitih sudova, proizlazi da apelant o izvršenoj kontroli oštećenog tog dana nije sačinio prekršajni nalog i da je u izvješću naveo da tog dana nije bilo prekršitelja. Dakle, radi se o dokazima koji su izvedeni na glavnom pretresu i koje je apelant mogao osporavati, što je tijekom postupka i učinio. Stoga, imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, kao i praksu Europskog suda, Ustavni sud zapaža da je s aspekta pravičnosti suđenja Općinski sud, što je potvrdio Kantonalni sud, dao jasno obrazloženje, odnosno zašto je koristio iskaz oštećenog dan u istrazi, pozivajući se na zakonsku mogućnost, te je taj dokaz na veoma jasan i uvjerljiv način „potkrijepio” drugim dokazima iz postupka, čime su zadovoljeni standardi članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije.

51. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljeni ostali apelantovi prigovori da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

b) Pravo na imovinu

52. Apelant smatra da mu je osporenim presudama u dijelu kojim je obavezan na plaćanje troškova postupka povrijeđeno pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da se navodi o kršenju tih prava temelje na istim navodima kao i navodi o povredi prava na pravično suđenje (ostali prigovori), što je Ustavni sud već obrazložio u prethodnim točkama ove odluke. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju navedenog prava, također, neutemeljeni.

VIII. Zaključak

53. Ustavni sud zaključuje da je osporenim odlukama povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. stavak 1. Europske konvencije u dijelu osporene odluke o izricanju kazne kada su redoviti sudovi odluku o kazni donijeli proizvoljnom primjenom pozitivno-pravnih propisa na način da su uzeli u obzir apelantovu raniju osudu koja je trebala biti brisana iz evidencije, pa se apelant imao smatrati neosuđivanom osobom.

54. S druge strane, Ustavni sud zaključuje da su neutemeljeni ostali apelantovi prigovori da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije budući da su redoviti sudovi za svoje odluke dali detaljno, jasno i argumentirano obrazloženje glede izvedenih dokaza i njihove pravne valjanosti, pri čemu nema elemenata koji ukazuju da je dokazni postupak zlouporabljen na apelantovu štetu, te kada je sud opravdao svoje razloge zbog kojih je čitao iskaz oštećenog na glavnom pretresu, uz pozivanje na relevantne zakonske odredbe, što u danoj situaciji ne krši standarde prava na pravično suđenje jer je taj iskaz potkrijepljen drugim dokazima.

55. Ustavni sud, također, zaključuje da osporenim odlukama nije povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju u situaciji kada apelant kršenje tog prava temelji na navodima o povredi prava na pravično suđenje (ostali prigovori), a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

56. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

57. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman

REGISTRI ODLUKA

РЕГИСТРИ ОДЛУКА

Registar odluka po nadležnosti

1. Član IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine

1.1 Predmet broj U 3/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. jula 2017. godine

Zahtjev Bariše Čolaka, predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, za ispitivanje regularnosti postupka, odnosno utvrđivanje postojanja ili nepostojanja ustavne osnove za proglašenje Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine broj 02-02-1-1133/17 od 28. aprila 2017. godine štetnim po vitalni interes bošnjačkog naroda

strana 21

2. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine

2.1 Predmet broj U 19/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 31. marta 2017. godine

Zahtjev trideset zastupnika u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu usaglašenosti s „Ustavom Bosne i Hercegovine i Okvirmim zakonom o visokom obrazovanju u BiH” Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona („Službene novine TK” br. 7/16 i 10/16)

strana 47

2.2. Predmet broj U 5/16

DJELIMIČNA ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. juna 2017. godine

Zahtjev Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 84 st. 2, 3, 4 i 5, 109 st. 1 i 2, 117 tačka d), 118 stav 3, 119 stav 1, 216 stav 2, 225 stav 2 i 226 stav 1 Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama člana I/2, II/3b), e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3, 6, 8 i 13 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

strana 61

2.3. Predmet broj U 21/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. juna 2017. godine

Zahtjev Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva za ocjenu ustavnosti odredaba člana 78. st. 3, 4. i 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 i 12/09) sa odredbama čl. I/2. i II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

strana 101

2.4. Predmet broj U 6/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. jula 2017. godine

Zahtjev Borjane Krišto, druge zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne

skupštine Bosne i Hercegovine u vrijeme podnošenja zahtjeva za ocjenu ustavnosti člana 114. stav (3) Zakona o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 35/09 i 7/12)

strana 119

2.5. Predmet broj U 18/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. jula 2017. godine

Zahtjev trideset poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti Zakona o proglašenju 1. marta Danom nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine („Službeni list RBiH” broj 9/95)

strana 137

2.6. Predmet broj U 22/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 6. jula 2017. godine

Zahtjev trideset poslanika Narodne skupštine Republike Srpske za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 1, 2. i 3. Zakona o proglašenju 25. novembra Danom državnosti Republike Bosne i Hercegovine („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine” broj 9/95)

strana 161

2.7. Predmet broj U 6/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 28. septembra 2017. godine

Zahtjev dvadeset šest zastupnika u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti člana 3.15 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH” br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16)

strana 175

2.8. Predmet broj U 8/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. novembra 2017. godine

Zahtjev Safeta Softića, zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti člana 1. stav 1. tačka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme u dijelu koji glasi: „Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana”, kojeg je donio direktor Granične policije Bosne i Hercegovine, broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. januara 2017. godine

strana 203

3. Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine

3.1. Predmet broj U 9/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 30. novembra 2017. godine

Zahtjev Kantonalnog suda u Livnu (sutkinje Ane Krstanović) za ocjenu ustavnosti člana 16. Odluke o komunalnim taksama i tarifi komunalnih taksi

strana 227

3.2. Predmet broj U 20/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 31. marta 2017. godine

Zahtjev Općinskog suda u Bihaću (sudije Dine Muslića) za ocjenu ustavnosti člana 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH” broj 46/16)

strana 233

3.3. Predmet broj U 2/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 1. juna 2017. godine

Zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudije Milana Blagojevića) za ocjenu ustavnosti člana 93. stav 4. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14)

strana 253

3.4. Predmet broj U 7/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 30. novembra 2017. godine

Zahtjev Okružnog suda u Banjaluci (sudije Milana Blagojevića) za ocjenu ustavnosti člana 109. stav 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14).

strana 269

4. Član VI(3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

4.1. Predmet broj AP 1475/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 25. oktobra 2017. godine

Apelacija Jelene Bosnić podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 017351 16 Rev od 14. februara 2017. godine

strana 287

4.2. Predmet broj AP 466/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. januara 2017. godine

Apelacija Marinka Anđelića i drugih podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 56 0 P 019968 12 Rev od 12. decembra 2013. godine i Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 56 0 P 019968 11 Gž od 7. juna 2012. godine

strana 295

4.3. Predmet broj AP 1154/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 11. januara 2017. godine

Apelacija Theodore Petković i drugih podnesena protiv Rješenja Okružnog suda u Bijeljini broj 82 0 I 006900 14 Gž 2 od 12. februara 2014. godine i Rješenja Osnovnog suda u Srebrenici broj 82 0 I 006900 06 I 2 od 15. novembra 2013. godine

strana 311

4.4. Predmet broj AP 865/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 7. marta 2017. godine

Apelacija Araza Jukića podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 017004 15 Kžk od 15. januara 2016. godine

strana 331

4.5. Predmet broj AP 10/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 7. marta 2017. godine

Apelacija Arifa Hajradinović podnesena zbog nedostavljanja Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 025093 16 Kv 18 od 2. novembra 2016. godine o kontroli opravdanosti mjere pritvora njegovoj braniteljici

strana 353

4.6. Predmet broj AP 3056/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 22. marta 2017. godine*

Apelacija Vite Atijasa Hajima podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 U 008991 13 Uvp od 28. marta 2014. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 08991 10 U od 4. marta 2013. godine, Rješenja Federalnog ministarstva prostornog uređenja Sarajevo broj UPII/05-23-5-42/10 od 20. maja 2010. godine i Rješenja Službe za upravu za stambene poslove Općine Centar Sarajevo broj 03-23-2716/09 od 25. marta 2010. godine

strana 365

4.7. Predmet broj AP 807/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 22. marta 2017. godine*

Apelacija Alena Čengića iz Sarajeva podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 023702 17 Kž 21 od 14. februara 2017. godine i Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 023702 17 Kv 31 od 1. februara 2017. godine

strana 383

4.8. Predmet broj AP 4101/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 10. maja 2017. godine*

Apelacija Avde Žugića i drugih podnesena zbog duljine trajanja postupka

strana 401

4.9. Predmet broj AP 382/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 10. maja 2017. godine*

Apelacija Radojke Praštalo podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 Rs 142804 15 Rev od 24. novembra 2016. godine, Presude Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 Rs 142804 14 Rsž od 22. decembra 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 Rs 142804 12 Rs od 26. marta 2014. godine

strana 441

4.10. Predmet broj AP 4348/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 15. juna 2017. godine*

Apelacija Hercegovačko-neretvanskog kantona podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 Ps 085653 13 Rev od 29. augusta 2014. godine
Odluka od 15. juna 2017. godine

strana 459

4.11. Predmet broj AP 4583/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 15. juna 2017. godine*

Apelacija J. M. K. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 68 0 P 017561 13 Rev od 17. jula 2014. godine

strana 477

4.12. Predmet broj AP 3475/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 6. jula 2017. godine*

Apelacija M. S. podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 006076 14 Rev od 14. maja 2014. godine

strana 495

4.13. Predmet broj AP 3940/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 6. jula 2017. godine*

Apelacija D. C. podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 004381 14 Kž 2 od 22. maja 2014. godine

strana 517

4.14. Predmet broj AP 548/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 6. jula 2017. godine*

Apelacija Republike Srpske podnesena protiv presudâ Suda Bosne i Hercegovine br. S1 3 P 016159 16 Rev od 24. novembra 2016. godine, S1 3 P 016159 Gž 15 od 27. jula 2016. godine i S1 3 P 016159 14 P od 3. jula 2015. godine

strana 541

4.15. Predmet broj AP 1590/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 28. septembra 2017. godine*

Apelacija „Agrocoop export-import” d.o.o. Banja Luka podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 006949 13 Kžk od 24. januara 2014. godine

strana 561

4.16. Predmet broj AP 1660/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 28. septembra 2017. godine*

Apelacija Zorana Ćopića podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 11 0 K 006949 13 Kžk od 24. januara 2014. godine i Presude Okružnog suda u Banjoj Luci – Posebnog odjeljenja za organizovani i najteže oblike privrednog kriminala broj 11 0 K 006949 12 K 2 od 18. jula 2013. godine

strana 577

4.17. Predmet broj AP 4017/14

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 28. septembra 2017. godine*

Apelacija „Millennium” d.o.o. Mostar podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Pr 355849 14 Pžp od 20. juna 2014. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Pr 355849 13 Pr 0 od 20. marta 2014. godine

strana 611

4.18. Predmet broj AP 204/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 11. oktobra 2017. godine*

Apelacija Rose Vladičić podnesena protiv Presude Okružnog suda u Trebinju broj 15 0 U 002221 14 U od 16. decembra 2014. godine, Rješenja Ministarstva pravde Republike Srpske broj 08.030/059-4385/14 od 14. jula 2014. godine i Rješenja Kazneno-popravnog zavoda Foča broj 01-431/14 od 25. juna 2014. godine

strana 637

4.19. Predmet broj AP 717/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 11. oktobra 2017. godine*

Apelacija B. Đ. i drugih podnesena protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 P 055339 14 Rev od 18. novembra 2014. godine, presude Okružnog suda u Banja Luci broj 71 0 P 055339 13 Gž od 7. maja 2014. godine i presude Osnovnog suda u Banja Luci broj 71 0 P 055339 05 P od 30. augusta 2013. godine

strana 655

4.20. Predmet broj AP 3082/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 11. oktobra 2017. godine*

Apelacija Rudnika mrkog uglja „Kamengrad” d.d. Sanski Most podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Bihaću broj 17 0 St 045567 15 Pž 3 od 20. aprila 2015. godine i Rješenja Općinskog suda u Bihaću broj 17 0 St 045567 12 St 2 od 10. marta 2015. godine
strana 671

4.21. Predmet broj AP 3321/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 11. oktobra 2017. godine*

Apelacija Almira Šeraka podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 K 619376 17 Kž 6 od 4. jula 2017. godine i Rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 K 619376 17 Kv 8 od 28. juna 2017. godine
strana 687

4.22. Predmet broj AP 998/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 25. oktobra 2017. godine*

Apelacija Mirjane Kupreškić podnesene protiv presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 082636 12 Rev od 28. novembra 2014. godine, presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 082636 11 Gž od 28. marta 2012. godine i presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 082636 04 P od 17. februara 2011. godine
strana 705

4.23. Predmet broj AP 3783/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 25. oktobra 2017. godine*

Apelacija Ante Bilića podnesena zbog neizvršenja Rješenja Službe za branitelje iz domovinskog rata, društvene djelatnosti i opću upravu općine Ljubuški broj 09/1-41-667/07 od 5. novembra 2007. godine i Zaključaka Službe broj 09/1-41-667/07 od 7. i 8. juna 2011. godine
strana 727

4.24. Predmet broj AP 2297/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 6. decembra 2017. godine*

Apelacija Mesne industrije „MI-TRIVAS” d.o.o. Prnjavor, podnesena protiv Presude Višeg privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 088405 14 Pž od 12. marta 2015. godine i Presude Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci broj 57 0 Ps 088405 10 Ps od 30. septembra 2014. godine
strana 755

4.25. Predmet broj AP 3967/15

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU *od 6. decembra 2017. godine*

Apelacija Jasmina Karovića podnesena protiv presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 K 114904 15 Kž 2 od 8. aprila 2015. godine i presude Općinskog suda u Mostaru 58 0 K 114904 12 K2 od 10. decembra 2014. godine
strana 773

Registar odluka po kriterijima dopustivosti

1. Članak 18. stavak 3. točka (c) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine PROTEKAO ROK ZA PODNOŠENJE APELACIJE

1.1. Predmet broj AP 382/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 10. svibnja 2017. godine

Apelacija Radojke Praštalo podnesena protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske broj 71 0 Rs 142804 15 Rev od 24. studenog 2016. godine, Presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 Rs 142804 14 Rsž od 22. prosinca 2014. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 Rs 142804 12 Rs od 26. ožujka 2014. godine

strana 441

2. Članak 18. stavak 3. točka (e) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine PITANJE O KOJEM JE USTAVNI SUD VEĆ ODLUČIVAO

2.1. Predmet broj AP 865/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU od 7. ožujka 2017. godine

Apelacija Araza Jukića podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 2 017004 15 Kžk od 15. siječnja 2016. godine

strana 331

3. Članak 18. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine APELACIJA OČIGLEDNO (*prima facie*) NEUTEMELJENA

3.1. Predmet broj AP 1475/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 25. listopada 2017. godine

Apelacija Jelene Bosnić podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 017351 16 Rev od 14. veljače 2017. godine

strana 287

4. Članak 19. točka a) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine NENADLEŽNOST ZA ODLUČIVANJE

4.1 Predmet broj U 19/16

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI od 31. ožujka 2017. godine

Zahtjev trideset zastupnika u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine za ocjenu usuglašenosti s „Ustavom Bosne i Hercegovine i Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u BiH” Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona („Službene novine TK” br. 7/16 i 10/16)

strana 47

4.2. Predmet broj U 9/17

ODLUKA O DOPUSTIVOSTI *od 30. studenog 2017. godine*

Zahtjev Kantonalnog suda u Livnu (sutkinje Ane Krstanović) za ocjenu ustavnosti članka 16.

Odluke o komunalnim taksama i tarifi komunalnih taksi

strana 227

Регистар одлука по каталогу права

1. Члан II(3д) Устава Босне и Херцеговине

члан 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ПРАВО НА ЛИЧНУ СЛОБОДУ И БЕЗБЈЕДНОСТ

1.1. Предмет број АП 10/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 7. марта 2017. године

Апелација Арифа Хајрадиновића поднесена због недостављања Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 К 025093 16 Кв 18 од 2. новембра 2016. године о контроли оправданости мјере притвора његовој бранитељици

страница 353

1.2. Предмет број АП 807/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 22. марта 2017. године

Апелација Алена Ченгића из Сарајева поднесена против Рјешења Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 09 0 К 023702 17 Кж 21 од 14. фебруара 2017. године и Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 К 023702 17 Кв 31 од 1. фебруара 2017. године

страница 383

1.3. Предмет број АП 3321/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2017. године

Апелација Алмира Шерака поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 К 619376 17 Кж 6 од 4. јула 2017. године и Рјешења Општинског суда у Сарајеву број 65 0 К 619376 17 Кв 8 од 28. јуна 2017. године

страница 687

1.4. Предмет број АП 998/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. октобра 2017. године

Апелација Мирјане Купрешкић поднесена против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 П 082636 12 Рев од 28. новембра 2014. године, пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 082636 11 Гж од 28. марта 2012. године и пресуде Општинског суда у Сарајеву број 65 0 П 082636 04 П од 17. фебруара 2011. године

страница 705

2. Члан II(3е) Устава Босне и Херцеговине

члан 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

2.1. Предмет број У 5/16

ДЈЕЛИМИЧНА ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 1. јуна 2017. године

Захтјев Борјане Кришто, друге замјеница предједавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева за оцјену уставности одредби чл. 84 ст. 2, 3, 4 и 5, 109

ст. 1 и 2, 117 тачка д), 118 став 3, 119 став 1, 216 став 2, 225 став 2 и 226 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2, II/3б), е) и ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3, 6, 8 и 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода

страна 61

2.2. Предмет број У 20/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 31. марта 2017. године

Захтјев Општинског суда у Бихаћу (судије Дине Муслића) за оцјену уставности члана 1 Закона о измјенама и допунама Закона о извршном поступку Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ” број 46/16)

страна 233

2.3. Предмет број У 2/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 1. јуна 2017. године

Захтјев Окружног суда у Бањалуци (судије Милана Благојевића) за оцјену уставности члана 93 став 4 Закона о извршном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14)

страна 253

2.4. Предмет број У 7/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. новембра 2017. године

Захтјев Окружног суда у Бањалуци (судије Милана Благојевића) за оцјену уставности члана 109 став 6 Закона о извршном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14).

страна 269

2.5. Предмет број АП 1475/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 25. октобра 2017. године

Апелација Јелене Боснић поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број С1 3 П 017351 16 Рев од 14. фебруара 2017. године

страна 287

2.6. Предмет број АП 466/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. јануара 2017. године

Апелација Маринка Анђелића и других поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ број 56 0 П 019968 12 Рев од 12. децембра 2013. године и Пресуде Кантоналног суда у Мостару број 56 0 П 019968 11 Гж од 7. јуна 2012. године

страна 295

2.7. Предмет број АП 1154/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. јануара 2017. године

Апелација Теодоре Петковић и других поднесена против Рјешења Окружног суда у Бијељини број 82 0 И 006900 14 Гж 2 од 12. фебруара 2014. године и Рјешења Основног суда у Сребреници број 82 0 И 006900 06 И 2 од 15. новембра 2013. године

страна 311

2.8. Предмет број АП 865/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 7. марта 2017. године

Апелација Араза Јукића поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број С1 2 017004 15 Кжк од 15. јануара 2016. године

страна 331

2.9. Предмет број АП 3056/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 22. марта 2017. године

Апелација Вите Атијаса Хајима поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 09 0 У 008991 13 Увп од 28. марта 2014. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 09 0 У 08991 10 У од 4. марта 2013. године, Рјешења Федералног министарства просторног уређења Сарајево број УПИИ/05-23-5-42/10 од 20. маја 2010. године и Рјешења Службе за управу за стамбене послове Општине Центар Сарајево број 03-23-2716/09 од 25. марта 2010. године

страна 365

2.10. Предмет број АП 4101/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. маја 2017. године

Апелација Авде Жугића и других поднесена због дужине трајања поступка

страна 401

2.11. Предмет број АП 382/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. маја 2017. године

Апелација Радојке Праштало поднесена против Рјешења Врховног суда Републике Српске број 71 0 Рс 142804 15 Рев од 24. новембра 2016. године, Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 14 Рсж од 22. децембра 2014. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 12 Рс од 26. марта 2014. године

страна 441

2.12. Предмет број АП 4348/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јуна 2017. године

Апелација Херцеговачко-неретванског кантона поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 58 0 Пс 085653 13 Рев од 29. аугуста 2014. године

страна 459

2.13. Предмет број АП 4583/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јуна 2017. године

Апелација Ј. М. К. поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 68 0 П 017561 13 Рев од 17. јула 2014. године

страна 477

2.14. Предмет број АП 3475/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јула 2017. године

Апелација М. С. поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број С1 3 П 006076 14 Рев од 14. маја 2014. године

страна 495

2.15. Предмет број АП 3940/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јула 2017. године

Апелација Д. Ц. поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 004381 14 Кж 2 од 22. маја 2014. године

страна 517

2.16. Предмет број АП 548/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јула 2017. године

Апелација Републике Српске поднесена против пресудâ Суда Босне и Херцеговине бр. С1 3 П 016159 16 Рев од 24. новембра 2016. године, С1 3 П 016159 Гж 15 од 27. јула 2016. године и С1 3 П 016159 14 П од 3. јула 2015. године

страна 541

2.17. Предмет број АП 1590/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. септембра 2017. године

Апелација „Агросоор ехпорт-импорт” д.о.о. Бања Лука поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 006949 13 Кжж од 24. јануара 2014. године

страна 561

2.18. Предмет број АП 1660/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. септембра 2017. године

Апелација Зорана Ћопића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 006949 13 Кжж од 24. јануара 2014. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци – Посебног одјељења за организовани и најтеже облике привредног криминала број 11 0 К 006949 12 К 2 од 18. јула 2013. године

страна 577

2.19. Предмет број АП 4017/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. септембра 2017. године

Апелација „Millennium” д.о.о. Мостар поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 Пр 355849 14 Пжп од 20. јуна 2014. године и Рјешења Оптшинског суда у Сарајеву број 65 0 Пр 355849 13 Пр 0 од 20. марта 2014. године

страна 611

2.20. Предмет број АП 204/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2017. године

Апелација Росе Владичић поднесена против Пресуде Окружног суда у Требињу број 15 0 У 002221 14 У од 16. децембра 2014. године, Рјешења Министарства правде Републике Српске број 08.030/059-4385/14 од 14. јула 2014. године и Рјешења Казнено-поправног завода Фоча број 01-431/14 од 25. јуна 2014. године

страна 637

2.21. Предмет број АП 717/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2017. године

Апелација Б. Ђ. и других поднесена против пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 055339 14 Рев од 18. новембра 2014. године, пресуде Окружног суда у Бања

Луци број 71 0 П 055339 13 Гж од 7. маја 2014. године и пресуде Основног суда у Бања Луци број 71 0 П 055339 05 П од 30. августа 2013. године

страна 655

2.22. Предмет број АП 3082/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2017. године

Апелација Рудника мрког угља „Каменград” д.д. Сански Мост поднесена против Рјешења Кантоналног суда у Бихаћу број 17 0 Ст 045567 15 Пж 3 од 20. априла 2015. године и Рјешења Општинског суда у Бихаћу број 17 0 Ст 045567 12 Ст 2 од 10. марта 2015. године

страна 671

2.23. Предмет број АП 998/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. октобра 2017. године

Апелација Мирјане Купрешкић поднесене против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 П 082636 12 Рев од 28. новембра 2014. године, пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 082636 11 Гж од 28. марта 2012. године и пресуде Општинског суда у Сарајеву број 65 0 П 082636 04 П од 17. фебруара 2011. године

страна 705

2.24. Предмет број АП 3783/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. октобра 2017. године

Апелација Анте Билића поднесена због неизвршења Рјешења Службе за бранитеље из домовинског рата, друштвене дјелатности и општу управу општине Љубушки број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и Закључака Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године

страна 727

2.25. Предмет број АП 2297/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. децембра 2017. године

Апелација Месне индустрије „МИ-ТРИВАС” д.о.о. Прњавор, поднесена против Пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 088405 14 Пж од 12. марта 2015. године и Пресуде Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 088405 10 Пс од 30. септембра 2014. године

страна 755

2.26. Предмет број АП 3967/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. децембра 2017. године

Апелација Јасмина Каровића поднесена против пресуде Кантоналног суда у Мостару број 58 0 К 114904 15 Кж 2 од 8. априла 2015. године и пресуде Општинског суда у Мостару 58 0 К 114904 12 К2 од 10. децембра 2014. године

страна 773

3. Члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине

**члан 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ПРАВО НА ПОШТОВАЊЕ ПРИВАТНОГ И ПОРОДИЧНОГ ЖИВОТА**

3.1. Предмет број У 5/16

ДЈЕЛИМИЧНА ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 1. јуна 2017. године

Захтјев Борјане Кришто, друге замјеница предједавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева за оцјену уставности одредби чл. 84 ст. 2, 3, 4 и 5, 109 ст. 1 и 2, 117 тачка д), 118 став 3, 119 став 1, 216 став 2, 225 став 2 и 226 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2, II/3б), е) и ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3, 6, 8 и 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода

страна 61

3.2. Предмет број У 21/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 1. јуна 2017. године

Захтјев Борјане Кришто, друге замјенице предједавајућег Представничког дома у вријеме подношење захтјева за оцјену уставности одредаба члана 78 ст. 3, 4 и 5 Закона о Обавјештајно-сигурносној агенцији Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 12/04, 20/04, 56/06, 32/07, 50/08 и 12/09) са одредбама чл. I/2 и II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода

страна 101

3.3. Предмет број У 8/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. новембра 2017. године

Захтјев Сафета Софтића, замјеника предједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: „Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана”, којег је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године

страна 203

3.4. Предмет број АП 717/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2017. године

Апелација Б. Ђ. и других поднесена против пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 055339 14 Рев од 18. новембра 2014. године, пресуде Окружног суда у Бања Луци број 71 0 П 055339 13 Гж од 7. маја 2014. године и пресуде Основног суда у Бања Луци број 71 0 П 055339 05 П од 30. аугуста 2013. године

страна 655

4. Члан II/3г) Устава Босне и Херцеговине

**члан 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
СЛОБОДА МИСЛИ, САВЈЕСТИ И ВЈЕРОИСПОВИЈЕСТИ**

4.1. Предмет број У 8/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 30. новембра 2017. године

Захтјев Сафета Софтића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: „Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана”, којег је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године

страница 203

5. Члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине

**члан 1 Протокола 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода
ЗАШТИТА ИМОВИНЕ**

5.1. Предмет број АП 4348/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 15. јуна 2017. године

Апелација Херцеговачко-неретванског кантона поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 58 0 Пс 085653 13 Рев од 29. августа 2014. године

страница 459

5.2. Предмет број АП 1590/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. септембра 2017. године

Апелација „Агросоор еxport-import” д.о.о. Бања Лука поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 006949 13 Кжк од 24. јануара 2014. године

страница 561

5.3. Предмет број АП 1660/14

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. септембра 2017. године

Апелација Зорана Ћопића поднесена против Пресуде Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 006949 13 Кжк од 24. јануара 2014. године и Пресуде Окружног суда у Бањој Луци – Посебног одјељења за организовани и најтеже облике привредног криминала број 11 0 К 006949 12 К 2 од 18. јула 2013. године

страница 577

5.4. Предмет број АП 998/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. октобра 2017. године

Апелација Мирјане Купрешкић поднесена против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 П 082636 12 Рев од 28. новембра 2014. године, пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 082636 11 Гж од 28. марта 2012. године и пресуде Општинског суда у Сарајеву број 65 0 П 082636 04 П од 17. фебруара 2011. године

страница 705

5.5. Предмет број АП 3783/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. октобра 2017. године

Апелација Анте Билића поднесена због неизвршења Рјешења Службе за бранитеље из домовинског рата, друштвене дјелатности и општу управу општине Љубушки број 09/1-41-667/07 од 5. новембра 2007. године и Закључака Службе број 09/1-41-667/07 од 7. и 8. јуна 2011. године

страна 727

5.6. Предмет број АП 2297/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. децембра 2017. године

Апелација Месне индустрије „МИ-ТРИВАС“ д.о.о. Прњавор, поднесена против Пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 088405 14 Пж од 12. марта 2015. године и Пресуде Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 088405 10 Пс од 30. септембра 2014. године

страна 755

5.7. Предмет број АП 3967/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. децембра 2017. године

Апелација Јасмина Каровића поднесена против пресуде Кантоналног суда у Мостару број 58 0 К 114904 15 Кж 2 од 8. априла 2015. године и пресуде Општинског суда у Мостару 58 0 К 114904 12 К2 од 10. децембра 2014. године

страна 773

6. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине

**члан 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода
ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ**

6.1. Предмет број У 18/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јула 2017. године

Захтјев тридесет посланика Народне скупштине Републике Српске за оцјену уставности Закона о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине („Службени лист РБиХ” број 9/95)

страна 137

6.2. Предмет број У 22/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јула 2017. године

Захтјев тридесет посланика Народне скупштине Републике Српске за оцјену уставности одредби чл. 1, 2 и 3 Закона о проглашењу 25. новембра Даном државности Републике Босне и Херцеговине („Службени лист Републике Босне и Херцеговине” број 9/95)

страна 161

6.3. Предмет број У 6/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. септембра 2017. године

Захтјев двадесет шест посланика у Представничком дому Парламента Федерације Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 3.15 Изборног закона Босне и

Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16)
страна 175

6.4. Предмет број АП 1475/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ од 25. октобра 2017. године

Апелација Јелене Боснић поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број С1 3 П 017351 16 Рев од 14. фебруара 2017. године

страна 287

6.5. Предмет број АП 382/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. маја 2017. године

Апелација Радојке Праштало поднесена против Рјешења Врховног суда Републике Српске број 71 0 Рс 142804 15 Рев од 24. новембра 2016. године, Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 14 Рсж од 22. децембра 2014. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 12 Рс од 26. марта 2014. године

страна 441

6.6. Предмет број АП 717/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2017. године

Апелација Б. Ђ. и других поднесена против пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 055339 14 Рев од 18. новембра 2014. године, пресуде Окружног суда у Бања Луци број 71 0 П 055339 13 Гж од 7. маја 2014. године и пресуде Основног суда у Бања Луци број 71 0 П 055339 05 П од 30. аугуста 2013. године

страна 655

7. Члан 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода ПРАВО НА ДЈЕЛОТВОРАН ПРАВНИ ЛИЈЕК

7.1. Предмет број АП 382/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 10. маја 2017. године

Апелација Радојке Праштало поднесена против Рјешења Врховног суда Републике Српске број 71 0 Рс 142804 15 Рев од 24. новембра 2016. године, Пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 14 Рсж од 22. децембра 2014. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 142804 12 Рс од 26. марта 2014. године

страна 441

7.2. Предмет број АП 717/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2017. године

Апелација Б. Ђ. и других поднесена против пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 055339 14 Рев од 18. новембра 2014. године, пресуде Окружног суда у Бања Луци број 71 0 П 055339 13 Гж од 7. маја 2014. године и пресуде Основног суда у Бања Луци број 71 0 П 055339 05 П од 30. аугуста 2013. године

страна 655

7.3. Предмет број АП 998/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 25. октобра 2017. године

Апелација Мирјане Купрешкић поднесене против пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 П 082636 12 Рев од 28. новембра 2014. године, пресуде

Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 082636 11 Гж од 28. марта 2012. године и пресуде Општинског суда у Сарајеву број 65 0 П 082636 04 П од 17. фебруара 2011. године

страна 705

8. Члан 17 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода ЗАБРАНА ЗЛОУПОТРЕБЕ ПРАВА

8.1. Предмет број У 6/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. септембра 2017. године

Захтјев двадесет шест посланика у Представничком дому Парламента Федерације Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 3.15 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16)

страна 175

8.2. Предмет број АП 717/15

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 11. октобра 2017. године

Апелација Б. Ђ. и других поднесена против пресуде Врховног суда Републике Српске број 71 0 П 055339 14 Рев од 18. новембра 2014. године, пресуде Окружног суда у Бања Луци број 71 0 П 055339 13 Гж од 7. маја 2014. године и пресуде Основног суда у Бања Луци број 71 0 П 055339 05 П од 30. аугуста 2013. године

страна 655

9. Члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода ПРАВО НА СЛОБОДНЕ ИЗБОРЕ

9.1. Предмет број У 6/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. септембра 2017. године

Захтјев двадесет шест посланика у Представничком дому Парламента Федерације Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 3.15 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16)

страна 175

10. Члан 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода ОПШТА ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

10.1. Предмет број У 18/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јула 2017. године

Захтјев тридесет посланика Народне скупштине Републике Српске за оцјену уставности Закона о проглашењу 1. марта Даном независности Републике Босне и Херцеговине („Службени лист РБиХ” број 9/95)

страна 137

10.2. Предмет број У 22/16

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 6. јула 2017. године

Захтјев тридесет посланика Народне скупштине Републике Српске за оцјену уставности одредби чл. 1, 2 и 3 Закона о проглашењу 25. новембра Даном државности Републике Босне и Херцеговине („Службени лист Републике Босне и Херцеговине” број 9/95)

страна 161

10.3. Предмет број У 6/17

ОДЛУКА О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ од 28. септембра 2017. године

Захтјев двадесет шест посланика у Представничком дому Парламента Федерације Босне и Херцеговине за оцјену уставности члана 3.15 Изборног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ” бр. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 и 31/16)

страна 175

**АВЕСЕДНИ ИНДЕКС КЛЈУЏНИН
РОЈМОВА**

**АЗБУЧНИ ИНДЕКС КЉУЧНИХ
ПОЈМОВА**

A	
Aktivna legitimacija	
AP 4348/14	459
AP 3082/15	671
D	
Disciplinski postupak	
U 6/16	119
Diskriminacija	
AP 4348/14	459
AP 4583/14	477
Djelotvoran pravni lijek	
AP 4101/15	401
Dokaz	
AP 3940/14	517
AP 1660/14	577
Državljanstvo	
AP 3056/14	365
Državno vlasništvo	
AP 548/17	541
H	
Habeas corpus	
AP 10/17	353
I	
Imunitet	
U 5/16	61
Isplata duga	
AP 2297/15	755
Istraga	
U 5/16	61
Izborni zakon	
U 3/17	21
U 6/17	175
Izvršenje	
U 20/16	233
AP 1154/14	311
AP 3783/17	727
Izvršni postupak	
U 2/17	253

J	
Jednakost stranaka u postupku	
AP 3940/14	517
K	
Kazna	
AP 3967/15	773
Konkretizacija pritvorskih razloga	
AP 807/17	383
Krivični postupak	
AP 865/16	331
AP 807/17	383
AP 3940/14	517
AP 1590/14	561
AP 1660/14	577
AP 3967/15	773
M	
Materijalna šteta	
AP 717/15	655
Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima	
U 2/17	253
Miješanje u imovinu	
AP 3783/17	727
Miješanje u privatni život	
U 5/16	61
Mobing	
AP 1475/17	287
N	
Nacionalizacija	
AP 3056/14	365
Naknada štete	
AP 1475/17	287
AP 466/14	295
AP 4583/14	477
AP 3475/14	495
AP 717/15	655
AP 998/15	705

Nasljedstvo

[AP 3056/14](#) 365

Nekretnina

[AP 1154/14](#) 311

Nematerijalna šteta

[AP 1475/17](#) 287

[AP 466/14](#) 295

[AP 3475/14](#) 495

[AP 717/15](#) 655

Neosnovano lišavanje slobode

[AP 3475/14](#) 495

[AP 998/15](#) 705

Nepriistrasan sud

[AP 3940/14](#) 517

Nezavisan sud

[U 20/16](#) 233

O

Obavještenje o prirodi i vrsti optužbe

[AP 865/16](#) 331

Obrazložena presuda

[AP 1154/14](#) 311

[AP 4348/14](#) 459

[AP 1590/14](#) 561

[AP 1660/14](#) 577

[AP 717/15](#) 655

[AP 2297/15](#) 755

[AP 3967/15](#) 773

**Određenost i preciznost zakonskih
odredaba**

[U 5/16](#) 61

[U 21/16](#) 101

Oduzimanje imovine

[AP 1590/14](#) 561

**Opravdana sumnja da je učinjeno
krivično djelo u kontekstu člana 5.**

Evropske konvencije

[AP 3321/17](#) 687

P

Pasivna legitimacija

[AP 466/14](#) 295

[AP 998/15](#) 705

Penzija

[AP 204/15](#) 637

Podizanje optužnice

[U 5/16](#) 61

Posebne istražne radnje

[U 5/16](#) 61

Prava iz radnog odnosa

[AP 382/17](#) 441

Pravna sigurnost

[U 5/16](#) 61

[AP 4017/14](#) 611

Praznici

[U 18/16](#) 137

[U 22/16](#) 161

Prekršajni postupak

[AP 4017/14](#) 611

Primjena zakona i utvrđivanje činjenica

[AP 466/14](#) 295

[AP 3056/14](#) 365

[AP 4348/14](#) 459

[AP 4583/14](#) 477

[AP 3475/14](#) 495

[AP 548/17](#) 541

[AP 4017/14](#) 611

[AP 204/15](#) 637

[AP 3082/15](#) 671

[AP 998/15](#) 705

[AP 3967/15](#) 773

Pristup sudu

[U 2/17](#) 253

[AP 382/17](#) 441

Pritvor

[AP 807/17](#) 383

[AP 3475/14](#) 495

[AP 3321/17](#) 687

Privatni život

[U 8/17](#) 203

Proceduralne garancije preispitivanja zakonitosti lišavanja slobode ili hapšenja

[AP 10/17](#) 353

Proporcionalnost

[AP 3783/17](#) 727

R

Radni spor

[AP 382/17](#) 441

Razuman rok

[AP 4101/15](#) 401

[AP 998/15](#) 705

S

Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti

[U 8/17](#) 203

T

Tajni nadzor

[U 21/16](#) 101

Teret dokazivanja

[AP 4583/14](#) 477

U

Upravni postupak

[AP 204/15](#) 637

V

Vladavina prava

[U 5/16](#) 61

Vlasničkopravni odnosi

[AP 548/17](#) 541

Z

Zakonitost dokaza

[AP 865/16](#) 331

Zamjena nekretnina

[AP 717/15](#) 655

A			
Aktivna legitimacija		Izvršni postupak	
AP 4348/14	459	U 2/17	253
AP 3082/15	671		
B		J	
Blagdani		Jednakost stranaka u postupku	
U 18/16	137	AP 3940/14	517
U 22/16	161		
D		K	
Diskriminacija		Kazna	
AP 4348/14	459	AP 3967/15	773
AP 4583/14	477	Kazneni postupak	
Dokaz		AP 865/16	331
AP 3940/14	517	AP 807/17	383
AP 1660/14	577	AP 3940/14	517
Državljanstvo		AP 1590/14	561
AP 3056/14	365	AP 1660/14	577
Državno vlasništvo		AP 3967/15	773
AP 548/17	541	Konkretizacija pritvorskih razloga	
		AP 807/17	383
H		M	
Habeas corpus		Materijalna šteta	
AP 10/17	353	AP 717/15	655
I		Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima	
Imunitet		U 2/17	253
U 5/16	61	Miješanje u imovinu	
Isplata duga		AP 3783/17	727
AP 2297/15	755	Miješanje u privatni život	
Istraga		U 5/16	61
U 5/16	61	Mirovina	
Izborni zakon		AP 204/15	637
U 3/17	21	Mobing	
U 6/17	175	AP 1475/17	287
Izvršenje		N	
U 20/16	233	Nacionalizacija	
AP 1154/14	311	AP 3056/14	365
AP 3783/17	727		

Naknada štete

AP 1475/17	287
AP 466/14	295
AP 4583/14	477
AP 3475/14	495
AP 717/15	655
AP 998/15	705

Nasljedstvo

AP 3056/14	365
----------------------------------	-----

Nekretnina

AP 1154/14	311
----------------------------------	-----

Nematerijalna šteta

AP 1475/17	287
AP 466/14	295
AP 3475/14	495
AP 717/15	655

Neovisan sud

U 20/16	233
-------------------------------	-----

Nepristran sud

AP 3940/14	517
----------------------------------	-----

Neutemeljeno lišavanje slobode

AP 3475/14	495
AP 998/15	705

O

Obavijest o naravi i vrsti optužbe

AP 865/16	331
---------------------------------	-----

Obrazložena presuda

AP 1154/14	311
AP 4348/14	459
AP 1590/14	561
AP 1660/14	577
AP 717/15	655
AP 2297/15	755
AP 3967/15	773

**Odredenost i preciznost zakonskih
odredaba**

U 5/16	61
U 21/16	101

Oduzimanje imovine

AP 1590/14	561
----------------------------------	-----

**Opravdana sumnja da je učinjeno
kazneno djelo u kontekstu članka 5.**

Europske konvencije

AP 3321/17	687
----------------------------------	-----

P

Pasivna legitimacija

AP 466/14	295
AP 998/15	705

Podizanje optužnice

U 5/16	61
------------------------------	----

Posebne istražne radnje

U 5/16	61
------------------------------	----

Prava iz radnoga odnosa

AP 382/17	441
---------------------------------	-----

Pravna sigurnost

U 5/16	61
AP 4017/14	611

Prekršajni postupak

AP 4017/14	611
----------------------------------	-----

Primjena zakona i utvrđivanje činjenica

AP 466/14	295
AP 3056/14	365
AP 4348/14	459
AP 4583/14	477
AP 3475/14	495
AP 548/17	541
AP 4017/14	611
AP 204/15	637
AP 3082/15	671
AP 998/15	705
AP 3967/15	773

Pristup sudu

U 2/17	253
AP 382/17	441

Pritvor

AP 807/17	383
---------------------------------	-----

[AP 3475/14](#) 495

[AP 3321/17](#) 687

Privatni život

[U 8/17](#) 203

**Proceduralne garancije preispitivanja
zakonitosti lišavanja slobode ili
uhićenja**

[AP 10/17](#) 353

Proporcionalnost

[AP 3783/17](#) 727

R

Radni spor

[AP 382/17](#) 441

Razuman rok

[AP 4101/15](#) 401

[AP 998/15](#) 705

S

Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijedi

[U 8/17](#) 203

Stegovni postupak

[U 6/16](#) 119

T

Tajni nadzor

[U 21/16](#) 101

Teret dokazivanja

[AP 4583/14](#) 477

U

Učinkovit pravni lijek

[AP 4101/15](#) 401

Upravni postupak

[AP 204/15](#) 637

V

Vladavina prava

[U 5/16](#) 61

Vlasničkopravni odnosi

[AP 548/17](#) 541

Z

Zakonitost dokaza

[AP 865/16](#) 331

Zamjena nekretnina

[AP 717/15](#) 655

А	
Активна легитимација	
АП 4348/14	459
АП 3082/15	671
В	
Владавина права	
У 5/16	61
Д	
Дискриминација	
АП 4348/14	459
АП 4583/14	477
Дисциплински поступак	
У 6/16	119
Дјелотворан правни лијек	
АП 4101/15	401
Доказ	
АП 3940/14	517
АП 1660/14	577
Држављанство	
АП 3056/14	365
Државна својина	
АП 548/17	541
З	
Законитост доказа	
АП 865/16	331
Замјена непокретности	
АП 717/15	655
И	
Изборни закон	
У 3/17	21
У 6/17	175
Извршење	
У 20/16	233
АП 1154/14	311
АП 3783/17	727
Извршни поступак	
У 2/17	253
Имунитет	
У 5/16	61
Исплата дуга	
АП 2297/15	755
Истрага	
У 5/16	61
Ј	
Једнакост странака у поступку	
АП 3940/14	517
К	
Казна	
АП 3967/15	773
Конкретизација притворских разлога	
АП 807/17	383
Кривични поступак	
АП 865/16	331
АП 807/17	383
АП 3940/14	517
АП 1590/14	561
АП 1660/14	577
АП 3967/15	773
М	
Материјална штета	
АП 717/15	655
Међународни пакт о грађанским и политичким правима	
У 2/17	253
Мијешање у имовину	
АП 3783/17	727
Мијешање у приватни живот	
У 5/16	61
Мобинг	
АП 1475/17	287

Н

Накнада штете

АП 1475/17	287
АП 466/14	295
АП 4583/14	477
АП 3475/14	495
АП 717/15	655
АП 998/15	705

Насљедство

АП 3056/14	365
----------------------------------	-----

Национализација

АП 3056/14	365
----------------------------------	-----

Независан суд

У 20/16	233
-------------------------------	-----

Нематеријална штета

АП 1475/17	287
АП 466/14	295
АП 3475/14	495
АП 717/15	655

Неосновано лишавање слободе

АП 3475/14	495
АП 998/15	705

Непокретност

АП 1154/14	311
----------------------------------	-----

Непристрасан суд

АП 3940/14	517
----------------------------------	-----

О

Обавјештење о природи и врсти оптужбе

АП 865/16	331
---------------------------------	-----

Образложена пресуда

АП 1154/14	311
АП 4348/14	459
АП 1590/14	561
АП 1660/14	577
АП 717/15	655
АП 2297/15	755
АП 3967/15	773

Одређеност и прецизност законских одредби

У 5/16	61
У 21/16	101

Одузимање имовине

АП 1590/14	561
----------------------------------	-----

Оправдана сумња да је учињено кривично дјело у контексту члана 5 Европске конвенције

АП 3321/17	687
----------------------------------	-----

П

Пасивна легитимација

АП 466/14	295
АП 998/15	705

Пензија

АП 204/15	637
---------------------------------	-----

Подизање оптужнице

У 5/16	61
------------------------------	----

Посебне истражне радње

У 5/16	61
------------------------------	----

Права из радног односа

АП 382/17	441
---------------------------------	-----

Правна сигурност

У 5/16	61
АП 4017/14	611

Празници

У 18/16	137
У 22/16	161

Прекршајни поступак

АП 4017/14	611
----------------------------------	-----

Приватни живот

У 8/17	203
------------------------------	-----

Примјена закона и утврђивање чињеница

АП 466/14	295
АП 3056/14	365
АП 4348/14	459
АП 4583/14	477

АП 3475/14	495
АП 548/17	541
АП 4017/14	611
АП 204/15	637
АП 3082/15	671
АП 998/15	705
АП 3967/15	773

Пристап суду

У 2/17	253
АП 382/17	441

Притвор

АП 807/17	383
АП 3475/14	495
АП 3321/17	687

Пропорционалност

АП 3783/17	727
----------------------------------	-----

Процедуралне гаранције преиспитивања законитости лишавања слободe или хапшења

АП 10/17	353
--------------------------------	-----

Р

Радни спор

АП 382/17	441
---------------------------------	-----

Разуман рок

АП 4101/15	401
АП 998/15	705

С

Својинскоправни односи

АП 548/17	541
---------------------------------	-----

Слобода мисли, савјести и вјероисповијести

У 8/17	203
------------------------------	-----

Т

Тајни надзор

У 21/16	101
-------------------------------	-----

Терет доказивања

АП 4583/14	477
----------------------------------	-----

У

Управни поступак

АП 204/15	637
---------------------------------	-----

Х

Habeas corpus

АП 10/17	353
--------------------------------	-----

